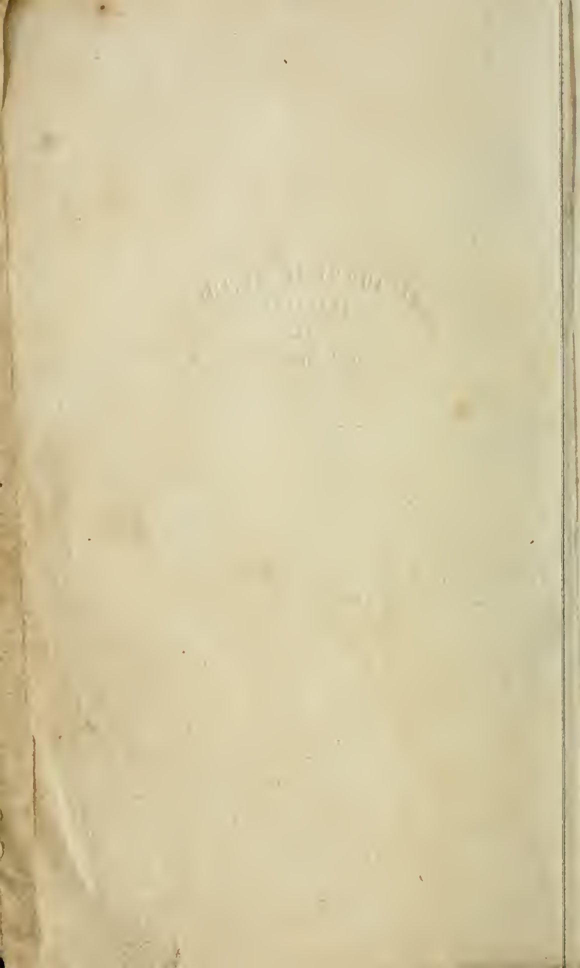

3 1761 07513335 5

KOMEDIE A HRY

Matěje Kopeckého.

Dle sepsání jeho syna Václava

pro tisk upravili a co doplněk II. dílu „Besedníka“

vydali

E. Just. H. Pěrhof a J. R. Vilímek.

Druhý díl.

V Praze 1862.

Nákladem Jos. R. Vilímka.

Tisk Jeřábkovské knihtiskárny (K. Seyfrieda).

Salvárie.

Drama ve čtyrech jednáních.

Osoby:

Rytíř Hugo.	Řehoř, } soudcové.
Amalie, jeho manželka.	Latka, } soudcové.
Juliána, jejich dceruška.	Skřivánek, písák.
Salvárie, vlašská slečna a přítelkyně rytířčina.	Rytíři.
	Stráže.
Cintio, její komorník.	Sluhové.
Ptolomeus, lékař.	Lid
Kašpárek, Hugonův panoš.	Kat.

Místo děje: Hrad Hugonův a zámecká kaple.

První jednání.

(Komnata na hradě rytířově. Na stěně visí obraz Hugonovy choti Amalie.)

I. Výstup.

Hugo (stojí před obrazem.)

Jaký to ohyzdný vzhled! Kterak se na mne potměšile dívá! Jaká to ústa! jaké kadeře! Jaký to nepodařený obličej a ošklivé tělo od

1*

hlavy až k patě! (Udeří zuřivě na meč.) Ha! ty se na ni vytas a zmař tento obraz její, aby na mne nehleděla! — Ano, živá musí odejíti z tohoto hradu Amalie, aby se trápila. — Ó ty sladký anděli Salvárie, slečno vlašská! (Položí ruku na srdce.) Ty jsi ta nejlepší ze všech slečen na světě, tvůj hlas zní mi neustále v uších, a pomnění na tebe oblažuje srdce mé. (Pohledne zase na obraz.) Ha! ty musíš pryč, Amalie, pryč! (Zazvoní.)

II. Výstup.

Kašpárek. Hugo.

Kašpárek: Co poroučí Kašpárkovi vaše rytířská milost?

Hugo: Sejmi tento obraz a dej ho dítkám, aby si s ním hráli!

Kašpárek: Kýho-li čerta! (Dívá se na rytíře a ani se nehne.)

Hugo: Pravím, abys daroval tento obraz dítkám a upokojil je s ním. Bude to pro ně pěkná hračka.

Kašpárek: Toť jsem blázen, vaše rytířská důstojnosti! Vždyť je to portrét vaší nejmilostivější manželky.

Hugo: Rozkaz můj jsi už slyšel. — Vezmi portrét a hoď s ním třeba do pekelné propasti!

Kašpárek (stranou.) Mně se zdá, že nemá můj pán všech pět pohromadě. (Hlasitě.) Tento obraz vaší paní, kterou jste považoval za nejdražší klenot, kterou byste rád byl dal zavinout do zlata a uschovat, pro kterou jste chtěl umřít třeba stokrát po sobě — ten obraz bych měl do pekelné hloubky uvrhnout a nerozumným

dítkám pro posměch a povalování dát? — Ne, ať mne koza trkne, jest-li tomu všemu za mák rozumím!

Hugo (zlostně). Učiň, co jsem poručil a pak sem zavolej Ptolomeusa, aby mne zde očekával! (Odejde.)

Kašpárek: To-hle jest pěkná čertovina! Dříve si hraje s paní a mazlí se s ní jako s děckem a teď ní povrhuje. — Nu, vezmu si tedy ten portrét a uložím si ho do své schránky. (Stoupne na sedadlo, sundá obraz a políbí mu ruku.) Ty hodná paničko! tebe musí i Kašpárek pochválit, který nerád koho vychvaluje; neboť tvá pravice jest štědrá k chudým, tys potěšitelkyně nuzných a vězňů a za to musíš teď býti polehčena. — Br! v tvé kůži bych nechtěl teď vězet. — Nyní však raději půjdu pro plešatého Ptolomeusa, abych nedostal od pána diškereci na záda. (Skočí se sedadla a svalí se.)

III. Výstup.

Ptolomeus. Kašpárek.

Ptolomeus: Aj, dobré jitro, rozpusto! Nebyl zde vrchník?

Kašpárek: I bodejť že nebyl. — Rytíř vás ale sem dal zavolat.

Ptolomeus: Což mu zase něco chybí? — Bezpochyby se uchvátil?

Kašpárek: Ba přechvátil se, kmotře doktore, přechvátil se na mozku. (Ukazuje.) Tuhle spanilou figurku zavrhl na věky věků, amen!

Ptolomeus: Že ji zavrhl?

Kašpárek: Což vám to nepovídám česky? — Čekejte ho zde, neboť je pomaten na cucky,

a kdyby na vás žádal něco neobyčejného, vymluvte mu to, vy učená hlavo plešatá!

Ptolomeus: Milý Kašpárku! toho jsem schopen, věř mi na mou čest!

Kašpárek: Servus tedy! Já odnesu obraz, aby ho neviděl, když ho nemůže vidět. (Odejde.)

Ptolomeus: Copak mu to vlezlo do kotrby, že tu paní nenávidí?

IV. Výstup.

Hugo. Ptolomeus.

Hugo (zamyšlený kouká na stěnu a nepozoruje lékaře): Už jest pryč! — Tvá nepřítelkyně, ó roztomilá Salvárie, bude odstraněna, ty ale, poněvadž jsi posud nepoznala lásky a srdce rytíře Hugona, seznáš to ještě dnes. Dnes vyjevím ti, kterak tě miluju, dřív ale odstraním Amalii utrejchem. (Mlčí chvíli.)

Ptolomeus (sepnuv ruce): Bože nade mnou!

Hugo (zočí lékaře): Ha! tys mě slyšel. (Vytasí meč.) Tebe zapřísahám při ztrátě života: buď tajný a nezjev, co víš o mně, nýbrž zaopatř mi utrejchu a budeš odměněn velmi! Své choti se však nesvěř!

Ptolomeus: Pro Bůh, pane rytíři! pomněte, že jsem zavázán co doktor těžkou přísahou! Odstupte od toho!

Hugo: Nikdy! — Tu máš! (Podává mu vak s penězi.) Vezmi žold svůj a jdi! Více tě ještě očekává po práci.

Ptolomeus (vzdychne.) Bože! (Odejde.)

Hugo: Tak již jest uzavřeno!

V. Výstup.

Amalie. Hugo. Později Ptolomeus.

Amalie: Ponížená služebnice, můj drahý manželi!

Hugo (stranou): Musím se přemoci. (Hlasitě.) Jsem nemocen, ach! tuze nemocen, má milá Amalie!

Amalie: Půjdu sama pro lékaře a dnem i nocí budu vám sloužiti, abych vám zadost učiniti mohla.

Ptolomeus (vstoupí a leknutím sebou trhne.)

Amalie: Dobře že přicházíte, milý Ptolomeuse! Předepište mému dobrému manželi medicinu a pak mně povíte, jak mu ji mám v nejlepším pořádku podávati.

Hugo: Už jsme se spolu umluvili. — Ptolomeuse, dej sem lík.

Ptolomeus (podá mu papírek): Tu jest! (Stranou.) Jest to spánek a ten každého, kdo ho ve víně aneb ve vodě vypije, omámí. (K rytíři.) Pane rytíři! berte ten prášek opatrně, neboť jest silný.

Hugo: Dobře rozumím. — Odejdi!

Ptolomeus (pokloniv se, odejde.)

Amalie: Bůh vás pozdrav v krátkém čase, milý manželi!

Hugo (zazvoní. — Stranou.) Kašpárek ti poslouží na věčnost.

VI. Výstup.

Kašpárek. Hugo. Amalie.

Kašpárek: Zde stojím a čekám na rozkaz.

Hugo: Přines dva koflíky s vínem!

Kašpárek: Jakoby se stalo! (Odejde.)

Hugo: Tedy slyšte, Amalie! Teď se musíme domluviti v našich záležitostech.

Amalie: Co poručíte, všecko se stane, kdybych měla svůj život na to vynaložiti.

Hugo (stranou.) To se ti také vyplní. (Hlasitě.) Milá manželko! na naše společné smíření dal jsem přinésti ty dva koflíky vína; vy vyprázdníte jeden a já druhý a pak budeme zase svoji jako dříve.

Amalie: O drahý Hugone! S největší radostí pro vás budu píti i ten nejhořčí nápoj, jenom když bude vaše srdce zase ke mně náchylné.

Kašpárek (přináší dva koflíky, jež postaví na stůl.)

Hugo: Teď se kliď, Kašpare!

Kašpárek: Už uháním. (Odběhne.)

Hugo (vezme tác a nepozorovaně vysype do koflíku prášek.) Teď pojďte a posaďte se naproti mně! (Oba usednou.) Na dobré smíření tedy vy koflík a já koflík;, pak bude zase dobře. (Vypije víno.) Teď pijte vy!

Amalie (vypije a oba si dají pak po hubičce.) Na vaše zdraví to bylo, miláčku můj! Bůh vám žehnej pravicí svou; a nyní mi vyjevte, drahý manželi, proč jste mne nenáviděl od té doby, co sem Salvárie přicestovala? — Každý den jsem na vás větší chladnost a větší zármutek pozorovala.

Hugo (přísně.) Na to jsem se vás netázal. Teď jest naše láska zase v zlost proměněna. (Udeří na meč a odejde.)

Amalie (lomí rukama). Bože! vždyť jsem nic zlého neřekla. — Proč jsem já neštastná

rytířka raději nezahynula před tím, než jsem svého manžela rozhněvala!

VI. Výstup.

Salvárie Amalie. Později sluhové.

Salvárie: Bůh vás pozdrav, slavná dobrotitelkyně má!

Amalie: Jsi ty to, Salvárie? — Děkuju ti za pozdravení. — Pro Bůh, dobrá Salvárie, má milá přítelkyně! prosím tě, vrať mi mého Hugona, který tě miluje! Bůh ti za mne se odmění, a já ti dám všecko, co mám, celé jmění své; jenom mně daruj mého manžela, mého milovaného Hugona!

Salvárie: Já ho nemiluju, Bůh jest mi svědkem. — Co to, milostivá paní? Vy se měníte v obličeji!

Amalie: Bože buď mi pomocným! (Klesá). Dcero má, Juliáno! choti můj, Hugone! už se s vámi loučím — Běda! (Svalí se na podlahu.)

Salvárie: Pomoc! pomoc!

Sluhové (se sbíhají.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pokoj na hradě. U prostřed stůl se sedadlem.)

I. Výstup.

Cintio. Později Salvárie.

Cintio (sedě za stolem má v ruce na zelené pentli zavěšený obrázek, který maluje.) Dobře

jsem tě trefil, milá Salvárie a ani vlásku nebude chyběti na tvém portrétu. Jaké to máš pěkné oči, jak příjemný obličej! (Zavěsí si pentli na krk.) Ty budeš se mnou na věky, a ne-li zde na světě, aspoň pod náhrobkem budeš má.

Salvárie (vstoupí nepozorovaně; postaví se za Cintia a kouká na obrázek.)

Cintio: Ty spanilý anděli! — Proč, ó nebe, jsi mě stvořilo, když toto překrásné stvoření milovati nesmím! (Vstane a zočí Salvárii; spěšně schovává obrázek.)

Salvárie: Neukrývejte ten portrét! — Jaké jest to vyobrazení?

Cintio: Odpusťte, slečno! Já jsem se mnoho opovážil, že jsem vás vyobrazil, a teď že míním nechati sobě vaši podobiznu až do smrti! Vždy, ó vždy budu ji nositi na srdci svém.

II. Výstup.

Řehoř. Předešlí.

Řehoř (vystoupiv zůstane stát mezi kulisami a naslouchá).

Salvárie: Což mne miluješ tak srdečně?

Cintio (přisvědčí maje oči sklopené).

Salvárie: Koukni mi do očí, abych ti to mohla věřiti! (Pozvedne mu hlavu). Dobrý Cintio! ty mě tedy opravdu miluješ?

Cintio: Srdečně vás mám rád, ač bych to neměl vyjeviti, neboť vy jste slečna a já sprostý chuďas.

Salvárie: To ti nic neškodí Tvé srdce šlechetné jest dost bohaté a až bude k tomu čas, budeme se milovati. Nyní to však nejde,

jelikož jest přítelkyně má Amalie mrtva a já ouzkostí a zármutkem skoro umírám. Až ale bude po pohřbu, nezdržíme se tu déle, nýbrž pocestujeme odtud pryč.

Řehoř (vyjde na jeviště). Dobrý a příjemný den přeju vám, slečno!

Salvárie: Buďte mi vítán, pane soudce! Odpusťte, že nejsem připravena, abych vám něčím posloužila!

Řehoř: Děkuju vám, slečno! Jsem nasycen. — Míním s vámi toliko rozumné slovo promluviti. Tohoto mladíka musíte na mou radu od sebe dáti a on nesmí býti více vaším komorníkem. — Vyť jste, slečno, v novinách popsána, že jste k vůli němu z kláštera utekla a zde se s ním zdržujete, jsouc po ten celý čas tajně ukryta u své přítelkyně Amalie, která jest otrávena pro tuto vaši přítomnost. I jste obviněna z této vraždy a já přicházím, abych vám z nebezpečenství pomohl. — Znáte mě a víte, že vás miluju; proto vás chci retovati; dříve však hleďte tohoto člověka od sebe dáti a za mou příčinlivost se mi odměniti rukou svou! Potom si vás zavezu na svůj hrádek a tam budete zachráněna před smrtí.

Salvárie: Odpusťte, pane soudce! Tohoto mladíka od sebe dáti byla by ukrutnost. Vás nemohu milovati, poněvadž miluju jiného. Že jsem Amalii neotrávila, toho jest Bůh svědkem.

Řehoř: U nás takové svědectví z vašich úst neplatí a nepřijímá se.

Cintio: Já jsem svědek, že jest slečna nevinna, a kdybyste ji nevinnou odsoudili, umřu za ni sám.

Řehoř: Ty se dostaneš bez toho do arestu, ať už slečna umře nebo neumře.

Salvárie: Vás tedy, pane soudce, k tomu ke všemu pudí závisť a žárlivost? — Proč by měl býti trestán Cintio?

Cintio: No! ať se stane cokoliv, pro vás, slečno, vždy rád dokonám život svůj.

Salvárie: Cintio, buď uctivý! — Pan soudce jest hodný pán.

Řehoř: Vše jedno! On bude odveden do své vlasti ale bez vás.

Cintio (udeří se pěstí do prsou). To se nestane!

Řehoř: Uvidíme! (Jde ke dveřům a otevře je). Sem vstupte!

III. Výstup.

Stráž. Předešlí.

Řehoř: Toho zde se chopte!

Cintio: Neopovažte se, mne se tknouti; sice hned zkameníte.

Salvárie: Prosím vás, pane soudce! (Klekne). Nedávejte ho do arestu!

Cintio: Neproste, slečno! Však já vím, co udělám, až mě budou skoumati.

Řehoř: Chopte se ho!

Stráž (sváže Cintia.)

Řehoř: Do vězení skalního odveďte toho padoucha a pak se vraťte sem!

Stráž (odejde s Cintionem.)

Salvárie: S Bohem, můj miláčku! Půjdu k rytíři a vysvobodím tě.

Řehoř: To se mýlíte, slečno! Já jsem soudce pozorlivý na svou povinnost a všecko jest mi podřízeno. Jest-liže vy mně ruky nepodáte, i po vás jest veta.

IV. Výstup.

H u g o. S a l v á r i e. Ř e h o ř.

H u g o: (zůstane stát u dveří a nepozorovaně poslouchá.)

S a l v á r i e: Pane soudce! toho na mne nežádejte!

Ř e h o ř: Tedy uzavřeno! Vy jste zavinila smrt paní Amalie a proto jste hodna smrti. (Chce jít ke dveřím a uzří Hugona.) Vaše rytířská milosti! Tuto jsem vypátral lidi, kteří by rádi odtud utekli, poněvadž otrávili vaši manželku.

H u g o: Tomu není tak! — Salvárie jest nevinna.

Ř e h o ř: Jest vinna, poněvadž s ní byla sama při její smrti.

H u g o: Však se mohla Amalie také sama otráviti.

Ř e h o ř: Jsem zde co představený a dám tuto slečnu do vazby. Při soudu ať se ospravedlní! — Vstupte, zbrojnoši!

V. Výstup.

S t r á ž. P ř e d e š l í.

H u g o: Zbrojnoši, odejdčte!

Ř e h o ř: Chopte se jí! (K Hugonovi.) Na jiném místě mně odeberte vládu, zde však nesmíte toho učiniti. — Konejte, zbrojnoši, svou povinnost!

S t r á ž (odvede Salvárii.)

H u g o: Co jsem tedy?

Ř e h o ř: Můj pán! zde však se jedná o vás

a slečna musí se ospravedlniti tím, že bude přísahati rukou na mrtvolu položenou.

Hugo: Nabízím se býti při soudu přítomen. (Odejde v pravo.)

Řehoř: Ona musí padnouti, poněvadž to žádá má opatrnost. (Odejde v levo.)

VI. Výstup

Hugo.

(Vrátiv se divoce se rozhlíží) Hugo! — Hugo — Kde jest tvá Salvárie? — Ha! už jsi jí též zbaven, nemáš Amalie — Amalie! co se stavíš přede mne, postavo? (Počne třeštit). Amalie! — mne, mne obžaluj a zachraň slečnu Salvárii! — Ha! tu mě máš — zmař mě! (Běhá z místa na místo). Už nemohu! (Klesne na sedadlo.) Po mně jest veta! — Ha! běda! — Už to po mně sahá — nemohu — nechci — Pomoc! pomoc!

(Sluhové přikvapí.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Soudní síň s mnohými sedadly. U prostřed povýšené místo, kde sedí Řehoř, maje po každé straně žoldnéře co stráž. Po pravici sedí mu pisák. U dveří žoldnéř a druhý soudce Latka. Na ostatních sedadlech rytíři.)

I. Výstup.

Řehoř. Latka. Skřivánek. Stráže. Rytíři.

Řehoř: Ať jest sem předvedena Salvárie!

Žoldnéř (odejde a zase se vrátí.) Salvárie jest zde venku.

Řehoř: Nyní ať se tedy ohlásí dle obyčejného způsobu!

Žoldnéř (odejde.)

Hlas (za jevištěm): Zde stojí obžalovaná Salvárie.

Řehoř: Ať poshoví!

Latka: Pane spoluoude! vy jste žalobník. — Račte tedy jíti se svého místa a opustiti nyní úřad svůj!

Řehoř (odloživ své právo, sestoupí a vyjde ven.)

Druhý hlas (za jevištěm): Obžalovaná Salvárie!

Latka: Ať jest připravena! (Sedne na prostřední sedadlo.)

Třetí hlas (za jevištěm): Obžalovaná Salvárie!

Latka: Ať vstoupí!

II. Výstup.

Žoldnéři (přivedou spoutanou) Salvárii. Předešlí. Později Řehoř.

Salvárie: Zde stojím před vaším soudem.

Latka (čte z archu.) Salvárie jest hodna smrti pro zlý čin zpáchaného otrávení Amalie, manželky rytíře Hugona, item jako uprchlice z vlašského kláštera s cizím mladíkem, který snad ji k tomu vybídnul a proto též s ní bude potrestán. Čehož vypátral Řehoř žalobník, který se zde musí ze všeho zodpovídati, a proto dává se obžalované Salvárii povolení, aby si pana Řehoře k důkazům dala předvolati.

Salvárie: Ať jest Řehoř vaší mocí sem předvolán!

Latka (pokyne, Žoldnéř odejde.)

Hlas (za jevištěm.) Žalující Řehoř!

Latka: Ať poshoví!

Druhý hlas (za jevištěm.) Žalující Řehoř!

Latka: Ať jest připraven!

Třetí hlas (za jevištěm.) Žalující Řehoř!

Latka: Ať vstoupí!

Řehoř (vystoupí.)

Latka: Vaše žaloba proti Salvárii jest už, pane žalobníku, přednešena. (K Salvárii.) Ospravedlni se!

Salvárie: Msta jest to od pana Řehoře, že jsem mu své ruky nepodala.

Latka: A jiných důkazů není? — Tu by bylo tedy po skoumání. Zde však v žalobě stojí též o Cintiovi něco, a tedy taková výmluva neprospívá. — Jest dokázáno, že Cintio nosí na krku svém vyobrazení Salvárie, a že tedy slečnu jako milovník odvedl z vlašského kláštera, což se oběma za zločin přisuzuje.

Hlas (za jevištěm.) Vstupující k vyslechnutí Hugo, rytíř, ohlašuje se jednou za třikrát.

Latka: Nechť vstoupí sem!

III. Výstup.

Hugo. Předešlí.

Hugo (vystoupiv, divoce se rozhlíží.) Velectěný soudce, proč zde stojí tato dívka?

Latka: Jest obžalována skrze smrt vaší choti a skrze odběhlictví z vlašského kláštera s jedním mladíkem.

Hugo: Dávám vám rozkaz, abyste ji propustili. Ona jest nevinna i mladík.

Latka: Tomuto rozkazu musí býti odporováno, pane rytíři! Neboť právo musí pátrati po vrahu, a je-li nalezen, propadl trestu smrti pro svůj zločin.

Hugo: Já se tážu pana Řehoře, proč neposlechnul Hugona, když mu rozkazoval poslušnost? — Salvárie jest nevinna, a dost! (Přísně.) Já vám nařizuju, abyste ji propustili. (Udeří na meč.) Propusťte ji!

Řehoř: Teď můžete seznati, shromáždění pánové, že slečna pana rytíře omámila a okouzlila, a jako jedna zlá osoba též Amalii otrávila, aby zde sama vládla.

Hugo: Já jsem svědek, že jest Salvárie nevinna a proto přikazuju, aby byla propuštěna. (Vytasí meč.)

Latka: Urážka zákona!

Hugo: Přísahám, že jest tato dívka nevinna. (Shodí si s hlavy helm, a odhodiv meč zvolá uděšeně.) Amalie! — Salvárie! — Amalie! — Běda! běda! (Odběhne.)

Latka: On třeští, poněvadž tato čarodějnice ho smyslů zbavila, aby před soudem obstála. Za to ji dáme upáliti. Dříve však bude v chrámě mrtvol nebožky paní Amalie vystaven a na tom musí ona i Cintio přísahati. Ohlašte to ve branách stráži a po rozích lidu, že bude schůzka veliká, aby bylo pohřbeno tělo rytířčino a upáleno tělo této kouzedlnice. Hleďte však, aby nám ji lid dříve neukamenoval, než složila přísahu svou. Tak se vyhoví právu a spravedlnosti. Nyní ji odveďte! Soud jest ukončen.

Stráž (odvádí Salvárii.)

Salvárie (odcházejíc.) Spravedlnost mě bude chrániti.

Latka: To se zejtra ukáže. (Odejde s ostatními.)

Proměna.

(Pokoj na hradě Hugonově.)

IV. Výstup.

Juliána.

(Majíc v rakvi Amalii, dělá okolo ní z růží věnec.) Ach matko! zejtra bude tvého funusu výjev. Bůh sám ví, jest-li tě otrávila slečna Salvárie. Vždyť tě tak milovala a já bych myslila, že jest to věc nemožná. A ty, drahá matko má, i po smrti ještě vyhlížíš tak spanile, jako bysi jen spala a jako by tu nebyla smrt. (Pláče.)

V. Výstup.

Hugo. Juliána.

Juliána: Buďte mi vítán, pane otče! — Ráčíte něco poroučeti?

Hugo (nepromluviv, hledí na dceru svou lítostivě; pak rozpřáhne ruce, obejme Juliánu a přivine ji k srdci svému.) Dobrá Juliáno! ty zdobíš toho anděla, tu perli, tu mou útěchu a věnčíš ji. Dovol, ať ji políbím, ačkoliv toho ani hoden nejsem! — Ptolomeus! — Utrejch! — Ha! běda! běda! (Skácí se na sedadlo.)

Juliána: Pane otče, pamatujte se, ať vás lítostí též mrtvice neraní!

Hugo (vyskočiv, chvíli se potácí, pak padne

na kolena.) Amalie! ty jsi pryč a více už nepřijdeš. — Amalie! já jsem tvůj škůdce. — Běda! běda! (Kácí se k zemi.)

Juliána (podporuje ho): Pane otče, pamatujte se!

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Kaple. — Na povýšeném místě v rakvi Amalie; v hlavách jí hoří lampa a okolo svíce. — Všecko jest černým suknem potaženo a železnou mříží obklopeno.)

I. Výstup.

Lid. Stráže. Juliána.

Lid (hrne se do kaple; stráž ho vyhazuje.)

Juliána (nese obraz Amaliin a prohlíží v rakvi mrtvolu. — Plačíc): Zrovna tu barvu máš, rozmilá matičko, jako bysi spala. — Bůh ti dej slávu na výsostech. Každý chudák, jemuž jsi byla dobrodiním, ti to vyprosí.

II. Výstup.

Stráž. Hugo. Lid. Juliána

Juliána: Ach! zde přichází otec můj nešťastný.

Stráž (rozestaví se kolem mříže, aby se lid netlačil do vnitř.)

Hugo (pokleknuv u rakve, delší dobu hledí mlčky na Amalii, pak vstane a posadí se.)

III. Výstup.

Latka. Řehoř. Kat. Předešlí.

Latka a Řehoř (posadí se naproti Hugonovi.)

Latka: Teď slyšte, co vám řeknu! — Ať jest každý pokojný, a nikdo ať se neopováží pozvednouti ruky své proti té, kterou bude nyní zákon přísně trestati! — Udělejte tedy plac, by mohla obžalovaná projíti! —

Lid (se seřadí.)

Latka: Přivedena budiž slečna vlašská Salvárie a její komorník Cintio!

Žoldnéř: Má se státi! (odejde.)

IV. Výstup.

Salvárie a Cintio (spoutáni.) Předešlí.

Latka (povstav čte): Dle vyskoumání a samostatné přesvědčenosti, že vražda na paní rytířce Amalii se stala skrze vlašskou poběhlici, jmenem Salvárii, a jejího průvodčího, jmenem Cintia, kterážto vražda se vyhotovila jedem utrejchem, usoudili jsme, aby obžalovaná položila ruce své na tuto mrtvolu a přísahala, je-li vinna či nevinna. — Salvárie, přísahej!

Salvárie: Jsem nevinna.

Lid: Vymlouvá se — ukamenujte ji!

Hugo: Upokojte se! — Já jsem vinen.

Lid: On třeští.

Latka: Poroučím vám dle zákona, Salvárie, abyste šla a přísahala.

Hugo: Nikoli! Ani ona ani on, nýbrž já sám budu usmrcen pro vinu svou.

Lid: Ukamenujte ji! — Ona pana rytíře okouzlila, aby smrti ušla.

Latka: Ať se nikdo z vás neopováží, aby se pravicí svou chopil kamene! — Však se jejich vina při přísaze ukáže.

Hugo: Dost řeči! Já jsem otrávil svou paní utrejchem, který mi musel Ptolomeus dodati.

Lid: Pojďme a ukamenujme Ptolomeusa!

Latka: Aj, to jest něco jiného. — (K lidu.) Ticho! Vy tomu nerozumíte. — Jděte a hledejte Ptolomeusa.

Řehoř: Ptolomeusa nenaleznete více. Dříve než jsme sem kráčeli, byl u mne a žádal za pas na tři měsíce do Vlach, já jsem mu ho vyhotovil.

Latka: Stráže! rychle prohledejte město!

Stráž (odejde.)

Hugo: Ano, já jsem vinen sám. — Bože, odpusť mi!

V. Výstup,

Ptolomeus (se stráží.) Předešlí.

Ptolomeus: Nechte mě, nechte! To byl spánek.

Lid: Ukamenujte ho, proč jí to dával!

Hugo: Upokojte se! On činil, co jsem mu rozkázal. — Ukamenujte mě!

Latka: Ve jmenu zákona pravím: Budiž ticho! — Pane rytíři, přísahejte a to slovo, že to byl spánek, dojde svého cíle, to jest, my uhlídáme, zda-li doktor Ptolomeus pravdu mluví nebo lže.

Ptolomeus: Ve dvanáct hodin přijde paní Amalie k sobě a probudí se.

Lid: Jen ho ukamenujme!

Amalie (se posadí v rakvi.)

Lid: Běda! běda! (Uteče.)

Řehoř: Teď bude se mnou zle. (Odběhne.)

Amalie: Kde jsem? Co se to se mnou děje? — Ha! Salvárie! ty jsi zde? — Ach! s tebou jsem se před tím spánkem těšila a najednou jsem usnula jakoby nic.

Lid (se vrací.)

Amalie (spatří Hugona.) Hugone! manželi! kam jste mě to dal vynésti?

Hugo (třese se.) Amalie z mrtvých vstalá, nepronásleduj mě! Jsem sice tvůj vrah, ale (padne na kolena) odpusť mně, odpusť, já to víckrát neudělám! Ach běda! kterak obstojím já vrah?

Amalie: Vy vrah? — Vždyť jsem jako ryba ve vodě zdráva a jenom srdce mé stůně pro vás.

Hugo: Ó Amalie, má nejdražší manželko! vždyť já vás srdečně miluju. — A ty, Ptolomeuse, tys mně tedy opravdu nedal utrejchu?

Ptolomeus: Byl to spánek a já chtěl před vámi prchnouti, boje se pomsty.

Hugo: Bůh ti odměň, že jsi to tak učinil!

VI. Výstup.

Stráž (vede spoutaného) Řehoře. Předešlí.

Stráž: Tuto jsme chytili toho pána, který chtěl s velkou zásobou peněz odtud prchnout. My jsme ho zatknuli a svázali, poněvadž se stráži protivil.

Salvárie: On chce ujíti mému obžalování, poněvadž mně na cti utrhal, že jsem s Cintiem vinna smrti paní Amalie.

Hugo: Uvrhněte ho do vězení! Tam ať spravedlivý soud očekává!

Stráž (odejde s Řehořem.)

Hugo: Tedy manželko má! odpouštíte mně?

Amalie: S radostí, drahý manželi! Bůh vám též odpusť!

Hugo: Amalie! Amalie! choti dobrá! — Což ty, Salvárie! a což ty, Cintio! Co sobě přejete za vaše utrpení?

Salvárie: Přejeme si, rytíři, toto: mně popřejte, abych sloužila až do smrti Amalii, a Cintiovi, aby sloužil vám!

Hugo: Ať se stane dle vašeho přání! Poněvadž však se oba též milujete, vemte se a zde přede všemi buďte svoji! — My pak, drahá choti má, obnovíme manželskou přísahu svou a budeme se milovati, aby nám popřál štěstí a požehnání Bůh nebeský, který zná srdce naše i věrné myšlenky mé!

Lid: Budiž zdráv náš rytíř Hugo se svou manželkou Amalií!

(Vše se kloní.)

Opona spadne.

Kurando a Špadolino.

Činohra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Fernando z Genui.	Rupert, } vrazi.
Jenovefa, jeho choť.	Kurt, } vrazi.
Kašpárek, sluha Fernandův.	Sedláci.
Kurando, } vůdcové vrahů.	Selky.
Špadolíno, } vůdcové vrahů.	Vojáci.
	Vrahové.

Místo děje: Rozbořený hrad v skalnatém oudolí a komnata na hradě rytíře Fernanda z Genui

První jednání.

(Skalnaté oudolí s rozbořeným hradem; u hradu mřížová brána, kterou, když se vyhrne opona, ruka s dýkou vytáhne do výše. — Pod zemí hrozný hřmot a na jevišti blesky s častým zaburácením hromu. — Jitro. Slunce vychází. — Na baště ukáže se Kurando.)

I. Výstup.

Sedláci a selky.

Sbor (zpívá.) Slyšte pláč a nářek v hradu,
hrozné lomcování;

hleďme my se odtud bráti
v rychlém pospíchání!
Kletba nebes jest sem slána,
do pekel zde vede brána,
[: otevřená do kořán.:]

Jeden hlas : Zkáza zde jen hrozí vám,
proto rychle odtud pryč!

Sbor: Zkáza zde jen hrozí nám,
proto pojďme odtud pryč!
(Vše odejde. — Hluk utichne.)

II. Výstup.

Fernando. Kašpárek.

Kašpárek: Aj, pane, zde byste chtěl hledati ztracenou manželku svou? — Vždyť zde, jak staré báby povídají, sám ďábel své rejdy provádí. Prosím vás, pojďte odtud; neboť mně naskakuje na zádech husí kůže.

Fernando: Ty bázlivče! Někdo přece musí v tomto rozbořeném hradě bydleti, poněvadž se zde děje takový hluk. Půjdu do vnitř.

Kašpárek (zadrží ho). Nechoďte tam dřív, pokud nepřijdou vojáci!

Fernando: Jdi, Kašpárku, a zaklepej na mříže!

Kašpárek: To bych si dal, aby mně rarášek ukousnul prsty. Raději zaklepám na vojáky.

Fernando: Nezaklepeš-li ty, zaklepám já sám.

(Mříž se spustí a ruka s dýkou se zase objeví.)

Kašpárek (uzřev to, převalí se křiče): Běda! běda!

Fernando: Co tropíš? — Či snad třeštíš?

Kašpárek: Čert objevil tam své rámě.

Fernando: Jaké rámě?

Kašpárek: S dýkou! — Ach! po mně jest veta.

Fernando: Ustaň a neboj se! Kdyby sám ďábel zde bydlel, povedu s ním boj. Následuj mne! půjdu do hradu.

Kašpárek: Vy sám se vrháte do zkázy, poněvadž nechcete čekat na vojáky.

(Na baště se zase zjeví Kurando.)

Hlas (za mřížemi). Fernando, slyš! tvá choť se souží zde v hradě. Jest-li ji tvá udatná ruka nevysvobodí, musí se tu až do smrti soužiti.

Fernando: Ha! co jsem to slyšel? — Jest to klam či jistota? — Kašpárku, pojď!

Kašpárek: Ale prosím vás, copak my dva pořídíme v těch temnostech pekelných? — Až bude za mnou regement žoldnéřů, pak se nebudu ve své udatnosti ani čerta báti.

Hlas (za mřížemi). Fernando! ty jsi ženský bázlivec.

Fernando: Rychle do brány! (Jde ku mřížím, tyto se povznesou do výše a když byl Fernando v ešel za ně, zase s hlukem spadnou.)

Kašpárek: I ty svatý z Trantarie! to-hle jest pěkná opovážlivost, sám se odhodlat do takového brlohu! — Hu! už ho slyším, kterak ho tam trápí a kterak ubožáček vzdýchá a naříká. — Ha! teď musím jít hledat vojsko, abychom pánu pomohli z pastě pekelné. — Já už na mou milou kuši vidím, že jest s ním zle;

vždyť si celé okolí vypravuje, že zde jen ďáblové a kouzedlnice své rejdy mají.

Hlas (za mřížemi) Kašpárku! ty jsi vždy býval udatný co český lev; pojď a vysvoboď mně! (Hluk.)

Kašpárek: Óje! to není hlas mého pána, anebo to nemohu v tom šramotu dobře rozeznat. — Což abych se podíval přece blíž k bráně!

Hlas: Poctivý Kašpárku! ty jediný můžeš mně pomoci z jámy.

Kašpárek: Copak upadl můj pán do nějaké jámy? (Přiblíží se až ku mřížím; tyto se vyzvednou, ruka vtáhne Kašpárka do vnitř a mříže zase spadnou. — Kašpárek běduje, běhá sem tam. Černá vrata snesou se s hůry a zakryjí mříže.)

Proměna.

(Podzemní klenutí. — U prostřed kamenný stůl a kolem něho kamenná sedadla.)

III. Výstup.

Rupert. Kurt.

Rupert: Bratře kamaráde! dnes se nám podařilo, že jsme lapili nejlepší perli, po které oba naši vůdcové toužili. Až ho vyvedeme a před naše vůdce předvedeme, a až chycený Fernando u nich zočí svou manželku Jenovefu, bude zuřiti velmi a bude se pokoušeti, aby si zas vydobyl manželku svou roztomilou. — Kurando ale a Špandolino si na něm pochutnají; neboť budou ho pronásledovati rozličnými neslýchanými mukami a naposled oud po oud uz něho budeme trhati za jeho nám zlečinění.

Kurt: Hleď, bratře! Mnohokráte mluvili jste o doupatech, ve kterých jste dříve bydleli; proč jste je opustili?

Rupert: Slyš! toho příčinou jest Fernando, kterého teď máme ve vězení. On na nás pořáde doléhal s takovou silou, že by jich bylo z našeho spolku velmi málo pohromadě zůstalo. I museli jsme si pak tuto skrejš zde zvoliti, a to nám dobře posloužilo; neboť když jsme sem přitáhli, dozvěděli jsme se, kdy jeho manželka Jenovefa se navrátí z cesty do hlavního města. Přepadli jsme ji, zmordovali jsme všecken její lid a ji samotnou jsme sem odvezli, kdežto ji už máme v zajetí celé dva roky. Tím však nebyli uspokojeni naši vůdcové, Kurando a Špadolino; neboť srdce jejich toužilo vždy po Fernandovi. Dali jsme tedy jistým podplaceným rolníkem Fernandovi věděti, že se manželka jeho souží v pustém hradě na západní straně a že ho prosí pro všecky svaté, aby ji přišel osvobodit. I stalo se tak, jak jsme si přáli. — Abychom ale byli v těchto svých doupatech jisti a lidé nás zde nenalezli, musíme každodenně takový hřmot zde provozovati. Porozuměl jsi teď tomu?

Kurt: Porozuměl, bratře kamaráde!

IV. Výstup.

Vrah (vede) Kašpárka. Předešlí.

Rupert: Co to sem vedeš?

Vrah: Ten trpaslík povídá, že má bídu; dobrý hlas prý ho sem volal, a proto se chce státi naším společníkem.

Rupert: Dej ho zatím do vězení! Uvi-

díme, co se dá dělati, až budou vůdcové Kurando a Špadolino pohromadě s celým sborem.

Vrah: Dobře! (Odejde s Kašpárkem.)

Kurt (volá za vrahem): Dej na něj dobrý pozor! neboť hned se mu nesmí věřiti.

Rupert: Dobře máš, bratře kamaráde! My teď odebereme se též po práci. (Oba odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(V pravo malé sklepení se stolem a stolicemi. — V levo vězení z bašty; při zemi v příční stěně malé okenko s mřížemi a nad ním ještě menší okno. — Se skály visí dolů okov, z kterého vyčnívá hlava Kašpárkova.)

I. Výstup.

Kašpárek. Fernando (v malém sklepení).

Kašpárek: Zde musí někde můj pán bydleti. (Vyskočí z okovu.) Tu-hle jsem slyšel ňáké vzdýchání a teď zde vidím malé okno. — Hola! pane Fernando!

Fernando: Kdo to?

Kašpárek: Já jsem to, váš Kašpárek, který jest též ve vězení. Já tu však nezůstanu, poněvadž jsem se udal, že přistoupím k loupežnickému spolku. Již to mám přislíbeno, že přijmut budu, a pak vás vysvobodím. Jest-li ale víte o své manželce, je-li živa?

Fernando: Ona bydlí dole pode mnou ve vězení a slyšel jsem před chvílí teprv její

pláč. — Ó má věrná manželko! mé srdce po vás touží, vás těsné vězení ouží, zašla vám krásná hvězda z rána, brzo-li vám bude blaženost přána? (Slyšet cinkání klíčů.)

Kašpárek: Buďte opatrný! Někdo přichází pro mne. (Skočí do okovu.)

II. Výstup.

Vrah (odemkne baštu, vedoucí ku Kašpárkovi.) Předešlí.

Vrah: Nynčko půjdeš se mnou k vůdcovi; chceš-li ale něco pořídíti, měj se k němu dosti zuřivě, jelikož on to má rád.

Kašpárek: Jen se o to nestarejte! Já jsem, když k tomu dojde, po čertech veliký hrubián, a kdybyste vy mně řekl něco, co by mi nešlo pod nos, bylbych v stavu s vámi — (chopí vraha za nohu a třese jím.)

Vrah: Pomalu, trpaslíku! Tyť jsi jako medvěd. (Oba odejdou.)

Proměna.
(Podzemní klenutí jako v prvním jednání.)

III. Výstup.

Vrah s Kašpárkem (vystoupí.)

Vrah: Zde tedy počkáme, až sem přijdou vůdcové Kurando a Špadolino. Já ti zatím pro ukrácení chvíle něco povím o svém umění. Chceli našeho pocestného, kterého má potkati, o všecko oloupiti, musí se k němu hezky chytře od zadu přitočiti. — Nu, ak bys to tedy udělal?

Kašpárek: Tak-hle asi! (Zajde za vraha a zatočí s ním, až se vrah svalí k zemi.)

Vrah: Pomalu! Tak nesmíš s člověkem šmejkati, až by se překulil.

Kašpárek: On snad tedy se mnou?

Vrah: No, to také ne! — Až se ho tedy zmocníš, obereš ho. Kdyby on se ale nechtěl poddati, musíš na něj dorážeti. — Tu máš dýku a ukaž, jak bys to asi udělal!

Kašpárek: (počne se zbraní dorážet na vraha, až musí tento utíkat.)

IV. Výstup.

Rupert. Předešlí.

Rupert: Dobře, výborně, společníku náš nový! — Ty, kamaráde, máš tu zatím s Kašpárkem počkati a dáti mu chleba i vína, aby se posilnil. — Já dojdu podle rozkazu pro Jenovefu. (Ke Kašpárkovi.) S Bohem zatím, bratře! Přeju ti dobrého chutnání.

Vrah: Bratře Ruperte! To vižle má zatrolenou sílu v sobě; neboť se mnou mrštilo jako s křečkem.

Rupert: To jest dobře! — Tedy počkejte! (Odejde.)

Kašpárek: Teď jdi pro víno a chleb, a potom si tu zašermujeme svými dýkami.

Vrah: (odejde.)

Kašpárek: Jen jdi, hlupáku! To, co já umím, ty nikdy nebudeš umět.

Vrah (přináší víno a chleb.) No, tu máš a pij, až se budou hory zelenati. U nás se budeš dobře míti, jen až budeš přijmut od vůdců

našich, Kuranda a Spadolina. Potom ke všemu tě propustíme a na stejné díly s tebou se rozdělíme.

V. Výstup.

Kurando. Špadolino. Kašpárek. Vrah.

Kurando (k vrahovi): To jest tedy ten, který se chce k nám do spolku dáti? — Zdali pak také v něčem se zná?

Vrah: Jest to sice malý pták, pane vůdce, já však s ním nechci nic míti.

Špadolino: To jest tedy v těle jeho veliká udatnost. — Nuže, dobrá! Dejte mu teď zbraň a zaveďte ho na stráž, abychom ho zkusili. — Pak sem přiveďte Jenovefu!

Kašpárek: Každý, kdo se dostane do mých rukou, musí notnou porci ran vytrpět.

Špadolino: Což abychom Kašpárka pro vězně poslali? — Jdi, Kašpárku, a přiveď Jenovefu! — Ty, vrahu, jdi s ním a otevři mu žalář její!

Kurando: Ano, tak se staň!

Vrah: Má se státi, jak poroučíte! (Odejde s Kašpárkem.)

Kurando: Ha ha ha! Fernando bude na to podivně koukati, až uhlídá svou manželku a Jenovefa bude ne méně udivena, až uzří svého manžela. Oba budou vzdýchati a nebudou smět k sobě přijíti.

VI. Výstup.

Jenovefa. Kašpárek. Kurando. Špadolino. Vrah.

Kašpárek (s přetvářeným hlasem zuřivě): Jdi! (Kopne Jenovefu.)

Jenovefa: Jen tak se mnou nenakládej! (Pláče.)

Špadolino: Sem pojď, Jenovefko! Ty víš, že není vyváznutí z rukou mých, chceš-li ale, nebudeš více ve vězení, budeš svobodně choditi jako my a dobrých dnů zažívati, jest-liže přislíbíš, že mne a Kurandu budeš věrně milovati. Pak budeme oba upokojeni a neublížíme ti více. — Svého manžele máš dnes posledně viděti a s ním se rozloučiti; on jest v naší moci a bude až do smrti dobře opatřen, jen že se s ním nebudeš více scházeti.

Jenovefa: A ty osměluješ něco se takového na mně žádati? — Věrnost a lásku k manželi svému až do hrobu v srdci budu nositi. Mučte si mě, trapte si mě! — mně jest to k líbosti, poněvadž tak ukážu, že zachovávám, co jsem při kopulaci svému Fernandovi byla slíbila. Slib ten před Bohem učiněný nikdy nezruším.

Špadolino: Dojdi, Kašpárku, pro Fernanda!

Kašpárek: Tedy pojďme, kamaráde vrahu!

Vrah: Jen jdi sám!

Kašpárek (odejde.)

Vrah: To jest ostrý hoch; — pod jeho rukou bych nechtěl býti.

Jenovefa: Ó ten ukrutník! (Stranou.) On mi už všecko pověděl.

Špadolino: Za trest dostaneš se pod jeho moc a budeš od něho i se svým manželem trápena. Tedy se raději rozmysli, abys nemusela neslýchané muky trpěti.

Jenovefa: Nikdy ti neučiním po vůli. Trap a muč mě, jak se ti líbí!

VII. Výstup.

Fernando. Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek (kopne Fernanda.) Jdi!

Fernando: Pomalu! Tak se se mnou nenakládá.

Kašpárek: Není-li ti tato vlídnost má vhod, já ti to napravím. (Kopne Fernanda zase.)

Fernando: Ha! má drahá manželko!

Jenovefa: Ach! můj milý manželi! (Chce se Fernandovi uvrhnout na prsa; Kašpárek jim to zabrání.)

Kašpárek: Zpátky! Vy k sobě nesmíte, leda až tamto — (ukazuje nahoru. — Stranou): Toť se rozumí, až budeme z tohoto sklepa venku.

Špadolino (ke Kurandovi.) Malý to špunt, ale jadrný. (K Fernandovi.) Sem pohledni, Fernando! — zde jest tvá bývalá manželka. — Sem koukni, Jenovefo! — to tvůj bývalý manžel. Oba musíte teď od sebe upustiti, sice veliké trápení na vás čeká.

Fernando: } Nikdy od sebe neupustíme.
Jenovefa: } — Trap nás!

Fernando: Dej mi meč, a já se budu s tebou o mou manželku potýkati!

Špadolino: Když nechcete, dobrá! Zkáza vám oběma! — Odveďte je do vězení!

Kašpárek (přísně): Tam vás ukovám a budu vás soužit. Jen pojďte! (Odvádí oba. — Tajně): Buďte trpělivi! — hned se vynasnažím, abych vás vysvobodil.

Špadolino: Nyní přineste víno a zavolejte sem ostatní kamarády, ať se všichni na naše zdraví napijeme.

Kašpárek (vrátí se.) Už jsem je přivázal k řetězům.

Špadolino: Za to se teď napiješ vína do sytosti.

VIII. Výstup.

Vrahové (přinášejí víno.) Předešlí (bez Fernanda a Jenovefy.)

Kašpárek: Nynčko si dám berdo. (Pije.) Teď ale, páni loupežníci, bych si rád trochu odpočinul, poněvadž mně to víno leze do mozkovice.

Špadolino: Jdi a oddechni si!

Kašpárek: Děkuju vám za vaši laskavost. — Dřív si ale ještě připiju. — Běda ti, víno! (Vezme džbán a dělá, jakoby pil. — Pak se staví opilým.) Ne, ten svět jest kulatý jako vejce a člověk se na něm pořád klouzá. — He he he he! — Ten můj nácek měl dnes posvícení. — Což abych si lehnul někam na sedadlo! (Svalí se na stolici a chrápe.)

Špadolino: Pijte, kamarádi, s kuráží!

Vrahové: Ať žije Špadolino a Kurando, naši vůdcové! (Pijou.)

Špadolino (ke Kurandovi): Milý příteli Kurando! Co teď učiníme s Fernandem a Jenovefou? — Ať zahynou zde v žaláři hlady! — My však, poněvadž máme pokladů dosti, vyjdeme skrze tu prázdnou studnici, kterouž vede průchod pod zemí k vodě, vstoupíme na náš šif a až budeme všickni na dalekém moři, hodí Rupert ohně do skladu prachu a tak toto hnízdo vyletí do povětří! — Ale napadá mně, že by bylo Jenovefky škoda, kdyby měla zde zahynouti a proto ji vezmeme s sebou.

Kurando: Teď však zbuďme tohoto chlapíka a pošleme ho do vězení stráž držeti. My sami si na chvilku lehneme a až bude noc, vydáme se na cestu! (Třese s Kašpárkem). Vstaň a jdi do vězení na stráž. Buď však opatrný!

Kašpárek (mne si oči.) Můžete se na mne bezpečit. (Odejde).

Špadolino: My se odebereme též na své lože! (Všickni odejdou).

Kašpárek (se za chvíli vrátí). Aha! ptáčkové už vyletěli. — Teď půjdu k studnici napřed a do skladu s prachem; tam uvrhnu soudky do propasti a zasypu je hlinou, přivedu lid a vojsko a pána s paní osvobodím. — Ó! Kašpárek jest chytrá hlava, je-li toho třeba. (Odkvapí.)

Proměna.

(Skalnatá krajina se studní, z které lezou vojáci. Kašpárek napřed.)

IX. Výstup.

Kašpárek. Vojáci. Později Kurt a Rupert.

Kašpárek: Jen za mnou! Tam jsou všichni, které chceme lapiti.

Rupert a Kurt (vystoupí).

Rupert: Teď se podíváme — (Shledne vojsko). Ha! co to? — (Chce se vrátit; vojáci se obou chopí a svážou je.)

Kašpárek: Nyní se dostaneme, hoši, lehce k ostatním, poněvadž po hodování tvrdě spí. (Hřmot za jevištěm. — Vojáci se rozejdou a chytají loupežníky, kteří přes jeviště utíkají.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Veliký sál se sedadly, na kterých sedí Fernando Jenovefa a Kašpárek).

I. Výstup.

Fernando. Jenovefa a Kašpárek.

Fernando: Zdráv buď, milý Kašpárku, milý vysvoboditeli náš! Já i manželka má srdečné díky tobě vzdáváme a tebe pánem našeho hradu činíme. Budeme tvými služebníky, a vše, co jsme dříve měli a posud máme, tobě dáváme za šlechetný čin tvůj.

Kašpárek: I houby! kdož pak by si hrál na pána, když to neumí! Však to byla má povinnost, starati se o své panstvo a vtipem jsem ty bezbožníky omámil, že vešli do pasti, pročež se nesmím ucházet o něco zvláštního.

Fernando: A jak se ti to všecko podařilo?

Kašpárek: To bylo tak-hle. Když jsem vás zavedl posledně do vězení, dostali jsme víno; já jsem se stavěl, jakobych spal a vyslechl jsem loupežníky, když se umlouvali, že hrad i s vámi

do povětří vyhodí. Dříve však chtěli se svými poklady tajným průchodem k vodě na šif se dostati a paní Jenovefu s sebou vzíti. Když se o tom uradili, byl jsem probuzen a poslán do vězení, abych tam měl stráž. Já však na místě do žaláře šel jsem k studnici, kde jsem už nalezl naše vojáky připravené. Právě se radili, že budou na bránu k hradu tlouci, poněvadž se nás dočkat nemohli. Já jsem je však dovedl skrze studni na místo a tak jsem vás vysvobodil.

Fernando: Za to ti náleží veliká odměna, a čeho si přeješ, vše se ti má státi. — Dobrá manželko má! Co vy jste vytrpěla! Celé dva roky byla jste zavřena a mnoho jste zkoušela; za to však vás budu tím víc milovati, a budu vám vždy věrným. Na památku našeho vysvobození podarujme též chudé a nuzné lidi. — Nyní však na soud povolejme oba vůdce vrahů, Špadolina i Kuranda! Ty, Kašpárku, budeš je souditi.

Kašpárek: O jemináčku! to nejde, poněvadž já nejsem na takové věci vyškundírovaný. — Raději je přivolám, abyste s nima udělali, co se vám bude líbit. (Odejde).

Fernando: Ctihodný to chlapík, a zasluhuje, abychom ho otcovsky milovali.

II. Výstup.

Kurando. Špadolino. Stráž. Kašpárek Fernando. Jenovefa.

Kašpárek: Sem pojďte, páni vůdcové! Teď já jsem vaším vůdcem.

Kurando: Počkej, bezbožný křečku! — však my se ti brzy odměníme.

Fernando: Mlčte, ukrutníci! Již vás očekává ortel smrti. — Posaď se, Kašpárku, a vyřkni nad nima soud!

Kašpárek: No, když to musí být, staň se! (Usedne.) Ty tedy, Špadolino, za své skutky mordýřské budeš do věže zazděn polovičkou těla, a druhá půlka zůstane nad zemí. Každého dne obdržíš libru chleba a žejdlík vody. — Jsi s tím spokojen?

Špadolino: Dej mně raději ukrutnou smrt, abych byl do kola vpleten!

Kašpárek: Zůstane při zazdění. — Kurando, ty budeš strčen nohami do kotle s olejem, a v něm se budeš od spodku vařiti.

Kurando: Hm! Z toho si málo dělám. — Jest-li chceš, sám se na kůl sedmišpicový narazím.

Kašpárek: Zůstane při starém, jak jsem povídal. — Odveďte je!

Stráž (odejde s vrahy.)

Kašpárek: Ti ostatní budou odpraveni provazem a gylotinou.

Fernando: A ty, dobrý Kašpárku, budiž vůdcem našich zbrojnošů, správcem našeho hradu, sudím našich vězňů a tak dále!

Kašpárek: Pěkně děkuju za všecko — ale já zůstanu přece raději vaším sluhou Kašpárkem, jen mi přejte všeho, čeho si budou přáti ústa má!

Fernando: Máš se ti státi!

Kašpárek: Dobrá! Tedy si půjdu hned natočit ve sklepě z nejstaršího mělnického. —

Vivat náš rytíř Fernando z Genui se svou manželkou Jenovefou! (Odběhne.)

Fernando: A teď poděkujme Bohu! (Klekne, i Jenovefa.) Tobě, Bože, díky činím za ochranu, kterou jsi nám seslati ráčil divotvornou rukou svou. Budiž věčně za to pochválen!

Jenovefa: Amen! (Oba se kloní.)

Opona spadne.

Barbaramáš a Medordes
aneb:
Boj o nevěstu.

Kouzelná hra ve třech jednáních.

Osoby:

Rainold, král Armenský.
Sába, jeho manželka.
Princezka Emilie, jejich dcera.
Komorná.
Edmund, Saracenský král, pohan.
Princ Leopold ze Sardinie, pohan.
Princ Felix z Cilicie, křesťan.
Leopoldův, Felixův vyslanec.
Kouzedlník Barbaramáš.
Kouzedlník Medordes.
Barbaramášův, Medordesův služebný duch.
Dobrý duch Karbonius ve způsobě sedláka.
Žoldnéři. Duchové.

Místo děje: Hrad Rainoldův a skalnatá údolí obou kouzedlníků.

První jednání.

(Pokoj v královském purku.)

I. Výstup.

Princezna Emilie

(sedíc u stolu, na němž jsou dvě hrdličky, mluví zkormouceně): Ó vy nevinná zvířátka! jak zde

vesele kolem sebe hledíte a sladkými slovy sobě odpovídáte! Objímajíce se těšíte se, a dnové vaši plynou životem blaženě jako vlnky bublavého potůčku. Pokud jste spokojeny, vy roztomilé hrdličky, a pokud ruka nad vámi vládnoucí vám přeje, zacukrujte si, a abyste obě, první i druhá společnice má, dokázaly, že se vám to líbí, zasmějte se na mne líbezně! (Po chvilce odebere se vzdýchajíc k oknu a hledí ven.) Jaké to krásné háje! jaké to spanilé stromořadí! jak přeutěšená kvítka pučí v přírodě ze země, okrašlujíce matku svou! Jakoby ve věnce se svíjely, oslavujíce pozemský ráj, vydávají ze sebe rozkošnou vůni. — Jaké to houfy všelikých druhů zvířátek a ptačátek! Sem a tam se ti boží tvorové procházejí a poletují a zřetelně se všecko ve světě miluje. (Položí ruku na srdce.) Ze srdce mého však jest všecko blaho vyrváno a já neodpočívám v náruči blaženosti. Ach! ty Emilie, dcero královská, musíš v zármutku žíti, ač každá chudá dcerka požívá rozkoší. (Zamlčí se a pak sedne ke stolku.) Vám, milé společnice, si chci postěžovati, vám chci vyjeviti touhu srdce svého. Ale ach! vy takového citu jako já neznáte, a žádné stvoření nemůže ho dokonale pochopiti. — Jaká to ukrutnost, že pohana si za manžela vzíti mám! Což není pro mne žádného křesťanského ženicha? — Ó jistě jest! A já přece, ó běda! musím v sobě dusiti ten pravý cit a nesmím vyjeviti lásku svou k princi Felixovi, který jest toho samého náboženství jako já. Musím se před ním ukrývati a nesmírné bolesti snášeti. (Vezme do ruky hrdličku.) Ty nevinné zvířátko! já jsem zrovna taková jako ty; neboť žiju jakoby v kleci a nesmím dělati co bych chtěla, právě jako hr-

dlička zavřená. Kdybych ti uřízla hlavičku tvou, mohla bysi se pak protiviti? Co můžeš dělati, držím-li tě v zamknuté ruce své? — Nic! zrovna jako já, kterážto nemám kusa svobody. — Aj, jak v tobě srdéčko strachem tluče, a kterak ti klesá hlavinka tvá! — Ano, propustím vás obě na svobodu do přírody, a ty, tvůrče nebeský, mne též vysvoboď!

II. Výstup.

Královna Sába. Emilie.

Sába: Dobré jitro, dcero má! Jak jsi spala? Jsi zdráva?

Emilie (jde a políbí matce ruku.) Ty se tážeš, matko rozmilá? — Což nevíš, že jsem včera plakala a že ten, kdo nějakou žalost má, pokojný spánek nemívá? — Měla jsem dnešní noci strašlivý sen. — Posaď se, dobrá máti, a poslechni, co ti budu povídati! — Než jsem do svého spánku přišla, přemýšlela jsem o celém běhu svého života. I zpomněla jsem sobě, kterak co mlaďátko byla jsem podřízena opatrnosti služky své, a když jsem povyrostla, kterak jsem pod správou učitelů a učitelkyň pečlivých se v umění literním kochala. — Byli to krásní dnové! pomyslela jsem si, a blaženě ozýval se ve mně krásný duch umělství. Na to jsem usnula. V tom okamžení se mi v spánku mém představil nějaký veliký drak s ukrutnými drápy, který se po mně sápal. Já sice volala jsem o pomoc, ale té se mi neposkytlo. Drak mne uchopil a vznesl se se mnou do povětří. Tam měl jakousi peleš, ve které mne uschoval a stráž svých spo-

lečníků nade mnou ustanovil. V tom však objevil se nějaký rek, vznesl se do povětří, rozkotal peleš kopím svým a mě si přivlastnil. Já jsem procítla, a srdce ve mně silně tlouklo, tak že se mi dech zatajoval a všecky oudy moje zmrtvěly. Ó, byl to věru ukrutný sen!

Sába: Moje dítě! Sny bývají všelikým citem obnovovány a puzeny.

Emilie: Ovšem, dobrá matko! Neboť jsem včera bojovala s city, které mě tuze přemáhají a k poklesnutí mne nutí — ach! silně nutí! (Klekne na jedno koleno, chopí se pravice matčiny, již k srdci tiskne, kdežto hlavu položí na její levici.) Tuto srdce mé ti poví. (Mluví zajíkavě.) Ó ty dobrý poklade ve mně! ty drahý klenote! na tvém tlučení ať sezná materská ruka bolest, kterou neseš a kterou nechce nikdo uzdraviti.

Sába: Dítě moje! co tvé srdce tak trápí? — Jsem hotova, všecko změniti a pro tebe učiniti. — Vstaň! (Pozvedne Emilii.)

Emilie: Dobrá matko! ty víš, že mne můj otec zasnoubil, a sice králi Edmundovi, — on však jest pohan a já křesťanka, a přece mám jemu býti dána.

Sába: On jest s tvou vírou spokojen, a nic si z toho nedělá, že jsi křesťanka katolického vyznání, poněvadž jest vladařem. Jest-li k tomu ale tvé srdce nesvoluje, budu svého manžela a otce tvého žádati, aby to ráčil vyšetřiti, zda-li by při tom sňatku nepuklo srdce tvé i život tvůj.

Emilie (radostně): Dobrotivý anděli a k mému uzdravení seslaný lékaři! Nemůže mě blaženější cit pojmouti, jako jest ten, který jsi ve mně povzbudila.

Sába: Nyní buď pokojná a pojď se mnou do mé komnaty!

III. Výstup.

Vyslanec od prince Felixa. Předešlé.

Vyslanec: Kloním se v každém ohledu vašim rozkazům, milostivá královno! Přicházím se žádostí ve jmenu svého vladaře, prince Felixe, který vede boj o ruku vaší princezky s princem Leopoldem, a proto nechává to na vašem rozhodnutí, abyste mu oznámila svou a princezčinu vůli. Na důkaz opravdivé víry máte mu poslati nějaké znamení.

Emilie: Vezmi tento prsten, a na tom jest dost! — Adie!

Vyslanec: To jest pravé znamení lásky, které vše přemůže. — S pozdravením vladaře svého vás opouštím. (Odejde.)

Emilie: Pro tebe jest tedy v rozepři?

IV. Výstup.

Vyslanec od prince Leopolda. Sába. Emilie.

Vyslanec: Ctím vás pozdravením vladaře svého, Leopolda prince. Stojí na bojišti, kde se bude potýkati na život a na smrt pro ruku princezky Emilie. Zde vám odesýlá tento kvítek lilium a žádá, abych mu za něj přinesl roucho svatební; neboť jest dobré naděje. Pak-li se mu nevyplní jeho přání, jest napolo ztracen,

avšak i bez roucha svatebního nespustí se naděje a bude ještě doufati.

Emilie: (vezme lilium a přelomí je.) Jdi! Odpověď jest ti dána. — Adie!

Vyslanec: Vy jste mně získala smrt; neboť princ mně připověděl, přijdu-li se zlou odpovědí, že mi hrozí zkáza. Ó běda mně! (Odejde.)

Sába: Mé dítě! proč jsi tak učinila tomu ubohému člověku? — Co platno však? — Teď musíme hned odeslati vyslance svého k princi Leopoldovi, aby mu řekl, že to jest vůle tvá a proto aby se upokojil a nepřipravil smrt svému sluhovi. — My však vstoupíme před oči krále Rainolda, a obě ho budeme prositi, aby učinil nějakou změnu se sňatkem pohanského krále Edmunda. (Obě odejdou.)

Proměna.
(Sál královský s povýšeným sedadlem.)

V. Výstup.

Král Rainold

(sedě na sedadle, čte spis.) Zejtra tedy mám býti připraven, abych podle tohoto spisu věnoval dceru svou za manželku králi Edmundovi.

VI. Výstup.

Sába. Emilie. Rainold.

Rainold: Vítána mi buďte, choti milá, i princezko má! Právě mi přicházíte v příležitou dobu, neboť jsem obdržel spis, v kterém Sara-

censký král Edmund žádá za ruku naší Emilie, pro kterou si zejtra přijeti chce.

Sába: Dobrý králi, otče princezky Emilie a manželi můj! Právě za tou příčinou přicházíme též my k vám, a prosíme vás, abyste tak dobrý byl a slib svůj králi Edmundovi daný změnil; neboť pro lásku manželskou a dětinnou hleďte takovým způsobem zachovati život oběma nám!

Rainold: Stane se vám po vůli. — V tomto okamžení donese mu vyslanec můj oznámení, v kterém podotknu, aby se pro to nehněval a dobrý smír s námi zachoval. — Posaďte se, a já zatím učiním ten spis. (Píše.)

Královna: (zazvoní).

VII. Výstup.

Komorná. Předešlí.

Komorná: Vaše královská milosť ať vydá hlas rozkazu!

Rainold (dohotoviv psaní.) Toto psaní odevzdej našemu vyslanci, ať je doručí králi Edmundovi!

Komorná (poklonivši se odejde s listem.)

Rainold: Teď tedy jest nám čekati, bude-li pro toto zrušení slibu králi saracenskému válka či smír.

Emilie: Ó dobrotivý vladaři, pane otče můj! Ó laskavá a dobrá matko má! kterak jsem nyní blažená! (Políbí oběma ruku.)

Rainold: Budiž tak nebo tak — pojďme do naší komnaty! (Všichni odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Skaluatá krajina. Na kamenu sedí Barbaramáš před kotlem, pod nímž hoří plamen. Kouzedlník přikládá do ohně hnáty, hady, sovy, kulichy, netopýry a sype do kotle jakési koření. — Bouře a blesky.)

I. Výstup.

Barbaramáš.

Jen se škvař, drahý nápoji! Může býti, že se dost brzy hodíš co kouzlo proti kouzedlníku Medordesovi, který chce vstoupiti do mého údolí. To mu však nedovolím a přes tebe nebude lepšího účinku. (Přisype koření; — bouře více rachotí a blesky se zmáhají.) Jen se ozývejte dosti, přírodní živlové; neboť to blaží srdce mé. Vztekle drťte skály Medordesovy, neboť dost potravy vám podávám, a proto též žehnejte síle mé! Zaklínám vás v těchto přísadách, abyste mi pomáhaly ve všech potřebách. (Hrom udeří a oheň shasne pod kotlem.) Tak to dobře jest! Nyní jsem obdržel, čehož jsem si přál. — Nechť přijde Medordes! Barbaramáš mu ukáže, zač jest toho loket.

II. Výstup.

Král Edmund (otáčí se sem tam.) Předešlý.

Barbaramáš: Ten zde jistě něco hledá.

Edmund (uzřev kouzedlníka.) Ha! Bezpochyby jsi ty ten černouš, o kterém jsem slyšel, že tak dobře kouzliti zná.

Barbaramáš: Ano, pane! já jsem kouzedlník Barbaramáš a líbí-li se, mohu nějakým pěkným kumstem posloužiti.

Edmund: Tebe hledám, poněvadž budu od tebe potřebovat pomoci.

Barbaramáš: Jen kažte! Jsem vám vždy k službám.

Edmund: Pomůžeš-li mně, bohatýrsky se ti odměním. — Slyš, slavný muži, co se mi stalo! — Oblíbil jsem si krále Armenského dceru princezku Emilii, chtěje si ji vzíti za manželku. Napřed mi ji král přislíbil; když jsem jí však na něm žádal, odepřel mi ji. Kdybys mně to tedy pomocí svých kouzel ustvořil, aby princezka svému otci králi zmizela a ty abys mně ji někde ukryl a později mně ji dodal, zajisté tobě mnoho daruju na zlatě.

Barbaramáš: Stane se dle vaší libosti, že ji do svých rukou dostaneme a můžete o tom směle býti ubezpečen. — Pojďte nyní se mnou do mých doupat se zásobami! Tam vám ukážu své mocnosti, seberu potřebné ke kouzlům věci a ostražím vás, aby se vám nic nestalo, kdyby někdo proti nám se pobouřil a chtěl škoditi nám.

Edmund: Přičiň se tedy, milý černouši!

(Oba odejdou.)

III. Výstup.

Medordes. Princ Leopold.

Medordes: Hledáte kouzedlníka Barbaramáše?

Leopold: Ano!

Medordes: Přejete si od něho něčeho?

Leopold: Přeju! — Znáš ty také mocnosti kouzlů?

Medordes: Ovšem, neboť jsem mnohem větší mistr ve věcích kouzedlnických než on.

Leopold: Tedy mně můžete posloužiti?

Medordes: S radostí vykonám, co na mně žádáte — jen to jmenujte!

Leopold: Slyš mne, milý kouzedlníku! Zamiloval jsem se do princezky Armenského krále a proto jsem též vedl souboj nebo-li duel s princem Felixem z Cicilie, ač jsme si posud oba zbraní neublížili, jsouce stejně udatni. Na to jsme se uradili, že to ponecháme princezce na vůli, aby si jednoho z nás vyvolila. Já jsem jí po svém vyslanci poslal prut lilium, aby ho přijala, čímž by odpověděla na mou otázku, jest-li mne miluje. Ona však hanebně zlámala tento prut lilium, čímž mnou opovrhá a mému osudu mne zanechává. — Princi Felixovi ale na důkaz své lásky darovala skvostný prsten. On má tedy přednost míti, a já bych měl zahanben býti? — Ne, nikoliv! to se nesmí státi. — A proto tě vyzývám, abysi to mistrovství vyvedl a z jeho rukou do mých ji odkouzlil. Chci se ti za to jakožto jeden princ bohatě odměniti.

Medordes: Ha! tu maličkost chcete? — O to se snadno postarám. Pojďte z tohoto oudolí Barbaramášova do mých doupat a já vás tam obstarám proti pomstě, kdyby tento fortelný kouzedlník vám chtěl uškoditi.

(Oba odejdou.)

IV. Výstup.

Barbaramáš. Edmund.

Barbaramáš: (nese černé kolo s vymalovanými na něm živočichy a kouzedlný prut.) Tedy,

milý pane, nebojte se ničeho! Nyní uhlídáte, co se bude díti, neboť již počínám. (Položí na zem kruh, do něhož sám vstoupí a prutem máchá v povětří.)

Edmund (položí se na zem)

Barbaramáš (hlasem strašlivým.)

Měsíc zakryl tvář si svou,
ju jú!
živly rozvztekleny jsou,
ju jú!
Čerti, duchové a ďasi,
dejte slyšet svoje hlasy,
Barbaramáš volá vás,
Juvelí! ju jú!
Barbaramáš volá vás!

V. Výstup.

Služebný duch. Předešlí.

Služebný duch (při bouři a blesku, skučení větru, štěkání psů, bědování podzemních tvorů se objeví na skále.) Jaký jest rozkaz tvůj?

Barbaramáš: Slyš mne, duchu služebný! Povolej svého kamaráda, ducha větrného, a poruč mu, aby unesl králi Armenskému jeho princezku Emilii do povětří! Ať ji posadí na mrak a s bouří odnese ji do mého kouzedlnického kabinetu, kdežto s ní počkej až do mého zavolání!

Služebný duch: Má se státi! (Skála se otevře a duch v ní zmizí)

Barbaramáš: Pojďte, pane králi! V tomto vichru byste neobstál.

Edmund (povstav, chce odejíti s kouzedlníkem).

VI. Výstup.

Medordes. Leopold.

Medordes: Stůj, Barbaramáši! Ty jsi poslal svého služebného ducha, já však jsem to také učinil — a jak vidím, míníš se mnou zápasiti o princezku Emilii. Nuže, zkusíš, co já umím! — Prosím vás, pane kouzedlníku, abyste se připravil! a vy, princi Leopolde, položte se na pažit, aby vás hrůzy neodnesly.

Edmund a Leopold (položí se.)

Medordes a Barbaramáš (máchají svými pruty ve vzduchu a potom, když bouře, blesky, skučení a jiné hrůzy se množí, dorážejí na sebe svými kruhy. Ozve se řinkot mečů, dupot koňstva, vytí psů a náhle ukáže se mrak, v němž jest podoba ženská. Oba kouzedlníci mrští pruty, mrak se ztratí. kouzedlníci počnou se práti při blesku a hromobití a)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Jiná krajina s Medordesovým údolím. — Skála rozevřená, v níž sedí na kameně Medordes, před ním stojí Leopold s váčkem v ruce.)

I. Výstup.

Medordes. Leopold.

Leopold: Tu máš svou mzdu (podává mu váček,) kterou ti darmo dávám; neboť jsi Barbaramáše nepřemohl a mně princezku nevydobyl.

Medordes: Což myslíte, princi, že s ní

Barbaramáš hne z toho místa, na které jsme ji usadili? — Nikdy! my máme v kouzlách stejnou sílu a jeden druhému nepopustí. — Jen si nechte, princi, svůj vak se zlatem, neboť bych se musil styděti, abych ho přijmul! Však toho fortelnou chytrostí svou dovedu, že Barbaramáše přemohu, a bylo by se to již dříve stalo, kdybyste měl nějakou věc z princezky, která by mně velice prospěla při čárách mých. Kdybych to přiložil přísadám, byl by můj nepřítel poražen.

Leopold: Takového ovšem nic nemám. — Vezmi však tuto odměnu, kterou tě neodbývám, a snaž se, abych Emilii dostal do rukou svých! Až se s ní zasnoubím, zaopatřím tě tak dobře, že ti ani třeba nebude, abys sobě kouzly vydělával vezdejší chléb svůj.

Medordes: Dobře, milý princi! Budu se o to podle možnosti svých sil snažiti, a že bude princezka vaše, na to bych se vám mohl na tomto místě zadušovati. Mějte však trpělivost, až si koření a jiných potřebných věcí k boji s Barbaramášem připravím. Potom počnu proti němu všecky živly bouřiti a budeme slaviti vítězství.

Leopold: A kdy to míníš vyvésti?

Medordes: Zejtra jest měsíc svou mizou potažený a tedy v tom čase bude svou sílu plniti.

Leopold: Nyní tedy se odeberu odtud a budu na tebe a tvou pomoc čekati. — S Bohem! (Odejde.)

Medordes: Teď vstup, Medordesi, do temnosti v propasti a tam se vzdělej proti Barbaramášovi!

(Odejde do jeskyně.)

Proměna.

(Komnata v královském purku černým suknem potažená. U prostřed stůl, na němž jsou položeny šaty princezky Emilie.)

II. Výstup.

Rainold, Sába, komorná a princ Felix (stojíce u stolu, pláčou.)

Sába: O dobrá princezko, drahý klenote můj! — Kde jsi a kam jsi se poděla? — Žádný vyslanec tě naleznouti nemůže, žádný zprávy o tobě nepřináší — zrovna jako by tě země neb oblak byl pohltil.

Rainold: Všemi svými pluky vytáhnu a dítě své hledati budu. Kdybychom měli půl oboru tohoto světa sejíti, přece sobě pokoje nedáme, dokud Emilii nenalezneme.

Felix: Já sám potáhnu a po ztraceném pokladu svém se ohlédati budu. Kdyby to i byla zkáza pro mne, jsem s ní spokojen.

Rainold a Sába: Nikoli tak, nastávající synu náš!

Rainold: Zle by bylo, kdybychom měli ztratiti i vás.

Sába: Zůstaňte doma s králem, manželem mým, a pošlete na špehy vojsko! Ať jest každý les, každé město, každá ves, i ta nejmenší chatrč prohledána a všudy po mé dceři zpytováno!

Rainold: Kdo mi ji nejdřív přivede, ten polovici mého království obdrží.

Felix: Svou drahou perli bych neměl pohledávati? (Pohledne na prsten a políbí ho.) Dobrý anděli můj! kde jsi ode mne vzdálen? (Všichni

sepnou ruce.) Ty dobrá ruko, která jsi na svém prstu tento prsten nosila a mně ho po mém vyslanci poslala — ó, kéž bych tě mohl jen na malé okamžení spatřiti a pak s Emilií skonati! — Ano, ano! Ona musí býti již mrtva a pro mne není nikdy více na světě tomto. (Všichni pláčou.)

III. Výstup.

Žoldnéř. Předešlí

Žoldnéř: Vaše důstojnosti královská! Nějaký člověk v selském oděvu jest zde a žádá býti předpuštěn.

Rainold: Ať jest sem uveden!

Žoldnéř: Má se státi, královská majestátnosti! (Odejde.)

IV. Výstup.

Dobrý duch Karbonius (co sedlák.); Předešlí.

Rainold: Co nám dobrého neseš?

Karbonius: Nevím, jak vám budu vlídným, ale zkusím to, abychom se spolu smluvili. — Slyšel jsem zprávy v dalekých krajinách, že vaše milá princezka se ztratiti měla. I vyzvedl jsem se ze svého doupěte, a obleknuv na sebe selský oděv, abych spíše prošel mezi umělstvím kouzedlnickým, odebral jsem se k vám. Domnívám se, že některý z mocných a šikovných kouzedlníků ji ukryl před světem, a poněvadž jest nyní má planeta pro mne a mou moc nakloněna, vynajdu vám, bude-li to vaše vůle, ztracené dítě a do vašich rukou princezku odevzdám.

Rainold: Dobrý znalče, jdi a pokus se o to! Veliká odměna na tebe čeká. — Jest snad ti též zapotřebí naší pomoci?

Karbonius: Ani za mák! Já sám to dovedu. (Odhrne plášť, pod nímž má bodák.) Na tomto bodáku přinesu hlavu vašeho nepřítele nabodnutou. (Odejde.)

Rainold: Zase nám počíná slunce naděje vycházeti. — Dejž tomu nebe, aby nás tato milá naděje nezklamala! (Všichni odejdou.)

Proměna.

(Barbaramášovo oudolí. — Kouzedlník, přikládaje hnáty pod oheň, provozuje čáry. - Na skále stojí Karbonius s prutem v ruce a hledí dolů.)

V. Výstup.

Barbaramáš. Karbonius.

Barbaramáš: Nyní jsem s celou silou svou proti Medordesovi připraven a všecko, co jest, musí býti mým. Teď se na to podíváte, ostatní kouzedlníci, jaký já jsem kos.

Karbonius (udeří prutem třikrát do povětří, počne bouřiti a blýskati se a černý mrak snese se s princezkou na skálu.)

Barbaramáš: Co to? Snad není někdo silnější nade mne?

Karbonius (sejde se skály a postaví se před kouzedlníka.) Znáš mne, Barbaramáši?

Barbaramáš (třese se.) Ó znám, mocný duchu Karbonie, také Aldeváriusem zvaný a v postavu sedláka sprostého proměněný.

Karbonius: Dobře, když mě znáš! Při-

kazuju ti tedy, abyš mně princezku krále Armenského, Emilii, propustil z černého mraku dobrovolně.

Barbaramáš (vzmuživ se.) Co? Myslíš, když jsi duch a nejstarší mistr našeho umělství, že nad každým zvítězíš? — To se nedomnívej! — Já jsem sice v nepřátelství s Medordesem, ale nedáš-li mně pokoje, spojím se s ním na zkázu a záhubu tvou.

Karbonius: Tedy se s ním spoj, a uhlídáme, co ti to pomůže!

VI. Výstup.

Medordes, Předešlí.

Medordes: Už jsem tu na zavolání. — Tedy, Barbaramáši, buď připraven!

Barbaramáš: Zde stojí, Medordese, Karbonius čili Aldevárius a žádá na nás princezku. Co myslíš? Zmůžeme ho, spojíme-li se?

Medordes: Nedáme mu ji, a kdyby to pro nás neštěstím býti mělo.

Karbonius: Budiž tedy, jak si sami přejete! (Shodí se sebe plášť a drží v ruce bodák hadem otočený.) Tento chlapík vám poslouží. (Udeří prutem, jejž drží v levici, a počne hromobití a blesky; na to rozpřáhne se bodákem v pravici a se všech stran slétají se kolem něho sovy, morská zvířata a všelijaké jiné potvory. Mrak se pozvedne se skály a snáší se k zemi. Hrůzy se množí. Karbonius dotkne se bodákem obou kouzedlníkův a tito se svalí; zařvou, několikrát sebou mrští a dokonají. Skála se rozevře a vystoupí dva duchové. Princezka vyleze z mraku.)

)(

VII. Výstup.

Emilie. Duchové. Předešlí.

Karbonius: Vám, duchové podřízení, přikazuje pán váš Karbonius Aldevárius, abyste se každý odebral na místo své.

Duchové (zmizí a skála se za nima zavře.)

Karbonius: Pojď, princezko, na královský purk otce tvého v Armenii! (Odvede ji.)

Duchové (znovu se objeví a odvlečou mrtvoly obou kouzedlníků.)

Proměna.

(Královská komnata.)

VIII. Výstup.

Karbonius. Emilie (vystoupí.)

Karbonius: Nyní ať vystoupí král a uhlídá, že jsem mu zplnil slib svůj!

IX. Výstup.

Rainold. Sába. Felix. Předešlí.

Rainold, Sába, Felix: Bože! zda-li to sen či se to opravdivě děje?

Emilie: Opravdivě! (Vběhne matce do náručí.)

Rainold: To jest mi nejdražší dar!

Sába: To jest moje celé živobytí!

Felix: To jest má nejskvostnější perla!

Rainold: Zde ti tedy, princi, odevzdávám

svou princezku za manželku. — A co ty, sedláčku, za tu svou umělost žádáš?

Karbonius: Ničeho nechci, leč abyste často si na mne co na dobrodince svého zpomněli.

Rainold: Zůstaň zde u nás a bude se ti dařiti po pansku.

Karbonius: Díky vám za dobrou vůli! Musím zase do svých hor a možná, že vás zase někdy navštívím. Jsem dobrý duch Karbonius Aldevárius. (Zmizí při bengálském ohni.)

Rainold: Díky tobě, dobrý duchu Karboniuse Aldeváriuse! — My však pro toto šťastné zachránění naší milé princezky se zaradujme, tabuli s jídlem a pitím svým poddaným připravme, především však na místě černých praporů červené a bílé na důkaz naší blaženosti vyvěsme!

Felix: Drazí páni, páni rodičové nevěsty mé! Tisíceré vám díky skládám za princezku Emilii a šťastné panování přeju vám i sobě až do skonání.

Rainold: Dejž to nebeský otec! (Všickni se objímají a)

opona spadne.

Kat Morinelo.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Král Rupertus.
Generál Alexander.
Generál Maximilián.
První } ministr.
Druhý }
Vyslanec.
Kašpárek.
Morinelo, kat.
Marie, jeho manželka.
Ema, }
Barbora, } jejich dcery.
Žofie, }
Atanasius, kouzedlník.
Černý duch.
Barták, konšel z Černé vsi.
Vojta, jeho syn.

Místo děje: Královský hrad a popraviště.

První jednání.

(Královská komnata s trůnem, na němž sedí král. Po obou stranách ministři a generálové. Za těmi žoldnéři co stráž.)

I. Výstup.

Rupertus. Alexander. Maximilián. Ministři. Žoldnéři.

Rupertus: Moji věrní ministři! vy o to pečujte a usilujte, abyste si rozmyslili, jak to učiniti máme, aby se nám nedařilo tak zle! Už jsme tolik lidů ztratili a tolik země prohráli, že

mně nad tím srdce krvácí. Vždycky nepřátelé vypátrali, co zamýšlíme a co se děje v ležení našem. Když jsme na ně chtěli vypadnouti, nic jsme nikdy nepořídili; neboť sotva že jsme se toho nadáli, už byli nepřátelé v jiném šiku. — Co to jiného může býti, leda že někdo naše plány vždycky vyskoumá a nás zradí? — Proto mi teď radu dejte, co dělati, abychom mohli zvítěziti nad tou nepříznivou rukou, která se už až na sídlo královské vztahuje.

První ministr: Já bych radil, vaše královská majestátnosti, abychom dali celé naše ležení prohlednouti a toho zlosyna vypátrati, který o nás nepříteli zprávy podává.

Alexander: O to já už dávno se pokusil, abych to vynašel, ale nadarmo! Neboť když jsem své vojsko v nejlepším šiku měl, přepadl mne nepřítel od strany nebo ze zadu, zrovna jakoby věděl všecky myšlenky mé. Pokaždé musel jsem se couvati.

Rupertus: Toť musí tedy přece mezi naším lidem nějaký zrádce býti, který vše vypátrá a pak nás zaprodá.

Maximilián: Možná dost, že jest tomu tak. Já však, královská majestátnosti, dal bych vám jinou radu, jestliže mi to totiž vaše královská majestátnost ráčí dovoliti. — Víme, že poctivý náš kat již dříve dva zrádce vypátral a oběsil. Sotva ale že Morinelo je se světa zprovodil, zvítězili jsme a vydobili zase ten kus země, který jsme dříve prohráli. Račiž tedy, královská majestátnosti, v takových věcech a zradách zkušeného Morinela kata sem zavolati a nějakou odměnu mu přislíbiti, aby toho padoucha, který nám tak zle dělá, do svých rukou dostal a hned

oběsil. Pak máme spíše naději na vítězství nad svými nepřáteli, kteří se nás teď stále zmocňují.

Rupert: Dobrá jest vaše rada, ušlechtilý generáli, a proto jí uposlechnu. (K žoldnéři.) Ať sem vstoupí kat Morinelo!

Žoldnéř: Stane se, královská milosti! (Odejde.)

Druhý ministr: Já bych sám myslil, královská majestátnosti, že to bude dobrý prostředek, jelikož kat Morinelo tak šikovný člověk jest.

II. Výstup.

Morinelo. Předešlí.

Morinelo: Stojím zde a očekávám rozkazy.

Rupertus: Morinelo náš! tys už jednou tak šťastný byl, že jsi dva špehýře vypátral a potrestal. I domníváme se, že to můžeš zase učiniti; neboť zdržuje se mezi námi zrádce nějaký, který nepřátelům k vítězství nad námi pomáhá. Dostaneš-li ho, Morinelo věrný, má tvůj až do smrti býti hrádek a k tomu deset tisíc zlatých, které se ti hned vyplatí, jak mile ten špehoun bude viseti.

Morinelo: Velikou radostí naplňuje mne tento rozkaz váš, královská majestátnosti! Nepopřeju si ani na okamžení oddechu, pokud toho ukrutníka nenajdu a vaz mu nezlámu.

Rupertus: Ty i tvá rodina má po královsku pak býti odměněna.

Morinelo: Hned se dám do práce. (Odejde.)

Rupertus: Moji věrní ministři a generále! my teď pojďme a nové plány vymýšlejme, abychom zvítězili nad nepřítelem! (Všickni odejdou.)

III. Výstup.

Morinelo (vrátí se.)

He he! Morinelo! to-hle jest něco pro tebe! — Deset tisíc a hrádek — celá rodina tvá zaopatřena — a to všecko za zrádce, kterého není a nebude, když ty nebudeš chtíti. Ha ha! bez tvé vůle, Morinelo, nepřítel nevyhraje! — Ale od něho vždycky dostat pět set tolarů — to je přece jen hezká věc! A panství s desíti tisíci míti připovězené — to je také pěkná věc! — Která pak ta věc je teď pěknější à kterou si mám vyvoliti, když se mně líbí obě? — Nejlépe, když to dostanu všecko! — Ovšem, ovšem! Kde pak ale zůstane svědomí? — E co, svědomí! — Má žena povídá, že svědomí není nic, a ona má pravdu. — Už jsem chytil dva vandrovní a prohlásil je za zrádce, čímž jsem sobě vydělal dvacet tisíc: nynčko tu mám zase takového zbytečného člověka a za toho bude také dobrých deset tisíc a hrádek. — Ano, ano, tak to udělám a král musí přece prohráti. Dostaneš odměnu od přítele i od nepřítele, a nic si z toho neděláš, poněvadž svědomí není nic, jak říkává žena má. — Ano, Morinelo! to-hle jest zase něco pro tebe! (Odejde.)

Proměna.
(Dvůr v purku. — Pod klenutím sedadlo.)

IV. Výstup,

Kašpárek (přiběhne.)

Hop, starý trakaři, měj se k světu! pojedeme do Račic křen kopat. — Už jsem byl věru

žádostiv, abych ten palác prolezl a každému, koho zde potkám, něco vinšoval. Předně bych přál všem mládencům, aby každý z nich, nemá-li dost peněz, našel na sáh dlouhý vak s dvacetníky, a to proto, poněvadž si mládence, který floků nemá, žádná poctivá panna u muziky nevšimne. Cítí-li ale u milého ňáký groš, hupky! už je za ním v hospodě. Tam se hned ptá: Nebyl nebo není zde Honzíček, Vašíček — a tak dále! Když ji milý uslyší, ohledne se a vidí, že stojí u dveří jeho holka. Podá jí tedy plecháč s pivem; ona se napije, podá také kamarádce a ta zase jiné kamarádce, tato sestřičce, sestřička sestřenici a tak to jde do kola, pokud je v nádobě kapka truňku. — Teď mi za mládenci připadají na mysl manželé, a těm bych dal také dobrou radu, aby, když mají zlé ženy, nadělali si z nich dobré ženušky. Jen ať jim dají užívat medicinu z liskového sádla dvouletého, z dubového koření tříletého a z habrového šafránu šestiletého. To troje ať spletou a smíchají dohromady a pak tím ženu třikrát za den namažou! Za čtrnáct dní bude jim dobře. — Který manžel by do konce svou ženu tak rád měl, že by se jí rád sprostil, ať ji strčí do nového pytle a přenese ji přes hranice bez zaplacení mejta. Tam mu ji vezmou do kontrabantu a do nejdelší smrti se s ní víc neshledá. — No, prozatím dost! — Vida, jak je to zde pěkné! Už mnohokrát jsem chtěl do toho purku se podívat, ale vždycky jakoby mně něco do ucha špitalo: Nechoď tam, Kašpárku! A—h! (zívá). Toť jsem ňáký ospalý. — Počkej, hochu! Tu-hle si sedni na sedadlo a budeš vidět po celém dvoře! — (Usedne.) Teď si to prohlednu. — Je to — skutečně — pravda — že (dřímá) — že — to — tu — je — hez — ké — é. (Usne.)

V. Výstup.

Kouzedlník Atanasius.

Atanasius: Ha! ten zde spí a neví, že bezbožník osidla mu chystá a nevinně ho o život připraviti hodlá! — Já však jsem vyslán ze strašlivých hor, abych ukrutnost potrestal. (Přiblíží se ku Kašpárkovi.) Ty mně k tomu budiž za nástroj! (Dotkne se ho svým prutem.) Kovem nesmrtelnosti jsi ode mne obdařen, pro svou sílu nebudeš teď přemožen, tělo tvoje bude proti všemu chráněno, naposledy zase se ti ukážu. (Odejde.)

Kašpárek: (vyskočí.) He he he! Co se to se mnou stalo? he he he! (Poskakuje.) Vždyť se mně zdá, jakobych se byl s manšestrovým čertem popral. — Nynčko půjdu k paní Katrli na kucmoch a tam si za sedmák nácka naperu. — Děj se, jak děj! (Odbíhaje vrazí do kata.)

VI. Výstup.

Morinelo. Kašpárek.

Morinelo: Aha! už tě, chlapíčku, mám. — Ty prý činíš zradu našemu lidu a proto půjdeš se mnou nejdřív do vězení a pak před krále.

Kašpárek: Tak ty chceš vydávat křivé svědectví? Mně se zdá, že jsi sám takový.

Morinelo: Jen pojď! Ty jsi zrádce a musíš umříti.

Kašpárek: Neopovažuj se mne dotknout! sice se polknu nebo rozevru.

Morinelo: Jen pojď! (Strčí do Kašpárka; oba se tahají a v tom)

opona spadne.

Druhé jednání.

(Komnata jako v prvním jednání.)

I. Výstup.

Rupertus (na trůnu). Ministři. Generálové. Žoldnéři.

Rupertus: Moji věrní! už jsme zase prohráli a o kus země přišli. — Aby to kat spral!

Alexander: Královská majestátnosti! já zajisté tím nejsem vinen, neboť když už jsem se domníval, že mám vítězství v rukou, najednou se všecko obrátilo a já na místě výhry jsem prohrál. — Jest-li to Morinelo s tím zrádcem nějak nevyskoumal, naposled nás ještě nepřítel na zmar uvede.

Rupertus: V naší rezidenci možná že se ten padouch vynajde — pak ale běda mu! Od smrti ho nic nevysvobodí.

II. Výstup.

Morinelo. Předešlí. Později Kašpárek.

Morinelo: Už ho mám, královská milosti!

Rupertus: Koho máš?

Morinelo: Toho zrádce!

Rupertus: A kde jest?

Morinelo: Venku přede dveřmi! — Hned pro něj dojdu. (Odejde.)

Kašpárek (za jevištěm): Necháš mě, chlape!

Morinelo (tamtéž): Já ti poroučím, abysi šel!

Kašpárek: K tomu mě nedonutíš, zlosyne!

Morinelo: Promluv tedy s králem!

Kašpárek: To si dám ještě líbit. (Vejde s katem.)

Morinelo: To jest tedy ten, kterého jsem chytil u nepřátelského táboru, když tam zradu nesl.

Kašpárek: Nevěřte tomu, pane králi! Ten chlap lže, jako když se tiskne a až se mu od huby práší.

Rupertus: Morinelo jistě nelže a na tobě jest viděti, že jsi zrádce. Ty jsi ovšem tak nepatrný, že si nikdo tebe v rezidenci nepovšimne; i my jsme tě už často zde viděli, ač jsme si takovou hanebnost o tobě nepomyslili — nyní ale tomu věříme, že jsi špehýř. — Proto ho vezmi, Morinelo, a setni mu hlavu!

Kašpárek: Jen se opovaž! Však já se ti podívám do vousů.

III. Výstup.

Vyslanec. Předešlí.

Vyslanec: Královská majestátnosti! jest zde nějaký sedlák se svým synem a rád by s vámi mluvil.

Rupertus: Ať jest sem i se synem svým předveden!

Vyslanec: Má se státi! (Odejde.)

IV. Výstup.

Barták. Vojta. Předešlí.

Barták: Dej vám Pánbůh dobré jitro, pane králi! — Tak tedy slyšte! — Já vám přicházím něco povědit. — Jste ale, kakraholti, také všickni od vás? Každý to, já řku, nesmí vyslechnout.

Rupertus: Ti, které zde vidíš, jsou všickni moji věrní, a proto můžeš svobodně mluviti.

Barták: Já ale tomu jak se patří nevěřím. — Co pak je to za jednoho, který tu-hle stojí? (Ukazuje na Kašpárka.)

Rupertus: To jest také bezpečný člověk, kterého se nemusíš báti, neboť jest k smrti odsouzen a nevyjde z naší rezidence více. K věci tedy!

Barták: Inu tedy, pane králi! já vám tentononc chci povědit jednu chybu. Já jsem konšel z Černé vsi, a to je, víte-li, tam, kde tu vojnu máte. U mne leží na kvartýru jeden, který s těmi vojáky poroučí, a ještě jeden, za kterým tu korouhev nosí — ten také u nás ve stavení zůstává. Ono se jim to tam líbí, poněvadž má žena — a to máte hodnou ženu, abyste věděli — poněvadž tedy má žena na čistotu dbá, a proto také dostávám vždycky na kvartýr ty pány, kteří nosí u těch svých kos třapce. – Inu ovšem! Já mám pékné stavení„ sroubek, chlévy, stodolu — všecko je to hezké jako klec. Vrata jsem už dal také udělat.

Alexander: Ale příteli! co pak záleží jeho královské majestátnosti na tom, co máš a co nemáš? — Jen pokračuj raději k cíli, abysi vyřídil. co máš vyříditi!

Barták: Ale počkejte — tentononc, a neskákejte mi do řeči! Vždyť musím vypovědit celý grunt toho dřív, než vám mohu povědit to, co vám mám povědit.

Rupertus: Pokračuj, čilý sedláčku!

Barták: Nu tak hleďte! Teď ani nevím, u čeho jsem zůstal. Aha! u těch vrat, tentononc. Já to tedy mám všecko v pořádku a sice: statek, srub, chlévy a stodolu. Ve stavení mám dvě

světnice, a v těch spávají ti páni s těmi třapci u těch kos. Ovšem že oni dost málo spali, protože měli pořád co špekulírovat na tu vojnu. — A abyste věděli, ti pánové nejsou od vašeho vojska, nýbrž od nepřátel. — Předevčírem tedy dřív, než jste měl, pane králi, tu vojnu, kterou jste zase prohrál, přijel k nám kočár celý zakrytý a zaobalený. Z něho vylezl ňáký člověk, zakuklený v plášti, zdržel se asi dvé hodiny u těch pánů vojáků a potom zase odejel. — A tak už tam byl asi pětkrát — včera zase —

Morinelo (sebou škube.)

Barták: I napadlo mně, co tam asi ten cizinec vždycky kutí? — Co dělat, já řku, abychom se to dozvěděli? — Dobrá! Naraficili jsme to šikovně tu-hle s mým synem — viď, Vojto?

Vojta: I bodejť že, táto

Barták: Když ti páni vojáci doma nebyli, povídám Vojtovi: „Ty Vojto! ty musíš vlézt do pece, tentononc, a já si vyvrtám ve stropě díru, abych na půdě pozoroval, co budou dělat, až domů přijdou.“ — Vždyť mně to, já řku, pořád mozkem vrtalo, že si vždycky u dveří vojáka postaví, abychom k nim nemohli. — Tedy, Vojto — viď, že jsem si to myslil?

Vojta: Inu, to víte, táto!

Barták: Já si myslil na něco tajného, co se tam u nás děje, a ono se tam skutečně dělo něco tajného. — Já totiž jsem si vlezl na ponebí a Vojta do pece, a když páni vojáci domů přišli, viděli jsme — to bylo, abyste věděli, včera — tedy viděli jsme, já a můj syn, kterak se radovali, že zase vyhráli. Usedli okolo stolu, jedli a pili. Za nějakou chvíli — teď ale dejte, já řku, hodný pozor! — za chvíli přijel zase ten kočár a do světnice přivalil se člověk, který

nejdřív se sebe plášť shodil a pak nepřátelům vašim štěstí vinšoval, že nad vámi vyhráli. — Viď, Vojto!

Vojta: Toť se rozumí, táto!

Morinelo (sebou pořád víc škube.)

Barták: Potom vyndal ten chlapík z kapsy takový ňáký papír, rozundal ho na stole a ukazoval jim všelijaké čmáraniny. Pravil také: „Tuhle tady můžete na ně; zde je všecky dostanete a na hlavu porazíte.“ — Když pak za ty své vejšplechy diškereci dostal, odejel zase pryč. — Nu, a ten člověk, jak Vojta prál, má být váš kat — tentononc — Morus, nebo jak se jmenuje.

Kašpárek: Vida, pane králi! On je sám takový, za jakého mne vydával.

Morinelo (ouzkostí se třesa.) Sedláku! ty jsi blázen. — Královská majestátnosti! ten člověk nemá dobrý rozum.

Barták: Cože? Já že blázním? — I kakraholte, na to-hle bych se rád podíval, abych bláznil, když si mne sousedé zvolili za konšela. — Vy — vy — tentononc, Moruse, nebo jak se jmenujete, blázníte sám! — A abyste věděl, že já tentononc pravdu povídám, povídám vám, že má Vojta ten papír, který jste těm pánům vojákům ukazoval. — Viď, Vojto?

Vojta: Toť se ví, táto!

Rupertus: Vy tedy máte, sedláčku, něco, čím nás lépe přesvědčiti můžete?

Barták: Inu, Vojta má to lejstro, pane králi! Když totiž oni, totiž ti vojáci s těmi třapci u těch kos, vašeho kata Morusa vyplatili, — posázeli vám mu celý stůl penězi — pak on jim dal to lejstro, a oni do něho tak dlouho čuměli, až usnuli. Vojta vyndal u pece kachel a vzal si to lejstro; pak vylez na ponebí a tu

mi to všecko povídal. Já řku na to: Pojď, abychom to pověděli panu královi! Pan král, když se to dozví, dá si lepší pozor, aby neprohrával.

Rupertus: To-hle se musí všecko vysvětliti.

Vojta: Toť se rozumí, pane králi!

Kašpárek: Morinelo! v tobě hrčí jako v starém kolovratě.

Barták: Dej, Vojto, panu králi to lejstro!

Vojta (podá list králi.)

Rupertus: Ha, co to? — Pohleďte, ministři a generálové! Zde podpis králův jest přetržen a Morinelo na spisu podepsán, v kterémž nás zrazuje.

Kašpárek: Hlelele! jak já bych byl zdarma visel na místě toho šnophouna, který vás všecky přelhal!

Rupertus: Tys tedy ten zrádce, bezbožný Morinelo, ty, kterému jsme tak příliš velmi důvěřovali? — Ha! přeukrutnou smrt pro to podstoupíš. — Žoldnéři! odveďte ho do vazby! Zejtra budiž odpraven!

Žoldnéři (odvedou kata.)

Rupertus: Nyní se jiný plán zhotoví a pak na nepřítele udeříme. — Ty však, milý sedláčku, zde zůstaneš, až bude všecko rozhodnuto. (Ku Kašpárkovi): Ty za to, že jsi tolik křivdy vytrpěl, budeš odměněn.

Kašpárek: Však už mně v břiše kručí pro ty vystálé ouzkosti a mísa kucmochu u Katrli by teď neškodila.

Barták: Pojď, Vojto! Já jsem ti to prál, že bude mít pantáta král radost.

Vojta: Inu tak, táto!

Rupertus: A nyní odebereme se do

mé komnaty, kde budeme hodovati a o novém plánu se raditi. (Odchází s ostatními.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Popraviště. — Morinelovo tělo leží u špalku.)

I. Výstup.

Rupertus. Ministři. Generálové. Kašpárek. Barták. Vojta. Marie. Ema. Barbora.. Žofie. (Ženské pláčou.) Žoldnéři.

Rupertus: Taková odměna kyne těm, kdož se zrady dopouštějí.

Kašpárek: Aha matinko s dceruškami! Už máte tu vašeho manžela, kterémuž jste tak často říkávala: „I jen přiveď za peníze nějakého nevinného člověka na šibenici!“ Vy jste mi pěkná ženuška! — I mě ubožáčka byste byla ráda za deset tisíc a za statek připravila o kejhák, poněvadž prý jsem zbytečný na tom světě. — A což vy nejste zbytečná se svými kuřátky?

II. Výstup.

Černý duch. Předešlí.

Duch: Ty, matko, jenž jsi svému muži pravila, že svědomí není nic, ale peníze že jsou to pravé svědomí, čímž dětem svým dávala jsi příklad zlý a je též pokazila, uchystej se na cestu do pekelné propasti, kde veliké muky tě očekávají. (Odletí s Marií a pak se zase vrátí sám.)

Kašpárek: O jemináčku! ten to bere z ostra.
Duch: Ty nejstarší dcero, Emo, která jsi sama otce naváděla, aby vandrovníky nevinné o život ošidil a za to peníz kletý dostával, obdržíš za tento nesvědomitý čin svůj též pekelnou odplatu. (Odletí s ní.)
Kašpárek: To-hle by byl výběrčí! ten to zná!
Duch (vrátiv se): Ty mladší dcero, Barboro, se svým bezbožným otcem podle návodu matky své zabila jsi flintou jednoho na poli a za tento skutek byl jiný nevinně odpraven. Teď odměnu za to obdržíš! (Odletí s ní.)
Kašpárek: Ten chlapík umí lítat jak netopýr!
Duch (vrátiv se.) Ty nejmladší dcero, Žofie, poněvadž jsi ještě nejmíň vinna zločiny rodiny své, máš obdržeti lhůtu ku pokání, a proto buď hodná a poctivá. — Budeš hodná a poctivá?
Žofie: Budu, pane duchu!
Duch: Toto zrádné tělo kata a zrádce Morinela bude v pekelném ohni smaženo za zlé činy své. — Nuže, pojď se mnou! (Bouře a blesk. — Duch odnese tělo katovo.)

III. Výstup.

Předešlí bez ducha, Marie, Emy a Bárbory.

Rupertus: Tak vina zlá jest potrestána a nevina přišla na jevo. Tím sproštěni jsme ve své královské rezidenci lidí zrádných a jsme zase svobodni. Není-li pravda, milí ministři a generálové?
Ministři / Generálové: Tak jest, královská majestátnosti!
Rupertus: Ty, sedláčku, dostáneš, co jsem

ti připověděl a deset tisíc i hrádek bude teď majetkem tvým.

Barták: I zaplať Pánbůh, pane králi!

Vojta: Bodejť by ne, táto!

Rupertus: Ty, malý Kašpárku, obdržíš také deset tisíc.

Kašpárek: No, to se bude teď kucmoch mít!

Rupertus: Ty pak, malá Žofie, ubohý sirotečku, budeš na útraty královské vychována, pokud nevyrosteš.

Kašpárek: A pak si mě vezmeš za muže na věčnou památku této znamenité události.

Barták: Tedy jak že to prál ten pan král?

Vojta: Hrádek a deset tisíc, táto!

Barták: No, vida! a ty jsi naříkal pro ten roztlučený kachel až strach. Teď si můžeme koupit jiná kamna, a jaká kamna, kakraholte!

Vojta: Toť se, táto, ví!

Rupertus: Moje milé děti! nynčko můžeme prozpěvovati, že jsme zvítězili, poněvadž žádný zrádce více nevyjeví nepříteli plány naše.

IV. Výstup.

Vyslanec. Předešlí.

Vyslanec: Vaše královská majestátnosti! Pan general Maxmilián odesílá vítěznou listinu. (Podá králi list.)

Rupertus: Budiž Bohu čest a chvála! — Radujte se všichni se mnou!

Všichni: Ať žije milostivý král Rupertus s celým komonstvem svým!

Opona spadne.

Korsikánské otroctví,
aneb :
Rytíři z Holandie.

Hra ve třech jednáních.

Osoby :

Dioklecián, císař na Korsice, pohan.
Valdamír, Vindřich, ministři.
Žampilie, Vindřichova manželka.
Rytíř Alexandr z Holandie.
Antonie, jeho manželka.
Kašpárek, jejich sluha.
Vrchník rytířů z Holandie.
Rytíři Holandští.
Rytíři Korsikánští.
Žoldnéři.
Lid obojího pohlaví.

Místo děje: Palác a vězení císaře Diokleciána a hrad rytíře Alexandra.

První jednání.

(Komnata císaře Korsikánského. Císař sedí na trůnu, jemu po boku ministři. Rytíři a žoldnéři za těmito stojí po obou stranách.)

I. Výstup.

Dioklecián. Ministři. Rytíři. Žoldnéři.

Dioklecián: My, císař Korsikánský, Dioklecián co nejnepřemoženější vladař, jehožto hrdinské skutky ode všech mocnářů zemských musí

býti uznány, kteréhož posud nikdo nepřemohl, ačkoliv nejudatnější rekové jiných zemí a království s námi válčili — my poroučíme, aby všecko otroctvo na naši pohanskou víru přestoupilo, a kdoby tak nechtěl učiniti, ať jest ukrutně trápen v našich žalářích. — Jest slyšeti, že se v našem slavném císařství zase víra katolická rozmáhá, a protož přísně vám nařizujeme: Hleďte nám na každého, kdo by se prohlásil, že jest křesťan, dobrý pozor dáti a my hned nad ním vyneseme ukrutný ortel smrti. (K ministrům.) Vy tedy, moji nejvěrnější ministři, dbejte o to, aby byly vyplněny tyto rozkazy naše!

Valdamír: Milostivý majestáte! Jak mile někdo se prohlásí, že jest křesťan, bude zatknut, za jeho nehty budou hřeby vtlučeny a prsty mu kleštěmi trhány, též s jeho těla řemeny dřeny a naposled hlava jeho, pod gilotinu vložena a uťata, bude na mříž u vězení nabodnuta, aby každý, kdo kolem půjde, byl upamatován, že se má takového přestupku varovati a chrániti.

Dioklecián: Ano, to símě cizího náboženství musí býti vyhubeno — tak to poroučíme! — Nyní, páni ministři, pojďte se mnou na mou císařskou kancalář, kdežto vám dám vyhotoviti plnomocenství, podle kterého nejináče než jako v naší císařské osobě budete vykonávati vůli mou. (Odejde s ministry a rytíři. Zůstanou jenom dva žoldnéři.)

II. Výstup.

První a druhý žoldnéř.

První žoldnéř: Milý bratře! kterak se ti líbí nynější poručení císařské? — Mně to

nejde tuze pod nos; neboť, jest-li se dobře nezachováme, máme se co obávati, abychom do císařské nemilosti neupadli, a jestli se podle vůle našeho majestátu zachováme, musíme míti strach, abychom od křesťanského Boha co nejpřísněji nebyli trestáni za ukrutnosti takové. Mně aspoň ten rytíř, který jest zajat a v zahradě pracuje, velmi dlouho vypravoval, co divného byl již učinil Bůh křesťanský.

Druhý žoldnéř: Milý brachu, o tom se ani nezmiňuj! Ten ubohý rytíř mně již často též vyprávěl o těchto věcech a vyzraditi toho dobrého jinocha, byl by věru hřích. Ondyno běhalo mé dítě po zahradě, kde on pracoval, a najednou upadlo. Rytíř po něm skočil, zvedl kluka a přitisknul ho k srdci svému. Podle toho soudím, že musí býti ženatým a též děti míti. — Věru že bych mu to ze srdce přál, aby se dostal z otroctví.

První žoldnéř: Já zase bych si přál, aby nám zde zůstal. Kdož pak by nám tak pěkné věci vypravoval, když si o polednách pod besídku sedneme a odpočíváme při jídle? — Jestli pak si's všimnul, kterak mezi řečí vzdýchá a zraky své k východní straně obrací? — Zajisté musí na východě býti domovem.

Druhý žoldnéř: Což to všecko platné? — Musíme činiti podle rozkazů císařových, při tom však můžeme si přece mysliti, co chceme.

III. Výstup.

Korsikánský rytíř. Předešlí.

Rytíř: Slyšte, milí žoldnéřové! Zde máte rozkaz milostivého majestátu císařského, kterýžto

rozkaz musíte hlásati mezi vším obyvatelstvem i mezi otroky. Přilepíte také cedule na rohy, na kterých jest psáno, že každý, kdo by se jmenoval křesťanem, bude nesmírnou smrtí zahuben. Co jste teď slyšeli, jděte a povídejte dále, plníce takto vůli císařovu!

Žoldnéři (odejdou.)

IV. Výstup.

Rytíř (sám.)

Alexandře! Alexandře! Ač se dost činím, přece ti nemohu pomoci. Dnešní noci musím ti v žaláři tvém oznámiti, abysi raději se odřekl víry své a upřel ji, pokud ti nepřijde pomoc nějaká. — Ó Alexandře! jak rád bych ti pomohl a nesmím! (Odejde.)

Proměna.

(Zahrada s všelijakými sochami. Citronové, pomorančové a jiné stromy. Alexandr za otroka převlečen přenáší hrnce s květinami a staví je do pořádku.)

V. Výstup.

Alexandr (stanuv v práci):

Tak stavím podle sebe ty krásné květinky, které jsem zasadil a pěstoval. — Ó kéž bych mohl na místě kvítí zasaditi dýku do lebek ukrutným Korsikánům, kteří mě zde v otroctví drží a tak od blahosti mě vzdalují! — Proč mi neozbrojí dlaně, proč se mnou nezápasí, abych dříve byl zbaven této lopoty?! — Což o mně

více Bůh neví? Což zapomněla na mne manželka má? — Což nezpomněli na mne rytířové z Holandie, že nešli k věrné choti mé, aby jí oznámili, že se odhodlají s průvodním listem sem přijíti a mě vyplatiti? — Ó jistě že všecko — všecko na mne zapomnělo! (Sepne ruce.) Ty, ó Bože nade mnou, zajisté víš o mně! A proto mučte, trapte si mě ve vězení, ukrutníci! Mě chrání moc veliká. (Udeří se v prsa.) Zoufale mluviti nebudeš, že jsi opuštěn, nýbrž v doufání budeš čekati a vůlí toho tam (ukazuje nad sebe) zachráněn budeš!

VI. Výstup.

Valdamír. Alexandr.

Valdamír: Vůlí toho tam zachráněn budeš?! — Což jsi ty, rytíři, křesťanem?

Alexandr: Ano, pane ministře! Jsem pravý křesťan.

Valdamír: Poslechni mne! — Nikdo nás tu neslyší a proto ti radím k tvému dobrému: Odstup od své víry a zapři ji! — Dnes jsme s císařem o tobě mluvili, že jest tě škoda v této zahradě, abysi se obíral s prací zahradnickou, i radili jsme mu, aby tě vzal k předmětům rytířským. Ty však, jak vidím a slyším, jsi křesťanem a proto musíš dříve se odřeknouti této víry své. — Učiň to! Jsem tvůj přítel dobrý a nerad bych, abys zahynul ukrutnou smrtí, kterou každý křesťan v naší zemi podstoupiti musí.

Alexandr: Dejte mi smrt! — Ona mi jest vítanou v trápení mém.

Valdamír: Ty tedy ke všemu ještě mou přízní pohrdáš? Nechceš-li učiniti, jak ti radím,

věz, že na žádnou práci luftní nepůjdeš, ale ve vězení čas dlouhý tráviti budeš! — Rozmysli se dříve, než tě ohlásím a udám u císaře! Pak už nebudeš míti více té milosti, kterou, ačkoliv pozdě, oželíš.

Alexandr: Jdi, pohane, a prohlas mě, že věřím v pravého Boha!

Valdamír: (vytasí meč.) Tedy zahyň!

Alexandr: (odrazí od sebe zbraň lopatou.) Kdybych chtěl, živ bysi odtud nevyšel; jsem však dobrý pravověřící a proto mám v sobě cit. — Odejdi a chceš-li, poruč mě do vězení dáti!

Valdamír: (zůstane celý omráčený.) Znám nyní tvou sílu, ale ta ti nebude nic platna. — Neupustíš tedy od svého úmyslu?

Alexandr: Nikdy, pohane!

Valdamír (volá): Stráži, pojď sem!

VII. Výstup.

Dva žoldnéři. Předešlí.

Valdamír: Tohoto vemte ssebou! (K Alexandrovi.) Jdi!

Alexandr: S velikou radostí! (Odejde se stráží.)

Valdamír: Ha! škoda na věky toho rytíře! — Přece ho nedáme hned usmrtiti, nýbrž budeme ho nutiti, aby se stal vyznavačem naší víry. (Odejde.)

Proměna.

(Hrad s věží. V dolejším okně jest viděti rytíře Alexandra, jenž, řinče okovy, je líbá.)

VIII. Výstup.

Alexandr (ve věži.)

Buďtež mi vítány okovy, na ruce i na nohy pro víru mně dané! Buď mi vítáno vězení, v němž trpím pro spravedlnost! — Teď snad se s pomocí boží ukrátí čas mého trápení, a protivníci moji mají za to po smrti muky k očekávání. Mně však slouží všecko k svaté spokojenosti.

IX. Výstup.

Dioklecián. Valdamír (před věž vstoupí.) Alexandr.

Valdamír: Ano, císařský majestáte! nešlo to jinak a já sám jsem byl donucen přetrhnouti to zlé, které nám hrozilo. — Rytíře, o kterém jsme tak dobře smýšeli, dal jsem do vězení uvésti; neboť on jest též křesťan, což jsem vypátral teprv před chvílí, když jsem do zahrady vstoupil. Tam jsem slyšel jeho volání k Bohu křesťanskému, i jal jsem se ho přemlouvati, aby byl naší víry. Přislíbil jsem mu, že váš císařský majestát ho povyšiti ráčí do našeho stavu rytířského; on však jako litý lev vyskočil proti mně, řka, že nikdy toho neučiní, aby zapřel Boha svého. Ano, na konec se mi protivil, neboť když jsem proti němu vytasil zbraň, chopil se zahradního nástroje a odmrštil od sebe meč můj. Z toho jest pozorovati, že to jest statečný muž a ani tři rytíři že by s ním ničeho nepořídili, kdyby se mu dal do rukou meč a kopí. Byla by to tedy škoda, kdybychom ho chtěli zmařiti. — Což abychom mu přislibovali klenoty a drahé

kameny? — Snad se dá tak upokojiti a přemluviti; trápením zajisté s ním ničeho nepořídíme.

Dioklecián: Dejte otevříti vězení!

Valdamír: Stane se v okamžení! (Odejde a přivede s sebou stráž.)

X. Výstup.

Stráž. Alexandr. Předešlí.

Stráž (otevře dvéře u věže.)

Dioklecián: Ať sem vstoupí Alexandr!

Stráž: Vystup z věže! Císař chce s tebou, otroku, mluviti.

Alexandr (vyjde z vězení.) Zde stojím.

Dioklecián: No, Alexandře! co míníš dělati? — My jsme tě z proudu smrti vyvésti a k velikému štěstí povyšiti mínili; ty však naši zlost a ukrutnost na sebe uvaluješ a k větším mukám si pomáháš, poněvadž nechceš poslechnouti. — Učiň to, co jest naše císařská vůle! Sice velikými mukami trápen býti máš.

Alexandr: Milý císaři! tvou žádost musím ti odepříti, jelikož mi není možná, abych ustoupil od křesťanské víry své a zapřel Boha svého. — Muč a trap mě, jak se ti líbí! — já přece neudělám, co ty chceš.

Dioklecián: Zatvrzelče, tedy trp! — Odveďte ho, strážníci, zase do vězení a tam ho k železnému kruhu přikovejte! (Odejde s ministrem.)

Stráž: Je nám toho sice líto, ale musíme udělati, co velí jeho císařský majestát. (Odvádí Alexandra do věže.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pokoj na hradě Alexandrově. Na sedadle Antonie hledí do spisu, který jí podal Holandský rytíř v tom okamžení, když se vyhrnula opona).

I. Výstup.

Antonie. Rytíř Holandský.

Antonie: Jak? Žádný že mně nechce přispěti, abych svého manžela z otroctví Korsikánského vyvedla? — Vždyť ho tam skoro sami uvedli, opustivše ho, když hrdinsky bojoval v čele reků svých! Teď by měli všickni býti za jednoho a jeden za všecky. — Tři leta už se trápí milý manžel můj v otroctví a teď mi vy, rytířové z Holandie, ve spisu vzkazujete, že žádný se nemůže tak snadno o to pokusiti, aby přispěl k jeho vysvobození? (Vstane a dupne.) Ha! bázlivci! bojíte se zbraně, není-li pravda? — Já ale sama se ozbrojím, rytířské brnění na sebe obleknu a pro svého manžela potáhnu. — Když nechtějí, dobrá! Vyřiďte jim, rytíři, že můj věrný Alexandr přece zemře v Holandii a že ho vysvobodí ruka ženská, poněvadž jsou k tomu nedostatečny ruce Holandských rytířů. Věrné a upřímné prsty mé budou věnčiti jeho drahou hlavu, ale nikdy hlavy Jidášů zrádných. — Jděte a oznamte vrchnímu vůdci Holandských rytířů, že manželka Antonie sama si z otrockého vězení vyvede reka Alexandra, poněvadž jsou v Holandii takové bázlivé baby!

Rytíř: Odpusťte, milostivá paní! Moje vůle jest hotova i jiných dvou rytířů, abychom vás až do Korsiky provázeli s průvodním listem.

Antonie: Požádejte tedy pana vrchníka o dovolení! Já sama si přijdu pro pas.

Rytíř: Stane se dle vaší líbosti! — Doufejte jenom v naši pomoc! — S Bohem! (Odejde.)

Antonie: Teď pospěš, Antonie! Vlasy své udatně pod helm podložíš, brnění na sebe oblečeš, boty na nohy natáhneš a pak buďto svého manžela dukáty vyplatíš aneb ho vybojuješ. — Rychle tedy do zbrojnice! (Odkvapí.)

Proměna.

(Sál se sedadly.)

II. Výstup.

Vrchník rytířů Holandských. Rytíři. (Po stranách co stráž) žoldnéři.

Vrchník: Kdož ví, bude-li spokojena s odpovědí, kterou jsme k ní byli poslali?

Jeden rytíř: Pochybuju; neboť prý zuří velmi nad ztrátou svého Alexandra.

Vrchník: Dal jsem jí vzkázati, že její manžel již dávno třeba jest pohřben, jelikož bylo na Korsice mnoho otroků zahynulo. Chtěl jsem, aby mi k sňatku podala ruky své, a poněvadž mne vždy odbývá, ať si svého Alexandra sama vydobude!

III. Výstup.

Rytíř (jenž byl u Antonie.) Předešlí.

Rytíř: Pozdravuju vás všecky společně dle způsobu rytířského a oznamuju vám, že Antonie

rytíře Alexandra nás všecky zahanbuje, jelikož se odhodlala, že vyvede z otroctví manžela svého. Nejsme prý k naší necti všichni za jednoho a jeden za všecky. — Až si vezme průvodní list, odebere se na Korsiku a prosí o tři rytíře za průvodce.

Vrchník: Ona sama tedy? — To jest věru pro náš pluk veliká urážka a hanba, jest-li s ní nepotáhneme.

Rytíři (všickni) Potáhneme!

IV. Výstup.

Antonie (v rytířském oděvu.) Předešlí.

Antonie: Pozdrav vás Bůh, rytířský pluku! Odpusťte, že jsem tak smělý a mezi vás vstupuju.

Vrchník: Co žádáte, rytíři?

Antonie: Průvodní list do Korsiky!

Vrchník: Náležíte k našemu tému?

Antonie: Třeba ne já, ale zajisté můj manžel k němu náležel.

Vrchník: Vy jste tedy Antonie? — Což se nebojíte pomsty Korsikánů, kteří jen dychtí po naší krvi?

Antonie: Půjdu a nebudu se báti jejich vzteklosti. Co vítěz navrátím se zase s manželem svým — protož mi dejte průvodní list a tři rytíře za průvod, oč vás a vaši dobrotivost v pokoře prosím. — Budu udatně bojovati pro chotě svého, a padnu-li, bude mi vítanou smrt. Jestli se s ním však navrátím, budu čest a slávu vzdávati Hospodinu.

Vrchník: Teď, abyste věděla, pojede s vámi šest rytířů z Holandie. (K jednomu z rytířů.) Ať se pro paní Antonii a její průvodce vyhotoví

pas až do Korsiky. My ostatní rytíři budeme na hranicích Korsických státi a čekati, až do své moci Alexandra dostanete. Popilte pak s ním k našemu pluku a nikdo vám ho více z rukou nevyrve. (Rytíř přinese listinu.) Tu máte váš list! — Táhněte zatím s Bohem!

Šest rytířů (odejde.)

Vrchník: Tato ženština má mnoho srdnatosti a odvážlivosti, protož musíme jí býti nápomocni. — Připravte tedy, moji milí rytíři, všecky naše zásoby, doplňte, kde co schází a pak musím naproti Alexandru a k boji táhnouti.

Rytíři (zpívají):

1.

Vzhůru, oudové udatní,
v boj se nyní dejme,
pro bratrskou naší lásku
udatně bojujme!
My jsme k sobě všickni bratři,
jak se na nás sluší, patří,
[a proto kdož jsi bratr náš,
ať rekovně se zachováš.]

2.

Kdyby bratr náš měl klesnout,
všickni naříkají,
a na vraha bratra toho
pomstu svolávají;
truchlivě pak naříkají,
s Bohem na vždy jemu dají:
[Spi bratře náš, spi bratře náš,
ty v naší lásce setrváš!]

Vrchník: Teď tedy, věrní moji, pokročme a k retování našeho ouda pospěšme! (Všickni odejdou.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(V paláci Korsikánského císaře Diokleciána. Císař sedí u prostřed na trůnu, kolem něho rada. Stranou žoldnéři.)

I. Výstup.

Dioklecián. Oba ministři. Rytíři. Žoldnéři.

Valdamír (čte ze spisu): „Slyšte tedy rozkaz a vůli jeho císařského majestátu, Korsikánského císaře Diokleciána, kterýžto zavazuje vás, abyste každého křesťana ve své zemi bydlícího vyzradili. Kdo by toho neučinil, na toho čekají ta samá muka v žaláři, jakých se dostává vyznavačům víry křesťanské. Za příklad vám bude tvrdošijný Alexandr odpraven zejtřejšího dne vedle rozkazu našeho císařského majestátu Diokleciána.“ — Slyšeli jste?

Všichni: Slyšeli jsme!

II. Výstup.

Žoldnéř. Předešlí.

Žoldnéř: Jest tu sedm Holandských rytířů, kteří žádají s císařem mluviti.

Dioklecián: Ať vstoupí!

Žoldnéř: Má se státi! (Odejde.)

Dioklecián: Rád bych věděl, co asi budou žádati.

III. Výstup.

Antonie (v rytířském oděvu napřed.) Šest rytířů z Holandie. Předešlí.

Dioklecián: Milí rytířové! co nám přinášíte sem do Korsiky?

Antonie: Zde máme průvodní list od našeho vrchníka u tému rytířského a přicházíme sem z toho ohledu, abyste nám Alexandra vydali. Zde vám též přinášíme tuzér peněžitý a vyplácíme ho.

Dioklecián: Vy že chcete míti Alexandra? — Oho! toho již nedostanete, neboť bude zejtra odpraven.

Antonie (lekne se.) Cože? Zejtra odpraven? — Císaři! vemte si moje živobytí, jenom nechte Alexandra na živě! — Přijmi ode mne, vladaři, tento tuzér a buď milosrdný! — propusť ho!

Dioklecián: Nikdy! — On musí umříti a vy, jestli se zde dvakrát čtyryadvacet hodin zdržíte, budete též odpraveni.

Antonie: Nás bysi chtěl, mocnáři, odpraviti, — nás, jenž máme průvodní list? — Ha! toho se nebojíme. (Udeří na meč.) Proto jsme nepřišli sem, abychom byli zneuctěni.

Valdamír: Tedy pokojně odtáhněte! (Odejde s ostatními Korsikány; jen Vindřich zůstane.)

IV. Výstup.

Vindřich. Antonie. Rytíři z Holandie.

Vindřich: Slyšte mě, rytíři! Dnes zemřel jeden z otroků křesťanských a proto mým slovem jděte do vězení, ať vám ho ukážou, zdaž to není ten, kterého vy hledáte. Pak sem přijďte! Já budu na vás zde čekati aneb přijdu k vězení sám.

Antonie: Dobře, laskavý pane! Učiníme jak nám radíte, a uhlídáme, není-li tě mrtev

rytíř náš. — Pojďme, páni rytířové, ku vězení! (Odejde s rytíři.)

Vindřich: Dobrý to rytíř nějaký jest!

V. Výstup.

Žampilie. Vindřich.

Žampilie: Milý manželi! zde byli dva rytíři, viď?

Vindřich: Ne dva, ale sedm jich zde bylo a jeden z nich jest tuze přívětivý. — Teď se jdou podívati, neumřel-li některý z jejich náboženství, aby ho pohřbili.

Žampilie: Toto jste jim dovolil, není-li pravda? — Jest tam také jeden, jenž se jmenuje Alexandr; dobrý to člověk a kdybych byla císařem, nedala bych ho zahubiti.

Vindřich: Toho právě hledají! — Dávali už za něj tuzér, ale císařská majestátnost nechce jim ho propustiti.

Žampilie: Vy sám byste mohl jim ho vydati.

Vindřich: Jak? — před strážníky?

Žampilie: Poslechněte, manželi můj! Řekněte, že Alexandr umřel, dejte ho živého do truhly položiti a ti rytíři potom ať si ho sami odnesou. Snadná, jak vidíte, pomoc! — Ať vám za to dají tu výplatu na penězích a vy můžete katu také něco špendýrovati, aby mlčel.

Vindřich: Dobře pravíte, má milá manželko! — sobě pomůžeme takto k penězům a oni z toho budou mít potěšení. — Počkejte na mě! — Já půjdu a hned to udělám. (Spěšně odejde).

Žampilie: Ráda budu, jestli se to podaří.

— Teď sama se půjdu podívati, jak to dopadne. (Odejde).

Proměna.

(Věž jako v prvním jednání. — Stráž hádá se s rytířem Antonií.)

VI. Výstup.

Antonie. Žoldnéř. Rytíři z Holandie.

Antonie: Já vám ale povídám, že jsme sem posláni.

Žoldnéř: Tomu já nemusím, nemohu a nesmím věřit.

VII. Výstup.

Vindřich. Předešlí.

Vindřich: Já to poroučím a proto musí se státi. (Otevře vězení a všichni mimo stráž tam vejdou; po chvíli vystoupí s rakví).

Antonie: Tyto peníze přijmete za mrtvolu!

Vindřich: Odneste si též ostatní mrtvé! Či je máme do moře vházeti?

Antonie: I pro ty si přijdeme. (Odejde s rytíři, kteří nesou rakev).

VIII. Výstup.

Dioklecián. Valdamír. Kat.

Dioklecián: Vyveďte Alexandra, dříve než ho uhlídají pánové z Holandie!

Vindřich: Císařský majestáte! ten dnes

zemřel, a poněvadž jsme ho chtěli do moře vhoditi, prosili o něj ti rytířové, kterým jsem ho též vydal.

Dioklecián: To jste nedobře udělal; neboť ho neměli ani do rukou dostati. — Co však na konec s ním, je-li mrtev? Vždyť musil přece jen v našem zajetí zahynouti! — Ostatně tedy nemáme zde co dělati a říditi. — Strážný, dej dobrý pozor na všecko! (Odejde s ostatními).

Proměna.

(Pokoj na hradě rytíře Alexandra. — Kašpárek utírá sedadla).

IX. Výstup.

Kašpárek.

Všecko by bylo tedy už zpořádáno; jen jak se asi daří naší paní rytířce! — Možná, že tam konečně sama uvízne, ač jest dost chytré zvíře. — Bez vesla na moře se sice také nevydá, ale čert aby věděl, co dělá ďábel, když nespí! (Slyšet jest třikrát zatroubit). Ha! co to? — On či ona či žádný z nich! (Běží k oknu). Hola! on, ona, oni — br! to bude radosti! (Běží a zvoní za zvonec, vedle dveří zavěšený.) Toť musím také vyzvánět na uvítanou.

X. Výstup.

Alexandr (nešen v rakvi od) rytířů. Antonie. Lid.

Alexandr (vyleze z rakve). Zde jsem zase, kde jsem nedoufal a nemínil více býti. Bůh to

tak řídil a jedna z nejvěrnějších manželek, jichž jest na světě. — Nyní, moji věrní, radujte se se mnou vespolek a vemte si z toho poučení, kterak jest Bůh mocný! Ačkoliv mnoho jsem byl zakusil v otroctví a smrt mi již číhala za zádami, však přece otec nebeský mě zachránil a dal mně vyváznouti. — Ach! milí rytíři, průvodcové nejmilejší manželky mé! kterak mohu se vám za to odměniti? — Zaplať vám to Pán Bůh! — Ty pak, manželko má Antonie, za svou lásku ke mně budiž jista věčnou láskou mou! Kdyby tebe nebylo, byl bych zejtra za potravu morským rybám a potvorám. Nyní však, poněvadž Bůh nechtěl nás od sebe na vždy rozloučiti, nastávají nám noví dnové blaženosti. Budeme žíti pro své poddané a radosti požívati. (Klekne). Bože! tvá to jest divotvornost, kterou každé stvoření hájíš a zachováváš, tobě budiž čest a chvála na věky věkův. Amen.

Všickni: Ať jest živ a zdráv rytíř Alexandr z Holandie se svou věrnou manželkou Antonií!

Kašpárek: I s veškerou vzácnou společností!

(Všickni podají si ruce).

Opona spadne.

Krčma v lese.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Hrabě Kylián, plukovník ze Štraspurku.	Smola, Prokeš, Kremon, vrahové.
Kašpárek, jeho sluha.	Loupežníci.
Straka, krčmář v lese.	Vojáci.
Straková, jeho žena.	Soudce.
Marie, služka v krčmě.	Písák.
Vozka Kyliánův.	Kat.

Místo děje: Krčma lesní, soudní síň a vězení.

První jednání.

(Pokoj s postelí a se stolem v krčmě).

I. Výstup.

Hrabě Kylián. Marie.

Kylián: Tak, drahá dívko! Jen hleď rychle zatopiti a pak se zatoč, abys mi brzy něco dobrého k večeři připravila! Potom se položím, abych si oddechnul po dnešní lopotě — a zejtra budu zase u svého pluku.

Marie: Zejtra? — O Bože! kéž bych mohla být zejtra též u svých rodičů!

Kylián: Což to nejsou zde tvoji rodiče?

Marie: Ach, dobrý pane, nejsou!

Kylián: Tys tedy ve službě u zdejšího hostinského?

Marie (odejde ke dveřím, jež pootevře a poslouchá, pak se vrátí.)

Kylián: Proč tak nasloucháš? Snad aby tě někdo neslyšel?

II. Výstup.

Kašpárek (přináší s) vozkou (kufr). Předešlí.

Kašpárek: Fuj, to jsem se zapotil, až mi teče do holinek.

Kylián: Složte kufr u mé ložnice!

Kašpárek a vozka (postaví kufr k posteli, vozka odejde).

Kylián: Ty ostatní věci, totiž bambitky a kordy vem také sem! — Ostatně můžeš jít; aby dal vozka dobrý pozor na koně.

Kašpárek: Hepšík! Pozdrav Pánbůh, pane plukovníku! — Víte-li pak, že jest tato hospoda jako začarována? Nikdo tu nechce odpovídat, když se ho člověk zeptá. Tázal jsem se hospodské: Jak pak, paňmaminko, máme ještě daleko přes tento les a do města, kam jedeme? — Koukla na mne jako s patra a mlčela. — Když pak jsem řekl: Jak jen odtud odjedeme? — dala se mně do smíchu, a já jí.

Kylián: Snad jest pošetilá?

Kašpárek: Po čertech asi pošetilá, milý pane! Takto vypadá sice dost hloupě, ale jádro v ní bude z vychytralého ořechu. — Před hospodou stál ňáký muž — snad to byl její manžel — a do toho chlapa vám trkla, div že se v závratí neskolil. Pravila při tom: Což tu,

kluku, stojíš? Připrav si raději věci své! On jako beran krotký odplaval a já jsem plaval za ním k vratům, kdežto se chopil u našeho kočáru vojí, aby vtáhnul vůz do stodoly — a tam ho zamknul. — Berdo! to nejde, chlapíku! ozval se náš vozka a pravil mu, aby nechal konírnu otevřenou, poněvadž tam bude spát s valachy sám. Hm! zamručel chlap hospodský do vousů: Vy musíte ležet v světnici, poněvadž do konírny postel dát nemůžeme. — Když pak jsme vaše věci odnášeli, ptal se nás, proč to děláme a raději to tam nenecháme. — Ne, pane, ať nejsem váš sluha Kašpárek, nezapáchá-li ten chlap a celá tato krčma nějakou čertovinou! Buďme radš kurážni a odjeďme odtud v tomto okamžení, sice bude s námi zle! Já už mám beztoho husí kůži po celém těle. He-pšík! Je to pravda!

Kylián: Kdyby nás sem zasněžená cesta byla teď v noci nezavedla, nebyli bychom sem zajeli. Nyní však nevíme, když jsme už zde, kudy se dostati do města, a měli bychom se odtud vydati? (K Marii.) Děvče! což jest zde nebezpečno?

Marie (vzdechne, pokrčí ramenama a položí ruku na čelo. — Pláče)

Kylián: Pro Bůh, holka! ty pláčeš? — O vyjev mi, co jest v tvém srdci skryto a netaj ničeho!

Kašpárek: Hehe! Děvče jako lusk. — Snad jsi se nezamilovala do mne nebo do pana plukovníka? — Tuť je snadná pomoc! — Zeptej se pána, chce-li si tě vzít, a ne-li on, vezmu si tě já.

Kylián: Mlč, darmotlachu! (K Marii). Svěř se mi se srdcem svým a mohu-li ti pomoci, z gruntu své duše rád ti to udělám.

III. Výstup.

Straková. Předešlí.

Straková (zuřivě k Marii): Co tu tak dlouho děláš? — Což nemáš ničeho na práci, že toho pána darmo zaneprázdňuješ?

Kylián: Nikoli, paničko, neviňte ji. — Ona mi zde lože připravovala a můj sluha, poněvadž jest trochu žertovný chlapík, ji zde zdržel.

Straková: Ona zná své povinnosti a výmluva žádná neplatí — (K Marii). Kliď se, necamoure! (Šťouchne do ní, až se dívka ke dveřím potácí a odejde).

Kylián: Hleďte, paní! tohle nečiníte spravedlivě, neboť ta dívka trpí nevinně.

Kašpárek: Já bych to na jejím místě netrpěl a pošťoural bych vás jako netopýr v kotrbě.

Straková: Tím to nemá ještě odbyté, poněvadž zanedbává uložené jí povinnosti.

Kylián: Jen ji, prosím vás, ubohou netrestejte! — Nyní mi však pošlete ňákou svíčku, neboť hleďte! tato mi brzy dohoří.

Straková: Nemohu posloužiti se svíčkou, milý pane! Cesta do města jest zlá a nikdo nemohl tedy pro ně dojíti. Měli jsme už jen tento kousek, který jste vy obdržel, a dole nám svítí kahánek.

Kylián: Tedy popřejte nám oleje neb jiné mastnoty! Já nemohu dlouho usnouti a proto bych rád si kousek z knížky přečetl. — Zaplaceno vám bude pořádně — o to se nestarejte!

Straková: Nemám nic takového. — Dobrou noc!

Kylián: Odpusťte, paničko! Klíč od světnice bych chtěl od vás.

Straková: Klíč se nám také ztratil vinou té holky, a musíme teď dát udělat nový. — Tedy dobrou noc! (Odejde).

Kašpárek: Z té opice kouká ďas. — Viděl jste, pane plukovníku, kterak své vypoulené oči na ten kufr vyvalovala? — Na mou milou duši, kterou mám už jako křížalu scvrklou, my jsme padli do vrahového kalištěte!

Kylián: Já též něco podobného nahlížím. — Shledej, máme-li ještě trochu oleje v lucernách u vozu a přines to sem!

Kašpárek: Rozsvěťme, zapřáhněme a vyfoukněme!

Kylián: Tak jako tak! Mezi zděmi snáz se ubráníme než na pláni, kde každá rána z ručnice mě může zasáhnouti. Zde u okna budu jim vzdorovati a dvéře zatarasíme stolem a postelí. — Teď jen jdi pro potřebné světlo!

Kašpárek: Už jdu, pane plukovníku! (Odejde).

Kylián (sám). Jen kdyby zásoba prachu a olova vystačila! (Prohlíží tašku). Ty mi posloužíš! (Udeří na šavli). Ty též něco zmůžeš! (Ukazuje na pistoli). Ne, nedáme se! (Klepání na okno.) Co to? (Přibliží se ze strany k oknu a kouká ven.) Ha! totě Kašpárek! — Co chceš, Kašpárku?

Kašpárek: (z venku). Pane, už je zle! — Stojím na žebříku, který jsem si vypůjčil potajmu v konírně a sem k oknu přistavil. — Pro pána krále, pane plukovníku, ani noha z nás odtud nevyjde, jest-li nám pomoc nepřijde. Ve sklepě jsou loupežníci schováni, a já jsem je tam viděl okénkem. Někteří hrajou v karty, jiní pijou a to děvče nosilo jim pokrmy. Když pak jí hospod-

ská poslala spat, vešla Marie na místě do ložnice do maštale k vozkovi a já jsem honem pražil za ní. Vypravovala mi, že jest tu dvanáct loupežníků ve sklepě, kteří už si připíjeli na záhubu našich ubohých životů. Teď prý si položili hlavy na stůl a dřímají i s hostinskou. Děvče má je okolo dvanácté hodiny zbudit; pak prý přijdou a nás zmordujou. (Běduje.) Ach, ty přenešťastný Kašpárku! už musíš na vždycky svou boubelatou Kačenku opustit.

Kylián: Nekřič tak, hlupáku! — Řekni mi hezky po tichu, kde jest to děvče?

Kašpárek: V konírně.

Kylián: Řekni jí, aby sem šla, že se zavazuju, v čistotě ji propustiti!

Kašpárek (ztratí se u okna).

Kylián: Všecko teď dobře vyzvím.

IV. Výstup,

Marie (vleze oknem do světnice.) Kylián.

Kylián: Jen sem vstup a neboj se! Já ti neublížím.

Marie (na polo oblečená a klíč od sklepa majíc v ruce.) Ach!

Kylián: Jest to pravda, milá dívko, co jsi vypravovala mému Kašpárkovi?

V. Výstup.

Kašpárek (objeví se u okna). Předešlí.

Kašpárek: Viď, že je tomu tak, holubinko?

Marie: Svatá pravda, drahý pane! Zde

mám klíč od sklepa a před půl noci musím jít zbudit loupežníky.

Kylián: Kašpárku!

Kašpárek: Vždyť jsem tu a koukám na vás. Zuby mně už strachem cvakají.

Kylián: Hleď vozkovi říci, aby pospíšil do městečka, z kterého jsme sem přijeli, a ať sem pošle odtamtud hned třicet vojáků nám na pomoc! Rozumíš tomu?

Kašpárek: Bodejť by ne! (Ztratí se).

Kylián: Tys tedy, milá dívko, zamkla loupežníky ve sklepě?

Marie: Ano!

Kylián: Pak se prozatím nemusíme ničeho báti.

Marie: To není nic platno, poněvadž sem má ještě šest vrahů přijíti. Dejž Bůh, aby zde nebyli dříve než vojáci! — O pane! vysvoboďte mě také odtud a já se do smrti budu za vás modliti!

Kylián: Ty dobrá duše! Ty obdržíš ode mne odměnu, s kterou bysi mohla býti spokojena; neboť až zvítězíme, zeptám se tě, chceš-li si mě za věrného manžela zvoliti?

Marie (vzdechne). Ach, Bože! Já teď ani slova nejsem mocna ve svém neštěstí. — Prosím vás, drahý pane! položte se zatím a já půjdu, abych pozorovala, co se děje. Kdyby něco přišlo, dám vám znamení sněhovou poškou do okna aneb udeřím tímto klíčem na podlahu; ten zvuk vás pak probudí. Bůh vás i mne opatruj! — S Bohem! (Odejde oknem).

Kylián (sám): Ano, dívko, má odměna tě nemine! (Ulehne na postel). Což, Kyliáne, aby to tak bylo tvé poslední položení. (Zívá). Ó spaní! — nepřicházej na mne! — Jen — na — oka-

mžik — občerstvím — — se — — v spánku. (Usne).

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Tentýž pokoj.)

I. Výstup.

Kylián.

(Spí, náhle probudiv se vyskočí a přikročí ke dveřům, kdežto v kličuí dírce jest svinutý papír.) Ha! jaký to strašlivý sen! — Již jsem pocítil, kterak se se mnou potýkali. — (Vytáhne papír a čte): „Milý drahý pane! To-hle jsem se dozvěděla, co vám vyjevím, a proto hned, jak se probudíte, hleďte se opatřiti zbraní! Až skoro do svítání budete jist; neboť loupežníci ze sklepa čekají na své kamarády, obávajíce se sami vaší zbraně. Poněvadž máte v pokoji jen jedno okno, myslí, že si ničeho nevšímáte, co se zde děje, a že se na ně neuchystáte. Násilně však nechtějí vás přece přepadnouti. Až se dostaví druzí mordýři, přijdou k vám tři z nich jako zabloudilí hosté a budou se s vámi raditi o cestu. Pak si dají jísti a posadí se k vám za stůl, vydávajíce se za zemany. Jeden z nich chce se vám přikrásti za záda a dá si nůž mezi zuby. Pomalu si s ním bude hráti, ale jak mile vám s ním k srdci zamíří, nemeškejte do něho střeliti! Ty druhé dva skolte též! Jinačí radu pro vás teď nevím. — V strachu jsem to napsala. — Vaše až do smrti věrná Marie.“ (Hrabě políbí list.) Ha, ubohá, hodná dívko! Své živobytí pro mne

dáváš v šanc, za to ti bude ruka má ochranou na vždy. — Jen kdyby vozka s vojskem brzy přišel!

II. Výstup.

Kašpárek (u okna.) Kylián.

Kašpárek: Pane plukovníku! dýcháte ještě?

Kylián: Bože, jak jsem se tě lekl!

Kašpárek: Otevřete! — Nesu vám novinu.

Kylián (otevře okno.) Polez rychle, aby tě nikdo neviděl!

Kašpárek (vstoupí.) Ichuchu, pane! máme vyhráno. — Čert by si pomyslil, že jsme v konírně žebřiny utrhali a k oknu přistavili, abychom se sem dostali. A když ďas na to nepřišel, nepřišlo to loupežníkům též do hlavy. — Abych ale nezapoměl — vojáci už přišli, přelezli přes plot a teď jsou v konírně ukryti, nikoliv však v té, kde máme koně a kde s vozkou jest nám spáti, nýbrž v jiné prázdné konírně. Jest tu třicet mužů a proto haleluja!

Kylián: Přiveď sem dva muže! Jednoho ukryjeme do postele a druhého pod postel.

Kašpárek: Hned je sem přivleču. (Odejde oknem.)

Kylián: Nyní se musím přede vším o to postarati, aby též děvče zachráněno a odtud vyvezeno bylo.

Kašpárek: (u okna.) Už jsme tu, pane!

III. Výstup.

Dva vojáci (vlezou oknem). Kylián.

Kylián: Teď, Kašpárku, sundej peřiny a pod slamník ať si vleze jeden voják! Druhý se

schová pod postel, kterou trochu od zdi musíte odtáhnouti.

Kašpárek: (učiní to s vojáky.) He he! to-hle budou safientské kasárny podle nové mody.

Vojáci (ukryjí se.)

Kylián: Nyní dej zas peřiny nahoru a všecko udělej tak, aby nebylo ničeho znamenati! Pak přichystáš též druhé vojáky, aby byli pohotově, až toho bude třeba. Až loupežníky dostaneme, pak je do města k právu dodáme.

Kašpárek: A pak, hoši, hejda na šibenici! (Vyleze oknem.)

Kylián: Všecko již jest přichystáno na záhubu těch, kteří nás chtěli zahubiti. Dejž Bůh, aby také všecko šťastně dopadlo!

Kašpárek (u okna.) Už jsem dal potřebné rozkazy a vojáky rozestavil. — Dívka vám vzkazuje, že už brzy přijdou lupiči. Šla ku sklepu. (Zmizí.)

Kylián: Tedy pozor teď! (Zastrčí za kabát bambitky. — Na chodbě venku slyšeti rachocení klíčů a zakašlání.)

Kylián (též zakašlá.) Dobře, drahá dívko! Jsme už připraveni.

IV. Vystup.

Marie. Kylián. Později Smola, Prokeš a Kremon.

Marie (ve dveřích.) Odpusťte, pane, že vás vytrhuju v noci!

Kylián: Co se líbí, dívko?

Marie: Jsou zde tři pánové, kteří též jako vy zabloudili a nyní by zde rádi do rána počkali. Poněvadž pro ně nemám žádného pokoje,

prosila bych vás, abyste se nehoršil a je zde ponechal, pokud nebude na dobro světlo.

Smola, Prokeš a Kremon (vstoupí.)

Kylián: Bude beztoho už brzy jitro, a já jsem nespal, nýbrž jen tak se povaloval; protož nejsem též ze spánku vyburcován, nýbrž těším se, že mi bude veselo. — Posaďte se, pánové!

Smola: Však jsme dost uondáni. (Všichni tři usednou.)

Kylián: Míříte, pánové, do Zeleného vrchu nebo do Grynperku?

Smola: Naše cesta jde do druhého místa. Není-li pravda, kamarádi? (K Marii.) Hola, děvče! zatoč se a přines kus pečeně, nebo co jiného máš, a džbán vína!

Marie: To se stane. (Odejde.)

V. Výstup.

Předešlí bez Marie.

Kylián: Hodné to děvče! Kdož ví, je-li to zdejší dcera či jenom služka?

Smola: Bezpochyby služebná.

VI. Výstup.

Marie. Kylián. Loupežníci.

Marie: (přináší na míse pečeni, veliký nůž, malé nože a vidličky.) Tu máte celou kýtu — vyřežte si, co vám bude chutnati. — Víno přinesu hned. (Odkvapí.)

Smola (krájí maso.) To-hle jest, jak se zdá, dobrá telecí. (Dá každému kus; vrahové jedí.) Výborné to maso! (Obejde okolo Kyliána a dá si nůž mezi zuby; pak zase usedne a pohrává nožem.)

VII. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Á — dobrou chuť a velký hlad, slavná společnosti! (Přiblíží se ke stolu a když Smola hne rukou, podrazí pod ním židlici. Kylián povalí stůl na Prokeše a Kremona, kteří padnou na podlahu. Loupežníci vystřelí, rány jdou do stropu.)

VIII. Výstup.

Loupežníci (dveřmi), vojáci (oknem.) Předešlí.

(Nastane boj, na konec jsou vrahové přemoženi.)

IX. Výstup.

Marie. Předešlí. Později Straková.

Marie (klekne u dveří.) Bohu díky, že jsou už svázáni!

Straková (přikvapí s ručnicí. — Shledne Marii): Ha, ty jsi toho příčinou, děvo proklatá! (Chce po ní střelit, voják jeden odvrátí jí ručnici, a rána jde do stropu. — Na to svážou hostinskou.)

Loupežníci (zmítajíce se na podlaze proklínají.)

Kylián: Ticho! (Vše umlkne.) Drahá Marie! ty jsi má jediná ochrana — prozatím buďtež tobě díky! — Nyní si trochu odpočineme, a ráno všecky ty mordýře do města k hrdelnímu právu odevzdáme.

Marie: Bože! děkuju ti, že jsi mne této ohavy zbavil. — Drahý pane plukovníku! ve

sklepě jest zahrabáno množství mrtvol lidí, jenž zde byli zamordováni.

Kylián: To se všecko prohledá, až úřad sem přijde.

Kašpárek: Haha! chlapíci! Teď se na to podivně šklebíte. — No, no! až se vám dají oprátky na krky, pak se budete teprv smát tak neborázně, že vám jazyky na půl lokte z úst vylezou. — Teď si pěkně odpočiňte a vysušte si žaludky, aby se vám pod houpačkou neudělalo nanic!

Kylián: Bůh nemohl takové nepravosti již viděti a proto tebe, Marie, vyvolil, abysi vyzradila mordýře. Za to slibuju ti, milovaná dívko, že mou ruku před oltářem obdržíš v krátkém okamžení. (Obejme dívku.) Už nás teď nikdo nerozdvojí, mé drahé stvoření!

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Soudní síň. Kolem stolu sedadla a na stole zvonek.)

I. Výstup.

Soudce. Písák. Kylián. Stranou Marie.

Kylián: Pane soudce! teď tedy vyslyšte nás, mne a tuto dívku — neboť naše cesta jest daleká.

Soudce: Račte poroučeti! (K písáku.) Pane písaři, račte psáti! — A vy, pane plukovníku, račte nám své nehody oznámiti!

Kylián: Cestoval jsem od pana temníka k svému pluku se zásobou peněz, jimiž se měl vojsku vypláceti žold. Jsem totiž plukovník od třetího regimentu pěchoty. — Na cestě do města

zbloudil jsem, a cesta zavedla mne k jednomu zasněženému hostinci v lese, kdežto jsa toho mínění, sobě odpočinouti po zlém povětří, na nic zlého jsem se nepřipravil. V tom hnízdě nalezali se však vrahové, a k jejich spolku patřil též krčmář, krčmářka a všecka čeleď mimo tuto dívku, jmenovanou Marii, která byla našeho zachování a retování příčinou. Neboť ona nám všecko vyzradila, tak že jsme loupežníky překvapiti, svázati a spravedlnosti do náruče přivésti mohli. Protož je teď všecky odevzdáváme právu, jelikož smrti hodni jsou.

Písák: Račte, co jsem napsal, podepsati! (Podá mu pero s listinou, na níž byl psal.)

Kylián (podepiše se.) Teď, pane soudce, půjdeme do vězení se podívat.

Soudce: Jak ráčíte poroučeti, urozený pane plukovníku! — Co se má ale státi s tím bohatstvím, kteréž, jak jste mně ráčil dříve povídati, ve sklepě bylo nalezeno?

Kylián: To dejte na pohřeb těch, kteří v té nešťastné krčmě svůj život skončili; ostatek ať mají chudí. Vlastně by z toho částka patřila mé nevěstě Marii; ona však toho nepotřebuje, poněvadž bude mou věrnou manželkou, a já jsem dost bohatým, maje čtyry panství. Nyní tedy pojďme! (Všichni odejdou.)

Proměna.

(Vězení podzemní).

III. Výstup.

Straka, Straková, vrahové (leží na zemi v poutech.)

Straka: Hleď, milá ženo, co ti z toho pošlo! Vždycky jsem ti říkával: Už mne s tím

nermuť, abych dělal něco takového! — ty však jsi se mi vždycky jenom smála, ba mně i nadávala. Teď máš za to nadělení a já s tebou. — Proč toužilo srdce tvé ještě po bohatství, když jsme měli už dost, a při tom žádných dítek nemáme?

Smola (pláče): Mne také pořád přemlouvala, jen abych se činil, že prý si pomůžeme k hodnému jmění — Ať si teď za to zodpoví!

Ostatní vrahové: Ať si za to zodpoví! — Tak to řekneme právu!

Straková: Ano, ano, jen uvrhujte všecko na mne! — Vždycky jste si mě vychvalovali, a poněvadž jste se mnou vinni, musíte též se mnou trpěti.

III. Výstup.

Kat. Stráž. Předešlí.

Kat: Buďte všickni připraveni! — Právo sem přichází.

Vrahové (mimo Straku a Strakovou bědují.) Ach, běda nám! — Proč jen jsme hostinskou poslouchali?! — Přeběda nám!

IV. Výstup.

Kylián. Marie. Soudce. Pisák. Kašpárek. Předešlí.

Kylián: Teď, ukrutníci, slyšte! Smrti ortel jest již pro vás vynešen a zvláštním způsobem zahynutí budou trestáni krčmář a krčmářka co vůdcové vražedlného spolku. Těm se

usuzuje, aby byli čtyrmi voly roztrháni. — Kate! práce ti nastává.

Soudce: Vem si vás, neznabohové, kat!

Straková: Běda, že jsem se kdy na svět narodila!

Straka: Běda, že jsem se kdy na svět narodil!

Kašpárek: To vám neudělalo vaše narození, mlsní jazýčkové, nýbrž lakomá kapsa, že jste po cizím jmění se hrabali. — Přeju a vinšuju vám dobrou chuť na rozštvrcení, a až se budete udit.

Kat (odvede Straku a Strakovou.)

Kylián: Ostatní za své zlé činy budou provazem trestáni.

Kašpárek (k vrahům): Ale, lidičky, jest-li jste se až dost nenajedli, teď to půjde těžko, a sotva co krkem protáhnete, poněvadž budete mít chřtány zatažené. — Kdo je z vás lehtivým, ten to sotva vydrží a smíchem se zakucká. — No, tedy už jděte na bidlo!

Kat (vrátiv se, odvede se stráží loupežníky.)

V. Výstup.

Kylián. Marie. Kašpárek. Soudce. Pisák.

Kylián: A nyní, když toto jest dokonáno, musíte vy, pane soudce, ostatek obstarati. Krčmu se vším nábytkem vyhoďte do povětří, aby se tam více žádný loupežnický spolek zdržovati nemohl. Já však odeberu se se svou drahou Marií do Štraspurku, kdežto se s ní dám o masopustě okopulírovati. — Přeju vám stálého zdraví, pane soudce!

Písák: Ať žije pan hrabě Kylián Štraspurský, plukovník od třetího regimentu pěchoty!

Kašpárek: He- pšík! Dejž to tatíček nebeský!

(Vše odchází).

Opona spadne.

Kleveta.

Veselohra ve dvou jednáních.

Osoby:

Pan Hák, zeman.
Terezie, jeho druhá manželka.
Filipina, dcera z první manželky.
Aleš, Matouš, bratři, návštěvou u pana Háka.
Botka, Hákův sluha.
Daniel, Tereziin sluha.
Kašpárek, Alešův sluha.
Bárta, Pleva, nádenníci.

Místo děje: Zámek pana Háka.

První jednání.

(Pokoj.)

I. Výstup.

Hák.

Ha! už devět hodin uhodilo a jest-li se jim nějaké neštěstí nenaskytlo, myslil bych sám, že tam už budou. — Ba, na mou milou věru! jsou to pěkné kousky, když už otec sám dopomáhá dceři své, aby prchla se svým milovníkem. Tak se to ale děje, vezme-li si člověk ženu se zlatým zoubkem, jako já jsem si vzal svou Terezku za druhou manželku. — Po nebožce mám dceru

Filipinu a přítel poslal mi sem vzkázaní, abych mu ji dal za ženu. Což mohu za to, že se zamilovala do hezčího, než jakého jí chcete vy vnutit, nynější manželko má? — Ne, nikoliv! — Vy jí chcete dáti ženicha, kterého jste vzala pod svou ochranu, a já zase popřál bych ji rád svému příteli, který mne o ni požádal a kterého holka miluje. Abych prorazil a holce štěstí nepokazil, vyslal jsem ji dnes v noci s jejím milým, by se dali oba okopulírovat. — Teď budete ovšem, má milá manželko, na to žehrati, ale co platno! Co se stalo, nedá se více změniti.

II. Výstup.

Matouš. Hák.

Matouš: Ha ha ha! To jsou věci, pěkné věci, ha ha ha!

Hák: Aj, dobré jitro, mladý pane! Proč se tak smějete?

Matouš: Dobré jitro, pane Háku! — Proč se směju? — Nic se nesměju! — Ha ha ha! — Šel jsem stromořadím, abych čerstvého vzduchu použil — ha ha ha! — v tom, kdy chci přes můstek, paní — ha ha ha! — paní chce ze dvora s Frontýnem a Danielem – ha ha ha! — a poněvadž nechtěli kolem oken jít — ha ha! — museli přes plot lézt — ha ha ha! — Daniel šťastně přelezl a podával teď paní ruku — ha ha! — Noha panina se smekla, paní sletěla do rybníka — ha ha ha! — Frontýn a Daniel chtěli ji zachytit, a žblunk! — ha ha ha! — sletěli za ní, a potopili se též. — Když pak paní vytáhli, teklo z ní jako z hastrmana — ha ha! — Dala si pak šaty přinést, převlékla se v kočáře

a jela za mým bratrem přísahajíc, že ho musí dohonit, kdyby už byl v Amstrdámu třeba.

III. Výstup.

Botka. Předešlí.

Botka: Milostpane! já bych — (shledne Matouše.) Bodejž to kozel potrkal! On jest tu, ten mladý.

Hák: Co jsi chtěl?

Botka: Rád bych (tajně) promluvil stranu milostpaní.

Hák: Rozumím ti; — počkej jen až tohoto zde odstraníme! (K Matoušovi.) Nechtěl byste, pane mladý, posnídat?

Matouš: Já jsem čekal na vás.

Hák: Já už jsem po snídaní, — jen vy jděte sám!

Matouš: Dobře! — Co pak jest ale k snídaní? — Byl jsem před chvílí v kuchyni; tam si svedla kočka koťata a smetanu kuchařce schleptaly. Toť nebude z kafička nic?

Hák: I vždyť se tam přece něco najde. — Jen jděte.

Matouš: O tom nepochybuju — ha ha ha! (Odejde.)

Hák: Co jsi chtěl, Botko?

Botka: Milostpane! ráčil jste mně poručit, abych mladého se slečnou doprovodil. — To jsem také učinil, ale sotva že jsme v lese byli, tu milostpaní s kočárem a dvěma myslivci nás dohonila a hned poručila, aby zůstal náš vozka stát. Pak kázala slečně slézt, a když to slečna učinit nechtěla, dala ji násilně od myslivců z kočáru vzít a do svého vozu přendati. Když se

mladý pán tomu protivil, udeřili na něj přísně a zneuctili ho. Milostpaní slečnu na konec zas domů odvezla, my jeli za ní a tak jsme nynčko zase tady. Mladí sobě však chtějí zoufati.

IV. Výstup.

Matouš. Hák. Botka.

Matouš: No, Botko! jak se ti dařilo při cestování?

Botka: Při jakém cestování?

Matouš: Což myslíš, že nevím, když jste s mým bratrem a s Filipinou odjeli? — Dřív jsem myslil, že jedete na procházku, ale když jsem viděl, že máte za vozem kufr, běžím rychle k milostpaní a ptám se jí, brzy-li se zase vrátíte, že bych se s vámi rád rozloučil. Ona na mne vypoulila oči a ptala se: Což jeli pryč? Já jsem řekl: Ano! vyjeli si někam na cestu a vzali s sebou kufr, aby se mohli převlíct. — Milostpaní sebou trhla, jako když ji vosa píchne, odběhla, kočí musel hned zapřáhnout a za město vyjet. — Sama, aby ji nikdo neviděl, šla zahradou a když ji Frontýn a Daniel pomáhali přes plot, svalili se všichni tři do rybníka — ha ha ha! — Oba sluhové bublali, ale paní rychle se převlekla a přece jela.

Hák: To byla pošetilost!

Matouš: Ba ovšem že pošetilost! — Kdybych už byl ve vodě, zůstal bych tam chvíli, abych se řádně vykoupal — ha ha ha!

Hák: Ha ha ha!

Matouš: Hleďte, že se musíte tomu také zasmát! Což pak teprv, kdybyste byli Frontýna a Daniela po té koupeli viděli! Ti vám vyhlí-

želi, — ha ha ha! Obličejů jim nebylo poznat, až když huby otevřeli. Pak se začali hádat a a jeden na druhého to svádět, že prý ho strhl s sebou. — Teď se už vrátili a proto se půjdu zeptat, jak se to vykoupání jim líbilo. (Odběhne.)

Hák: Milý Botko! co teď uděláme, abych Filipinu zase dostal pod svou moc?

Botka: Milostpane! Botka jest k takovým věcem neschopen a ženská chytrost všecko přemůže.

Hák: Víš-li co, Botko? — Moje manželka bývá často v zahradní besídce; — dej tedy dobrý pozor, až tam vstoupí a pak ji zavři na klíč! Ona se nebude moci dostati ven, a my prohledáme zatím celý dům, najdeme Filipinu a pak nám ji nedostane nikdo z rukou. Pojďme tedy! (Odejdou oba.)

V. Výstup.

Matouš

(jenž byl poslouchal.) V besídce ji chtějí zavřít? — To by bylo pěkné! My tam máme schované kostky a karty, a nemohly bychom pak hráti. Proč pak ji nedá do konírny? — Okénka jsou tam dost úzká a poněvadž jest paní tlustá, neprotáhla by se jistě ven. (Odejde.)

VI. Výstup.

Terezie. Filipina.

Filipina: Považ, matko, že jest to pořádný člověk! — Ten ale, kterého jsi mně vyvolila, jest sprostý a neobroubený.

Terezie: Cože? Ty bys tomu chtěla lépe

rozumět než já? — Pozoruj jen jeho hrdost, jak si pyšně počíná, jak heralicky o tebe otci říkal! Mne se ani nezeptal, budu-li s tím spokojena a na konec chce s tebou tajně upláchnout — a já, tvá matka, bych měla tak být zavržena? — Ne, na to se podívám! — Hleď! kdyby dělal cokoliv, přece tě nedostane. Kdyby se můj manžel proměnil v draka a tebe, dcero, jako zaklenou princezku pod svou mocí měl, přece ničeho nesvede. (Dupne.) Ne, ne, to se nestane!

Filipina: Matko! (Klekne.) Matko! ty bysi mně chtěla takového blázna na krk uvázat?

Terezie: Mlč! Já vím co dělám, a ten hrdopyška tě nedostane, kdybych tě měla ďáblu dát.

Filipina: Matko, neprohřešuj se!

Terezie: Tedy počkej! (Volá ze dveří.) Danieli!

VII. Výstup.

Daniel. Předešlí.

Daniel: Račte poroučet, milostpaní!

Terezie: Zavři tu nezdárnou holku, kam jsem ti kázala a tam ji opatři. — Rozumíš?

Daniel: Inu bodejť že rozumím!

Terezie: Tedy se s ní kliď!

Filipina: Matko! to jest něco ukrutného; já však doufám, že mně otec z toho pomůže. (Odejde s Danielem.)

Terezie: Uhlídáš, má-li otec čili matka více poroučet.

VIII. Výstup.

Matouš. Terezie.

Matouš: Dobré jitro, milostpaní! — Jak pak jste se měla v tom rybníce — ha ha ha!

Terezie: Dejte pokoj už s tou myšlenkou!

Matouš: Za to jste slečnu dohonila. — Nu, a kam jste ji dala?

Terezie: Umíte-li mlčet, povím vám to.

Matouš: Toť se ví, že budu mlčet!

Terezie: Poručila jsem ji zavřít do skleníku a tam bude tak dlouho, až svolí vás si vzít.

Matouš: A vy až půjdete do besídky, nezůstaňte v prvním oddělení, nýbrž jděte do druhého, poněvadž by vás v prvním zavřeli. My bychom pak nemohli tam v kostky hrát; — neboť kdož ví, jak dlouho tam budete?

Terezie: Zase nový nález! — A kde jste to slyšel?

Matouš: Což myslíte, že musím při všem stát? — Byl jsem za dveřmi, když to starý pán povídal Botkovi; já si pak udělal hned na šátku uzel a pořád jsem si to odříkával, abych to nezapomněl, nýbrž výstrahu vám dal. Bylo by vám jistě smutno, kdybyste byla zavřena v prvním oddělení a žádný by k vám nemohl. — Pojďte tedy, já vás tam zavřu sám, pak svolám kamarády a zahrajeme si tam v kostky nebo v karty.

Terezie: Dobře, že jste mi to vyklevetil. — Tam mě nikdo nedostane. (Odkvapí.)

Matouš: Co to? — Vyhlašovat mě za klevetu a na novo mi dávat křest? — Počkej! Ha, to budu teď na tebe dávat pozor a kde tě dostanu, tam tě zavřu.

IX. Výstup.

Hák. Daniel. Matouš.

Hák: To ti povídám! Jest-li mně nepovíš, kam jsi zavřel dceru mou — (Shledne Matouše.) Ha! vy jste zde?

Matouš: Jsem! — Kde jest vaše dcera zavřena, mohl bych já vám povědět.

Daniel: Pst! (Ukazuje mu, aby mlčel).

Matouš: Kdopak rozumí tvému ošklivému ošklíbání!

Hák: Snad vám chce zabránit, abyste něco pověděl.

Matouš: Beztoho! — Já to ale přece povím, poněvadž to vím. — Když jste poroučel, aby byla milostpaní zavřena do besídky, vyslechl jsem vás za dveřmi, a poněvadž jsem se pak s milostpan. sešel, povídal jsem jí hned, aby se nedala zavírat do prvního oddělení. Neboť my tam máme kostky a karty a nemohli bychom si pak ani zahrát. Za to mně zas milostpaní vyprávěla, že dala slečnu Filipinu do sklenníku zavřít.

Daniel: Dobře, že nejste nic jiného, než samá kleveta! (Odejde).

Matouš: Kleveta? — Což se tak nazývám? — vždyť jest Matouš lepší jmeno než Kleveta, a takové nadávky si zapovídám, přísně zapovídám! (Odběhne.)

Hák: Ha ha! Ten mladík jest poloviční blázen. — Teď půjdu do sklenníku, vezmu dceru, a pak mi ji nikdo nedostane z rukou. (Odejde).

X. Výstup.

Kašpárek.

No, pěkně děkuju! — Nynčko si můj pán oblíbil holku, zbouchnul se do ní až po típec a povídá, jest-li ji nedostane, že skočí do řezanky nebo do otavy a horempádem že se utopí. Inu, já mu to věřím. — Ta láska, to jest vám safra-

mentská věc, ale holky jsou přece jen mužským nevěrny. Vím to sám a zkusil jsem, kterak to jsou falešná stvoření a mámící koření, a kdo jim uvěří, že si jen na sebe zkázu měří.

(Zpívá):

1.

Ženským kdo nynčko věří,
holtydydum, holtydydum,
na sebe metlu měří,
holtydydum!
Holka vždy jen pochlebuje
a po straně šejdy kuje,
holtydy holtydy
tydydy dum!

2.

Ženské jen na mužíčka,
holtydydum, holtydydum,
líčí jak na zajíčka,
holtydydum!
Proto se vždy holek střežím
a před nimi domů běžím,
holtydy holtydy
tydydy dum!

3.

Jak kočka na ptačátko,
holtydydum, holtydydum,
pase po mně děvčátko,
holtydydum!
A já nechci holku míti,
radš chci o samotě býti,
holtydy holtydy'
tydydy dum!

(Poskakuje odběhne.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Zahrada s besídkou. — V pravo a v levo sedadla.)

I. Výstup.

Terezie.

(Zlostně mrští čepcem o sedadlo). Toť jest to jakoby okouzlené! Kdo jen ty klevety všechny roznáší! Kdo věděl o mojí dceři, že jsem ji zavřela do sklenníku? — Nikdo! — a přece —

II. Výstup.

Matouš. Terezie.

Matouš: Á, dobrý den, milostpaní! — Ha ha! Jak vidím, jest milostpaní celá rozdračena.

Terezie: Prosím vás, — ani na mne nemluvte! To je neplecha v tom našem domě! — Sotva člověk něco udělá — tu máš! už to každý ví.

Matouš: To jest proto, poněvadž zde každý číhá na slovo, jako kočka na myš. Sotva člověk hubu otevře, už se o tom každý dozví, a vidíte to na mně! Sotva jsem problebtnul, že jest vaše dcera ve sklenníku zavřena, hned běželi a hned to hulákali.

Terezie (rozzlobeně): Vy jste to tedy vyklevetil?!

Matouš: Co vyklevetil? — Když se pán ptal, kde je Filipina, myslil jsem, že jest něco na pilno a pověděl jsem mu, kde se slečna nalezá. — Ale jen jemu jsem to řekl a nikomu jinému.

Terezie (uhodí ho čepcem přes ústa). Kleveto! Drchoto! — nemohl jste hubu držet?

Matouš: Teď už nebudu ani vědět, jak se jmenuju. — Matouš, Kleveta, Drchota — ne, to je už tuze mnoho, aby se to najednou vyslovilo.

III. Výstup.

Daniel. Předešlí.

Terezie: Tys mi slečnu pěkně opatřil!

Daniel: Tak jsem ji opatřil, jak jste ráčila poroučet, a nikdo by byl o ní nevěděl, kdyby to byl tu-hle mladý pán nevyklevetil.

Matouš: Co? Že jsem Vyklevetil? — Jen pomálu s těmi přezdívkami. — Pro samá nová jmena zapomenou lidé, že se jmenuju vlastně Matouš.

Daniel: Vy abyste se nazýval Babouš a ne Matouš, poněvadž umíte tak dobře zastávat babský úřad v klevetě.

Terezie: A Filipina už jest ta tam! — Teď jen dávejme po slečně pozor, abychom ji zase mohli dostat do svých rukou!

Daniel: Milostpaní! (Dává jí znamení, aby před Matoušem ničeho neříkala).

Terezie: Mladý pane, dejte si přece pozor na hubu! Vždyť se jedná jen o vás, abyste dostal Filipinu za manželku a proto nemá na vás nikdo ničeho zvědět. — My s Danielem se teď uradíme, jak bychom dceru dostali z rukou otce a vašeho bratra.

Matouš: Dobře! — Co bys tedy myslil ty, Danieli?

Daniel: Milostpaní! jinak slečnu nedostaneme, leda až z večera. Já vyběhnu ze zámku,

budu křičet: Vrahové! Zloději! — a na ten křik vyběhne každý ze zámku za mnou. Slečna se půjde bezpochyby také podívat, co se děje, ale dva pacholci ode mne objednaní ji popadnou, ústa jí zacpou a dodají ji, kam bude milostpaní chtít. Můžeme snad vzít ten veliký žok a slečnu do něho vstrčit a odnést.

Matouš: Já ti také pomohu křičet: Zloději!

Daniel: Jen abyste nekřičel dřív, než toho bude třeba!

Terezie: Jdi tedy, Danieli, a promysli sobě celou věc, aby to dopadlo dobře!

Matouš: Ha ha ha! To bude směšná fraška, až budou všichni běhat a chytat, nevědouce, koho? — Naposled musí se jim každý notně vysmát — hahaha!

Terezie (zacpává mu ústa). Co děláte? — Snad nechcete jít a každému povídat, co se bude dít? — Pojďte raději se mnou a na všecko se připravte!

Matouš: To bude čistá naháňka! (Odějdou všichni).

IV. Výstup.

Hák. Aleš.

Hák: Milý Aleši! nyní nám nezáleží na ničem a nechybí nic jiného, než aby tu váš otec byl a abychom to přivedli k nějakému konci. Já už nahlížím, že to musím udělat proti vůli mé choti, když nechce po dobrém se mnou souhlasiti, a na místě vašemu bratru Matoušovi vám dáti dceru mou Filipinu.

V. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Milostpane můj! poslechněte, co vám nepovím. Váš přihlouplý — e! (plácne se přes ústa) váš mladší pan bratr byl se dlužit v konírně žok, a když jsme se ho ptali, nač potřebuje žok, dal se hloupě — e! (plácne se) dal se do smíchu a pravil, že je to na Filipinku. Máme prý mu spěšně pytel dát, aby šel křičet: Chyťte ho! — a až slečna Filipinka se přijde podívat ven, kdo se má chytit, pak prý ji dva najatí chlapi šoupnou do pytle a odnesou.

Hák: Dobře, Kašpárku, žes nám to pověděl! — To jest zase nové líčidlo. — Běž a zavolej sem Bártu a Plevu!

Kašpárek: Už utíkám. (Odběhne).

Hák: Haha! to jsou na nás nepodařené nástroje. Křičet: Chyťte ho! a myslit, tak že dostanou Filipinu do pasti — ne, to se jim nepodaří.

VI. Výstup.

Bárta. Pleva. Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Sem pojďte, tatrmani!

Hák: Slyšte, dobří lidé! Budete číhat pozorlivě zde v zahradě, a až sem s mladým panem Matoušem vběhne Daniel a bude křičet: Chyťte ho! — pak je chyťte a notně jim namažte! Pak vemte režný žok a čekejte, až přijde má manželka! Tu bez milosti strčte do pytle, prořežte schválně díru, aby se nezadusila a pak mně ji co zloděje přineste! Až vám poručím,

abyste to neb ono s tím chyceným zlodějem udělali, čiňte, jakoby se to mělo státi a připravujte se k tomu tak dlouho, pokud vám znamení nedám.

Bárta, Pleva: Kakra! Paní do pytle? — No, třeba!

Hák: Obstarejte si tedy pytel a někde se tu schovejte! (Odejde s ostatními).

VII. Výstup.

Bárta. Pleva.

Bárta: Na mou duši! já tam nemám jiného pytle, leda ten žok od ječných plev.

Pleva: I ať je jakýkoliv! — Jen pojďme! (Odejdou).

VIII. Výstup.

Daniel. Později Bárta, Pleva a Kašpárek.

Daniel: Nynčko jest všecko ticho. — Teď tedy abych začal křičet! (Volá). Vrahové! — Zloději! — Pomoc! — Pomoc! — Zloději! — Vrahové! — Pomoc!

Bárta, Pleva a Kašpárek (s obou stran, každý má v ruce obušek.) Chyťte ho! (Pohlavkují Daniela až za jeviště.)

IX. Výstup.

Matouš. Později zase Bárta, Pleva a Kašpárek.

Matouš: Ne, to je sprosťáctví! Vždyť jsme mohli jít oba a křičet najednou. — To

mi poroučejí, abych šel za Matoušem — či ne za Matoušem — vždyť jsem Matouš sám! — ale abych šel za Danielem a křičel (křičí): Chyťte ho! chyťte ho!

Bárta, Pleva a Kašpárek (jako předešle): Mlaťte ho! (Pohlavkují Matouše.)

Matouš: Já ne! — Já ne! — To ten přední ho chytá. (Utíká, ostatní za ním).

X. Výstup.

Terezie. Později Matouš.

Terezie: To byl křik! — Dobře tak! — Snad se jim už podařilo, chytit ji.

Matouš (přiběhne drže si hlavu).

Terezie: No — kde ji máte?

Matouš: Co je vám to platno, abych vám ji teď potmě ukazoval. — Modřiny na ní beztoho teď neuhlídáte, ač jsou dost tuším jadrné.

Terezie: Máte ji tedy už uklizenou?

Matouš: Čerta mám uklizeného — Posud mi sedí na krku, a na hubě jich má trochu a ještě víc se mi jich svezlo na hřbet.

Terezie: Co to žvatláte? — O čem mluvíte?

Matouš: O čem? — O fackách a pohlavkách!

Terezie: Já myslila, že o slečně.

Matouš: E co! — O slečně není řeči. — Když jsem začal křičet: Chyťte ho! — chytili mne a mazali jako do důchodu. Já pořád volám, že to byl ten přední — ale nic platno! Mlátili do mne napořád jako do žita.

XI. Výstup.

Bárta. Pleva. Kašpárek. Předešlí.

Matouš: Už jdou zase. — O jemináčku! — Milostpaní! utečte! utečte! (Utíká.)

Bárta, Pleva a Kašpárek: Tu jest! Alou! do pytle s ní! (Strkají Terezii do žoku.)

Terezie: Pusťte mě! — Já jsem to! — Ach! — Běda! — Ach!

Bárta s Plevou (odnášejí ji.)

Kašpárek (poskakuje za nima, zpívaje):

Už je, už je v pytlíku,
holtydydum dum!

Proměna.

(Pokoj jako v prvním jednání).

XII. Výstup.

Hák. Aleš. Filipina. Bárta a Pleva (přinášejí v žoku Terezii.)

Bárta: Milostpane! tu-hle jsme chytili zloděje do pytle.

Hák: Tedy ku právu s ním! — Nebo ho raději vhoďte do rybníka!

Pleva: Pojďte, kmotře! Dřív mu ale ještě něco na hřbet naložíme.

Terezie (v žoku.) Manželi! to jsem já.

Hák: Co to? Někde za dveřmi je slyšet mou manželku? — Honem pryč s tím pytlem, aby se nelekla!

Terezie: Pro Bůh! já jsem v pytli.

Hák: Co? Má manželka v pytli?

Terezie: Všecko udělám, co poroučíte, drahý manželi! — Jen mě nedávejte topit!

Hák: Přivolíte tedy k zasnoubení Aleše s Filipinkou?

Terezie: Všecko! všecko!

Hák: Tedy ji pusťte z pytle!

Pleva (vytáhne ze žoku Terezii).

XIII. Výstup.

Matouš. Předešlí.

Matouš: O je! Už jsou tady! (Chce utíkat, Bárta ho zadrží.)

Hák: Nebojte se, mladý pane! — Už se vám nestane nic.

Terezie: Ať se tedy stane, jak chcete, manželi! — Beztoho to nepokazil nikdo jiný než tu-hle ten Kleveta.

Matouš: Kleveta? — Toť mě už nikdo nechce pod mým pravým jmenem znát! — Já jsem Matouš!

Hák: Nyní až přijede, Alši, otec váš, bude se, děti, slavit zasnoubení vaše. Všecko, co mám, bude vaše. — Vám, dobří lidé, se odměním! — A s vámi, dobrá manželko, teď blaženě živ budu.

Aleš a Filipina: Dobří páni rodičové! nebe vám to odměň!

Všickni:

Ať jsou dlouho živi naši páni,
též manželé noví do skonání,
se všemi, ó tvůrče, tvoje požehnání,
s námi buď blaženost tvá!

Kašpárek: Též ať živ jest hotový Kleveta!

Matouš: Ne ne! já jsem Matouš!

Opona spadne.

Baron Podivín.

Veselohra ve dvou jednáních.

Osoby:

Baron Ernest Podivín.	Lampa, správec.
Ernesta, jeho manželka.	Blepta, robotníci.
Šimon, krejčí.	Fouňa, robotníci.
Kašpárek, Podivínův sluha.	Meloun, robotníci.
Mareš, setník od granátníků.	Bubřil, robotníci.
	Muzikanti.
	Sedláci a selky.

Místo děje: Dům Podivínův.

První jednání.

(Pokoj. — Na stole dohořívá lampička. — Bije šest hodin.)

I. Výstup.

Podivín.

To jsou ty následky netrpělivosti. — Co si teď počít mám, když jsem se už oženil a takovou ženu mám? — Pořád jest nemocna a při té nemoci pořád dost vesela. — To aby člověk se zbláznil pro takovou nemoc! — Lékaře si chová doma, ve dne i v noci ho má ve světnici ukrytého, kam nikoho pustit nechce. — To jest

nějak podivné, Ernesto, na mou milou duši, hrozně podivné a já se musím dozvěděti, co za tím vězí. — Má Ernesta aby byla nemocna? — Vždyť jí dobře chutná jak pokrm tak i nápoj, jest dost čerstvá a veselá, — nač tedy felčara? — Jest tomu už čtrnáct dní, když k nám přišel, jednou jen spatřil nás a my jeho. Od té doby jest zde ukryt ve světnici a manželka má každodenně k němu vstupuje a navštěvuje ho. — Ha! mně to ubírá spaní samým přemýšlením. — Zdali pak už Kašpárek vstal? — Musím ho zavolat, aby to nějak vypátral, proč má Ernesta toho udaného doktora u sebe přechovává, ačkoliv v našem celém domě nikdo nestůně. Kašpárek jest šikovný člověk; ten to vyzví nejlépe. — Musím ho sem zavolat. (Zazvoní.) Zdali pak jest doma?

II. Výstup.

Kašpárek. Podivín.

Kašpárek: Ráčil jste zvonit, milostpane?
Podivín: Zvonil jsem.
Kašpárek: Ráčíte něco poroučet?
Podivín: Prozatím nic.
Kašpárek: Poroučím se.
Podivín: Kašpárku, vrať se!
Kašpárek: Jsem k službám.
Podivín: Kašpárku! co soudíš o mně?
Kašpárek: Co bych mohl o vás soudit? — Že jste můj arcilaskavý a arcidobrotivý pán, a já Kašpárek, sluha váš.
Podivín: Jsem zdráv či nemocen?
Kašpárek: Stůněte-li, jste nemocen, a nejste-li nemocen, jste bezpochyby zdráv!

Podivín: O ty tlachale! O tom vím, že jsem zdráv, když mně nic není. — Co smýšlíš však o mé paní, zdali ona jest nemocna?

Kašpárek: Milostpaní nemocna? — O tom velice pochybuju, neboť kdo se umí tak důrazně vadit se starým správcem Lampou, ten musí být od gruntu zdráv. Vždyť Lampa dostával, až se mu zlostí obočí hýbalo, cop od vlásenky na hlavě mu jako straka poskakoval a nos mu zčervenal jako krocan. Na konec, když se jí správec na tuze mnoho věcí ptal a ucho její to všecko snášet nemohlo, udeřila ho knížkou přes hubu, že to bylo za humny slyšet, a pořádně mu vynadala. Z toho jest pozorovat, že milostpaní nestůně ani na jazyk ani na ruce; a na nohy? — no, to také ne, poněvadž zná utíkat jako čamrda.

Podivín: Proč tu má tedy pořád toho lékaře?

Kašpárek: Snad čeká nějakou nemoc a proto si ho tu drží; bezpochyby si myslí, že se bude churavost bát k nám přijít, když tu bude felčara cítit.

Podivín: Ty jsi žertovný chlapík; tedy pátrej, proč se ten člověk zde zdržuje! — Já se ti odměním.

Kašpárek: Dobře! Budu skoumat a zeptám se lékaře, proč tu jest a co zde má dělat — aby táhnul sirky, odkud přišel. Udeřím na něj zhurta a tak budeme hned vědět, na čem jsme.

Podivín: To bysi tomu dal! Nesmíš na něj tak vyhrknout, neboť on by to paní oznámil a pak bylo by ti běda! Musíš to nějak udělat tak, aby si toho žádný člověk nepovšimnul. — Mimo to ať ke mně žádného nepustíš, pokud ho u mne neohlásíš.

Kašpárek: Dobře! Žádného sem nemám pustit a také nepustím. (Odběhne).

III. Výstup.

Podivín (sám.)

Podivín: Nic — nic mně mozkovice neposkytuje! Proč jsem smyslem tak pomaten, že ze své domácnosti ničeho posouditi nedovedu? (Sedne a píše).

IV. Výstup.

Mareš a Kašpárek (za jevištěm).

Mareš: Copak se ničeho nedozvím? — Všecko jako po vymření, prázdno jako v tyátru před komedií. — Není tu ani psa, ani kočky, ani pána, ani sluhy — jsem tu jako na poušti. Zámeček Podivínův opuštěn a bez lidu. Co jest to?

Kašpárek (venku): Co hledá panáček, he? Snad pana lékaře? — Ten je nahoře a už by skoro mohl odtud vytáhnout, poněvadž si zde dost polékařil.

Mareš (venku): Lékaře nehledám, ale pana Podivína chci nalézti.

Podivín: Mě hledá? — Copak jest to asi zač?

Kašpárek (venku): Ó! toho nenajdete.

Mareš: Proč? — Což snad umřel?

Kašpárek: Ale aby vás husa kopla! — Vždyť tu máme proto lékaře, aby k nám smrt nemohla.

Mareš: Tedy snad není pán doma?

Kašpárek: Jest doma — kam by také

jel?! — Zejtra jest jeho svátek, a kdyby odešel, pokazil by všem radost, poněvadž by nikdo nedostal vázaného. To by byla pak pěkná mela! Jiří vozka a Krištof kočí už dávno na to pijou každodenně v krčmě piva džbán, poněvadž by na ten den to všecko neobejmul jejich chřtán.

Podivín: Copak jest to asi přede dveřmi za muže, který se sluhy mého tak na mne vyptává?

Mareš (venku): Tedy jest tvůj pán hodný? — A což paní nechválíš?

Kašpárek: Tu nemám posavád v čem chválit, leč v jednom.

Mareš: V čem?

Kašpárek: I v tom-hle! — Vadí-li se s jedním paní, neopomene se též s ostatními vypeskovat, sejde všecky a každému přečte lístek. Když vsadila jednomu něco na tvář, může to ten druhý též očekávat.

Podivín: V skutku jest ona tak podivná. — Rád bych ale věděl, kdo to jest? — Ten hlas jest mi jaksi povědom. — Snad by to nebyl otec mé choti, který jest mého trápení příčinou, poněvadž mi sem toho lékaře poslal?

Mareš (venku): Teď tedy musím vstoupiti k pánu tvému.

Kašpárek: Dovolte, panáčku s tou kosinkou! tam nemůže nikdo.

Mareš: Proč pak? — Tvůj pán mě rád uvidí.

Kašpárek: Do toho mně nic není. — On mi zapověděl, abych k němu někoho pouštěl.

Mareš: Mě ale můžeš pustit.

Kašpárek: Nemohu a nesmím; nepustím.

Mareš: Jdi mě opovědět! Řekni, že jest

zde cizí pán, který by s panem Podivínem velmi rád mluvil.

Kašpárek: Do toho mně nic není, že byste s ním rád mluvil. — Já tam nepůjdu.

V. Výstup.

Ernesta (venku). Předešlí.

Ernesta: Co žádá ten pán?

Kašpárek: Něco chce pánovi.

Ernesta: Tedy ho tam doveď!

Kašpárek: Nemohu a nesmím.

Ernesta: Pojďte, pane, se mnou!

Kašpárek: Ani milostpaní tam nesmím pustit.

Ernesta: Na to bych se podívala!

Kašpárek: A já se na to ještě víc podívám, když mi to pán poručil.

Ernesta (strčí Kašpárka do dveří a dá mu, když jí zbraňuje vstoupiti dál, pohlavek, až Kašpárek do polovice světnice odletí.)

Kašpárek: Pak prý jest nemocna! — Umí korunovat hlavu, až se člověku v očích zajiskří.

Podivín: Co se stalo, drahá manželko?

Ernesta: Pojďte sem, pane!

Mareš (vstoupí.)

Ernesta: Ten pán si přeje s vámi mluviti, drahý manželi můj! Ten chlap mu sem zabraňoval, též i mně — a vy jste to poručil? Tolik jste se už tedy opovážil, že už ani manželce své nedáte k sobě přijíti? — Dobře! Pamatujte si to! (Odejde).

Podivín: Rozmilá manželko! — Už jest pryč. — Ó, ty Kašpárku, co jsi to učinil?

Kašpárek: Vždyť jste mi to sám ráčil poručit, abych k vám nikoho nevpouštěl. Já jsem tedy jen rozkaz váš vyplnil a za to sobě notný pohlavek ulovil.

Podivín (hledí na Mareše): Ha! to jest Mareš! — Samo nebe tě ke mně sesílá, bratrovče! Jsem, holečku, nešťastný.

Mareš: A co ti chybí? — Máš pěkný zámeček, pěknou mladou ženušku, a jsi ve svém domě skoro jako v ráji.

Podivín: Hezkou jest má manželka, to jest pravda, ale hodná? — slyšel's to vytýkání, abych si to pamatoval?

Mareš: Když nás to mrně nechtělo sem vpustiti, není divu, že se rozzlobila.

Kašpárek: Co pak jsem směl?

Podivín: Ano, dobře dělal's, Kašpárku, že jsi nikoho ke mně vpustiti nechtěl. — O tobě však, milý Mareši, jsem nevěděl, že ke mně přijdeš, sice byl bych ti dal cestu meziti i třeba manželce své.

Mareš: Proč to ale činíš? — Což nenávidíš manželku svou?

Podivín: Já bych život pro ni dal, ale jak pozoruju, ona mě nemiluje. Jest to sice pravda, že se na mne směje a se mnou žertuje i špásuje, a snad by mně pomyšlení udělala, ale přece jen běda, přeběda! (Položí si na čelo ruku.)

Mareš: Co běda, přeběda? Když ti manželka všecku vůli tvou vyplňuje, proč běduješ? — Co jest na tom? Pověz mi to!

Podivín: Ach běda, přeběda!

Mareš: No, tedy co jest v tom?

Kašpárek: V tom jest veliký cvok s velikou hlavou.

Mareš (k Podivínovi): Vždyť se mi můžeš

svěřiti. Mohu-li ti prospěti radou neb pomocí svou, udělám to v tomto okamžení.

Podivín: Mně nechybí nic než spokojenost.

Mareš: Proč nejsi spokojen?

Podivín: Hleď! já jsem zdráv a moje manželka jest zdráva též, a všickni jsme zdrávi — ale přece má moje manželka již na třetí týden zde lékaře. Sama si pro něj dojela do města a zavřela ho do jednoho pokoje, kamž k němu žádný nesmí. — Proč ho tu má, když nikdo nestůně?

Mareš: A to tě tak trápí? — Což nejsi zde pán? — Poruč lékaři, ať se odtud odebere a dost!

Podivín: Kdybych jednal proti vůli manželky své, hněvala by se na mne.

Mareš: Tedy promluv s manželkou, proč ho tu chová!

Podivín: To už jsem učinil; ona mi dala za odpověď, že pro mne a pro sebe ho zde na čas má, aby nás uzdravil. Když jsem jí řekl, že mně nic nechybí —

Kašpárek: Mně chybí peníze.

Podivín: Odpověděla: Mně také nic nechybí, ale potěšení vzejde skrze něho mně i vám. — S tím ode mne odešla. — Co si tedy z toho mohu vzíti?

Kašpárek: Nic a chlup.

Podivín: Pořád mně to hlavu mate, proč ho zde má.

Kašpárek: Já bych to uhodl jakoby nic.

Mareš: Co bysi myslil?

Kašpárek: Já bych myslil, proto že budou míti radost milostpán i milostpaní, poněvadž nebudou nemocni, a jelikož jim dost bude chutnat jísti a píti, když nemocni nebudou, a poněvadž

jídlo a pití jest omechla nebo-li počátek a konec nejhlavnější našeho živobytí.

Podivín: I mlč! Ty myslíš stále jen na jídlo a pití.

Kašpárek: Čím jsem živ, toho si nejvíce vážím, a ani dráždění psů není mi tak milým, jako kus pečeně s holbou piva.

Mareš: Ty drchoto! (K Podivínu.) Víš-li co? — Snadno to můžeš vyskoumati. Udělej se nemocným, povolej sem toho lékaře, a až se uzdravíš, pak mu nařiď, aby se odtud vyklidil.

Podivín: Já mu nařizovati? — O běda, že se musím s lidmi vaditi. To mě bolí — já jsem nešťastný. — O běda mně! to mě o život připraví. (Odejde.)

Kašpárek: Vždyť povídám, že to bude švanda, až se všickni zmatou, že je pak ani ten felčar nevymate. (Odkvapí.)

Mareš: To-hle jest pěkný pořádek mezi těmi lidmi! — Každý provádí své kousky pro sebe: Podivín své podivínské a paní Podivínová své pošetilé kumsty. No, rád se podívám, jak to dopadne. (Chce odejít.)

VI. Výstup.

Lampa. Mareš.

Lampa: Á! — serbus, patronatus excelentissime!

Mareš: Serbus, pane! Čeho si přejete?

Lampa: Ego sum herus frvalterus estlogi.

Mareš: Tedy starý úřadník nebo-li správec? — Pán jest slabý latinář, proto nechať mluví raději česky, poněvadž se nevyznáme v latině ani já ani on.

Lampa: Redijes hodije exijes krolije?

Mareš: Hleďme! Podivín pravil, že tu lékaře nepotřebuje a má zde samé blázny. (K správcovi.) Příteli! buďto zde zůstaňte po česku, nebo vás vezmu a po latinsku s vámi dvéře vyrazím.

Lampa: Dvéře vyrazit — o škandalus! Ego sum herus frvalterus ego.

Mareš: Ego blazinus nebo azinus. — Rozumíte tomu?

Lampa: Azinus vím jam esse hrubá latina.

Mareš: Kdo jste? Čeho si přejete?

Lampa: Já jsem Lampa, starý správec tohoto pana Podivína, a pamatuju už sedm takových majitelů tohoto statku.

Mareš: Tedy chcete snad něco svému pánovi.

Lampa: I nic! Já jsem myslil, že budu mluviti s Kašpárkem a že ho pozvu, aby nám přišel pomoci k té slavnosti.

Mareš: Což budete míti slavnost?

Lampa: Zejtra jest milostpánův svátek a proto mu musíme čest proukázati. Činím to z povinnosti, poněvadž jsem jeho služebník — herus frvalterus ego.

Mareš: Tedy se čiňte! Já se též na to těším, a kdybyste mě potřebovali, jsem k vaší ruce.

Lampa: To se dá slyšet, ale už trochu pozdě. My jsme ten svůj kumšt už padesátkrát zprubovali a není to tak lehké. — Však tu výbornou a kumstovnou umělost uhlídáte a proto pojďte!

Mareš: Jen jděte! Na váš hlas bude čekat ucho mé!

Lampa: Tedy serbus, patronatus, serbus! (Odejde.)

Mareš (sám): Rád se podívám na tu ko-

medii, jak se skončí. Když to pozoruju s dobrým rozumem, jest jeden blázen, druhý třeští, třetí jest bez smyslů a tak jeden jako druhý podivínem. — Ha ha ha! to se mi líbí. — Ha ha ha ha ha! (Odchází.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Jiný pokoj. Dvoje dvéře. Stůl se sedadlem. Na stole puket a ženský klobouk.)

I. Výstup.

Ernesta. Šimon.

Ernesta: Milý mistře! jen spěšně s tím oděvem! Dnes jest už manželův svátek i můj svátek, neboť on se jmenuje Ernest a já Ernestina. — První rok budeme spolu slaviti svátek náš. — Můj milý manžel, neví o tom ničeho, že mu ten oděv šijete, a proto jsem mu také dala k uchu slyšeti, že pojedu do města pro lékaře. Zatím ale přivezla jsem si vás, mistře, a můj manžel jest toho mínění, že jste lékařem. Už se mne mnohokráte ptal, co tu ten lékař dělá, já mu to ale vždycky vymluvila a na jinou stranu obrátila. — Teď si tedy pospěšte, abyste to brzy v pořádku měl. Já ho chci překvapiti, nový oděv mu k svátku připraviti a s vinšem mu ho podati; on mi to jistě zase budoucím rokem nahradí. — Až tedy na vás, milý mistře, jako na lékaře zavolám, přijďte z toho kabinetu s oděvem sem do pokoje!

Šimon: Teď pochopuju, proč jsem musil být zavřen. — Dle rozkazu daného učiním vše. (Odejde jedněmi dveřmi.)

II. Výstup.

Lampa. Ernesta.

Ernesta: Teď jest všecko připraveno a záhy bude v radosti vyjeveno.

Lampa: Serbus, milostivá paní, serbus!

Ernesta: Kracias o mea já pro vobis mám kum špiritu tuo.

Lampa: To jest pro mne lahůdka. — Co ráčíte poroučet, milostpaní?

Ernesta: Vy se též k něčemu připravte, nějaké salve mému manželi udělejte a odměnu za to ode mne očekávejte!

Lampa: Ó serbus! Stane se, stane! K hlavní slavnosti už se tři neděle připravujeme a proto něco pěkného vyštudirujeme.

Ernesta: Těší mě, že to bude tak slavné, poněvadž oba, já i manžel můj, dnes svátek slaviti budeme.

Lampa (udeří se do čela): O mia pro vobis! — To jsem si dal! — Připravujeme se jen pro jeden svátek a zatím jsou svátky dva. — Toť musí o pár robotířů více přijít. (Odejde.)

Ernesta: To by tedy bylo v pořádku, neboť se všecko na to chystá. — Poprvé já tobě a ty mně budeš přáti, milý manželi můj! — Ó! to budou sladké hodiny rozkoše. (Odejde.)

III. Výstup.

Podivín. Mareš.

Mareš: Buď moudrý! To jest samá hloupost, co mluvíš, milý příteli! — Poslechni! Ty jsi pomaten. — Kdož ví, co ten člověk zde má?

— Třeba to jest nějaký její příbuzný, ty se jí na to netážeš, ale vždy hloub do myšlenky padáš a se soužíš.

Podivín: Tedy mě vytrhni z té myšlenky, můžeš-li! Já o své manželce nic zlého nesmýšlím, jen to mi na mysli sedí, proč ho ve svém domě chová? — On ani na světlo nejde a pořád jest ukryt před domácími. Manželka má ho zamčeného, když jest doma, a zamkne ho též, když z domu odejde. To jest přece jen podivné!

Mareš: Zavolej tedy záméčníka a dej zámek odtrhnouti! Aneb vyskoumej, kam jdou okna a hleď se skrze ně na toho člověka podívati! Také všelijak jinak měl bys to vyskoumati.

Podivín: Všecko jest nadarmo! Ve dne to býti nemůže a večer se spustí firhaňk a pak není nic vidět. — Ó já nešťastný člověk!

Mareš: Proč pak nešťastný? — Jen se upokoj! Já sám budu přemýšleti, abych v tobě pokojné srdce učinil. Promluvím s ní sám, zdali to její příbuzný jest čili není?

IV. Výstup.

Předešlí. Kašpárek (s kytkou v ruce.)

Kašpárek (přišed, pokloni se):
Ó jak rok ten blahoplodný
popřál rozkoš najíti,
že nám Červen láskyhodný
krásný den dal zažíti,
abychom my pánu svému
dneska slávu vzdávali,
a na přesrok ctihodnému
pánu zas vinšovali.

Proto slavný Ernest Podivín
buď jen v samé radosti,
a kdo stojí pod tím jmenem Ernestem,
nechať dojdou věčné blahosti!
To Kašpárek vinšuje,
vivat! panu baronu provolává.
Sláva! sláva! sláva! sláva!
(Pokloní se a dá Podivínovi kytku.)

V. Výstup.

Lampa. Předešlí.

Lampa: Dovolte, excelentissime baronatus, abych já mohl sem též se svým sborem vstoupiti.

Mareš: Vstupte!

Lampa: Prosím o tu milost a vzdávám kracias. (Odejde.)

Mareš: Hleď! všecko tobě ku cti se snaží a radostí k tobě pudí.

Podivín: Ale má manželka mě zarmucuje.

Mareš: Nepochybuj o ní! Možná dost, že něco též k tvému potěšení řídí. — Mate-li to ale pořád hlavu tvou, udělej tu-hle zkoušku! Já začnu najednou křičeti, že ti nanic, že potřebuješ, aby se ti žilou pustilo, aby tedy rychle lékař sem přišel. Manželka tvá sem přijde, a ty můžeš pak pozorovati, co to jest s tím cizím mužem. — Stav se, jakobys omdlel a já tě budu křísiti; ty však nehýbej se dříve, pokud neucítíš na obličeji svém ruku mou! — Tuto se polož na sedadlo a ty, Kašpárkn, běž a křič: Po pánu jest veta — pomoc! pomoc! — Oznam také paní, aby sem šla!

Kašpárek: To udělám. — Tedy, milost-

pane, zdráv stonejte a opravdu se stonat nenaučte! (Odběhne.)

Mareš: Teď se rychle polož, nehýbej se a pozoruj mé znamení!

Podivín: Tobě k vůli to udělám. (Položí se a šátkem si přikryje obličej.)

VI. Výstup.

Lampa (s velikou papírovou lucernou na hlavě. Na zádech, na ramenou a pod bradou má partesy.) Blepta, Fouňa, Meloun, Bubřil (s trumpetkami a klarinety.) Sedláci a selky (s hraběmi, kosami, srpy, kvítím, a mašlemi z papíru zdobeni.) Kašpárek. Předešlí.

Lampa (k muzikantům): Nynčko postavte se kolem mne a každý hrejte z jiné partisky na mně přilepené. Pak začnete, jak jsem vám poručil, ku cti našeho arcislavného patronatus reveratus volati: Ať žije slavný náš patronatus reveratus! — Teď tedy podlé mne, jak vám budu skákat do taktu, zahrejte skočnou! (Začne poskakovat, muzikanti hrajou a též kolem něho poskakují.)

Mareš (kývá na ně rukou, aby přestali)

Lampa (mysle, že má čerstvěji skákat, učiní tak): Jen spěšně, robotíři, co nejvíce můžete!

Muzikanti (pořád rychleji hrajou, Lampa skáče tak, že mu až lucerna na hlavě chytí a vlásenka mu počne hořeti.)

Kašpárek: Pane Lampo! vlásenka vám lucernu zapálila.

Lampa: Což mně to nemůžeš, Kašpárku, uhasiti? — Vždyť vidíš, že jsem v práci, že si

nemohu sám pomoci, že musím hudebníkům takt dávati!

Kašpárek: I jen si, starý blázne, z lásky k svému patronatus zapal mozek svůj!

Lampa: Už to nemohu vydržeti! (Strhne vlásenku s hlavy. — Když byli muzikanti umlkli): Což nevíte, trdla, co jsem vám poručil?

Muzikanti a sedláci: Ať žije tronátus ratus veratus!

Lampa: Ať žije patronatus! — Hrajte!

Muzikanti (hrají a při tom poskakují.)

VII. Výstup.

Ernesta. Předešlí.

Ernesta: Jaká novina se to donesla k uchu mému? — Že se můj milý manžel rozstonal na svátek svůj.

Mareš: Ach! drahá paní! už jest snad nebožtíkem. — Rychle povolejte sem lékaře, kterého ve svém kabinetu máte — rychle! — s ním jest zle.

Ernesta: Ó běda! — Snad jen omdlel. — Ó přeběda! — Běžte pro lékaře! — Ó běda! — Lékaře!

VIII. Výstup.

Šimon (se šatstvem). Předešlí.

Šimon (pokloniv se, vinšuje):

Tuto, vaši milosti,
pracovaly ruce moje v rychlosti,
aby zadost učinily,
k svátku sobě pospíšily,
oděv tento panu baronovi zhotovily —

Ernesta (zakřikne ho): Držte hubu se svou gratulací!

Mareš (k Šimonovi): Což vy nejste lékař, abyste nemocnému pustil žilou?

Šimon: Já pouštím jen jehlu do kabátu.

Mareš: A nejste doktor?

Lampa: Tedy začněme znovu hráti a svou povinnost dělati, poněvadž jest svátek našeho excelentus patronatus. (Dá znamení a muzikanti spustí.)

Ernesta: Přestaňte! Já toho nepotřebuju, obzvláště ne v zármutku svém. — Ach! dobrý manželi! — Ó, běda mně!

Lampa: Tu to máme! Pan patronatus zemřel a teď jest všecko zkaženo. Škoda, že nezůstal alespoň tak dlouho živ, abychom to byli odbyli.

Kašpárek: Aby nám byl dal na pivo.

Šimon: Aby na sebe byl vzal tento kabát a ostatní šaty.

Mareš (k Šimonovi): Vy tedy nejste skutečně lékař? (K Ernestě.) Proč jste říkala, že jste si lékaře z města přivezla?

Ernesta: Abych svého manžela s novým oděvem k jeho svátku překvapila — nebe mi toho ale nedopřálo. (Pláče.)

Mareš (jde a sáhne na Podivína.) Milá paničko, neplačte! — Tato doba může se vám ze žalosti obrátiti ku radosti. — Podivíne, vstaň!

Podivín (pomalu vstává.)

Lampa (uzřev to, zděšeně): Veliký Bože! (Utíká; muzikanti, sedláci a selky za ním.)

IX. Výstup.

Podivín. Ernesta. Mareš. Kašpárek.

Podivín: Moje manželko! nyní jsem vaše srdce poznal.

Ernesta: Což jste mne mohl tak uleknouti a zarmoutiti?

Podivín: To samé jsem já na svém srdci měl skrze vaši tajnost.

Mareš. Vidíš? — Vždyť jsem ti pořád říkal, že to jen něco žertem může býti.

Podivín: Všecko to chci napraviti, s manželkou svou se potěšiti, i s tebou, setníku od granátníků, bratrovče můj Mareši, i s tebou, mistře krejčovský. Srdce ve mně plesá a zármutek s něho klesá.

Kašpárek: Co se mého srdce týče, to ještě nikdy zármutku nemělo. Protož buďme všickni jedné mysli a jedné vůle; žijme vždy vesele od kolébky až do té hrobní postele!

Podivín: Ano, moji věrní přátelé, nechť se nám na můj a manželky mé svátek daří vesele!

X. Výstup.

Lampa (s ostatními). Předešlí.

Lampa: Jest živ patronatus?

Podivín: Jsem živ, poněvadž jsem ještě nikdy neumřel.

Lampa: Tedy všickni teď počněme, kousky své provádějme; dříve však zvolejme: — Vivat! milostpán patronatus reveratus!

Lid: Ať žije tronatus veratus! Vivat! Vivat!

(Hudba. Tanec. Výskání.)

Opona spadne.

Tři králové.

Drama ve čtyrech jednáních.

Osoby:

Liandr, král mouřenínský.
Oto, jeho syn, král fenici-ánský.
Kordula, Otonova manželka.
Amalie, jejich dcera, později královna braziliánská.
Korduán, král braziliánský.
Lukava, jeho matka, kouzedlnice.
Leopold, syn Korduánův a Amaliin.
První / druhý } ministr feniciánský.
První / druhý } ministr braziliánský.
Dvořané.
Vyslanec feniciánský.
Vyslanec braziliánský.
Sluha feniciánský.
Sluha braziliánský.
Kašpárek, sluha Otonův, později Amaliin.
Poustevník.
Kat.
Pacholci.

Místo děje: Hrad Otonův, hrad Korduánův a lesní poušť.

První jednání.

(Hrad krále Otona. — Královská síň; — okolo stěny stojí sochy rozličných potentátů a starých předků. — U stolu sedí král, královna a princezka.)

I. Výstup.

Oto. Kordula. Amalie.

Oto: Má drahá manželko! dejte mi radu, co činiti máme stranu naší milé princezky Ama-

lie? — Vy víte, že nám dal zkázat braziliánský princ, zda-li bychom svou princezku jemu za ženu dáti chtěli, sice že si ji mečem dobude, jestli mu ji dobrovolně nepopustíme. Jak pozorujete, musel bych pak s ním v nepřátelství se vydati a při tom třeba mnoho lidu ztratiti. — Dejte vy mně tedy radu, co učiniti mám!

Kordula: Milý manželi! to se musí pohledávati na srdci naší Amalie, zda-li ona prince Korduána miluje, z čehož potom dále souditi můžeme. (K Amalii.) Drahá a rozmilá princezko naše! ty slyšíš, že pro tebe má ukrutná rozepře povstati a mnoho lidstva nevinného zahynouti; vyjev tedy pravdivě otci svému, králi Otovi, zdaž prince Korduána miluješ či nemiluješ?

Amalie: Nejmilejší páni rodičové moji! já jsem s vaším rozkazem docela spokojena a co ráčíte usouditi, tomu se též podrobím. Že prince Korduána miluju, dokazuju srdcem svým; obávám se však toho sňatku skrze jeho nevlídnou máti, která, jak jsem slyšela, se svým národem zle nakládala všelikým kouzedlnickým prospěchem.

Oto: } Jest to na vůli tvé, naše drahá
Kordula: } princezko!

Amalie: Dobrý pane otče a milá paní máti! Nechci, abych byla příčinou prolévání nevinné krve a zkázy vlasti; ať jsem tedy za nástroj pokoje a smíru obětována!

II. Výstup.

Vyslanec braziliánský. Předešlí.

Vyslanec (odevzdá psaní): Zde přijmi, králi, toto poselství, které tobě vladař braziliánský posílá!

O t o (přijmuv list, přečte jej, načež ho položí na stolek): Vyřiď, poslanče, svému vladaři, že my proti tomu nejsme, aby tedy v pokoji přitáhl.

V y s l a n e c: Z toho se nesmírně raduju, že se s takovou odpovědí do vlasti navrátiti smím a tak svůj život zachovám, neboť jsem zavázán, aby se více nenavrátil do svého domova, jestli nepřijdu s dobrou pořízenou, sice že budu zbaven svého života.

III. Výstup.

K a š p á r e k (stane u dveří.) P ř e d e š l í.

O t o (otevřev psaní): A tuto vladař váš dokládá, kdyby nedostal princezky, že nezmění svého úmyslu, nýbrž mečem si pro ni přijde.

K a š p á r e k (stranou): To je za to notný hlupák; ženských má plný svět. (K vyslanci): Což pak u vás nemají žádných holek? — Toť je dost, na mou milou duši! Nynčko je dívek až na zbyt a já bych dal tomu vašemu králi sám nevěstu. Má sestra má totiž dceru, ta dcera má zase pět dcer, a každá z těch dcer je až hrůza pěkná. Jedna je mladší než druhá, a nejmladší je teprv padesát let. Rostou jí kusáky a druhým špičáky. S nimi můžete být dost spokojen.

V y s l a n e c: Takových máme u nás také dost, zde však jest docela jiná příčina mého poslanectví. (Ku králi): Milostivý králi! s tím doložením jsem tedy poukázán nazpět a děkuju ti srdečně. — Buď zde zdráv, vladaři feniciánský i s celým komonstvem svým! (Odejde.)

IV. Výstup.

P ř e d e š l í bez vyslance.

O t o: Drahá manželko má! Nic jiného tedy nežli nepokoj a zkáza byly by vykvetaly naší

vlasti, kdybychom nebyli svolili. Poněvadž ale i srdce princezky Amalie svoluje, jest to veliká radost pro nás a proto děkujeme tobě, dcero rozmilá, že jsi lékem proti tomuto neduhu a rozličnému pronásledování. Dejž Bůh, aby tento krok i pro tebe zdárným byl.

Amalie: Milostivý pane otče! i kdyby mně z toho nehoda vyplývala, alespoň ten ubohý národ z obojí strany nezakusí žádných zlých následků. — Nyní račte, pane otče, dáti povolení a rozkaz, aby každý, kdo by chtěl něčeho na mně žádati, byl sem připuštěn! Pak račte na oslavení toho dne něco dobrého chudým obyvatelům naší vlasti proukázati.

Oto: To se může státi k tvé žádosti. — Hned v tomto okamžení dám do své země rozkaz vydati, aby každý obdržel vše, zač bude žádati. — My pak, má drahá manželko Kordulo, půjdeme do své komnaty očekávati příjezd princův a jeho matky Lukavy. Nyní však dejte požehnání princezce Amalii, aby se jí vše dobře dařilo!

Kordula (položí ruce své Amalii na hlavu.) Kéž jest možná, abych já své ruce někdy na oči tvé při šťastném skonání vložiti mohla a též zvěděla, že nic neztísnilo nevinné srdce tvé!

Oto: Nenaříkejte, drahá choti a nepřidávejte bolesti srdci svému!

Kašpárek: Dovolte, pane králi, abych zarmoucené srdce vaší milostivé princezky trochu obveselil. Chci v této chvíli vám i královně ze Sojkovské sladovnické chasy představiti ve zpěvu každou osobu jako opravdivý komediant a celý spolek před oči vám předvésti.

(Zpívá): 1.

Netřeba se na nás ptáti,
nás již může každý znáti,

[: že jsme hodní, švarní šlaci,
Bachusovi věrní žáci. :]
2.
Sotva ráno slunce vyjde,
už nám korbel na stůl přijde;
[: my pak počnem požahovat,
žaludky si vyplachovat. :]
3.
Už jen, bratři, převesele
jeden po druhém z korbele
[: připijem si na zdraví
jako druzi laskaví. :]
4.
Nyní teprv na Kašpárka
dostala se z džbánu kapka;
[: za to vám u korbele
zazpívám teď vesele. :]
5
Ach můj zlatý korbelíčku,
srdečnou ti dám hubičku;
[: ukážu, že rád tě mám,
v oči se ti podívám. :]
6.
Protož, holky roztomilý,
dejte píti v tuto chvíli;
[: sice žízní zahynu,
jak bublina rozplynu. :]
Zda-li pak jsem dobře zpíval?

Oto: Tu máš dukát, jdi a napij se za zdraví naše a zvláště za zdraví princezčino! — Také oznam strážníkům, aby nebylo nikomu zabráněno sem vstoupiti.

Kašpárek: To jest věc lehká. Poběhnu a budu hulákati celému národu. Hola! nuzní, šťastní, nešťastní, bidáci, pojďte sem k panu králi! (Odběhne.)

Amalie: Dozajista, Kašpárek jest nádoba, plná veselosti a žertu, a skoro bych měla chuť, vzíti si ho s sebou do Brazilie.

Oto: Rozmilá dcero princezko! Můžete si ho vzíti; — alespoň se srdci vašemu tak nezasteskne.

Kašpárek (přiběhne nazpět a vejská): Hejchuchu! Hola! Prach se zvedá, hejno jezdců se blíží, prapor se zjevuje, příchod cizinců oznamuje. — Vaše královská milosti! máme-li pak ozbrojenou rukou naproti nim vyjíti? Já mám dnes jakousi zvláštní chuť se porvati s ňákým sametovým ďáblem a zapudil bych každého, kdo by přede mnou utekl, když bych na něj mrknul.

Oto: Přestaň se svými žerty! Ve mně jest srdce mrtvo, zdali to nepřichází princ braziliánský!

V. Výstup.

Korduán. Předešlí.

Korduán: Budiž uctěn, statný vladaři feniciánský! Srdce a mysl má s velikou důvěrou mne sem k vám vede, i oznamuju vám příčinu svého příchodu, proč jsem vlastně navštívil vaši vlasť Fenicii. Protož dle vašeho svolení a ve vší snaze a pokoře přicházím za to osobně žádati, oč jsem dal dříve vzkázati. Ptám se vás tedy, otče a máti princezky Amalie, zdali moje žádosť vyplněna bude.

Oto: }
Kordula: } My jsme spokojeni, když to jináč býti nemůže. (Pláčou.)

Amalie: Já jsem též spokojena. (Pláče.)

Kašpárek: To mne též k pláči povzbudilo! (Utírá si oči.) Bú—bú—u—e—é! Pane princi!

nechte tady princezku a vezměte si mne za ženu! Já—bú—u! já se vám zcela obětuju — bú!

Korduán: Ty sprostá plevo! Za Amalii dám celé své vladařství, za tebe ani mrvu.

Kašpárek (uhodí se do prsou): Což já nejsem chlapík?

Korduán: Nu, chceš-li s námi do našeho království, tím líp! Alespoň bude tě míti princezka k svému vyražení.

Kašpárek: To se může státi! Zdali pak tam ale máte též hezké dívky, které by mi ukrátily mrzuté chvilky, a potom nějaké živobytí?

Korduán: Všeho se ti tam hojnost dostane. (Ku králi a královně): Nyní, milostivý králi a milostivá královno, dejte nám své požehnání, abychom se mohli ubírati do své vlasti rychle.

Oto: }
Kordula: } Sem pojďte, milé dítky!

Korduán a Amalie (přistoupivše, pokleknou, načež král a královna položí ruce na jejich hlavy).

Oto: }
Kordula: } Zde přijmete toto požehnání, které ať vás někdy do tmavého hrobu provází! Tvůrce nebeský nechť vám popřeje blaženosti a sešle svou milost z věčnosti! (Všickni pláčou.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Sál v braziliánském paláci s mramorovými sloupy. — U prostřed veliká tabule, při kteréž sedí princ Korduán s princezkou Amalií a dva ministři. — Stranou sloužící a Kašpárek.)

I. Výstup.

Korduán. Amalie. Ministři. Sloužící. Kašpárek.

Korduán: Moji věrní páni ministři! zde vám tedy ode dávna připovězený poklad přednáším neb představuju, snažte se, abyste mu dny blažené spůsobili! (K princezce): Má věrná princezko! nedejte sobě zde stejskati! Všecko musí vám k vůli a podrobeno býti, byť to několik životů státi mělo. Zde před celým svým komonstvem nový závazek věrnosti skládám k vaším nohoum.

Amalie: Drahý manželi! já za tu mně oznámenou přízeň věnuju také lásku svou a nic mne co vaši manželku netrápí, leč nepřízeň vaší paní mateře. Její přísné oko, ostrá, dotýkající a mně vytýkající slova mne rmoutí a hroznou zlostí mně hrozí; i obávám se její pomsty.

První ministr: Jasná královská majestátnosti! račte tento pořádek učiniti mezi milostnou naší mladou vladařkou a starou královnou. My všickni milostivé ozdobě a nové vládkyni naší k vůli to uděláme, že na ostrově Lukavě nový byt pro starou hrálovnu zhotovíme, aby její msta nezasahovala až sem a nezakalila tuto jasnou perlu.

Korduán: Výborně to jste smyslil, pane ministře! Udělám to věru, že dám svou máti se vším komonstvem jejím do letní rezidence usaditi a pak, nejvěrnější manželko má, nebudete se míti čeho obávati.

Kašpárek: Je to docela v pořádku, pane králi, neb ta stará jedibaba mně také na překázce sedí. Sotva jsem se s ní ponejprv setkal,

už na mne brunčela, že jsem spěšným krokem k vaší službě spěchal a drobátko o ni zavadil, jak to bývá u mne ve zvyku. Ona mně hned vtipně do hlavy vrazila a několika pohlavky mě odměnila. K tomu ještě doložila: To máš pro pozor, abysi na to pamatoval, a podruhé dostaneš více! — Kat aby ji spral! ta zná bez okolku pohlavkovat.

Amalie: To všecko činí tvá neopatrnost a šílená rozpustilost; poněvadž však stará královna jest nyní též matkou mou, chci, abysi ji ctil co matku mou. (K princovi.) Proto také, drahý manželi, nerada bych to viděla, aby vaše máti pro mne měla býti odstraněna, jen ji nechte! Ať se mnou dělá cokoliv, já budu spokojena a budu všecko snášeti.

Kašpárek: Chcete-li se tomu podrobiti, dobrá! — Já alespoň se zcela z toho vypovídám, poněvadž mi nejsou milé takové odměny.

Amalie: Dobře jest každou křivdu snášeti.

Korduán: Nikoli, drahá manželko! to se nestane. Má matka bude dobře zaopatřena, vší bázně a všeho protivenství zbavena. (K ministrům): Buďte tak mnoho lásky hodni a ohlašte moji mateři, aby se dala ve dvě hodiny na sezení vynajíti, při čemž já jí to všecko přednesu a docela ustanovím.

První ministr: Má se státi, vaše královská jasnosti, v tomto okamžení! (Odejde.)

Druhý ministr: Excelenc majestát ráčí docela podle spravedlnosti učiniti, když ráčí milostivou královnu do letního rezidenci dáti, z čehož též celé komonstvo se bude radovati.

Korduán: A tak se také stane! Stáří mojí mateře jest veliké a pudí stařenku k rozličné nevrlosti; samota však bude pro ni jediný ráj.

II. Výstup.

První ministr (vrátí se). Předešlí.

Pr. ministr: Majestát královský! Když jsem poklonu a rozkaz od majestátnosti milostivé královně vyřídil, takto ke mně promluvila: „Už si ho očarovala ta morská obluda, která, jak se povídá, na morském korábu při vlnobití ze své matky se v společnosti lidské objevila a proto také z moře pochází. Tu si tedy můj princ oblíbil a k zohyzdění svého rezidence sem uvedl. Nemohu na ni patřiti, ani na svého syna, který si takovou velbloudici vyvolil." — Potom ještě doložila: „Jděte tedy a oznamte mému synovi, že ho navštívím, ale abych ho milovala, to že nemohu!" — Na to jsem odešel.

Amalie (lomíc rukama): Tu vidíte, drahý manželi! Moji rodiče jsou zarmouceni pro mou ztrátu, já sama jsem zarmoucena, že k vůli vám jsem musila opustiti rodiče své. když jsem vás chtěla míti, a vaše máti jest zarmoucena, že jste mě pojal za manželku. Nyní běda, přeběda! Kéž by byl zkrácen osud mého života!

Kašpárek: Vždyť sem si to povídal, že do ukrutných rukou mě ďas zastrčí. Už vidím, jak můj obličej utrápený a vyzáblý vyhlížeti bude.

Korduán: Nestěžujte, má milá manželko! A kdyby celý svět povstal proti nám — já jsem vladař! (Uchopí se meče.) Třeba má vlastní duše se proti mně zprotivila, tato ruka tímto mečem ji potrestá.

Amalie: Drahý manželi! nepřenáhlete se a šetřte zákonu nejvyššího!

III. Výstup.

Lukava. Předešlí.

(Všickni se jí klaní).

Amalie (jde, aby jí políbila ruku).

Lukava: Odstup, ať svou jedovatinou nenakazíš ruky mé.

Kašpárek (stranou): Ne, to-hle nesnesu a puknu jako zralý žalud.

Amalie (odstoupí užasnutá): Bože nade mnou!

Korduán: Máti! proto jsem vás pozval sem, abych vám ve přítomnosti celé rady své nové místo v letním rezidenci oznámil, poněvadž řeč vaše zuří proti mé věrné manželce, čehož já též snésti nemohu. I ustanovil jsem proto tohoto prostředku použíti, aby se tam mamá odebrala s celým komonstvem svým.

Lukava: Ty tedy, synu, k vůli té z moře vyvržené osobě vzdaluješ se máteře své? — Uvolím se tak učiniti, leč pamatuj a zpomeneš ještě na mne, že celé království touto obludou zohyzdíš! (Odejde.)

Kašpárek: To jsou ukrutné řeči, které mi skrze ňadra do těla prorážejí, a žluč by ve mně pukla, kdybych nějakou měl.

Korduán: Už to jest vyjednáno. Nyní půjdeme s naším synáčkem malým Leopoldem se potěšiti. — Jest mi to věru divné, kterak se mohla beránčí krev proměniti v krev vlčí. Když se nám náš Leopold vyjevil, jakou z toho radosť máti má měla! A nyní tak brojí proti vám, drahá manželko má!

Kašpárek: To jen tak dlouho, pokud si ten ďas nějakou merendu udělati nechtěl. —

Kdybych se s ním tak-hle dostal do proudu, ten by shledal svou odměnu na hřbetě.

Korduán: Nermuťte se, drahocenná manželko má, a pojďte! (Odejde s Amalií.)

IV. Výstup.

Ministři. Kašpárek.

Pr. ministr (k druhému): Škoda této dobrotivé paní! Já bych pro ni třeba život obětoval, co by to ale bylo platné! — Pojďme tedy raději a budeme se o to starati, abychom starou královnu usadili. (Odejdou.)

Kašpárek: Nejlépe by bylo, starou královnu vzíti, do balónu strčiti a do povětří vypustiti, aby se nikdy více nenavrátila. — Ó proklaté ženské stvoření, to zná své rejdy prováděti.

Proměna.

(Jiný pokoj se stolkem u prostřed.)

V. Výstup.

Lukava (s čarodějnickou knížkou v ruce vystoupí.)

Tu jsem! Tato knížka ukáže tobě, Amalie, že se musíš zohyzditi a protivnou státi u mého syna. — Já a pro tebe býti vyvedena ze svého rezidence! — Ha ha ha! to se brzy změní a ty, obludo morská, musíš smrtí zajíti, ať se děje cokoliv! (Sedne a otevře knihu.) Zde to stojí zaznamenáno, to ti poslouží, abysi byla od mého syna zavržena a takto ukrutně potrestána. Počkej, ještě dnes — ha! víno sem! (Zazvoní.) Teď ochotně připravím nápoj ošklivosti.

VI. Výstup.

Sluha. Lukava.

Sluha: Co ráčí poroučeti milostivá královna?
Lukava: Přines láhvici vína spěšně!
Sluha (pokloniv se, odejde.)
Lukava: Ha! brzy se to musí zjinačiti a já nesmím býti potlačena.
Sluha (vrátí se s vínem): Zde jest víno!
Lukava: Dobře! — Odejdi!
Sluha (odejde s poklonou.)
Lukava (nasype prášku do vína): Nyní můžeš přijíti — to bude účinkovati.

VII. Výstup.

Korduán. Lukava.

Korduán: Právě dobře, že tě, máti, nacházím! Jestli prý se ti líbí s námi zůstati, vzkazuje ti moje manželka Amalie, jest ti dovoleno, jen o to tě prosím, abysi s mou věrnou chotí, tím krásným poupětem, vlídně zacházela. Ona sama žádá, abysi nebyla od nás zvláště.

Lukava: Tedy zůstanu. — Tu-hle, synu, vypij na smířenou tuto láhvici vína a budiž mezi námi smír!

Korduán: Na tvé zdraví, máti! (Pije.) Ha! jaká to chuť! (Mrští lahvicí o podlahu.) Ha! což já mám býti tak potupen, abych zavrhnul vlastní matku svou? — Ne, nikdy!

Lukava (stranou): To účinkuje.

VIII. Výstup.

Amalie (vede) Leopolda. Předešlí.

Amalie: Bůh žehnej vám, milá matko, i vám, milý manželi můj! Tuto syn váš jde vás navštívit.

Korduán (odstrčí ji od sebe): Pryč s tím panchartem! — Obludo, nestav se mi před oči! (Kopne ji.)

Amalie (odletí od něho, až dítě porazí.) Bože na nebesích! Proč se hněváte? čím jsem vás byla rozhněvala nebo syn váš?

Korduán: Pryč ode mne! Ani patřiti na tebe nemohu. — Ha! ty jsi tygr v člověčí kůži zavinutý. (Zakrývá si oči.)

IX. Výstup.

Ministr. Předešlí.

Ministr: Vaše důstojnosti! všecko jest připraveno.

Korduán: Zde, můj věrný ministře, odevzdávám vám tuto moji manželku! Vezmete a zabte ji zároveň s tím mrnětem a na důkaz, že jste to věrně vykonal, jazyk její mně odevzdejte!

Lukava (k Amalii): Šťastnou cestu! (Odejde s Korduánem.)

Amalie: Bože na nebesích, smiluj se nade mnou!

Ministr: Není pomoci, milostivá královno! Rozkaz se musí vykonati.

Amalie (klekne před ministrem): Pane ministře! pro toho, který bydlí na obloze, žádám vás: smilujte se alespoň nad tím dítětem! Dejte ho nějaké ženě na ošetření a Bůh vám to zaplatí

X. Výstup.

Kašpárek. Ministr. Amalie. Leopold.

Kašpárek: Oč pak prosíte, paní královno?

Amalie: Milý Kašpárku! mám býti i se svým dítětem usmrcena.

Kašpárek: Aj, proč pak? — Na to-hle bych se podíval! — Což nemůžete uteci a to zrovna domů?

Amalie: Ach, Kašpárku! my jsme v moci tohoto pana ministra.

Kašpárek: Pane ministře! (Klekne): Pusťte naší paní a já vás budu za to chváliti.

Ministr: Jedná se tu ale o jazyk.

Amalie: Ano, o jazyk, a to jest to nejhorší.

Ministr: Musím ji usmrtiti.

Kašpárek: Víte-li co, pane ministře! — Ušmikněte jazyk starému chrtu na dvoře! On ho beztoho vždycky vyplazuje, když mu jest horko.

Ministr: Dobrý to nápad, na který jsem marně přemýšlel. — Královno! já vás tedy propustím pod tou výminkou, jestli se mi zde nedáte víckrát viděti a víckrát se nevrátíte sem.

Amalie: S radostí se odtud odeberu a přísahám, že se sem více hlásiti nechci.

Ministr: Tedy pojďme! V krytém voze dám vás pryč odvésti, aby o vás ani počichu nezůstalo.

Kašpárek: Ó! já zde též nezůstanu a potahnu s královnou.

Ministr: Rychle mne teď následujte!

Amalie: S Bohem, drahá komnato! S Bohem, měj se zde dobře! (Odejdou všickni.)

XI. Výstup.

Korduán.

(Celý zamyšlený brzy sebou trhá, brzy chytá se za meč.) Ha! to jsou rozličné přezvědy duše mojí. Haha! to jsou blahosti, že zde už není, ha ha ha! (Položí hlavu na zeď.)

XII. Výstup.

Ministr. Korduán.

Ministr (přináší v papíru jazyk): Zde, vaše důstojnosti, jest důkaz mojí poslušnosti — to jest jazyk královnin.

Korduán: Hoďte ho psům! neboť nic jiného nezaslouží.

Ministr: Třásly se mi ruce moje, když jsem na tu mravnou paní sáhl; hrozilo mi svědomí a srdce bouřilo v prsou mých.

Korduán: Jest mrtvo i dítě?

Ministr: Oba, i dítě i ona! Děťátko rukou ke mně zvedalo a žalostně plakalo.

XIII. Výstup.

Lukava. Předešlí.

Lukava: No, milý synu!

Korduán: Odstup, matko! Žluč ve mně hoří a srdce v těle pláče.

Lukava (stranou): Jen když už jest Amalie pryč; — já tvou nevrlosť vypudím z tebe, aby pošla. (Vyndá z paklíku něco a hodí to princi přes hlavu, tak aby toho nepozoroval.) Tak!

Korduán: Mně jest, jakoby mně někdo lebku s hlavy strhl. — Kde jest má manželka?

Ministr: Váš majestát ji ráčil dáti zabíti.

Korduán (udiveně): Co? — Jak? — zabíti?

Lukava: Ano, to jsi učinil ve své prchlivosti. — Však nedělej si z toho nic! Všecko se spraví a nevrlost tvá pojde zase.

Korduán: Ha! Amalie mrtva! — Ó běda! (Utíká pryč.)

Lukava: Ha! však tvá nevrlost všecko trápí, i srdce vlastní matky tvé. (Odejde.)

Ministr: Ha! ty jsi beztoho vším vinna a za to tobě někdy běda! (Odejde.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Les. Skalnatá krajina. V pravo poustevna, před ní kříž. — Bouře. — Slunce zapadá. — Děj o čtyry roky později.

I. Výstup.

Amalie. Leopold. Poustevník (klečí pod křížem).

Amalie: Bože! jaký to blesk a jaké rachocení hromu! Bouře drtí stromy, ale mne se přece nic nedotkne — ó jaká to divotvornost božská! — Pane nebeský! žádám tě velmi, abysi mne uvedl do rukou lidské společnosti. Vím, že tvá dobrota jest veliká, a proto doufám, že mi sešleš pomoc nějakou.

II. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek (přináší jahody): To jsou pěkné jahody, milostivá královno! — Na těch si pochutnáte.

Amalie: Děkuju ti, dobrý Kašpárku, a odměním se ti za to, až mi Bůh pomůže.

Kašpárek: Jen vezměte a požívejte! Já půjdu zase něco hledati a — (Shledne poustevnu). Co to? — Tam-hle stojí kříž a něco se tam za ním hnulo. (K Amalii). Pozorovala jste?

Amalie: Ničeho jsem nepozorovala.

Leopold: Matko! já jsem též něco pozoroval.

Kašpárek: Ano, něco se tam hnulo, čehož jsem neviděl po celé čtyry roky, co jsme na cestě.

Amalie: Třebas jest to dravé zvíře, které nás roztrhá. — Vždyť víš, že nám pravil hospodář, u kterého jsme posledně noclehovali, abychom dali na sebe pozor, poněvadž zde jsou vlci.

Kašpárek: Já se přesvědčím. — Půjdu blíže.

Amalie: Kašpárku, měj se na pozoru!

Kašpárek (postoupí a vždy zase couvne): Kdo jsi? — Pojď ven, jsi-li dobrý, ale zůstaň tam, jsi-li zlý!

III. Výstup.

Poustevník. Předešlí.

Poustevník: Příteli! proč mne voláš a vytrhuješ z pobožnosti?

Kašpárek: Z pobožnosti? — Kdo pak jsi?

Poustevník: Já jsem zavrženec tohoto světa a proto šel jsem na poušť, kde zadost činím a své hříchy oplakávám.

Amalie (pro sebe): Tento hlas jest mi povědom; leč přece to není možná, co já smýšlím.

Kašpárek: Hm! hm! Co pak můžeš oplakávati? Snad ti někdo něco uzmul? — Bezpochyby ale ničeho nemáš.

Poustevník: Milý příteli! měl jsem veliký poklad, který mně ukrutník uzmul á pak ho zahubil. Proto jsem se dal na poušť.

Kašpárek: Jaký poklad? — Proč jsi se s ním honosil, co? — Dobře, že ti ho ukradli, poněvadž jsi ho neukryl!

Poustevník: To nebyl poklad zlatý ani stříbrný, to byl poklad nad dobrý kov vzácnější. — Poslechněte! Měl jsem milovanou dceru, kterou jsem měl nade všecko rád, ukrutník mě o ni připravil.

Amalie (pro sebe): Osud můj!

Kašpárek: Jen dál, ať to nevystydne!

Poustevník: Jsem král trůnu feneciánského a měl jsem princezku Amalii, asi tak velikou, jako jest tato prostovlasá žena. Násilně vzal mi ji braziliánský vladař, jmenem Korduán. V brzkém čase — jest tomu čtvrté podletí — dostal jsem psaní s černou pečetí, ve kterém mi bylo oznámeno, že dcera má jest roztrhána od lité zvěře na cestě, když mne jela navštívit. Tuto listinu mi poslal princ Korduán. (Vytáhne list). Tu se podívejte! (Pláče).

Amalie (stranou): Bože! toť otec můj. (Ku Kašpárkovi): To mu nesmíme najednou vyjeviti, že jsme jeho děti.

Kašpárek: I nebrečte! Možná dost, že se brzy setkáte s těmi, kterých oplakáváte.

Poustevník: Dejž to nebe! Ale ne! — já jsem pošetilý poustevník. Vždyť ona jest mrtva, a já bych mohl doufati, že se s ní setkám? — Ano, setkám se s ní, ale až tam někdy na věčnosti.

Amalie (pro sebe): Už to nemohu přes srdce přenésti, abych se mu neohlásila. (Hlasitě.) Poustevníčku! co byste říkal, kdybyste se sešel se svým dítětem?

Poustevník: Radostí bych Bohu díky vzdával. (Stranou): Ale ten hlas jsem už někde slyšel. (K Amalii): Přítelkyně! z které strany pocházíte?

Amalie: Jsem ze země feniciánské. Co nešťastná dcera opustila jsem otce i matku a do Brazilie jsem se provdala, jsouc toho mínění, že manžela dobrého obdržím. Aj! on by nebyl tak zlý, ale matka jeho ukrutná jej přemlouvala, až ho zuřivým proti mně učinila. On mne kázal zavražditi, však služebník pána mého mi život daroval a propustil mě i s dítětem, s kterýmžto synáčkem a se služebníkem už čtvrtý rok cestuju.

Poustevník (stranou): Celý můj obraz! (Hlasitě): Jak se jmenuješ, dítě mé?

Amalie: Toto jest můj syn Leopold, a já jsem nešťastná princezka Amalie.

Poustevník: Bože na nebesích! (Omdlévá. — Všichni ho kříší. — Po chvíli se zpamatuje): Dcero má!

Amalie: Otče můj! (Oba pláčou).

Kašpárek: Pane králi! (K Leopoldovi): To jest tvůj dědeček!

Leopold: Dědečku!

Poustevník (vezme jej do náruče a líbá jej):

Synku můj! — Děti! teď potáhneme k mému korábu, a pustíme se do své vlasti. — Toho ukrutníka ale potrestáme.

Amalie: Otče! slíbíš-li mně, že mu odpustíš, půjdu s tebou domů, abych matku potěšila.

Poustevník: O šlechetný klenote! — Matky své více nepotěšíš. (Pláče).

Amalie: Což jest snad mrtva?

Poustevník: Mrtva! V ten den, když se dozvěděla o tvé smrti, padla do nemoce a zemřela; já jsem odevzdal vládu svým ministrům a odešel jsem na poušť.

Amalie: Běda! přeběda! — Matko má! (Pláče).

Poustevník: Utiš se, Amalie, a pojď na můj korábek, abychom se přeplavili do země feniciánské! (Jde a poklekne před křížem.) Tebe zde opouštím, nikoliv však tebe, spasiteli můj, nýbrž jen znamení tvého utrpení; neboť když poslední hodinka smrti se mně bude zvěstovati, u tebe chci, pane, dokonati. (Vstane): Pojďme tedy! Noc se právě odděluje ode dne, a my občerstveni dosáhneme opět toho, abychom se mezi lidi dostali.

Kašpárek: Koho tu ale nechati, aby vám někdo z nářadí neukradl něčeho?

Poustevník: Ty žertuješ; neboť nemáme, co by se hodilo zlodějům za kořisť. Listí a mech byly lůžkem mým a jiného nemám v zásobě.

Kašpárek: No, to se tedy snadno odstěhujete. — Jděme však odtud, neboť už mi to připadá mrzuté v zdejším hrbatém světě.

Poustevník, Amalie a Leopold (políbí svatý kříž.)

Poustevník: S Bohem tedy, drahé místo, schránko vší nábožnosti! (Všichni odcházejí).

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Komnata v královském paláci ve Fenicii. — Všecko černým suknem potaženo. — Na stole černé pokrývadlo; u něho sedí ministři a dvořané).

I. Výstup.

První a druhý ministr. Dvořané.

Pr. ministr: Hle! drahý pane spoluministře a vzácní páni dvořané! Již jest na čtvrtý rok, co se náš král od nás odebral a vládu nám pro čas zanechal. Nyní národ proti tomu zadává stížnosti, i musil jsem proti rebelii lidí o pomoc k našemu zastání poprositi pana otce našeho milostivého pana krále, totiž mouřenínského pana krále, aby národ spokojil. — Kam se však poděl král náš? Na krátký čas že odchází, pravil, a teď se nevrací.

Dr. Ministr: Toho jest příčina a vina jenom smrt princezky Amalie; neboť hned jak jsme tu přetruchlivou zprávu obdrželi, počal se rmoutiti a potom mu ještě dodalo zahynutí jeho milostivé manželky, královny Korduly. Nyní jest již čtvrté podletí, co se nevrací; lid se nepokojí, pláče a zuří nad ztrátou svého vladaře. Proto žádá též vysvětlení, co se s Otonem stalo.

Pr. ministr: Uvidíme, co se dá dělati; neboť dnes čekáme krále mouřenínského.

II. Výstup.

Sluha. Předešlí.

Sluha: Král mouřenínský přijel. (Pokloní se a odejde).

Pr. ministr: Nyní musíme mu vstříc. (Všichni odejdou.)

(Křik za jevištěm: „Ať žije vladař mouřenínský! Sláva mu!“)

III. Výstup.

Liandr. Ministři. Dvořané. Sluha.

Liandr: Přijmete, drazí páni, slušné pozdravení od národu mého!

Pr. ministr: Ať jest od nás uctěn národ tvůj, mocný vladaři! Též žádá na tobě feniciánský národ náš, abysi se ho zastal a zachoval pokoj naší vlasti. Všichni občané u nás tu důvěru mají ve tvůj udatný meč a utíkají se k tobě jakožto kořenu od kmene milovaného od nich krále našeho.

Liandr: Ochranu tedy přislibuju a jednotu uzavírám na tak dlouho, pokud se tomu bude podrobovati národ feniciánský.

IV. Výstup.

Vyslanec feniciánský. Předešlí.

Vyslanec: Jest zde nějaký poustevník s několika lidmi a chce sem vstoupiti.

Liandr: Ať jest předpuštěn!

Vyslanec (pokloniv se, odejde.)

Liandr: Uhlídáme, čeho sobě přejou ti lidé a co na nás bude žádati poustevník ten.

V. Výstup.

Poustevník. Amalie. Leopold. Kašpárek. Předešlí.

Liandr: Co dobrého přinášíš nám, muži nábožný?

Poustevník: To nejpotřebnější, co nám chybí.

Liandr: Vyjev to! Podle tvé žádosti bude se jednati.

Leopold: Matko! to jest ňáký černouš.

Amalie: Mlč! to jest tvůj pradědoušek.

Leopold: Cože? Ta černá obluda —

Amalie (hrozí mu na znamení, aby mlčel).

Liandr: Co vám tedy chybí, poustevníčku?

Poustevník: To jest tobě, králi mouřenínský, a celé vlasti této známo, čeho se jí nedostává. — Chybí jí zastupitel a nám též tak.

Liandr: V čem potřebujete zastání? Chceme se vás ujmouti.

Poustevník: Jsem vladař Feniciánský a ty jsi otec můj. — Ukrutná smrt princezky Amalie mně zvěstovaná uvedla pod náhrobek manželku mou, královnu Kordulu. To mne vypudilo z lidské společnosti, i uchýlil jsem se na poušť, kdežto jsem bydlel skoro čtyry leta. Krutá noc přivedla ke mně tuto ženu nešťastnou i s jejím dítkem a sluhou. Ona se mi pronesla, že ten drahý poklad, po kterém toužilo srdce mé, totiž má princezka Amalie se opět vrátí do náruče mé, ačkoliv jsem ji byl již dávno oželel. Hle! dcera to má zde, která se utíká k mým věrným ministrům a k mému milému národu se žádostí, by potrestali ukrutníka, který mé dítě nevinně usmrtiti kázal. Poněvadž ale nejvyšší ruka v to vkročila, byla zachráněna a teď mne prosí, abych odpustil jejímu katanu. — Co tomu říkáte?

Liandr: Ukrutník ten bude potrestán.

Amalie (klekne): Otče! děde! prosím o milost pro něj.

Poustevník }
Liandr } : Vstaň! Milost jemu buď!

VI. Výstup.

Vyslanec. Předešlí.

Vyslanec: Vaše královská důstojnosti! Jest zde braziliánský král.

Všichni: Musíme mu jíti naproti.

Poustevník (k Amalii): Ty, drahá dcero, ukryješ se do vedlejši komnaty a až tě bude třeba, přijdeš sem.

Amalie (odejde s Leopoldem v pravo, ostatní v levo.)

Kašpárek (vrátí se): Já si musím také zahráti na shovávačku, aby mne nepoznal, neboť má osoba hned každému padne do oka. (Odběhne v pravo.)

VII. Výstup.

Korduán. Liandr. Poustevník. Ministři. Dvořané.

Liandr: Vítám tě, vladaři braziliánský!

Korduán: Zdráv buď, králi mouřenínský! Přicházím sem z toho ohledu, poněvadž jsem slyšel, že se ztratil král feniciánský.

Liandr: Ukrutnost smrti jeho dcery, princezky Amalie, a jeho věrné manželky, královny Korduly, uvedla ho v takový zármutek, že se odhodlal trůn svůj opustiti a na čtvrtý rok již se nevrací.

Korduán: Též smrt mé Amalie mne brzy pohřbí.

Poustevník: Vás by nemusela pochovati, neboť vy sám jste ji dal usmrtiti.

Korduán: Jak ty, poustevníku, se smíš opovážiti, tato slova ke mně promluviti?

Poustevník: Já to mohu říci, poněvadž jsem přesvědčen, že jsi jí dal jazyk vyříznouti.

Korduán (chopí se meče): Zadrž! (Vytasí zbraň).

Poustevník (dobude meče pod hábitem shovaného. — Ostatní skočí mezi ně.)

Liandr: Nikoli! to se nesmí státi.

VIII. Výstup.

Amalie. Leopold. Kašpárek. Předešlí.

Poustevník: Znáš-li tuto ženu?

Korduán: Ha! běda mně! (Omdlí; ostatní jej křísí, až přijde k sobě). Běda! duchu manželky mé, nežaluj na mne!

Amalie: Nejsem žádný duch, jsem živa mocí boží, jelikož mi život zachoval ministr tvůj.

Korduán (uvrhne se na kolena): Drahá manželko, odpusť mi!

Amalie: Bůh ti odpusť! — já ti odpouštím.

IX. Výstup.

Kat. Pacholci. Předešlí.

Kat a pacholci (stanou u dveří).

Liandr: Smrt pro něj! ať umře ukrutník!

Amalie (klekne): Odpuštění! — Odpusťte mu!

Korduán: Milá princezko! milý Leopolde! Vztáhněte rukou svých a pomstěte se na vrahu svém!

Amalie: Věrný manželi! viď, že tím jest vinna jenom ukrutná matka tvá?

Korduán: Ta již ukrutnou smrtí zhynula; neboť se schodů padla a vaz zlomila.

Poustevník: Tedy dokonala život svůj?

Korduán: Běda mně! — Ó Amalie, odpusť mému provinění!

Amalie: Otče! dědečku! netrestejte mého manžela, nýbrž odpusťte jemu!

Poustevník
Liandr } : Budiž mu odpuštěno!

Poustevník: Vladaři braziliánský, budiž tedy panovníkem nad touto zemí mou až do zrůstu Leopoldova, já však chci u vás pobožný život vésti.

Korduán
Amalie } : Bůh žehnej, otče, duši tvé!

Kašpárek: No, teď je už vyhráno, a já se neodeberu více do toho hrbatého, rozdrchaného světa, nýbrž zůstanu pěkně doma za pecí. — Ichuchu!

Korduán: Budiž nám zase blažené živobytí přiměřeno!

Liandr: Budiž pokoj a smír v národech našich!

Všichni: Ať jsou živi naši páni vladařové, tři králové! Sláva jim! Celý národ jim toho přeje.

Korduán: Všecky své poddané pod otcovskou ruku přijímám a dětinské lásky od nich očekávám. Doufám, že v lásce se spojím s celým národem.

Všichni: Ať žije náš vladař Korduán se svou manželkou Amalií! Vivat! vivat! vivat!

Poustevník (pokleknuv modlí se.)

Opona spadne.

8*

Loupežníci na Chlumu.

Činohra ve čtyrech jednáních.

(Druhý díl.*)

Osoby:

Rytíř Hartvík.
Leokadie, jeho dcera.
Rytíř Arnošt.
Pavel, hrobník.
Kolvín, Hartvíkův hradní.
Rytíř Oldřich.
Otomar, jeho syn.
Bibiána, Otomarova manželka.
Konrád, otec Bibiánin, hradní Oldřichuv.
Lutold, sluha.
Marek, rybář pod Chlumem.
Anna, jeho manželka.
Jiří, Jakub, jejich synové.
Kust, loupežník, uprchlý z kriminálu.
Zbrojnoši.

Místo děje: Rybárna Markova, zámecká krypta na hradě rytíře Hartvíka a komnata na hradě rytíře Oldřicha.

První jednání.

(Sprostá jizba v rybárně. — V rohu stůl a židlice. — Za stolem sedí starý šedivý Marek. — Na krbu oheň a nad ním kotlík, ve kterém Anna vaří večeři. — Hrozná povětrnosť, vítr skučí kominem. — Bouře a blesky. — Hodiny bijí desátou.)

---

*) Viz v první sbírce „Komedií“ na str. 252.

I. Výstup.

Marek. Anna.

Marek: Milá manželko Anno! to jest dnes hrozný vítr, a venku to skučí jako na perutích Meluziny. — Mám věru strach, aby se našim synům nic nestalo; jsou tam drobet dlouho, a možná, že daleko plouli. Kdož ví, co se jim nepřihodilo! Třeba se jim sítě protrhly anebo —.

Anna: Milý muži! to samé jsem si pomyslila při tom povětří. Dnes jest svatého Prokopa, a bojím se, aby se jim nějaké neštěstí při plavbě nepřihodilo.

Marek: Kdyby nebyl takový vítr, šel bych se podívat na skálu.

Anna: Co bysi viděl? Vždyť jest tma jako v pytli, a nebyl bysi tam nic platným, poněvadž nemůžeš ničeho pozorovati. Sám bysi mohl ještě přijíti k ourazu a synům bys tím nepomohl.

(Vítr více a více hučí.)

Pánbůh s námi! toť jest povětří! — Mně se zdá, jakobych slyšela těžké kročeje. (Pootevře dvéře a poslouchá.) Manželi! to jest hrozný lijavec. Nejsou-li naši synové blízko u břehu, aby mohli do budky, zkusí jistě ukrutně. Toť aby byly zejtra ve Falkenavě ryby o tři grešle dražší za tuto zkoušku!

Marek: Ba ovšem, milá Anno! — Zejtra pošlu ryby do Královic, do Falkenavy, do Chebu, jelikož trefí se teď suché dni, a ryb bude mnoho zapotřebí. Proto také museli dnes hoši dvakrát na lov, a teď musí ryby ze sítí vybírati — proto také tak dlouho nejdou.

Anna: Přála bych si, aby zde už byli.

II. Výstup.

Leokadie. Předešlí.

Leokadie (vystoupí v bílém jednoduchém šatu; jest bosa, tváře má bledé a jest prostovlasá.)

Marek a Anna (užasnouce, křičí ustrašeně): Pane, buď s námi! — Kostlivec! — Chval každý duch Hospodina!

Leokadie: Dobří přátelé! dopřejte mi odpočinutí a nevražděte mne! — Otec můj vám to všecko zaplatí.

Marek: Pochválen budiž nebeský ochrance náš! — Kdo jsi? kterak se jmenuješ?

Leokadie: Příteli! jsem ta nejnešťastnější dívka na světě. — Hrozné povětří a ukrutný dešť donutily mě, abych sem vkročila a vás poprosila, byste mi odpočinku popřáli pod střechou svou.

Anna: Muži! to bude ňáká z ciziny sem zabloudilá dívka. — Není-li pravda?

Leokadie (pohlíží stále k oknu a v jakémsi vytržení se pořád zajíká): Ano, milá matko! Jsem nešťastna — nešťastna nad všecko stvoření lidské.

Marek: Sedněte! — Jak se mi zdá, zmokla jste. — Matko, nemáš ňákého kaftanu, abys jí ho půjčila?

Anna: I mám. — Jen pojďte, holka, se mnou do přístěnku! Tam se můžete převléci, a potom nám povíte, odkud jste a proč jste tak tuze nešťastna. — Vezmete si mou košili, kaftan a mimrdlík na hlavu. — No, pojďte!

Leokadie: Bůh se vám za to odmění a též otec můj, je-li posud živ. (Odejde s Annou.)

Marek: Aj, aj! Co pak jest ta dívčina asi?

— Její obličej prozrazuje velikou bázeň, a slzy se jí lejou z očí — ba jistě jí něco chybí.

Leokadie (převlečená vrátí se s Annou.)

Anna: Posaďte se tedy! Máte-li hlad, počkejte, až přijdou naši synové — pak vám dám jísti.

Leokadie: Zaplať vám to otec nebeský, matko drahá! — Kéž mi jest možná, abych vám mohla vaše dobrodiní nahraditi!

Marek: I dejte svatý pokoj! Vždyť jsme křesťané a proto na světě, abychom jeden druhému pomáhali. — Jen si sedněte ke kamnům a ohřejte se, nebo pojďte ke stolu, vezměte si chleba a povězte nám, odkud jdete, a kam jest cesta vaše!

Anna: Ty starý všetečko musíš také všecko věděti.

Marek: A proč by ne? — Však jsem žádostiv zvěděti, kdo tato osoba jest; neboť se mi zdá, že její postava od vznešených lidí pochází. — No, stará, přines té holčici něco vařeného!

Leokadie: Děkuju vám, milí lidé! Nemohu ničeho požívati, ale sednu si a oddechnu sobě.

Marek: Ano, ano, učiňte tak! — Přece mi ale povězte, kdo jste a čí jste?

Leokadie (usedne za stůl.) Nuže, drazí přátelé, mějte trpělivost, abych vám vyprávěla nešťastné příhody své!

Marek: ⎧ Velmi rádi poslechneme. — Jen
Anna: ⎩ vypravujte!

Leokadie: Jsem bohatých rodičů dítě z rodu urozeného, a byla jsem vždycky jediným potěšením otce svého a matky své, kteří mě nade všecko milovali. Poněvadž se o mne báli jako o drahou perlu, vězelo vždy okolo mne

hejno služebníků a veliký počet opatrovníků. I vzrostla jsem u svých rodičů v citu blaženém. Máti mi zemřela a otec vážil si mne tím více. Jednoho pak dne odebral se do Vrancka pro dědictví a odevzdal mne i celý zámek do opatrování řiditeli hospodářskému. Se slzavým okem ubírali jsme se jeden od druhého. Otec poručil pilnou opatrnost nade mnou míti, a k vůli zachování pohostinského práva velel řiditeli, aby hleděl vždycky vše v pořádku míti. Na to se odebral pryč, já ale ouzkostí pro něj byla jsem v tvrdém myšlení a starosti mě tížily. — Jednoho jitra přijel do našeho hradu rytíř s dvěma zbrojnoši. Hradní ho vlídně uvítal a dle rozkazu otce mého ho vyčastoval. Ten svůdník byl však tygr v ovčí kůži zašitý, který si mne lahodnými slovy nadcházel a z otcovského hradu mě vyvésti mínil, čemuž jsem já svoliti nechtěla. Tu přišlo psaní od otce mého, abych byla připravena, přijmouti z jeho ruky manžela, který jest sice neduživý, ale při tom velmi bohatý. Mne to omráčilo, a bála jsem se toho. Bylo již pozdě, když jsem se dozvěděla, že tato listina pochází z návodu svůdníka mého; tehdy však bylo již pozdě. — Když jsem tedy čtla slova onoho psaní, viděla jsem, že jest smrt okolo srdce mého ovinuta. Ano, ušla jsem se ze zámku otcovského, a bylo mi se smrtí zápasiti, kterou mi připravovali společníci svůdce mého. Jakýsi člověk vyprávěl mi, kterak to učinili, aby mne do své moci dostali. (Pláče.)

Marek: Matko! to-hle jest k ustrnutí.

Anna: Já se třesu.

Marek: Neplačte, holka, a vypravujte dále!

Leokadie: Když jsem listinu jakoby od otce psanou obdržela, pravil ke mně svůdce můj:

„Krásná slečno! škoda vás pro toho neduživce! — Já jsem hrabě Hugo z Felsenburku a protož dejte se do náruče mé! Můžete věřiti, že vás uvedu do ráje z toho pekla, do kterého vás uvésti míní otec váš. V nové vlasti své se mnou můžete každého dychtění dosáhnouti a v okamžení co ptačí let musí vaše vůle býti vykonána.“ — I padl přede mnou na kolena svá a prosil o milost a lásku mou tak dlouho, až jsem se mu naklonila a sebravši klenoty ze zámku, prchla s jedním z jeho společníků, který s ním byl umluven ke stutku hanebnému, o čemž já jsem ale nevěděla. V noci jsme prchli. Můj průvodce dovedl mne až na Chlum, tam mně všecky věci pobral a zjevil mi loupežnický stav svůj. Také dýku do mne vrazil, která se mi po žebrách svezla, a pak mne shodil do šachty. I padla jsem na mrtvoly, a při svém procitnutí seznala jsem, že musel anděl strážce přítomen býti a Maria z Chlumu, ku které jsem se vždy v modlitbách svých utíkávala. Neboť jsem v šachtě zase k sobě přišla, ránu sobě klocem zavázala a skrze štolu ven vyšla a sem k vám se dostala.

Marek: Aha, matko! To bude ta díra pod strání vyklenutá.

Leokadie: Ano, ta samá mi svobodu a oblohu nebeskou ukázala. V ponížení svém zvedla jsem pak oči k nebesům, a ústa má Bohu a matce Páně děkovala. Pozorujíc světlo z okna vašeho, obávala jsem se z počátku vrahů, jelikož jsem se domnívala, že zde snad bydlí; když jsem ale před oknem vaši rozmluvu a péči vaši o syny vyslechla, nabyla jsem důvěry a vstoupila jsem do vaší světnice.

Marek: Aha! proto jste v strachu a

s umrlčí podobou k nám přišla. — No, to jste asi, ubožátko, zkusila! A co budete teď dělati?

Leokadie: Nevím, kam se uteku. Kdybych dost malé a skrovné živobytí měla, ráda bych za ně pracovala.

Anna: Táto! nech ji zde u nás! — Kdož ví, je-li otec její ještě živ? — Buď ty jí tatíkem, a já jí budu matkou. Po čase může se státi, že náš Jiřík bude svým pánem, třeba se do holky zamiluje, vezme si ji, a ona bude nám pak v našem stáří sloužiti.

Marek: Máš pravdu, matko! Bude-li chtíti, budeme se o ni jako o naši zemřelou Marii starati. Podíl pak dostane stejný jako naše vlastní děti.

Leokadie (políbí oběma ruce): Bůh vám žehnej, rozmilí a dobrotiví rodiče!

Marek: Jak ti medle říkají, abychom tě mohli jmenovati?

Leokadie (pro sebe): Jmena svého musím zapříti, aby se vrah o mně nedozvěděl. (Hlasitě.) Dobří lidé! jmeno mé jest Marie.

Marek, Anna: Ach, Marie! — Toť jest radost!

Marek: Pojď sem, milá Marie! Požehnání a láska má zůstaň s tebou až do smrti. (Položí ruku na její hlavu.)

III. výstup.

Jiří. Jakub. Předešlí.

Jiří: Bůh vám požehnej, rodiče milí! (Políbí otci a matce ruku).

Jakub (učiní taktéž).

Marek: Děkuju vám, drazí synové! Dnes jste zkusili mnoho.

Jiří: Ano, jest krutá noc, byla však přece šťastná, jelikož jsme hodně ryb nalovili. (Spatří Leokadii.) Dobrý večer, dívko! Vás jsem si ani nepovšimnul.

Leokadie: V dobrých věcech Bůh vás posilni a žehnej!

Marek: Hleďte, dobří synové! To bude nyní vaše sestra.

Jiří, Jakub: To bude dobře, otče milý!

Marek: Bůh sám ji daroval nám; neboť vytrhl ji z náruče smrti a poslal ji do našich rukou.

Anna: Budete děti večeřeti?

Jiří: Nebudeme; neboť jsme použili naší svačiny za večeři, a nyní jen po spaní dychtíme, jelikož jsme mnoho utejráni. — Ale otče, co se jí přihodilo, že jest tak uplakaná?

Marek: Děti, pojďme! Kahánek dohořívá a proto půjdeme se položit. Holka může nám to sama ještě jednou vyprávěti, na což já se těším, poněvadž to jest k ustrnutí a člověku husí kůže naskakuje. Ty, Marie, s matkou se odeber do přístěnku, a já se syny lehnu si na ponebí. (Odchází).

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Krypta zámecká s mnohými rakvemi. U prostřed hoří lampa. Stranou stojí pomník, řetězem ovinutý.)

I. Výstup

Arnošt. Pavel.

Arnošt: Milý Pavle! náš rytíř se na

smrt utrápí pro Leokadii svou. Před chvílí musili jsme ho voditi okolo hradu, pak nám přikázal, abychom šli do krypty se modlit. Ty máš zde všecko připraviti, než rytíř sem vstoupí.

Pavel: Připravené mám už všecko, jen svíce ještě rozsvítiti, a bude to v pořádku.

II. Výstup.

Kolvín. Předešlí.

Kolvín: Jste zde, rytíři Arnošte?

Arnošt: Poroučíte něco, pane hradní?

Kolvín: Chtěl jsem vás připomenouti na tu přípověď, kterou jste mi dal.

Arnošt: Dobře ji ve své paměti mám, a hned všem obyvatelům o tom zprávu dám, aby nemeškali a sem se sešli.

Kolvín: Ano, učiňte tak hned, pokud rytíř jest doma; neboť víte, že se ve svém zámku nezdrží, nýbrž stále z chrámu do chrámu cestuje a všudy svou pobožnost vykonává. Mně se zdá, že už dlouho dělati nebude. Oči se mu svítí v hlavě, obličej jeho jest vyzáblý a třese se jako osyka; časem vypadá pán náš jako pomatenec, stojí celý zamyšlený a hledí do země; najednou sebou trhne, udeří na meč, zatne pěště a chce se hnáti do předu, ale slabost mu brání, a on klesne.

Arnošt: Ten pán jest věru politování hoden a kdybych mu mohl pomoci, od srdce rád bych to udělal. — Leč, pane hradní! co zde bude asi dělati rytíř s celým přátelstvem svým?

Kolvín: Náš rytíř Hartvík psal Oldřichovi a prosil ho o tělo dcery Leokadie, aby bylo mezi mrtvolami v šachtě vyhledáno a v této

kryptě pochováno. Poněvadž ale její tělo nemohlo býti nalezeno, přiváží sem rytíř Oldřich její oděv, který měla na sobě, když ji vrahové odvedli. Náš rytíř dá tento šat pohřbíti; proto jest tato nová rakev připravena a krypta musí býti otevřena.

Arnošt: Aha! teď tomu rozumím.

Pavel: A já také. — Však mně to bylo divné, proč tu novou rakev sem přinesli, i myslil jsem si, že snad budu pána pochovávati.

Kolvín: Ty jsi blázen, Pavle! Jak pak by si mohl živého člověka pohřbíti? — Mně se zdá, že sem už jdou. — Připrav světlo a měj všecko v pořádku!

Arnošt: Už jsou zde.

Pavel: To tedy rozžehnu svíce. (U činí tak.) Nynčko už mohou přijíti.

III. Výstup.

Oldřich. Otomar. Bibiána. Konrád. Lutold. Hartvík. Předešlí.

Hartvík: Pojďte, dobří přátelé, sem do této schránky, kde společníci moji pokojně odpočívají, a jen já se soužím a trápím převelmi.

Oldřich: Milý příteli, pusťte takové myšlenky z hlavy své a netrapte srdce své! Nemrtvěte krev ve svém těle, poněvadž už jinak to býti nemůže! Manželka i dcera vaše jsou mrtvy a protož není to nic platné, abyste se marně užíral.

Hartvík: Drahý rytíři! má manželka dokonala vůlí Pána nebeského, dcera má však vůlí ukrutníka hrozného. (Počne třeštit.) Vůlí ukrutníka — ha ha ha! — tu stojí — tu pláče — tu naříká a žaluje — o pomoc volá — ha

ha! — a já nemohu — já nesmím ji vysvoboditi. — Ha!

Kolvín a Arnošt (jej pamatují.)

Oldřich: Zpamatujte se, rytíři!

Hartvík: Dobří lidé, ujmete se mne! — jsem ztracený nešťastník. — Dejte sem ten oděv!

Lutold (přinese škatuli): Toto jest celá Leokadie.

Oldřich (k Bibiáně): Vyndej ten oděv!

Bibiána: Má se státi! (Vytáhne šaty ze škatule.) Zde jest ten oděv požádaný. — Dovolte, rytíři Hartvíku, abych směla té laskavosti od vás dosáhnouti a pozůstatky po milé Leokadii sama do hrobu dáti.

Hartvík: Ať se stane! (Pláče.) Ó drahá mučednice!

Bibiána (klade oděv do rakve): Ó ty nevinná krvi, procezená ve strachu a bolesti, kteréž jsem já zároveň s tebou vytrpěla, když jsem v kapličce na Maria-Chlumu na tvou smrt a ukrutné s tebou nakládání patřila! ó ty vzácný již na nebesích žijící klenote, za který jsem se zároveň s tebou modlila a s tebou umírala! tebe kladu do této rakve, a tento šat považuju jakoby to tvé vlastní tělo bylo.

Hartvík (běží a padne na rakev). Drahá dcero! kde tě naleznu? — Ach! nikde již leč tamto! (Hledí do oblaků.) — Dcero! — dcero Leokadie! — podej mi ruku a vezmi mě k sobě do věčnosti! (Odkvapí k pomníku a obejme ho.) To jest můj drahý monument. (Třeští.) Ha ha ha! — už jde pro mne v bílém rouchu — ó pojď! — ha ha ha! — pojď!

Oldřich: Víte-li co, příteli rytíři Hartvíku? — Odeberte se se mnou na můj hrad a pak budeme projížděti spolu naši vlast. Tím

se občerstvíte, zapomenete na tu hroznou touhu srdce svého a ušetříte si věku.

Hartvík: Odtud mě nikdo nevyvede, leč vyšší ruka.

Otomar: Pamatujte se, pane rytíři! Vždyť jest dnes den vašeho narození a proto musíme jíti do vaší komnaty, abychom oslavili vaše příští na tento svět.

Lutold: Toť se ví, pane rytíři! Slyšte naše vřelé přání, abyste žil v božském požehnání a v stálém radování až do skonání.

Konrad: Mlč, Lutolde, se svým vinšováním! Teď k tomu není času.

Oldřich: Vidím, že vám teď nepomůžeme; a však počkáme, a až se pomodlíme k otci nebeskému, pak na můj hrad se vydáme.

Hartvík (klekne a pozvedne rukou; též ostatní uvrhnou se na kolena se sepjatýma rukama). Tvůrče! ty sešli mně průvodce v úzkosti mé; neboť opustíš-li mě ty, budu ztracen. — Slyšte mě tam na nebesích vy, otče, matko, manželko, dcero Leokadie! vemte mě k sobě a já budu blaženým. (Svalí se na zemi.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Světnice v rybárně. — Noc, měsíc svítí chvílemi na podlahu. — Někdo tluče na okno. — Bouře a blesky.)

I. Výstup.

Marek

(vystoupí). Ha, co to! Někdo tluče na okno. (Odejde a volá venku): Zeptej se, holka, kdo jest to!

Leokadie (za jevištěm): Hned, otče!

II. Výstup.

Leokadie (ve velkém šátku, zahalená.)

Leokadie (u okna): Kdo jest to venku?

Hlas (před oknem): Já jsem to, dobrá přítelkyně! Otevřte mi!

Leokadie. Bože! tento hlas jest mi nějak povědomý. (Postaví se stranou u okna a kouká ven; měsíc vyjde právě z oblaků a osvětlí tvář Kustovu). Pane na nebesích! To jest Kust, vrah můj! (Ke Kustovi). Posečkejte trochu, příteli! Já se zeptám otce, smím-li vám otevříti.

Hlas (venku): Jen rychle, milá přítelkyně! — neboť jest ukrutná noc.

Leokadie: Hned to bude. (Odejde do světničky.)

Marek (ve vnitř): Kdo jest to?

Leokadie: Milý otče! to jest ten vrah, který mě zamordoval a do šachty uvrhl. — Stojí venku a prosí, abych mu otevřela.

Marek: Jak?

Leokadie: Otče, nekřičte tak, aby z toho podezření nepošlo! — Dovolte, abych ho vpustila!

Marek: Ale pomni, že jsme tu na samotě!

Leokadie: Právě proto mu toho nesmíme odepříti, neboť by mohl oheň založiti a tak se na vás mstíti. — Mimo to doufám, že ho zadržíme.

Marek: Ten chlap musel z vězení prchnouti — jinak to býti nemůže. — Otevř mu tedy! — Pak ale vylez na ponebí, probuď syny a pošli Jakuba na hrad k rytíři Oldřichovi, aby přivedl sem zbrojnoše!

Leokadie: Dobře, otče!

III. Výstup.

Leokadie, Kust. Později Marek.

Leokadie (vystoupí a otevře dvéře): Pojďte, pane!

Kust (vejde): Dobrý večer!

Leokadie (s hlasem změněným): Děkuju. (Odejde rychle do světničky k Markovi.)

Kust: Br! kruté to venku povětří a po člověku až mráz jde.

Marek (vystoupí): Odkud a kam, panáčku?

Kust: Odkud? — to právě říci nemohu, avšak mám ještě daleko cestovati. Opozdil jsem se a zbloudil z cesty; — dopřejte mi zde oddechu!

Marek. To se může státi.

Kust: Prosím vás, udělejte světlo! já jsem nerad potmě.

Marek: Hned! — (Volá). Marie! rozžehni kahánec!

Leokadie (u vnitř): Stane se, otče!

Marek: Co jest, příteli, ve světě nového?

Kust: I velmi málo! Není slyšeti leč o samých vrazích, loupežnících a mordýřích. — Zde prý se také zdržovala taková banda. — Pochytali je snad?

Marek: Nevíme o tom povídati, poněvadž jsme se o to nestarali. — Však nám neškodili, a co by také dělali u takových chudých, nemajetných lidí?

Leokadie (vystoupí): Otče! bude-li ten pán chtíti, já mu ustelu.

Marek (ke Kustovi): Chcete-li odpočinouti, dcera vám odestele.

Kust: Děkuju, nežádám ničeho, jen když

jsem pod střechou ochráněn. — Položte se a já budu zde seděti. (Usedne za stůl.) Tu se opru o stěnu. — Máte-li pak ale ňáké to světlo? — Zaplatím vám za to, co budete žádati.

Marek: Opatř, Marie, kousek mastnoty do kahánku!

Kust: Pak se můžete položiti a spáti bezpečně.

Leokadie: Hned půjdu, otče, pro olej. (Odejde.)

Kust (pro sebe): Ten hlas jsem už někde slyšel. (Hlasitě): Milý příteli! jest ta dívka vaše dcera?

Marek: Ano, jest to moje dcera. Což se vám zdá příliš mladá, či tuze stará?

Kust: To právě ne, ale připadlo mi, jakobych tu postavu již někde viděi. — Nebyla ta dívka na žádném hradě?

Marek: Toto! Naše Marie nevyjde nikdy ani z domu. — Ony jsou si hlasy podobny moc stejně.

Leokadie (přinese olej, postaví jej na stůl.) Pojďme, otče, spat! Ten pán jest beztoho také ospalý. (Odchází.) Dobrou noc, pane!

Kust: Dobrou noc, dívko drahá!

Marek: Mějte se tu dobře, panáčku! Položte se za stůl na lavici, nebo chcete-li svlekněte se a pojďte též do světnice! (Odejde).

Kust (sám): Hlas té dívky jest mi ovšem jaksi podivně povědomý. Nu, což na tom! — Ha! spěte dobře, ale zejtra nesmíte se se mnou sejíti, neboť musím býti, než se rozední a než mě ve vězení pohřeší, přes hory a doly. — Teď si jen drobet sedřímnu. — Áh! (Zívá.) Tak jsem um — dlen, že — (Usne).

IV. Výstup.

Leokadie. Kust.

Leokadie (vystoupí v bílém, pokrváceném oděvu, v kterém byla zavražděna, a počne dveřmi harcovat.)

Kust (procitne a spatřiv Leokadii jest celý poděšen). Ha! Jsi ty to, nebo je to nějaký sen?

Leokadie (zmizí.)

Kust: Byl to sen a opravdu se mnou zápasil. — Ano, byl to sen, opravdivý sen! — Toť si přece zase zdřímnu. (Položiv se na lavici usne).

Leokadie (vrzá zase dveřmi a bouchne jimi).

Kust (probudiv se): Ha! — co to?

Leokadie (stoupá pomalu ku předu a zase nazpět).

Kust: Ha ďáble! (Vyskočí za stolem.) Usta hromů! jsi živa anebo duch? — Vždyť jsem tě zamordoval a do šachty shodil, kde jsi se musela zabíti, když jsi dolů letěla. — Mimo to vrazil jsem do tebe dýku, až se z tebe duše vyrotila.

V. Výstup.

Marek. Anna. Kust.

Marek: Aj, vy nespíte? — Což nejste ospalý, pane?

Kust: Mám nepokojné spaní. — Máte zde snad někoho v nájmu?

Marek, Anna: Žádného!

Marek: Co pak se vám něco zdálo, pane?

Kust: Osobně jsem koukal a viděl jsem něco, co jsem už nikdy více spatřiti nedoufal.

VI. Výstup.

Leokadie. Předešlí.

Leokadie (v obyčejném šatě): Otče! což abychom toho pána dali do přístěnku na postel? Bez toho již nepůjdeme spat, poněvadž bude brzy hodina a my se musíme strojiti na cestu do Falkenavy. Dříve než ryby připravíme, budou čtyry hodiny a pak vyjedeme. Ten pán může si zatím odpočinout; beztoho chudák zkusil mnoho z večera. (Ke Kustovi): Není-li pravda, milý pane?

Kust: Ovšem, dobrá dívko!

Leokadie: Jděte tedy a položte se v ložnici, nebo vám dám podhlavnici do přístěnku.

Kust: Třeba jen na lávku; — já se beztoho nebudu zouvati. (Zvednuv se, odejde do světničky.)

Leokadie: Mám za vámi zavříti dvéře?

Kust: Ano, udělejte to, milá holka! — Snad si tím spíše ve tmě odpočinu.

Leokadie (polohlasně, zavírajíc dvéře): Však ty si brzo odpočineš!

Marek: Jen dej na sebe pozor, Marie!

Leokadie: O to se nestarejte, otče! Až zde budou zbrojnoši, vyvedu všecko dobře.

VII. Výstup.

Jiří. Marek. Leokadie.

Jiří: Už jsou zde zbrojnoši.

Leokadie: Mluv pomalu, aby tě ten zlosyn neslyšel!

Jiří: Šli právě naproti mně a ptali se mne, zdali jsem někoho potkal? I tázal jsem se jich: Koho jsem měl potkati? — A oni odpověděli: Muže, který jest jako rytíř přioděn. — Pravil jsem k nim: To jest Kust. — Oni řekli: Ano, toho hledáme, neboť se z vězení dobyl, stráž přemohl, zbraň jí odebral a prchl. — Já pak pravil jsem k nim: Vím o něm, neboť jest u nás. Šel jsem beztoho pro vás a proto pojďte se mnou! — Všichni stojí venku.

Leokadie (otevře dvéře a pokyne rukou na zbrojnoše).

VIII. Výstup.

Zbrojnoši. Předešlí.

Leokadie: Tu se rozestavte okolo zdi při dveřích! — Já se zase obleču do svých pokrvácených šatů. (K Jiřímu): Ty jdi a zavři okenice! Připrav provazy a oštěpy na bránění!

Jiří: To všecko mám pohromadě a jen to sem přinesu.

Leokadie: Já se jdu zatím připravit. (Odejde).

Marek: Ta dívka má ňáké srdce! — Já jsem omámením celý dřevěný.

Leokadie (vystoupí v pokrváceném šatu): Zde jsem! — Nyní mně posvěťte, já půjdu k tomu padouchovi. — Podejte mi dýku a odstupte stranou! — Až ho sem vyvedu, chopte se ho nenadále!

Zbrojnoš (podá jí dýku.) Tu máte, holka.

Leokadie: S Bohem tedy! (Otevře dvéře a vstoupí do světničky, kdežto počne dýkou rachotit po stole čím dále tím silněji.)

Kust (probudiv se): Ha, ďáble! proč mě pronásleduješ? (Vstane.)

Leokadie (ukazuje dykou na sebe, že byla od Kusta zavražděna.)

Kust: To-hle ti neodpustím. (Vytasí zbraň): Ty musíš býti živa! — neboť to není možná, aby duch sám od sebe klapal kramfleky o podlahu a mžukal očima. (Běží za Leokadií do velké světnice, kdežto zbrojnoši od zadu ho chytí, o zemi jím mrští a ruce mu svážou.)

Kust: Ha, ďáble! To jest jáma, do které mě nepřítel uvedl.

Leokadie: Ty potvoro! Nyní jsi v mé moci, jako jsem já byla dříve v tvých rukou. Sama tě však nezabiju, nýbrž právo s tebou naloží, jak jsi zasloužil!

Kust: Usmrť mne, ale lépe, než-li já jsem tebe zamordoval!

Zbrojnoši: Však ty se toho ještě dočkáš dost brzy!

Marek: Synu, připrav lodě! — Odvezeme toho mordýře na hrad k panu rytíři.

Leokadie: Vy, otče a Jiří, pojďte se mnou! Jakub ať zůstane doma, aby matku opatroval.

Marek: Dobře pravíš, dcero má! Tak to uděláme. — Ven tedy se zločincem! (Zbrojnoši odnesou Kusta.)

Leokadie: Den pomsty a odplaty se přiblížil. (Odchází.)

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Komnata na hradě rytíře Oldřicha. — U prostřed stůl, kolem něhož sedí Oldřich, Hartvík, Otomar, Bibiána, Konrád.)

I. Výstup.

Oldřich. Hartvík. Otomar. Bibiána. Konrád.

Oldřich: Milý příteli Hartvíku! buďte jen dobré mysli a pomněte, že vás snad Bůh potěší! — Zůstaňte u mne třeba na vždycky a zapomeňte na ztrátu dcery své! — Tím citem můžete svého života nit prodloužiti.

Hartvík: Drahý rytíři Oldřichu! Leokadie nemůže mi vyjíti z hlavy; stále se mi staví před oči a pořád ji vidím. — Ó kéž bych byl raději dříve já zemřel. — Ovšem žebych si z toho nic nedělal, kdyby byla dcera má obyčejnou smrtí odešla z tohoto světa; vždyť nenaříkám pro svou manželku, která sedmadvacet let byla neduživá, tak sice, že zahynutí bylo pro ni dobrodiním; — ale jediná a zdravá dcera jako řípa —

Oldřich: Vzácný pane rytíři! máte skoro pravdu, že jest vražda zcela jiná smrt než od tvůrce seslaná.

II. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Vaše rytířská milosti! Kust jest venku z vězení; strážce zavraždil a zbraň mu vzal.

Oldřich: Kust? — Ha! Honem se dejte za ním do okolí, aby nevklouznul zase do temností lesních! — sice bude provozovati, co dělal dříve. — Ať se za ním vydají jezdcové moji!

Bibiána: Já také pojedu tu potvoru hledat.

Oldřich: Ty musíš doma zůstati, nikoliv ale svůj život v šanc vydávati a s tou šelmou zápasiti v lesní houštině nebo někde na planině. — Snad bysi nechtěla sama proti němu se vydati? — Teď by se ti to jistě nepodařilo jako dříve u kapličky.

Bibiána: Mocná matka jest toho příčina, která mě chránila; za to budiž na věky chválena!

Oldřich (k zbrojnoši): Jdi a svolej, co jest zbrojnošů a panošů v hradě! — Ať se vydají do okolí!

Zbrojnoš: Má se státi! (Odejde.)

Hartvík: Milý příteli! ten zlosyn bude zase zle tropiti.

(Troubení.)

Oldřich: Co to slyším? — Troubení! — Snad přijel někdo cizí.

III. Výstup.

Lutold. Předešlí (bez zbrojnoše.)

Lutold: O běda! po nás jest veta! (Praští sebou na zemi.) Ach, běda na sto tisíckrát!

Oldřich: Co je ti? — Či blázníš?

Lutold: Ach jemináčku! Už vidím, kterak mně budou oči loupati, ruce trhati, nohy lámati — ach! ach! ach!

Oldřich: Mluv, co se ti stalo? — Zdřevěněl ti jazyk, co?

L u t o l d: Zdřevěněl mi jako kůl od vrat, nohy mám ztočené, ruce olověné — ó běda! jest tu nebožka.

IV. Vystup.

L e o k a d i e. M a r e k. J i ř í. P ř e d e š l í.

(Všichni užasnou. — Křičí: „Běda nám! Duch! duch!")

L u t o l d (uteče.)

L e o k a d i e: Otče! otče! (Omdlí.)

M a r e k a J i ř í (ji křísí.)

H a r t v í k: Bože na nebesích! to jest moje Leokadie.

L e o k a d i e (zpamatujíc se, padne mu do náruče). Milý otče! (Všichni se diví.)

Leokadie: Nekoukejte na mne, že jsem živa! Boží vůlí byla jsem zachována. — Když jsem od Kusta byla zavražděna a do šachty vhozena, padla jsem na mrtvoly, což jsem při procitnutí ze mdloby pozorovala. I odlezla jsem na stranu, poněvadž na své uši jsem slyšela, jak vrahové se o mne radili, že mé tělo zvláště ven vynesou. Podařilo se mi při lezení, že jsem světlo uhlídala a štolou ven se dostala do příbytku lidského. Byla jsem zachráněna a tito hodní lidé mne přijali pod střechu svou. Dnešní nocí však přišel k nám loupežník, který mne zavraždil, prosit o nocleh. Já jsem mu toho proukázala, při tom ale pro zbrojnoše poslala, aby ho lapili. Sama jsem ho strašila. Vrah byl od nás lapen, i přivádíme ho sem, kdežto otce přítomného nalezáme.

H a r t v í k: Pane na nebesích! Ty jsi zachoval zázračným způsobem život dítěte mého a nyní i můj život oslazuješ.

Oldřich: Budiž jmeno tvé pochváleno,

tvůrče nebes! Ty naplňuješ srdce mé blahostí jako srdce tohoto otce.

Konrád: Ach Bibiáno! tys trpěla muka pro ty bezbožníky a Leokadie též.

Leokadie: Proč ona?

Bibiána: Ty samé úzkosti vytrpěla jsem u kaple, když vás loupežník vraždil. Byla jsem pro dámu, kterou náš rytíř na Chlumu zapomněl; když přišli vrahové, musela jsem se schovat do kaple a konečně se mi podařilo, že jsem domů utekla. Loupežníci byli mou příčinou chyceni, jelikož zavedla jsem je do zálohy na Chlum, kdežto mínili se mnou právě tak naložiti jako s vámi, což se jim ovšem nepodařilo.

Leokadie: O družko mých bolestí!

Oldřich: Nynčko sem přiveďte toho zlosyna, ať ho odsoudíme hned na smrť!

Hartvík: Leokadie! tvým dobrodincům se odměním, hojně odměním.

Bibiána: Pane rytíři! ponechte rozsudek Leokadii!

Hartvík: Ať se stane! Učiň, dcero Leokadie, podle svého rozumu.

Leokadie: Především zasloužili sobě tito lidé svatých práv o mne, a abych co vděčné dítě se jim odměnila, dovolte, otče můj, abych si vzala Jiřího za manžela!

Hartvík: Dovolím ti, milá dcero má!

Oldřich: Velmi ušlechtilý to čin!

Marek: (Bože! kterak (moje manželka!
Jiří: (se zaraduje (moje matka!

V. Výstup.

Zbrojnoši. Kust. Předešlí.

Všichni: Ha, vrahu! běda tobě!

Kust: Co? — Vy se mně chcete vysmí-

vati? (Přetrhne provazy, jimiž jest spoután, a žene se po Leokadii). Ty musíš zahynout, jedovatá ještěrko!

Zbrojnoši (vrhnou se na Kusta a povalí jej na podlahu).

Oldřich: Ty potvoro chceš se nás zmocnit? — Ha! Odveďte ho a čtyrmi voly ať jest roztrhán.

Zbrojnoši (odvedou Kusta).

VI. Výstup.

Předešlí bez Kusta a zbrojnošů.

Hartvík: No, moje děti! zejtra pojedeme všickni na náš hrad, kdežto budeme slaviti zasnoubení!

Leokadie: Ne, otče! Prosím vás, abych v šatech, v nichž jsem byla zavražděna, mohla býti okopulírovaná v kapli na Chlumu před tím zázračným obrazem Panny Marie.

Bibiána: Ano, tam u toho milostného obrázku, kde i já jsem měla kopulaci se svým Otomarem.

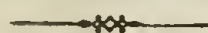
Oldřich, Hartvík: Ano, stane se, jak si přejete.

Hartvík: No, Jiří! ty teď budeš mým zetěm.

Leokadie: A mým milovaným manželem. — Bůh nás vezmi do ochrany a jeho požehnání ať je s námi na věky věkův.

Ostatní: Amen!

Opona spadne.

Kníže a rytíř Merkulius, šlechtic englický.

Rytířská kouzedlná hra v 5 jednáních.

Osoby:

Kníže Merkulius, vdovec.
Žofie, jeho dcera.
Voršila, její komorná.
Hradní.
Lipka, Bukovec, Žalud — zbrojnoši.
Kašpárek, sluha knížecí.
Rytíř Melant, englický baron.
Konštanský rytíř Krčmář.
Vít, jeho zbrojnoš.
Kouzedlník Zoriabel.
Kouzedlník Satan.
Duchové.
Tři chlapi.
Žoldnéři.
Zbrojnoš Pivec.

Místo děje: Hrad knížete Merkuliusa a skalnaté lesy.

První jednání.

(Pokoj na hradě knížete Merkuliusa. Sedadlo neb kanapé, na kterém sedí kníže. Před ním zbrojnoš Pivec, jenž podává Merkuliusovi písmo. U okna Žofie a Voršila, sedíce, pletou punčochy.)

I. Výstup.

Merkulius. Žofie. Voršila. Zbrojnoš Pivec.

Pivec: Zde, kníže Merkuliuse, vůle mého rytíře. (Podá knížeti list.)

Merkulius: Ha! Jakou ty to přinášíš vůli? (Roztrhne psaní.) Tvůj rytíř by mně chtěl něco vytýkati? — Já mu ale odpovídám, že se ho nebojím. Pravil jsem mu již, že Žofii mu nedám, aby se ohlédnul po jiné nevěstě; on však hrozí mně, že násilím si pro ni přijde. — Nuže, vyřiď svému pánu, že mu bude cesta zpáteční odtud trpká! — Ať si tedy vybere, co se mu líbí.

Pivec: S tím doložením, rytíři, všecko oznámím, ale — (Udeřiv na meč, odejde).

Merkulius (hledě za zbrojnošem). Ha, ty opovážlivče i se svým rytířem! Já vám na cestě ten nejhrubší škandál udělám, nařídím hlásníku, jakmile rytíře Melanta spatří, aby rohem k šturmu troubil a pak vyženeme toho drzého člověka s největší potupou.

Žofie: Ale, dobrý otče! považte, jestli rytíř Melant s velikým vojskem k našemu hradu přitáhne a šturmovati ho počne.

Merkulius: Dobrá a milá dcero má! to by se stalo pro tebe, poněvadž tě nechci za manželku dáti rytíři Melantovi a ani tě vdáti za něj nemohu, poněvadž jest zlý člověk. Neboť to nedělaly nikdy hodné a bohabojné děti, co udělal rytíř tento, aby svého otce, jak se povídá, zazdíti dal a dlouhý čas ho trápiti se nechal. — A takový lotr měl by míti mou dceru, kteréž chci dáti celé knížectví své? — Proč si nechceš vzíti toho horlivého rytíře Konštanského?

Žofie: Drahý pane otče! ráda bych si ho vzala, leč on zde jednou byl a pravil, že jest požádán od svého dalmatského strýce, aby mu šel na nějaký čas jeden z jeho hradů opatrovati. Ubezpečil mne ale velmi, že se co nejdříve zase slavně z Dalmatska vrátí a já ho s radostí očekávám.

Merkulius: Milá dcero má! rád bych to viděl, aby si se už vdala a já abych od těch rytířských milovníků pokoje měl. Tvému manželi odevzdal bych celý hrad a sám bych u vás bez starosti svého stáří užíval. Vždyť víš, milostné dítě, že od smrti tvé matky ani z hradu na krok jsem nevyšel, poněvadž mne nic netěší, jedině s tebou mám tu radost, že jest tvé srdce tak nábožné. Vidívám často, jaks Voršilou chodíš k hrobce nebožky své matky a to těší mne velmi. Jen buď vždy tak cnostná a nábožná, a hojná odměna bude tobě za tvou dobročinnost.

Žofie: Pane otče! to jest má radost, mohu-li svatyni a hrobku navštíviti a bude to má oblíbenost do tmavého hrobu.

II. Výstup.

Kašpárek. Předešlí bez zbrojnoše.

Kašpárek: Mnoho štěstí vám přeju, slečno! — Budete prý se vdávati.

Žofie: Aj aj, Kašpárku! Kdo ti to řekl?

Kašpárek: Jakýsi pan rytíř prý sem pro vás přijede. — Jsou zde dva zbrojnoši a ti to povídali.

Merkulius: Jak? — Že zde jsou zbrojnoši od nějakého rytíře?

Kašpárek: Mám je u vás opověděti?

Voršila: A teprv teď zpomínáš na to?

Kašpárek: Inu ovšem! Chtěl jsem si přispíšiti, abych udělal gratulaci a tak jsem zapomněl ty zbrojnoše ohlásiti. — Mohou-li pak tedy přijíti?

Merkulius: Nevíš, čí to jsou zbrojnoši?

Kašpárek: Podle barvy jsou mi velmi

dobře známi, jen že se nemohu upamatovati, kdo vlastně jsou.

Merkulius: Tedy jdi a vpusť je sem!

Kašpárek: Hola! to-hle bude švanda; veselka na krku! — Tak to ve mně krev rozpálilo, že bych hned pana rytíře prosil, aby mně dovolil se oženiti. — Ichuchu! to musí být radost, když se člověk žení! To jest ta nejsladší chvilka a já ji už cítím za ušima. (Odběhne.)

Merkulius: Ach! co se asi stane ještě dříve, než ty, milá dcero má, k cíli se přiblížíš! — Čeho budou asi ti zbrojnoši žádati?

III. Výstup.

Dva zbrojnoši Melantovi. Předešlí bez Kašpárka.

Zbrojnoš (pokloniv se, podá knížeti listinu). Tuto podávám žádost a odpověď svého rytíře.

Merkulius (rozpečetí list a čte). Ha! to samé psaní, které jsem odeslal rytíři Melantovi, dostávám zase zpět? — Vždyť jsem vašemu rytíři vzkázal, aby si hledal nevětu jinde, a on přece zase přichází?

IV. Výstup.

Knížecí zbrojnoš. Předešlí.

Kn. zbrojnoš: Vaše rytířská a knížecí milosti! zde přichází pan rytíř Melant.

Merkulius: Ať tedy vstoupí!

Kn. zbrojnoš: Má se státi! (Odejde.)

Merkulius: Nic nedbá mých nevlídností a stále se sem vtírá.

V. Výstup.

Melant. Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Jen sem, pane rytíři! — Zde jest slečna i kníže.

Melant: Zdráv buď, velevážený kníže Merkuliuse! Zdaž přicházím v příjemný tobě čas, abych žádal za věci toužené?

Merkulius: Aj, vždyť jsi mně hrozil, že s násilím přijdeš pro moji dceru, kterou tobě nechci dáti a také nedám.

Melant: Ale, kníže vzácný! proč by si to dělal? Či nejsem od pluku rytířského uznán za statečného šlechtice?

Merkulius: Pravil jsem již, že neobdržíš dcery mé; neboť ona jest zasnoubena hodnému a nábožnému rytíři, který se stane jejím manželem.

Melant: Který pak jest to rytíř, ať znám toho vychválence?

Merkulius: Počestný rytíř Konštanský.

Melant: Konštanský? — Jest on něco více než já? Byl on udatnější v Palestině než já? Přinesl on sobě ze zaslíbené země více znamenitostí než já? — I tobě, kníže, zachoval jsem život dvakráte, a to jest nyní tvá odměna, že mně nechceš dáti dceru svou?

Žofie: Kdyby i otec chtěl, já vám své ruky nemohu podati.

Melant: Žofie! Žofie! Ať svého slova ještě ráda neodvoláte!

Žofie: Ha! vy mně vyhrožovati? — Kdybych svého slova i pro jiného odvolala, pro vás nikdy toho neučiním. — To si pamatujte! (Odejde s Voršilou.)

Melant (hledě zuřivě za nima): Jdi si, ty pyšná, nadutá Žofie! S tebou milosti získati sobě nežádám, ani tvého svolení, aby si byla mou; neboť nejsi hodna mé ruky.

Merkulius: Ha! urážka pro mé dítě — urážka pro mne!

Melant: Jsem při tom — budiž urážka třeba pro tebe! (Udeří na meč). Slyš mne, Merkuliuse! Ty se svou dcerou nevyvedeš ničeho. — Měj se dobře! (Chce odejíti.)

Merkulius (vstoupí mu do cesty): Zde odpověz, proč povídáš, že já se svou dcerou ničeho nevyvedu!

Melant: Co? Ty mne zdržuješ? (Vytasí meč). Pojď, ať ti tak-hle odpovím!

Merkulius: Ha! ty se opovažuješ? (Jde a zavolá zbrojnoše). Tedy pojď! (Udeří mečem svým na Melantovu zbraň. — Půtka).

VI. Výstup.

Zbrojnoši. Předešlí.

(Všeobecný boj; hluk a chřestění zbraně; v tom) opona spadne.

Druhé jednání.

(Skála v lese; pod skalou oheň a nad ním kotel, kolem něhož chodí tři chlapi, stále v něm míchajíce. Na skále sedí Zoriabel. — Slunce vychází.)

I. Výstup.

Zoriabel. Tři chlapi.

Zoriabel: Jenom se s tím obírejte,
dobrý nápoj připravujte,

dejte kořeníčka mnoho,
ať nám příjem vyjde z toho,
aby bylo uvedeno
a v moc naši zakouzleno
stvoření to hledané!

Chlap (pozvedne poklici u kotle, načež nastane praskot, vytí sov, chrastění mečů, štěkání psů, mňoukání koček, a t. d. — Bouří a blejská se silně.)

Zoriabel: Vař se, drahá manno, —
budeš naše, panno!
Balšámů je mnohých v tobě, —
budeš naše, robě!
Nápoji, drť skály, lvice,
tygry, duby, borovice,
ať se zdaří práce nám,
aby byla výhra naše,
ať to v kotli dobře kvaše,
mraky, sneste šťávu nám!

Všichni: Slyš nás, Jupiteri,
milý řiditeli,
vyslyš hlasy kouzelníka,
věrného ti služebníka,
slyš též nás,
kteří k tobě voláme,
za pomoc tě žádáme,
kouzlům našim dodej zdaru,
aby nepřišly ku zmaru,
vše ti věnujeme,
práci svou obětujeme.
Z baziliška jazyky,
kapradí a šťovíky,
též i jiné koření
budiž k tvému uctění!
Jupiteri, budiž velebeno
tvoje jmeno!

(Hrom udeří, načež nastane hluboké ticho.)

Zoriabel: Práce naše skončena,
hojná kyne odměna.
(Pozoruje skálu, na kteréž byl posud seděl.)
Ha! co nevidět k nám přijde host.

II. Výstup.

Melant. Předešlí.

Melant (vystoupiv, oblíží se sem tam.) Ha! kam jsem to přišel? kam mne to až bouře zavedla? — Jsem pod skalou. — Nic však si z toho nedělám a pomstu budu vymýšleti na tebe ty nádherná Žofie i ty ukrutný Merkuliuse! Po celý věk svůj budu se starati a pomoc hledati, abych vás oba mohl potrestati. (Zočí Zoriabela.) Ha! zde jest černokněžník se svými tovaryši. (K Zoriabelu.) Slyš mě, černouši, a odpověz, zdali bysi mně chtěl pomoci, začež odměnu volím tobě dáti?!

Zoriabel: Milý rytíři! vím, co tvé srdce trápí, a chceš-li, uzdravím tě svou pomocí.

Melant: To jest mé největší přání.

Zoriabel: Slyš mě tedy, rytíři! Chceš-li tu pannu potrestati, můžeš to učiniti; neboť ti v okamžení ji přivedu. Dříve však musíš konati vše, jak ti poručím.

Melant: Proukaž své umělství!

Zoriabel: Postav se tedy v toto černé kolo, aby ti moje čáry neuškodily!

Melant: Ustanovil jsi tak a já poslechnu. (Vejde do kola, utvořeného pod skalou.)

Zoriabel (jde a pozvedne poklici na kotli; hned ale zase ji poklopí.)

Mocnost má
ať se rozlehá

k uchu
služebnému duchu,
v tomto okamžení
ať jest to stvoření
odneseno
a k nám dostaveno!
(Počne se tmíti; blesky a hrom, načež vystoupí dva duchové.)

III. Výstup.

Dva duchové. Předešlí.

Duchové: (přinášejí Žofii, která má oči přivřené.)

Zoriabel: Co s ní chceš udělati, milý rytíři?

Melant: Teď nic, můj černokněžníku! Vždyť neví teď o sobě, a proto ti ji vracím, abysi nějakým způsobem oživil a potom živou ji dal do mé moci. Nebudu-li moci s ní ničeho pořiditi, pak potrestej ji sám podle své chuti a libosti!

Zoriabel: Nevrátím ji tedy více jejímu otci a ona bude za ukradenou považována a na vždy ztracena.

Melant: Poslyš, rozmilý kouzedlníčku! Velikou radost mně učiníš, jestli ji odklidíš a časem, až za to požádám, mně ji zase představíš. (Vytáhne váček.) Tu máš prozatím; a však tímto tuzérem tebe neodbývám.

Zoriabel: Poníženě děkuju, pane rytíři! — Dívku tuto zavinšuju zde do skály a nikdo ji nevysvobodí leč ten, kdo z vás bude svou udatností a utne vám vaši pravici. — A nyní jest vám volno, každou hodinu přijíti a u mé

přítomnosti s pannou mluviti, neboť vám ji vždycky probudím k životu.

Melant: Staniž se, jak se ti zdá býti za dobré!

Zoriabel: Nechcete s ní mluviti hned?

Melant: Rád bych s ní porozprávěl, abych se ji mohl zeptati, zdaž mně chce podati k manželskému sňatku ruku svou. Pak bysi mně ji dopravil do mého otcovského hradu a veliká odměna by tě neminula.

Zoriabel: Dávám vám tedý moc, dotknouti se jí a mluviti s ní.

Melant (dotkne se Žofie, která procitne.)

Žofie: Ha! došla jsem zkázy. — Kde jsem?

Zoriabel (zamručí. Duchové a chlapi se odstraní.)

Melant: No, Žofie! Řekni teď, chceš-li dobrovolně se státi mou manželkou? Jinak tě budu ukrutně trestati, poněvadž jsi v mé moci. — Rozmysli si to dobře! Nikdo ze živých tvorů ti nepomůže a odtud tě nevysvobodí; otce svého do smrti nespatříš a muka snášeti budeš. Staneš-li se ale chotí mou, pak ti připovídám všelikou slávu a brzké shledání s otcem svým.

Žofie: Ó, ty ukrutníku! proč jsi mne vyrval z otcovských rukou, proč nutíš mne ke kopulaci, která se nemůže nikdy odbývati! — Ne, ne! — Ať se se mnou děje cokoliv, já tě nenávidím.

Melant: Pak jsi na věky ztracena.

Žofie: Za to ti bude běda někdy na věčnosti.

Melant: Ha ha ha! ty mluvíš zpozdile. — Odpověz teď naposled: Chceš či nechceš býti mou?

Zoriabel: Rozhodni se, dívko! Čas odchází a záhy usadí tě moji duchové tam, kam jest vůle má a rytířova.

Žofie: Tohoto padoucha nemohu uposlechnouti, neboť jsem zapřisáhnuta jinému.

Melant: Zoriabeli! konej tedy svou povinnost!

Zoriabel (udeří prutem na skálu, která se rozstoupí. Uvnitř jest viděti lůžko. — K Žofii.) Zde budeš své vysvobození očekávati v tvrdém spánku. (K Melantovi): Máte-li nyní, rytíři, oumysl, ji tamto uložiti, dotkněte se ji z moci mé a já vám ji odnesu na lože spánkové.

Melant: Tážu se tě, Žofie, posledně: Volíš býti mou? — Pak-liže ne, nebudu tě nic šanovati. — Budeš mou?

Žofie: Nikdy!

Melant: Tedy se staň! (Dotkne se Žofie, která hned usne.)

Zoriabel (udeří prutem do povětří, načež duchové vystoupí a Žofii do skály na lůžko odnesou. Zoriabel švihne prutem a skála se s hlukem zavře.) Nyní, rytíři, můžete zase přijíti, až bude nový měsíc a pak mohu vám skálu otevříti.

Melant: Ano, Zoriabeli, tu touhu budu míti.

Zoriabel: Od dneška za čtyry neděle se zase shledáme.

Melant: Měj se dobře! — V určenou dobu přijdu zase.

Zoriabel: Zde přijmi ode mne tento kroužek a dej ho na svůj prst! Zatočíš-li jím na pravo, hned budu státi u tebe.

Melant: Dobrá! — A teď s Bohem a na shledanou! (Odejde.)

Zoriabel: Hola, kamarádi, vystupte!

IV. Výstup.

Tři chlapi. Zoriabel.

Zoriabel:
Teď už ptáka v kleci máme,
toho za oběť pak dáme,
až panna bude osvobozena,
ze spánku svého zas probuzena.
Nyní práci dokonáme,
v stánky své se ubíráme.
(Udeří prutem do povětří; bouře a blesky; snese se mrak, do něhož vstoupí kouzedlník se svými pomocníky a rychle)

opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě knížete Merkuliusa. Stůl a sedadla jsou černým suknem potažena. Na stole hoří svíce černou rouškou ovinutá; vedle ní otevřená kniha.)

I. Výstup.

Merkulius (přichází s) hradním.

Merkulius (v smutečním oděvu pohnutě): Světe, světe! proč mě pronásleduješ? proč mi mého živobytí nepřeješ? — Tu připravíš mne o mou rozmilou manželku, tu zase nalíčíš to tak, že jsem o mou dceru připraven a oloupen. — Ne, to nemůže býti jen tak samo od sebe. Zajisté byli strážný s hlásníkem uplaceni od Melanta, který mně unesl Žofii. Avšak, již jsem

poslal k němu zbrojnoše, aby tu věc vypátrali. — Ó Žofie, drahé dítě mé! Kdybych tě co mláďátko nebyl poznal, otcovské srdce mé nebylo by teď ukrutnou bolestí naplněno. — Ó tyranové! proč mně to činíte? — Že nejsem zuřivec a neválčím s vámi neustále, nepřejete mi ani toho jediného, nevinného dítěte a dobrého poupěte. (K hradnímu.) Milý hradní! Nyní přiveďte mi toho strážníka, který v onu nešťastnou hodinu byl vartoval, abych se ho zeptal, jakým způsobem se mi ztratila Žofie má!

Hradní: Vaše rytířská milosti! toho času stál Lipka na stráži u zadního průchodu, a branami nemohla se ani myš protáhnout.

Merkulius: Jen ho sem přiveďte! — Zadními dvířkami musila má dcera vyjíti.

Hradní: Má se státi! (Odejde.)

II. Výstup.

Merkulius.

Nebesa! dejte mně tu milost, abych se dozvěděl o své milované dceři. — Žofie! kdož ví, kde se tvé srdce o samotě souží, a tvůj otec po tobě touží! — Abysi sama toho dokázala, někoho snad tajně milovala, mně toho nepověděla a nevyjevila — ne, to není možná! Tak falešná nejsi, abysi se takových šlajchů fortelných dopustila.

III. Výstup.

Hradní. Strážník. Merkulius.

Hradní: Zde stojí strážník Lipka.

Merkulius: Slyš mne, nešťastný Lipko!

Jaká to byla nedbanlivá hodina, že nevíš, zdali někdo s mojí Žofií vyšel či ona sama?

Strážník: Vaše rytířská milosti! zde přísahám hrdelní přísahu, že jsem slečnu nespatřil ani samotnou ani s někým jiným vycházející, ačkoliv jsem celý den a celou noc v dešti a bouři na vartě stál a všecko dobře pozoroval. — Přísahám na to.

Merkulius: Aj! žádného jsi tedy nezočil?

Strážník: Ani ptáčka, zvláště proto ne, poněvadž se najednou takový chumel strhl, že prach až do oken hradebních jako kouř se valil.

Merkulius: Kdo stál u hlavní brány jako stráž?

Strážník: Bukovec a Žalud.

Merkulius: Ať jsou také ti sem přivedeni!

Hradní: Má se státi! (Odejde.)

Strážník: Vaše rytířská milosti! co se to stalo? — Kterak mohla býti slečna unešena? — Mohlo se to státi jen při té bouři, ale u mých dvířek nevyšlo nic z hradu.

Merkulius: Divná věc! — Přísně budu pátrati, zdaž nebyli žoldnéři uplaceni.

IV. Výstup.

Bukovec Žalud. Předešlí.

Hradní: Zde jsou oba zbrojnoši.

Merkulius: Slyšte! Neprošel nikdo branou v tu dobu, když vy jste stáli na stráži?

Bukovec: } Nikoliv, vaše rytířská milosti!
Žalud: } Ani toho nejmenšího jsme nespatřili a můžeme to odpřisáhnouti.

Merkulius: Jděte tedy a pátrejte, jak můžete, jakým způsobem má drahá dcera zmizela!

Strážníci: Stane se, jak poroučíte, rytířská milosti! (Odejdou.)

V. Výstup.

Merkulius. Hradní.

Merkulius: Milý hradní! jak pozoruju, není to jináče, leč že se vše stalo nějakým podvodem neb kouzlami. Dcera se mi ztratila a nikdo neví, jak a kam? Postel v ložnici byla vystlána a Žofie večerem jest tam odvedena; ráno ale okolo osmé hodiny, když komorná přišla ji probudit a oblíkat, nalezla komnatu prázdnou a Žofie tam nebyla. — Jak se to jen asi stalo?

Hradní: Ovšem, život bych za to dal, kdybych se mohl dozvěděti o milostivé slečně.

Merkulius: A já, milý hradní, dal bych za to hned půl hradu.

VI. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Ach, milý pane můj!

Merkulius: Co se stalo?

Kašpárek: Jest zde jeden mladý a náramně vlídný a tuze hezky a velmi štědrý rytíř, který se ptá, zdali sem může vstoupiti.

Merkulius: Ať vstoupí!

Kašpárek: Jakoby už zde byl. (Odběhne.)

Merkulius: Sám jsem dychtiv zvěděti, kdo asi ten rytíř jest.

VII. Výstup.

Rytíř Krčmář. Předešlí.

Krčmář: Zdráv buď, ctný a šlechetný kníže a rytíři vítězný!

Merkulius: Též i ty, dobrý a vítězný reku, jenž jsi rytířem.

Krčmář: Jsem Koštanský rytíř, jmenem Krčmář.

Merkulius: Vy že jste Konštanský rytíř?

Krčmář: Jsem a přicházím, abych vám a Žofii příchod svůj oznámil a s vámi se potěšil.

Merkulius: Ach, ctný a šlechetný rytíři! vy jste se šťastně vrátil z Dalmácie, ale se Žofií, milou dcerou mou, jste se více nesešel a nesejdete se s ní do smrti.

Krčmář: Jak? Jest Žofie snad mrtva či provdána?

Merkulius: Ach! Není mrtva, ani provdána, jest však unešena a nikdo neví, co se s ní stalo.

Krčmář: Ó, to musí býti nějaký podvod. Neboť jak se to mohlo státi, že Žofii unesli a stráže že o tom ničeho nevědí?

Merkulius: Strážníci byli ode mne vyslýcháni a od hradního vyskoumáni, ale ničeho jsme se nedozvěděli.

Krčmář: Jakým způsobem byla Žofie od komorné opomenuta?

Merkulius: Stalo se to tak: po večeři odebrali jsme se každý na své lůžko, komorná doprovodila dceru mou až do ložnice, leč ráno byla a zůstala Žofie ztracena. Tu jsme se hned v celém hradě po ní sháněli, jsouce toho domnění, že se snad na procházku odebrala, pak jsme též všecky průchody prohledali a stráží se poptávali, všecko nadarmo. Zrovna jakoby byla spadla do vody, a ani počichu není po ní.

Krčmář: To není možná věc. Žofie musí býti někde v okolí. — Nebyla-li okna dobře opatřena, možná, že se po hedbávném řebříku

dolů spustila anebo jí někdo takový řebřík hodil a pak ji odnesl.

Merkulius: O tom se nejlépe přesvědčíme, když sem komornou povoláme. (Zazvoní.)

VIII. Výstup.

Voršila. Předešlí.

Voršila: Vaše knížecí a rytířská milostiráčí poroučeti?

Merkulius: Řekni mně na své dobré svědomí, zdaž jsi po zmizení slečny také okna dobře prohledla, aby nebyla Žofie po hedbávném řebříku se dolů spustila?

Voršila: Všecko všudy jsem prozpytovala a přesvědčila se, že se to tak nemohlo státi, poněvadž jsou mříže v oknech.

Krčmář: Ach! jaké to neštěstí! — Půjdu a budu ji hledati v lesích a skalách, a dříve nedám sobě pokoje, pokud své nejmilejší Žofii na stopu nepřijdu.

Merkulius: Pochybuju, milý rytíři, že se vám to podaří, ač bych sobě pro blaho svého života přál, aby vám nebe popřálo štěstí a zdaru ve vašem podniknutí.

Krčmář: Budu se o to snažiti a Žofii naleznu, kdybych ji měl i pod zemí hledati, nebo ve větru a v pekelných propastích. Nemůže býti tak ukryta, aby ji má láska nevypátrala. — S Bohem tedy, milý otče! Tvou dceru musím najíti a ji sobě za manželku vzíti, abych blaženosti mohl dojíti.

Merkulius: Pozdrav tě za to ruka Páně, drahý zeti! — neboť jináče tě už nazývati nebudu. — Kdybys však ji nalezti neměl, tento

hrad jest tvým a ty jsi pak můj syn. — Dříve ještě požij ale pokrmu, odpočiň sobě a pak se vydej na cestu s několika zbrojnoši!

IX. Výstup.

Vít. Předešlí.

Vít: Vaše rytířská milosti! mám dáti koně do maštale nebo pocestujem dále?

Krčmář: Pocestujem dále a budeme cestovati snad až do skonání světa. — Slyš, drahá milenko má! přísahám na svou rytířskou čest, že tě musím nalézti, kdybych měl i život svůj ztratiti.

Vít: Pane rytíři! o té se můžeme lehce dozvěděti.

Krčmář: Kterak to myslíš?

Vít: Já vím u nás o jednom černokněžníkovi, který k nám do hradu docházel. Chodí o dvou berlích, jest ale znalec svého umění a umí rozličné věci. On o všem ví, kde se co stane pomocí kouzel nebo podvodem či zlosynstvím a proto vám také o té vaší holce může pověděti.

Krčmář: Dobrá! Potáhneme tedy domů a vyhledáme toho kouzedlníka. Ať to stojí cokoliv, já se mu dobře odměním za jeho službu. — S Bohem, dobrý otče, s Bohem! Buďte dobré mysli a doufejte, že se s potěšením zase shledáme! (Podá mu pravici a levicí udeří na meč.) Spolehejte se na tohoto mého kamaráda, který se o to postará, aby smrtelník, jenž má Žofii v moci, svou odvážlivost smrtí zaplatil. (Odejde se zbrojnošem.)

X. Výstup.

Předešlí bez Krčmáře a Víta.

Merkulius: Odejdi šťastným krokem a šťastným se zase vrať! — Bože! přispěj mu ku pomoci, aby nad ním ani čáry ani zlosynství nezvítězilo a propůjč mu síly své!

(Klekne s ostatními.)

Popřej mu své milosti a provázej ho na jeho cestách, aby byla nalezena moje dcera, drahá Žofie! Ó nebe, ustrň se!

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Oužlabina skalnatá; kolem jde cesta, po které přichází Krčmář s Vítem. Později kouzedlník Satan na berlích.)

I. Výstup.

Krčmář. Vít. Později Satan.

Vít: Milý pane rytíři! teď si musíme pospíšiti přes tyto hory, abychom z nich záhy vyšli.

Krčmář: Dobře, že jsme s sebou nevzali oře, kteří by nám v těchto skalách jen překáželi. — Já musím drahou Žofii nalézti a kdybych měl do posledního západu slunce choditi.

Vít: Nic nám teď, pane, nechybí, leč ten černouš, ten by nám zajisté pomohl. — Kdybychom ho tak mohli zde natrefiti.

Krčmář: Až si drobet odpočineme, pak spěšně vykročíme a tuto otčinu opustíme, aby-

chom se dostali na můj hrad, kde kouzedlníka vyhledáme.

Vít: Snadno ho najdeme, bude-li právě doma. — Já se udám do vlčího oudolí a připovím-li mu nějakou částku peněz, všecko rád udělá.

Krčmář: Tedy raději pokročme! Ha! co se to odtamtud k nám hází? — Snad by to nebyl on sám, po kterém se pídíme?

Vít: Ha! to jest on, pane rytíři! — Po čuchu trefil k nám.

Krčmář: Ba věru, jest to on dozajista.

Vít: Ano, on jest to.

Krčmář: Na toho se těším. — Dej se s ním hned do řeči, Víte, a vyzpytuj, co na to řekne!

Vít: Hned, jakmile se sem přikulhá. — Už jest zde.

Satan (vystoupí.)

Vít: Aj, černouši, kterak ty se s námi zde scházíš?

Satan: Milý zbrojnoši! kam ty se svým pánem, tam i já pospíchám.

Vít. Což je ti povědomo, kam my cestujeme a co hledáme?

Satan: To samé já hledám, co vy hledáte.

Vít: Co tedy hledáš?

Satan: Pomoc!

Vít: Tu my také hledáme a míníme se tě na něco zeptati.

Satan: Ty a tvůj pán pátráte po ztracené slečně Žofii, kterou mají v moci kouzedlník Zoriabel a rytíř Melant.

Krčmář: Jak? Zoriabel a rytíř Melant? — Kterak se to stalo? — Vyjev mi to a buď mi nápomocným, začež se ti dostane hojné odměny!

Vít: Budete obydlím zaopatřen od rytíře.

K r č m á ř: Zajisté tě obdařím, jenom mi vyjev, jak bychom dostali Žofii z rukou nepravých.

S a t a n: Hleďte, rytíři! vy můžete býti sám sobě i mně v tom dobře nápomocen.

K r č m á ř: Co bychom tedy měli činiti, aby nám to účinkovalo k dobrému prospěchu?

S a t a n: Slyšte, pane rytíři! Žofie jest ukradena od Zoriabela a Melanta a ti dva mají ji ve své moci. — Dejte pozor na cestu, kudy rytíř Melant pojede, tam si ho zastoupněte a pravici mu utněte! Jen tou můžete vysvoboditi svou milenku. Já při tom zvítězím též nad Zoriabelem, jakmile dostanu něco z jeho kořisti, to jest, ruku rytíře Melanta. On tudy pocestuje a proto si na něj počíhejte!

K r č m á ř: Ano, učiním tak.

V í t: Pane rytíři! tamto se zvedá prach od jezdců.

S a t a n: Ha! to jest Melant. — Jen ho zastoupněte a pravici mu utněte! — na tom máme dosti.

V í t: Nás jest málo a on bude míti s sebou veliký počet lidí.

S a t a n: Nepořídí ničeho. — Jen se do něho dejte.

K r č m á ř: Staniž se! (Všichni tři odejdou stranou.)

II. Výstup.

M e l a n t. T ř i z b r o j n o š i.

M e l a n t: Milí zbrojnoši! máme odtud ještě daleko ke Konštanskému rytíři?

J e d e n z b r o j n o š: As za půl dne minem tuto hrubou cestu.

Melant: To vám povídám, když do jeho krajiny přijedeme, zavítáme k rytíři, a tam se mějte vlídně k jeho zbrojnošům! Pak, až se udá příležitost, Krčmáře zavraždíme, hlavu mu uřízneme, abych přesvědčil Žofii, že jest její milovník mrtev, a pak abych se s ní mohl zasnoubiti. Ona mně zajisté povolí, jelikož se přesvědčí, že marně by čekala na svého vyvoleného. — Zdali pak bude ale Krčmář doma?

III. Výstup.

Krčmář. Vít. Satan. Předešlí.

Krčmář: Nechoď mne hledati do mého hradu — neboť jsem zde.

Melant (stranou). Běda! jsme prozrazeni. (Hlasitě.) Třebas tedy! (Vytasí meč a počne na Krčmáře dorážeti; tento po něm tne a probodne ho.) Ach! už jsem přemožen. — Běda! (Umře.)

Krčmář: Nyní musím pravici utnouti.

Satan: Nyní již toho není třeba; stáhněte mu s pravice onen kroužek a podejte mi ho!

Krčmář (učiní tak). Zde máš kroužek.

Satan: Ha! mám tě, Zoriabeli! Třes se před mým hněvem! (Navlékne kroužek na prst a odhodí berle). Ano, viktoria! teď mám oudy plné síly, teď se postavím třeba proti dvacíti Zoriabelům. — Poshovte, rytíři, a zavolám sem kouzedlníka, jemuž poručím, aby ze skály přivedl vám zavinšovanou Žofii, a vy odveďte si ji pro potěšení k jejímu otci!

Krčmář (k Melantovým žoldnéřům). Chcete-li, mužové, u mne v žoldu státi, přijmu vás.

Žoldnéři: S radostí, vaše rytířská milosti! Kdo však bude nyní panovati na hradě rytíře Melanta?

Krčmář: O to se postarám já. (K Satanu): Ty, černouši, započni teď svou umělost naproti Zoriabeli!

Satan (postaví se stranou, vezme kroužek a mumlaje cosi, točí ním ve vzduchu, pak třikrát se rozpřáhne v povětří, načež počne se blýskat a hřímat.)

IV. Výstup.

Zoriabel se svými duchy. Předešlí.

Satan: Teď, Zoriabeli, jsi v mé moci a proto vydej Žofii v tomto okamžení.

Zoriabel: To se nestane.

Satan (zatočí kroužkem a zamumlá, Zoriabel se svalí; hrom, blesky a vítr; větve padají se stromů; Satan mrská duchy, kteří odletí a přivedou Žofii.)

V. Výstup.

Žofie. Předešlí.

Krčmář: Má drahá Žofie! (Dotkne se dívky, a ona mu padne do náruče.)

Zoriabel (pozvednuv se, popadne Satana, oba se rvou a při hrozné bouři přírodní)

opona spadne.

Páté jednání.

(Pokoj na hradě knížete Merkuliusa.)

I. Výstup.

Merkulius. Hradní. Voršila.

Merkulius: Milí, dobří lidé! dnešní noc byla tuze radostná a zase žalostná.

Hradní: To byl hřmot a hromobití! Včera asi o třetí hodině počaly blesky a bouře a teprv ráno okolo čtvrté se ukončily. Hrůza to byla a korouhve na našem hradě vrzaly strašlivě.

Merkulius: Já však měl jsem krásný sen, a viděl jsem Žofii v rukou rytíře Konštantského. S velikou radostí jsem ji objal a jemu za manželku odevzdal.

Hradní: To by byla ta nejkrásnější radost, to největší štěstí pro náš hrad.

Voršila: O, blaženějšího nemůže nic býti, než by to okamžení bylo.

Merkulius: Krčmář se svým zbrojnošem se sice odhodlali Žofii vyhledati, pochybuju ale, že by tak šťastni byli a ji nalezli.

II. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: To jsem se dnes, pane kníže, pral s ukrutným, hlavatým, černým chlapem. Přišel s tím hezkým, vlídným, štědrým panem rytířem a oba přivedli slečnu Žofii. Já vám chtěl to radostné poselství hned oznámiti, ale ta černá obluda nechtěla mě pustiti, že prý by vás radostí mohl trefiti føšlák. — To vám byla rvačka, jen že já jsem hned utekl. — To jsou čertovy sny!

Merkulius: Hleď! měli jsme podobné sny, že Žofii brzo uvidíme.

III. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Vaše knížecí a rytířská milosti! máte býti připraven Žofii uvítati.

Všichni: Žofii?!

Merkulius: Žofii, mé slunce?! — Co to slyším? To musím —

IV. Výstup.

Žofie. Rytíř Krčmář. Vít. Předešlí.

Žofie }
Krčmář } : Bože! otče! (Padnou na kolena.)

Žofie: Můj milý, drahý otče!

Merkulius: Dobrá dcero! kde jsi byla?

Žofie: Nemohu to věděti, neboť jsem byla v hluboký spánek pohroužena; a však ve spaní spatřila jsem dvakráte rytíře Melanta s jakýmsi mužem, který mne nutil, abych si ho vzala. Konštantský rytíř Krčmář na konec mě vysvobodil tím, že Melanta zabil.

Krčmář: Ona byla od kouzedlníka ukradena a soužena, nynčko ten kouzedlník jiným kouzedlníkem byl přemožen, a tak jsem mohl Žofie vydobýti.

Merkulius: A teď, děti, dejte se okopulírovat!

Žofie }
Krčmář } : Otče! vy jste nás učinil blažené!

Merkulius: Bůh vám žehnej a popřej vám dlouhého života, mně ale takové nekalené blaženosti, jakéž dnes požívám.

Všichni: Ať žije celé přátelstvo knížecí a rytířské rodiny Merkuliusské!

Kašpárek: Ať žijou všichni až do smrti!

Opona spadne.

Rytíř Bořil z Albinského hradu,
aneb:
Věrný pes.

Činohra ve dvou odděleních a v 7 jednáních.

I. Oddělení ve 4 jednáních.

Osoby:

Rytíř Bořil z Albinského hradu.
Ulbrecht, jeho bratr, 16letý.
Sába, jeho sestra, 18letá.
Mikoláš, hradní.
Anežka, hospodyně.
Sluha
Adina, kouzedlnice ze Štraspurských hor.
Vyslanec.
Duch rytířky Bořilové.
Starý mlynář.
Strážník.
Žoldnéři.
Gloska, pes Ulbrechtův.

Místo děje: Hrad rytíře Bořila, vězení tamtéž a pustý les.

První jednání.

(Veliký sál. V pravo i v levo obrazy statečných rytířů. U prostřed tabule a kolem sedadla. Na povýšeném místě sedí Bořil, vedle něho v pravo a v levo Ulbrecht a Sába.)

I. Výstup.

Bořil. Ulbrecht. Sába. Mikoláš. Dva zbrojnoši (co stráž.)

Bořil: No, moji věrní a drazí! Nyní budu s vámi požívati trochu blaženosti; neboť Tataři

jsou už vypuzeni z celé francké krajiny a teď vládne tam dobrý smír. Král Marcelius oddychuje bezpečně, jelikož pohanský národ jest zahnán naší zastávající rukou, která všecko přemůže. Nyní polehčí sobě lid od nátisků. — Blaho celého národa i jednotlivců jest blahem panovníkovým a mezi věrnými poddanými jest panovník jako otec, který se stará o svoje dítky a pečuje o jejich blaho, aby mu v jeho stáří byli dobrou podporou.

Mikoláš: Ne vždycky jsou mu podporou, milostivý pane rytíři; neboť u mnohých jest uhostěna ukrutnost a zlosynství.

Bořil: Pak ale sami na sebe pomstu vybízejí, kdežto věrní synové berou odměnu na světě od otce pozemského a po smrti v nebi odplácí jim otec nebeský.

Ulbrecht: Já jsem vždy poslouchával dobrá slova milých rodičů svých.

Sába: Což já ne, milý bratře? — Oba jsme bývali poslušni hodných řečí svého otce i matky své a podle jejich dobrých příkladů jsme řídívali život svůj.

Bořil: Jsou-li dobré mravy pevně zakořeněny, nebývají tak brzy vyvráceny.

II. Výstup.

Žoldnéř. Předešlí.

Žoldnéř: Vaše rytířská důstojnosti! venku jest vyslanec od krále Marceliusa a žádá s vaší důstojností mluviti.

Bořil: Vyslanec od krále Marceliusa? — Ať vstoupí!

Žoldnéř: Má se státi v tomto okamžení! (Odejde.)

Bořil: Jakou asi přináší novinu! — Což by se zase tatarstvo bouřilo?

Sába: Nedej Bože, abysi měl, dobrý bratře, zase táhnout do boje!

Ulbrecht: Kdyby tak mělo býti, dovol, ať táhnu sám za tebe!

Bořil: Jinochu! ve svém šestnáctém roce chtěl bysi do bitvy sám se vydati? — Na to nelze pomysliti! Mimo to ještě nevíme, čeho bude na mně král Marcelius žádati.

III. Výstup.

Vyslanec. Předešlí (bez žoldnéře)

Vyslanec: Kořím se tvým kolenoum, velectěný rytíři Bořile! Ve jmenu krále našeho a celého národu Franckého přijmi ode mne pozdravení nejsrdečnější, jež se ti přináší i s prosbou, aby tvá udatná ruka přispěla proti neodolatelným lvům tatarského národu, který zase znovu proti nám zuří. Kdyby tvá udatnost nám nechtěla přispěti, jsme ztraceni. — Zde přijmi tento list od panovníka mého!

Bořil (přečte list). Ha! kterak tvé srdce po mně dychtí, králi Marceliuse! — Jdi a oznam, vyslanče, svému králi, že ho srdečně pozdravuju a v poslušnosti a lásce že se dostavím se vším lidem svým!

Vyslanec: Budiž za to veleuctěn, udatný rytíři, od všech oudů našeho národu! Tvá potěšitelná slova oznámím svému panovníku. (Odejde.)

IV. Výstup.

Předešlí (bez vyslance.)

Sába: Milovaný bratře! veliká to rána pro naše srdce. — Měla jsem také dnešní noci sen, který jsem ti dříve vypravovati nechtěla. Sotva že jsem byla do spánku přišla, zdálo se mně, že ukrutné zvíře na mne a na bratra Ulbrechta se vyvalilo a oba rozervati usilovalo; od nikud nekynula nám pomoc, mne se ta netvora zmocnila a usmrtila mne. Jak se dělo s bratrem Ulbrechtem, to mně povědomo není.

Ulbrecht: Drahá Sábo! To samé se zdálo také mně. Chránil jsem tě totiž před ukrutným tygrem a přece jsem tě nevysvobodil. — Starší bratře! dej mi povolení a já sám ve jmenu tvém potáhnu do boje.

Bořil: Milý bratře! dobrá sestro! nemůže být jinak. — Vy musíte zůstati doma a já dostavím se králi ku pomoci. (K zbrojnoši.) Jdi, ať se připraví můj krunýř! — Všickni zbrojnoši ať se ozbrojí, aby byli se mnou v Paříži!

Zbrojnoš: Ha! (Udeří vesele na krunýř.) Budiž veleben, udatný pane rytíři! Teď sobě vesele pokročím. (Odejde.)

Bořil: Buďte jen veselé mysle, bratře můj a sestro má! Bůh dá, že se zdráv zase s vámi shledám. — Tobě, můj milý hradní, odevzdávám pod ochranu svého Ulbrechta a Sábu, abysi nad nima měl největší opatrnost! Jsou oba ještě mladí i doufám ve vaší rozšafnost, že je napomenete, kdyby snad nerozumně jednali.

Mikoláš: Kéž bych mohl, můj milostivý veliteli, zastávati sám vaše místo na bojišti!

Bořil: Děkuji ti, milý Mikoláši! — Král a

národ jest svou vůlí mně nakloněn a mne si zvolili za vůdce vojska a svého ochrance; proto musím jíti. Jen o to prosím tebe, abysi můj lid měl v opatrnosti! (K Ulbrechtu a k Sábě): Sem pojďte, dobré děti, milý bratře a drahá sestro má, na moje prsa a vezměte srdečné políbení ode mne! — Bůh vás zde opatruj!

(Troubení za jevištěm).

V. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Šlechetný pane rytíři! již všecko čeká na vás.

Bořil: Ejhle tedy! všecky vás Bohu poroučím. — Pamatujte na mne, aby vše k dobrému cíli bylo vykonáno! (Všichni pláčou mimo hradního.)

Ulbrecht, Sába: S Bohem, bratře! Ty opouštíš nás, otcovský zastupiteli! — Zdali se zase zdrávi sejdeme?

Sába (položí hlavu na Bořilovo rameno).

Bořil (pozvedne její hlavu.) Proč pláčeš a naříkáš, drahá sestro má? — Vždyť jsem už byl mnohokráte v boji a zase jsem se vrátil; protož doufej v Boha, že se zase shledáme a s potěšením opět spolu žíti budeme! (K hradnímu.) Ještě jednou ti přikazuju, abysi pilně pozoroval bratra a sestru mou! Kdyby se snad nějaké neduhy na nich shledaly, dej to vzkázati králi Marceliusovi, který mně to řekne v ležení mém! (Znovu troubení.) Již tedy jest všecko v pořádku. — Buďte s Bohem! (Odchází).

Ulbrecht, Sába a Mikoláš: S Bohem! s Bohem! (Odcházejí za ním).

Proměna.

(Pokoj Mikolášův).

VI. Výstup.

Mikoláš (vystoupí).

Nyní už jsem po třetí sám pánem na hradě a vždycky si myslívám, že se náš rytíř více nenavrátí.

VII. Výstup.

Anežka. Mikoláš.

Anežka: Urozený pane! kterak budeme dnes stolovati, když s námi mají jísti mladí páni?

Mikoláš: Zatoč se, Anežko, a připrav něco dobrého! (Objímá ji). Hleď, Anežko! kdybychom mohli tak pospolu sami bydleti, to by byla radost našeho života! — Já bych na to jinak udeřil než náš rytíř.

Anežka: Bože, rač mi tento hřích odpustiti! — Já bych to věru ráda viděla, kdyby se rytíř raději už domů nenavrátil.

Mikoláš: Ovšem, ovšem, roztomilá Anežko! Sám bych řekl, že by to bylo dobře. Což by to ale bylo všecko platno, pokud zde jsou jeho potomci — Sába a ten pošetilý Ulbrecht!

Anežka: Od těch bychom si už pomohli a zbavili se jich. — Nu, teď na to není ještě času a proto to musíme odložit na jiný den.

Mikoláš: Ty máš dobré nápady, Anežko! — Umluvíme se o tom, až uhlídáme, kterak to

bude dopadati se starým rytířem. — Obrať se tedy, abysi něco dobrého připravila!

Anežka: Postarám se o to. — Poroučím se pěkně. (Odejde).

Mikoláš (sám): Ta ženská je vychytralá liška. — Starý rytíř nemíní se ženiti, mladý jest pošetilec a Sába nemá pro svou mladosť také ještě rozumu. Pro velikou dobrotivost starého všecko se to rozejde a opatrný člověk mohl by sobě pomoci k velikému bohatství.

VIII. Výstup.

Ulbrecht. Mikoláš.

Ulbrecht: Dobrého poledne vám přeju, pane hradní!

Mikoláš: Děkuju uctivě, pane Ulbrechte! — Nestejská se vám po panu rytíři?

Ulbrecht: Ovšem že stejská; mám ho pořád před očima.

Mikoláš: To samé se děje také mně. — Což ale na plat, nemůže-li to jinak býti!

IX. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Starý mlynář stojí venku a prosí, aby mohl vstoupiti.

Ulbrecht: Ať vstoupí!

Zbrojnoš (pokloniv se, odejde.)

Mikoláš: Čeho asi žádá? — Činži měl už dávno rytíři odvésti a proto snad přináší nájem. Anebo přichází prosit o ztrpení?

Ulbrecht: Možná, že jest tomu tak. —

Ostatně nepotřebuje toho tak bratr můj, jako chudý mlynář, který bídu trpí.

Mikoláš: Kdož jest povinen, míti ho zadarmo ve mlejně? — Nemá-li peněz, ať se vystěhuje!

Ulbrecht: Ale kam? — Snad pod oblohu?

X. Výstup.

Sába. Ulbrecht. Mikoláš.

Sába: Mlynář lomí venku rukama, poněvadž bratr náš není doma.

Ulbrecht (jde a otevře dvéře): Mlynáři, vstupte sem!

XI. Výstup.

Mlynář. Předešlí.

Mlynář (uvrhnuv se na kolena): Rytířská veleváżnosti! kolena vám líbám, jakožto ponížený sluha váš.

Ulbrecht, Sába: Vstaňte, starečku! — Čeho žádáte?

Mlynář: Prosba má zní na rytíře Bořila.

Mikoláš: Mluv, pokrytče a přetvářilče, co chceš?

Sába: Pomalu se starečkem! — Mluvte, co na vašem srdci jest!

Mlynář: Mám nájem platiti a nemohu, poněvadž jsem už dlouho nemlel, nemaje vody. Dítky pláčou doma hlady a mně schází peníze, abych s poděkováním nájem zaplatil.

Mikoláš: Prodá se ti všecko, kabát na

těle ti nenechám, všecken tvůj domácí nábytek se sebere a ty se dostaneš do vězení.

Ulbrecht: Navrať se, starečku, do svého domu, neboť ti nájem odpouštím ve jmenu bratra svého.

Mikoláš: Co to, mladíku, činíte, že takový nájem odpouštíte a tím rytíře obíráte? (K mlynáři): Ty musíš a sice hned nájem dáti.

Ulbrecht: Snad já, bratr vladařův, poroučím a ne vy! (K mlynáři): Jdi! — jest ti odpuštěno.

Mikoláš: Stůj! — Ty budeš a musíš platiti.

Ulbrecht: Což ty jsi na hradě mého bratra větší pán než já? Já jsem se zde zrodil a ty budeš nade mnou vládnouti? — To-hle má bratr můj v boji věděti!

Mikoláš: Také že vládnu zde, jelikož mně bratr váš všecko odevzdal pod moc.

Sába: Snad nás máš opatrovati, nikoliv ale vládnouti.

Mikoláš: Dost na tom! Mám-li co opatrovati, mohu také tomu poručiti. (K mlynáři): Ty zaplatíš!

Sába: Ty půjdeš, mlynáři, domů a postaráš se o výživu svých dětí.

Mikoláš: Slečno, nelezte do záležitostí mužů!

Ulbrecht: Tedy já poroučím: Mlynáři, jdi!

Mikoláš: A já poroučím: Nechoď a plať!

Ulbrecht, Sába: Jdi! — Tak zní naše vůle.

Mikoláš: Ani se nehýbej! — A vy, jest-li nepřestanete, zatočím jinak s vámi. (Jde a zazvoní).

XII. Výstup.

Žoldnéři. Předešlí.

Mikoláš: Odveďte mlynáře do vězení!
Sába: Odejděte! — Mlynář nepůjde do vězení.
Žoldnéři (chystají se k odchodu)
Mikoláš (zadrží je): Chopte se ho!
Žoldnéři (uchopí mlynáře, kterého jim vyderou Ulbrecht a Sába.)
Ulbrecht: To se nestane — Ten starec nebohý jest stížen svým nedostatkem a nemůže ve vězení trápen býti.
Mikoláš: Tedy já nemám co poroučeti? (Vyběhne ven.)
Sába: Odejdi, mlynáři, v bázni boží domů!

XIII. Výstup.

Mikoláš se žoldnéři. Předešlí.

Mikoláš: Zde vidíte neposlušnot hroznou, vemte toho člověka a odveďte ho rychle!
Žoldnéři (odvedou násilně mlynáře.)
Ulbrecht: O tom se musí bratru na bojišti zpráva dáti. (Odejde se Sábou.)
Mikoláš: Čemuž se ale jináče musí předejíti.

XIV. Výstup.

Anežka. Mikoláš.

Mikoláš: Milá Anežko! měl jsem tu boj s mladýma, kteří chtéli nade mnou zvítěziti,

říkouce, že nedají dlužníka mlynáře do vězení, ano že mu i nájem odpustí. Když pak jsem dal toho člověka násilně do vězení odvésti, vyhrožovali, že to budou rytíři Bořilovi žalovati. — Kdyby těchto dvou křečků nebylo, ó! to by se to hospodařilo.

Anežka: Vždyť si můžete od nich pomoci. Rytíř jest přesvědčen, že všickni pro něho tuze naříkali, a snadno tomu uvěří, že ta mlaďátka žalostí umřela. Slečně dáme do pokrmu utrejchu, ona pojde a my udáme, že z lítosti mrtvice ji ranila. Mladého noční dobou dejte žoldnéři do vězení vsaditi, tam střídmým jídlem a trápením ho nasycujte a on umře též. Rytíři pak pište, že slečna náhle zemřela a bratr že dokonává! On si to vezme k srdci a možná, že tam též dokoná. My opanujeme pak hrad, poněvadž nebude žádného dědice na světě.

Mikoláš: Opravdu, vy máte výborný nápad. — Tedy se o to postarejte a slečně pro věčný spánek léku dejte! — S tím utrejchem ale opatrně! (Odejde).

Anežka: Ha ha ha! Opatrně? — Dáti to do jídla, to jest ta celá opatrnost.

XV. Výstup.

Ulbrecht. Sába. Anežka.

Ulbrecht: Anežko, přines nám něco k jídlu! — My chceme sami stolovati.

Anežka: Má se státi! (Odejde).

XVI. Výstup.

Mikoláš. Žoldnéři. Předešlí bez Anežky.

Mikoláš: Půjdete ty věci vyšetřiti a nemá-li mlynář opravdu žádných peněz, pustí se!

XVII. Výstup.

Sluha. Předešlí. Později duch staré rytířky.

Sluha (přinese a postaví jídla na stůl.)
Sába: Dobré chutnání, bratře!
Ulbrecht: To samé, dobrá sestro! (Oba jedí).
Mikoláš (jakoby žoldnéřům něco povídal.)
Sába (omdlévá).
Ulbrecht: Co činíš, sestro Sábo? — Bože, pomoc! ona dokonává.
Mikoláš: Probůh, slečno Sábo! — Ach, běda! z lítosti jest mrtvicí raněna.
Duch (se objeví a zahrozí na Mikoláše.)
Ulbrecht: Ach Bože! ty jsi mne opustil, vzav k sobě otce, sestru i matku. (Dá si na čelo ruku a zvolna odejde.)
Mikoláš (k zbrojnošům): Viděli jste náhlou smrt slečninu; vemte a odneste ji tedy do hradní kaple, kdež bude pohřbena. Rytíři hned to musíme oznámiti.
Žoldnéři (odnesou Sábu).

XVIII. Výstup.

Mikoláš.

Jedno jest už vykonáno, teď ještě půjdu za mladým do pokoje a dám jej do vězení odnésti. Pak udělám mezi lidem echo, že jel do ležení k rytíři, smrt slečninu oznámiti, kdežto zatím se musí ve vězení utrápiti.

XIX. Výstup.

Vyslanec. Mikoláš.

Vyslanec (podá Mikolášovi psaní): Zde od našeho rytíře list.

Mikoláš (rozevře psaní a čte): Můj milý bratře Ulbrechte a drahá sestro Sábo, a ty, milý hradní Mikoláši! Jsem poraněn, těžce poraněn a ležím ve Štraspurku v nemocnici. Doufám, že mne přijdete navštívit a potěšit. (Složí psaní). Milý vyslanče! my též u nás funus strojíme a sice slečny Sáby. Vyřiď tedy rytíři, jakmile průvod tento odbydeme, že se hned do Štraspurku odebereme. — Slečna zemřela z hoře pro rytíře, jsouc mrtvicí raněna.

Vyslanec: Nemohla by se mi aspoň podepsati, že jsem své pozdravení od rytíře vyřídil?

Mikoláš: Pošetilče! mrtvý nemá v sobě žádné vlády. — Jdi a oznam vše, jak jsem byl řekl! — Mladý Ulbrecht jel k rytíři, aby mu oznámil smrt milé sestry, i byl jsem přesvědčen, že jest u něho v ležení.

Vyslanec: Ohlásím tedy smrť sestřinu a odjezd bratrův. (Odejde).

XXI. Výstup.

Mikoláš.

Teď dám mlynáře za živa pochovati, Ulbrechta utrápím k smrti a žoldnéře uplatím, všecku slávu světa jim přislíbím, načež mohu v šťastný výsledek doufati. Rychle tedy k dílu! (Odchází).

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Před vězením se zamřížovaným oknem. U dveří leží Gloska. — Žoldnéř co stráž přechází sem tam).

I. Výstup.

Strážník. Gloska. Ulbrecht (ve vězení).

Strážník: Ten pes se na žádný způsob nechce odtud hnouti. Od té doby, co jsme sem mladého Ulbrechta odnesli, žádný skoro ani k němu nesmíme, neboť pes Gloska na každého zuby cení a každé okamžení přiblíží se k oknu u žaláře, kdežto se vypíná, vyskakuje, kňučí a žalostně vyje. — Mně samotnému je líto toho mladíka. — Proč ho jenom ten hradní tak pronásleduje? — — Inu proto, poněvadž je mladý pán chudým nakloněn. — A slečna také tak náhle zemřela! Kdož ví, co se s ní stalo? Mně to ani nejde do hlavy, že by tak zdravá ženská najednou mohla skonati.

Ulbrecht (procitnuv): Ha! kde jsem? co se to stalo? — Ach! ve věži! (Objeví se u okna.) Kdo mne to sem kázal uvrhnout? — Ha! běda! nemohu odtud, jsem jako zločinec přikován, ačkoliv jsem ničeho nezanivil a nejsem v zajetí nepřátelském. Nebyl jsem ani na bojišti, ani nejsem chycenec a přece — přece jsem uvězněn! — V libý spánek jsem se uvrhnul, odstoupiv od mrtvoly své sestry, a když potom oči jsem otevřel, vidím se, bohužel, ve vězení.

II. Výstup.

Žoldnéř. Předešlí.

Žoldnéř (s chlebem a se džbánkem vody v rukou).

Strážník: Stůj! — Kdo jest?

Žoldnéř: Vyslanec s pokrmem pro vězně.

Strážník: Projdiž!

Žoldnéř (otevře a vstoupí do věže): Tu máte vodu a kousek chleba co denní nápoj a pokrm svůj!

Ulbrecht: Jaká jest toho příčina, že jsem vězněm? že jste mě tady ukovali a tak mě soužíte? — Vždyť ty jsi žoldnéř mého bratra! — Ó pověz, kdo mě sem kázal dáti!

Žoldnéř: Milý pane! mně to není povědomo a sám se tomu divím, že jste zde. — Mám zde čekat, až sem hradní přijde.

Ulbrecht: Hradní tedy dal mne uvrhnouti do tohoto vězení? Nepřál mně ani, abych mohl býti na pohřbu sestry své? Ó ten ukrutník! jaké to má tyranské srdce! — Zajisté ještě hůře nakládal s ubohým mlynářem.

Žoldnéř: Ten byl až do dnešního dne ode mne zaopatřován pokrmem v tomto vězení, v kterém jste nynčko vy.

Ulbrecht: Jest ubožák teď v jiném snad žaláři?

Žoldnéř: Nevím, kde jest; neboť jsem myslil, že ho zde posud najdu a zatím jsem natrefil zde vás.

Ulbrecht: Ty tedy nevíš, kdo a proč mne sem kázal dáti?

Žoldnéř: Zajisté nikoliv a jsem žádostiv se to dozvěděti. — Teď však již přichází hradní a já musím mlčeti.

III. Výstup.

Mikoláš. Předešlí.

Strážník: Stát! — Kdo jest?

Mikoláš: Hradní, nynější řiditel hradu.

Strážník: Projdiž!

Mikoláš: Proč zde toho psa trpíš?

Strážník: On se nedá odehnati, cení zuby a žádné zbraně se nebojí. Již jsem jednou po něm střelil, ale rána se octnula v zemi.

Mikoláš: Tedy je to sám ďábel jako ten vrah sestry své.

Strážník: Pan Ulbrecht zprovodil tedy sám svou sestru se světa?

Mikoláš: Tak jest a proto také dal jsem jej do vězení, neboť by se byl pak sám otrávil, kdybych byl tomu nepředešel. Teď to musím rytíři oznámiti, ačkoliv mně při tom srdce bolí, že ten ubohý mladík pro takový mord muší odpraven býti. I rytíře našeho jest mně líto, že mu takovou zprávu mám podati, že bratr zavraždil vlastní sestru svou. A za tou příčinou již dříve jsem mu vzkázal, že slečna náhle zemřela a Ulbrecht že mu to šel do ležení oznámit. Ano, rád bych nešťastníka zachránil.

Strážník: Co však se stane s panem Ulbrechtem? Kam se skryje, až starý rytíř domů přijde?

Mikoláš: Ulbrechta mušíme odtud odstraniti; neboť ač smrť zasluhuje, přece bych mu to nerad udělal. — Teď však musím k němu do vězení. (Vstoupí do vnitř žaláře.) No, mladíku, jak se ti tento rezidenc líbí? — Ty ukrutníku! proč jsi svou milou sestru otrávil, kdežto se o jiné staráš, aby ti dobré srdce přiřkli? — Jsi ty to pokrytý vrah své vlastní sestry!

Ulbrecht: Jak? Ty ukrutný tyrane! ty bysi chtěl mne viniti, že jsem otrávil Sábu? — Ha! ty sám jsi toho účastník.

Mikoláš (k žoldnéři): Odejdi!

Žoldnéř: Má se státi! (Odejde a zůstane státi venku u stráže.)

Mikoláš: Teď tedy, vrahu své sestry, musíš vytrpěti malou úzkost. (Vytáhne velké dutky s olověnými kulkami a bije Ulbrechta nemilosrdně.) Tu máš! — Tu máš! — Ha ha! Tvé poručení platí. — Heť! já jsem větší pán než ty: já jsem tě dal do vězení. Kdo tedy poroučí? Ty nebo já, bývalý sluha Mikoláš?

Ulbrecht: Ty ukrutníče! ty se smíš opovážiti, bratra svého pána tak zohaviti, že zdravého místa na jeho těle nenecháváš? — Tebe pomsta najde.

Mikoláš: Zvýším ti ještě toto malé trápení, ty obvyklý padouchu, a vždy více budeš mučen až do skončení.

Ulbrecht: Usmrť mě hned jako mou sestru a budu ti děkovat.

Mikoláš: Nikoliv! Ty musíš ještě něco vytrpět, než zahyneš. (Kopne jej.) Hej! Tu máš. (Vyjde ven. — Ku strážníku.) Ty žádného tam k němu nepusť a toho psa od okna odežeň! (Dotírá na psa, který na něj zuby vycení. — Ukáže se duch nebožky rytířky a pohrozí na Mikoláše, jenž úzkostlivě zvolá): Hej! — opatrně, pozor! (a odběhne.)

IV. Výstup.

Předešlí bez Mikoláše.

Strážník (k žoldnéři): Bratře! já jsem v hrozných rozpacích. — Pomysli jen: vlastní bratr aby zavraždil sestru, s kterou se tak horoucně miloval, aby ji otrávil — ne, bratře, v tom je nějaký podskok.

Gloska (přibliží se k strážníku a líže mu ruku).

Strážník: Ha! jaký to div! — Ten pes byl na mne dříve jako vzteklý, pokud jsem byl proti jeho pánu a teď jakoby říkal, že jest pravda, co jsem promluvil.

Žoldnéř: Milý příteli! mně to také nejde do kotrby, proč toho mlynáře v tomto vězení nenechali.

Strážník: Mlynář prý dnes do rána skonal.

Žoldnéř: To nemůže býti; vždyť jsem mu sám přinesl drobet polévky pod zapřenou na večer a on mi srdečně děkoval.

Strážník: Už prý jest pochován. — Což nám ale do toho? — Více mi je líto tohoto mladíka, který zajisté nevinně trpí.

V. Výstup.

Mikoláš. Vyslanec. Předešlí.

Mikoláš: Tedy ještě dnes? — Dobře! Já pojedu s tebou. (K žoldnéřům.) Vám dávám a poroučím opatrnost nad touto věží. I kdyby zde jiná stráž byla postavena, dohlížejte sami sem pilně, začež můžete odměnu očekávati. (Odejde s vyslancem.)

VI. Výstup.

Strážník. Žoldnéř. Později duch.

Strážník: Máme nad ním bdíti. — Ano, pokud budeme moci, nadlehčíme mu. (Bije dvanáctá hodina a zjeví se duch rytířčin.)

Žoldnéř: | Běda! běda! |Viděl jsi?
Strážník: | |O hrůza!

Žoldnéř: Viděl jsem ducha nebožky paní a to zajisté něco znamená. — Věř mi, že jest to od hradního faleš se slečnou a mladým pánem! Teď musím jíti, abych něco k snědku sehnal a Ulbrechtovi přilepšil. (Odejde.)

Strážník: A já musím obcházeti věž! — Ha! tak jest tu smutno, jako když na člověka smrt sahá. (Odchází v pravo.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Lesnatá krajina s pěšinami. — Stranou jest viděti věž Štraspurskou.)

I. Výstup.

Rytíř Bořil

(vystoupí, maje ruku zafáčovanou a plášť přes sebe.) Ach! (Pohybuje raněnou rukou.) No, přece už počínáš obživovati, krev v tobě probíhá a ty se uzdravuješ. — O má ubohá sestro! ty jsi tedy musila utrejchem zahynouti! — Ne, to není možná, že můj bratr sám ji otrávil, jak mi to hradní píše; že i mně to chtěl učiniti, aby sám mohl panovati, to jest lež! (Vyndá z kapsy psaní a čte): „Milý vladaři! strachem a hrůzou umírám a oudy moje jsou zmrtvěly nad tou ukrutností vašeho pana bratra. Takový hošík, tak mladý, tak mírný — kdo by se toho byl nadál do něho, že může v sobě takových tyranství ukrývati?! Nikdo by si nebyl pomyslil,

že Ulbrecht si přeje smrti své sestry. —" (Přestávka.) Tomu nemohu ani uvěřiti, že by můj bratr byl tak ukrutný, aby zamýšlel otráviti mne a sestru Sábu. Hrad ho beztoho nemine a proto jest to něco velmi podivného. (Čte): „I musil jsem ho dáti do vězení, aby k ničemu neměl přístupu; dal jsem ho však do takového místa, kde jest dobře obsloužen a kde mu žádný utrejch více do rukou nepřijde." (Složí psaní.) Je-li vinen tím mordem, žádného s ním slitování! — Trest smrti budiž mu určen! (Rozbaliv list, čte dále): „Ulbrecht, dříve než jsem na vás psal, žádal si na procházku vyjíti, i dal jsem ho žoldnéřům pod opatrování; on ale odešel i se žoldnéři a dal mi vzkázati, že odchází na bojiště k bratru svému, aby mu oznámil smrť sestřinu. Teď se obávám, aby k vám, milý vladaři, nepřišel a též vám na životě neublížil." — To je hrozné! Pokud však vlastní moje zraky toho nezočí, nemohu tomu uvěřiti. — Ó dobrá sestro má! ty jsi plakala na rameně mém, naříkajíc, zdali se více sejdeme — snad že jsi smrt svou již napřed cítila! Též bratr tvůj při loučení plakal a teď by měl býti takový vrah? — Ne, to není, to nemůže býti.

II. Výstup.

Mikoláš Bořil.

Mikoláš: Vaše rytířská milosti! ó, jak se těším z tohoto šťastného shledání!

Bořil: Též já, milý Mikoláši! Kéž by mně osud popřál, také se sejíti se svou sestrou a se svým bratrem a zase se s nimi radovati!

Mikoláš: Bohužel, že to není možné více!

Slečna byla praporec cnosti a mírnosti a všech dobrých citů, nebyl jí však popřán běh života.

Bořil: Nevypátral jste, jakým způsobem se udála smrt sestry mé?

Mikoláš: Slečna s panem Ulbrechtem seděla při tabuli; já se žoldnéři vstoupím do komnaty, abych je poučil strany mlynáře, který nechtěl nájem platiti, v tom se počne slečna kloniti, já k ní běžím a ona mi v rukou umírá. Pan Ulbrecht vykřikl: „Nechte ji! — ať dokoná!“ I dal jsem ho žoldnéři zajmouti a prozatím do vězení dáti, odkud, jak jsem psal, vyšel. Nechtěl ani na pohřeb slečnin jíti i vrtá mi to stále v mozku, jest-li mu něco do hlavy nevlezlo, o čemž bychom se ostatně mohli snadno přesvědčiti. Jest zde totiž nějaká matrona slavná, které je dáno, že všeliké věci umí vyjeviti a která mně na každé odpoví.

Bořil: Tomu bych byl povděčen.

Mikoláš: Ha! zde právě přichází.

III. Výstup.

Adina (v černém oděvu). Předešlí.

Adina: Dobrý večer, páni!

Mikoláš: Kam se ubíráš, nábožná ženo?

Adina: Po nějakém obchodu.

Mikoláš: Nechtěla bysi mně, ku prospěchu tohoto pána a za štědrou odměnu nějaké tajemství vyjeviti?

Adina: S radostí to učiním. — Co se tomuto pánu stalo, vše uhlídáte v tomto zrcadle. (Vytáhne zrcadlo).

Mikoláš: Račte tam tedy nahlédnouti, pane rytíři!

Adina: Není to žádný klam, nýbrž skutečná opravdivost, kterou vám ukážu.

Bořil: Podej mi tedy zrcadlo! (Hledí do něho). Ha! tu vidím, kterak se jí utrejch do jídla sype. — Pryč — pryč s tím! (K Adině.) Tu máš odměnu a odejdi!

Adina: Děkuju vám, panáčku! (Odejde.)

IV. Výstup.

Předešlí bez Adiny.

Bořil: Vy, hradní, domů jděte, zbrojnoše vezmete a jednoho z nich sem pošlete se zprávou, zdaž se vám podařilo, bratra mého nalézti. A dostanete-li ho do své moci, dejte jej v lese zabíti a vyloupané oči i vyříznutý jazyk mně pošlete, abych se přesvědčil, že jest vykonáno, co jsem byl nařídil! (Odejde.)

V. Výstup.

Mikoláš.

Ha ha! Těch několik grošů, které jsem čarodějnici napřed dal, dobře účinkovalo, že jsem všecky podvedl. — Teď tedy jsem už pánem. Až přijdu domů, dám kloučka vyvésti a zabíti, abych s ním měl na vždy pokoj. Mlynář nebude mi také již překážeti a na takový způsob všecko se mi výborně daří. Anežku teď potěším dobrou zprávou, že si ji vezmu za ženu, i budou to veliké radosti a hlučné plesy. — Ha! kdo jest teď pán? — Já pán! já chtěl zvítěziti a zvítězil jsem. (Odejde).

VI. Výstup.

Bořil.

Toť jest přece přeukrutná myšlenka, aby bratr sestru zamordoval pomocí utrejchu. Posud se oba tak věrně milovali, a teď — no, to nemohu pochopiti. — Vždyť jsem to ale na své vlastní oči v zrcadle viděl a proto musí to býti pravda. — O nebe! ty jsi mne opustilo. — Já, syn tak hodných rodičů a tak dobře vychovaný, míti bratra vrahem! — Ha! totě k zoufalství! (Omdlí.)

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Vězení jako v druhém jednání).

I. Výstup.

Ulbrecht (ve vězení). Gloska (pod oknem).

Nebesa! zda-li mně ulehčíte a vytrhnete mne z mého trápení? — O, sešlete mi smrt, která by mně byla vítána. Lépe zemříti, než zde v tomto žaláři mořen býti. — Což, nebe, není v tobě žádné mocnosti, abysi mně bratra poslalo? — Pak byl by konec mému trápení. — O, milý otče, matko, sestro! proč mne zde necháte tak se trápiti? Všickni jste už na věčnosti, dobře zaopatřeni, jen já jsem mučen od muže, kterému jsem vždycky jen dobře činil. — Ach vyslyš mě, dobré nebe!

II. Výstup.

Žoldnéř. Ulbrecht. Gloska.

Žoldnéř (stane u okna). Pane Ulbrechte! vaše poslední hodina se blíží. Hradní přijel od

pana bratra ze Štraspurku a vyzval z nás dva, abychom vás pokradmu odpravili. Oči prý vám máme vyloupati a jazyk vyřezati a tak vás zlému trápení zanechati.

Ulbrecht: Budiž Bohu chvála! Snad to nebude se mnou dlouho trvati. — Buď tak dobrý, žoldnéři, a přines mi, můžeš-li, papír, péro a inkoust!

Žoldnéř: To se vám může státi. (Odejde).

Ulbrecht: Milý Bože! v tobě jest tak veliká dobrota a mocnost a přece necháš toho padoucha nade mnou zvítěziti a staršího bratra tak nemilosrdně mne usmrtiti? Staniž se vůle tvá!

Žoldnéř (přináší papír, péro a inkoust, jež podá oknem do vězení). Zde máte, čeho jste si přál.

Ulbrecht: Posečkej, až několik řádek na rozloučenou napíšu bratru svému! Ty pak dej do velikého pokoje mezi ostatní spisy! (Píše.) „Milý bratře můj! Posílám ti poslední pozdravení a políbení a bratrské poděkování za tvou lásku ke mně. Bůh ti odpusť, jakož i já srdečně ti odpouštím. Loučím se se světem, kterýž nevinně musím opustiti. Ulbrecht.“ — Tu máš, milý příteli, a dej ten list do pokoje! (Podá psaní oknem).

Žoldnéř: Dobrá! Stane se po vaší vůli. (Odejde.)

III. Výstup.

Mikoláš. Jiný žoldnéř. Gloska.

Mikoláš (podá žoldnéři klíč). Teď vám ho tedy odevzdávám. Ať mu oči vyloupáte a

jazyk vyříznete, začež budete odměněni od rytíře! (Odejde.)

Žoldnéř: Teď nevím, máme-li ho vyvésti či v žaláři usmrtiti.

IV. Výstup.

Předešlý žoldnéř a jiný žoldnéř. Ulbrecht. Gloska

Příchozí žoldnéř: Bratře! musíme Ulbrechta vyvésti a utrápiti. — Učiňme to tedy! (Otevře žalář a oba vyvedou Ulbrechta).

Ulbrecht (spoutaný): O ty nevinné zvíře, můj milý pse Glosko! ty jsi stále u mého vězení, zkoušíš bídu, hlad a žízeň jako tvůj pán, který jde na smrt, a ty, můj věrný pse! —

Gloska (hledí na Ulbrechta).

Žoldnéř: Milý pane! nemějte nám to za zlé, neboť my musíme konati svou povinnost.

Ulbrecht: Nemám vám pranic za zlé! — Nyní však už pojďte, ať jest vaše práce a mé trápení zkráceno! — Nevinně jdu z tohoto světa — Bůh mi svědek! (Všickni odejdou; Gloska jde v patách za Ulbrechtem).

Proměna.

(Lesní pustina. V pravo vrch.)

V. Výstup.

Dva žoldnéři. Ulbrecht. Gloska.

1. žoldnéř: Bratře! tak bude nejlépe, to udělati.

2. žoldnéř: Milý Ulbrechte! vy mne znáte, že jsem dobrák, který vám ve vězení nápomocen byl, zde ale nejde to jinak, leč že vám musíme oči vyloupati a jazyk vyříznouti.

Ulbrecht: Prosím vás, dříve než to učiníte, probodněte mi moje srdce. (Obnaží prsa svá.)

1. žoldnéř: Bratře, mně je ho líto.

2. žoldnéř: Mně také! — Kdybychom oči a jazyk nemuseli přinésti, propustili bychom chudáka.

Gloska (skočí na žoldnéře a zase se tiše postaví).

1. žoldnéř: Ten pes má něco za lubem.

Gloska (odběhne a přinese v tlamě zajíce, kteréhož žoldnéřům k nohoum položí).

2. žoldnéř: Ha! chytrý pes položil nám sem zajíce, abychom jemu udělali, co máme učiniti Ulbrechtovi.

Gloska (vine se jim k nohoum).

1. žoldnéř: Staniž se! — Bože, budiž nám v tom nápomocen! — Pane Ulbrechte! my vám tedy život darujeme, ale utečte se do jiné krajiny, kde by o vás ani váš pan bratr, ani nikdo jiný se nedozvěděl!

Ulbrecht: Mnohokrát vám děkuju a zapřísahám se, že více nechci se na hrad hlásiti. — Buďte s Bohem! Do smrti budu se za vás modliti. (Odejde s Gloskou.)

VI. Výstup.

Žoldnéři.

1. zbrojnoš: Pojďme tedy, abychom tomuto zajíci jazyk a oči vyloupli! (Odejdou).

VII. Výstup.

Ulbrecht. Gloska.

Ulbrecht: Ach! co teď činiti budu? V pustých lesích mám bydleti! — Kdo mě bude šatiti? kdo krmiti? — Kdo? — Všecko poroučím do vůle boží, schránku nějakou si vyhledám a tam tvůrce velebiti budu. (Ku Gloskovi): Ty, věrný Glosko můj, veď mě do místa, kde spolu budeme obcovati. (Odchází se psem).

Opona spadne.

Druhé oddělení.

Ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Bořil.	Přimda, Bedřich, Polský — zbrojnoši.
Ulbrecht.	Kašpárek, sluha Bořilův.
Mikoláš.	Pes Gloska.
Anežka.	Žoldnéři. Lid.
Duch starého mlynáře.	
Duch nebožky rytířky.	

Místo děje: Poušť a hrad rytíře Bořila.

Čas: O čtyry roky později.

První jednání.

(Poustevna s křížem z březového dříví).

I. Výstup.

Ulbrecht (klečí před křížem).

Tvůrce nebes a země! jak veliká jest divotvornost tvá, že již tak dlouho svou pomocí mne

nasycuješ a život mi dáváš! — Jsem-li té milosti hoden, že mne tak laskavě slyšeti můžeš a mně ochranu sesíláš? — Ač zima je a mé tělo skoro nahé, přece nic mne nesouží. Mráz sráží listí se stromů a větve pokrývá jinovatkou, avšak já ničeho necítím. Ó jak se raduju, až někdy k tobě přijdu na věčnost! — Teď ale půjdu hloub do lesa, abych nějaké bukvice a žaludy sobě vyhledati a se uživiti mohl, pokud pes můj, věrný Gloska, něčeho neuloví a mně nepřinese. (Odejde do houští).

Proměna.

(Pokoj na hradě rytíře Bořila).

II. Výstup.

Bořil.

Ó jak truchlo jest mi, mám-li tímto pokojem projíti! V něm drahá sestra moje bydlela. — Ó, dobrá Sábo! jaká to byla tvoje předzvídající doba, když jsi na mém rameně odpočívajíc, hluboko sobě povzdechla! Ó, musilo to tvé duši známost dáti, že já tebe a ty mne více neuzříš. — Milovaná duše! ten, kterého jsi měla tak ráda, ten uvedl tě do náruči smrti, bratr tvůj jest vrah tvůj. (Udeří se do čela). Ne, to mně nejde do hlavy, aby byl Ulbrecht takový tyran, aby tě byl otrávil. — Peklo by ho musilo za to pohltiti. — Ano, Ulbrechte! jsi-li příčinou smrti sestry své, běda ti před soudcem věčným! (Pohledne na stolek.) Ha! zde jsou všeliké spisy otce mého, kterých si mnoho vážím. — Musím si je dáti do pořádku. (Přebírá spisy.) Ha! jaká

jest to-hle listina? — Můj nešťastný bratr jest na ni podepsán. (Čte.) „Milý bratře! — — pár řádek — — loučím — — abysi mně odpustil — — nevinně z toho světa půjdu — — tobě odpouštím — — s Bohem! — Ulbrecht!“ — Bože! co jsem to dělal, že jsem se dříve nepřesvědčil a snad uvěřil lstivému jazyku! Vlastního bratra svého odsoudil jsem snad nevinně, ha! nevinně! (Zamyslí se.) Ach! tvrdá myšlenko, odstup ode mne! — On byl vinen! — Vždyť jsem to sám spatřil v zrcadle. (Mírně). Což ale, bylo-li to mámení, které můj zrak čárami okouzlilo? — On by mohl býti nevinen a já — jeho vrah! Ha! — A co Mikoláš? Vždyť jest mi dobře znám a od maličkosti sloužil u otce mého. Ten snad o život sestry Sáby nesmýšlel? (Klesne na sedadlo). Ha! opouštěj mne, vládo těla, mrtvěte, moje oudy! neboť neklesla síla má ani tenkráte, když jsem byl od ukrutných Tatarů poraněn, a teď — — — Ó proč se mi stavíš před oči, dobrý obraze mé matky! Proč zpomínám na to, kterak co šestileté mlaďátko odevzdala jsi mé ochraně drahou Sábu, kterak ti slza upadla s oka, když jsi ji na vždy opustiti musila! S těžkým srdcem odebrala jsi se z tohoto světa, když jsi mně i Ulbrechta svěřovala, abych mu byl otcem i matkou a vychovatelem. A teď — ha! — teď jsem osamělý. (Dá si ruku na čelo a pláče). Toť ukrutné, bez bratra, bez sestry a bez příbuzného zde žíti. (Zamyslí se). Ne, nelze jinak! potáhnu do pole a postavím se v čelo vojska proti nepřátelům, aby mne smrt zastíhla a tak ulehčila mému trápení. — Sestro Sábo! ty mně dopomoz k tomu, abych se dostal na věčnost!

)(

III. Výstup.

Kašpárek. Bořil.

Kašpárek: Pane rytíři! brzo-li už poklusáte? — Hřebec jest připraven a očekává vás s toužebností.

Bořil: Hned pojedu, aby se mně mysl trochu občerstvila. — Ty zatím uspořádej mi všecko v mé komnatě, a já, až přijedu, ostatek si uložím sám.

Kašpárek: Jsem v službách vždy ochotný člověk.

Bořil: A teď pojedu. — Měj se dobře, Kašpárku. (Odejde).

IV. Výstup.

Kašpárek (sám).

Můj milý pane! ty jsi jaksi pomatený. Tvůj obličej prozrazuje zármutek a nejspíš ti vlezla do kotrby ta bitva s Tatary, ve které tvůj meč dával nepřátelům pohlavky. Tenkrát jsi měl radost, ale nyní — ha! nyní snad se rmoutíš pro Sábu a Ulbrechta? Hm! člověk našinec ví, jak je smutno na světě o samotě, zvláště když je starým mládencem. — No, co to? Někdo přichází.

V. Výstup.

Mikoláš. Kašpárek.

Mikoláš: Dobré jitro, Kašpárku! — Jest zde rytíř?

Kašpárek: Odejel na procházku. Jest

celý zarmoucený, jakoby se nad ním sto mečů blýskalo nebo hřebec pod ním padl a on se viděl ztraceným.

Mikoláš: No, jest nejspíš zarmoucen pro slečnu Sábu. Kdykoliv sem do hradu přijede, vzdychá, kudy chodí.

Kašpárek: Snad se pro ni až utrápí; a pro Ulbrechta také naříká.

Mikoláš: Proč by se pro toho trápil? — Vždyť Ulbrecht svou sestru zavraždil a rytíře též zahubiti mínil.

VI. Výstup.

Duchové nebožky rytířky a mlynářův. Předešlí.

Duchové (hrozí na Mikoláše).

Mikoláš: O! — běda! (Chce utíkat a padne přes židli.) Běda! běda! už jest po mně veta! — Pomoc! — Dusí mě to — je to ďábel, který mne chce rozervati. — Což tu není nikoho? (Omdlí).

Duchové (zmizí).

Kašpárek: Ach je! (Svalí se na podlahu).

VII. Výstup.

Bořil. Mikoláš. Kašpárek.

Bořil: Co jest ti, Kašpárku? Co se stalo, že jsi celý vyjevený?

Kašpárek: To byly oči, to byla ústa, to byly tváře bledé, to byly vyzáblé prsty — brrr!

Bořil: Co se ti přihodilo? — Či snad třeštíš?

Kašpárek: O netřeštím, pane rytíři! Jest to skutečná pravda, co povídám a hrůza byla na tu postavu koukati.

Bořil: Na jakou postavu? — Co jsi viděl? — Jak tomu mám rozuměti?

Kašpárek: Tak tomu rozumějte! — Když jste se odtud odebral na procházku, vstoupil sem hradní Mikoláš a tázal se po vás. Když jsem mu zprávu dal, že jste odešel na čerstvé povětří, abyste vypudil z mozku, co se vám v něm točí a abyste zase nových myšlenek nabyl, počali jsme pak mluviti o slečně Sábě a o panu Ulbrechtovi. V tom se vám tam-hle v rohu odněkud vzaly dvě postavy a hrozily na hradního, který strachem omdlel jako dubový špalek. Já jsem se zatočil a upadl samou kuráží na zem; v každé žilce mi to ale lomcovalo ouzkostí.

Bořil: Jak vypadaly ty postavy?

Kašpárek: Všecky barvy na světě měly, jenom tu pěknou ne.

Bořil: Ty blázníš, Kašpárku!

Mikoláš (zpamatuje se). Ach! (Vstane).

Kašpárek: Tu toho se zeptejte! Ten to nejlépe viděl.

Bořil: Co jsi spatřil, Mikoláši?

Mikoláš: Vaši nebožku matku.

Bořil: Ona se nám dává viděti, toť nejspíš se nám nějaké neštěstí stane. — Či snad něčeho žádá? — Proč jsi se jí nezeptal, čeho sobě přeje?

Kašpárek: Ten měl hodně kdy! Hledal, kde nechal tesař díru a převalil se dřív než já.

Bořil: To bylo hloupé.

Mikoláš: Pane rytíři!

Bořil: Co chceš?

Mikoláš: Prosil bych, abyste mně dovolil

odebrati se do Vlach se svou hospodyní, kde bych se s ní řádně dal zasnoubiti.

Bořil: Což více u mne sloužiti nemíníš?

Mikoláš: Jsem starý a služba jest mi už obtížná.

Bořil: Tedy aspoň posečkej, až ti udělám výpravu, jaká se patří na vysloužilého hradního. — Poshov!

Mikoláš: Děkuju srdečně, pane rytíři, za vaši přízeň a jsem spokojen s vaším dobrým srdcem.

Bořil: Vše se ti dá ve veliké počestnosti a postarám se o to sám. (Odejde.)

Kašpárek: Amor tedy s vámi pohnul a vy jste nalezl místo v nevinném srdci Anežky, toho starého melouna? — No, přeju vám mnoho štěstí. (Odejde.)

VIII. Výstup.

Mikoláš. Později Anežka.

Mikoláš: Teď mi to začíná jíti nazpátek. — Všecko už mám spořádáno, jen na odjezd se dáti — tu však mne rytíř zdržuje. — Snad to k mému neštěstí směřuje?

Anežka (vystoupí.) Pane hradní! zda-li vás rytíř vyslyšel?

Mikoláš: Abych poshověl, pravil.

Anežka: Naposled něco předzvídá. — Já sama se odtud odeberu, poněvadž zde bydleti nemohu. Všudy Sábu vidím státi, jak na mne smutně hledí. Ó běda! Zda-li to bude její msta na mne?

Mikoláš: I mně se tak děje. Všudy se mi na oči staví stará rytířka a mlynář. — Ó, proč jste mně to schvalovala!

Anežka: Proč vy jste tomu lépe rozuměl a chuti mně dodával, abych ji utrejchem otrávila! — Já bych byla na to ani nepomyslila.

Mikoláš: Kdyby vás nebylo, mohl jsem zde co hradní do smrti seděti a dobrých dnů požívati.

Anežka: Kam vás to zavádí vaše zbabělá mysl? (Odejde.)

Mikoláš: Jsme oba vinni a proto musíme se poddati dobrému i zlému osudu. (Odejde za Anežkou.)

IX. Výstup.

Bořil (mluví sám pro sebe).

Kam se obrátím, všudy mně na mysl vstupuje smrt sestry Sáby a bratra Ulbrechta. — Kdo jest asi vinen? (Usedne, podepře si hlavu o ruku.) Ani nemohu pokojně dýchati. — Proč se ukazuje matka má? — Či dává tudy znamení, že by to byl provinil ten stařec, který již u otce mého byl v žoldu co řádný a spravedlivý člověk? — Nechci toho souditi; avšak bratr můj — — Ó Bože! spas ducha mého a dej mi tu milost, abych mohl vypátrati vraha sestry mé! (Položí hlavu na sedadlo a usne.)

X. Výstup.

Duch starého mlynáře

(vystoupí z pravé strany, tahaje za sebou okovy. Na jevišti zatím udělala se úplná tma. Duch vstoupí k rytíři a budí jej, řka: „Rytíři, vstaň!“ Odejde do pozadí. Pak ještě dvakrát učiní totéž, načež zmizí.)

XI. Výstup.

Bořil (probudí se.)

Ha! co jsem to slyšel? — Nějaké mámení mne ze snu burcovalo! — Tak mne spaní trápí, že si musím zase sednouti a zdřímnouti. (Zase usne.)

XII. Výstup.

Duch. Bořil.

Duch: Bořile, vstaň! (Bouře se počíná ozývati).

Bořil (probudiv se, ustrne). Ha! — ha! — ha!

Duch: Nelekej se, rytíři! Jsem tvůj mlynář z Podhradí a poněvadž jsem nemohl nájem zaplatiti, dal mne hradní Mikoláš ve vězení za živa zakopati, když byl tvou sestru Sábu otrávil a bratra tvého osočil. Pojď se mnou! — Já ti to tajemství vyjevím. — Pojď!

Bořil: Tedy s Bohem jdu. (Kráčí za duchem z jeviště. V tom hluboce zahřmí a tma zmizí. Rytíř celý vyděšený přikvapí se žoldnéři, kteří jej s pochodněmi doprovázejí.)

XIII. Výstup.

Bořil. Žoldnéři.

Bořil: Ha! co to bylo? Sen či pravda se to děla? To byl strach v té propasti, kam mne to mámidlo zavedlo, než jste mne s pochodněmi nalezli. Tam v té ukrutné jámě duch mlynáře Podhradského mně vypravoval, že bratr můj nevinně trpí ouzkosti. Mlynář sám bloudí

teď bez pokoje, jelikož bez pomoci duchovního musil odtud jíti, jsa zakopán a nehašené vápno bylo na něj naházeno. — Vrah mé sestry jest prý hradní s Anežkou. — Ach! totě strašlivé! — A proto chtěl Mikoláš se svou hospodyní utéci, poněvadž ho svědomí všudy strašilo. — Teď po něm jděte a pozor dejte, aby mi neujel! Mimo to ať mu o tom žádný ničeho nezjeví a sem ho pošle, jakmile ho najde!

Žoldnéř: Má se státi, vaše rytířská milosti! (Odejde se všemi.)

IX. Výstup.

Bořil. Později Mikoláš.

Bořil (sám): Tedy bratře, milý bratře! ty trpíš nevinně, kdežto Sába trápení a žalosti jest zbavena na věčnosti, kdežto požívá neskonalé blaženosti. Ó, jaké to ouzkosti! jaké hrůzy! — Ó, bratře můj! kde jsi?

Mikoláš (vystoupí): Ráčíte poroučeti?

Bořil: Milý hradní! proč mne chcete opustiti? — Vy jste jako můj druhý otec a hodláte z mého hradu vystoupiti, ačkoliv někdejším časem celé to hrabství může vám připadnouti, kdyby se totiž ten nešťastný pád stal a já v boji zahynul, jak to nebývá nic neobyčejného. Poněvadž nemám příbuzných, dostal byste sám všecko po mně; když zde ale zůstati nemíníte, vydejte se aspoň ještě dnes a zejtra se mnou na hon, abych se s vámi naposled potěšil!

Mikoláš: Líbí-li se vám to, pane rytíři, udělám s vámi tu honbu.

Bořil: To mne těší, a proto pojďte se

mnou, milý hradní! (stranou) aby se tvá hanebnost vyjevila! (Odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Poustevna jako v I. jednání. — Když se vyhrne opona, doburácí právě bouře. Časem se jen ještě zableskne.)

I. Výstup.

Ulbrecht (klečí u poustevny). Gloska.

Ulbrecht: Tvůrče! tvá ruka může zahubiti každého v okamžení. — Ó, jak veliká jest tvoje dobrota, že slunce nebeské na spravedlivé i nespravedlivé vycházeti necháváš! Ó, jak snadno se může dotknouti hrom a zahubiti hned celé plémě! — Budiž milostiv všem mým dobrodincům a protivníky mé ponaprav! (Hluk ve vzdáli.) Nebesa! tu slyším hluk, jakého jsem nepozoroval po celé čtyry roky, co zde bydlím. Toť zde budou bezpochyby vrahové hnízditi a já ukryju se ve své poustevně, kdežto Bohu se odevzdám do jeho ochrany. (Odejde do poustevny.)

II. Výstup.

Mikoláš.

Ha! jaká to bouře! jaké blesky, jako když oblaka ze sebe oheň sypati chtějí! Mně cesta se ztratila a zde přede mnou vysoká skála se poskytla, kam teď se podíti mám? — Noc se blíží, já jsem v pouhých lesích a nevím, kam

se mám uhnouti, kde pomoc hledati. — Ó, proč jsem já jen rytíři po vůli byl! Proč jsem to-hle učinil? — Raději jsem mohl tajně s Anežkou do Vlach ujeti a tam skrytě blažených dnů užívati, ničeho zlého neočekávaje; vždyť v našem hradě nic dobrého se neobjevuje od té doby, co byla Sába otrávena.

III. Výstup.

Ulbrecht (v pozadí). Mikoláš. Gloska.

Mikoláš: Hrozný strach se na mne tam vždy valí, že jsem to Anežce povolil, aby té dívce utrejchu namíchala. Toho nevinného Ulbrechta dal jsem zamordovati, mlynáře též za živa pohřbíti. Kéž bych mohl z toho lesa vyjíti a daleko odtud prchnouti!

Ulbrecht (vstoupiv v popředí). Příteli! ty jsi snad zabloudil? (Stranou.) To jest Mikoláš.

Mikoláš (užasnuv, stranou). Ten poustevník povídku mého jednání nyní vyslyšel, mohl by mě prozraditi a proto musím jej pro tento svět cizincem učiniti. — Kde pak jsem asi tu jeho tvář již viděl? — Zajisté mi jest známa a já jsem ji musil již častěji spatřiti. (Hlasitě.) Příteli! bydlíte zde již dlouhý věk?

Ulbrecht (staví se, jakoby neslyšel).

Mikoláš: Zda-li neslyšel? — Příteli! zůstáváte zde už dávno?

Ulbrecht: Ne tuze dávno. Přišel jsem na tuto poušť před čtyrmi roky z Anglicka.

Mikoláš: Vy jste tedy rozenec anglický! — A co vás do této samoty zavedlo?

Ulbrecht: Faleš mne sem zahnala.

Mikoláš: Jakým způsobem? (Stranou.) Tvář bývá tváři podobna.

Ulbrecht: Stalo se to tak. — Jsem sirotek; otec i matka mi zemřeli, když jsem byl maďátko, a já jsem je málo znal, poněvadž mi tehdy bylo teprv šest let, jak jiní vypravovali.

Mikoláš: Bylo vás více takových opuštěnců?

Ulbrecht: Byli jsme tři: starší bratr, sestra a já.

Mikoláš: Jest živ tvůj bratr nebo tvá sestra?

Ulbrecht: Zda-li bratr živ jest, nepovědomo mně; ale sestra jest mrtva a právě ona uvedla mne v tato místa.

Mikoláš (stranou): Ten příběh jest podivně podoben tomu, čeho se moje srdce bojí. Počíná mně býti velmi ouzko, neboť podoba i příhoda k jednomu konci směřují. (Hlasitě.) No, příteli! jen vypravujte dále své osudy!

Ulbrecht: Tedy slyšte! Bratr nás nechal cvičiti ve všelikém literním umění. Jakožto maďátka žili jsme já a sestra moje svorně pospolu. Tu povolal vyšší hlas bratra mého k zastání vlasti; odebral se do boje a nás zanechal jakémusi zlotřilému člověku v opatrování.

Mikoláš (sebou nerázně trhá a po meči sahá).

Ulbrecht: Ten lotr stál o jmění naše, i umluvil se s pekelným společníkem, jak by mou sestru a mne usmrtil. I vynašli ten prostředek, že ubohou dívku otrávili a na mne to svezli, aby mne dal můj bratr usmrtiti, což by se bylo také stalo, kdyby nebyla nebeská ruka mne ochránila, že jest zachováno živobytí mé.

Mikoláš (kroutě sebou nepokojně): Co byl váš otec nebo bratr?

Ulbrecht: Můj dobrý pan otec byl znamenitý rytíř a bratr též; já pak byl jsem jeho nástupce, a vrah mé sestry byl Mikoláš — a to jste vy!

Mikoláš: Tebe ďábel nechal na světě co zrádce!

Ulbrecht: Nikoli ďábel, ale Bůh mi život přeje.

Mikoláš: A čert ti ho zase vezme! (Žene se po Ulbrechtovi mečem, v tom vyskočí na něj pes, mrští jím o zemi a chytí ho tlamou za hrdlo. Mikoláš vypustí z ruky meč.)

Ulbrecht (zvednuv zbraň, poručí Gloskovi, aby pustil hradního, což se také stane). Já netoužím po tvém životě, Mikoláši! Proč mě chceš zničiti? — Což nemáš na tom dost, že jsi zahubil sestru mou? — Jdi! já tě propouštím — ať tě pomsta jiných rukou najde!

Mikoláš: Ty mě vyháníš do veřejnosti, aby tam byla pomsta na mně vyplněna? — Ha! ty musíš zde zhynouti! (Vytáhne z pasu bambitku a chce po Ulbrechtovi střelit; pes ho chňapne za ruku, tak že mu zbraň vypadne, a mrštiv jím o zem, počne jej rváti.)

Mikoláš: Pomoc! — běda! — běda! — pomoc! — Po mně jest veta!

Ulbrecht: Glosko! neubliž mu!

Gloska (pustiv Mikoláše, nedá mu vstáti).

IV. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek (mezi kulisami): Pane rytíři, pojďte sem! — Tu-hle jest Mikoláš a objímá

se s nějakým zvířetem. Při něm stojí nějaký kominík — pojďte, pane! — pojďte všickni!

V. Výstup.

Bořil. Žoldnéři. Předešlí.

Bořil: Ha! co to vidím? Nějaký pes sedí na hradním, i musíme ho udeřiti. (Spatří Ulbrechta). Dobrý muži! jest to tvůj pes? (Stranou.) Bože! tu tvář jsem někde viděl, neboť jest mi tuze povědoma, ač zmořena velmi.

Ulbrecht: Ano! to jest můj Gloska.

Bořil: Proč mu necháš toho muže rváti?

Ulbrecht (ukazuje meč a bambitku): Touto zbraní chtěl mne zamordovati do smrti a sice již podruhé. Nemá dost na tom, že jsem ho za zlé, prokázané mně, v dobrotě propouštěl a cestu jemu odtud ukázati obmýšlel, nechtěje mstíti na něm smrt sestry své ani sám sebe.

Bořil: Což on tvé sestře ublížil?

Ulbrecht: Mé i tvé sestře; neboť ji utrejchem otrávil ve společnosti se svou hospodyní Anežkou, a mne u tebe falešně obžaloval, bysi mne na smrt odsoudil, což by se mi bylo také stalo, kdyby dobrotivá ruka boží to nebyla zprostředkovala.

Bořil (chopiv Ulbrechta za ruku, dívá se mu do očí). Bože! ty mně posíláš radost nového života. Jsi ty to, Ulbrechte? — Bratře! bratře! dobrý bratře můj!

Kašpárek: Co toho psa necháte tak zuby ceniti? — Vždyť mu do tlamy vítr nafouká a žaludek se mu zastudí.

Ulbrecht: Dobrý bratře můj! hned jsem

to řekl, že tu musí býti nějaký šleich a ty že nemůžeš tak ukrutný býti. (K Mikolášovi.) Ty se přiznej ze všeho, sice tě ten pes nepustí.

Mikoláš: Jsem vinen, jsem hoden smrti a Anežka se mnou. Čarodějnice Štraspurská nám vždy utrejch posílala. — Jsem také vrah vašeho otce, ačkoliv hned neumřel, byl přece ode mne otráven. — Nyní budu tímto psem na kousky roztrhán— ach! běda mně!

Ulbrecht: Nikoliv! Ať si bratr můj s tebou dělá, co se mu líbí! — Glosko, pusť ho!

Gloska (odstoupí od Mikoláše).

Bořil: Žoldnéři! vy toho padoucha svažte a na můj hrad odveďte! Tam se na něj smrt vynese.

Žoldnéř: Má se státi!

Žoldnéři (svážou Mikoláše a odnesou ho).

VI. Výstup.

Předešlí bez Mikoláše a žoldnéřů.

Bořil: Bratříčku! s tebou se budu těšiti i všechen můj lid.

Ulbrecht: Ó bratře milý! chci tě prositi, abysi mne nechal na této poušti i s mým psem život dokonati, neboť jsem se zaslíbil tvůrci nebeskému.

Bořil: Milovaný Ulbrechte! toho mně neupírej, abysi se mnou nešel na hrad můj! Toto místo oslavím a na věčnou památku zde kapličku vystavěti dám. — Pojď jen, pojď!

Kašpárek: Já vás sám prosím, mladý pane, abyste nám tu radost učinil.

Ulbrecht: Což tam ale budu platen? Já nábožné živobytí vésti budu a musím.

Bořil: Máš tam svatyni, ve které můžeš svou pobožnost vykonávati a mě při tom svou přítomností těšiti.

Ulbrecht: Nuže, staň se tedy! — Ó překrásná schránko! s tebou se loučím, ač každoročně tě chci navštíviti a v tobě se zaradovati. S Bohem! opouštím tě! — Tento kříž z bezového dříví s sebou vezmu, a on bude mým potěšením v rukou, až budu umírati. Já sám ostrým kamenem jsem si ho vyhotovil a proto jest mi tak milým.

Bořil: To jest radost, dobrý brátře!

Ulbrecht: S Bohem, mé zamilované obydlí!

Gloska (zaskučí).

Ulbrecht: Hle! i ten věrný pes se žalostí odchází z místa tohoto.

Bořil: S velikou slávou budeme sem každoročně docházeti a zde se za tvé zázračné ochránění modliti — pojďte, drahý Ulbrechte, i ty, věrný pse Glosko! (Všickni odcházejí).

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě rytíře Bořila. Sloupení. U prostřed povýšené místo, po stranách sedadla. Na stěně obrazy starých rytířů).

I. Výstup.

Přimda, Bedřich a Polský (co stráž).

Přimda: Kde se asi náš rytíř tak dlouho zdržuje? — Už jest před polednem a od vče-

rejška pán doma není. Či se mu snad něco zlého přihodilo?

(Troubení za jevištěm).

Bedřich: Ha! co to? Někdo přichází, neboť jest znamení z věže slyšeti.

Hlasy (za jevištěm): Ať žije náš rytíř Bořil a jeho bratr Ulbrecht!

Polský: Co to slyšíme o bratru Ulbrechtovi? — Ten jest už dávno usmrcen a ti lidé snad blázní. (Běží k oknu.) Ha! jaký to zjev? — Rytíř vede s sebou nějakého poustevníka a lid se za nimi hrne, div že se někdo neumačká.

II. Výstup.

Anežka. Předešlí.

Anežka: Pro Boha! Jaký jest to hluk? — Já se po celém těle třesu.

Bedřich: To jest sláva veliká velmi, neboť rytíř náš se vrací do hradu a vede s sebou mladého pana Ulbrechta. — Zdrávi buďte oba!

Anežka: Ach! pro můj milý Bůh! To jest jeho duch, to není možná, aby on byl živ.

Polský: Už jsou tu. — To jest rámus a radost hrozná.

Anežka: Budiž mi milostiv Bůh můj! (Odejde v pravo).

Přimda: Ta žena jest tuze ustrašěna pro příchod těch lidí, tak jakoby strach jí v ňadrech vězel. (Hluk a křik se množí.) Aj, už jdou do sálu.— Teď se rád na to podívám, co to asi bude.

III. Výstup.

Bořil. Ulbrecht. Kašpárek. Žoldnéři. Lid. Předešlí bez Anežky. Gloska.

Lid: Zdráv buď, rytíři náš, a bratr tvůj!

Bořil: Budiž Bohu dík, že mě tak šťastným krokem obdařiti ráčil. — Sem, bratře Ulbrechte, pojď se posaditi na povyšenou stolici, na které někdy tvůj a můj otec sedával! Odpočiň sobě a nad ukrutným vrahem vyřkni ortel smrti, abysi pomstil smrt sestry naší Šáby.

Ulbrecht: Nikoliv já, rozmilý bratře, nýbrž ty a lid suďte spravedlivě!

Bořil: Ať jest sem přiveden hradní Mikoláš a hospodyně Anežka, která jest toho vražedlnictví oučastnice!

Žoldnéř (odejde).

Bořil: Dobrý Ulbrechte! tvé buď teď celé hrabství moje!

Ulbrecht: Bohatství sobě zanech a na chudé pamatuj! — tím se mi nejvíce zavděčíš.

IV. Výstup.

Žoldnéř. Mikoláš (svázaný). Předešlí.

Mikoláš: Tu stojím před vaším soudem!

Bořil: Ortel zní takto: V oleji budeš vařen.

V. Výstup.

Žoldnéř. Anežka (spoutaná). Předešlí.

Žoldnéř: Zde vedu Anežku. Chtěla mně prchnouti, ale já jsem ji ve bráně chytil.

Bořil: Na ten samý způsob ať jest odpravena! — Odveďte je!

Žoldnéř (odejde z Mikolášem a Anežkou).

VI. Výstup.

Předešlí bez Mikoláše a Anežky.

Bořil: Co nyní, bratře můj, učiníme?

Ulbrecht: Rozdej ten statek, který jsi mně a Sábě chtěl dáti, mezi chudé a na chrám Páně, aby v něm na dobrý úmysl služby boží konány byly! — Neutlačuj svých poddaných a každému čiň dobře! Tak budeš míti někdy odplatu na věčnosti, já beztoho nebudu již dlouho živ. — Ó otče, matko, sestro má! Vy mne slyšíte a je-li to vůle božská, brzy mne k sobě povolejte! — Bratře a dobří lidé! loučím se s vámi a odcházím z tohoto světa. (Zavře oči a kloní se).

Bořil: Bratře Ulbrechte! — Nebe! on jest mrtev! (Všichni se shrnou kolem Ulbrechta a kleknou).

Bořil (pokleknuv). Duše ušlechtilá, která jsi opustila přede mnou tento časný svět, abysi odešla k Pánubohu na věčnost, ó, přimluv se za nás, abychom též došli slitování!

Gloska (přiblíží se ke stolu, opře se o něj předníma nohama, a vida pána svého mrtvého, žalostně zavyje. Pak sebou praští a pojde).

Bořil: Sem patřte na věrnost tohoto němého zvířete, kterak žalostí nad svým pánem též pošlo! — My pak, drazí bratři a milé sestry, buďme k sobě také spravedlivi a věrni a tak dobrého cíle svého dojdeme! — Nyní tělo mého bratra vyzvedneme a do hraběcí hrobky slavně pohřbíme; na jeho pomníku psa tohoto vyobra-

zíme, aby každý o jeho věrnosti na kameně se mohl dočísti. — Z vás kdo mně má co na nájmu platiti, všecko vám odpouštím.

L i d: Zaplať to otec nebeský hojně našemu milostivému rytíři!

B o ř i l: A teď se ještě pomodleme za věčné odpočinutí této šlechetné duše. (Všickni se modlí).

Opona spadne.

Metuziánská Frýda, kouzedlnická bohyně.

Kouzedlná hra ve 3 jednáních.

Osoby:

Jelenský, zeman.	Frýda, kouzedlnice.
Justina, jeho dcera.	Rumpál, podruh } Jelenského.
Kristinka, její služka.	Podivín, vrátný } Jelenského.
Kostohryz, zeman, Justinin milovník.	Dva černí duchové.
Kašpárek, jeho sluha.	Služební duchové.
Vokroj, zeman.	Duch co myslivec.
	Drak. Had.

Místo děje: Statek Jelenského a Metuziánský háj.

První jednání.

(Statek Jelenského. Před ním besídka).

I. Výstup.

Jelenský. Justina. Kristinka.

Jelenský: Milá dcero má! jest o tom co přemýšleti, abych tě měl dáti onomu odvážlivci, který svůj statek pronajmul židu a tak dobře hospodařil, že na konec svou živnost Izákovi prodati musil. Nynčko hledá podporu, aby se ve svém stavu udržel a žebrákem se nestal. Dříve mu nebylo ani obyčejné víno dobré, a hleděl

si vždy jen žampaňského; teď musí mu býti i pivo chutným. Takový Všeumořil nebude míti do smrti ničeho. — Jeho otec na statku dobře hospodařil, ačkoliv měl kolik dětí; přece však každého dobře vybyl a pěknou pomoc do živobytí jim podal, tak že každému z nich dobře se daří. Jenom ten dareba žije celé dni u kuželek, v kavárnách a na plesích, a všudy dává se viděti. Jest to ale rozum? — Do takových lehkých lidí nikdy nic není, a zlý konec mají obyčejně podobní ptáčkové.

Justina: Milý pane otče! já se domnívám, že jest Kostohryz ještě mladý a nezkušený, a že by se dal obrátiti, aby byl z něho zase člověk. Do všeho jest trefný a umělý.

Jelenský: Zvláště do žampaňského. Kdo má takové navyklosti, nedbá, byť mu i lokte z kabátu koukali, jen když huba posvícení drží. — Ty bysi se dala také hned obalamutiti, ale kam by to, prosím tě, šlo? — Když poslední žoldy z kapsy vylítají, tu se všecko převrací, z veselosti se stává žalost a těžko žíti s někým po potlučení.

Justina: Milý pane otče! to jest sice pravda, ale pomyslete též, že bývá někdy z rána pošmourno, a po poledni nebo k večerní době zase se nebe vyjasní, a pak svítí krásně slunce. Tak to také bývá v lidském životě.

Jelenský: Dobře! Ale záhy se zase zamračí a pak bývá bouřlivé počasí, které nadělá mnoho škody.

Justina: Proti tomu se zvoní, dříve než bouře a krupobití vznikne, nebo hned, jak vychází na oblohu mraky, troubí se na mořského šneka, a hlasem tím se oblak odstraní nebo rozerve. — Ó! mysli si, pane otče, že tomu pří-

kladu porozumíme! Kdybych já si Kostohryza vzíti měla, zajisté bych mu dřív dobrých příkladů dávala, domácí záležitosti v pořádku vždy měla a tak ho k sobě přidržela.

Kristinka: Já bych se též domnívala, že pan Kostohryz, pokud jest svobodný, nemá se kam utéci leč do hostince.

Jelenský: Obě soudíte, jak rozumíte, a teď už dost! — To se nestane, aby ten bídák měl do mého domu přijíti. Ty si vezmeš pana Vokroje! Ten jest dobrý hospodář a vdovec, který se svou manželkou asi třicet let ve svornosti žil. Nynčko jest osm let vdovcem, má pěkné jmění, nemá dítek, a že není už mladý, to neškodí, poněvadž jest moudrý a bohatý.

Kristinka: To by si slečna shnilý meloun popadla.

Jelenský: Drž hubu! — Mně se zdá, že ty jí to sama do hlavy sázíš a od mého rozkazu ji odvracuješ. Ať jest to naposled, sice s tebou udělám jiný prostředek! — Teď jděte do pokoje, a ty, Justino, buď připravena, abys sobě vzala pana Vokroje. — Jest uzavřeno. (Odejde.)

II. Výstup.

Justina. Kristinka.

Justina: Já si vzíti takového šedivce, který čítá osmdesát let? — Ne, to by bylo tuze mnoho žádáno. — A ten, kterého mé srdce miluje, měl by býti ode mne vzdálen? To není možná snésti. — To by bylo pěkné, abych byla ženou muže, který jest o dvaašedesát a ještě více let starší!

Kristinka: Já bych si takového zpuchřelce nikdy nevzala.

Justina: Když si nedá otec něco vymluviti, jsou mravné dítky povinny, aby ho poslechnuly.

Kristinka: Ovšem, ale ne v této věci; neboť to jest smlouva na celé živobytí, a následky toho bývají pak tvrdé a zlé.

Justina: Ty máš svatou pravdu. — Pojďme ale raději, aby se otec zase nezlobil. (Odejdou do statku.)

III. Výstup.

Kostohryz. Kašpárek.

Kostohryz: Milý Kašpárku! Ukrutný to jest pohled na tento statek, v němž bydlí celá blaženost má; od něho závisí můj život, v něm jest moje bohatství a moje uzdrava, a přece jest mi chodba do něho zatarasena. Jsem osamotnělý a nemám se sem přiblížiti; já však to učiním, ať se děje cokoliv, jen když svou Justinu spatřím. — Justino drahá! pro tebe se rmoutí srdce moje! pro tebe jest blaho mého života ztraceno. — Ach!

Kašpárek: Jen netřeštěte pro jednu holku! Totě jakoby byla ona sama na světě, a zatím je jich všudy až nazbyt. Přijde-li člověk někam k muzice, tu se jich k vám vine co včel do oulu. Sotva jedné ruku podáte, už se s třemi taháte. poněvadž vás každá k tanci táhne, div že vám ruku nebo nohu z kloubů nevytrhne. — Proto vám povídám, abyste si nedělal srdce truchlivé.

Kostohryz: Milý Kašpárku! těžké jest to přemahání, neboť není nad Justinu milovanějšího stvoření ve světě.

Kašpárek: A proč tedy hekáte? — Vemte si ji, a bude po komedii!

Kostohryz: Rád bych to udělal, ale nemohu.

Kašpárek: He he! — nemohu! — Řekl bych: Já si tě vezmu — a jest po námluvách. Kdyby svolila, popadl bych ji, odešel s ní, a bylo by po kopulaci.

Kostohryz: Ty sprosťáku! Takový život nechci míti, aby nám kněz ruce nesvázal. — To však je pravda, že bych s ní mohl na vrchole utéci a tam bydleti. — Ha! víš co uděláme? — Půjdeme na Metuziánský vrch, tam najdeme kouzedlnickou bohyni Frýdu a ona nám ve všem pomůže.

Kašpárek: Br! — já nepůjdu.

Kostohryz: A proč?

Kašpárek: Br! — to jest ošklivá baba, jak to o ní každý povídá, a kdo neučiní všecko, co ona chce, z toho prý stvoří hnusné zvíře. Což aby ze mne, poněvadž já nejsem veliký, udělala veverku nebo ježka? — To bych byl čistý tvor!

Kostohryz: Učiníme jí všecko po vůli, poprosíme ji o pomoc, a tak můžeme býti šťastni. Já mohu Justinu a ty Kristinku obdržeti.

Kašpárek: Ovšem, že to štíhlé a švitořivé děvče jest mi milejší než mnohý sochor nebo motovidlo, ale abych si pro ni mozkovici lámal, tolik gusta přece na žádné ženské stvoření míti nebudu.

IV. Výstup.

Justina (objeví se u okna). Předešlí.

Kašpárek (uzřev Justinu): Pane! váš klenot cení na vás zuby.

Kostohryz: Kde, milý Kašpárku? (Otáčí se).

Kašpárek: Tam v okně!

Kostohryz: Ha! jistě. (Udělá poklonu).

Justina (otevře okno). Dobré jitro, pane Kostohryze! Kde vy se tu berete?

Kašpárek: My se nebereme odnikud, my sem jdeme pěšky a jedeme po svých.

Kostohryz: Přesladké stvoření! přicházím sem, abych se potěšil s vámi.

Justina: Milý pane Kostohryze! můj otec nechce o vás ani slyšeti. Já a Kristina jsme o vás mluvili, vychvalovali jsme vás, ale on jakoby byl na jehlách. Připovídá mi starého Vokroje, kterého já zapuzuji. Budu-li moci to proraziti, nevezmu si toho starce, a kromě vás nebude mým nikdo, ať jest to ten či onen!

Kostohryz: Dobrá duše! kýž jest možná vás unésti, abychom byli oba šťastni!

Justina (stáhne prsten a hodí jej dolů). Tento prsten jest závazek naší lásky. — Ha! prosím vás, odstupte stranou! Přichází otec se starým Vokrojem, a nerada bych, aby vás tu spatřil.

Kostohryz: Já jdu tedy do háje Metuziánského, a tam budu na bohyni čekati.

Justina: Také já mám mínění tam jíti, aby mně bohyně pomohla z toho soužení. — Sejdeme se tedy. — Adie, můj amante! (Přivře okno).

Kostohryz: Pojďme tedy, milý Kašpárku, abychom na Justinu čekali! Mé srdce zajisté bude po ní toužiti velmi.

Kašpárek: Mé srdce scvrkne se zase pro Justinu ouzkostí. (Odejde s Kostohryzem).

V. Výstup.

Jelenský. Vokroj.

Vokroj (v dlouhém kabátě se žlutými knoflíky; má cop a brejle.)

Jelenský: Milý pane Vokroji! hleďte, co jest to platno! — Moje dcera jest ovšem mladá, ale rozumí každé práci v hospodářství, jest osamělá, já už jsem také věkem sešlý, a proto bych ji rád měl zaopatřenou. Někdy časem můžete po mně všecko děditi.

Vokroj: Ovšem, milý pane Jelenský! To je pravda, jen jestli dřív neumřu než vy. Já už nejsem také mladý, ale dceruška není stará a bude bezpochyby koukati po nějakém hejskovi.

Jelenský: Nemyslete si to! Ona není do světa jako jiná děvčata a jenom po hospodářství jest dychtiva. Tak-hle do zahrady jíti nebo ven na pole se podívati, to jest její jedinké vyražení.

Vokroj: To by bylo něco pro mne, he he he! Kdyby šla se mnou do polí, to by bylo příjemné, he he he he!

Jelenský: Ráda, od srdce ráda by to udělala. — Já ji sem zavolám, a chcete-li, můžete s ní mluviti.

Vokroj: To by mne těšilo, abych od ní slovo slyšel, he he he!

Jelenský: Hned to učiním. (Jde k domu a volá): Hej! hej! Justinko, pojď sem!

Vokroj: Já se budu styděti, až se na ni podívám. — Ach! už se potím.

Jelenský: Proč pak ale nejde? — Musím ještě jednou na ni zavolati. (Volá.) Hej! Justinko a Kristinko!

Vokroj: Proč Kristinko? — Já si dvě nevezmu.

Jelenský (stranou.) Ten jest už dětinský. (Hlasitě.) Toť se rozumí! Kristinka ale jest její služka, a proto bych rád, aby byly obě přítomny.

VI. Výstup.

Rumpál. Předešlí.

Rumpál: Tu jsem.

Vokroj: Proč toho voláte? — Toho si nevezmu.

Jelenský: Ten jest pro vás tuze sprostý, že ne? (K Rumpálovi.) Proč sem přicházíš? Co zde chceš?

Rumpál: Co chci? Tento jsem chtěl, tentononc —

Jelenský: Co tento, ty tentovale? — Hubu necháváš otevřenou, jako bysi do ní něco chytal.

Rumpál: Justína tu jest, to jest tento, byla zde, ale odebrala se tentononc, pryč. Sebrala se a šla tento na Metuziánský vrch, že prý je odtamtuď tentononc pěkná vyhlídka.

Jelenský: Na kopec Metuziánský že šla? a sama?

Rumpál: Nikoliv sama, tentononc.

Jelenský: S Kristinou?

Rumpál: S Kristinou i s Kristiánem a jeho tentononc pomahačem.

Jelenský: S jakým Kristiánem, co? — S jakým? — Mluv!

Rumpál: S tím mladým pánem, který zde tak často býval a s Kašparem tento. Oba utíkali a ohlíželi se po Justině, která za nima běžela.

Vokroj: A to jiná novina o té vychvalované dcerušce.

Jelenský: Jsou už dávno pryč?

Rumpál: Bude to asi tentononc nedávno, co odešli.

Jelenský: Ale jak dávno? kolik hodin?

Rumpál: Bude tomu asi hodina nebo víc tento. Já jim ještě pomáhal v zahradě přes plot a koukal jsem se za nima, až zašli. Nemám prej ale tentononc nic o tom povídat, že utekli.

Jelenský: Nemohl jsi mně to přijíti hned povědit, ty trdlo? Já bych je byl chytil.

Rumpál: Inu, když mě tentononc prosili, abych nic neříkal.

Vokroj: To tu máte! Pořád že mi dáte dceru, a ona má zatím jiného. Já bych o tom nevěděl, a za to, že mu lezu do zelí, mohl by mi někdy hodně zajdrboch nabouchati.

Rumpál: To se mně také zdá, tentononc.

Jelenský: Ty troubo děravá! proč jsi mně to neoznámil? — Nynčko půjdeš se mnou na vrch. Pan Vokroj nás také doprovodí, tam je najdeme a notně jim naboucháme.

Vokroj: Odpusťte! K tomu já se nehodím a počkám raději doma.

Jelenský: Jak? doma? — Tu nebude vám žádné pomoci, chcete-li holku dostati. Oni se tam chtějí jen skrýti před mýma očima, a ten marnotratník se opovažuje mou dceru k outěku přemlouvati! — Ne ne! já mu jí nedám.

Vokroj: Ovšem že mu jí nedáte, poněvadž si ji vzal sám a neprosí se vás o ni.

Jelenský: Pane Vokroji! jen počkejte, však my je dostaneme, že nám neujdou. Pojďte s námi!

Vokroj: Prosím, abyste toho na mně

nežádal; neboť ta hora jest vysoká, cesta nevlídná a já jsem churav, poněvadž trpím v nohách na suché loupání.

Jelenský: I jen poďte! Snad se nebojíte v lese?

Vokroj: Já se sice nebojím, ale přece mně trochu mrazí, jdu-li do lesa.

Jelenský: Tu-hle Rumpál také půjde. Já mu dám dva sedmáky, a kdyby se chtěli protiviti, on jim sám nalupá.

Rumpál: Což je o to, tentononc! Já jim namažu, že nebudou ani chtít brát.

Jelenský: No hleďte, pane Vokroji! — Tak je dostaneme lehko.

Vokroj: Inu, tedy půjdu s vámi, ale do žádné rvačky se nedám, aby se mi někdo do mého copu nevpletl.

Jelenský: O to se nebojte! — Rumpále, pojď!

Rumpál: Ale tentononc, víte-li pak, že tam bydlí kouzedlnictví?

Vokroj: Na to bych byl nezpomněl — To nepůjdu.

Jelenský: Ty hňupe! ty máš vždycky nějaké námitky. — Nebojte se, pane Vokroji! Nic se vám nestane, poněvadž tam budu také já přítomen, a pak by to nebylo hezké, abyste nevyplnil dané slovo.

Vokroj: To jest pravda. — Tedy pojďme!

Jelenský: Rumpále! vem si klacek, a my budeme míti ručnici.

Rumpál: Jak pak ale, tentononc? Z klacku se snad nemůže střílet?

Jelenský: I mlč a pojď! — Pokročme, pane Vokroji! (Všichni odcházejí do stavení.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Háj na Metuziánském vrchu. Na jedné straně skála, na druhé veliký kámen, na kterém leží veliký had.)

I. Výstup.

Frýda.

Blesky, svěťte,
hromy, kvěťte,
živlové, vy čest mi vzdejte,
v práci mé mi pomáhejte,
slyšte rozkaz můj!
(K hadu): Adame, k mé službě stůj,
co sluha mě podporuj!
Přístupu ať ke mně bráníš,
příchozího ať vždy raníš! —
Vzhůru draci, bazilišky,
slyšte hlasu mého vždycky,
kdykoli vás k sobě volám,
jaké rozkazy vám dávám,
byste ke mně přistoupili
a své práce pilni byli,
bez prodlení ji vždy vyplnili!

(Sundá se sebe kouzedlnické kolo, vstoupne do něho, načež udeří prutem do povětří. Začne hřímat a blýskat se. Vyjdou dva černí duchové. Hromobití přestane.)

II. Výstup.

Černí duchové. Frýda.

Duchové: Co poroučíš, naše řiditelkyně?
Frýda: Slyšte, milí duchové! Dnes budete

míti službu tuze důležitou vykonati. V mém oudolí jsou čtyři lidé, dva ženského a dva mužského pohlaví. Budou na mně něco žádati, a já jim přispěti slibuju. Ohražte meze naší říše živly a na každé moje pokynutí buďte ochotni! (Udeří prutem do povětří, blesky a hromy, duchové zmizí).

Frýda: Tak už jsem připravila pro vás potřebných věcí, abych tobě, Kostohryze, i tvé společnici pomohla, zač vaše srdce mě žádati bude. Staniž se v okamžení má vůle! (Odejde).

III. Výstup.

Kostohryz. Kašpárek.

Kostohryz: Milý Kašpárku! tak tu čekáme na naše milenky, a ony nejdou. Tamto dole se nám ztratily, a nyní marně po nich toužíme.

Kašpárek: Drahý pane! ony snad o nás tak nedbají, jako vy na ně pamatujete. Což, mně jest vše jedno, ať už přijdou nebo nepřijdou.

Kostohryz: Ó ty necítíš ve svém srdci lásku, Kašpárku! proto také nemáš žádné touhy. — Ó, Justino, milenko! kdy já tebe i sebe vysvobodím, aby našemu trápení již konec byl. Ukrutný otec jest toho příčinou, že se tak musíme trápiti. — Ó Frýdo, bohyně mocnosti všeliké! k tobě se utíkám, ty mně pomoz! neboť bez tvé ochrany nemohu ničeho vyvésti. Nevyslyšíš-li mne, běda mi! — jsem ztracen na vždy.

Kašpárek: Milý pane Kostohryze! musíme hodně volati, aby slyšela. — Hej! Bído! Bído! pojď sem!

Kostohryz: Ty opovážlivče! co to voláš? Frýdo, nikoliv Bído! — Nebleď užívati žádných žertů s tou mocnou paní, ať nás v okamžení

netrestá svou mocností. — Ó mocná bohyně Frýdo! pojď sem! (Počne bouřiti a blískati. Proměna ve skále, která se rozevře, u vnitř na vysokém trůnu sedí Frýda, okolo ní služební duchové; před ní Justina a Kristinka.)

IV. Výstup.

Frýda. Služební duchové. Justina. Kristinka. Kostohryz. Kašpárek.

Kostohryz: Ha! Justina a Kristinka. (Chce běžeti do skály, duchové mu zastoupnou cestu).

Frýda: Stůj, Kostohryze! Tvá nevěsta jest v mé moci, a dříve jí nedostaneš, pokud nepřijde příhodný k tomu čas. I tobě se tak stane, Kašpárku!

Kašpárek: I vždyť já si pro Kristinku tuze hlavu nelámu; libo-li vám, můžete si ji nechati.

Kostohryz: Ach bohyně! na tebe jsem se spolehal, že mně pomůžeš a jedinou blaženost mou uskutečníš; protož nepohrdni mou žádostí, ptám-li se tě, jakou ti mám oběť přinésti za milenku svou. Kdyby to i bylo živobytí mé, rád je položím k tvým nohoum.

Frýda: Buď jen dobré mysli! Justina bude jajisté tvá, což ti také svým slovem přislibuju. Potřebné jest však k tomu též dobrovolné otce jejího svolení, on sám tvé srdce zhojí, až ti Justinu odevzdá a s ní celý svůj statek tobě dá.

Kostohryz: On to sotva udělá, neboť jeho pomsta je zlá.

Frýda: Musí to učiniti, poněvadž Frýda ho chce přinutiti. Nyní pokroč a postav se vedle

mých služebných duchů; neboť Jelenský a Vokroj přicházejí s Rumpálem a s lidmi. Jim však bude se vše naopak dařiti. (Švihne prutem, skála se zavře.)

V. Výstup.

Jelenský. Vokroj. Rumpál. Lid.

Vokroj: Toť jsme už prolezli všecky vrchole a brlohy, a nikde nic! — Kdež pak by se tu také vzala Justina! — A jakou to máte hloupou naději, že by mně ona ruku podala? — Jděme domů!

Jelenský: Jen nechte! Však ony nám musí přece do rukou padnouti, poněvadž je viděl Rumpál sem jíti. Nejsou-li dole, jsou jistě nahoře.

Rumpál: Viděl jsem — tentononc.

Vokroj: Na naší veselce nebude nikdo tancovati, to vám povídám, sousede! — Pojďme domů!

Jelenský: Ale jen počkejte! — Rumpále! prolez roští!

Rumpál: Snad abych si v roští vypíchal tentononc oči, ne? — V roští snad nejsou zavrtány.

Vokroj: A krtkové také nejsou, aby do země se vryly. Už jsme všecko prolezli jako honící psové, já mám celé obočí odřené, několikrát zůstal jsem již copem za větev viseti, že bych se byl ouzkostí zbláznil, kdyby nebyl Rumpál můj cop brzy vysvobodil — a přece nic! Byla by Justina dost draze vykoupena, i kdybych ji dostal.

Rumpál: Inu, já bych tentononc se radš ani neženil.

Vokroj: To máte pravdu, Rumpále! Však já to nechci také udělati, ale tu-hle pan Jelenský

pořád mne nutí, abych si vzal Justinu, a Justina se drží mladíka.

Jelenský: Ale já mu ji nedám, a najdu-li ho zde, jsem štont ho zastřeliti.

(V tom se skála rozevře a viděti jest v ní celou společnost Frýdovu).

Jelenský: Aha! tu jsou. (Chce ke skále, v tom počne hudba, Justina tančí s Kostohryzem, Kristinka s Kašpárkem, a duchové se počnou točiti. Dva černí duchové vystoupí, každý s černým plátnem v rukou, a totéž plátno hodí Jelenskému a Vokrojovi přes hlavu, načež se s oběma počnou do kola točiti. Třetí černý duch udeří klackem oba zemany. Duchové ustoupí při blesku a bouři do skály, která se za nimi zavře. Jelenský, Rumpál a Vokroj s lidem povalí se na zemi.)

Jelenský (vstane): No, přece to byl jen sen. (Hledí na skálu).

Vokroj (povstav): Což vy jste se nebránil, sousede?

Jelenský (koukne na Vokroje): I na mou milou pravdu! vy jste se uhodil o nos, až vám otekl jako okurka.

Vokroj: Ha! což já? — Ale vy ho máte jako bandura.

Jelenský (hmatá po nose): To-hle jest pěkné! to jest přenáramný frňák!

Vokroj (ohmatává si též nos). A to-hle že jest můj nos? — Kde pak bych byl takovou bambuli zdědil? — Tím jste ale vy vinen, poněvadž jste mě sem nutil a pro vás budu teď na posměch celému světu. (Pláče.) Ó běda! běda! — nešťastný nos! — běda! — to je nos!

Jelenský: A co to, že Rumpálovi a ostatním nenarostly nosy? — Toť musilo býti nějaké

jedovaté povětří, že jsme tak opuchli. Není-li pravda, Rumpále?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: Což si nechceš snad ze mne nic dělati, poněvadž mám veliký nos? Ty mně tykáš? — Ha! jak mně to říkáš?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: Co pak jsi mně nerozuměl?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: Už to nesnesu. (Dá Rumpálovi pohlavek.) Víš, co to je?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Vokroj: On snad nemůže jinak mluviti, a bude to asi takové, jako s těmi nosy. — Není-li pravda, Rumpále?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Vokroj: Tu to máme!

Jelenský: Co je to za rámus s námi?

Vokroj: A toho jste vy původ, poněvadž jste se sem jako divoký dral. — Co jen já si teď počnu s tím ukrutánským nosem?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: Mlč už, proklatý žvatlale!

Vokroj: Mlčte raději vy, abychom neutržili ještě větších nosů než máme!

Jelenský: Máte pravdu. — Co si ale počneme bez Justiny?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: I ty halamo! (Pohlavkuje Rumpála.)
Lid (se směje).

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj u Jelenského. U prostřed stůl, v pravo a v levo dvě veliká zrcadla. V levo dvéře).

I. Výstup.

Jelenský.

To musil býti jedovatý větřík, který mne a pana Vokroje ofoukl. — Bože! to je nos! (Kouká do zrcadla). A což pan Vokroj teprv! Ten měl beztoho už dost velikou píšťalu mezi očima, a teď mu jí trojnásobně přibylo. — A tím vším jest vinna ta nešťastná dcera má a pak ten nešlechetník! — Kam ji asi zavedl? — Vždyť se mi zdálo, že jsem ji tam viděl a sice při bouřce, která mne k zemi povalila. Hm! bezpochyby to byl jenom sen.

II. Výstup.

Vokroj. Jelenský.

Vokroj (drží si šátek u nosu).
Jelenský: Pěkně vítám, pane Vokroji! — Co pak vás ten nos bolí?
Vokroj: Jděte na kolo! — Což ho mám míti nepřikrytý, aby se každý posmíval takovému rafafáku? — Hleďte, co jste to vyvedl! Kdybyste

mě byl nechal na pokoji, nemusilo to všecko býti; beztoho nepřivedl jste to dále leda k tomu nosu.

Jelenský: Nešťastná Justino!

Vokroj: To já vám umím pověděti, že ženských šlajchů a chytrostí nikdo nevyzpytuje. — To si pamatujte, pane Jelenský!

Jelenský: Milý pane Vokroji! na něco podobného jsem si nezpomněl a zvláště na nosy jsem nepřipadnul. Zdálo se mně, že musíme vyhráti a se pomstíti, zatím ale svezlo se to na nás. Buďto jsme očarováni nebo jedovatým povětřím nakaženi. — Ha! vy s tím nosem polivně vyhlížíte. (Kouká do zrcadla v pravo).

Vokroj: A což vy teprv! (Hledí do zrcadla v levo).

Jelenský: Ha ha ha! to je nos!

Vokroj: Ha ha ha! zatrolené křesadlo!

Jelenský: Vy máte nos — ha ha ha!

Rumpál: A vy jako babylonskou věž — ha ha ha!

Jelenský: }
Rumpál: } Ha ha ha ha ha: — to je nos!

Jelenský: Kdo pak by nám od toho neduhu pomohl?

III. Výstup.

Rumpál. Předešlí.

Rumpál (ukazuje ven): Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš.

Jelenský: Jdi k čertu se svým hájem!

Vokroj: Kdybysi raději věděl, čím by se mně spravil rafafák?

Rumpál: Jdi do háje Metuziánského! — tam se to dozvíš. (Odejde.)

Jelenský: Co to? Někdo přichází. (Oba si zakryjí nosy.)

IV. Výstup.

Duch služebný (co myslivec). Jelenský. Vokroj.

Duch: Mnohovážení páni! jsem myslivec a šel jsem přes háj Metuziánský. Tam jsem natrefil dvě hezké paní, které si naříkaly, řkouce: „Běda nám! zahyneme zde.“ — Já bych jim byl ku pomoci přispěl, poněvadž jsem ale spěchal, abych odvedl zastřelenou zvěř, nechal jsem je naříkati a umínil jsem sobě, že vám ohlásím nářek těch děvic. Tedy neprodlívejte a k pomoci jim přispěte! — Volno jim zajisté není.

Jelenský: Kde jste je viděl?

Duch: U skály. — Mějte se dobře! (Odejde.)

V, Výstup,

Předešlí bez ducha.

Vokroj: Na tom místě je to, kde jsme si takové nosy ulovili. — Pak aby se nám tam nějaký šotek objevil a frňáky nám ještě přirostly — ó! to není nic.

Jelenský: O to se nebojte! Když tomu myslivci se nic nestalo, nám netřeba se už také strachovati. Víte-li co? — Vezmeme s sebou starého Podivína, který býval vojákem; ten jest hrdina a umí se s kouzly obírati.

Vokroj: Což vy myslíte, že s vámi zase půjdu? To bych si dal! Já mám prozatím na svém nose dost.

Jelenský: I jděte mi už s tou řečí! — To byl jedovatý luft a ten pořád nefouká. — Jen pojďte!

Vokroj: Musí-li to býti, inu, tedy pojďme. (Odejdou.)

Proměna.

(Háj na Metuziánském vrchu, jako v II. jednání.)

VI. Výstup.

Frýda. Kostohryz. Kašpárek.

Frýda: Poslechněte, milí lidé! — Kostohryze a Kašpárku!

Kašpárek: No?

Frýda: Nastává poslední zkouška, Jelenský sem přichází s Vokrojem, Rumpálem a Podivínem. Tebe, Kašpárku, proměním já v draka a ty polezeš proti nim a budeš na ně drápy vztahovati, já však udělám okolo nich železnou mříži a oni budou v ouzkosti své na tebe, Kostohryze volati. Až se jich zeptáš, chtějí-li ti Justinu dobrovolně dáti, sice že je dáš tím drakem sežrati, odpovědí oni: Ano! — a ty, Kašpárku, odlezeš. Já se vám pak ukážu, a vše bude v pořádku vyrovnáno.

Kašpárek: Já drakem? — A snad abych jím pak zůstal?

Frýda: Toho se neboj! — Hle! už přicházejí. — Pojďme tedy stranou! (Odejdou všickni).

VII. Výstup.

Jelenský. Vokroj. Rumpál. Podivín. Později drak a Kostohryz.

Vokroj: Zase tu není nic. — Totě jakoby si z nás někdo blázna dělal.

(Skála se rozevře; v ní jest viděti Justinu a Kristinku).

Jelenský: Ha! tam jsou. — Pojďme! (V tom spadne shora železná mříže a obklopí všecky čtyry).

Vokroj: Ach, nastojte! — Teď jsme v železné posadě — ó běda nám!

Drak (leze proti nim).

Všichni (křičí): Ach, ach! po mně jest veta!

(Bouře a blesk, skála se zavře).

Kostohryz: Ukrutníci, chcete nám dobrovolně holky dáti?

Vokroj: I s Pánembohem! Vždyť já ji nechci — jen kdybych mohl ven.

Jelenský: I ať se tedy stane! (K Podivínovi). Což neumíš čarovati? (Drak odleze).

Podivín: Dejte mi pokoj! — Tu neplatí žádné čáry, poněvadž to je zde peklo a my jsme už za živa v pekle. — Běda nám!

Vokroj: Kdyby nás to peklo vypustilo, poběhnu odtud a ani se neohlédnu.

Jelenský: Já také.

Kostohryz: Jste tedy s tím spokojeni, abych si vzal Justinu?

Jelenský: Jen si ji vemte! — já vám ji s radostí dám.

(Zahřmí, blesk a mříže zmizí.)

Vokroj, Rumpál a Podivín: Aha! teď utečeme. (Utíkají).

Jelenský (klopýtne a upadne): Ach! počkejte na mne!

Vokroj: Ať čeká kdokoliv! — Já nečekám. (Odběhne).

(Skála se otevře a vyjde Justina s Kristinkou).

VIII. Výstup.

Frýda. Kostohryz. Kašpárek. Justina. Kristinka. Jelenský.

Frýda (k Jelenskému): Slyšel jsi již, že drak tě shltne, nedáš-li Justinu Kostohryzovi a Kristinku Kašpárkovi? — chceš to tedy učiniti?

Jelenský: Budiž! Justina jest tvá, Kostohryze, a já budu u vás na svá stará kolena žíti.

Kostohryz: Buď ode mne uctěna, mocná, kouzedlnická bohyně Frýdo!

Frýda: Žádné kouzlo nemá vám více škoditi, o to se postará Frýda. (Švibne prutem a při bouřce a blesku objeví se služební duchové.)

IX. Výstup.

Duchové. Předešlí.

Frýda (posadí se ve skále na svůj trůn, duchové zvednou všickni ruce).

Živlové! se s vámi loučím,
od sebe vás teď propouštím,
práce má jest dokonána,
čekejte zas na mé pokynutí,
až vám služba bude dána!

Kašpárek: A mne poslouchejte jako svého pána!

(Bouře a blesk. Frýda s duchy se objeví v bengalském ohni, skála se pomalu zavírá a)

opona spadne.

Palič ceciliánského města Mostravy.

Činohra ve čtyrech jednáních.

Osoby:

Kmotr Pavel, rychtář ve vsi.
Martin, jeho syn.
Kmotr Valenta, Ambrož, soused, Matouš, krejčí — ve vsi.
Bětuška, 17-letá, Madlenka, 7-letá — dcera Valentova.
Sousedé ze vsi.
Měšťáci.
Vít, řezník v Mostravě, bratr Valentův.
Fanynka, jeho dcera.
Kašpárek, malíř.
Meloun, Lapač, Brynda — loupežníci.
Liblinský, Rubeš — soudcové.
Pisák. Stráž. Lid.

Místo děje: Město Mostrava a okolí.

První jednání.

(Hřbitov při cestě od města Mostravy. Nad hřbitovem ves. — Lid vchází ze hřbitova do vesnice.)

I. Výstup.

Ambrož. Matouš.

Ambrož: Milý sousede! byla to řádná žena ta nebožka, ale od svého muže mnoho vytrpěla. On se jen stále nepořádným životem obíral, hledě sobě notného pití, karbanu a šejdířství. Věru ten člověk k ničemu dobrému nesměřuje

a ledacos nepěkného jsme už o něm slyšeli. — Škoda těch hodných dětí, které má!

Matouš: Ano, vy máte pravdu, kmotře Ambroži! Doneslo se mi už také k uším, že se ten člověk spolčuje s takovými lidmi, kteří si hledí krádeže.

Ambrož: Aby mě nebe netrestalo! — ale ten soused přivede to k špatnému konci a jistě bude z něho brzy vrah. Nebožka jeho žena jest pohřbena a pokud ta byla na živě, chodilo to ještě jakž takž; ale teď — no, teď bude zle. Chudince jsme rádi všickni pomáhali a dcery její až do smrti jí věrně dosloužily. Martin, rychtářův syn, nanosil jim toho dost, ale ten dareba všecko zase ženským pobral a do hospody odnesl.

Matouš: Kde pak asi je, že ani na pohřbu nebyl?

Ambrož: Bezpochyby sedí někde mezi kamarády a hrá v karty; ty jsou mu milejší než poslouchat kantorovy partesy.

Matouš: A co nám konečně na tom! Nám to ani neuškodí ani užitku nepřinese a sami máme co pozor dávati, aby nás nějaký nešťastný pád nepotkal: ať on si zase odpoví za své záležitosti!

Ambrož: I ba ovšem! Pojďme tedy po svém obchodu! (Odejde s Matoušem).

II. Výstup.

Bětuška a Madlenka (vyjdou ze hřbitova.)

Bětuška: Milá drahá Madlenko! už jsme naši dobrou matičku pohřbili. Nynčko běda nám! — Co budeme činiti? — Naše obydlí jest tak zadluženo, že nás z něho právo vyhodí, a kam se ty pak

poděješ? — Což, o mne není zle! Já půjdu sloužit, ale ty, poněvadž ti jest teprv deset měsíců přes pět let, co ty nebohá počneš? — Pokud byla matka nemocna, nestaral se otec o nás a obec musila nás živit, zvláště dobrý kmotr Pavel a ehoj syn Martin. Mně teď řeknou, abych šla do služby, ale ty, Madlenko, ty! — — ó, běda!

III. Výstup.

Martin. Předešlí.

Martin: Milá Bětuško! už jsi dosloužila své matičce, už jí nebudeš více sloužiti.

Bětuška a Madlenka (pláčou.)

Martin: Neplačte, děvčátka! Bůh vás neopustí. — Já myslím, až bude tu-hle Madlenka větší, že bude choditi do školy, pak že ji naučí Bětuška fěrtochy a pleny vyšívati a tak se bude moci také vyživiti. Já též budu pracovati v chalupě a chleba vydělávati, otec mi dá kus luky, osejeme si pole a tak budeme míti všickni živobytí.

Bětuška: Milý Martinku! vám bude ovšem dobře, když vám otec pomůže, ale my nebohé osoby —

Martin: Vždyť já také o vás se postarám. Což mi nerozumíte či rozumět nechcete?

Bětuška: Ach, Martinku! vy jste syn bohabojného otce a bohatého hospodáře, ale já jsem nebohá chudá dívka, a pak, hleďte! (pláče) máme otce tak nedbalého. — Zajisté by k tomu váš otec nesvolil, abychom se vzali.

Martin: Neplačte, drahá Bětuško! Za to vy nemůžete, že jest váš otec tak lehký. Můj tatík to už také povídal, že jest vás všech škoda,

ačkoliv za vinu otcovu nemůžete právě tak, jako nemůžou rodiče za své děti. Nu a proto nebude žádné bránění, abych si vás vzal.

Bětuška: Ó rozmilý Martinku! já se nemůžu vdávati. Vždyť nemám peřin ani šatu postačitelného a otec mi nic nedá. Nemáme ničeho mimo tu mizernou drchtu, na které nebožka matka zemřela, a na té peřině není kusa cejchy.

Martin: A tu vám otec odnesl do hospody. Tam teď sedí s nějakými darebáky, kteří vypadají jako Petrovští a propijí v pálence peníze, kteréž byl za peřinu utržil. Sousedé se tam už s ním vadili.

Bětuška: Tedy i o to poslední nás připravil! — Ó Bože nade mnou! tak už nemáme ničeho, leč čtyry holé stěny, ve kterých není ani truhlice. Vše, co se nedalo prodat, otec roztloukl — ó Bože! Bože! (Pláče.)

Martin: Neplačte, Bětuško! sice musím ještě s vámi plakati. Opustil-li vás otec váš, neopustí vás můj otec, jehož dobré srdce já znám. Jen mně řekněte, zdaž si mne chcete vzíti, a na tom mám dost.

IV. Výstup.

Valenta (opilý). Předešlí.

Valenta: Bětuško! Madlenko! to vám povídám, abyste daly na všecko pozor. Já půjdu pryč a zejtra se zase vrátím, a možná také, že ještě později zase přijdu. Kdož ví, kdy!

Bětuška: Otče! já též chci jíti nějakou službu sobě hledat, abych mohla sebe a Madlenku ošatiti a obživiti.

Valenta: Inu, já jen povídám, že jdu odtud.

V. Výstup.

Pavel (s psaním v ruce.) Předešlí.

Pavel: Dobře, že jsem tě tu natrefil, kmotře! Tu ti nesu radostnou novinu po pohřbu; máš zde od ouřadu z města psaní, a to pro ten dluh, který zaplatiti musíš, nechceš-li, aby se ti obydlí veřejně prodalo.

Valenta: Kmotře! já to vyplatím snadno, ha ha ha! — Nemám ničeho, leč tu chatrč a ta není s to, aby dluh zapravila.

Pavel: Milý člověče! za to já nemůžu. Nám jest to posláno a já ti to musím odevzdati. — Hleď! kdyby se ten dluh mne týkal, už bych ti ho odpustil k vůli těmto sirotkům a barák bych ti nechal.

Martin: Otče, udělejte to!

Pavel: Ty jsi dětinský. Toť bych já musil ten dluh sám zaplatiti. (Nahne se k Martinovi a něco mu šeptá do ucha.)

Valenta: Dělejte si s tím, co chcete! Já nemám ani haléře, nedám ničeho a jdu pryč. (Odejde.)

Bětuška: Otče! — Pro Bůh! otče! —

VI. Výstup.

Předešlí bez Valenty.

Pavel: Nech ho, Bětuško! — Ať jde, kam se mu líbí! — Váš strejc se smiloval nad vámi a u ouřadu dluh zaplatil; celá Mostrava ho za to chválí, že se ubohých dítek ujal. Tak vám tedy chalupa zůstane, ale celý ten kontrakt platí jen pro vás, nikoliv pro otce, poněvadž

jsem psal vašemu strejci, na jaké konce to kmotr Valenta dopravil.

Bětuška: Bůh vám to odměň, milý pane kmotře!

Martin: Otče! prosím vás, uděláte mi něco, zač vás budu žádati?

Pavel: Co pak chceš, abych ti udělal? — To víš, že ti jsem rád po vůli ve všem, co může býti.

Martin: I to-hle může býti, jen když budete chtíti.

Pavel: Mluv, co to má býti!

Martin: Znáte Bětušku, že jest hodná, dobrá dívka a že už mnoho zkusila; proto by už také odměny zasluhovala a já bych myslil, že by to bylo dobře, kdybyste mi povolil, abych si ji za manželku vzal. Popřejte mi kousek louky a pole, Bětuška bude doma šíti, Madlenka do školy choditi a já si budu hleděti hospodářství.

Pavel: Ahá! ty jsi to už měl dříve v hlavě a proto jsi také pořád prosil, abych se těch holek ujal. — Inu, víš-li co? — Počkej až do zimy a potom tě ožením. Zatím si můžeš louku a pole, vzdělávati co vlastní hospodář, abysi mohl na druhý rok něco utržiti, až budeš do svého vlastního hrnéčku koukati. Bětuška a Madlenka můžou býti zatím u nás ve stavení, až se jim jejích chalupa opraví. Já sám pošlu tam zedníky a řemeslníky.

Martin, Bětuška a Madlenka: Zaplať vám to nebe, otče!

Martin: Otče! vy máte tuze dobré srdce. — To bude radost, viďte, Bětuško?

Bětuška: Ovšem, milý Martinku!

Pavel: Milý synu a drahé děti! teď pojďme domů, abychom si hleděli práce!

Martin: Ano, tak to uděláme.

Bětuška: Musím se dříve podívati do chalupy a zamknouti. Pak bych šla také ráda strejci poděkovati za to, že se nás ujal.

Pavel: To můžeš učiniti, dříve však pojď k nám, abysi něčeho oď pokrmu a nápoje požila.

Martin: Ano, dříve se musíte posilniti, Bětuško, i ty, Madlenko! — Tedy pojďme! (Odejdou.)

VII. Výstup.

Valenta.

Kde pak asi leží? (Kouká přes hřbitovní zeď.) Ha! v dobrém je místě a tam také patří. — A chalupa že přijde do prodeje? — Ha ha ha! — Nic nebudete míti, poněvadž vám poctivě zaplatím, ha ha ha! — Nemá-li zůstat ani mně ani dětem, nesmíte vy ji také dostat. — Kousek hubky zapálím, do komůrky vstoupím, tam to štrčím do slámy a pak prchnu k svým kamarádům do lesa, jak jsem to s nimi už umluvil. Zejtra odeberu se zase tajně do města k svému bratru, který má sice dost bohatství, ale nechce ani haléře dáti. Tomu odzpíváme, město zapálíme a peněz sobě narabujeme. — Ha ha, to bude vešelé živobytí, Valento! — Teď tedy rychle do chatrče a pak do lesa! (Odejde).

VIII. Výstup.

Bětuška. Martin (s lopatou na rameně).

Bětuška: Vy tedy, milý Martinku, půjdete v pravo na roští a já v levo do chaty.

(Ve vsi nahoře vypukne oheň.)

Bětuška (spatřivši požár): Bože na nebi! naše chatrč jest v jednom plamenu.

Martin: Ovšem že jest to oheň. (Utíká z jeviště, Bětuška za ním.)

IX. Výstup.

Lid (s konvemi v rukou.)

Lid: Hoří! hoří! (Zvonění na poplach, pokřik, lidé utíkají do vsi.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Skalnatá krajina v lese. — Bouře a blesky. — Oheň, u kterého leží loupežníci.)

I. Výstup.

Meloun. Lapač. Brynda.

Meloun: Milí bratři! to je dnes nepokojná noci; pořád se ten hřmot rozlehá a oblaka se stále trhají, jakoby nás chtěly zasypati svými blesky.

Lapač: Jest-li pak náš včerejší společník přijde?

Brynda: Vždyť nám podal ruku. — Věřte mi, že je to chlap odvážlivý, a ačkoliv já už dlouho se pohybuju v tomto živobytí, přece bych takové srdce míti nemohl, abych svého vlastního bratra nelitoval.

Lapač: Však ho tu nemáš ještě jistého, poněvadž byl včera opilý na mol.

Brynda: To nic nedělá; on pravil, že doma nezůstane a že nás tu najde. Až udeří sekerou na strom, bude to znamení, abychom mu šli vstříc. (Slyšeti jest udeření.) Aha! už jde? — Tedy se zvedněme! (Nové udeření.) Už nás hledá Valenta.

II. Výstup.

Valenta (se sekerou na rameně.) Předešlí.

Valenta: Ach! tu jste, bratři kamarádi! — Myslil jsem, že jste mi nevěřili a odešli, a já že vás budu muset všecky zastati, chci-li bratra zamordovati, město Mostravu zapáliti a vyrabovati. Poněvadž však jste tady, těší mě to velmi. — Já jsem dnes už jeden dobrý skutek vyvedl.

Meloun: Co jsi udělal?
Brynda: Snad jsi něco ulovil?
Lapač: Něčeho tučného jsi se dopídil?

Valenta: Mnoho to není — tato sekyra a asi deset stříbrňáků. Zapáliv svou chalupu, šel jsem k lesu, kdežto ležel kmotr hajný a spal. Já si ho ze zadu popadnul, sekeru jsem mu vyrval a jednu jsem mu ní dal do hlavy; pak jsem ho vyraboval, do struhy zatáhl a prchl.

Lapač: Jakou že jsi to chalupu zapálil?

Valenta: Svou vlastní, poněvadž mně ji páni chtěli dáti do prodeje a já bych z toho ani haléře nebyl dostal, jelikož věřitelové už na každý došek čekali. Tak jsem se pomstil všem, kteří mě vždy kárali a ožralců mně nadávali. Teď se zase těším na bratra a jeho dceru, kteří mně už několikrát vymluvili; na nich si žáhu uhasím a celé Mostravě notně posvítím. — Bratři

kamarádi! to nejde, aby jeden nebo druhý nějakou lítost měl. Zde má ruka, že jeden za všecky umříti chceme!

Meloun: Bratře Valento! buď ty naším vůdcem! — Ty máš k tomu dobré nápady, kurážné srdce a proto nám to zdařile půjde.

Lapač: } Valenta buď vůdce náš! —
Brynda: } Ať žije!

Valenta: Dobře tak! Co vám tedy poručím, to budete dělati, já ale také s vámi všudy stejně půjdu a třeba ještě více pracovati budu. — Ha! máme-li co píti?

Lapač: To víš. — Tu máš pálenku v soudečku a pij do sytosti! Ty jsi hodný chlap, prodal jsi peřinu a platil za nás v hospodě, proto tě milujeme, vůdce náš! — Pij!

Valenta: Dej sem soudek!

Lapač: Tu ho máš! (Podá mu soudek.) Pij, jak ti chutná!

Valenta: Milí bratři! teď se hodně napijeme, abychom měli dost kuráže a pak do města půjdeme.

Brynda: Jen aby se nám to nepokazilo!

Valenta: Co se ti pokazí? — Já přijdu k bratrovi, který mě snad u sebe přes noc nechá; vy budete každý v jiné hospodě, jen Meloun bude se mnou. Já nejdřív bratra zabiju a potom dům zapálím; vy také všude podpálíte, všecko vyrabujete a zde se zase sejdeme, abychom se pak o kořist rozdělili. — Ha! co to slyším? Nějaké kročeje? — Toť musíme stranou odejíti a pozorovati, kdo sem přijde.

Lapač: Pravdu máš! — Odstraňme se tedy! (Všickni odejdou.)

III. Výstup.

Kašpárek.

To-hle je ohavná cesta! Bouře mě překvapila tak, že jsem do toho lesa vlézti musil a teď nevím, kam půjdu, poněvadž si měsíc se mnou hraje na šukačku. — Aha! tu-hle měl někdo oheň; zde si sednu a počkám až do rána, až bude den; pak snad trefím na dobrou cestu. (Usedne.)

IV. Výstup.

Valenta. Kašpárek.

Valenta (vystoupí a převalí se přes Kašpárka.)

Kašpárek: Kdo jsi, pekelníku? (Vyskočí a třese se ou zkostí.)

Valenta: Ha! kdo jsi ty, nimravý člověče?

Kašpárek: Pro — prosím, já jsem ma — malíř.

Valenta: Malíř? — A kde jsi se tu vzal?

Kašpárek: Zabloudil jsem a nemůžu odtud vyjíti.

Valenta: Umíš také podobizny malovati?

Kašpárek: Také umím (stranou) ale nosem po rukávu.

Valenta: Co bysi dle svého malířského frajkumstu ve mně poznával?

Kašpárek: Počkejte, až se na vás podívám! — Popředu maloval bych vás jako nějakého taškáře a pozadu jako nějakého zloděje.

Valenta: Haha! máš dobré oko. — Pojď se mnou také do spolku a bude ti u nás dobře; ty nám můžeš dělat špehýře a pak dostaneš také díl z rabuňku.

Kašpárek: I to jsem při tom. Jen když dostanu dost jíst a pít a peníze a plat a šat.

Valenta: To všecko budeš u nás mít. — Hej, bratři kamarádi!

V. Výstup.

Meloun. Brynda. Lapač. Předešlí.

Valenta: Zase máme nového společníka! a tak nás jest už pět. Čím dále, tím víc nás bude přibývati, a až se z nás stane silný spolek, potom se všemu naproti postavíme. — He he, milý kmotře rychtáři! teď se budeš ostýchati, zase mi něco od ouřadu z města vyřizovati. A páni v Mostravě budou na to též s patra pohlížeti, až jim kmotr Valenta z jejich kamenných baráků trochu popele nadělá a tak se na nich pomstí. — Ha! jen vesele, bratři kamarádi!

(Zpívá):

Mějme se jen rádi,
bratři kamarádi!
To jest naše potěšení,
když se dáme na loupení,
a když požár červený
na nebi je zardění,
sílu svou když roztáhne,
tu mysl naše obláhne,
tu jsme hned veselí.

Druzí (zpívají):

Tu jsme hned veselí,
hurá! hurá! hurá!

Kašpárek (zpívá):

Zlá šibenice, zlá,
a provaz nevěsta je tvá,
hurá! hurá! hurá!

(Všichni odcházejí.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj v domě Víta v Mostravě. — U prostřed stůl a židlice. — Před večerem.)

I. Výstup.

Vít a Fanynka (sedí u stolu.)

Vít: Milá Fanynko! hleď, jaké to jsou potom podivné okolnosti! Jest tomu asi deset dní, co jsem zaplatil ten dluh, aby zůstala chalupa pro děti a nynčko ten barák vyhořel, tak že jsou mé peníze ztraceny a děvčata přece žádného obydlí nemají. Ubohé dívky! — Kam asi ten bohaprázdný bratr můj zaběhl? Kdož ví, zda-li mu to jest známo, že jeho chatrč vyhořela!

Fanynka: Milý otče! aby mně Bůh hříchy odpustil! — ale já si myslím, že ji třeba strejc sám zapálil.

Vít: Hm! proč by to udělal? — Vždyť by tam mohl sám s dětmi bydleti a byla by to hloupost, něco podobného učiniti.

II. Výstup.

Bětuška. Madlenka. Předešlí.

Bětuška a Madlenka (políbí Vítovi ruku).

Vít: Jen nechte, drahé děti! — Nyní jste zase nešťastny a moje dobrodiní, že jsem vám ten dluh zapravil, nic vám neprospělo. — Co budete teď, ubožátka, dělati?

Bětuška: Ach! (Pláče). Já můžu sloužiti, pane strejčku! — ale co bude Madlenka dělati?

Vít: Z toho nebude nic, Bětuško, poněvadž jsou teď špatné služby, já ti ale povím něco jiného. — Dám vám chalupu zase vystavěti a tam můžete v bázni boží živy býti. — A pak, co jest to? Já jsem slyšel, že si tě chce Pavlův Martin vzíti.

Bětuška: Ovšem že chce; Martin to myslil hned učiniti, ale otec jeho odložil to až na zimu a zatím nám barák vyhořel. — Teď z toho sotva něco bude. (Pláče.)

Vít: Jen se mne nech o to starati! Já ti pomůžu, na to se můžeš bezpečiti. — Teď však jděte, holky, s Fánou, aby vám dala něco k večeři, já si zatím drobet lehnu na lože.

Bětuška: Spěte tedy dobře, pane strejčku! (Odejde s Fanynkou a Madlenkou.)

Vít: Ale dnes jest mi zrovna tak, jako by na mne sahal kostlivec a nějaké neštěstí mne mělo potkati.

III. Výstup.

Valenta. Vít.

Valenta: Dobrý večer, bratře Víte! — Dobrý večer!

Vít: Dobré večery jsi už dávno mohl míti, ty proklatý ničemníku, jen kdybysi byl k něčemu dobrému na světě. Pořád jen běháš a se touláš a tak snad ani nevíš, že jsem ti vyplatil chalupu pro děti a ta vyplacená chatrč že zase vyhořela.

Valenta: To je asi škody! — Ty jsi tedy ten dluh zaplatil?

Vít: Ovšem že jsem to učinil a kontrakt pro tvé děti poslal, avšak ty věčně se jen po-

tloukáš po světě a proto o ničem nevíš, ty ukrutníku!

Valenta: Milý bratříčku! já ti všecko tvé dobrodiní oplatím; však uhlídáš. Ačkoliv mne tvá domluva tuze zlobí, přece ti odpouštím a nepřeju ti toho, co ty mně vinšuješ; ano bolí mne bratrské srdce mé, že jsem tě kdy rozhněval a proto — (vytáhne nůž a bodne Víta.)

Vít: Pro Bůh! — Bratře! co děláš? — Já umřu — ale — běda — tobě! (Umře.)

Valenta: Ha! vidíš, jak já to umím? — Nyní půjdu, všecko vymorduju a v krutém požáru těla zavražděných na prach shoří. Nejdříve ale musím notně rabovati.

IV. Výstup.

Fanynka. Bětuška. Madlenka. Předešlí.

Fanynka: Otče! (Uzří Víta mrtvého.) Ha! běda! — Kdo se to opovážil? — — Strejče! to vy jste zabil mého otce. — Ha! teď se musí u soudu ohlásiti, co se stalo.

Valenta: Jak? Ty mne udati? žalovati? — Za to také dostaneš odměnu. (Bodne Fanynku.)

Madlenka (vykřikne a uteče.)

Bětuška: Otče, pamatujte se!

Valenta: Jak? Pamatovati se? — Ty bysi mne mohla též prozraditi. (Propichne Bětušku).

Bětuška: Ach! otče! — to-hle nezůstane — bez — pomsty — ach! (Umře.)

Valenta: Marné volání o pomstu. — Teď počnu rabovati. (Rabuje). Tak! Zlata a stříbra dost, za to bude hojně pálenky a bude se to kapitálně píti. — Ha ha! Teď zde ležíš, milý bratříčku, a nesmíš mně už ničeho vytýkati,

poněvadž jsem ti zamknul ústa na věky. V požáru najdeš věčný odpočinek. (Vyjde ven.)

V. Výstup.

Madlenka. Stráž.

Madlenka: Tatinek zabil strejčka a sestru a Fanynku.

Stráž: Ha! kde jest ten neznaboh ukrutný?

VI. Výstup.

Valenta. Předešlí.

Valenta (nevšimnuv si stráže): To jsem to naraflčil dobře, všecko jest zapáleno a já půjdu hledat bratry kamarády.

Stráž: Stůj, mordýři!

Valenta: Ach! — běda mně!

Stráž (chopí a sváže jej. V tom počnou se všech stran divoké plameny šlehati.) Ty jsi také zapálil. Za to dostaneš.

Valenta: Prosím vás, nechte mě tu, ať shořím!

Stráž: To by bylo málo pro tebe. (Odvláčí Valentu; Madlenka naříká, v tom rychle) opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Radní síň. Stůl, za nímž sedí písák. — Soudní stolice.)

I. Výstup.

Liblinský. Rubeš. Pisák. Madlenka. Sousedé. Měšťáci.

Liblinský: Milé děvčátko! otec tvůj zabil strejčka, Fanynku a Bětušku také, viď?

Madlenka (plačíc): Ano! — Kdo pak mne teď bude česati, na mne práti, kdo se o mne starati? — Otče! otče! co jste to udělal?

Sousedé (pláčou).

Rubeš: Neplač, milé dítě! my se o tebe dobře postaráme. — Vy ale, milí sousedé, vemte si z toho příklad, že v tom byla ruka boží, aby to dítě ušlo z rukou mordýřových. Míra zločinů toho paliče byla dovršena, a proto, poněvadž tvůrce nebeský nemohl se už na to dívati, seslal pomstu svou na necitelného otce a zachránil toto nevinné mlaďátko, aby samo jej prozradilo a na stráž volalo. Kdož by byl bez něho co věděl? Město naše Mostrava, jsouc zapáleno ze čtyr stran, ovšem vyhořelo, ale mordování a rabování jsme šťastně ušli, což by se nebylo stalo, kdyby tohoto dítěte nebylo.

Sousedé: To dítě zaslouží, aby bylo obdařeno.

Měšťáci: My je štědře obdaříme.

II. Výstup.

Martin. Předešlí.

Martin: Milý Bože! — Madlenko! kde jest Bětuška?

Madlenka: Ach, Martinku! ona jest zabita.

Martin: Po mně jest veta! (Převalí se na podlahu; sousedé jej vzkřísí.)

Liblinský: Kdo ta byla?

Martin: Moje nevěsta. — Ó hrůza! — nešťastný otče!

Liblinský: Až tato maličká doroste, můžete si ji za manželku vzíti, aby vám starší sestru vynahradila.

Martin: To udělám, urozený jemnostpane! Ó, jak jsem Bětušku nesmírně miloval, poněvadž to bylo dobré, ctnostné a bohabojné děvče!

Rubeš: Nyní sem přiveďte Valentu!

Pisák: Má se státi! (Odejde.)

Rubeš: Což tedy myslíte, sousedé a měšťané, jaký soud máme na toho paliče vynésti?

Sousedé a měšťané: Ať jest kolem lámán!

Rubeš: Tak se mu staň! Hlava jeho budiž uťata a na veřejné silnici pro výstrahu na špici nabodnuta!

III. Výstup.

Pisák. Valenta. Předešlí.

Valenta: Zde stojím před vaším soudem.

Liblinský: Sem patř, tyrane, na své poslední a nejmladší dítě, které tě prozradilo! To se stalo božím řízením. — O jak ti to nemá ňadra hrýzti, že jsi zamordoval svého vlastního bratra, jeho i svou dceru! Co více jsi ještě spáchal, ani nám známo není.

Valenta: Hajného jsem zabil, svou chalupu zapálil, celé město ohněm zničil — to ostatní učinili moji kamarádi.

Liblinský: Za to budiž kolem lámán, hlava ti uťata a na špici nabodnuta. — Buď ti milostiv Bůh!

IV. Výstup.

Stráž. Meloun. Brynda. Lapač. Předešlí.

Valenta: Vítám vás, kamarádi! — Já už jsem odsouzen.

Liblinský: Vy tři jste také smrti hodni a protož budete provazem odpraveni.

Martin: A teď, když už jest všecko spořádáno, vezmu já si to dítko sebou.

V. Výstup.

Pavel. Předešlí.

Pavel: Milý Martine! to jsem měl o tebe strach.

Martin: Nu, co dělat, drahý otče! Chtěl jsem si vzíti Bětušku za ženu, poněvadž však jest už nebožkou, počkám na Madlenku, až doroste, a učiním ji šťastnou.

Pavel: Děj se podle tvé vůle, Martine! — Slavné právo! toto dítě beru si na starost.

Liblinský: Až ta holka doroste, dostane od města hojného věna, poněvadž celé město od vymordování zachránila. — Ve třech dnech bude tento palič a jeho soudruhové odpraveni na znamení ukrutných věcí, které byly spáchány jejich rukama.

Sousedé: Ať žije spravedlnost a slavné právo!

Valenta: Ach! milí lidé, manželé, ženy, mládenci i panny! vezmete si ze mne příklad a zvláště vy, otcové, dělejte dobrotu, nepodávajíce se pití pálenky! (Klekne a modlí se.)

Opona spadne.

Frydolín,
aneb:
Podvodu strašná odplata.

Činohra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Václav z hradu Pohořína
Hedvíka, jeho manželka.
Edmund, hradní.
Frydolín, panoš 17letý.
Kulda, Ambrož, myslivci.
Marek, Mikeš, havíři.
Hájek, Linhard, hutníci.
Berka, řiditel hutí.
Kašpárek, dělník v hutích.
Zbrojnoš.

Místo děje: Hrad rytíře Václava a krajina u hlavní šachty.

První jednání.

(Malý pokoj na hradě. Na stole stojí dohořívající lampa. Na stěně visí na hřebíku šat. — Bije třetí hodina).

I. Výstup.

Frydolín.

Již jsem přečkal tuto noc, že budu moci chrám Páně navštiviti a svou povinnou službu Pánubohu vykonati. Dnes zajdu zase k starému,

nebohému, v těžké nemoci postavenému Ambroži, abych mu vyřídil, že milostivá paní se strojí k němu přijíti. Ó! ten bude míti zajisté velikou radost, že mu ta dobrá paní oděv chystá. Dej jí za to Bůh dlouhé živobytí a stálé zdraví! Kdož by nebyl potěšen, vidí-li, že jest tak milosrdnou k chudině? Dnes jest pátek a já ponesu zase od ní almužnu pro ubožáky. Ó! to jest má největší radost, mohu-li něco takového činiti. Kýž bych sám byl mohovitým pánem, abych mohl chudobu podporovati! Můj otec byl však jenom chudý žoldnéř a sloužil u nebožtíka rytíře věrně a spravedlivě až do skonání. Nynčko jsem já nastoupil jeho službu a se srdečnou radostí konám každý rozkaz milostivého pána a šlechetné paní rytířky. Ona však káže tajiti před naším velitelem vše, co dobrého vykoná, poněvadž jest rytíř na to žehrav, když jeho choť podporuje chudé, což jí činí největší radost na světě.

II. Výstup.

Hedvíka (pohnutá a uplakaná). Frydolín.

Hedvíka: Nebesa! proč mne necháváte zde se soužiti? proč mám býti tak pronásledována? — Vždyť jsem se ničím zlým neprovinila a přece mám zlé snášeti za svou věrnost a za svou dobročinnost. — Než děj se jak děj, když se to Pánu nebes líbí! (Zamyslí se.)

Frydolín (stranou): Co se asi stalo? (Sepne ruce): Ó Bože! kterak jest paní pohnuta velmi!

Hedvíka: Proč na mne škaredě hledí? proč mi vytýká toho poctivého, nevinného a mír-

ného Frydolína? proč se ušklíbá jeho pysk, jakobych byla nějaká obluda? (Pláče.)

Frydolín (stranou): Mě jí vytýká? — Ó Bože!

Hedvíka: Ať mě mučí, ať mě usmrtí! — (Spatří Frydolína.) Ty jsi zde, ctný a bohabojný Frydolíne?

Frydolín (skloniv hlavu, s rukama sepnutýma): Jsem zde, vaše milosti! — Račíte-li něco poroučeti, jsem k službám.

Hedvíka: Milý, dobrý Frydolíne! Poněvadž jsi tak nábožný a chudým nakloněný, začež tě návidím, za to jsem pronásledována, velmi pronásledována; a však milý Bůh mně to všecko nahradí.

Frydolín: Milostivá hraběnko! to že zkoušíte pro mne? — Ó Bože! — Prosím poníženě za odpuštění. (Klesne na kolena.) Jsem-li já příčinou trápení milostivé paní, ať mne nebe odtud odstraní!

Hedvíka: Vstaň, dobrý hochu a miláčku všech dobrých lidí! Bůh tě má rád, poněvadž jsi též oudem a oučastníkem našeho dobročinného spolku. — Ať mě slyší celý svět, že raději zhynu, než abych přikázání svého tvůrce nezachovávala! — Miluj svého bližního jako sebe samého! — Můj manžel ale skrývá v sobě urputné, nelítostné srdce a nemá v sobě slitování žádného. — Tu máš peníze, jdi k starému Ambroži, pozdrav ho a řekni, že mu posílám částku dobrodiní svého, aby jí použil a své ztracené síly zase nabyl! Chudák jí beztoho po čas své těžké nemoci mnoho potratil.

Frydolín: Ten bude asi tisíceronásobně děkovati. — Včera jsem jej viděl, když hledal žaludy, při čemž sobě stěžoval, že jest velmi bídný.

Hedvíka: Jdi tedy a dej mu ten tuzér! — Odpoledne zase půjdeš k starému Tomáši a vyřídíš mu, že mu zhotovím teplý oděv.

Frydolín (políbí Hedvíce ruku): Ó, jak budou ti dva asi rádi! — Já budu při těchto dobročinných skutcích požívati radosti nad radost s těmi nebohými, a proto zaplať vám to Bůh, milostivá paní! (Odejde.)

Hedvíka: Ó ty dobrá a lásky plná duše! tobě se někdy tvůrce nebeský odmění, neboť ty jsi ten jediný, s kterým se srdce moje potěší.

III. Výstup.

Edmund. Hedvíka.

Edmund (naslouchá skrytě mezi kulisami).

Hedvíka: Ó Frydolíne, můj milý společníku! v tobě skrývám své tajnosti dobrých skutků, které skrze tvé ruce činím.

Edmund (vystoupiv): Tak jest to tedy přece pravda, že vy, milostivá paní, s tím bídníkem tajné schůzky máte? — Váš manžel jest od vás zavržen a vy s pacholkem tajností používáte? — Ha! co jsem to na své vlastní uši slyšel!

Hedvíka: Jak se můžete opovážiti, vy necnostný hradní, taková urážlivá slova mně dávati? — Ať vás za to Bůh trestá a pomstí na vás toho, kterému jest moje srdce k podpoře náchylno, poněvadž jest toho hoden! — Proč mu toho závidíte, vy nevlídný muži? — Vězte to, že vaše zuření proti miláčku chudých žádného prospěchu míti nebude, kdežto já přece budu činiti, co se mi líbí, poněvadž mě nikdo od toho neodvrátí. (Odejde).

IV. Výstup.

Edmund (sám.)

Ó ty smělá hrdopýško! Jaká to sprostnost? — Toho chlapce že miluješ a ten má od tebe býti náviděn? Každý jiný má býti zavržen a za nevlídného považován? — Ha! počkej jen, až se všecko zprostředkuje s tím pokrytcem Frydolínem! On musí pryč a dost na tom! — Jak mile budu s rytířem mluviti, všecko mu oznámím, co jsem byl slyšel. Já abych byl nevlídným nazván — ha! to se uvidí. — Aby ti byl, rytířko, pacholek milejší než tvůj pán a já abych byl pro takového halamu zavrhnut — to se nesmí státi! — Frydolín, tvůj miláček, musí býti zničen! (Odejde.)

V. Výstup.

Rytíř Václav.

Ha! zde není nikoho. — Ó Václave! Václave! kam tvá mysl zalétá, kam tvé srdce se octnulo, že mrtvina na něj zasedá? Ó, kdo jest příčina tvého zarmoucení? — Tvá Hedvika, která vždy ve svém kabinet-pokojíčku sedí a všelikou prací se obírá, svým pohledem jakousi nevlídnost ke mně jeví a oči její buď do oblak hledí aneb o zemi se opírají, jako bych nebyl hoden, aby manželka má na mne pohlédla. Avšak o to já se postarám, abych zvěděl, zdali jsem podoben člověku či nějakému pekelníku.

VI. Výstup.

Václav. Edmund.

Václav: Slyšte mě, Edmunde! Dnes si vyjdeme na procházku do řeřabinového a jasano-

vého stromoví; tam jest pěkné zásluní, tam budu s vámi mluviti o věcech, které se týkají mé osoby.

Edmund: Též já mám něco na srdci. co mne bolí a co se netýče mé osobnosti, nýbrž vaší rytířské milosti.

Václav: To mi můžete snad hned vyjeviti?

Edmund: Neračte se ale horšiti a mne vyzraditi, čímž byste pomstu a závist na mne uvalil.

Václav: Ničeho se neobávejte a ať se to týká kohokoli, všecko mně povězte!

Edmund: Jest to něco strany vaší milostivé paní.

Václav: Toť právě záležitost, o které jsem se chtěl s vámi též poraditi. — Tedy mluvte!

Edmund: Vaše milostivá manželka zapomíná, že má za chotě rytíře Václava a všecku svou náklonost na Frydolína přenáší, jak jsem o tom dokonale přesvědčen. Věc tato musí se vyskoumati.

Václav: Kterak ale tomu předejíti?

Edmund: Víte-li co, rytíři? — Odstraníme toho sprosťáka a jak mile on bude pryč, pak se všecko obrátí. Pak nebude nikoho, komu by se ona svou láskou svěřila a pro vás bude to blažené živobytí.

Václav: Ponavrhni mně tedy, kterak bychom se toho člověka sprostili!

Edmund: Inu, to uděláme takto. U veliké šachty jest sprostý Marek a s ním zároveň Mikeš; těm lidem nějakou odměnu přislibte a poručte těm havířům, aby Frydolína, kterého tam pošlete, se zeptali, co chce? Až se jich bude tázati, je-li rozkaz pánův vykonán, ať ho vezmou a do šachty hodí, kdežto on se zabije a na hutě

ven vyplave. Všeobecně bude se pak mysliti, že tam spadl.

Václav: Moudře mi radíte a já budu dle vašeho návrhu jednati. Teď hned k šachtě se odeberu a havířům poručím, co mají dělati. Jejich jazyky uplatím, aby byly mlčenlivy. (Odejde.)

VII. Výstup.

Edmund (sám.)

Ha! výborně, převýborně! Tvůj miláček, nádherná paní, musí z cesty a v tomto okamžení Edmund nad tebou zvítězí. — Jen počkej, milý Frydolínc! Dnes posledně a pak nikdy více si neprohlídneš tuto krajinu. — Šťastnou cestu na věčnost, milovaný poutníku! — Beztoho jsi zde zbytečný, ha ha ha! (Odejde.)

VIII. Výstup.

Kulda. Ambrož.

Kulda: Ani sluchu ani čichu o pánu a o hradním — všecko jest pryč. Člověk by mohl na tom hradě zkameněti a přece se ničeho nedočká.

Ambrož: Alespoň by mohli říci: Budeš tu nebo tam honiti! — a člověk by byl bez starosti. — Dnes jsem zvláště tak rozmarširován, že si na tu zlosť nějakou zazpívám.

(Zpívá):

1.

Když se zima z mraků kouká,
lítá sníh a vítr fouká,
[: tu se já hned veselím,
v chumelici se brodím. :]

2.

Ráno vstanu, jdu do lesa,
vezmu tašku a kus masa,
[: na rameno flintu dám,
kořalice pintu mám. :]

3.

A když jsem už skoro v lese,
hejno bab tu dříví nese,
[: každá jenom pospíchá,
skoro ani nedýchá. :]

4.

A když vidím tak ty báby,
kterak skáčou jako žáby,
[: tu hned každé nabiju,
tak si zlost svou vyliju. :]

Kulda: Kdybychom jen se dozvěděli, kde dnes loviti budeme!

IX. Výstup.

Edmund. Předešlí.

Edmund: Aj, vy jste zde? — No, počkejte jen! Rytíř brzy přijde a poví vám, jaký hon dnes na vás čeká.

X. Výstup.

Rytíř Václav. Frydolín. Předešlí.

Václav: Hajdy, Frydolíne! Vezmi toto psaní a o deváté hodině ranní u šichty jej odevzdej! Tam se zeptáš řiditele dolů, zda-li rozkaz rytířův jest vykonán, rozumíš? — Pak budeš míti dnešní službu svou vykonanou.

Frydolín: Má se státi! (Polibí rytíři ruku a v pokoře odejde.)

XI. Výstup.

Předešlí bez Frydolína.

Václav (tajně k Edmundovi): Už jsem vyjednal, aby se tak stalo. (K myslivcům): Budeme honiti po roklích a proto ať jest všecko připraveno! — Budiž na lov zatroubeno! (Odejde.)

Edmund (jde k oknu a otevře je): Ať se troubí!

(Lovecké troubení za jevištěm.)

Václav (vrátí se s flintou v ruce): Nyní pojďme a přejme sobě, aby se nám zdárně počal náš krok! (Odchází s ostatními. Troubení.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Šachta, u které Marek a Mikeš tahají rumpál.)

I. Výstup.

Marek. Mikeš.

Marek: Bratře! dnes jest mi tak nevolno, že bych pořád zíval. (Zivne.)

Mikeš: Snad jsi nespal dobře.

Marek: I dobře jsem spal, ale měl jsem ošklivý sen o krkavci. Zdálo se mi, že jest nastrojen jakýsi padák na jelena, na kterého my jsme číhali. Tu přiletěl najednou krkavec, před kterým jsme jelena, kdyby se byl chytil, chrá-

niti měli, skočí do pastě a sám se chytí. V tom jsem se ze spánku vytrhl a bylo po snu.

Mikeš: Milý brachu! ten sen by se mohl snad vykládati o hradním, který zde byl včera dříve, než sem rytíř přišel. Nestoudný to chlap, který vždy na nás dolehá, abychom se měli více do práce, chceme-li chleb rytířův jísti.

Marek: O, ten člověk sedí na každém, souží lid a poroučí si, jako by všecko bylo jeho. Rytíř mu v každém ohledu povolí a vždy dle jeho rady jedná.

Mikeš: Škoda toho hodného pána! Vždycky býval jako děcko, pokud byl na živě hradní Tomáš, jenž byl poctivý a svědomitý člověk.

Marek: Za to kouká tento, aby člověka z kůže stáhl a na mizinu ho připravil. — Ach! kde jsou ty bývalé časy, kde jest naše stará vespolek láska! Podkopána jest a snad už nebude více žíti. — A však zdá se mi, že jsme už dlouho nahoře a že bude asi brzy devět hodin. (Slyšet dvakrát zazvonit.) Aha! to jsou služby boží a teď bude asi půl deváté. Toť musíme tedy počkati, až sem řiditel přijde a pak nastane práce s tím nebohým člověkem. Vždyť víš, co nám rytíř poručil, když nám každému tolar na ruku položil a ještě po jednom přislíbil, až to vykonáme.

Mikeš: Však to dobře vím, že máme bez milosrdenství do šachty hoditi toho, který se přijde nejdříve zeptat, zda-li jest už rytířovo poručení vykonáno. — Pomálu bude už na to čas.

II. Výstup.

Berka. Předešlí.

Berka: Dobré jitro, mužové!

Marek a Mikeš: Dejž to Pánbůh, vzácný pane!

Berka: Byl zde už člověk, jemuž se má dle rytířova rozkazu státi?

Mikeš: Posud nepřišel, milostpane! — Jest nám to ale věru divno, že rytíř chce člověka zmařiti.

Berka: Inu, třeba jest ten člověk ještě horší smrti hoden, rytíř chce ho však před zahanbením zachrániti a dává jej potajmu usmrtiti, aby jeho přátelé a příbuzní o tom ničeho nevěděli. — Já i vy jsme zapřisáhnuti, ničeho nevyjeviti, a proto musí to něco důležitého býti. — Ha! tamto běží sem hradní chvátavým krokem a tuze si popiluje. — Odeberme se tedy do boudy u šachty druhé a tam počkejme! (Odejde s havíři do boudy.)

III. Výstup.

Edmund (udychtěn.)

Devět hodin jest již pryč a rád bych věděl, zda-li Frydolín jest již pohřben a tak rozkaz rytířův vykonán.

IV. Výstup.

Berka. Edmund.

Edmund: No, pane řiditeli! Je-li pak už vykonán rozkaz pana rytíře?

Berka: Posečkejte drobet a uvidíte, že se stalo, jak jest poručeno! — Hej! Marku a Mikeši! pojďte sem a ukažte panu hradnímu poručení rytířovo!

V. Výstup.

Marek. Mikeš. Předešlí.

Marek a Mikeš (chopí se Edmunda a táhnou jej k šachtě.)

Edmund: Pro umučení boží! co děláte? — Vždyť já to nejsem. (Sletí po hlavě do šachty.)

Marek: To vím, že tam nelezeš rád, ale nic lepšího nemohlo rytíři napadnouti než to-hle; to mu chudí a pracovití lidé vyprosili. — No, Mikeši! to mi odlehlo, že nás ten chlap už více soužiti nebude.

Berka: Nyní by měl jíti jeden rytíři oznámit, že se stalo dle jeho rozkazu.

Mikeš: Já třebas půjdu.

Berka: Jen řekněte: „Vaše rytířská milosti! už jest tak učiněno, jak vaše milost poručiti ráčila.“ Řekne-li vám: „Dobře!“ otočte se a jděte pryč!

Mikeš: Tomu všemu dobře rozumím a proto půjdu již. (Odejde.)

VI. Výstup.

Předešlí bez Mikeše.

Marek: Ó, ten-hle Mikeš je ke všemu cvičený a má filipy, že mu ani čert neujde co do rozumu. Já jsem také moudrý jako Šalomoun, ale přece když začneme spolu fisolofírovat, zůstanu pozadu. — Ha! tamto chvátá Frydolín, ten dobrý hoch, kterého má každý rád, poněvadž jest jako ovčička mírný a ku každému přívětivý.

Berka: Dozajista, ten člověk zasluhuje pochvaly a jest hoden, aby byl od každého milován. Vždyť svému otci před smrtí dnem i nocí sloužil, a co sám měl, všecko mu přinesl, při čemž raději hlad trpěl. A teď tomu starému Ambroži vždy něco přináší a jest tak nábožný, že každodenně chrám Páně navštěvuje. — Co tu asi bude chtíti?

VII. Výstup.

Frydolín. Předešlí.

Frydolín: Dobré jitro, mnohovážený pane správče!

Berka: Dejž to Pánbůh, milý Frydolíne! — Kde jste chodil?

Frydolín: Byl jsem u starého Tomáše a Ambrože, abych jim dodal nějaký tuzér na přilepšenou. Když jsem odcházel od nich, bily právě hodiny a duchovní vstoupil k oltáři. Vida, že k vykonání své služby a povinnosti mám dost času, zašel jsem do kostela na služby boží, které jsem vyslechl a teď teprv sem spěchám, poněvadž mne posílá k vám rytíř s tou otázkou, zda-li jest rozkaz jeho vykonán?

Berka: Již před chvílí vzkázali jsme panu rytíři po Mikešovi, že se stalo podle jeho vůle. Kdybyste však chtěl Mikeše předhoniti, mohl byste si nadběhnouti kolem hutí, kdežto on bezpochyby se stavěl, aby si dýmku zapálil.

Frydolín: Musím tak učiniti, aby se pan rytíř nehoršil, že mne jiný se zprávou předešel. Mohl by mne snadno pro tuto okolnost zakázati, abych dům Páně navštěvoval a proto už jdu. (Odkvapí.)

VIII. Výstup.

Předešlí bez Frydolína.

Berka: Jest to dobře spořádaný jinoch a jeho citové jsou nábožní velmi.

Marek: Aby tak byl přišel před hradním a zeptal se, je-li rozkaz rytířův vykonán — co bychom byli dělali?

Berka: Frydolín přichází o půl hodiny později a když tu byl Edmund, bylo již devět pryč.

Marek: Nikoli! Bylo teprv půl deváté, když se zde ta liška octla; ale to nebyla liška, to byl drak. — Co bychom si byli s Frydolínem počali?

Berka: Byli bychom ho tam dolů hoditi museli, ale třeba nevinného a s jakou bolestí!

IX. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Ach, jemináčku! — běda! — to je frmol! — U nás je pokřik, všickni hutníci naříkají na to neštěstí, které se bylo stalo. Hájek našel totiž mezi dvěma prámy klobouk, který skrze štolu připlaval a Linhard pravil, že ten klobouk zná, že jest to puška hradního Edmunda. Teď všickni čekají na vás, aby pak s vaším dovolením šli do hradu to oznámit.

Berka: Dobře, Kašpárku! Hned půjdu do hutí a oznámím hutníkům, co mají činiti.

Marek: Což ty jsi myslil, že o tom nevíme?

Berka (tajně k Markovi): Mlč! Každému o tom nesmíme povídati, poněvadž nás rytíř zapřísáhnul. (Ke Kašpárku): Milý Kašpárku! tedy půjdeme.

Marek: Tento nic neprozradí, poněvadž má fištron v mozkovici.

Berka. Inu, ono je odtud až podtud. — Pojďme! Musíme proskoumati, kterak ten klobouk tam mohl přijíti.

Kašpárek: Hájek a Linhard praví, že hradní snad spadl do některé šachty, klobouk vyploul a tělo bude někde rozbité ve štole.

Berka: Jděme tedy s Pánembohem, a ty Marku, pozor na hubu dej! (Odejde s Kašpárkem.)

Marek: Kdyby už raději Mikeš přišel, abych se něčeho nového dozvěděl a práce aby znovu počala. Zatím musím čepy namazati. (Odchází.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě. — Bije jedenáctá.)

I. Výstup.

Rytíř Václav.

Nyní odbyla jedenáctá a proto bude už po pohřbu. Ha ha ha! Frydolíne! — Hradní bude též rád, že mému srdci odlehčil. Škoda, že ten prostředek dříve neshlédlo jeho oko! Tak dlouho se srdce moje trápilo, že Hedvíka Frydolína miluje a on mohl už dávno býti odbyt a já spokojen. — Čtvrtý už tomu jest týden, co jsem ho neviděl nikde jinde leč u tabule mé Hedvíky, která ho každou chvíli volala. A já měl bych pro jednoho panoše-pacholka býti zavržen, já, její manžel, a on by měl více vážen býti? — Ano, dříve se tak mělo učiniti, pokud ta věc se nesesílila a já jsem mohl blaženým býti. — Kde pak jest ale hradní Edmund? Když jsme přišli z honu, tu hned odešel a posud se nevrátil! — Možná, že co pečlivý člověk a věrný služebník sám se šel přesvědčit, je-li to hotovo a teď snad už brzy o tom zprávy dostanu.

II. Výstup.

Zbrojnoš. Václav.

Zbrojnoš: Vaše rytířská milosti! — Jest zde Mikeš a žádá si s vámi mluviti.
Václav: Mikeš od šachty?
Zbrojnoš: Ano!
Václav: Co ti oznámil?
Zbrojnoš: Nechce nic říci.
Václav: Ať vstoupí tedy sem!
Zbrojnoš: Má se státi! (Odejde.)
Václav: Také tam mohl zůstati nebo po zbrojnoši to vzkázati.

III. Výstup.

Mikeš. Václav.

Mikeš (zajíkavě.) Va — vaše rytířská mi — milosti! už to je vy — vykonáno. — Já se poroučím.
Václav. Buď tajný a přijmi svou odměnu! — Jdi!
Mikeš: Hne — hned. (Odejde.)

IV. Výstup.

Hedvíka. Václav.

Václav (pro sebe): Dobře, že odešel! —. Sice by se jí to bylo k uším doneslo.
Hedvíka: Dobrý manželi! jak se vám dařilo na lovu?
Václav: Dobře! (Hledí zamračeně do země.)
Hedvíka: Milý Václave! co jest to? co

se to děje? Vy jste býval vždycky tak vlídný a nyní se stáváte víc a více urputný, jakobych vám byla něčím ublížila neb vás rozhněvala, ačkoliv nevím o ničem. Hleďte mi vše vyjeviti, i jsem hotova se změniti tak, abych bolesť v srdci co jedna nešťastná manželka nositi nemusela! — Proč se opírají vaše oči raději o podlahu než o můj obličej? Vždyť jste na něj tak rád hledíval, jak jste se často sám vyjádřil. — Proč nevztahuje se vaše pravice více s tou největší dychtivostí po mém hrdle? Proč vaše srdce nevine se více k mému srdci, jako se jindy vinulo? — Co vás ode mne vzdálilo aneb čím jsem vaši nenávist na sebe obrátila?

Václav (zuřivě): Ha! kam to cílí duch váš do předešlých časů? — Já už dávno o svou blaženost jsem oloupen od vraha, který v radosti se kochal, ač jest pod sprostým přístřeškem narozen. A nyní vy přicházíte, abyste se věrnému a opuštěnému manželi svému vysmála? — Ha! — Srdce moje krvácí nad vaší falešnou ošemetností, ale už jest vaše lest též na pavučině zavěšena, už nebude vaše srdce rozkoší požívati, jakých požívalo.

Hedvíka: Proč byste mne zavrhl za mou věrnost a lásku upřímnou?

Václav: Ha ha ha! Upřímnou? Ke komu? Snad k Frydo— (Zpamatuje se.) Tiše o tom!

Hedvíka: Jak? K Frydolínovi? — Ó, dobrý manželi! vy můžete poděkovati tomu bedlivému hochu, který našemu synáčkovi život zachoval, o čemž vy ani nevíte, poněvadž jsme vám to vyjeviti nesměli. — Byla jsem s malým Vašíčkem a chůvou na špacíru pod šachtou, kde voda ze štoly se valí. Tu se při pěšince jahůdka zableskla, Vašíček se pro ni sehnul, hlava se

mu zatočila a on se octnul v tu chvíli pod vodou. My volali jsme o pomoc, ale nikdo nebyl na blízku; najednou se tu vyskytnul Frydolín, uvrhl se pod jez, uchopil našeho syna Vašíčka a vynesl jej ven do obydlí starého Tomáše, kdežto ho k živobytí přivedl. Teprv tomu jest tři dni, co se to stalo, a aby byl Vašíček bedlivě ošetřován, musel stále k službě k němu býti volán.

Václav: Ó, kruťte se a vymlouvejte se! Vy jste ho ráda vždy viděla a posud vidíte.

Hedvíka: Manželi můj! přísahám vám, že moje srdce jest plno nevinnosti a bez poškvrny. — Frydolín jest nábožný jinoch a každý den chrám Páně navštěvuje.

V. Výstup.

Frydolín (stane u dveří). Předešlí.

Václav: Ha! (K sobě): Frydolín jest zde; co se to stalo? — Vžďyť jsem dostal zprávu, že jest můj rozkaz vykonán, a teď ho zde vidím, toho neváviděného člověka. (K Frydolínu): Byl jsi můj rozkaz vyplniti?

Frydolín (jde a políbí rytíři ruku i Hedvíce): Ano, šlechetný rytíři! Byl jsem tam a nesu odpověď, že jest vše vykonáno, jak jste ráčil poručiti.

VI. Výstup.

Hájek a Linhard (s Edmundovým kloboukem). Předešlí.

Linhard: Račte odpustiti, rytířská milosti! Tuto přinášíme klobouk hradního, který dnes

ráno u nás v hutích byl, kdežto na všeliké věci se vyptával a na konec přislíbil, že nám zase nějakou novou práci dá. Na to odešel a my pak nalezli jeho klobouk, který ze štoly vyplaval. Nejspíš že spadl pan hradní někde do šachty a tělo jeho o něco tam opřené zůstalo.

Frydolín: Ha! ubohý hradní! — Bůh se smiluj nad jeho duší!

Václav: Nyní poznávám, že to všecko skrze vyšší ruku bylo tak nařízeno, a proto mne teď slyšte! Přiznávám se veřejně, že jsem vinen, jelikož jsem navržením hradního poslal Frydolína k šachtě, aby se tam zeptal, je-li rozkaz rytířův vykonán. Tam však byli dva uplacení havíři, kteří ho na tato slova dolů hoditi měli; proč se to nestalo a kterak se Frydolín zachoval, to nevím; smrt však byla pro něj určena, jelikož mne hradní přemluvil, že to jest amant mé manželky. Snad že se nemohl ten padouch dočkati, zda-li jest obviněnec už usmrcen, a proto běžel se zeptat, je-li vykonán rozkaz můj. Na takový způsob padl ten padouch sám do jámy, kterouž jinému kopal.

Hájek: Hradní sám k sobě pravil, když byl u nás, že to jest dobrá věc, všecko chytře vyvésti, buď si to spravedlivé či nespravedlivé! Povídal také, že se proto raduje, poněvadž se mu dnes něco k libosti vyvede.

Hedvíka: A vyvedlo se mu totéž, že za svou bezbožnost a svůj utrhačný jazyk zasloužené odplaty došel.

Hájek: Každý říká, že Bůh vysvobodil ubohý služebný lid, který byl od hradního do krve soužen.

Václav: Tu máte, dobří lidé, svou odměnu a buďte mlčenliví! — Ty pak, Frydolíne, vypravuj, kterak jsi byl zázračně zachován!

Frydolín: Šel jsem, abych rozkaz milostivého pána zachoval. Když jsem byl u starého Tomáše, bylo sedum hodin; odtud odebral jsem se pak k starému Ambroži, jemuž jsem posloužil v jeho nemoci. Slyše na cestě k šachtě zvoniti a vida duchovního k oltáři jíti, pomyslil jsem sám u sebe: Než bude čas deváté hodiny, vyslyšíš tuto oběť svatou a pak půjdeš! — Když jsem šel z kostela, bylo již před devátou hodinou a u šachty jest mi řečeno, že se vyplnil rozkaz milostivého pana rytíře.

Václav: Ano, to byla v tom vůle boží. — Odpusťte mně tedy, drahá manželko má, že jsem vás nevinnou poctil takovou nevděčností! — Ty pak, Frydolíne, jehož poctivost jest tak jasně dokázána, budiž povýšen za hradního a všecka urážka ti bude takto nahražena.

Frydolín (padnuv na kolena): Nejsem hoden té veliké milosti od vás. (Pozvedne ruce sepnuté k obloze): Bože! tvé požehnání ať jest na dobrém rodu šlechetného rytíře Václava z hradu Pohořína a jeho věrné manželky!

Václav a Hedvíka (se obejmou.)

Hájek a Linhard: Vivat! vivat! vivat!

Opona spadne.

Povýšená Markéta.

Činohra ve třech jednáních.

Osoby:

Bedřich, kupec z Paříže.
Markéta, jeho manželka.
Lomenius, kupec z Londýna.
Kašpárek, Bedřichův sluha.

Hostinský, Sklepník – v Londýně.
Turecký sultán.
Žebravá bába.
Dva drabanti.
Otroci.
Englický kupec.

Místo děje: Hostinec v Londýně, krajina u Paříže, dům Bedřichův a rezidence tureckého sultána.

První jednání.

(Sál v Londýnském hostinci. U prostřed stůl a na něm koflíky s vínem.)

I. Výstup.

Lomenius, Bedřich, hostinský a sklepník (sedí kolem stolu.)

Lomenius: He! pijme, notně pijme! Pan Bedřich se dobře oženil, neboť sobě manželku koupil, ha ha ha!

Bedřich: Proč se mi směješ, Lomeniuse? —

Třeba že jsem sobě svou manželku koupil, však jsem s ní docela spokojen. Tedy mi to nevytýkej!

Hostinský: Pánové! obraťte na nějakou jinou, která dělá dobré přátele. — Připijme sobě na zdraví! (Vyzvedne koflík, druzí si s ním přiťuknou a všickni pijou.)

Lomenius: Bedřichu, nepij tak mnoho! Teď musíš šetřit, abysi uspořil, co jsi proženil, ha ha ha!

Bedřich: Lomeniuse! ty se mně vysmíváš? — Vždyť jsi nedostal také tuze bohaté děvče, holečku! — Počkej ale! Já ti sem zavolám svého učeníka Kašpárka; ten ti zazpívá nějakou pravdivou.

Lomenius: Co? Ty bysi mně chtěl vyčítati stav mé manželky?

Bedřich: Utiš se! — Hola! Kašpárku, pojď sem!

II. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Co poroučíte, pane?
Bedřich: Zazpívej tomuto pánovi!
Kašpárek (zpívá):

1.

Znal jsem v městě Paříži
bohatého obchodníka,
ten překrásnou dceru měl,
hledal pro ni milovníka,
pána velikého,
obchodu to kupeckého,
nechtěl ji dát chudému,
tenť mu tuze sprostým byl,

[když však dceru provdal již,
shledal, že se ošidil.]

2.

Dcera byla dobré dítě,
krásná, jak jen býti může;
oči jako chrpa modré,
tváře její jako růže,
Eužente jmeno,
velké bylo její věno,
cnosti ale neměla
a mravného chování,
[a to vám je trefa zlá,
zvláště ale u panny.]

3.

Ženich, který si ji vzal,
myslil, že má andělíčka,
a on chuďas ubohý
vyvolil si pekelníčka;
Euženie milá
na něj jako drak vždy byla,
on se trápil dnem, nocí,
pak ji řezal napořád,
[a ku konci zaklepal
bačkorami ubožák.]

Teď jsem ukončil píseň svou.

Bedřich: No, Lomeniuse, co tomu říkáš? Není-li tato píseň pravdivá? — Já jsem si manželku koupil, ale jsem s ní spokojen a blažen.

Hostinský: Kterak tomu ale mám rozuměti, že jste si, pane, koupil ženu svou?

Bedřich: Poslechněte tedy, abyste to pochopil! — Měl jsem staré rodiče, kteří mne nutili, abych obchod a kupectví na sebe převzal a jim v jejich vysokém věku poshověl. Přivolil jsem, načež oni mne zase nutili, abych se oženil a v hospodářství se uvázal, totiž ve dvory, vinice

a mořské šifařství k tomu. Pak pravil ke mně starý otec můj: „Milý synu! vyvol sobě děvče podle své chuti a libosti! Může býti třebas chudé, neboť ty jsi dost mohovitý.“ — I vedl mne k svým pokladům. „Tu máš“ — pravil — „to jest všecko tvoje!“ — I udělal jsem tedy podle jeho rady. V chrámu Páně nalezl jsem děvče nábožně se modlící. O té jsem otci oznámil, že se mně líbí, načež jsme šli do domu otce jejího. Tento velice se ulekl, když jsme k němu vstoupili, poněvadž velikou částku peněz nám byl dlužen. Začal prositi, řka: „Příteli, poshovte! — Neboť nemám ještě tu část pohromadě.“ — Otec můj odpověděl jemu: „Nepřicházím k vám, abyste mi peníze povinné složil, nýbrž syn můj zamiloval se do vaší dcery a chce si ji vzíti. Dáte-li mu ji, já vám celý váš dluh odpustím.“ — Stala se mojí manželkou pak tato dívka a proto se mi teď Lomenius směje, že jsem si ji koupil.

Lomenius: Snad to není pravda, když jsi za ni dluh odpustil?

Bedřich: Ona jest toho hodna, jsouc ctná a pořádná manželka, za kterouž já mohu ručiti životem svým.

Lomenius: To nemůžeš, Bedřichu! — Jen nevěř ženskému pokolení, které jest vždy plno falše a pokrytství! Pomni na Dalilu, manželku Samsonovu, která byla od něho podporována, a přece proti němu šlajchů používala, jelikož mu oči vypíchala, bradu oholila, a tak ho jeho síly zbavila. Z toho můžeš pozorovati, že i ty nejupřímnější ženské jsou podvodné.

Bedřich: O mé milé ženušce mne ale v tom ohledu nikdo nepřesvědčí, poněvadž ji znám dokonale.

Lomenius: Jen si to nemysli, Bedřichu!

Oč se vsadíš, že ti od ní přinesu to, nač sobě nejdřív vzpomeneš, a co jí a tobě nejmilejšího jest?

Bedřich: No, to vsadím vše, co chceš, třeba celé jmění své.

Lomenius: Nechci tě obrati, ale měj se před ní na pozoru! Já ti za to ručím, že ti od ní přinesu, cokoliv si myslíš.

Bedřich: Tedy vsadím dvacet tisíc rublů, že toho nedovedeš. — Já jsem dostal od ní prsten, a ona ode mne též —

Lomenius: Nechci tě připraviti o peníze a propouštím tě ze sázky.

Bedřich: Ha! bojíš se to učiniti, jelikož bysi prohrál, ha ha ha! (Sundá prsten a položí jej na stůl.)

Lomenius (zastrčiv do kapsy prsten nepozorovaně): Že se bojím? — Dobrá! Vsaďme se tedy o těch dvacet tisíc rublů, máš-li jich právě tolik nazbyt!

Bedřich: Zde ruka má a půjdu s tebou, abych byl při tobě.

Kašpárek: O to se nebojte, pane! Já sám budu okolo něho, aby nemohl paní nic štípnouti.

Lomenius: Zde máš svědky. Ona sama dá mi to ze své ruky, jak se o tom přesvědčíš. Hleď se jenom skrýti, aby se tě nezhrozila!

Bedřich: Podaří-li se ti to-hle, pak nebudu už nikomu na světě více věřiti!

Lomenius: Slyšte mě tedy, hostinský, sklepníku a ty, Bedřichu! Napomínám tě ještě posledně, abysi toho zanechal, neboť nejsem žádostiv tvých peněz. Propustím tě z toho, ale přece vyplním slovo své. Vsadíme-li se ale, pak ty peníze oba zde u hostinského složíme, a zde se přijme potom sázka i výhra.

Bedřich (vyndav peníze): Zde jest moje sázka. Já neuvolím, poněvadž vím, že ta částka peněz, kterou z kapsy dávám, zase přijde do kapsy mé.

Lomenius: Mýlíš se, milý Bedřichu! Ty peníze se octnou u mne. (Odejde.)

III. Výstup.

Předešlí bez Lomeniusa.

Bedřich: Jdi, ty zpupný Lomeniuse, který sobě myslíš, že ti bude ruka mé věrné manželky Markéty tak náchylná! — Však to poznáme, holečku! Nad všecko jiné jest jí zamilován prsten ode mne, který jsem jí při svém zasnoubení dal, a že mu ho nedá, na to bych vsadil krk. Ha! ty peníze budou mé a já se toho nebojím, že by moje Markéta tak falešná byla.

Kašpárek: Ale, pane! On už odešel a teď by jí to mohl snadno štípnout, neboť je to podšívaná liška.

Bedřich: Hned za ním pojedeme a na dvoře zůstaneme. Ty pak budeš pátrati, kterak Lomenius k těm věcem přišel, poněvadž já o tom musím býti přesvědčen. Kdyby se mi má manželka Markéta zpronevěřila, pak veta po jejím i po mém životě!

Hostinský: Pane! neberte si to tak k srdci a buďte při tom opatrný a moudrý!

Bedřich: S Bohem tedy! Doufám, že záhy se zase vrátím pro výhru. (Odejde.)

Kašpárek: I já na ty ženské také nic nedržím, poněvadž jsou, byly od jakživa a budou vždycky jenom ještěrky. (Odběhne.)

IV. Výstup.

Hostinský. Sklepník.

Hostinský: Milý sklepníku! tato sázka není chvalitebná, poněvadž v tom může býti všelijaký podvod; rád ale se na to podívám, až se vrátí, který z nich asi vyhrál.

Sklepník: Lomenius je chytrák.

Hostinský: Podvodník jest a ouskočník a proto může Bedřich snadno prohráti, jest-li při tom se vyskytne nějaké šibalství.

Sklepník: Lomenius by sotva sázel, kdyby neměl naději, že vyhraje.

Hostinský: Což nám ostatně po tom? — Pojďme, abychom naše potřeby v hospodě zhotovili! (Odchází se sklepníkem.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Divoká krajina před městem Pařížem. — Slunce vychází.)

I. Výstup.

Lomenius (nesměle se ohlíží.)

S tvrdým oumyslem se zabavuješ, Lomeniuse! Ve svém překvapení jsi se zmátl a těžká práce teď tobě nastává. O veliké peníze bych mohl přijíti a tak ujmu na svém obchodě trpěti, kdybych tu sázku prohrati měl. — Především se teď musím ouplně poptati, kterak bych se s tou paní do řeči dostati mohl. — Jak ale, kdyby se

mi to nepodařilo? Co si pak počnu? — Ty krásné peníze byly by na věky ztraceny. Ha! co jsem myslil? co jsem dělal? — Ne, ne, to se nesmí státi. Já musím do města. — Ale tam se na ni ptáti bylo by třebas podezřelé, a jiný prostředek mně nechce napadnouti. — Kdybych se tak-hle s někým sešel, kdo ji zná, to by bylo pro mne něco dobrého. — Aj! tamto někdo přichází — nějaká bába žebravá. Počkej! s tou se musím pustiti do hovoru, aby mně vypověděla, zdaž o ní něco ví. Takové báby potulují se od čísla k číslu, aby si svůj chleb vyžebraly, a proto také takové paničky dobře znají. Musím se k ní míti vlídně a svou chytrostí to z ní vylákati. — Ha! zde jest.

II. Výstup.

Žebravá bába. Lomenius.

Bába: Dobré jitro, milý panáčku!

Lomenius: Taktéž vám přeju dobrého jitra. — Tu máte ode mne ten malý tuzér. (Dá jí rubl.)

Bába: Ó, naděl vám to tisíceronásobně otec nebeský! (Chce Lomeniusovi ruku políbiti.)

Lomenius: Jen nechte, stařenko! — Nežádám toho na vás, abyste mně ruku líbala. A však kterak bych já vás obdařil, kdybych s vámi všecko vyjednáno měl! — O Bože! kterak jsem člověk nešťastný!

Bába: Ráda bych vám, panáčku, pomohla, jen kdyby má pomoc také co platná byla.

Lomenius: Milá babičko! kdož ví, zdaž vy nebudete věděti tu věc, kteréž sobě přeju já!

Bába: Ach od srdce ráda vám posloužím,

panáčku! — Jen se mně svěřte a dost možná, že vám poradím; nebo takoví sprostí lidé, jako jsem já, vědí často více než ti boháči.

Lomenius: Postavte si tedy zde své věci a posaďte se na pařez, abyste mně dobrou radu dala a pověděla, zdaž vy o tom povědomost máte, nač se vás budu ptáti.

Bába: Milý panáčku! vše, co vím, vám povím.

Lomenius: Hleďte, babičko, já jsem kupecký mládenec a jsem poslán do Paříže k jakési paní, u jejíhož pána já sloužiti mám. Je to nějaký Bedřich. Znáte ho snad a jeho manželku Markétu?

Bába: Ó, tuze dobře ji znám, neboť u ní jest moje matka v živobytí a dobrá ta paní mnoho chudých lidí podporuje. Já bývám u ní každého dne a vždy od ní pomoc obdržím. Dej jí Bůh zdraví a štěstí pro tuto její dobrotu! — Kdybyste snad také od ní něco žádal, jen se mi svěřte a já vám hned povím, zda-li to od ní obdržíte.

Lomenius: Nemohl bych s tou milostivou paní osobně mluviti?

Bába: I na každý způsob, panáčku! Jest to sice paní bohatá, a však není nádherná, nýbrž bohabojná a ku každému nákloněna, ať jest pán nebo žebrák. S každým také mluví a proto i vy budete moci jí říci, co jest vaše žádost. — Nábožná ta paní chodí často sem ku kapličce na procházku. — Ha! tam-hle právě přichází.

Lomenius: Milá babičko! buďte mi tedy nápomocna, abych se s ní do řeči dostati mohl.

Bába: O to se nestarejte!

III. Výstup.

Markéta. Předešlí.

Bába: Pánbůh račiž dáti dobré jitro, milostpaničko!

Markéta: Dejž to Pánbůh! — Kam jdete, babičko?

Bába: Inu, božinku, po nějakém tom živobytičku, milostpaničko!

Markéta: Proč nepřijdete ke mně? Vždyť jsem vás žádného nikdy neoslyšela.

Bába: Ó, to jest pravda, milostpaničko, že vy každého ráda podporujete. — Tomuto pánovi jsem také povídala, že jste velmi laskava, když se na vás ptal.

Markéta: Co jest to za pána, smím-li se vás ptáti? — Ráčilo by se se mnou mluviti něco?

Lomenius: Poklonu činím milosti jakožto pomocník v obchodu a poslanec od mého pana řiditele Bedřicha, který v Londýně na mne čeká při hlavním jarmarku a tento prsten vám odesílá na důkaz, že přicházím od něho, při čemž prosí též o váš prsten, jelikož chce ještě jeden dle vašeho mustru dáti zhotoviti v Londýně.

Markéta: Můj dobrý, nejmilejší manžel že toho ode mne žádá? (Vezme od Lomeniusa prsten a políbí jej.) Totéž jakoby bylo tobě, Bedřichu! — Zde tedy máte prsten můj a pojďte do mého domu, ať vás mohu uctíti.

Lomenius: Já se nemohu přes poledne zdržeti, poněvadž se brzy musím k svému dobrému pánu navrátiti.

Markéta: Já půjdu se dříve ještě pomodlit.

Lomenius: Odpusťte, milostivá paní!

Ten prsten račte při sobě zatím nechati a já se odeberu trochu do okolí, abych sobě zdejší krajinu prohledl.

M a r k é t a: Máte pravdu, drahý pane! — Brzy přijďte ke mně a vy, babičko, ukažte mu cestu k nám! (Odejde.)

IV. Výstup.

P ř e d e š l í bez M a r k é t y.

B á b a: Hleďte, panáčku, už to máte hotovo. — To jest nějaká paní!

L o m e n i u s: A nyněko — ha! tu jest již Bedřich se svým služebníkem.

B á b a: Toť abych zavolala na to paní.

L o m e n i u s: Nikoli! — Neříkejte nic, že jsem já s tou paní mluvil, poněvadž v tom jest docela jiná příčina. — Tu máte rubl a buďte mlčenliva!

V. Výstup.

B e d ř i c h. K a š p á r e k. P ř e d e š l í.

B e d ř i c h: Ha! ty jsi zde a netroufáš sobě do města jíti? — Já jsem vyhrál.

L o m e n i u s: Já půjdu do města, dříve však mluvím s touto babičkou a tážu se jí, kam cestuje. Též jí dávám almužny. Mimo to čekám na tebe, abychom se odebrali zároveň do Paříže, kdežto bysi se mohl ukrýti, aby tvoje manželka nebyla přílišně zdrženliva. Kdybysi tak vlezl do nějaké truhly neb krosny, bylo by to nejlepší.

B á b a: Já mám, panáčku, truhlu, ale starou a pro dceru dala jsem dělati novou.

Lomenius: V té uschovávačce tedy můžeš, Bedřichu, pozorovati, zdaž se děje všecko řádně a v počestnosti.

Bedřich: Ať tedy platí! Vám, babičko, dám peníze za tu truhlu a mimo to obdržíte hojnou odměnu. Dejte to jsem tedy přivézti!

Bába: To nebude dlouho trvati, poněvadž jest truhla na blízku. (Odejde.)

VI. Výstup.

Předešlí bez baby.

Lomenius: Hleď, Bedříšku! já nejsem tvých peněz ani tvé nespokojenosti žádostiv a proto chci, by se všecko dělo ve tvé přítomnosti.

Kašpárek: Já bych se snad mohl zatím domů podívati.

Lomenius: A pána prozraditi, což jest asi tolik, jako na ptáky s bubnem jíti. — Ne, ty zůstaneš zde a paní musí se domnívati, že jest její manžel v Londýně.

VII. Výstup.

Bába (veze na samokole truhlu.) Předešlí.

Bába: Už ji vezu, milí panáčkové!

Bedřich: Dobře! Nyní do ní vlezu. — Kdo mne však v ní domů dopraví?

Lomenius: O to se nestarej! Já tě dovezu až před město a bába po městě k domovu.

Bába: Všecko se stane, jak si toho přejou milostiví panáčkové.

Lomenius: Jen malé okamžení to bude trvati a zase vám, babičko, truhlu i s odměnou doručíme. (K Bedřichovi.) Tedy do truhly!

Bedřich: Nuže, s Bohem! (Vleze do truhly.)
Lomenius: A já už jedu k Paříži. (Odjíždí s truhlou; Kašpárek a bába jdou za ním.)

Proměna.

(Pokoj v domě Bedřichovu. — Markéta chystá na stůl.)

VIII. Výstup.

Markéta. Později bába.

Markéta: Pravil sice, že tu brzy bude, ale posud zde není.
Bába (vystoupí): Milostivá paní! chci vás o něco co nejponíženěji prositi; abyste mně zde nechala uschovati kus šatu, koupeného pro dceru, která se bude vdávati. Mám to v truhle.
Markéta: I dejte si ji třebas sem do pokoje a tu-hle si ji postavte!
Bába: Aby vám dal za to Pánbůh dlouhé zdraví! (Odejde.)
Markéta: Nebožáci jsou ti chudí lidé.

IX. Výstup.

Lomenius a bába (nesou truhlu.) Markéta.

Bába: Tak, paničko! tu si ji nechám.
Markéta: Nechte, babičko!
Bába (odejde.)

X. Výstup.

Předešlí bez báby.

Markéta: No, vy dobrý pane, tu se posaďte a pojezte pokrmu!

Lomenius: Proukažte mně tedy tu lásku a já se pak dále budu ubírati.

Markéta: Ach, račte jenom poshověti! — Tu máte prsten, posaďte se a jezte! Jest vám přáno od srdce a já až přijdu, též se posadím a pak spolu promluvíme. (Odejde.)

XI. Výstup.

Lomenius. Bedřich (v truhle.) Později bába a Markéta.

Bedřich: Dej mne odtud odnésti! — Už mám toho dost.

Lomenius: Počkej! — já zavolám bábu. (Volá ze dveří.) Babičko, poďte sem!

Bába a Markéta (vystoupí.)

Bába: Milostivá paničko! račte odpustiti, že jsem vás tak štrapicírovala. Já si tu truhlu musím zase vzíti, poněvadž ji mám dáti truhláři, aby jí opravil dno.

Lomenius: Z křesťanské lásky pomohu vám ji odnésti. (Odnáší truhlu s babou.)

Markéta: Bože! jak jsou ti staří lidé dětinští!

Lomenius (vrátí se): Milostivá paní! já se pěkně poroučím a pozdravení vyřídím od vás svému pánu a vašemu manželi. (Odejde.)

Markéta: Ó, jaký to hodný a mému manželi věrný člověk! (Odejde.)

Proměna.

(Krajina jako na počátku jednání).

XII. Výstup.

Bába (veze truhlu na samokole, jejž v předu táhne) Kašpárek. Lomenius.

Lomenius: Otevřme teď truhlu! (Rozevře víko.)

Bedřich (vyleze): Teď jsem už prohrál.

Lomenius (ukazuje mu prsten): Hleď, kterak se věrnost tvé manželky ukázala! Sám jsi byl toho svědkem. — Babičko! tu máte za své namahání třicet rublů. — Ty, Bedřichu, měj se dobře a vrať se zase k své manželce! Babička ukáže mi cestu k moři a já odplavu se zpět do Englicka. — S Bohem! (Odejde s babou.)

XIII. Výstup.

Bedřich. Kašpárek.

Bedřich: Takové peníze prohráti, takového posměchu dojíti — ó! to nelže ani snésti. — Ha! ty nevěrná manželko! ty mně musíš z cesty. — Slyš, Kašpárku, jaké ti dám poručení! Tu-hle máš bambitku. Přiveď sem na toto místo moji manželku a až ji zde budeš míti, střel do ní, šaty ji svleč a pak mi je přines! Tu nevěrnici ale vhoď do zdejší šachty a za to všecko obdržíš sto rublů. (Odejde.)

Kašpárek: No, to-hle je pěkná povinnost a za takové řemeslo bých se rád ve vší uctivosti poděkoval. Ha! tamto přichází právě paní Markéta. Nejdříve se jí musím zeptati, mohu-li střeliti do těch krásných šatů, které má na sobě, anebo chce-li sobě k té cestě na věčnost jiné, horší vzíti, kterých by nebyla taková škoda.

XIV. Výstup.

Kašpárek. Markéta.

Markéta: Nyní půjdu za svého manžela pobožnost vykonat. (Shledne Kašpárka.) Ha! Kašpárku! ty jsi zde? — a kde jest tvůj pán?

Kašpárek: On neuhlídá už vás více a vy neuhlídáte jeho. Tu mi dal bambitku, abych vás zastřelil.

Markéta: Proč bych měla umříti, když ho miluju?

Kašpárek: Inu, není pomoci. — Postavte se a já do vás bouchnu. Pak vás svléknu a šaty dám pánovi, jak mi to poručil.

Markéta: Kašpárku! Šaty své ti dám, prostřel je, vezmi můj prsten, uřízni mi prst a krví všecko pokrop! Zde přijmi peníze za můj život, buď milosrdným a Bůh ti bude za to milostiv. Zabiješ-li mě ale, pak běda tobě! (Svlékne šaty a dá Kašpárkovi prsten a peníze.)

Kašpárek: No, učiním to tedy, ale dejte pozor, aby vás nikdo neviděl!

Markéta: Bůh se ti odměň, dobrý můj příteli! (Odejde.)

Kašpárek: Nynčko zamorduju nějakou veveřici a pána ošulím, abych se stal bohatým. — Dobře, že jsem té paní život zachoval, ichuchu! (Odběhne.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Břeh mořský. V pozadí věže tureckého města.)

I. Výstup.

Markéta (v mužském oděvu.)

Co nyní počíti mám, abych sobě nějakou službu obstarala? Budu se vydávati za kuchaře, jehož jmeno jest Hones. — Ha! zde přichází nějaký kupec ze šifu. Poprosím ho, aby tak laskav byl a do služby mne vzal.

II. Výstup.

Englický kupec. Markéta.

Kupec: Dobré jitro, mladíku!

Markéta: Děkuju vám uctivě. — Ráčíte snad býti kupec onoho šifu na moři?

Kupec: Takjest, milý člověče! Bezpochyby sobě nějakou službu hledáš?

Markéta: Ano, milostivý pane! Na šifu, na kterém jsem přijel, chválili si mě všickni šifaři, že umím velmi dobře vařiti a proto kuchařem přál bych si býti.

Kupec: Zůstaň tedy u nás! — Pojď se mnou, abych tě svým lidem představil! (Odejde s Markétou.)

Proměna.

(Pokoj v rezidenci tureckého sultána.)

III. Výstup.

Sultán. Englický kupec.

Sultán: Mnoho-li tedy nyní zboží naložíš?

Kupec: Vaše císařská milosti! nyní musím

mnohem více zboží sobě nakoupiti, poněvadž sem nepřipluju dříve, leč až někdy za čtvrt roku.

Sultán: Co nového se ti přihodilo na cestě?

Kupec: I nalezl jsem už na blízku tureckých ostrovů člověka, který jest krásný jako panna a zvláště dobrá jídla připravovati umí. Představil jsem ho svým lidem a poněvadž ten člověk také zboží rozumí skoro lépe než-li já, mám z něho veliké potěšení.

Sultán: Kde ho máš?

Kupec: V šifu.

Sultán: Pošli pro něj, abych ho viděl!

Kupec: Až sem po druhé přijdu, vezmu ho s sebou.

Sultán: Ne, ty by si třeba tak neučinil a proto pošlu pro něj sám. (Zazvoní.)

IV. Výstup.

Baše. Dva drabanti. Předešlí.

Sultán: Baše! pošlete drabanty do englického šifu pro kuchaře, aby sem byl bez prodlení odeslán.

Baše: Má se státi, císařský majestáte! (Odejde s drabanty.)

V. Výstup.

Sultán. Kupec.

Sultán: Víš-li co? Bude-li ten hoch tak hezký, že se mně zalíbí, koupím ho od tebe.

Kupec: Vaše císařská milosti! já ho neprodám.

Sultán: Na to bych se podíval. — Což nejsi teď v mé zemi?

VI. Výstup.

Drabanti. Markéta. Předešlí.

Markéta: Zde stojím, císařská jasnosti!

Sultán: Výborný to muž — jako panna. — Nechtěl bysi v mou službu vstoupiti?

Markéta: Jsem hotov učiniti dle vašeho rozkazu.

Kupec: Ach! prosím vás, císařská milosti! všecko raději učiním, ale toho mladíka mi nechte, neboť chci mu všecko pod moc dáti.

Sultán: Ha! ty se opovažuješ sultánovi odmlouvati? — Já ho učiním dozorcem nad celým domem a nade všemi otroky, tak že se z něho stane první můj baše. Ty obdržíš za něj všecko zboží, které máš na šifu. — Drabanti! hned toho mládence oblečte a bašetem on bude slouti.

Drabanti: Stane se, císařský majestáte! (Odvedou Markétu.)

Kupec: Když už to jinak nemůže býti, račte si ho vzíti, a mne to bude též těšiti, poněvadž se ten hodný člověk dobře bude míti.

Markéta (vystoupí co baše oblečená.)

Sultán: Výborně mu to sluší.

Kupec: Mnoho štěstí, vaše bašecká milosti!

Markéta: Děkuji tobě, ó veliký mocnáři turecký, a vděčným se ti za tvou laskavost proukážu.

VII. Výstup.

Drabant. Předešlí.

Drabant: Je tu kramář a ptá se, zda-li něco ráčí císařská milost.

Sultán: Ať sem vstoupí!
Drabant (odejde).

VIII. Výstup.

Lomenius. Předešlí.

Lomenius: Slavný potentáte! mám zde všelijaké potřebné věci — račte si vybrati!

Sultán: Vyber si něco, baše!

Markéta: Odpusť, sultáne! Toto kramářství ve jmenu tvém já zapovídám, neboť nechci, aby bylo v rezidenci jako na nějakém jarmarce nebo v hospodě. Ať zůstane kupec venku a ohlásí se nejdříve, že jest zde! Pak bude si moci každý koupiti, co bude chtíti.

Sultán (poklepá Markétu na rameně): Dobře tak, moje dítě! Ty povedeš dobrý pořádek a proto všecky soudní věci od tebe musí potvrzeny býti.

Lomenius: Neráčí vaše milost nic koupiti?

Markéta (spatří prsten na jeho ruce. — Pro sebe): Toť prsten od mého manžela a on jest ten člověk, kterému jsem ho dala. (K Lomeniusovi.) Příteli! neprodal byste ten prsten?

Lomenius: Nemohu se ho odříci, poněvadž ho mám na památku.

Markéta: Tak? — A jak to? — Mluv pravdu!

Lomenius: Jednoho dne byl jsem s kupcem Bedřichem z Paříže v Londýnském hostinci. On se vychloubal se svou manželkou, kterak jest věrná, i vsadili jsme se, že já od ní zamilovanou věc dostanu. Odešel jsem tedy k Paříži a tu jsem natrefil na cestě bábu, která mně v tom dopomohla. Sešel jsem se totiž s Bedři-

chovou manželkou, kterou bába znala, ukázal jsem jí prsten, jejž jsem byl tajně Bedřichovi vzal, na důkaz, že jsem od něho poslán za tou příčinou, aby ona mu poslala prsten svůj. Ona to s radostí učinila, avšak Bedřich, který byl v truhle uschován v pokoji, vyslechl ji a tak sázku prohrál. Manželku svou zapudil pak od sebe, všecko prodal a prohejřil, a nyní chodí po Paříži žebrat.

Sultán: To jest pěkný kousek.

Baše: Znamenitá věc — ale podvodná. — Ty tedy, padouchu, jsi příčinou Bedřichova neštěstí i jeho nevinné manželky? Hleď, kdyby tuhle jeho císařská milost dovoliti ráčila, já bych tě tu nějaký čas zadržel a pro Bedřicha poslal.

Sultán: V tvé vůli to stojí.

IX. Výstup.

Drabant. Předešlí.

Drabant: Přivedeni jsou otroci, což se milosti oznamuje.

Sultán: Ať je vidím!

Drabant: Má se státi! (Odejde.)

Sultán (k Markétě): Vše, co chceš, činiti můžeš.

X. Výstup.

Otroci, (mezi nimi) Bedřich a Kašpárek. Předešlí.

Markéta (pro sebe): Bože! to jest můj manžel. (Hlasitě): Všechny otroky kromě těchto

(ukazuje na Bedřicha a Kašpárka) uveďte na patřičná místa! (K Bedřichu): Jak ty se jmenuješ?

Bedřich: Jsem Bedřich, bývalý kupec z Paříže, a poněvadž jsem o všecko své jmění přišel, vydali jsme se, já a můj někdejší sluha, na cesty, abychom se obživili. Avšak jsme chyceni a prosíme o milost.

Kašpárek: O milost právě tak ne jako o život.

Markéta: Jsi, Bedřichu, ženatý nebo svobodný člověk?

Bedřich: Byl jsem ženatý, ale ach! nešťastný Lomenius připravil mne o mou dobrou manželku.

Markéta: Podívej se, Lomeniuse! Zde Bedřich na tebe žaluje pro tvůj ouskok falešný.

Bedřich (zočiv Lomeniusa): Bože! ty jsi zde, Lomeniuse?

Markéta: Hleď, Lomeniuse, kterak jsi učinil toho člověka nešťastného!

Bedřich: Ó, tuze nešťastného.

Markéta: Bedřichu! zdaž bysi miloval svou manželku, kdyby byla na živě?

Bedřich: Nevyslovitelně.

Markéta: Dovol, sultáne, abych se mohl na chvíli odstraniti!

Sultán: Učiň, jak se ti líbí!

Markéta (odejde.)

Sultán: Snad ji má někde ukrytou a přivede ji. — Těším se na to.

Markéta (vrátí se v ženském oděvu): Zde jsem, Bedřichu!

Kašpárek: Běda! — Po mně jest veta.— On mne zabije.

Markéta: Neboj se! — on ti nic neudělá proto, že jsi mne nezastřelil. (Klekne před sultánem.)

Mocnáři, odpusť mně! — Já jsem ženská na místě mužského.

Sultán: Vstaň a zastávej dále svůj úřad! — Muži svému milost uděl a Lomeniusa odpraviti dej!

Markéta: Pane, dej mu život!

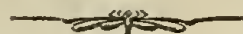
Sultán: Já jsem pohan a v tom ohledu marná jest prosba tvá.

Kašpárek: Však mu to patří, nezbedníkovi.

Sultán: Ty, Markéto, zůstaneš pánem a bašetem a co poroučíš, musí tvůj muž vyplniti. — Tak jsi tedy povýšená Markéta.

Všichni: Ať žije sultán a povýšená Markéta!

Opona spadne.

Zavinšovaní duchové,
neb:
Rytíř Valdán.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Valdán.
Muřina, hradní.
Boreš, zbrojnoš
Kašpárek, páže.
Mleček, rytíř.
Baron Zárucký.
Amalie, jeho dcera.
Žofie, její komorná.
Beran, hostinský.
Zbrojnoši Valdánovi.
Zbrojnoši rytíře Řehoře.
Poustevník.
Bílý duch } zavinšovaní
Černý duch } bratři.
Zbrojnoš Záruckého.

Místo děje: Valdanův a Záruckého hrad.

První jednání.

(Pokoj na hradě rytířovu. U stolu sedí Valdán a pije z koflíku víno. — Před ním stojí hradní s písmem v ruce.)

I. Výstup.

Valdán. Muřina.

Valdán: Zastyď se, starče, jdi a pošli ono psaní rytíři zpět se vzkázáním, aby si hrál s malými dětmi, nikoliv ale se statečnými rytíři!

Rozumíš tomu? — Nebo se odeber odtud a řekni číšníkovi, ať dá tobě pohár dobrého vína, aby tvá studená krev v těle do běhu se dostala a v žilách ti nezastydla. Pak teprv vrať rytíři psaní a řekni mu, že naše meče více dovedou, než jejich kdy dovedly, poněvadž i nyní jsou vždy hotovy naproti každé urážce se postaviti. — Jdi!

Muřina: Nehoršte se, pane rytíři, a nechte hned proti nim vytáhnouti, poněvadž by vám mohli škoditi.

Valdán: Odejdi! (Mrští koflíkem a udeří na meč.) Tímto ještě vládnout znám, o tom přesvědčení jim též dám. Rozumíš tomu?

Muřina: Rozumím, pane rytíři! — Rytíř Mleček, poslanec od Řehoře, to ale sám praví, že se nám naši nepřátelé pomstíti musí pro poslední s námi boj a pro smrt Fridrichovu.

Valdán: Nuže, ať se pomstí, pak-li to v jejich moci jest! — Řekni poslancovi, že bych snadno mohl ho zde chytiti a zadržeti a Řehoře pak sem přivábiti, že však ho propouštím v milosti.

Muřina: Pane rytíři! vy sám si na sebe osidla strojíte.

Valdán (dupnuv, přísně): Jdi! Snad znáš Valdána a jeho ruku? — Spusťte za ním mosty, jako byste jim cestu připravovali a pak je zase rychle vytáhněte! — Ty mizerie by se směly opovážiti? — Ha ha ha!

Muřina (v zamyšlení): Poroučíte-li tak, pane rytíři, já to udělám.

Valdán: Postarej se, aby byly naše koše kamením naplněny a k tomu nejkrutšímu boji připraveny! Pak ať přijdou a postaví se naproti

rytíři Valdánovi! — Ten jim ukáže odtud cestu, že na to do smrti pamatovati budou.

II. Výstup.

Mleček. Předešlí.

Mleček: Zdráv buď, rytíři ctihodný! — Můj šlechetný pán a rytíř Řehoř dává vám oznámiti, že si přeje, abyste byl připraven k narovnání stranu těch mezí a Hradiště.

Valdán: Slyš, rytíři! Já si vážím tvého vyslanectví, řekni ale svému rytíři, aby sobě nezahrával s rytířem Valdánem, který nezná žádných kratochvilných žertů! Vyřiď mu, že hrad se vším, jak stojí a leží, jest mým dědictvím a že nepostoupím jemu ani Hradiště ani kus mezí, poněvadž jest to míra mého okršku!

Mleček: Tedy žádné narovnání?

Valdán: Žádné. — Já jsem domluvil.

Mleček: Ha! zdali se vám živobytí zbytečnou věcí býti zdá, pak si ovšem můžete polehčiti. (Odejde.)

III. Výstup.

Předešlí bez Mlečka.

Valdán: Ty sám se svým rytířem toho zakusiti máš a proto neuleví vám meč náš.

Muřina: To jste dostal pravou odpověď od poslance — takové zneuctění! Do vězení bych ho dal uvrhnout, aby tam pykal drzosti své.

Valdán: Jen nech! to se všecko vyrovná a já jim ukážu, co jest rytíř Valdán. (Odejde.)

Muřina: Moc vlků zaječí smrt — staré

přísloví; proto se toho velmi obávám. Sám musím teď jíti a věci připraviti, dříve než ty jejich roty se sem přivalí.

IV. Výstup.

Kašpárek. Muřina.

Kašpárek: Hola, hola, pane hradní! — koudel hoří v peci. Byl jsem na báni a odtamtud jsem viděl ve vzdálí prach se zvedati. Hned mi připadlo na mozek, že to jsou snad naši jezdci, ale když se to přiblížilo, tu jsem teprv pozoroval, že to naše praporce nejsou, nýbrž že to něco cizého. Brzyčko zde budou a proto hleďte se k boji přichystati a zač je toho u nás loket, jim ukázati!

Muřina: Náš rytíř si z toho dělá jen žert.

Kašpárek: Jen že to jde trochu do živé pravdy. (Troubení za jevištěm.) Slyšíte? — Už je rarach přinesl. (Opětné troubení.) Pojďme, ať se do toho dáme, a jitrnic ze všeho naděláme. (Odběhne.)

Muřina: Bože, chraň našeho rytíře! (Odkvapí.)

Kašpárek (se vrátí): Zatrolená kuráž! Zde jí mám až přes hlavu, a když dojdu na nádvoří, zůstane mi ona za zády. No, bude to teď pěkná mela a já se do toho nechci pouštěti, ale až se do toho dám, pak to půjde od podlahy. (Troubení.) Jemináčku! — Teď už bude nejsvrchovanější čas míti se k zámeckému podzemnímu průchodu, aby člověk alespoň to mizerné živobytí zachoval, když už všecky své poklady v šanc a na oféru dal. (Nové troubení.) Už počíná tanec, síra se rozlívá a já teď potáhnu sirky. (Odběhne.)

Proměna.

(Nádvoří hradu. V pravo zavřená brána. — Z levé strany vyhrnou se zbrojnoši s rytířem Valdánem v čele.)

V. Výstup.

Valdán. Muřina. Zbrojnoši.

Valdán: Sem se všichni vrhněte! (Přiletí věnec a zapálí hrad.) Budeme se brániti co udatní lvové. (Šíp porani rytíře, který se svalí.)

Muřina: Běda! běda! rytíř padl. (Brána se rozevře a vyjdou nepřátelé.)

VI. Výstup.

Nepřátelé. Předešlí.

Muřina: Vemte rytíře a odneste ho pryč, aby se mu mohly rány balšámem zalíti. (Dva zbrojnoši odnesou Valdána. — Počne se náramná bitva až za jeviště. Hluk ochabuje, až přestane a na hradě oheň uhasne.)

VII. Výstup.

Muřina. Boreš. Kašpárek.

Muřina: Vždyť jsem já to pravil, že se obávám toho strašného boje a také jsem to rytíři předložil, aby raději ven vytáhl proti nepřátelům, a však marně! Nyní jest pán náš poraněn, hrad na dobro spálen a než se zase něco vybojuje, bude nám věru krušno. Teď nemáme kru-

nýřů, poněvadž všecko ve zbrojnici shořelo, mnoho hřebců se udusilo, poklady jsou zasypány a tak jest s námi zle.

Boreš: Pane hradní! už to všecko odtáhlo a jenom dva ještě jsem zastíhl u hospodského Berana a notně jsem je potepal. Ta holota zůstala mu dlužna za pivo a proto, když jsem je polapil, sebral jsem jim koně a brnění a z domu je vymrskal jako psy. — Hospodský jde si sem teď pro peníze, pro deset sedmáků.

Muřina: Ať jsem vstoupí!

Boreš: Musím bránu otevříti. — Ha! vždyť jest rozbořena. (Kývá ven): Pojďte sem!

VIII. Výstup.

Beran. Předešlí.

Muřina: Milý hospodský! tuto se podívejte na zkázu našeho hradu! Pan rytíř jest poraněn velmi a mnoho lidstva s ním. — Přijmete své peníze ode mne a hojnější odměnu čekejte, až se náš pán pozdraví a svůj hrad zase do pořádku přivede!

Beran: I nechte tu částku, pane hradní, až zase nastanou lepší časy! Miluju pana rytíře a proto při stavbě nového hradu ruční prací i potahem mu pomohu. Také ho oznámím u poustevníka, který má dobrý balšám na rány a řeknu mu, aby trochu té mediciny vám přinesl. — S Bohem! (Odejde.)

IX. Výstup.

Předešlí bez Berana.

Kašpárek: Vždyť jsem to hned povídal, že s tou rotou nic nesvedeme. Nejlépe by bylo

bývalo, kdybychom ty chlapy napřed byli schytali, a tak by nám nebyli mohli nic udělati.

Muřina: To jest sice pravda, jen že na nás udeřili, když jsme toho byli nepovědomi.

Kašpárek: A to je hrozná lež. Já vám hned povídal, že jdou, když tu byli.

Muřina: Náš rytíř měl poslechnouti mé rady, vyslance do vězení dáti a zatím se spolčiti se soudružstvem baronovým.

X. Výstup.

Poustevník. Předešlí.

Poustevník: Bůh posilniž vás vespolek! — Tuto přináším dobrý balšám, abych ránu pana rytíře brzy zhojil.

Kašpárek: A kamaráda mi musíš také vyléčiti, poněvadž hrozně stůně a na jídlo ani koukati nemůže, což jest velmi zlá věc. Dříve však tě dovedu k panu rytíři, a proto pojď!

Muřina: Ano, pojďte nábožný muži!

Boreš: A my, pane hradní, se koukneme, zdaž bychom nalezli zasypaného pokladu, abychom panu rytíři něco zaspořiti a zaopatřiti mohli.

Muřina: Staniž se tak! — Bože, pomoz nám v našem počínání! (Odcházejí všichni.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pokoj s dvěma dveřmi. U prostřed kamenná, čtyrhranná tabule a kolem ní sedadla. Na jednom z nich sedí rytíř Valdán, maje ruku podvázanou.)

I. Výstup.

Valdán.

Tak jsem osamotnělý! Nemám hradu více, nýbrž jen spáleniště, nemám pokladů, nýbrž holý nedůstatek a vše — vše mě opustilo, zbrojnoši se mne vzdalují a opouštějí mě, poněvadž jim nemohu žoldu dáti, nemaje sám postačitelného jmění, abych mohl jako pravý rytíř žíti. (Vstane.) Bože! což já jsem to nejbídnější a nejnešťastnější stvoření na tomto světě? já musím tak mnoho trpěti? — Otče, matko a všichni rytířští předkové moji! což mne neslyšíte, že se mně tak trápiti dáváte? — Bratři moji! vy už dávno jste pohřbeni a pokojně spíte, já však se zde mučím velice, a protož vemte mě tam k sobě, abych takového protivenství zbaven byl!

II. Výstup.

Poustevník. Kašpárek. Valdán.

Kašpárek: Pane rytíři! tu vám nese poustevník kousek balšámu, který jest prý tak dobrý, že zahojí i tu největší díru v pytlíku bez peněz.

Valdán: Vítán buď mně, nábožný muži poustevníku.

Poustevník: Vaše rytířská milosti! chci vás v brzkém čase vyhojiti.

Valdán: Děkuju tobě, dobrý muži, za tvou laskavost, za kterou se ti samo nebe odmění na věčnosti. Jsem raněn tuze nebezpečně, leč rána tato neškodí mně příliš a proto sobě přeju, aby moji poddaní byli bez starosti. — Rád bych zase svůj hrad vystavěl, a však půjde to těžce, poněvadž žádných přátel nemám, kteří by mně pomohli, přece však kojím se tou radostí, že alespoň dobrých lidí, jako jsi ty, nalezám.

Poustevník: Doufejte ve svrchovaného pána, že se vás ujme, jelikož dobrotivý Bůh žádnému trpícímu neodepře ruky štědrosti své! — Přijmete-li za vděk, přinesu vám kousek divočiny na výživu.

Valdán: Díky tobě, hodný člověče! Podrž pro sebe svou lopotně vyziskanou potravu, která se ti šťastnou náhodou podává!

Poustevník: Toho malého dárečku, jejž vám podávám, přijměte srdečně a učiníte mně radost velikou! — Bůh opatruj vaši milostivou hlavu! — Zejtra vám přinesu, co dnes slibuju. (Odejde.)

Valdán: S Bohem, nábožná duše! — Kéž mi možná odebrati se na ta místa, kde jsi ty!

Kašpárek: No, no, jen si tak přílišně nenaříkejte, pane rytíři! Vždyť snad ještě my všickni dohromady budeme s to, nějakého pokladu dobýti, a kdybychom se samotným čmertem se proto měli porvati. (Bije 11. hodina.) Ha! jedenáct hodin. — Musím jíti, abych mohl vám trochu thé připraviti. (Odběhne.)

Valdán: Děkuju ti, nebe, že jsi mně alespoň věrný můj lid zachovalo.

III. Výstup.

Bílý duch. Valdán.

Bílý duch (posadí se na sedadlo a položiv na tabuli velikou knihu, kterou byl s sebou přinesl, přehazuje v ní listy.)

Valdán (hledě na ducha s rostoucí bázní, nemůže ani slova promluviti.)

IV. Výstup.

Kašpárek (s koflíkem v ruce). Předešlí.

Kašpárek: Tu máte, pane rytíři! (Spatří ducha.) Ha! co pak ten tu chce?

Valdán (polohlasitě): Nevím.

Kašpárek: Což vám to neřekl?

Valdán: Ničeho nepromluvil. — Přišel a sedl si.

Kašpárek: Zeptejte se ho tedy! — Vždyť jest to nestydatost, beze vší opovědi se sem vedrat. (Ustupuje zvolna ku dveřím.) Kudy asi přišel?

Valdán: Kdož ví? — Hrad jest rozbořen až na tento pokoj —

Kašpárek: Snad lezl sem po skále, vydrápal se až nad tento pokoj, který jest beze stropu, pak se mu zatočilo v mozkovici a on sem sletěl, až se mu zatřásla mozkovice. — Co pak asi v té knize hledá?

Valdán: Nebuď tak všetečný a nech ho na pokoji! (Stranou.) To jest něco podivného a Bůh ví, co to znamená.

Kašpárek: Bojíte-li se, zeptám se ho sám, ačkoliv se také bojím.

Valdán: Staň se tedy ve jmenu Hospodina! — Stařečku! co na mém hradě a v té knize hledáte?

Duch (vzdechna): Tvé jmeno.

Valdán: Mé jmeno? — Toť podivné!

Kašpárek: Pane rytíři! zeptejte se ho ještě, co mu na vašem jmenu záleží.

Valdán: Což musíš všecko věděti?

Kašpárek: Že se ho zeptám sám! — (Stranou.) Ale až budu za dveřmi.

Valdán: Nevím, nebude-li naše všetečnost k našemu zlému, poněvadž se mi zdá, že to není člověk z masa a kostí. — Budiž ale! — Stařečku, co vám na mém jmenu záleží?

Duch: Tuze mnoho — Pojď se mnou! — Já ti tam-hle něco ukážu. (Kráčí napřed, Valdán za ním. Kašpárek vyběhne ze dveří.)

Proměna.

(Klenutí se železnými mřížemi, za nimiž jest viděti černou postavu, která od sebe plameny šlehá. Nedaleko ní lev leží u pokladu.)

V. Výstup.

Duch (vystoupí s) Valdánem.

Duch: Rytíři! zde odpočíváme už celých šestnáct set let dva bratři co zavinšovaní duchové a čekáme na vysvobození, které ty nám připraviti máš. Odstraníš-li ten závazek, který ti vyjeviti nesmím, budou tvoje všecky tyto tůny zlata, jež vidíš za mřížemi. — Toto písmo odevzdej barónu z Řečiště na důkaz, že ten hrad jest tvůj. Tento list dodej Řehoři, s kterým jsi vál-

čil a dokaž mu tím, že Hradiště patří tobě. (Ukazuje na černého ducha za mřížemi.) Tohoto bratra mého též vysvobodíš a dvanáct ton zlata hned na ruku dostaneš. Cesta k našemu vysvobození jest ti ukázaná, a budeš-li po ní dále kráčeti, sláva veliká tě nemine, neboť staneš se margrafem a řiditelem země armínské. — Zde vezmi tento prsten a budeš-li mě v něčem potřebovati, toč jím stále v pravo a já se ti ukážu. Chraň se však na levo ním zatočiti, neboť vyvolal bysi tak na svět mého bratra, který by tě ke všemu zlému nabízel a tím sebe i mne k dalšímu zavinšování odsoudil. (Blesk a hrom.)

Proměna.

(Týž pokoj jako na počátku jednání.)

VI. Výstup.

Kašpárek. Později Valdán.

Kašpárek (běhá z kouta do kouta): A vždyť tu před chvílí byl. — Tu-hle — tam-hle — ne, tu-hle byl — nebo snad tam-hle —

Valdán (vystoupí.)

Kašpárek: Ach, milý pane rytíři! to jsme se vás už nahledali, až jsme se při tom zapotili. Už jsme myslili, že jste ten tam.

Valdán: Milý Kašpárku! já jsem byl tam, kam bych byl jaktěživ nepřišel, kdyby nebylo bývalo toho ducha. — Přiveď mně sem hradního!

Kašpárek: Chcete snad toho starého, plesnivého ducha dáti do vězení? Já bych ho sám tam vhodil, jakou teď mám kuráž.

Valdán: Nemluv tak o tom ctihodném duchovi, který jest štěstí a blaženost moje! — Jdi! (Klepání na dvéře.) Dále!

VII. Výstup.

Muřina. Předešlí.

Valdán: Milý hradní! právě jsem pro vás posílal Kašpárka. — Tuto vám chci oznámiti, co se mi právě v tomto okamžení přihodilo. Hle! zde se podívejte na písmo, které mi dáno jest skrze mocnou ruku! Tento list patří baronu z Řečiště, aby se přesvědčil, že můj jest ten hrad, a tato listina ukáže se Řehoři, který se mnou válčil, na důkaz, že patří mně Hradiště. Oznamte jim tedy moje velitelstvo, aby se věděli dle čeho říditi; při tom povolejte mi lidi, aby mně zhotovili můj hrad, ve kterém postavím krásnou svatyni a do té dám mnicha, aby v ní sloužil služby boží. (Stranou) To všecko činím na dobrý oumysl toho duchového spolku. (Hlasitě): Lidem neutrhujte, poněvadž jim chci dvojnásobný peníz platiti.

Kašpárek: Ichuchu! To-hle bude radost, ichuchu! — Náš pán jest bohatý pán a proto ti teď, Řehoři, zařehoříme tvou lebku, bysi věděl, že jsi náš poddaný. — Ichuchu! ten bílý duch byl přece jen notný kos, že měl takový rozum.

VIII. Výstup.

Předešlí bez Kašpárka.

Muřina: Ty listy donesu tedy k baronu a k Řehoři a pak začneme hned hrad opravovati.

Valdán: Oznamte, že některý den přijdu k baronu! Též Řehoře vybídněte, aby sem přišel a věděl, komu se to byl protivil!

Muřina: Stane se všecko v okamžení, pane rytíři, neboť vaše slovo jest mi zákonem. (Odejde).

IX. Výstup.

Valdán. Později černý duch.

Valdán: Nyní jest všecko v pořádku a proto vyšlu zbrojnoše do okolí, aby vybídli každého, komu něco chybí, aby se ke mně utekl. Já hodlám každému pomoci na dobrý oumysl těch dvou duchů. (Kouká na prsten, pak zatočí jím v levo. — Zahřmí a zableskne se, černý duch přiletí a postaví se před rytíře.)

Duch: Hu hu hu!

Valdán: Ha! co. to?

Duch: Co tě k tomu ponouklo, že mne voláš k sobě? — Žádáš si něčeho?

Valdán: Od tebe? — Kdo tě sem volá? — Kdo jsi?

Duch: Kdo jsem, bude ti snad povědomo, neboť jsi mne viděl tam za černou mříží, když ti můj bratr, ten hlupák, prsten dával a při tom tě napomínal, abysi mě nikdy k sobě nevolal. Na takový způsob chce on, aby jsi jen jeho poslouchal a podle jeho rady se řídil, což znamená tolik, že tě hodlá připraviti o to, co bysi ještě dále do svého podzemního pokladu uložil; neboť jest to duch, který každému všecko závidí, aby mohl sám rozhazovati. Nevěř mu a buď opatrný naproti němu!

Valdán: Tebe nebudu kór poslouchati a neprosím se o tvou radu.

Duch: Podáš-li se mému bratru, bude ti běda.

Valdán: Ať jest či není, vše jedno. Jen odstup, sice tě zažehnám sám pomocí prstenu.

Duch (zmizí).

Valdán: Přece odstoupil.

X. Výstup.

Žoldnéř. Mleček. Valdán.

Mleček (jest raněn, maje v boku zaraženou dýku.)

Žoldnéř: Vaše rytířská milosti! ulovili jsme tohoto rytíře poraněného a poněvadž mu nesmíme dýku z boku vytáhnouti, aby mu všecka krev neušla, přivádím ho sem a zde jej představuju.

Valdán: Kdo jsi, rytíři?

Mleček: Jsem nešťastník, pronásledovaný osudem. Pocházím ze starého rytířského kmene, jsa synem nebožtíka Mlečka. Stál jsem v žoldu rytíře Řehoře a s jeho synem táhl jsem proti vám na tento hrad, který jsme spálili, jak sám na sebe žalovati musím. Před bitvou byl jsem u vás co vyslanec Řehořův a v boji poranila vás moje šipka. Teď jsem sám raněn a ve vašich rukou.

Valdán: Ty jsi mně tedy bolesti připravil? — Nuže, odpouštím tobě, a ačkoliv bych tě mohl zmařiti, neučiním toho. (Stranou) To všecko na dobrý oumysl těch duchů. (K Mlečkovi): A kde ty jsi byl poraněn?

Mleček: Učinil jsem si to sám ze zoufalosti. — Slyšte, šlechetný rytíři! Baron Zárucký

z Řečiště má dceru Amalii, kterou mi sliboval, když jsem měl odejíti do Palestiny. Když jsem se však vítězně domů vrátil, pořád mi ji upírá, pravě, že já žádného hradu nemám a tak jeho zetěm se státi nemohu. Pro tuto příčinu chytila se mne zoufalost a já jsem si dýku do boku vrazil.

Valdán: Milosti dostane se ti ode mne co mému nepříteli, vyhojím tě a též ti k manželce dopomohu, jakou sobě míti přeješ. Tak chci se ti odměniti dobrým za zlé. — Žoldněři! ať se tomuto rytíři rány zalijí balšámem a při tom ať se mu na ničem nedostává!

Mleček: Díky vám, šlechetný rytíři! — Kéž by vám za to tvůrce odměnil, na kterou stranu si toho žádati budete! (Odejde se žoldnéřem.)

XI. Výstup.

Valdán (sám).

Mohl jsem ho sice potrestati, leč z pouhé lásky a k vůli dobrému duchu mu odpouštím a k dívce milované mu dopomohu. Až se uzdraví, vezmu ho s sebou na hrad baronův, a tam co bratra svého se spuštěným hledím na přilbici ho představím, žádaje pro něj Amalii za manželku. Až mu bude dána, pak teprv vyjevím, kdo to jest.

XII. Výstup.

Černý duch. Valdán.

Duch: Co to pravíš? — Tohoto cizince hodláš baronu Záruckému co svého bratra před-

staviti a blázna sobě z něho učiniti? — Ha! nestyděl by si se jakožto jeden rytíř z urozené krve lháti? — Proč sobě nevezmeš sám Amálii za manželku? Vždyť jest to ženská, jako když ji malíř vymaluje. — Ne, ne, rytíři, nepouštěj se do takových věcí, aby si barona oklamal. — Teď už vidím, že nemáš kusa rozumu, poněvadž lituješ toho, kdo ti ublížil; já na tvém místě bych ho probodnul, svrhnul pak se skály a bylo by po všem. Učiň tak, rytíři!

Valdán: I ty pekelníku! ty mne chceš k vraždě přemluviti? — Odstup! — sice tě zažehnám.

Duch (zmizí).

Valdán: A já půjdu teď, abych dobře činil svému nepříteli. Snad tím přispěju na vysvobození ubohých duchů.

Černý duch (za jevištěm). Nechoď!

Valdán: Mlč! — Už jdu. (Odchází.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě barona Záruckého. Stůl a židlice. — U okna sedí Amalie, proti ní Žofie, obě pletou punčochy. — Baron, sedě u stolu, má před sebou otevřenou tabatěrku a šňupe.)

I. Výstup.

Zárucký. Amalie. Žofie.

Zárucký: Dnes máme ňáký smutný den.

Amalie: Otče! jest už podzimek.

Žofie: Před třemi dny už bylo Bartoloměje.

Zárucký: O to by nebylo, ale mně se zdá, že ten den něco neobyčejného nám přinese, poněvadž mně jest tak nevrlo.

Žofie: Snad proto, poněvadž dnes papoušek ještě ani se neozval.

Amalie: Pravda, to jest lenoch, ani hubou nehýbá.

Zárucký: Což jest po vaší řeči! — Mně jest tak, jako by mně někdo něco neobyčejného udělal.

Amalie: Milý otče! to samé mám já na srdci.

II. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Baronská milosti! jest zde hradní od rytíře Valdána a přeje sobě s vaší důstojností mluviti.

Zárucký: Hradní? ať sem vstoupí!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde.)

Zárucký: Jakou pak mi asi přináší novinu?

III. Výstup.

Muřina. Předešlí.

Muřina: Buďte zdráv, velectěný pane barone! Tuto vám odesílá můj pan rytíř list a žádá vás zároveň, abyste přijal jeho návštěvu!

Zárucký (čte list, načež jej políbí): Budiž mnou uctěna tato ruka! (K hradnímu): Oznamte svému veledůstojnému panu rytíři a veliteli mému, že jsem mu povinnován daň za celých 40 let,

co v jeho hradě bydlím a že mu ji také řádně a poctivě zapravím. Tento hrad margráfský jest zajisté dědičný a prodat se nesmí. — S radostí ho očekávám.

Muřina: S tímto doložením vrátím se k pánu svému. (Odejde.)

IV. Výstup.

Předešlí bez Muřiny.

Zárucký: Hleď, milá dcero Amalie! já jsem hned pravil, že tento den něco neobyčejného znamená, a stalo se. Teď musím daň za celých 40 let z hradu zaplatiti.

Amalie: Otče, což tento hrad není náš?

Zárucký: Nikoliv! tento hrad zůstal po dvou bratřích, kteří se ztratili a majitel jeho nynější bere ode mne a od rytíře Řehoře z našeho a jiného ještě hradu plat. Sám bydlí ve třetím. — To si asi Řehoř nepomyslil, že bude musit platiti tomu, s kterým se pustil dříve do boje.

Amalie: Ach! teď tomu rozumím.

V. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Jest zde zbrojnoš od Valdána a ptá se, může-li vstoupiti.

Zárucký: Ať vstoupí!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde.)

Zárucký: Co pak mně asi přináší?

VI. Výstup.

Mleček. Předešlí (bez zbrojnoše.)

Mleček: (v žoldnéřském oděvu se spuštěným hledím podá baronu psaní.)

Zárucký (čte): „Milý barone! tu vám odesílám svého bratra, abyste mu svou dceru za manželku dal a všecku činži, kterou jste mně dlužen, sobě ponechal. — Rytíř Valdán.“ — I s radostí! — Amalie, vezmi si toho rytíře!

Amalie: Ale otče! toť jest, jakobyste mě prodal.

Zárucký: Bez odmluvy připrav se! Jdi!

Amalie (k Mlečkovi): Příteli! já vás nebudu milovati, poněvadž jsem jinému zasnoubena.

Zárucký: Což na tom? — Jen když si ho vezmeš.

Amalie a Žofie (plačíce odcházejí.)

Mleček: Snad si mne nerada bere?

Zárucký: I ráda. — Musím za ní. (Odejde.)

VII. Výstup.

Zbrojnoš. Valdán. Kašpárek. Mleček.

Zbrojnoš: Sem vstupte, vzácný pane!

Valdán: Děkuju ti.

Zbrojnoš (odejde.)

Mleček: Ona si mne nechce vzíti, poněvadž myslí, že jest to někdo jiný a ne já.

Kašpárek: To jste jí to měl pověditi.

VIII. Výstup.

Zárucký. Amalie. Předešlí.

Zárucký: Sem pojď a ruku mu podej. — Ach! pěkně vítám, pane rytíři!

Valdán: Má úcta, pane barone! Tu máte ode mne ženicha.

IX. Výstup.

Černý duch. Předešlí.

Duch (stane u Valdána, tahá jej za kabát.) Nelži a pojď raději pryč odtud!

Valdán: Ha! ty zlopověstný pekelníku!

Duch (zmizí.)

Valdán: Hodláte mu tedy svou dceru z dobré vůle dáti?

Zárucký: S radostí a co šlechtic nesmím nikdy své slovo zrušiti.

Valdán: Já podobně ne. — Stane-li se tedy ten sňatek, máte činži odpuštěnou a mladí manželé mohou až do smrti na tomto hradě bez platu bydleti.

Zárucký: Zde má ruka na to. (Podají sobě pravice.)

Valdán: Víte tedy, barone, komu jste svou dceru dal?

Zárucký (uleknutě): Vašemu panu bratru snad?

Černý duch (přiletěv, Valdánovi do ucha): Uteč!

Kašpárek: A mužskému k tomu.

Valdán: Ovšem že bratru, neboť jsme všickni rytíři bratři, i tento, který pochází ze starého šlechetného rodu. (Zvedne Mlečkovi hledí.)

Mleček: Amalie má!

Amalie (která byla posud plakala): Bože, co se to děje?

Zárucký: Nastojte! — toť Mleček.

Valdán: Vše jedno — naše úmluva platí.

Oni se milují a proto ať se mají. — Požehnej vás tvůrce nebeský!

Mleček, Amalie (klouíce se): Ať Bůh přeje štěstí a zdraví našim dobrodincům a po smrti ať jim dá nebeské království!

X. Výstup.

Dva bílí duchové co rytíři. Předešlí.

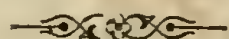
Duchové (k Valdánovi): Zdráv buď, ctný a šlechetný rytíři, ozdobo svého stavu, kterýžto tím, že jsi se nedal svésti k ničemu zlému a svému nepříteli, který ti ublížil, že jsi odpustil, nás vysvobodil! Tvé jest všecko bohatství v hradě. — Buď zdráv a boží požehnání ať na tobě odpočívá! (Propadnou se do podlahy.)

Kašpárek: Ne, ti chlapi mají divnou procházku skrze prkna pod zemi.

Valdán: Budiž jmeno Páně pochváleno, že se mi podařilo, dvě zavinšované duše pro nebeské království získati.

Všichni (se kloní).

Opona spadne.

Pan kmotr.

Veselohra ve dvou jednáních.

Osoby:

Ruský car.
Generálové } jeho komonstvo.
Plukovníci }
Jakub, rychtář.
Dorka, jeho žena.
Zuzana, jejich dcera.
Jirka, švec.
Mojžíšek, žid.
Soused Váňa.
Soused Tomeš.
Kašpárek, pasák u Jakuba.
Správec.
Dva drábové.

Místo děje: Vesnice na ruských hranicích.

První jednání.

(Světnice v Jakubovu statku.)

I. Výstup.

Jakub. Dorka.

Jakub: Milá Dorko! jak to ale bude asi se ševcem? Žid sem přijde a bude chtít tu halmaru, která zde stojí a která patří Jirkovi. Já jsem ovšem přislíbil, že mu ji zachráním, poněvadž ji má po rodičích a jest dobrý člověk, kterému bych nic zlého nepřál. — Hleď, Dorko! kdyby neměl Jirka tak chatrnou chalupu, dal bych mu Zuzanu za ženu.

Dorka: Milý Kubo! víš, že jest on ubožák ale Zuzana ho má tuze ráda a on ji také miluje. Prosil mne, hubu mi hladil, pěkně ruku celoval a říkal pořád: Kmotra, dejte mi Zuzanu! Ona jest v mém srdci zaorána, já bych pro ni třeba do rybníka za humny skočil. Půjdu k švakrovi, poprosím ho, aby mně pomohl ňákým kusem slámy, pokryju chalupu, budu ševčit a přece snad budeme moct být živi, když peníze vydělám a dluhy po rodičích zaplatím. Pak budeme zase hospodařiti, až něco vyhospodaříme." — Ano, Kubo, tak to prál Jirka. On jest chlap umělý, šije pro pana správce, a všickni kmotři si ho chválí, že jim dělá dobré boty a pantofle. Nebylo by to tedy tak zlé, a kdybychom jim dali do hospodářství krávu a ňáké to tele, pak by si snadno pomohli.

Jakub: Inu, ty bysi měla pravdu, Dorko, ale když jest těch dluhů přece jen mnoho. Pan správec povídal, že se dá Jirkovi chalupa do prodeje, a co by si potom počal, co?

Dorka: Ale tatíku! vždyť jsi ty také kus práva a můžeš něco v tom případě poručit. Jen se nestarej, však ty to ňák přece vymotáš a holce pomůžeš k tomu jonákovi. Zuzana ti bude za to děkovat, a švec se radostí zblázní. Já sama budu tomu ráda, stane-li se z mé dcery paní ševcová.

Jakub: Milá ženo, já bych se o to postaral, ale půjde to ztěžka. Tu halmaru chce si žid mermocně vzít a Jirka ji dal k nám, aby se mu mohl vymluvit, že ji nemá doma. Mojžíšek ale byl u pana správce, tam Jirku žaloval a dostal přislíbení, že si nemá dělat žádných starostí, poněvadž beztoho všecko do prodeje přijde a ševci nic nezůstane. — Ale víš, co já udělám? — Dnes dojdu k panu správci, vezmu ňákou slepičku,

strčím ji do košíku a zanesu ji do kuchyně. Správec nemá žida mnoho rád, Jirku má ale rád, Zuzana se mu také o obžinkách dobře v kole točila a proto mu vyjevím, že by se ti dva rádi vzali, kdyby tedy dal ševci paletu na pana faráře, aby to přišlo ňák do pořádku.

Dorka: Máš pravdu, tatíku! — Ty máš vždycky dobré nápady, že by to člověku ani do smrti na paměť nepřišlo.

II. Výstup.

Tomeš. Předešlí.

Tomeš: Milý Jakube! dobře že jsi doma. — Přicházím k tobě a to proto, víš, poněvadž se chce ma Hanka vdávat a já budu na veselku peníze potřebovat. Nevím, kde jakých vzít, ale u Jirky mám těch osmdesát rýnských a proto chci, aby mně je složil, sice mu dáme se židem chalupu do prodeje. — Což, Jirka si snad myslí, že nebude muset po rodičích platit, leč už je tomu dvanáct let, co čekame, on je nynčko majorát a proto se musí vypořádat.

Dorka: Milý kmotře! napřed ať se ožení a pak dluhy zaplatí!

Tomeš: A co nám do jeho ženění, kmotra? — Ať se s námi vyrovná a dost.

Jakub: Ale kde vzíti, Tomši, když nemá?

Tomeš: Jakube! ty ho pořád vymlouváš a tak s ním dohromady držíš. Ale ať! Já půjdu k panu správcovi a pomohu sobě k svému, co mně patří.

Jakub: Tomši! Tomši! ať tě to nemrzí! — Což myslíš, že já jakožto rychtář docela nic nevládnu, že nemáš pro mne žádný peršpekt? —

Abysi o tom věděl, vezmu si já Jirku za zetě a uhlídáš, že mu chalupu neprodáte.

III. Výstup.

Mojžíšek. Dva drábi. Předešlí.

Tomeš: Aha! tu jest žid. — No, Mojžíšku! co ty tady chceš?

Mojžíšek: Vaj! co vy thu chcete?

Tomeš: Já jsem zde, abych na Jirkovi vymohl dlužné peníze, jelikož budu Hanku vdávat.

Mojžíšek: Bei Gott, zrovna jakho já. Nezaplatí-li Jirka, phůjdeme k jemnostphanu správci a dáme mu chaluphu do licitace.

Tomeš: Hleď, Dorka, to-hle bude jiný kos na toho ševce. — Ano, ano, my musíme žalovat, abychom obdrželi peníze.

Mojžíšek: Já mu dhával khožičky na dluh, on mně za ně dhal almaru, a almaru sobě teď vezmu, phoněvadž jsem ji už prodhal jinému.

Jakub: Já jsem tu halmaru koupil od Jirky. Je to staré sice zboží a pochází od dědka Vaškova, já ji ale nedám z ruky, poněvadž mně po právu patří.

Tomeš: Vidíš, žide, že u Kuby nic nevyřídíme? — Pojďme k panu správci!

Mojžíšek: Phánbůh ví, že phůjdeme. Jirka to bhude vidět, že já to thak umím navlíct fajn, abych dostal ty pheníze.

IV. Výstup.

Jirka. Předešlí.

Mojžíšek: Aj vaj, do is der Jirka. — No, Jirka! Bhudeme platit či phůjdeme k panu správcovi žalovat?

J i r k a: Měj trochu trpělivosti, židáku! — Já se ti postarám o peníze.

M o j ž í š e k: Wie heisst, postarám? — Tu-hle soused vdává pannu Anku a photřebuje na svatbu, já potřebuju do čachru, a jiný také photřebuje, a proto phovídám já, že nebhudeme čekat žádný. Almaru dhal jste mně za khožičky a soused rychtář nechce mi ji vydat, že prý je po vašem dhědkovi, aj vaj.

J i r k a: Já jsem si to rozmyslil a ponechám ji sobě.

M o j ž í š e k: Váj kšrirn, já phůjdu žalovat.

D o r k a: Židáku, počkej mu ještě!

M o j ž í š e k: Vidhíte, Dorka, phaní Dorka! vy ste hodná žena, rád bych vám to udělal, ale Phánbůh ví, že to neudělám.

T o m e š: Doprovoďte nás, drábové, k panu správci! Zejtra vyhodíme Jirku z jeho chalupy a dáme mu ji do prodeje.

J i r k a: A vy byste byl takový tyran, sousede, ačkoli víte, že mně bylo dvanáct let, když mně otec náhle zemřel a matka v brzkém čase po něm? Nemohl jsem co učeník ovšem ničeho vydělat, teď však udělám se mistrem a zaplatím vám.

M o j ž í š e k: Tho by mohlo dlouho trvat. — Thedy nedháte tu almaru, Jiříku?

J i r k a: Tu si nechám.

M o j ž í š e k: Aj vaj, phoďme k milostpanu správcovi! (Odejde s Tomšem a s dráby.)

J i ı k a: Veta tedy po mé chalupě! — Ó běda!

D o r k a: Nenaříkej, Jirko! Tu-hle táta dojde k panu správcovi, daruje mu ňákou drůbež, ty dostaneš Zuzanu za ženu, krávu a tele, a budeš moci hospodařit.

J i r k a (radostně): O táto! mámo! vy mně děláte veliké potěšení, ale což chalupa!

J a k u b: O to se nestarej! Já jako rychtář promluvím moudré slovo s panem správcem a ujednám to všecko k tvému prospěchu.

V. Výstup.

Zuzana. Jirka. Jakub. Dorka.

Z u z a n a: Mámo! už jsme tady z lesa.

J i r k a: Pojď sem, Zuzano, a raduj se, neboť budeš ševcovou.

Z u z a n a (zakryje si fěrtochem oči): I jdi ty žvatlale! — kdo ti to řek?

D o r k a: Opravdu, Zuzano! Táta prál, že ti dá krávu a tele, a s kravou i s teletem že dá tebe Jirkovi.

J i r k a: Což tomu říkáš, Zuzano?

Z u z a n a: Chce-li tomu táta, máma a ty, Jirko, pak jsem spokojena.

D o r k a: Táta dojde k panu správcovi pro ceduli na pana faráře a pak budete mít po komedii. Ty vezmeš sobě na veselku nový kaftan, plenu, lajblík a střevíce, a Jirka tě dovede k oltáři.

Z u z a n a: Ale kde pak jsou družičky, rozmarinové věnečky?

D o r k a: To všecko bude, jen až budou odbyty ohlášky.

J i r k a: Za to, že mi dáte Zuzanu, ušiju vám, kmotra, pár nových pantoflí.

D o r k a: Dobře, Jirko! — Jdi tedy do ouřadu, táto! Já půjdu zase do komory, Jirka do chalupy a Zuzana do chlíva po práci, aby všecko všudy vyklidila.

J a k u b: Už jen se k tomu zatočte, aby bylo všecko v pořádku! Já vezmu hůl a halenu a půjdu k správci, kde to s peršpektem vyjednám.

D o r k a: A kde pak bychom měli mít tu veselku?

J i r k a: U mně v chalupě to sotva bude moct být, poněvadž by tam bylo pro pozvané hosti málo místa. — Ten-hle Tomeš a žid, to jsou přece jenom krobiáni.

J a k u b: I nemluv už o tom! — U mně ve statku bude veselost a dost! Už jdu.

D o r k a: Jen si nezapomeň, táto, na dobrou rozprávku a slib mu třeba ještě kus medoviny, jen aby nám to udělal!

J a k u b: Nestarejte se o nic! — Můj peršpekt něco též může. (Odejde.)

VI. Výstup.

P ř e d e š l í bez J a k u b a.

D o r k a: Táta si dá říct, milý Jirko! — Nynčko přijde jen na to, abychom to uvedli ňák do pořádku s knězem, a abychom se neopozdili. Co nejdřív tu máme vánoce, masopust je krátký, a proto si musíme popílit. — Táta neudělal žádný zápis, musili bychom tedy poslati pro tkalce, aby to napsal — nebo raději počkáme, až se starý vrátí.

Z u z a n a: Tu kanafasku mi snad dáte, mámo, a tu komrtušku též?

D o r k a: Bodejť bych nedala! Táta mně beztoho koupí jinou. — Teď ale už pojď, abychom všecko podělaly, musíš tiše v koutě sedět a nehty sobě kousat.

Jirka: Já pospíším také domů, poněvadž tam mám boty spravovat.

VII. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Ne, to-hle je prasafraporský kousek. Já vám musil toho nejpěknějšího kačera lapnout a hospodáři dát: ten ho strčil do košíka a uhání s ním ze vsi. Co pak to asi znamená? Židovka sotva kačera koupí —

Zuzana: Troubo! on ho nese prodat.

Kašpárek (vrazí do Zuzany): Což já, trouba, jsem to věděl?

Jirka: Hou, ty krobiáne! což ty s ní budeš šťouchat? — Ona bude paní ševcovou a ty jsi jenom pasák.

Kašpárek: Až bude ševcovou, pak ji též nazvu ševcovou. — A co ty, ševče, se tak napínáš jako krocan? Mojžíšek se bez toho už chlubil, že ti po čmertu vyševčí.

Jirka: Homolku mně udělá. — Táta mé nevěsty jest rychtář a proto dej si pozor, ať se neoctneš někde na hambalkách!

Dorka: Ano, Kašpárku! ty máš nevymáchanou hubu a Matěj si už také na tebe stejskal, že jsi mu vynadal pasáků. On jest pacholek, rozumíš-li, a ty jsi přece jenom pasák.

Zuzana: Pojďme a budeme chystat rozmarinu!

Kašpárek: Dáš mně, Zuzanko, také trochu rozmariny s vomáčkou? U tkalců jí mají plnou zahrádku, a chceš-li, já jim jí trochu vyštipnu.

Zuzana: Ty troupe! Rozmarina se nejí, ta jest na věnečky.

K a š p á r e k: No, ařsi! — Vezmu sobě nůši a přivleču jí plnou otep. — Ichuchu! svatba na krku, jídla a pití bude až dost. Ichuchu! (Odběhne).

D o r k a: Udrhni tedy, Zuzano, podlahu, aby mohly být námluvy odbývány.

J i r k a: A já zatím dám kmotrovi příštípek na juchty. (Odchází se Zuzanou, za oběma Dorka).

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Za vsi chatrč u lesa. — Stmívá se. — Vítr a z daleka hrom.)

I. Výstup.

Ruský car.

Kde jsem se to octnul? Noc jest tmavá, a kdybych neměl zdravých oudů, snad bych nikam nedošel. — Škoda, že jsem s sebou nevzal sluhu! — snadno jsem dnes mohl přijíti o život, neboť kůň se se mnou zplašil, uzdu přetrhl a v největší prudkosti sem tam se mnou běhal, až jsem se dostal do této mně nepovědomé krajiny, daleko od Petrohradu. — Ano, ano, posud se mně nepřihodilo něco podobného, jako dnes. Posud bývala má ranní procházka vždy zdárná, dnes však nešťastný kůň celý den se mnou cválal v nejdivočejším trysku a zde mne na polo mrtvého se sebe shodil. Kůň prchl a já zde stojím, nevěda, kde? — Tamto jest vesnice, musím tedy některého hospodáře prositi, aby mně popřál noclehu, ačkoliv se nesmím prohlásiti, že jsem já car

ruský, nýbrž za něco jiného se budu počítati. — Ah, tuto jest ňáká chalupa. Zavolám na hospodáře, aby mně hleděl otevříti a noclehu mně k odpočinutí popřáti. — Co asi tomu řekne má manželka Dionora, když domů nepřijedu? Zajisté že bude plakati a naříkati. — (Přistoupiv k chalupě, volá do okna): Příteli dobrý, otevřte a popřejte mi u sebe odpočinouti!

Hlas (v chalupě): Kdo jest to?

Car: Já to jsem.

II. Výstup.

Tomeš. Car.

Tomeš: Co jste chtěl?

Car: Chci vás prositi, abyste mne nechal u sebe přes noc, neboť se vám hodlám za to odměniti.

Tomeš: Milý bratře, u nás nesmíme dát nikomu nocleh, poněvadž jest proto určena hospoda, a kdyby se někdo něčeho takového dopustil, musil by platit tři rýnské pokuty. To byste mně dal co proto!

Car: Jest zde tedy nějaká krčma?

Tomeš: Tam-hle ve vsi na kraji. — S Bohem! (Odejde do chalupy.)

Car. Prosím vás, člověče, nechají mne ve vsi přes noc?

Tomeš (v chalupě): Místa tam nemají, ani slámy, ani jídla nebo nápoje. — A teď mně už dejte svatý pokoj!

Car: Tedy mně nic jiného nezbude, leč abych zůstal pod širou oblohou. — Běda však těm tyranům, až já zase na svůj trůn dosednu! — Půjdu dále, snad mně přece někdo otevře.

Proměna.

(Ves.)

III. Výstup.

Car. Později Váňa.

Car (klepe u jedné chatrče na okno): Příteli, otevřte!

Váňa (vystoupí): Co chcete pod večer?

Car: Popřejte mně u sebe oddechu, a dostane se vám za to odměna!

Váňa: O to nejde, milý člověče! Pokuta jest zlá věc a já bych se nerad do něčeho skoupal. Máte pas?

Car: Nemám, ale já za vás ten trest sám zaplatím, jenom buďte přece člověk a bližní!

Váňa: Ale kam bych vás dal? Ve světnici nemám místa k hnutí, zvláště když tam jest drůbež na noc, a proto hledejte si něco jiného! — S Bohem! (Odejde.)

Car: Opět jsem odmrštěn se svou prosbou! — Snad zde musím zmrznout v tom sněhu, a nikdo nemá kusa citelného srdce! Leč počkejte, vy tyranové! pomsta má vás nemine. — Co nyní počneš, caře a vladaři? Prohlásiti se, kdo jsi? — Snadno by se ti vysmáli ti sprosťáci, řkouce: To není pravda. — Dělej tedy co dělej, já musím dále jíti a ještě jednou se pokusiti. (Klepá na okno jiné chalupy.) Příteli, otevřte!

IV. Výstup.

Jirka. Car.

Jirka: Co chcete?

Car: Milý příteli! jsem voják a zabloudil jsem; nemohl bych u vás zůstati přes noc?

Jirka: Nejste vy Dědinovic Kuba z Račic?

Car (stranou): Musím se za to vydávati. (Hlasitě): Jsem, milý příteli!

Jirka: Vy jste už nebyl asi dvacet let doma?

Car: A vy se na mne pamatujete?

Jirka: Inu božičku, jak pak by ne? Vždyť vy jste můj pan kmotr. — Tedy pojďte dál! Táta a máma mně zemřeli, jsem teď docela sám a proto se chci oženit se Zuzanou našeho rychtáře Jakuba. Ještě dnes máme námluvy a vy mně musíte být, pane kmotře, za svědka. Kakrahnáte! to bude mít rychtář a jeho žena radost, až vás tam přivedu. Oni vás ovšem nepoznají, že jste Dědinovic Kuba z Račic, ale to nic nedělá a za to je to tím více překvapí. — Abyste zůstal u mne přes noc, to nejde, poněvadž nemám na posteli nic než malou drchničku, pod kterou byste drkotal zuby pro zimu.

Car: Zůstanu třeba zde.

Jirka: I to to! U rychtáře vyspíte se pěkně na peřinách, a proto jen pojďte, pane kmotře! (Odvede cara.)

Proměna.

(Světnice u Jakuba. — Na stole hoří kahánek.)

V. Výstup.

Jakub. Dorka.

Jakub: To-hle je pěkná mela, milá Dorka! Správec ti nechtěl toho tučného kačera vzít, a z toho je vidět, že tam byli u něho už dříve žid s Tomšem a že ho podplatili. Správec bude

teď proti nám a ti darebáci se mně ke všemu ještě vysmějou, a pak člověk má hned po tom peršpektu. Řekne se, že jsem rychtář a že nemám co poroučet v obci, že každý i ten žid může dělat, co se mu zlíbí.

Dorka: Milý muži! jak pak to tedy bude shalmarou a chalupou? — Hleď, ty jsi měl přece ještě jednou k správci dojít a k tomu kačerovi přidat jednu nebo třeba dvě husy.

Jakub: Inu, zejtra se tam po ránu podívám.

VI. Výstup.

Jirka. Car. Předešlí.

Jirka: Táto! mámo! znáte-li pak ho?

Jakub: Neznáme. — Kdo jest to?

Jirka: Můj pan kmotr, Dědinovic Kuba z Račic.

Dorka: Požehnej Pánbůh! Z vás se stal, Kubo, ňáký veliký pán.

Jakub: Na mou milou pravdu, kdož by se toho byl o vás nadál! Vždyť se povídalo, že jste už zůstal tam někde v bitvě mrtev, a tu vás máme pojednou. — No, sedněte u nás, a ty, Dorka, přines Kubovi ňákou tu placku a trochu medoviny!

Dorka: Zuzano! kde jsi?

VII. Výstup.

Zuzana. Předešlí.

Zuzana: Co chcete, mámo?

Dorka: Přines sem placku a medovinu pro pana kmotra Jirkova!

Zuzana: Hned to tu bude. (Odejde.)

Jakub: No, to bychom si nebyli pomyslili, že sem pan kmotr přijde.

Dorka: Milý pane kmotře! my chceme tu-hle Zuzanu provdat za Jirku, ale pan správec nechce vzít podmazánku, aby jim dal povolení a ceduli na pana faráře. Nynčko nevíme, co dělat, a už jsme se uradili se starým, že dáme holce krávu a tele a trochu toho šatstva, aby měla něco kloudného do hospodářství. Jirka jest dobrý švec, ňáký ten záhon zelí, brambor a tuřinu se jim také dá a tak by to mohlo být všecko v pořádku, kdyby nebylo tvrdohlavého pana správce, který se dal podmazat od žida a souseda Tomše. Jirka je jim a několika chalupníkům ještě za nebožtíka otce dlužen a ti nedočkavci chtějí mu teď — jen si to pomyslete, pane kmotře! — chtějí mu chalupu a halmaru prodat.

Zuzana (vráti se): Tu máte placku a medovinu, pane kmotře! (Podává carovi ruku): Pozdrav Bůh! Pěkně vás u nás vítám, pane kmotře!

Car: Děkuju, Zuzanko!

Jirka: Kakrahnáte! na té vojně to přece nemusí být tak nejhorší. Což kdybych já se tam tak dostal, Zuzano!

Dorka: Ale mlč teď o tom a starej se o své věci!

Car: Nebojte se, kmotře, kmotra a ty, Jirko! Chalupa vám zůstane a ceduli na faru též dostanete — já sám o tom se správcem pohovořím. — Mnoho-li dluhů jest na té chalupě?

Dorka: Asi osmdesát rýnských.

Car: Taková maličkost se snadno zapraví.

VIII. Výstup.

Mojžíšek. Tomeš. Dva drábové. Správec. Předešlí.

Dorka (k carovi): To jest, pane kmotře, správec.

Car: Dobře!

Správec: Víte-li pak, proč sem jdeme, Jakube!

Jakub: Inu, bezpochyby k vůli té licitaci, vzácný pane!

Správec: Ano, tak jest tomu. Mimo to musíte jakožto poručník Jirkův vydati také židovi almaru.

Car: Toť se ví, že se to stane, když Jirka nezaplatí.

Správec: Pak se bude prodávat zejtra veřejně chalupa.

Car: Osmdesát rýnských dám já sám za ni. (Vyplatí peníze.) Mnoho-li se má vyplatit za almaru?

Jakub: Tři rýnské. — Žide, vem si je od pana kmotra!

Mojžíšek: Také dobře! (Shrábne peníze.)

Správec: Co jest to za člověka, který vás zde zakládá! — To já musím vědět.

Dorka: To jest pan kmotr

Správec: Pan kmotr! — Má-li pak nějaký výkaz?

Car: Ten největší.

Správec: Na ten se rád podívám.

Car: Nemám ho právě při sobě.

Správec: Aha! Kdož ví, co je to zač! — O tom se musíme přesvědčiti.

Car: Brzy se přesvědčíte. (Vyndá rubl.) Znáte tohoto člověka na rublu?

Správec: Našeho cara známe.

Car: To jsem já.

Správec: Ha ha! vy byste mně chtěl pověsit bulíka na nos. — Seberte ho, drábové!

Jirka, Jakub a Dorka: Jen se opovažte sáhnout na pana kmotra!

IX. Výstup.

Ruští generálové a plukovníci. Předešlí.

Plukovník: Zde jest náš milostivý car!

Car: Budiž vám čest a chvála za vaší starost o mne! — Znáte mě teď, ukrutníci?

Všickni (padnou na kolena): Prosíme o pardon.

Car: Pardon dostanou jen moji kmotrové, ostatní ať se potrestají! Celou ves dám obklopiti a vypáliti.

Jirka: Božičku! my jsme ho měli za kmotra, sakrahnátští pitomci.

Car: Jsem vaším kmotrem a otcem dobrotivým. Všecko ode mne obdržíte, čehož si přejete, jenom o milost neproste pro tyto ukrutníky, kteří mně nechtěli noclehu dáti.

Správec, drábové, Tomeš a Mojžíšek (padnou obličejem na zemi): Milost, pane! Slitujte se nad námi!

Zuzana, Dorka, Jakub a Jirka: Pane, odpusťte jim!

Car: Desátý z celé vsi budiž pověšen! — Uzavřeno.

X. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Tu je vojáků jako much. — Pánbůh s námi!

Jirka: A mezi nimi jest náš milostivý car.

Kašpárek: To jest něco jiného.

Car: Rozmyslil jsem si to a všem budiž odpuštěno. — S Bohem, pane kmotře! — U mne v Petrohradě budete vždy vítán. (Odchází s komonstvem.)

Všichni: Ať žije náš car!

Kašpárek: S Bohem, pane kmotře caře! (Dá se do skákání.)

Opona spadne.

Turnaj na Vltavském hradě.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Sulpicius z Vltavy.	Rytíř z Březiny.
Fraudolina, jeho manželka.	Krokov, vůdce vrahů.
Lucie, Helena – slečny.	Rohatý, Černobejl – vrahové.
Prostobor, hradní.	Svatoň, starý myslivec.
Kašpárek, lokaj.	Matýsek, Lidmila – jeho děti.
Blažej, starý sluha.	Abraham, žid.
Rytíř Dubenský.	

Rytíři. Vrahové. Lid z Podhrádí. Zbrojnoši.

Místo děje: Hrad Sulpiciův a pustý les.

První jednání.

(Rytířská síň.)

I. Výstup.

Sulpicius.

Proč mne, osude, trápíš a pronásleduješ? — Jsem rytíř Sulpicius, o kterémž nebylo nikdy slycháno, aby jeho hradu šturmem bylo dobýváno, ale se svou manželkou Fraudolinou jsem velmi nešťastný člověk, poněvadž jest tak mnoho

nemocna. Ó jak bych byl blaženým, kdyby vinšovaného zdraví zase nabyla! — Co počnouti při této věci? — Nejlépe bude, dám-li po celé krajině ohlásiti, že veliké odměny dosáhne ten, kdo by uzdravil milovanou manželku mou. Musím si k tomu zavolati svého služebníka Kašpárka. (Volá): Můj věrný služebníče Kašpárku, pojď sem rychle ke mně!

Hlas (za jevištěm): Kdo mě to volá? — Já nemám času, poněvadž právě kuří oka sobě vyřezávám.

Sulpicius: Krobiáne, dělej krátce! — Jest zde pro tebe veliká práce.

II. Výstup.

Kašpárek. Sulpicius.

Kašpárek: Práce mnoho mně právě nevoní. — Co poroučíte?

Sulpicius: Slyš mě, milý Kašpárku! — Jak víš, manželka moje jest tuze nemocna a žádného pořádného lékaře pro ni nalézti nemohu; protož oznam hradnímu, aby sem hleděl přijíti, neboť mu chci rozkaz dáti, aby se dalo po okolí i jiným rytířům věděti, zdaž by někdo věděl o takovém lékaři, který by mé roztomilé Fraudolině pomohl, začež by veliká odměna mu kynula. — Poslední, který zde byl, radil veselou mysl pro její uzdravení.

Kašpárek: Pane rytíři! já bych vám třeba sám dal radu, aby vaše milostivá paní mohla zdráva býti. Učiňte jí nějaké vyražení, třebas ať se sem sejde mnoho rytířů a dá se na kolbišti do potýkaní, to by ji jistě potěšilo.

Sulpicius: Moudře jsi mně poradil a

učiním vedle rady tvé, nechať mne to již stojí cokoliv! — Zavolej tedy hradního!

Kašpárek: Má se státi, juchhe! — Já jsem přece jenom chlapík, který se svou moudrostí mnohého rytíře do kapsy strčí, juchhe! (Odběhne.)

Sulpicius: Zajisté to může oučinkovat ku zdraví mé choti a proto uzpůsobím veliký turnaj.

III. Výstup.

Prostobor. Sulpicius.

Prostobor: Vaše rytířská milost ráčila nařídití, abych se sem dostavil. — Zde jsem.

Sulpicius: Dejte, hradní, vědomost všem okolním i vzdáleným rytířům, aby se sem dostavili k slavnému turnaji. Kdo ze všech nejznamenitějším šermířem se ukáže, tomu naše slečny v slávě ostruhy na boty připnou. Ta veliká turnaj bude se odbývati dne 25. května, t. j. ode dneška za týden.

Prostobor: Stane se takto, milostivý rytíři! Na tento rozkaz váš nechám hned štafetníka odjeti, aby vaši vůli oznámil a všecky rytíře pozval.

Sulpicius: Vyvěšte naše praporce, aby zvěstovaly volný vjezd do našeho hradu! — Štafetník ať vezme dubovou ratolest, čímž bude zvěstovati slavnost na našem sídle.

Prostobor: Jsem k službám volný. (Pokloniv se, odejde.)

Sulpicius: Pak-li toto neprospěje k uzdravení mé nejmilejší manželky, pak ovšem nevím, co již činiti mám. (Odejde.)

IV. Výstup.

Kašpárek.

(Zpívá): 1.
Toť jest přec podivné,
co se zde děje,
jeden si naříká,
druhý se směje.
Odkud se bere to? —
Od zlého koření,
které se nazývá
ve sukni stvoření,
hola hop, hop hop hop,
ženské to stvoření.
2.
Chytrost jest hezká věc,
kde se as seje?
Mudrc ji nenašel,
hlupák ji kleje.
Odkud pak chytrost je? —
Od zlého koření a t. d.
3.
V přetvářce, ve klamu
lidé se znají,
o pravdu, o věrnost
málo teď dbají.
Odkud ty klamy jsou? —
Od zlého koření a t. d.

Protož povídám já, Kašpárek, že ženskému pohlaví mnoho nevěřím, a kdyby se na hlavu stavělo.

(Zpívá): 1.
Ondyno pod večer
šel jsem domů,

potkal jsem Barušku,
smutnou k tomu.
Já se hned vyptávám:
„Co pak ti je,
že v očích slzy máš?“ —
[: Ó jemine! :]

2.

Ona hned cvrliká,
že je jí zle,
od hlavy do paty
všecko v ní vře.
Já se tu postarám,
by felčar šel,
heřmánek předepsal —
[: Ó jaký žel! :]

3.

Co pak as myslíte,
co jí bylo? —
Neměla denárů,
to chybělo.
Tím lékem nemoh' jsem
posloužit já,
proto mám kvinde už —
[: Hopsasasa! :]

V. Výstup.

Prostobor. Kašpárek.

Prostobor: Alou, Kašpárku! měj se k tomu, aby bylo na hradě všecko do pořádku uvedeno; neboť sejde se sem mnoho pánů.

Kašpárek: Co se týká práce, o tu je u vás veliká láce, ale když přichází doba k jídlu, tu bývá Kašpárek poslední pozván k dílu.

Prostobor: Však se ti rytíř odmění, jen se nestarej!

Kašpárek: Budou-li všichni tak diškeretní, jako jste vy, pak budu míti kapsu snadno naplněnou ničím. (Odejde s hradním.)

VI. Výstup.

Fraudolina. Lucie. Helena.

Fraudolina: Milé dítky! jak dlouho budeme ještě asi pospolu? — Zdá se mi již, že to není možná na tomto světě vydržeti.

Lucie: Dobrá máti! kéž by se ti pomohlo a ráda bych svůj vlastní život za to dala, kdyby tato melancholie tebe opustila.

Helena: Snad shromážděný květ našeho rytířstva vyhojí smutek duše tvé.

VII. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Milá paní rytířko! to jsem se nastaral a naběhal, abych pro vás nějakou hrst radosti nalezl, ale nenatrefil jsem ničeho mimo jednu pochvalu muže od ženy, což jest velmi kratochvilná písnička.

Fraudolina: Vyjev tedy, co jsi slyšel!

Kašpárek: Poslechněte, ale modu si z toho neberte, abyste svého mužička plísnila, když se trochu nabumbá! To už jest tak mužská přirozenost, že ráda kouká do džbánku. Dost na tom, zůstane-li vždy žena střízliva.

(Zpívá): 1.
Neberte si, panenky,
takového muže,
který má rád sklenici,
prohnaná je kůže.
Čert ví, co on pak dělá,
v noci v krčmě sedává,
sotva žena oči zamhouří,
mužiček si někde zabouří,
výská vesele,
hubou namele
toho až dost,
tralalala,
opilý host.
2.
Má-li dáti po ránu,
peníze na oběd,
za ušima drbe se,
mumlá jako medvěd,
půl zlatého sotva dá,
ještě ženě vytřeská,
do hospody zas se ubírá,
do korbele pilně se dívá.
Ach to je peklo,
bodejž se vzteklo
všecko vdávání,
tralalala,
i namlouvání!

Není-li pravda, milostpaní, že má žena kříž s takovýmto mužem? — Vy, slečinky, vemte si z toho příklad, abyste též takových manželů neulovily!

Ženské (se smějou.)

Helena a Lucie: Dost, Kašpárku, dost! — Ty jsi veselý hošík a proto přijď nás častěji rozradovati!

Fraudolina: Tu máš zpropitného. (Dá mu peníz.)

Kašpárek: Hola! už zase mám nějaký tuzér na pár dalamánků. Samá tu teď radost, čert vezme všecku žalost, ichuchu! (Odběhne.)

VIII. Výstup.

Předešlí bez Kašpárka.

Fraudolina: Veselý to člověk, kterého nikdy nic nezarmoutí. — Ó kéž mám takové srdce!

Helena: Drahá matko! buď též veselé mysle a budeme si to pokládati za největší bohatství.

Fraudolina: Není to možná, poněvadž má duše stůně. Lekla jsem se toho, když bylo mému manželi táhnouti do boje a proto nemůže teď srdce moje z truchlivosti procitnouti.

IX. Výstup.

Sulpicius. Předešlí.

Sulpicius: Drahá manželko má! Naštane nám slavný turnaj, na kterémž rád se budu honositi se svou milostnou chotí a doufám, že vaše srdce těmito radovánkami se potěší.

Fraudolina: Kéž by tu chvíli jenom zlá vůle nepokalila!

Sulpicius: Statečný spolek rytířský, který se zde shromáždí, nebude dělati nám žádných nesnází. — Jen pojďte trochu na procházku, drahá choti má! (Všichni odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pustá krajina v lese. — Do vysoké skály vede díra, v níž jest viděti světlo.)

I. Výstup.

Krokov (v rytířském oděvu.) Rohatý (v haleně.)

Rohatý: Dnes se ti asi něco podivného přihodilo, že jsi se tak brzy vrátil.

Krokov: To nejpodivnější, co se člověku přihoditi může.

Rohatý: Vidím na tobě, že jsi celý překvapen. — Mluv, co se stalo!

Krokov: Hleď, milý Rohatý! Mám všecko v nejlepším pořádku připravené proti rytíři Sulpiciusovi, o němž jest známo, že veliké bohatství má. Dnes jsem se odebral do jeho hradu na zvědy, abych se přesvědčil, zda-li rytíř doma či v okolí jest. Když tak s Černobejlem okolo myslivny v lese jedeme a o ledačem rozmlouváme, uhlídáme najednou starce sedícího, který měl ručnici vedle sebe státi. Blízko něho hrálo sobě pachole s dívkou. Já ho pozdravím a on mně také čest prokázal, nazývaje mne rytířem.

Rohatý: Ale prosím tě, kde jsi ulovil tento blýskavý oděv?

Krokov: Podivným způsobem jsem se k němu dostal. Za nejbližším hradem spatřili jsme rytíře, který do kraje uháněl na vraníku. My jsme se za ním spustili, v oužlabině ho přepadli a tak na něj udeřili, že on mně své šaty a jeho zbrojnoš své Černobejlovi složil.

Rohatý: A to je divné, že se nebránil a hned se vám poddal.

Krokov: Byl to mladík asi osmnáctiletý, který se ani meče proti nám nechopil a opilý jeho zbrojnoš sotva mohl jazykem vládnouti, neřku-li zbraní. Černobejl strhl ho s hřebce, meč mu odebral a smrtí hrozil, pak-li jen cekne; já zase se zmocnil rytíře, řemenem jsem mu sevřel hrdlo a tak sobě pomohl k rytířskému oděvu.

Rohatý: Ach! nynčko to už vím, kterakým způsobem jsi se za rytíře přistrojil. — Ale proč jsi to udělal? Vždyť nám náš obchod v honáctví a kobylkářství dobře šel, a nikdo si nepomyslil, co v nás vězí. K čemu si tedy teď na rytíře zahrávati?

Krokov: To jest proto, poněvadž se chci co rytíř vynésti a vás všecky šťastnými učiniti.

Rohatý: Tak? Vypravuj tedy dále o tom starém myslivci v lese!

Krokov: Když mne byl ten stařec pozdravil, doložil k tomu: „Zajisté se, pane rytíři, ubíráte do hradu?“ — „Ano,“ odpověděl jsem jemu. — „Aj ovšem, vždyť jest tam na blízku veliký turnaj, který nepropase žádný pořádný rytíř,“ mluvil myslivec dále, i napadlo mně hned, že bych se k té slavnosti též mohl s vámi dostaviti, abychom sobě zaopatřili nějakou tučnou kůstku, ha ha ha! (Odejde stranou.)

II. Výstup.

Černobejl. Rohatý. Více vrahů.

Černobejl: Dobrý den, milý Rohatý!

Rohatý: I vítám tě, bratře kamaráde! Právě teď jsem si na tebe zpomněl, kde asi chodíš.

Černobejl: Měl jsem robotu se židem,

kterému jsem ulehčil od rance a od peněz. Teď tam břeští jako kozel před smrtí, věda, že to jest poslední cíl jeho života. —

Rohatý: Kde máš toho židáka?

Černobejl: Můj kůň má ho přivázaného k ocasu a co nevidět sem Hynek smrďoucha přivede.

Hlas (za jevištěm): Aj vaj, aj vaj, co dhěláte, že mě tak za vousy thaháte? — Vaj gešrirn, tho tho bolí. —. Pusťte mě a nechte si ranec! — Vždyť vám nejsem nic phlatný, aj vaj!

Černobejl (vyjde za jeviště a přivede Abrahama): Pojď sem, žide barbarský!

III. Výstup.

Abraham. Předešlí.

Abraham (třesa se): Aj vaj, milostphane, vzácný phane, urozený jemnostphane!

Černobejl: Nekřič tak, břeštidlo! — Zde se rozžehnej s časným světem a pak poplaveš k Abrahamu. Co chceš více míti, ha ha ha!

Abraham: Ach, dhovolte, abych se mohl dhomů podívat a se svou Sarou se rozloučit!

Rohatý: Pusťte ho na svobodu!

Abraham: Vaj, then-hle phán je hodný phán, phánbůh ví.

Černobejl: A já nejsem, co?

Abraham: Nezlobte se, phane thaškáři! — Vy jste thaky velmi hodný, jen mě phusťte dhomů!

Černobejl: Víš-li co, žide! — Udělej nám dlouhý den a tak si aspoň svůj život prodloužíš!

Abraham: Ano, ano, vzácný phane! (Kloní

se): Mišimaj sroule, balbus atanaj sroule, majne elster šalamaj sroule, aj vaj aj vaj sroule, aj aj aj aj sroule, natanaj sroule. —

Černobejl: Ha ha! Dej už svatý pokoj se svým sroule!

IV. Výstup.

Krokov. Předešlí.

Krokov: Odbyďte toho žida!

Abraham: Aj vaj, což přece?

Černobejl: To se u nás jinače neděje (Popadne bědujícího žida za bradu a táhne ho za jeviště.)

V. Výstup.

Svatoň. Předešlí.

Svatoň (pro sebe): Co jest to? Musím poslouchati. (Ukryje se v houšti.)

Krokov: Nyní tedy, milí kamarádi, poněvadž jsme zde již z většiny shromážděni, poslechněte mé mínění? Chci, abychom zejtra v rytířském a zbrojnošském oděvu se vydali k turnaji na hrad vltavský. My, kdož se budeme vydávati za rytíře, pojedeme na komoních, ostatní půjdou za námi pěšky co zbrojnoši. Já budu vlaským rytířem, Černobejl španělským a Rohatý švédským, a každý z nás, až přijede k hradu, dá se oznámiti u pána, který nás s radostí bude vítati. Když bude vše v největším plesu, ty Rohatý, zvedneš se, jako bysi šel na procházku, a dole, kde jest stará kolna a zbrojnice, založíš oheň. Poněvadž jest tam sklad na olium, bude

hned všecko v plamenu a hosté se vyhrnou ven, aby hasili. — (K ostatním vrahům): Vy dělejte, jako byste jim chtěli pomáhati, a zatím je berte a házejte do ohně! Já s Černobejlem a Rohatým všecko ostatní v hradě vymorduju a pokladů se zmocním, abychom se pak o ně rozdělili. — Zejtra se dostaneme snadno do hradu, poněvadž jest tam veliký turnaj a každý rytíř bude míti do něho přístupu.

R o h a t ý: Ty chceš tedy hrad do svých rukou dostati a nás všecky v něm usaditi?

Č e r n o b e j l: Jenom ať se nezmýlíme! — Bude tam zajisté veliké množství rytířstva.

R o h a t ý: Hleď! Černobejl má rozum.

K r o k o v: Nebuďte bázlivci! Lopota nám brzy přestane a my se budeme dobře míti. Půjdete tedy?

V r a h o v é: Půjdeme.

Č e r n o b e j l: Já k tomu necítím veliké chuti a raději bych osum bradatých židů obral, poněvadž jest s nimi lehčí práce než s jedním rytířem.

K r o k o v: Ty babo! S děckami si zahrávati, jest snadno, a ještě snadnější to bude s rytíři, poněvadž se ničeho nenadějou a my je jakoby nic schrastíme. — Vzhůru tedy, bratři kamarádi!

V r a h o v é: Vzhůru!

K r o k o v: A pamatujte si, co každý má činiti! (Odejde se všemi.)

V. Výstup.

S v a t o ň (vystoupí a bázlivě se ohlíží.)

Bože na nebesích! k jakému jsem já to přišel hovoru? — Ty, které jsem měl za rytíře,

hovoře s nima nedaleko myslivny, jsou loupežníci a zamýšlejí ukrutnou vraždu. — Ha! to se musí zabrániti a rytíři Sulpiciusovi všecko napřed oznámiti. — Ó nemeškej, Svatoui, a pospěš k dobrotivému pánu a jeho rodině! — Ó nebe, popřej mi té milosti, abych všecko šťastně vykonal! (Odkvapí.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě. — U stolu sedí rytíř a čte z veliké knihy, kterou má před sebou. — Naproti němu jeho manželka a jí po stranách slečny.)

I. Výstup.

Sulpicius. Fraudolina. Lucie. Helena.

Sulpicius (čte): Ve čtvrtém století bylo veliké pronásledování lidů od jednoho obra, kterému všecko rytířstvo nemohlo odolati a veliká část pobita jest tímto velikánem. I stalo se, že král té země, ve kteréž onen ukrutník řádil, rozeslal listy po celé říši s otázkou, zdaž by se kdo osmělil, tu obludu zničiti, že za to obdrží odměnu velikou, a sice půl milionu rublů. Tu se dostavil malý človíček a pravil k panovníku, že na sebe tu starost vezme. Král tomu nechtěl z počátku věřiti, na konec ale trpaslíkovi dal povolení, aby se pustil do boje s obrem. Poslal za ním též několik pluků vojáků, aby mu pomáhali, leč jemu nebylo jich pranic třeba. Neboť když velikán onen spal, vlezl mu trpaslík do ucha, bodnul ho tam mečem do mozku a tak celou zemi zachránil, jelikož obr na tuto ránu skonal,

běduje a naříkaje, až to bylo na několik mil cesty slyšeti.“ — (Zavře knihu.)

Fraudolina: Ach to jsou překrásné povídky a počínají mou truchlivou duši rozveselovati.

Sulpicius (pro sebe): Bohu díky, že tomu tak! — Dnešní turnaj uzdraví mně ji snad na dobro.

Lucie: Teď žijeme přece jen šťastně a blaženě, poněvadž není ve světě takových obrů.

Helena: Za to jsou zase lupiči, kteří lid znepokojují.

Sulpicius: Ovšem, milá dcero! Náš hrad ale, Bohu díky! nebyl posud nikým přemožen a důvěřujme v Boha, že nad ním i dále nikdo nezvítězí!

II. Výstup.

Blažej. Předešlí.

Blažej: Vaše rytířská milosti! venku stojí starý Svatoň se svými dítkami a prosí, abyste ho ráčil vyslechnouti.

Sulpicius: Ať vstoupí!

Blažej: Má se státi. (Odejde.)

Sulpicius: Proč pak asi starý myslivec se svými dítkami sem přichází? — Vždyť má skoro tři hodiny cesty k nám.

III. Výstup.

Svatoň. Matýsek. Lidmila. Předešlí.

Lidmila: Zdráva budiž, milostivá paní, a otec nebeský popřej ti všeho dobrého!

F r a u d o l i n a: Děkuju ti, milé děvčátko, za tu přívětivost.

M a t ý s e k: Sláva tobě, statečný rytíři! — Budiž vždy zdráv a silen a žádný nepřítel ať nad tebou nezvítězí!

S u l p i c i u s: Děkuji ti, malý hochu. — Budiž tvůj osud též zdárný!

S v a t o ň: Přicházím, milostivý rytíři, s novinou o hrozícím vám nebezpečenství, kteréž posud lze zapuditi. — Přišel jsem včera na spolek vrahový, který se radil o tom, kterak by vše na vašem hradě vymordoval. Tři z těch darebáků přijedou sem co rytířové, a sice jeden co vlaský, druhý co španělský a třetí co švédský rytíř. Až budete v nejlepší trachtě, má býti kolna a zbrojnice zapálena a ve zmatku tom chtějí ti lupičové mordovati a rabovati. Vyslechnuv tento hanebný oumysl, přicházím, abych jako věrný váš poddaný vystříhal vás před záhubou, blížící se na vás turnajem.

S u l p i c i u s: Co to slyším? — Vrahové u nás? —

S v a t o ň: Račte, pane rytíři, své zbrojnoše pod hradem i na nádvoří skrýti a na dané znamení, až budou totiž ti ptáčkové v kleci, ať zbrojné moci se proti nim použije!

S u l p i c i u s: Dobře jsi mně poradil. (Zazvoní.)

IV. Výstup.

P r o s t o b o r. P ř e d e š l í.

P r o s t o b o r: Čekám na rozkaz vaší milosti.

S u l p i c i u s: Pošli rychle zbrojnoše k Dubenskému a rytíři z Březiny, aby mně se svým

lidem přispěli ku pomoci, jelikož mně hrozí nebezpečenství od zbojníků.

Prostobor: Stane se v okamžení. (Odejde s myslivcem a jeho dětmi.)

Sulpicius: Vy, drahá manželko, odeberte se do rytířské komnaty a s veselou myslí čekejte na šťastné dokončení!

Prostobor (vrátiv se): Zbojníci jsou už zde. — Starý Svatoň povídá, že sám naše zbrojnoše povede, a až mu dáte znamení střelnou ranou, že ty chlapy schytá.

Sulpicius: Ať se mu dá několik zbrojnošů!

Prostobor (pokloniv se, odejde.)

Sulpicius: Nuže, milá manželko, odstupte na bezpečné místo.

Fraudolina: Dejž nebe, aby se to šťastně ukončilo. (Odejde se slečnami.)

V. Výstup.

Krokov, Černobejl a Rohatý (co rytíři.) Sulpicius.

Krokov: Pozdravuju vás, pane, ve jmenu všech rytířů vlaských.

Černobejl: Já ve jmenu všech rytířů španělských.

Rohatý: A já ve jmenu rytířů švédských.

Sulpicius: Děkuju vám, šlechetní rytířové! — Posaďte se a požívejte mých pokrmů a nápojů!

Rohatý: Já bych se dříve rád podíval na kolbiště, na němž se budu potýkati.

Sulpicius: Chcete-li se tam dostati, musí vám býti otevřeno, a proto dám stráži znamení, by vás tam vpustila.

Rohatý (odejde.)

Sulpicius (přiblíživ se k oknu, vystřelí z bambitky.)

Krokov: Ha! co to? (Za jevištěm povstane hluk, dveře se rychle rozevřou a zbrojnoši vrazí do pokoje.)

VI. Výstup.

Rytíř Dubenský. Rytíř z Březiny. Rytíři. Lid. Zbrojnoši. Předešlí bez Rohatého.

Krokov: Bratře, braňme se! (Vytasí meč a s Černobejlem pouští se do zbrojnošů, kteří je porazí a svážou.)

Sulpicius: Ó vy potvory!

VII. Výstup.

Zbrojnoši (přivedou) Rohatého. Předešlí.

Zbrojnoš: Tento chlap chtěl hoditi oheň do kolny.

Sulpicius: Vemte je a uvrhněte je do vězení, kdežto budou očekávati spravedlivý soud a odměnu za svůj čin!

Zbrojnoši (odvedou vrahy).

VIII. Výstup.

Fraudolina. Slečny. Rytíři. Sulpicius. Svatoň.

Fraudolina: Ó, jak jsem ráda, že jste ochráněn, milý manželi! — Odměňte se za to Svatoňovi!

Sulpicius: Tak se také stane. — Svatoni! myslivna i s lesem budiž na vždycky tvá!

Svatoň: Budiž za to vždy uctěn, velectěný rytíři a tvá manželka!

Sulpicius: Vám, rytíři Dubenský a rytíři z Březiny, za poskytnutou mi pomoc dám každému ruku své jedné dcery.

Oba rytíři: S vděčností je přijmeme k manželskému sňatku.

Slečny (zakryjou si obličeje zástěrami.)

Sulpicius: Jen se nestyďte, holky, a přistupte k svým ženichům, kteří již dávno jsou vašími milovníky! — A nyní pojďme na společnou hostinu, abychom oslavili dnešní den.

Rytíři a Zbrojnoši: Sláva! Sláva! Sláva!

Všickni (odejdou.)

IX. Výstup.

Kašpárek.

Hostina nastane, něco snad i pro můj žaludek se dostane, a proto sláva rytíři i celé vzácné společnosti! (Kloní se.)

Opona spadne.

Křenek na Vousníku, vrah rytířské rodiny.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Moric.
Terezie, jeho manželka.
Raimund, jejich 10-letý syn.
Petrolena, jejich 6-letá dcera.
Salát, hofmistr.
Michal, hradní.
Ernestina, komorná.
Rytíř Křenek, bratr Tereziin.
Armund, loupežnický rytíř.
Zbrojnoši Armundoví.
Zbrojnoši Moricovi.
Soudce.
Kašpárek, jeho písař.

Místo děje: Hrady Moricův a Armundův.

První jednání.

(Pokoj na hradě rytíře Morice. — U stolu sedí Terezie s Petrolenou, která plete punčochu. Raimund hraje si s mečem. V pozadí Ernestina.)

I. Výstup.

Terezie. Raimund. Petrolena. Ernestina.

Raimund: Podívej se, matko, jaký ze mne bude někdy rytíř! (Šermuje, až se mu všichni uhýbají.)

Terezie: Pomálu, Raimunde! Zde není žádné bojiště a ty jsi ještě malý chlapeček. —

Kdyby tě tak viděl strejček, ten by měl radost. — Ó dítě, ty budeš někdy statečný rytíř, jest-li nezemřeš dříve, než dorosteš.

Raimund: Milá matko! to-hle jde milosrdně, poněvadž jste zde ženštiny, ale na bojišti — to se udělá: řink! řink! a hlavy lítají, ruce padají od těla, jezdcové klátí se se svých klusáků a mrtvol jest všudy dost. Ó, já se nemohu ani té chvíle dočkati, až budu dorostlý, abych mohl pro vlast bojovati, otce zastávati, tebe, matko, hájiti a slávy sobě dobývati.

Terezie: Dobře tak, mé dítě! Dočkáš-li se dospělého věku, bude míti tento hrad dobrého řiditele, jako jest tvůj otec, jenž mnohokráte svůj život měl ve velikém nebezpečenství a přece z toho vyváznul. On také nejednou zachránil živobytí tvého strýce Křenka, který u krále Fridricha setníkem slul, a však na konec z důstojenství toho se poděkoval.

Raimund: Proč tráví ale svůj život na zahálce, kdežto by sobě slavného rytířského jmena vydobýti mohl? Proč sobě nějaký hrad nevybojoval? — Na jeho místě byl bych udatný chlapík, rytíř Raimund z Vousníku, a jinak bych se choval. Já budu zajisté zmužile proti nepřátelům kráčeti co vůdce rytířských pluků a stanu se takto zasloužilým vlastencem. (Skákaje ubíhá ven.) Ichuchu! to bude radosť veliká.

II. Výstup.

Moric. Michal. Křenek. Salát Předešlí.

Moric: Pomálu, Raimunde! — Co pak to děláš, že takový meč za sebou taháš? — Snad nechceš do boje jíti?

Raimund: Já bych hned chtěl do vojny jíti a hrdinského jmena sobě vydobýti.

Křenek: Raimunde, pojď! — budeme spolu zápasiti.

Raimund: Milý strejčku! až budu veliký, ku cti a vážnosti sobě pomohu, není-li pravda, otče?

Moric: Pravda, Rajmunde! — Ty budeš statečný rytíř, ha ha ha!

Terezie: Ale než se do boje dostaneš, mnoho vody ještě uplyne a možná, že se toho nedočká ani otec, ani matka tvá.

Raimund: Nemluv stále o smrti, matko! Kdybysi měla umříti, položím se s tebou do hrobu.

Terezie: Ano, milé dítě! tvá matka nebude zajisté už dlouho živa; neboť ta propadená bolest hlavy ji přece jednou ze světa zprovodí.

Moric: Neztěžujte, milá manželko má! O to se postarám sám, abych vám vyhledal lékaře, který by vás uzdravil a z vašeho neduhu vyhojil.

Raimund: Já doskočím k starému vozkovi našemu a poprosím ho, abychom brzy dojeli pro lékaře.

Terezie: Miluješ mě tak vřele, Raimunde?

Raimund: Právě tak, jako ty mne ráda máš. — Což ty, Petrolenko, nemiluješ matku jako já?

Petrolenka: Ano, otce i matku mám ráda, ale za to nemohu, že nejsem sama lékař, abych ji vyhojila.

Terezie: Docela dobře činíte takto, milé dítky, a vaše láska jest mi největším pokladem ve světě.

Moric: A teď odebeřme se trochu do zahrady na čerstvé povětří. (Všichni odejdou mimo Křenka.)

III. Výstup.

Křenek.

Co platno takové rytířství míti, když ho neužívám? Proč se rytířem ctíti, když do boje nejedu? — Ó Křenku! tvá sestra už beztoho dlouho živa nebude a pak pro tebe bída a nouze nastane. — Tak svět podává poklady tomu, kdo toho není hoden, a já, statečný a zkušený rytíř, nejsem ničím. — Ha! Křenku! co ty od své vlastní sestry vytrpěti musíš, div že sobě nezoufáš, a proč to na tomto světě zkoušíš? — Na tažení do Palestiny jsem se zúčastnil, a nic mně to neprospělo. — Ano, tak jest to: kdo bývá dobročinným, zlou odměnu za to bere, a proto chci se jinými pravidly nyní říditi. Dříve za bývalých století bývali prý lidé jiní, teď však kdo chce něčeho získati, musí býti urputným, a já jím budu též. — Tento hrad jest mé rodiště a já bych měl na konec z něho býti vypuzen? Proto-li jej dala vystavěti vítězná ruka otců mých? — Tříleté zajetí mé v Palestině připravilo mě o moje dědictví a teď jiný užívá toho, co vlastně patří mně. — Ne, chci, budu se o to činiti, abych opanoval toto sídlo a vynajdu sobě na to dobrých prostředků tím, že se uteču k některému loupežníku a jistou částku jemu přislíbím. Tak to zajisté půjde. Všecko mně musí z cesty a já musím býti pánem. — Kam se však odebrati? — Půjdu k zbojníku Armundovi na jeho hrádek, poněvadž on se již zná v tako-

výchto spádech. — Ne, to nesmí býti, abych já až do své smrti v okovech vězel a k svému jmění se více hlásiti neměl. — Armundův otec býval od jakživa naším protivníkem a proto snadno popichnu jeho syna proti zdejším obyvatelům, abych pomohl sobě. Vždyť již co mlaďátko byl jsem uznán za dědice tohoto hradu, a přece ho dostala sestra má. Mohla-liž to láska otcova učiniti? — Ha! to není možná. Proč nečekali, proč nevidouce mě tři leta, hned mne za mrtvého uznali? — Za měsíc rozlehne se má síla po celém Bechyňském okolí, aby se vědělo, že posud žije rytíř Křenek a že posud vládne. Na stupeň slávy svých předků se vynesu a z otroctví se vysvobodím. — Rychle tedy, Křenku, pospěš k Armundovi, s ním se poraď a na každý způsob se zbav rodiny celé, která tobě v cestě jest! Lítostí není žádné pro tebe a proto nešanuj též nikoho! Vzhůru! neboť se přiblížil den pomsty. (Odejde.)

IV. Výstup.

Moric. Terezie.

Moric: Milá manželko má! rád bych náš hrad v největší bezpečnost uvedl, jelikož se stále proslýchá o zbojnících, a proto nebude to na škodu, dám-li ještě jedny valy postaviti.

Terezie: Drahý Morici! dlouhá leta můj otec v tomto hradě ztrávil a mnoho nepřátel přemohl, tak že žádný nad ním nezvítězil. Doufejte tedy v Boha, že i nám zde nikdo neuškodí!

V. Výstup.

Raimund. Předešlí.

Raimund: Otče! matko! strejček se chystá na cestu a ještě dnes prý odjede.

Moric: I mlč, on s tebou jen žertoval a zůstane u nás.

Raimund: Ó nikoliv! Pravil, že půjde zase do Palestiny, poněvadž mu zde otec ničeho nezanechal, a více prý se nevrátí.

Moric: Přece tedy? — Ano, milá manželko, hned jsem to pozoroval na vašem bratru, na jeho mrzutých pohledech a častém vzdychání, že mu něco schází, i musíme se tedy o to přičiniti, abychom mu ve všem po vůli byli a tak ho sobě zase naklonili. Sám se chci o to pokusiti, abych některého zbojníka z jeho hradu vypudil a Křenka na něm usadil.

Raimund: Já také se postarám o nějaký hrad. Potáhnu do zaslíbené země, tam sobě dobudu vítězného hrdinství a na zpáteční cestě budu hlasitě volati: Raimunde! Raimunde! ty jsi vítěz a ctihodný hrdina. A sestra přivine mě k srdci svému, říkajíc: Raimunde, přitul se na ňadra má!

Moric: Tak se může státi, milé dítě, uchová-li tě nebe před nešťastným pádem.

Raimund: Kdybych, otče, v boji pro svou českou vlast zahynul, byla by to jistě nejkrásnější smrt.

VI. Výstup.

Křenek, Předešlí.

Křenek: Dobré poledne, švaře Morici a drahá sestro!

Moric: Děkuju ti, Křenku! Právě mně vyprávěl Raimund, že prý chceš odejíti do Palestiny, já však to mám za pouhý žert.

Křenek: Učiním tak, švaře, poněvadž mě zde nic netěší. Mé srdce dychtí pořád po vítězství, ty máš svou rodinu, já ale jsem svobodný rytíř, nemám zde čeho oželeti a proto potáhnu tam, kam se připravuju jíti. S Bohem! — Snad se dnes loučíme naposled.

Moric: A tak náhle jako z čista jasna bysi chtěl odcestovati?

Terezie: Bratře! co myslíš? — Snad to nechceš opravdu učiniti?

Křenek: Tak jest. Kůň můj stojí před branou, helepardna jest přichystána i ostatní potřebné věci jsou pohotově. Mějte se dobře po celý čas, co vás smrt nezastihne!

Raimund: Hleďte, že se to stalo! Strejc brousil meč a břinkal jím o křemeny na zkoušku; což pak teprv jím bude tepati do lebek lidských!

Křenek (udeřiv na meč): Kdož ví, které lebky jím nejdříve půliti budu! — S Bohem tedy! — Oblažte si na ten čas dle možnosti život svůj!

Terezie: Což nás míníš na dlouhý čas opustiti?

Moric: Počkej ještě několik dní, pak s tebou pojedu a doprovodím tě až na německé hranice.

Křenek: Nedělej si zbytečných starostí! — Já se neztratím a oumyslu svého nezměním. — S Bohem!

Terezie a Moric: S Bohem!

Moric: Posečkej, švaře! — Dnes není již daleko do večera.

Křenek (u dveří): Pro mne jest stejnou každá hodina (odejde.)

Terezie } Bůh tě provázej, drahý {bratře!
Moric } {švaře!

Moric: Vrať se záhy zdráv do našeho náručí! (Odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pokoj na Armundovu bradě. Sloupení. Po stěnách visí dřevce, meče, krunýře a. p. U stolu Armund utíná holubici hlavičku. V pozadí zbrojnoši.)

I. Výstup.

Armund. Zbrojnoši.

Armund: Ha, ty bídné stvoření! proč se bráníš svými perutěmi? Snad nemyslíš se mně z rukou vydrati? ha ha ha! — Kdybysi se dostala mezi krahulíky, jestřáby a jiné dravé ptactvo, musila bysi též zahynouti. — Třepáš se, pokud tobě dopřeju života, a když mně trpělivost přejde, položím ti hlavu na stůl, dýka se zvedne a veta po tobě! (Utne holubici hlavu.) Tak to vidíš! — Už jsi se rozloučila s tímto světem, a podobně má se státi českým rytířům, kteří usílují o to, abychom z jejich země vytáhli. Ale ať si pamatují, že se to nestane. Drahouš citolipský jistě Armundovi pomůže, aby mu nebylo bydletí v tomto pokoutním brádku, kde strašením třeba lid udržovati, aby se sem neodvážil. — Já své zbojnictví dobře provozuju a teď se podívám po české vlasti, abych nějakého nového hradu vydobyl.

II. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Pane vůdce náš! před branou stojí nějaký rytíř a žádá, aby mohl do hradu vstoupiti.

Armund: Zeptej se ho, co tu pohledává! — Jest sám?

Zbrojnoš: Sám.

Armund: Bez zbrojnoše?

Zbrojnoš; Tak jest.

Armund: Přiveď ho tedy sem!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde.)

Armund: Co asi hledá ten člověk v mém hnízdě? — Kdyby žádal pomoci proti někomu, má se mu jí dostati.

III. Výstup.

Křenek. Předešlí.

Zbrojnoš: Zde, milý pane, jest ten rytíř.

Armund: Buďtež mi vítán, rytíři! Co vás vede ke mně? — Nebál jste se po cestě strašidel?

Křenek: Toho jsem se nelekal, jelikožjsem od jednoho z vašinců o vás v krčmě slyšel i o vašem počínání, a důvěru jsem dostal k vám. Tento ouzký plátek březové kůry jsem obdržel, abych si získal víru vaši. — Vyzývám vás tedy ku krvavému outoku a myslím, že s plesem potáhnete se mnou.

Armund: Jen vyjevte, co vás na srdci tíží a ulehčím vám. — Hej, zbrojnoši, přineste víno a uzeninu!

Křenek: Toho všeho si uspoř a přede vším

slyš můj hlas! — Jsem rozený rytíř z hradu Vousnického a ve svém outlém věku odebral jsem se do Palestiny proti Tatarům. Tam jsem byl zajat a tři leta držán ve vězení. Když pak jsem se konečně zase domů do své vlasti dostal, natrefil jsem hrad svůj v cizích rukou. Má ho ovšem moje sestra a její manžel, leč on patří vlastně mně a proto nechci násilně sobě jiného bydla hledati. Přicházím k tobě, jelikož jsem sobě umínil, k svému dědictví sobě pomoci, i ptám se tě, chceš-li mně v mém počínání pomoci. Dobývati se netřeba nám do hradu, jelikož mně na zavolání brána se otevře, proto snadno všecko tam vyvraždíme a k hojné odměně za tento skutek sobě pomůžeme.

Armund: Má-li se věc tak, dostane se ti mé pomoci.

Křenek: Bezpečím se na tebe a zatím všecko na hradě připravím. Popil sobě!

Armund: Budiž jist, že třetího dne ode dneška jsme s válečnou mocí u tebe! — (K zbrojnošům) Slyšte mne! Naše zbraně ať jsou pořádně naostřeny, šípy utrejchem napuštěny a vůbec všecko k boji připraveno!

Křenek: Buď tedy zdráv! — Podej mi ruku na to!

Armund (učiní tak.) Uzavřeno tedy! — Daný slib jistě bude vyplněn.

Křenek: S veselou myslí teď pojedu zpět na hrad, který mě s radostí uvítá, ale se žalostí obyvatelé jeho budou se s ním loučiti. (Odchází, Armund doprovodí ho ke dveřům.)

Armund: Jdi a buď ubezpečen, že Armund tobě přispěje! — Ha! bude to radost, až se naše meče zase krve dotřou, po čemž srdce mé nejvíce touží. — Teď, Armunde, máš nejkrás-

nější příležitost, co rytíř se oslaviti, neboť časem na toho hňupa sám udeříš, z hradu ho vyženeš a tak se pánem celé krajiny staneš. — Buďte bedliví, zbrojnoši! Třetího dne jsou pro vás hody připraveny, a proto pojďte nyní meče a bodáky brousiti! (Všichni odejdou.)

Proměna.

(Pokoj na hradě rytíře Morice.)

IV. Výstup.

Salát.

Dnes jest tak smutný den, zrovna jakoby nám kynulo zakončení časného života. Nedej nebe, aby se našemu rytíři něco zlého přihodilo!

V. Výstup.

Zbrojnoš. Salát.

Zbrojnoš: Není zde rytíř?

Salát: Není! — Co dobrého mu přinášíš?

Zbrojnoš: Přicházím oznámit, že jest rytíř Křenek na předhradí.

Salát: Aj, toť musím oznámiti Rajmundovi, aby měl radost, že jest strejček zase doma. (Odejde se zbrojnošem.)

VI. Výstup.

Křenek.

Tu jsem opět, neboť se mi zdá užitečnější, abych zůstal na hradě tomto a strany svého od-

jezdu se vymluvil, řka, že jsem se setkal na cestě s rytířem, který mně vyprávěl, kterak jest to marné cestovati do zaslíbené země, poněvadž tam žádného prospěchu dosíci nemůžeme. Za tou příčinou jsem přinucen, obtěžovati zde svého švakra a sestru svou.

VII. Výstup.

Salát. Křenek.

Salát: Pane rytíři! srdce by vám bylo usedalo hořem, kdybyste byl slyšel ten nářek a viděl ten pláč dětí vaší paní sestry při vašem odjezdu. Pan rytíř Moric vás též želel a všichni jsme byli zarmouceni; teď však bude zase zde radost, poněvadž jste se navrátil, což musím jíti oznámit. (Odejde.)

Křenek: Budete se po čertech divně radovati, až Armund se svou rotou na vás přijde.

VIII. Výstup.

Salát s Raimundem (stane u dveří.) Křenek.

Křenek (nepozoruje příchozích): Do západu slunce tohoto dne krev poteče. Tři zbrojnoše mám uplacené, Lišku, Růžičku a Honce, a ti budou se mnou a s Armundem zde vražditi. Ha! už vidím v duchu svou sestru plačící a prosící s dětmi o milost, ač marně. — Nynčko půjdu se připravit na to veliké dílo. (Odejde středem.)

IX. Výstup.

Salát. Raimund.

Salát: Bože svrchovaný! co jsem to slyšel o vraždě? Rytíř náš a celá jeho rodina má býti

vyhubena? — Ó, nemeškejme a pojďme k otci, matce a Petroleně, abychom je o tom zpravili! Soudce a sousedy musíme požádati, aby nám přispěli ku pomoci.

Raimund: Pane učiteli! kde jest můj meč? — Já si ho opásám a toho nevěrného strýce usmrtím.

Salát: Buďte zticha, ať se toho nedozví, že jsme o tom zpraveni! (Odchází s Raimundem.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na bradě Moricovu.)

I. Výstup.

Moric. Terezie. Petrolena.

Moric: Kde jest Raimund? — Zajisté někde dlí se Salátem, ale kde, to věru nám neznámo, poněvadž jsme teď přijeli z cesty. Soudce se táže po chlapci, ale v tomto okamžení sotva ho nalezneme. — Možná, že myslili, že jedeme k jeskyni, a že se tam odebrali, aby nám oznámili příchod vašeho bratra, má milá manželko! Raimund bude tomu zajisté rád, i my se těšíme z návratu ctného rytíře.

Terezie: Milý manželi! nevím, co to jest, že jest mi dnes tak do pláče, jako kdyby mně byl někdo zemřel. Nedej Bože, aby se Raimundovi nějaký úraz stal, neboť jest to pachole do všeho příliš náhlé.

Moric: Má drahá manželko! já mám též jakousi touhu zvěděti, zda-li Raimund zdráv se domů navrátí.

II. Výstup.

Křenek. Předešlí.

Moric } (radostně): Švakře!
Terezie } Bratře!

Moric: To jsem rád, že jsi se zase vrátil.

Křenek: Já ale tomu nevěřím, že jste tak rádi, jak se stavíte.

Moric: Můžeš-li pochybovati o našem dobrém srdci? — Činíš-li to, jsi na omylu, švaře!

Terezie: Nemysli si, milý bratře, že jsme tak falešní! — My všickni jsme pro tebe plakali při tvém odchodu.

Křenek (vždy zuřivěji): To jest mi jedno, ať mne litujete či nelitujete. Já jsem od vás okraden, vy jste vrahové mého štěstí a pokoje života a proto mi jděte s očí!

Teresie: Bratře! třeštíš?

Moric: Tys nevděčným naproti naší lásce, a tudy náš nepřítel.

Křenek: Tvůj nepřítel zvláště. (Zlostně.) Ty se žehnej s tímto světem!

Moric: Jak? — Ty se opovažuješ pánu tohoto hradu smrtí hroziti? (Přistoupiv k oknu): Stráže, vstupte!

III. Výstup.

Armund. Zbrojnoši. Předešlí.

Křenek (chopí Morice od zadu, mrští jím o podlahu a vrazí do něj dyku): Tu máš za tvou lásku odměnu!

Teresie: Bratře! co činíš?

Křenek: Ty také tomu neujdeš. (Zavraždí Terezii.)

Petrolena: Pro Bůh! (Klekne.) Strejčku!

Křenek (zabije ji též): Nyní může kdokoliv přijíti.

Armund: Výborně, milý společníku!

Křenek: Ha! to jsi ty, Armunde? — Zde patři na to a raduj se z mého vítězství!

IV. Výstup.

Salát. Soudce a zbrojnoši (prostředními dveřmi). Předešlí.

Salát: Tu hleďte! — Už se v krvi své válejí.

Soudce: Ty ukrutníku! — Zastoupněte dveře, aby nikdo z těch tyranův neuprchl.

Křenek: Neopovažuj se žádný ke mně vkročiti neb některého z těchto lidí se chopiti!

Soudce: Chopte se jich!

Zbrojnoši (udeří na Armundovy lidi. Boj. Zbojníci i Křenek jsou poraženi a svázáni.)

Křenek: Ďáble! což nemáš tolik moci, abysi mne nechal nakaziti jedem všecky tyto potvory?

Soudce: Zadrž, vrahu! — Věčná škoda, že jsme se opozdili!

Salát: Nešťastná to náhoda, že jsme je cestou minuli, a proto musili ubožáci ukrutnou smrtí zahynouti.

Soudce: Odveďte je všecky do vězení, kdežto jim bude čekati, až kníže Spitihněv nad nimi ortel smrti vynese!

Zbrojnoši (odvlekou zajatce.)

Soudce: Tato těla odneste na patřičné místo, aby mohla slušně pohřbena býti!

Zbrojnoši (odnesou těla.)

Soudce (k Salátovi): Vy teď, pane hofmistře, budete řiditelem tohoto hradu a pěstounem nebohého sirotka Raimunda.

V. Výstup.

Michal. Ernestina. Zbrojnoši. Soudce. Salát

Michal: Pane soudce, neračte nás opustit!

Soudce: Vy budete s mým nejstarším zbrojnošem o stráže na hradě dbáti a pan Salát domácnost říditi pod mou dohlídkou.

VI. Výstup.

Raimund se zbrojnoši. Předešlí.

Raimund: Milý Bože! tu jest krev.

Soudce: To se smyje. — Pochází to od zbrojnoše, který se zde posekal.

Raimund: Kde jest můj otec, matka, sestra?

Soudce: Ti jeli prý do Prahy a zatím nad vámi mne ustanovili poručníkem zároveň s panem Salátem a s komornou Ernestinou, která má zastupovati místo matčino.

Raimund: Nestalo se jim nic zlého? Neublížil jim strejček?

Soudce: Nikoliv! — Raimund pojede teď se mnou ke mně a asi za měsíc se sem zase vrátíme, zdali se již rodiče a sestřička vrátili z cesty své. — Pane Saláte a Ernestino! vemte

si na starost prozatím Raimunda a já učiním ve všem pořádek.

Salát: Pojďte, mladý pane!

Raimund: Mně se zdá, že přede mnou skrýváte smrt otcovu, matčinu a sestřinu. — Ó, kéž se mohu pomstiti na strejcovi! (Odejde se Salátem a Ernestinou.)

Soudce: Až bude po pohřbu, zašlu knížeti zprávu o tomto přeukrutném mordu, který vyhladil celou rytířskou rodinu až na jedinou mladou ratolístku. Smrt kyne tomu vrahovi nemilosrdnému.

Zbrojnoš: A co se stane, milostivý pane soudce, s těmi ostatními?

Soudce: Ti všichni pojdou na šibenici.

VII. Výstup.

Kašpárek. Soudce. Michal. Zbrojnoši.

Kašpárek: Servus, pane sudí!

Soudce: Kašpárku! v okamžení napiš knížeti pánu zprávu o tom, co se zde stalo, a pak mně to přineseš, abych to mohl potvrditi!

Kašpárek: To se stane a hbité moje pero vylíčí to tak krásně, že kníže pán bude se domnívati, jakoby četl tu nejkrásnější komedii. (Odejde.)

Soudce: Osudná doba se přiblížila a zármutek se přistěhoval na tento hrad pro vášnivou zlomyslnost jednoho člověka. — Bože! přispěj svou pomocí, aby se všecko provedlo ku prospěchu dobrých lidí a zločin aby nalezl spravedlivé odplaty! — Amen. (Odchází se zbrojnoši.)

(Opona spadne.)

Krásná Dišperanda, nádherná dcera.

Hra ve dvou jednáních.

Osoby:

Stanislav, starý měšťan.
Bětuška, jeho manželka.
Dišperanda, jejich dcera.
Edmund, kupecký mládenec.
Fladibus, myslivecký mládenec.
Kašpárek, sluha Dišperandin.
První } malíř.
Druhý }
Silbanda, pekelný myslivec.
Ďábel, kníže pekel.
Černí duchové.

Místo děje: Příbytek Dišperandin.

První jednání.

(Pokoj v domě Stanislavovu. Na stole zrcadlo a druhé naproti němu na jiném stole. Mezi oběma stolice, na kteréž sedí Dišperanda prostovlasá.)

I. Výstup.

Dišperanda.

Aj, Dišperando, nad tebe není stvoření, které by se tobě co do krásy vyrovnalo. To jsou líce a způsobná ústa, a jaké to kadeře a jemné oči! (Otáčí se.) Kdo má tak spůsobilé oudy jako ty? A pak by matka má chtěla, abych Fladi-

busa neb Edmunda sobě vzala za manžela? — Ne, toho neučiním, mojí sprostí rodičové, třeba že jste dům tento opustili a ode mne odešli, nemohouce prý se na mou pýchu a nádhernost dívati. A proč bych nebyla na svou krásu hrdá? Vždyť jsem tak tuze sličná a proto nesmím dopustiti, aby do mého domu vešel někdo, kdo by nebyl baron, hrabě nebo docela kníže. — Ano, sprostý otče a matko! vy jste nalezli tak krásnou perlu, že jí není rovno pod oblohou, a teď vás pudí zlost k tomu, abyste nádhernost a sličnost mou mi vytýkali? — Ona jistě zasluhuje vážnosti, a kdybych byla nějakou princeznou, vážil by si mne každý kníže nad všechny poklady tohoto světa. Královští synové by jezdili a o milost mou prosili. Ano Dišperando, ty jsi krásná, velmi krásná.

(Zpívá): 1.

Vzhůru, krásná Dišperando,
krásá tvá jest nejprvnější;
neb ty budeš v každem sňatku
nad vše jiné nejsličnější!

2.

Kdo se může v tomto světě
nad tvou krásu vynášeti? —
Není nikde malíře též,
jenž by tě moh' zhotoviti.

3.

Proč bys nebyla tak pyšnou,
jelikož jsi tuze vnadná,
tak že na té celé zemi
mimo tebe není žádná?

II. Výstup.

Kapárek. Dišperanda.

Kašpárek: Odpusťte, nepřicházím-li vám vhod, ale venku zvonilo se a tlouklo se na vrata, až mne to probudilo, ačkoliv jsem posud celý ospalý. (Zívá.)

Dišperanda: Kdo jest to zde? — Koho přicházíš opovědět?

Kašpárek: Vašeho otce, který venku stojí.

Dišperanda: Co chce ten plesnivec? — Vpusť ho sem!

Kašpárek: Má se státi, ale už to vidím, jakou mi dá práci, abych ho odtud vystrčil; neboť si už venku notuje, jak prý vám bude do duše cinkati.

Dišporenda: Pokud já těm starým pošetilcům neodzpívám, oni od svého předsevzetí neustanou. — Jdi, ať sem jest předpuštěn k audienci!

Kašpárek (odejde).

Dišperanda: Proč mě na pokoji nenechají, když tolik rozumu nemají, aby mně přáli té slávy, jaká vším právem mé slíčnosti přináleží?

III. Výstup.

Stanislav. Dišperanda.

Stanislav: Dobré jitro, milá dcero!

Dišperanda: Vítám vás, otče! — Co jste mi dobrého přinesl?

Stanislav: Přináším tobě já, starý ne-

duživý otec, ten nejdražší poklad, ač nevím, zda-li ho přijmeš.

Dišperanda: Ráda uvidím, co jest na tom pravdivého.

IV. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: A vunžur, musije papá, vunžur!

Dišperanda: Mlč! — Otec prý mně drahý klenot nese.

Kašpárek: Který snad vyrostl někde na bříze v lese.

Stanislav (vytáhne z kapsy knížku): Zde ti posílá, milá dcero, pan farář čtení o nešťastné Sibile, i dočteš se v něm, kterak pýcha předchází pád! — Vezmi a přeříkej si to!

Dišperanda (mrští knihou do kouta).

Kašpárek: Pěkný to dárek přijmete, když s ním dříve všecky kouty vytlučete.

Dišperanda (zlostně): Odejdi, starče, a dar svůj podrž pro sebe! Sám se posaď na své staré nohy a modli se růženec; mně však nepřicházej více na oči, neboť tě nechci více ani viděti, ani slyšeti. — Já jsem ta jedna osoba, která blaženě živa bude, ty ale bídně dokonáš, poněvadž u mne nebudeš pardonován ani jídlem, ani pitím, ani ničím jiným.

Stanislav (sepnuv ruce, hledí k nebi.)

Dišperanda: Jdi a vyřiď těm, kdož krásu mou zavrhují, že jsou pošetilí!

Stanislav: Probůh, dcero, pamatuj se! — Ty jen peklu sloužíš a od něho odplatu vezmeš, protože bereš ponuknutí k pýše, která přináší nešťastný pád, a do něho ty pospícháš.

Dišperanda (dupne): Mlč, starče! — Což posud není doplněna míra tvých předhůzek. — Kašpárku, konej svou povinnost!

Kašpárek: Toť jsem si myslil, že to až na mne dojde.

Stanislav: Nechceš slyšeti dobrého ponaučení a proto přijde doba, kdy hrůzy na tebe se uvrhnou a ty marně o pomoc volati budeš, dcero bohaprázdná!

Dišperanda: Slyšel jsi, Kašpárku?

Kašpárek: Což o sluch, ale kozel aby se tahal s takovým velikánem, nemůže-li se do něho dáti s kuráží.

Stanislav: Půjdu teď, ty pekelnice nevděčná, k ouřadu a tam přednesu své stížnosti, že pro tebe jsem musel se svou manželkou v cizí byt se odebrati, což jsem až posud tajil, jelikož jsem na tebe nechtěl hanbu uvaliti. Nyní však jest tvá nádhernost už všudy známa a všem lidem protivna, a poněvadž od ní nechceš upustiti, budeš v posměch a potupu uvedena.

Dišperanda: Ha! na to bych se podívala. (Vystrčí Stanislava ze dveří a zavře.)

V. Výstup.

Kašpárek. Dišperanda.

Dišperanda: Byl jsi už u toho malíře?

Kašpárek: I ovšem že jsem tam byl a k tomu celý. Malíř povídal, že máte míti ztrpení, poněvadž musí dříve domalovat tlustého hospodského a pyskatého řezníka.

Dišperanda: Proč jsi mu neporučil, aby sem hned přišel?

Kašpárek: Mohl jsem to ovšem udělat, bezpochyby ale byl bych vyletěl ze dveří proti své vůli.

VI. Výstup.

Malíř. Předešlí.

Malíř: Má úcta, panno slíčná! — Přicházím, abych vám posloužil; protož se posaďte a já vás hned obrejsuju a vymaluju.

Dišperanda: Dejte si na tom záležeti, aby vaše odměna hojná byla! (Usedne.) Nyní počněte své kumštovné malování.

Malíř: Prosím, abyste se ani nepohnula, jelikož bych vás na křivo neb falešně vymalovati mohl.

Kašpárek: Já budu paní hlavu držeti. (Skočí na židlici před Dišperandu).

Malíř: Ne, to nejde; neboť bych musil toho celého cvrčka na místě obličeje vyrejsovati.

Dišperanda (shodí Kašpárka): Pošetilče! co tropíš?

Malíř (maluje.)

Kašpárek: Kdyby dělal někdo můj obraz, jistě by nevypotřeboval ani čtvrtinu barev na mne jako na mou vyčouhlou velitelku, pannu Dišperandu. — Hm! Mne zná každý i bez malování, a proto se neprosím o žádné portréty.

Malíř: Teď jsem hotov s obrysy a půjdu, abych to doma dohotovil.

Kašpárek: Toť abyste si vzal pannu Dišperandu sebou.

Malíř: Není mně toho třeba, neboť mám každé hnutí dobře poznamenané. (Odchází.)

Dišperanda: Vraťte se!

Malíř: Poroučíte něco?

Dišperanda: Ať to vyobrazení přikryjete, až je sem ponesete!

Malíř: O to se nestarejte! — Poroučím se. (Odejde.)

VII. Výstup.

Druhý malíř. Dišperanda. Kašpárek.

Malíř: No, slečno! vy jste zde už měla malíře.

Dišperanda: Víte-li co? — Udělejte mně též jedno vyobrazení! — Které z obou bude lepší, toho chci sobě vážiti.

Malíř: Dám si na tom záležeti. (Odejde.)

VIII. Výstup.

Dišperanda. Kašpárek.

Kašpárek: To-hle bude mezi nima mela, a na konec oba nic nedovedou.

Dišperanda: Ráda se podívám, kdo mě vymaluje pěknější.

Kašpárek: To budou kupecký mládenec Edmund a myslivecký mládenec Fladibus, vaši nápadníci, vyvalovati oči na vrch hlavy, až vás spatří tak pěkně na papíře přilepenou.

Dišperanda: Ti mizerkové nesmí ke mně ani přistoupiti, poněvadž já zasluhuju nějakého barona, hraběte nebo knížete. (Tlučení na dveře.) Ha! kdo to? — Podívej se, Kašpárku!

Kašpárek (odběhne).

Dišperanda: Kdyby to tak byl nějaký veliký pán — ha! Dišperando! (Ohlíží se v zrcadlech.)

IX. Výstup.

Silbanda. Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Už ho tu máte potentata, který se sem přivalil jako veliká voda.

Dišperanda: Kdo jste, příteli?

Silbanda: Jsem myslivec podzemského knížete a přicházím ho opovědět, jest-li by se směl opovážiti a o vaši ruku požádati. Kdybyste si ho chtěla vzíti, připovídá vám slávu velikou, a však pod tou výminkou, když dáte své dva nápadníky zamordovati, aby jemu ve světě nepřekáželi. Mimo to na důkaz své lásky máte oudy těch zamordovaných svým rodičům co prezent na stůl dáti a kdyby s tím nebyli spokojeni, též je zavražditi. Až to vše vykonáte, pak můžete býti ubezpečena, že vás věrně miluje a šťastnou vás učiní. — Co tedy mám knížeti podzemskému od vás odpověděti?

Dišperanda: Oznamte knížeti, že jsem srozuměna a že má přijíti.

Silbanda: Mějte se dobře! (Odejde.)

X. Výstup.

Předešlí bez Silbandy.

Dišperanda: No teď přesvědčím všechny, že knížete za manžela dostanu, a bude to asi divení velikého, že jsem kněžnou a že se mně klaní celé komonstvo.

Kašpárek: Milá slečno! ten myslivec se mně jaksi nelíbil, poněvadž jest černý jako čert.

Dišperanda: Ty sprosťáku! To jest myslivec z cizích krajin, kde jsou lidé jako uhlí

černí, a proto se ho nemusíš báti. Jen pojď, abychom se na příchod knížete řádně připravili! (Odejde s Kašpárkem.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Tentýž pokoj.)

I. Výstup.

Dišperanda. Později Kašpárek.

Dišperanda: Netrpělivostí už hořím, kdy se asi ten myslivec vrátí, aby mně pověděl, kterak se kníže rozmyslil.

Kašpárek (vystoupí): Malíři jsou zde a každý nese jeden obraz.

Dišperanda: Ať sem vstoupí!

Kašpárek: Hned je přivalím. (Odkvapí.)

Dišperanda: Těn, který z obou bude nejlepší, pošlu knížeti.

II. Výstup.

Dva malíři. Kašpárek. Dišperanda.

Dišperanda: Kde, kumštýři, máte práci svou vyhotovenou?

1. malíř: Tento portrét, slečno, musí býti akorát.

Dišperanda (dívajíc se na obraz): Ha! co jste to dělal? — Vždyť jste mně na čele rohy vymaloval.

1. malíř: Co jsem viděl, to jsem též udělal.

2. malíř: Počkejte, já vám ukážu své malování. (Vyndá obraz). Ach! zde jsou na něm také malé růžky.

Dišperanda: Pryč s nima! — Ani jeden, ani druhý není dobře.

1. malíř: Ale neblázněte, slečno! — To nejsou rohy, nýbrž drahé kameny ve vlasech.

Dišperanda (prohlíží obraz): Skutečně. — Toť jest překrásný portrét a tento druhý (koukajíc naň) jest též výborný. — Kam jsem jen dala oči, že se mně něco podobného zdáti mohlo. — Nechte je tedy zde a zejtra si přijďte pro odměnu!

Malíři: Dobře, slečno!

Dišperanda: Tu máte zatím na sklenici vína! (Dá jim peníze.)

Malíři: Poroučíme se pěkně. (Odejdou.)

III. Výstup.

Silbanda. Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Aha, ten černoch už tu zase vězí.

Dišperanda: Buďte mně vítán, milý příteli!

Silbanda: Milionem pozdravení vás pozdravuje kníže můj a vzkazuje vám, abyste se připravila, za manžela si ho vzíti. Dříve však máte svou připověď vyplniti a známé vám již osoby zamordovati, načež s velikou slávou mého pána paní se stanete.

Dišperanda: S největší radostí to pro něj učiním.

Silbanda: Učiňte tak a slavnou budete i velebenou. (Odejde.)

Dišperanda: Doběhni, Kašpárku, rychle pro Edmunda, aby sem přišel, jelikož s ním mám něco velmi důležitého mluviti!

Kašpárek: Dobře! (Odběhne.)

Dišperanda: Nyní musím sobě připraviti nůž a ten utrejch, který jsem pro rodiče uchystaný měla. Utrejch dám do nápoje a předložím to Edmundovi a Fladibusovi, aby okusili; až budou otráveni, uřežu jim hlavy a předložím je otci a matce. (Vhodí jed do sklenice.)

IV. Výstup.

Edmund. Kašpárek. Dišperanda.

Edmund: Dobrá Dišperando! slyšel jsem, že jste mě dala k sobě povolati. — Nuže, čeho sobě přeje vaše srdce ode mne?

Dišperanda: Milý Edmunde! žalost se mne zmocnila, poněvadž jsem byla s vámi povrhla, leč chci to napraviti a láskou k vám přilnouti. Tu se posaďte a požijte pokrmu i nápoje, což bude na znamení smíření nás obou!

Edmund: Myslíte to tedy opravdu, slečno Dišperando?

Dišperanda: Ovšem že opravdu. — Připijte si tedy na moje zdraví!

Edmund: Piju na vaši krásu a šlechetnost. (Pije.) Jsem věru již potěšen, že budu tak šťastným a vaší ruky dosáhnu. — Ha, nebe! co se to se mnou děje? — Běda! — běda! — (Praští sebou.)

Dišperanda (přetvářeně): Co se to stalo?

Kašpárek: Dostal snad závrať a proto musíme mu pomoci. (Zvedá Edmunda.) Ó je! on nechce vstávati.

Dišperanda: Pomoz mi ho do druhého pokoje na kanapé odnésti!

Kašpárek: S takovým kolohnátem aby se člověk ještě tahal. (Odnese s Dišperandou Edmunda, načež se oba vrátí.)

Dišperanda: Milý Kašpárku! tohoto mládence chtěla jsem si vzíti za muže, ale on mi zde zahynul. — Víš-li tedy, co uděláš? — Dojdi k Fladibusovi a řekni mu, aby sem přišel; co se však stalo s Edmundem, nevyjevuj!

Kašpárek: To se může snadno státi. (Odběhne.)

Dišperanda: Ještě tedy to odbudu, pak staré skolím a potom s knížetem bydleti budu co jeho paní. — Hola, Dišperando! tvá krása opanovala velikého pána, od jehož služebníků ti sláva bude prokazována.

V. Výstup.

Fladibus. Kašpárek. Dišperanda.

Fladibus: S hlubokou poklonou přicházím k nejkrásnější Dišperandě, která mě k sobě zavolati dala.

Dišperanda: Ano, pozvala jsem vás k sobě, milý Fladibuse, abych s vámi mluviti mohla stranu vašeho srdce. I tážu se vás tedy, zdaž byste sobě přál mne za manželku míti?

Fladibus: To jest jediná touha mého celého života, ačkoliv nevím, jsem-li takového štěstí hoden.

Dišperanda: Jsem s vámi spokojena. — Tuto sedněte a připijte si na moje zdraví!

Fladibus: S radostí, drahá kráso, piju na vaše zdraví (pije), aby vám dalo nebe se mnou

dlouho žíti a vždy šťastnou a veselou býti. — Ach nebesa! — Mně počíná zle býti. — Ó běda! — běda! (Svalí se.)

Kašpárek: Toť máte štěstí na samé mrtohlavé; každý se tu roztáhne, jakoby se byl na celý svět rozzlobil a rovnou cestou chtěl odplavati na věčnost.

Dišperanda: Jest to věru jako učarováno, že mně žádný na živě neobstojí. — Teď dojdi, Kašpárku, k mým rodičům a řekni jim, aby ke mně přišli v okamžení!

Kašpárek: Mají tu snad také zmrtohlavět.

Dišperanda: Jdi a o tom, co se zde stalo, nic neříkej! — Dříve však ještě pomoz mně toho člověka odkliditi!

Kašpárek: Pořád samé tahání a žádného žaludku naprání. — Nu, dejme se tedy do toho. (Odnese s Dišperandou Fladibusa.)

VI. Výstup.

Dišperanda (přinese uříznuté hlavy zamordovaných.)

Tuto stravu předložím otci a matce, a kdyby jim to nemělo po chuti býti, musím jim nůž do srdce vraziti. A pak, Dišperando, pak přijede kníže pán, aby tě uvedl do svého hradu co svou manželku. — Ha! jaká to pro mne blažená chvíle! (Kouká do zrcadla a rovná si vlasy.) Ó, jak jsem krásná! (Schová hlavy pod ubrus na stole.)

VII. Výstup.

Stanislav. Bětuška. Dišperanda.

Stanislav: Milá dcero! co chceš od nás, že jsi nás sem pozvala?

Dišperanda: Budu se vdávati a proto vás zde chci míti. — Hleďte, tuto jsem vám uchystala prezent — vezmete si ho! (Ukáže na stůl.)

Stanislav: Proč bysi dělala sobě škodu, dítě? — Nežádáme na tobě ničeho, leč abysi pýchy zanechala.

Dišperanda: Jen přijměte dárek můj!

Stanislav: Inu, uděláme ti to k vůli. (Odkryje ubrus.) — Ha, běda, dcero! — Co jsi to učinila?

Bětuška: Ó Bože! to se musí ohlásiti u práva.

Dišperanda: Ha ha ha! U práva, vy bloudové?

Stanislav: Ovšem, ty nezdárné dítě! — Soud o tom musí zvěděti.

Dišperanda: Oznam si to tedy! (Vrazí otci a pak matce nůž do srdce a tito svalí se na podlahu.) — Tak jest dokonáno dílo, jež mně bylo přikázáno, a nyní budu čekat na své potěšení — na knížete.

VIII. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek (spatřiv zamordované): Ach jemináčku! tady by se mohl člověk v krvi utopit. (Utíká.)

Dišperanda: Počkej! — Půjdeme do jiného pokoje. (Pospíchá za ním.)

Proměna.

(Jiný pokoj.)

IX. Výstup.

Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Br! mně je okolo žaludku tak špatně, že bych se hned dal do mísy něčeho, co by mne posilnilo. Ne ne, slečno Dišperando, s vámi není nic. Vy jste sice hezká a hodná (stranou) fena, (hlasitě) ale nože vrážet do člověka, to je přece trochu nehezké a nehodné, a můj slabý žaludek by sotva na to sobě zvyknul. Protož vám dávám vejpověď a půjdu sobě službu a štěstí hledat jinde.

Dišperanda: Někdo tluče. — Otevři vrata a pak, až ti vyplatím tvůj žold, můžeš ode mne vystoupiti.

Kašpárek: Dobrá! dvakrát se nedám pobízet. (Odběhne.)

Dišperanda: Zajisté ženich můj přichází. — Ó, jak mně srdce blažeností tluče!

X. Výstup.

Kašpárek. Černí duchové. Ďábel. Dišperanda.

Kašpárek (přiběhnuv, upadne.) Ó! — ó! — to jest přepodivná chasa. — Já se tu nezdržím — plat vám odpustím — a uteču. (Sebere se a odběhne.)

Dišperanda: Milý Kašpárku, počkej! (Chce za ním, ďábel jí zastoupí cestu.)

Ďábel: Tu zůstaň, pyšná a nádherná Dišperando! Tvá krása přemohla všecko, ano i samého knížete pekelného, tak že se do tebe zamiloval a pro tebe přišel, abysi mu byla družkou ve věčném ohni. — Pojď tedy do náruče mé!

Dišperanda: Ó běda, přeběda, že jsem byla tak zaslepena! — Nyní poznávám, kdo jest ten kníže podzemský, nyní vím, proč jsem dva milence a rodiče své zamordovati měla. — Ó, běda mně! (Pláče.)

Ďábel (k černým duchům): Chopte se jí a zazpívejte jí její žaltář!

Duchové (zpívají temným hlasem):

Kam se strojíš, duše pyšná,
otrokyně marnosti?
Mysl tvá je stále hříšná,
světské hledá radosti.
Stroj se, ha ha! — ale kam? —
Pozdě poznáš, co jest tam,
pozdě shledáš, v pekle jen
že ti stánek připraven.

Dišperanda (lomí rukama): Ó, běda! — běda!

Ďábel: Na cestu tedy se dejme!

Duchové: Peklu duši odevzdejme! (Chopí se Dišperandy a odletí s ní.)

XI. Výstup.

Kašpárek.

Už jest ta tam! — Vida! co to bylo pořád cirátů a najednou jest po komedii. — Vždyť já jsem to vždycky říkával: Kdo světu slouží, odplatu od něho bere, proto ať se každý chrání nádhernosti a raději užívej mírnosti! Když pak takový člověk dokoná, obdrží za svou službu odměnu jako já. (Kloní se.)

Opona spadne.

Vítek, holandský statkář,
neb:
Vražda u kapličky.

Činohra ve třech jednáních.

Osoby:

Vítek, statkář v Holandsku.
Merus, starý učitel.
Marie, jeho manželka.
Lidmila, jejich dcera.
Ebrhard, polesný, } bratři.
Michálek, myslivecký mládenec, } bratři.
Kašpárek, Vítkův sluha.
Soudce. Kat.
Stráže. Lid.

Místo děje: Světnice u Merusa, les a příbytek Vítkův.

První jednání.

(Světnice u Merusa.)

I. Výstup.

Merus. Marie.

Merus: Milá manželko Marie! co tomu říkáš s tou naší Lidmilou? — Ebrhard se stal nynčko polesným, miluje prý naši dceru a proto jsem mu dovolil, aby přišel o ni se ucházet.

Marie: Můj drahý manželi Meruse! já jsem ji přislíbila Michálkovi a ona též snad s ním té úmluvy byla, že si ho vezme.

Merus: Nikoliv, moje věrná manželko! Tomu ještě nevěřím a nejdříve s Ebrhardem promluvím. — Kde však jest Lidmila? — Vždyť jest už pozdě na noc a rád bych věděl, kam naše dcera na hrádky chodí. (Bije 8 hodin.) Ha! osum hodin a ona ještě doma není.

Marie: Zajisté nebude daleko, jsouc buď u švadleny neb u dcerušky dvorského správce.

Merus: Ty jako matka máš vždy věděti o svém dítěti, ale ty všecko přede mnou tajíš. — Sluší se to na jednu řádnou a poctivou manželku? — Sluší se to také pro dívku, aby až do osmi hodin z večera každodenně doma nebyla? — Ano, ano, tak to jde na tomto světě: člověk aby vybíral z knih poučení a výstrahy, vedle kterých se máme říditi, ale děti nedbají na slova svých rodičů. Já však chci, musím otcovsky na to dostoupnouti, aby se něco podobného více nedělo, poněvadž to není způsobné.

Marie: Hned jak mi holka přijde, dám jí ponaučení a rozkaz tvůj k vědomí, aby se jí to rozleželo v srdci i v mysli její. — Nuže, na čem se tedy rozhodneme — na Michálkovi či Ebrhardovi?

Merus: Ebrhard jest polesným a zasluhuje přednost. O Michálkovi bylo slyšeti, že byl — odpusť mně Pánbůh hříchy! — příčinou smrti svého otce, jelikož mu měl snad utrejchu na otrávení dáti. Nynčko snad se ani doma nezdržuje, jelikož mu po smrti otcově nepřipadl úřad polesného, a kdož ví, kde se po lesích potuluje.

Marie: Toho že by se dopustil Michálek, ten dobrý hoch? — Ne, tomu nevěřím. — Vždyť tak často plakával pod besídkou, kdykoliv jsme o nemoci otcově mluviti počali.

Merus: A hleď! jeho bratr Ebrhard na

něj sám svědčí, poněvadž Michálek utekl, když ho kníže chtěl dáti vsaditi.

Marie: Takový citlivý člověk aby byl tak ukrutný — ne, to mně nejde ani do hlavy, milý manželi!

Merus: Inu, býti tomu musí přece tak, jelikož starý polesný náhle zemřel, ačkoliv nestonal leč na nohy, kdežto srdce i plíce měl ouplně zdravé. Proto jest ta věc tuze podezřelá. — Ale Lidmila nejde — co to? Už jest tak pozdě.

II. Výstup.

Ebrhard. Předešlí.

Ebrhard: Dobrý večer, pane otče a dobrá matko!

Merus a Marie: Dejž to Pánbůh!

Merus: Kde se tu berete tak pozdě, pane Ebrharde, či, jakž nyní říkati musíme, pane polesný?

Ebrhard: I není to žádný div, ale že vaši domácí lidé posud nejsou doma, tomu byste se mohli spíše diviti.

Merus: O kom to mluvíte? — Snad o Lidmile? Ta není daleko, jsouc buďto ve dvoře neb u švadleny, a mimo to jsem už pro její nepřítomnost dnes matce domlouval.

Marie: Bezpochyby tam plete punčochu neb šije, jelikož si hledí něco přichystati do hospodářství.

Ebrhard: Já ale pravím, že si hledí tuláctví nemravného.

Merus: Co to slyším? Pane Ebrharde! třeštíte?

Marie: To jest urážka pro nás.

Ebrhard: I mlčte! Vždyť nejsem tak na rozum padlý, a vy víte jistě, kam vaše dítě každodenně chodí.

Marie: Kam jinam než do dvora neb k švadleně?

Ebrhard: Kdybyste raději řekla, že chodí do lesa ku kapli svatého Vintíře, kde se schází s panem statkářem Vítkem.

Merus: Ha! co to? — Jak to můžete říci?

Ebrhard: Buďto o tom skutečně nic nevíte nebo se stavíte, jako byste ničeho nevěděl. — Po klekání se tam slízají oba a já jsem je tam sám viděl pohromadě.

Marie: A je-li to lež, naše urážka a zneuctění naší dcery —

Ebrhard: Žádná lež, žádná urážka a žádné zneuctění! — Statkář Vítek mluvil u kaple s Lidmilou a třeba ne otec, vy, paní učitelko, o tom můžete věděti.

Marie: Bůh mi svědkem, že o tom nevím!

Merus: O čemž jako matka věděti máš. (Zlostně udeří tabatěrkou o stůl.) Počkej! však já ti, dceruško, až přijdeš, domluvím.

Ebrhard: Proto mně nechtěla své ruky podati ani svolení dáti, abych si ji vzal za ženu, poněvadž jí vlezl do srdce statkář, který si ji nemůže vzíti co bohatý člověk, jenž hledá jen zkázu chudobných, ale zachovalých děvčat.

Merus: Jak mile domů přijde, hned vám musí ruku podati.

Ebrhard: Já jsem jí až do dneška ve svém srdci věrným zůstal a všecko jí odpustím, jen když bude mou. Dobře se vymlouvala, že nemám stálého chleba, teď však jsem nadlesným a proto nemá žádných příčin k výčitkám.

III. Výstup.

Lidmila. Předešlí.

Ebrhard: Ha! odběhlice se přece vrací.

Lidmila: Odpusťte, v jakém odběhlictví jste mě dostihl?

Ebrhard: Chcete, abych vám předložil obraz, na němž jste celých deset dní pracovala? — Otec a matka už všecko vědí.

Lidmila: A také o tom věděti mohou.

Merus: Ha! kde jsi byla každého večera? (Zatne pěstě.)

Marie: Nezlob se, otče! — Lidmilo, pověz pravdu a netaj ničeho!

Lidmila: Byvala jsem u zázračného obrazu v lese.

Merus: A v noční době musila jsi tam choditi a se statkářem se scházeti, aby o tom rodiče ničeho nevěděli, co?

Lidmila: Mohla-liž já jsem mu zabrániti, aby se tam nepřibližoval? — Vždyť on ani marného slova z úst nevypustil, pobožnost svou tam vždycky jako já vykonal, pak mi s Bohem dal a odejel. Dnes teprv se osmělil na mne promluviti, tázaje se, komu náležím, a když byl pochválil mé nábožné chování, zase se vzdálil ode mne.

Ebrhard: Hahaha! Vzdálil se, ale s připovědí, že zase brzy přijede, jen abyste na něj čekala. — Ovšem, pan statkář jest větším pánem než já a proto si mne obyčejného polesného vzíti nechcete.

Lidmila: Nechci a nikdy chtít nebudu.

Merus: Ty mu ale svou ruku podáš! — Já to poroučím.

Lidmila: Otče! tohle neučiním a musím se vám v tom opříti. — Celé okolí sobě vypravuje o Ebrhardovi, že jest vrahem svého otce, jelikož se nemohl ouřadu po něm dočkati.

Ebrhard: Kdo se opovažuje viniti mne smrtí otcovou? — Bratr můj jest jeho vrahem a důkazem jest to, že jej nyní kníže némá rád, kdežto mu byl dříve nakloněn. Poznaltě jeho ukrutnou mysl a já sám, až toho padoucha dopadnu, zastřelím ho jako zajíce.

Lidmila: Bratr váš jest nevinen a osočen, jest dobrákem, kdežto váš pohled vás prozrazuje co nelítostného ukrutníka.

Marie: Lidmilo! ty mnoho mluvíš.

Ebrhard: Všecko od ní přijmu, jen ať mně svou ruku podá!

Merus: Dej mu ruku!

Lidmila: Probůh, otče! to nelze učiniti; raději zvolím smrt.

Ebrhard: Hleďte, že touží jenom po statkáři! — Žádná tedy naděje pro mne nekvěte, panno Lidmilo?

Ludmila: Žádná!

Ebrhard: Dobře tedy. — Pamatujte si však, co povídám! — Nedostanu-li já vás, nesmí se s vámi též statkář těšiti, jako že jsem polesný Ebrhard! (Odejde zlostně.)

IV. Výstup.

Předešlí bez Ebrharda.

Merus: Proč si ho nechceš vzíti? — Vždyť jsi dříve říkala, že bys ho sobě vyvolila za manžela, kdyby byl polesným.

Marie: Co chudé děvče nesmíš na statkáře mysliti.

Lidmila: Statkář mně o manželském stavu ani slovem se nezmínil — přísahám na to. Mluvil jenom o Bohu a o jeho otcovské dobrotě, pomocí kteréž všeliké věci stvořil a člověka zachovává. To jsou jeho slova, a kdož by ho pro takovou ušlechtilost mohl haněti a tupiti?

Merus: Pomni, dítě, že ti ze zlosti polesného může povstati neštěstí, kdežto bysi s ním jako jeho žena blažený život míti mohla. Rozvaž si to dobře! (Odejde.)

V. Výstup.

Marie. Lidmila.

Marie: Ó Lidmilo!

Lidmila: Matko dobrá! nežádejte na mně, co nemohu učiniti! Ebrhard jest tyranský člověk a já bych s ním byla nešťastná.

Marie: Čiň, jak uznáváš za dobré, a pros Boha za osvícení svého rozumu! (Odejde.)

Marie (klekne a modlí se.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Les s kapličkou. — Blízko ní roští, za nímž leží Michálek.)

I. Výstup.

Michálek.

Dnes jest trochu pokojná a tichá noc a měsíc krásně svítí. (Vstane a sepne ruce): Milý

Bože! já musím tak nevinně trpěti a jako zločinec bez pokoje a odpočinku se potloukati, aby mne nezasáhla pomsta zlých lidí. Nejvíce však jest se mně střežiti před vlastním bratrem mým. — Ó ukrutná falši a závisti! kde vy se zdržujete, tam vždy buď ztráta života nebo hrozná pohroma vznikne. — Michale! Michale! jak se před světem ospravedlníš, jsa tak hanebně osočen? Kdo ti pomůže? — Kdo? — Bůh milosrdný, kterýž ví, že nejsem žádným padouchem. — Ó nebesa, buďte mně milostiva a vyjevte nevinu mou! (Pláče.) — Bohu poručeno! Chci čekati, až naleznu očistění před světem neuznalým. Kníže pán na konec zajisté též pozná, že to byla pomluva, jakobych ho byl chtěl zastřeliti, a pak snad vzejde mně opět blaho života. — Ha! kdož to odtamtud přichází? — Jest to ženské stvoření a jest-li se nemýlím, jest to docela postava učitelovic Ludmily. — Musím se skrýti a pozorovati, co zde dělati hodlá v tuto večerní dobu, v kterou bude už bezpochyby asi devět hodin. — A tamto, ha! — tamto se blíží bratr můj, nesrdečný padouch, snad aby mne vypátral a v žalář uvrhl. — Ó Michale! uteč se v doupě nějaké, kde tě neshledne ani oko lidské! — (Zaleze za roští.)

II. Výstup.

Lidmila. Michálek.

Lidmila (bázlivě se ohlíží): Milý Bože! zde jsem opět u zázračného obrazu. Nikdy se mně tak nohy netřásly jako nyní, kdežto jsem na cestu se vydala, abych u kaple srdce své modlitbou potěšila. A však strach se mne zmocnil

a stále mně cosi šeptalo, abych se domů vrátila. — Bezpochyby to budou v mé hlavě slova od včerejška a leknutí, jaké mne vždy pojme, kdykoliv spatřím nevlídného Ebrharda.

Michálek (pro sebe): Aha! ona odepřela své ruky bratru.

Ludmila: Jaký to ukrutný člověk, jenž nešanoval ani otce, ani bratra svého!

Michálek (pro sebe): Tu o mně přece jedna dobrá řeč.

Lidmila: Nevinného udati, že otce otrávil — ha! jaká to opovážlivost! Já znám Michálka, že ani psu neublíží, ba ani kuřátku, a měl by něčeho takového se dopustiti? Ne, to není pravda, jest to lest Ebrhardova.

Michálek, (který byl zatím vystoupil): Dobrý večer, Lidmilo lásky hodná!

Lidmila (lekne se): Bože na nebesích! což jsem se vás lekla! — Kde jste se tu vzal? — My jsme myslili, že jste už nebožtíkem.

Michálek: Milá a dobrá Lidmilo! rád bych už nebyl na živě; neboť jest lépe spáti ve hrobě než na světě se trápiti a z místa na místo štván býti. Život však sobě sám vzíti nechci, jelikož jest to hříšné, vzdorovati lásce boží, a proto nuzně se potloukám po lesích. Věřte ale, že jsem bez viny, že jsem nespáchal, co se o mně povídá!

Lidmila: Jsem o tom přesvědčena a nepochybuju ani dost málo. — Ubohý Michálku! (Pláče.)

Michálek: Lidmilo! až mne nebe ospravedlní, půjdu ku knížeti a svěřím se mu se svou láskou k vám. — Neodepřete mně pak ruky své jako Ebrhardovi?

Lidmila: Kdyby tomu osud chtěl, abych

byla vaší, ráda se tomu podrobím, ale nynčko nesvoluju ještě k ničemu. — Ha! co to? Někdo sem přichází ode vsi, snad otec neb matka — — ale ne, to jsou hřmotné kroky, to jest muž nějaký. — Hleďte se odstraniti, abyste nebyl chycen.

Michálek: S Bohem, drahá Lidmilo! — Nezapomeňte na mne!

Lidmila: Rychle odejděte na skálu! (Vejde do kaple.)

Michálek (odběhne na skálu.)

III. Výstup.

Ebrhard.

Zde jest to místo, kde bude buďto mé vítězství neb má zkáza; zde se směje smrt na toho, kdo mně překáží v cestě, a ďábel tu šklebí svou tlamu na ty, kteří se mu protivují. — Ha, ďáble, přispěj mi v mém počínání! — Lidmila musí již brzy sem přijíti a proto zde na ni počkám. (Vytáhne inšvengr.) Ty se budeš koupati v srdci té holky nebo v srdci statkáře Vítka nebo v obou po sobě a takové jejich spojení bude pro ně nejlepší. Ať se milujou v hrobě, ha ha ha! — — Že ale tak dlouho nejde? — Snad by nebyla konečně v kapli schována? (Nahlíží do kaple.) Aha, holubinko, pojď ven! Či cítíš umrčinu, že zalezáš do hnízda? (Vytáhne Lidmilu za vlasy.)

IV. Výstup.

Lidmila. Ebrhard.

Lidmila: Pusť mne, padouchu! — Ruky mé nikdy nedostaneš.

Ebrhard: Ptám se tě naposled, pohrdáš-li mnou?

Lidmila: Ani koukati na tebe nechci, lotře a pekelníku!

Ebrhard (s utajeným vztekem): Pamatuj se, Lidmilo, kdo jsem a že v okamžení tě zmařiti mohu!

Lidmila: Alespoň budu všech trpkostí zbavena.

Ebrhard: Tedy žádná naděje? (Opodál jest slyšeti dupot koňský.) Aha! už vím, proč se zdráháš. — Čekáš na svého statkáře, věz ale, že zahynete oba, ty i on! Co platno! (Vrazí do Lidmily inšvengr.) Tu máš! — jsi zasnoubena.

Michálek (na skále spíná ruce.)

Lidmila: Ukrutníku! — nyní zhasne — tvá žížeň po pomstě — a srdce tvoje — nemusí — více bažit — po vraždě. — Poroučím se Bohu — on tobě dá — odměnu. (Zatřese sebou a skoná.)

Ebrhard (ukryje se).

V. Výstup.

Vítek. Předešlí bez Ebrharda.

Vítek: Zde jsem, kde sobě přeje býti srdce i duše má. Zde v nábožnosti naleznu útěchy a skromnou Lidmilu dnes osmělím se o ruku požádati, abych ji učinil blaženou, pokud stačí síly moje k tomu. (Spatří Lidmilu.) Bože, buď mně milostiv! Ona zde leží v krvi.

Michálek (na skále): Já musím k rodičům. (Odběhne.)

Vítek: Běda! běda tomu, kdož se opovážil, na tuto nevinnou a cnostnou dívku vložiti zbraň smrtelnou!

VI. Výstup.

Ebrhard. Vítek. Lidmila.

Ebrhard: Ha! zde panáček pěknou věc vyvedl a Lidmilu zavraždil.

Vítek: Snad vy jste její vrah.

Ebrhard: Jak? (Počne s Vítkem zápasiti.)

VII. Výstup.

Merus. Lid. Stráže. Michálek. Předešlí.

Michálek (chopí Ebrharda od zadu a mrští jím o zemi.)

Stráže (svážou vraha.)

Ebrhard: U čerta! co jest to?

Merus: Vy vražedlníku můj a jednoho dítěte! — Ó, běda! (Omdlí, ostatní jej křísí a v tom rychle)

opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj u Vítka. — Na stole stojí krucifix.)

I. Výstup.

Vítek (s rukama sepjatýma.)

Nebe! co jsem zavinil, že mě tak ukrutně trestáš? Což jsem já ten nejbídnější ze všech lidí a z celého mužského pokolení, že se mně nic dařiti nechce? — Nedávno mně zemřela milovaná manželka, jsouc mrtvicí raněna, oheň mně ztrávil celé jedno stavení, a teď, když dobrá a bohabojná

Lidmila ránu mého srdce hojiti počala, tak že jsem za manželku ji sobě pojmouti hodlal, teď ten bohaprázdný nešťastník zase mne oloupil o poklad nejdražší. Ó nebe! nebe! proč mne tak pronásleduješ!

II. Výstup.

Kašpárek. Vítek.

Kašpárek: Venku stojí dva staří lidé, pláčou a prosí, aby sem mohli vstoupiti.
Vítek: Ať jsou vpuštěni!
Kašpárek: Má se státi. (Odejde.)
Vítek: Snad to budou její krajané z vesnice.

III. Výstup.

Merus. Marie. Vítek.

Merus a Marie (kleknou): Milostivý pane! ach, neopouštějte nás!
Vítek. Vstaňte, milí lidé a rodiče nábožné Lidmily! Kéž by byla na živě ta, jejíž srdce jsem až do smrti chtěl připoutati ksrdci svému! Pak mohl bych i vás nazývati svým otcem a matkou svou.
Merus: Ó! kdo nám teď v našem stáří poslouží?
Vítek: V mém zámku naleznete dobrého zaopatření na stará kolena svá. — Nyní však pojďme do komnaty, kde leží milá nám Lidmila v dubové rakvi. (Všichni odejdou.)

Proměna.

(Sál. — Na povýšeném místě rakev, v níž leží mrtvola Lidmilina. — Kolem rakve svíce hoří, a lampa, visící od stropu, jest též rozžehnuta.)

IV. Výstup.

Vítek. Merus. Marie. Michálek.

Vítek (vrhne se na mrtvolu): Dobrý anděli, který zde pokojně spíš spánek věčný! Otec, matka a nastávající manžel tvůj jsou u tebe. (Všickni pláčou.) Ty nemůžeš ústa otevříti a očima prokouknouti, abysi uvítala a spatřila ty, kterým jsi byla tak milou. Tys na vždy pro nás mrtvou na tomto světě, neboť ukrutný inšvengr tyranského člověka probodl nevinné srdce tvé a krev tvoje pokropila studenou půdu lesní. Ó kéž bych mohl život tobě vrátiti! — Rád bych na to nasadil vlastní hrdlo své.

V. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Jest zde pan soudce s katem.

Vítek: Bratr můj od hrdelního práva ať sem vstoupí!

Kašpárek: Když přišel, ptal se po Lidmile, já ale jsem mu řekl, že nemůže přijíti, poněvadž jí něco chybí.

Vítek: Ty pošetilče! mrtvol nepůjde, proto že živý není. — Ó běda! běda!

Kašpárek: No, to-hle slyším ponejprv, že umrlí nechodí. (Odejde.)

VI. Výstup.

Soudce. Kat. Předešlí.

Vítek: Buď mně vítán, milý bratře!

Soudce: Přináším rozsudek, vedle něhož vrah Lidmily mečem má býti odpraven. — Ať jest předveden!

Vítek: Ať stráž sem přivleče zločince a vraha Ebrharda!

Kat (odejde.)

Soudce: Také musíme při poslední hodince jeho života ho vyskoumati, zdali jest vinen sám či bratr jeho strany otce.

Michálek: Zde stojím před soudem co nevinný smrtí otcovou.

VII. Výstup.

Ebrhard (spoutaný). Stráž. Kat. Předešlí.

Ebrhard: Zde stojím před vaší soudnou stolicí a oznamuju, že jsem netoliko Lidmilu zavraždil, ale i otce svého otrávil a knížete pána zastřeliti mínil, což všecko jsem sváděl na svého bratra Michálka.

Soudce: Ač hoden jsi smrti trojnásobné, však sejdeš jen jednou — smrtí pomocí meče katového.

Ebrhard: Třeba čtverou smrtí. — (Roztrhne pouta a vrhne se na Vítka). Ty musíš zemříti!

Stráž (chopí se ho a odvleče padoucha).

Soudce: Kate! vaše práce se přiblížila: jděte a hlavu useknutou sem přineste!

Kat (pokloniv se, odejde.)

V í t e k: Milý Michálku! ty jsi mnoho nevinně trpěl a proto s rodiči drahé Lidmily budeš na mém zámku hospodařiti a zde sloužiti. Jsi spokojen?

M i c h á l e k: Ach! jsem. (Pláče.)

K a t (vrátí se s useknutou hlavou.)

V í t e k: Tak se učinilo zadost spravedlnosti, a nyní ještě o pohřeb dobré této duše se postarejme! (Objímá mrtvolu.) Dobrá Lidmilo! ty nás neslyšíš, ale duch tvůj jest s námi. Přimluv se za nás u otce nebeského, abychom šťastně dokonali běh svého pozemského života a někdy na věčnosti s tebou se shledali v nebeském království.

V š i c k n i (kleknou kolem rakve a modlí se.)

Opona spadne.

Domácí vrah.

Civilní hra ve třech jednáních.

Osoby:

Hrabě Zalužanský, řiditel panství černodolského.
Vojtěška, jeho manželka.
Babiles, její strýc.
Kašpárek, jeho sluha.
Ondřej, zahradník.
Bartoloměj, jeho vychovanec a dědic panství černodolského.
Lid. Žoldnéři.

Místo děje: Zámek černodolský a okolí.

První jednání.

(Pokoj v zámku dědičného panství. Po stěnách obrazy starých předků. — U prostřeď komnaty stůl, na kterémž stojí hrnec s květinami.)

I. Výstup.

Bartoloměj (s květinovým hrncem v rukou).

Zde vás nebudou vrahové ptáci soužiti, aby vám vašeho krásného květu nepřáli a vaší ozdoby vás olupovali. (Vzdechne a ohlíží se po pokoji, až zhledne obraz svého otce.) Bože! to-hle jest — (Udeří se přes ústa.) Závazek mně nedá mluviti a proto musím slova svá zpět držeti. (Vezme židlici, postaví se na ni a dotknuv se rukou obrazu,

políbí prsty své). Díky tobě, můj dobrý a laskavý — Ó Bože! nesmím ho ani pojmenovati, jelikož jsem zapřisáhnut a přísaha s mým životem spojena jest.

II. Výstup.

Zalužanský. Vojtěška. Bartoloměj.

Zalužanský: Drahá manželko! líbeznou vůni jest zde cítiti, hned jak člověk dvéře otevře.

Vojtěška: Zajisté, milý manželi můj!

Bartoloměj (políbí oběma ruce.)

Zalužanský: Nech toho, Bartoloměji, dobrý hochu! — Jak se ti vede?

Bartoloměj (pokrčí ramenama a kouká do země.) Díky, vaše hraběcí milosti! Jest mi tak prostředně, jelikož mám mnoho práce, abych těmto okrasám přírody zadost učiniti mohl a chleba sobě věrně a poctivě vydobyl.

Zalužanský: Ó ty dobré zrcadlo všeho mravního chování, ty jedna socho pilnosti! dej jen pozor na své kroky, které až podnes konáš, abysi jejich pomocí až k svému cíli dokročil, kdež na tebe čeká odměna, pro tebe chystaná!

Bartoloměj: Srdečné díky vzdávám za tu lásku vaší hraběcí milosti. (Políbiv panstvu ruku, odejde.)

Zalužanský: Dobrý to hoch, ačkoliv vždy smutný jest. Vkročí-li do tohoto sálu, vždycky jenom vzdychá, div že mu krev z očí nekape na místě slz.

Vojtěška: Někdy se ho zeptám, proč tak zarmoucen jest. — Skutečně jest ten člověk politování hoden pro jeho bolestné pohledy. — Dovolte, drahý pane manželi, abych mu mohla učiniti nějakou radost, jelikož zejtra jeho svátek jest.

Zalužanský: Od srdce rád tomu dovolím, leč on to sotva od vás přijme, ačkoliv to jest pro něj den dvojnásobné slávy, jelikož jeho otec též se Bartolomějem nazýval. Udělal již veliký věnec a na křižovatkách, kam každodenně dochází se modlit, prý ho pověsí na památku nebožtíka otce.

Vojtěška: K této oslavě sama bych mu ráda přispěla.

Zalužanský: Ten hoch má bezpochyby něco na srdci, jak povídal starý Ondřej. Stále prý všelijaké věci vypravuje, ale nikdy nedopoví.

Vojtěška: A právě proto budu ho k tomu míti, aby mně něco vypravoval o běhu svého života.

Zalužanský: Nevím, bude-li to co platno. Často ho již všickni nutili, aby jim pověděl, kdo byli jeho rodiče, ale on vždycky odpoví, že otce svého neznal ani matky, že jest opuštěnec, kterémuž jest jen povědomo jmeno otcovo, ačkoliv ho nesmí prý vyzraditi.

III. Výstup.

Babiles. Kašpárek. Zalužanský. Vojtěška.

Babiles: Zdrávi buďte, milý pane švaře, i ty, drahá sestro má!

Zalužanský: Buďte mně vítán, Babilese!

Vojtěška: Kde jsi byl, bratře, tak dlouho?

Kašpárek: Na návštěvě u rozličných spolků.

Babiles: Tebe se nikdo netázal.

Kašpárek: Chci, abyste si ušetřil huby, poněvadž jste se musil s tou holotou stále zlobit.

Babiles: Drž hubu! — Ty jsi sám holota.

Kašpárek: Poníženě děkuju za ten kompliment. (Stranou.) A přece se s tou holotou rád zabývá.

Babiles: Jak se máte? — Jste zdrávi?

Vojtěška: Ouplně jsme při síle a těšíme se s těmi kvítky, když nikam na procházku nejdeme.

IV. Výstup.

Bartoloměj (s novými květinami.) Předešlí.

Bartoloměj (postaví květiny na stůl a s poklonou odejde.)

Babiles (stranou): Jaký to protivný obličej! (Hlasitě k Vojtěšce.) Jest ten hoch, který sem ty hrnce přinesl, zdejší rozenec?

Vojtěška: Nikoliv! Byl nalezen ve vodě, pečlivě ošetřován a tak se vzkřísil zase k životu.

Babiles: Kdo ho nalezl?

Zalužanský: Náš zahradník, když se plaval přes řeku na druhou stranu. Uviděl ruku z vody vyčnívající, sáhnul po ni, vytáhnul hocha a tak ho zachránil před utopením. Když se chlapec z mrákot probudil, děkoval svému ochranci, ale kdykoliv někdo kolem okna šel, lekal se náramně. I tázal se ho zahradník, kterak do té vody přišel, on pak odpověděl: „Měl jsem průvodce na cestu a ten mne hodil do řeky — ochraň mne před ním Bůh!“ Při tom se dal do pláče a doložil: „Když jsem si ve vodě pomáhal, zazněl nade mnou hlas ukrutníkův, řkoucí; „Ty sobě více nepomůžeš, a kdyby se ti to i podařilo, přece jenom do mých rukou padneš, abych tě mohl zavražditi.“ Po tomto výroku jsem byl bez sebe

a teprv ve vašich rukou jsem zase k životu procitnul. Kam však nyněko půjdu.“ —

Kašpárek (stranou k Babilesovi): Nedám za to ani šňupec tabáku, že to není ten člověk, kterého jste před mýma očima vhodil do vody. Pozná-li vás, octnete se na houpačce.

Babiles (tajně): No no, ty bysi to brzy vyžvatlal!

Kašpárek (hlasitě): On to také —

Babiles (šťouchne ho): Mlč, drchoto!

Zalužanský: Starý Ondřej nechal chlapce u sebe a ten se mu hodil tak k ruce, že byl od osmi až do šestnácti let vycvičen v umění zahradnickém. — Hodný to věru hoch, kterého máme všickni rádi, a proto mu chystáme u sebe službu, jakéž mnohý stařec dosáhnouti nemůže.

Babiles: Kdož ví, jaký jest to nalezenec a koho si berete do lásky. Kdyby bylo na mé vůli, já bych ho zde ani minutu netrpěl.

Vojtěška: A proč? Vždyť jest tak nevinný, tichý a při tom zarmoucený, že si ho každý musí zamilovati. Zejtra slaví svůj a svého otce svátek a půjde s věncem na skálu ku kříži. Na to se sama těším.

Babiles: Ty jsi pošetilá, sestro! Kdybych já byl na místě manžela tvého, přál bych mu mnoho štěstí a poslal bych ho odtud pryč; neboť jest to potměšilec a sotva že jsem ho byl jednou viděl, již ho nenávidím.

Zalužanský: Odpusťte, pane švaře! Tento člověk jest chudý dobrák, s jakýmž máme míti outrpnost, a proto ho hledím dáti na své panství. Jak víte, musím snad záhy odejíti z tohoto hrabství, jehož jsem prozatímním řiditelem; neboť každou chvíli může se vrátiti na tento svůj majetek hrabě Dobromír, jenž jest naším

švakrem, jelikož byl druhdy za manželku sobě pojal vaší a mé manželky sestru. Dost možná také, že již ve Vlaších zahynul, poněvadž celých osm let o sobě věděti nedal, a pak by zdejší panství připadlo naší rodině co dědictví. Bůh sám ví, co se s ním děje, ačkoliv nemusí co bezdětný vdovec o své jmění starost míti, jelikož dobře mu zde hospodaříme.

Babiles (pro sebe): Ano, hospodaříte — ale pro mne. (Hlasitě.) Kdož ví, není-li hrabě Dobromír již nebožtíkem! (Stranou.) Jako že jest, poněvadž sám jsem mu pomohl na věčnost.

Zalužanský: Praví se sice, že měl jediného syna, ale kam se ten chlapec poděl, sám milý Bůh ví. — Zejtra jest jeho svátek a proto musíme jeho památku oslaviti, ať jest již živ nebo mrtev.

Kašpárek (k Babilesovi): Zůstaneme-li, pane, v zdejším zámku, půjdu koně odstrojit.

Babiles: Jdi, ale (tajně) pozor na hubu!

Kašpárek: O to nemějte strach, ale (ukáže na břich) dejte pozor, abyste na tohoto mého chlapíka nezapomněl!

Babiles: Nestarej se o to a dej si dobře u hradního chutnati víno a nějaký suchar!

Kašpárek: Takové řeči rád porozumím; neboť tím se mysl vyprahlá občerství, oči hledí vesele do korbele, zármutek se zapudí a Kašpárka to oblaží, když si žaludek navlaží. (Odběhne.)

Zalužanský: To jest nějaký chlapík s veselou myslí.

Babiles: Ano, on mně často trampoty zažene a proto sobě nedržím leč toho jediného.

Zalužanský: A teď nám nastane též povinnost, abychom se pídili po majiteli zdejšího hradu černodolského po širých vlastech.

Babiles: Snad již zemřel v cizí krajině nebo se tam znovu oženil a více se nenavrátí.

Zalužanský: O tom právě se musíme přesvědčiti. (Odejde s Vojtěškou.)

Babiles (sám): On to, ten chlapec, kterého jsem měl již za mrtvého, a proto pryč s ním, aby mně nevyklouzlo z rukou dědictví, po němž tak horoucně práhnu. (Odchází.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Jiný pokoj v zámku s obrazy celé rodiny.)

I. Výstup.

Babiles (vystoupiv, kouká zuřivě.)

Ha! zde jest tvůj obraz. (Stane před obrazem hraběte Dobromíra, otce to mladého Bartoloměje.) Ha ha! tvůj portrét jest sice na stěně, ale kosti tvé hnijou už dávno pod mostem v řece, kamž tě uvrhla tato ruka má. Jí jsi nemohl odolati a proto musil jsi zhynouti mečem mým. Klukovi tvému zmáčknul jsem sice hrdlo a uvrhl jej do vody, ale sám rarach ho vysvobodil a ten hlupák zahradník ho vytáhne, aby mně nových starostí způsobil. — Ha! pravice má odstraní i tuto překážku a slunce mu nebude již dlouho svítiti. Jenom buď opatrný, Babilese, a nepřicházej, nechceš-li býti poznán, tomu chlapíku na oči! Snadno by tě mohl prozraditi, že jsi vrahem jeho otce a to se musí zabrániti. — Dnes zajisté bude nejpříležitější čas, abych svůj oumysl vyvedl a na skále u kříže toho holobrádka zkolil, až tam

bude svou pobožnost vykonávati. Švakra a sestru zdržím vypravováním, aby se tam též neodebrali, a zatím ať sluha můj Kašpárek vykoná dílo pomsty mé. Nařídím mu, aby klečícímu Bartoloměji vrazil dýku do hřbetu a takovým způsobem zmizí jednou ranou protivník můj ze života. Pak budu moci na tomto hradu vládnouti a se svými kamarády vesele žíti.

II. Výstup.

Kašpárek. Babiles.

Babiles: Dobře, že přicházíš, Kašpárku! — Mám s tebou mnoho vyjednávati.

Kašpárek: Jednejte o čem koliv, jen když se to bude jídla a pití týkati. — O práci není beztoho nikdy zle.

Babiles: Tím vším tě zaopatřím a dobrou ti odměnu k tomu dám, jest-li uloženou práci řádně vykonáš.

Kašpárek: Za plat udělám všecko — tím můžete býti jist.

Babiles: Tedy jest dobře. (Otevře dvéře, naslouchá a zase zavře.)

Kašpárek: Proč to děláte? — Vždyť snad nikoho nesekáte.

Babiles: Chci, aby nebylo moje tajemství prozrazeno. Ty sám nesmíš do nejdelší smrti ani svému nejvěrnějšímu příteli o tom něco vyjeviti.

Kašpárek: Buďte ubezpečen, že nikomu nic neřeknu mimo mladým dětem, když jsou pohromadě.

Babiles: To jest tolik, jako bys to každému povídal.

Kašpárek: Inu, to si také myslím. Maličký to řekne velikému a veliký zase jinému maličkému, ten zas některému velikému a na konec budou o tom vrabci na střeše štěbětat. — Já to tedy nevyjevím nikomu.

Babiles: Slyš, Kašpárku! ty i já můžeme býti na vždycky šťastni, pak-li se k tomu nějak šikovně zatočíš. Nejdříve za to obdržíš dobrého zpropitného a pak budeš míti až do smrti dost peněz.

Kašpárek: I jen s tím ven! Kdyby to bylo deset sáhů pod zemí zavrtáno, já to vyvrtám, jak mile o penězích slyším.

Babiles: Znáš Bartoloměje od zahradníka?

Kašpárek: Znám. — Chcete snad, abych mu nějakou kytku uvil?

Babiles: Na toho chlapíka dej pozor, až půjde na skálu ku kříži! (Vytáhne z pásu dýku.) Jdi tam napřed, schovej se, a až bude Bartoloměj svou pobožnost vykonávati, vraz mu tuto dýku do hřbetu, aby bylo po něm!

Kašpárek: Slyšte, pane! V tomto případě bych vám radil, abyste si to udělal sám; neboť kdyby mne někdo vyčíhal a chytil, pak by bylo s mým kejhákem zle.

Babiles: Buď opatrným; až se svalí, uteč!

Kašpárek: Dejte sem tedy dýku! (Zastrčí si ji za pás.) Nynčko jsem ozbrojen.

Babiles: Takto dobudeme vítězství a přede vším cestu k tomu vyzpytujeme. (Odejde s Kašpárkem.)

Proměna.

(Jiný pokoj na zámku.)

III. Výstup.

V o j t ě š k a (chystá mašle, květiny a pásky.)

Tak to bude výborné na ten věnec svatému Bartoloměji, patronu mého švagra, jehož svátek dnes slavíme. I ten nevinný jinoch v radosti musí zaplesati, že tato páska na spanilém věnci bude zdobiti sochu světcovu.

IV. Výstup.

Z a l u ž a n s k ý. V o j t ě š k a.

Z a l u ž a n s k ý : Drahá choti, vy jste brzy z lože vstala.

V o j t ě š k a : Abych sama rukou svou Bartoloměji radost způsobila, tuto mašli jsem mu zhotovila.

Z a l u ž a n s k ý : Aj, jaká to krása!

V o j t ě š k a : Dnes jest také svátek našeho pana švagra, na jehožto zámku bydlíme, a proto slušno, abychom tento den oslavili.

Z a l u ž a n s k ý : S radostí to vykonáme, přejíce sobě, aby se hrabě Dobromír brzy navrátil.

V o j t ě š k a : To by byla teprv radost veliká velmi. — A což teprv, kdyby se objevil jeho syn!

Z a l u ž a n s k ý : Tenkráte, když švagr do Vlach se ubíral, bylo pacholeti prý už bezmála sedm roků a nyní byl by tedy asi patnácte let stár.

V. Výstup.

Babiles. Předešlí.

Babiles: Dobré jitro, moji milí!

Vojtěška: Děkujeme pěkně. — Kterak jsi spal, bratře?

Babiles: Po cestě se mi to dobře odpočívalo. — Tyť jsi jaksi pilná. — Co pak to děláš?

Vojtěška: Přípravy k slavnosti.

Babiles: K jaké slavnosti?

Vojtěška: Nu, vždyť snad víš, že jest dnes svatého Bartoloměje a tudy svátek tvého švagra, hraběte Dobromíra.

Babiles: Ha ha ha! — Ty jsi, sestro, pošetilá, ha ha ha!

Vojtěška: Ty se tomu směješ, poněvadž jsi svobodný člověk a tak necítíš, jak krásná jest dobročinnost.

Babiles: Ha ha ha! Takové zásluhy budou míti asi málo váhy, ha ha ha!

Zalužanský: Nechme toho tedy a pojďme do zahrady, abychom tam hocha vyhledali a s ním na křižovatky se odebrali!

Vojtěška: Pojď také, milý bratře, a uhlídáš, že při tom radosti získáš.

Babiles: Užívej toho potěšení sama! — Pro mne to jsou samé hlouposti.

Zalužanský: Vzhůru tedy, drahá manželko! — neboť slunce už dávno nad hory vzešlo. (Odejde s Vojtěškou.)

VI. Výstup

Babiles (sám.)

Ha! kluk jest obklopen tak, že se snad člověk k němu ani nedostane. — Ďáble! pomoz Kaš-

párkovi, aby se mně podařilo, co jest v mém oumyslu. (Odejde.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Skála, na jejímž vrcholi jest kříž. — Kolem stromoví, kterým se propletá zvolna Kašpárek s dýkou v ruce.)

I. Výstup.

Kašpárek: Dlouhá to chvíle, když člověk na někoho čeká a on nejde. Teď už mohl jsem jich mít alespoň půl kopy zapíchnutých. (Prohlíží dýku.) Kdyby nebylo těch peněz, ani bych se na takové raubířské řemeslo neodvážil. — Aha! kroky už slyším, a tak někdo přichází. (Schová se.)

II. Výstup.

Bartoloměj (přijde a obejme kříž).

Tvůrce nebes! ty ráčíš milostivě dobrodince mně opatřiti a protož odměň se jim též za lásku mně prokazovanou!

III. Výstup.

Kašpárek. Bartoloměj. Později Zalužanský a Vojtěška.

Kašpárek (přikrade se zvolna za Bartoloměje a vrazí mu dýku nesměle do šatů, čímž jej pranic

neporaní Bartoloměj se svalí a Kašpárek, vykřiknuv uleknutě a pustiv dýku, utíká.)

Zalužanský a Vojtěška (vystoupí.)

Zalužanský: Ha! co to? — Zde leží jinoch zavražděný.

Vojtěška: Bože! jaká to nehoda!

IV. Výstup.

Babiles. Lid. Předešlí bez Kašpárka.

Zalužanský: Honem, lidé, dejte se za vrahem a sem ho přiveďte!

Lid: Ať zahyne ukrutník! (Rozejdou se.)

Zalužanský: Ha! zde leží dýka.

Vojtěška: Která jest z vaší komnaty, milý manželi! — Kdož ji odtamtud mohl vzíti?

Zalužanský: Nikdo jiný, leč komu jest dán přístup ke mně.

Babiles (couvá.)

Vojtěška: Krev na ní není a proto snad posud jest jinoch neporaněn. (Prohlíží Bartoloměje, který v tomtéž okamžení ze svých mdlob procitne.) Ha! on jest živ a neporušen. — Díky tobě, nenebeský tvůrče!

Babiles (ztratí se z jeviště.)

Zalužanský: Jinochu! kdo bažil po tvém životě?

Bartoloměj: Nevím to sám. — Modlil jsem se a tu mne zasáhla zbraň, že jsem leknutím omdlel a teprv teď procitnul ve vašich milosrdných rukou.

Zalužanský: Neviděl jsi tady žádného?

Bartoloměj: Patřil jsem toliko na kříž a na modlitební knihu, na kterouž padaly slzy z očí mých. Modliltě jsem se za svého dobrodince, který mne od smrti vysvobodil, a za otce, jenž

ohavnou smrtí opustil tento svět, jsa zavražděn, a konečně modlil jsem se též za vaše hraběcí milosti jakožto dobrodince své.

V. Výstup.

Ondřej (vede) Kašpárka. Předešlí bez Babilesa.

Lid: Ukamenujte toho padoucha!

Kašpárek: Jen mne nechte! — Já vám všecko vyjevím.

Ondřej: Ani jeden z vás bez vůle hraběcí ať se neopováží, na něj rukou sáhnouti!

Kašpárek: Já bych to beztoho nevydržel, poněvadž jsem lechtivý.

Ondřej (k hraběti): Tohoto chlapíka jsme chytili utíkajícího, ale on se nám vymlouval, že to sám nemínil udělati, nýbrž že byl k tomu naveden Babilesem, pánem svým.

Vojtěška: Mým bratrem?

Lid: Ukamenujte ho!

Zalužanský: Buďte tiší a vyčkejte, až se ta věc vyskoumá. — Vezměte Bartoloměje a veďte ho za námi!

Ondřej: Se mnou pojďte, dobrý hochu.

Bartoloměj: Drahý otče můj!

(Všickni odejdou.)

Proměna.

(Pokoj na zámku s mnohými sedadly)

VI. Výstup.

Zalužanský. Vojtěška.

Zalužanský: Váš bratr by tedy byl ten ukrutník? — Co však mu záleží na živobytí toho ubohého mladíka?

Vojtěška: Je-li Babiles vinen, ať jest potrestán! Nelituju ho, ačkoliv jest bratrem mým.

VII. Výstup.

Babiles. Předešlí.

Babiles (stavě se jakoby o ničem nevěděl): No, jak se vám dařilo, přátelé?

Zalužanský: S radostí zažili jsme též žalosti.

Babiles: A proč to?

VIII. Výstup.

Žoldnéři (rozestaví se u dveří.) Ondřej. Předešlí.

Zalužanský: O tom můžete hned zvěděti. (K Ondřeji.) Uveďte sem vraha!

Ondřej (odejde s dvěma žoldnéři.)

Babiles (chce upláchnouti.)

Zalužanský: Jen počkejte, milý švaříčku, a nepospíchejte tak!

IX. Výstup.

Kašpárek (svázaný). Žoldnéři. Ondřej. Předešlí.

Kašpárek: Já jsem to nechtěl učinit, ale pan Babiles mě k tomu přemluvil.

Babiles (vytáhne pistoli a chce do sebe střeliti, žoldnéři mu zachytí ruku.)

Zalužanský: Důkaz, že to pravda. — Smrt pro něj!

Kašpárek: A pro mne milost, poněvadž jsem Bartoloměje píchnul schválně jen do kabátu!

X. Výstup.

Bartoloměj. Lid. Předešlí.

Zalužanský: Sem pojď, milý hochu, a pověz, jak tvůj otec byl usmrcen!

Bartoloměj: V zdejší řece byl zavražděn a já sám od vraha do vody vhozen. (Spatří Babilesa a chvíli na něj kouká.) Ha, běda! běda! — vrah otce mého!

Lid (sroti se na Babilesa a omráčí jej pěstmi.)

Zalužanský: Dost, sice nám skoná dříve, než se byl vyznal.

Lid: Smrt na něj!

Bartoloměj: Darujte mu život!

Babiles (zpamatuje se, vytáhne tajně druhou pistoli a střelí do sebe.)

Zalužanský: Soudil se sám a trestu neušel.

Babiles (potýkaje se se smrtí.) Ha! — on jest — to syn — hraběte — Bartoloměje — Dobromíra. (Skoná.)

Zalužanský: Syn našeho švakra? — Ha! (Objímá Bartoloměje.)

Vojtěška: Pojď na prsa má, synu sestry mé! (Líbá jinocha.)

Zalužanský: Skutečně celá jeho podoba. — Kam jsme jen oči dali, že nám to již dávno nenapadlo?

Lid: Ať žije mladý hrabě Dobromír!

Kašpárek: Prosím vás, odpusťte mně! — Já to už více neudělám a nedám se k píchání přemluviti.

Zalužanský: Budiž ti odpuštěno! (K Vojtěšce): Nyní se o pohřeb nešťastného bra-

tra vašeho postarejme a pak tělo švakrovo v řece vyhledejme!

Vojtěška: O Bože! jaká to tíže na hlavu mou! (Omdlí, druzí ji křísí a v tom rychle)

opona spadne.

Nevěrný přítel.

Rytířská hra ve třech jednáních z časů Římských válek.

Osoby:

Rytíř Hadrián z Říma.
Anežka, jeho manželka.
Filipina, jejich 8letá dcera.
August, jejich 6letý syn.
Lucie, jejich opatrovnice.
Kašpárek, sluha.
Barnabáš, hradní.
Rytíř Bertold z Benátek.
Rytíř Rožnovský z Milána.
Rytíř Janus z Verony.
Černý Petr } zbrojnoši
Brynda } Bertoldovi.
Zbrojnoši Hadriánovi.
Poustevník.
Lid.

Místo děje: Hadriánův a Bertoldův hrad.

První jednání.

(Sál na hradě rytíře Hadriána. — Když se vyzvedne opona, zazní hudba a tančí se. Rytíř Hadrián tančí se svou manželkou, rytíř Bertold s jednou pannou, hradní s jinou, Filipina s Augustem. Ostatní panny rozhazují kvítí, jelikož jest doba prvního května. V pozadí zbrojnoši volají: „Ať žije rytíř Hadrián z Říma!“)

I. Výstup.

Hadrián. Anežka. Filipina. August. Bertold. Panny. Zbrojnoši.

Hadrián: Děkuju vám, moji věrní, za vaši přízeň, kterou jste mne oblažili. Těšte se se

mnou vespolek a veselo budiž na hradě mém dne 1. května, kterýž dnes slavíme, jelikož právě na něm byl hrad náš osvobozen od krutých nepřátel. Za druhé jsem se toho samého dne zdráv navrátil z bojiště římského a v pokoji zde ztrávil celých dvanáct měsíců, protož ať na památku toho se dnes všem dobře daří!

August a Filipina: Otče! my ti zapějeme o kvítkách.

Hadrián: Učiňte tak, milé dítky!

August a Filipina (zpívají):

V zahrádce moji malé, sprosté
rozkošné kvítí vykvetá,
a ze všech kvítků, co jich roste,
mně vůně v loubí zaletá;
leč nad ta všecka Vesny dítka
dvě nejmilejšími mně jsou,
jsou jednoduchá sic to kvítka,
však nejvíc mne oblažujou,
když jejich květ se rozvije —
jest růže to a lilije.
Co slíčnějšího býti může,
zdobnější krásy zná-li svět?
Ach, pro mne z lilie a růže
jest nevýslovná rozkoš květ;
ano, to kvítky jsou nebeské
a národní maj' barvy hezké,
proto si růže, lilije
mé srdce tak oblibuje,
proto si tyto dvoje krásky
v zahrádce své též pěstuju;
neb růže — to jest plamen lásky
ku vlasti, již tak miluju,
nevinná lilije zas jemně
co boží hlas mluvívá ke mně:

„Ta láska tvá buď bez viny,
bez úhony a poškvrny!“

August: Milý otče! tento měsíc budiž od nás milován, poněvadž jsi v něm tak šťastným byl a naše srdce svou rajskou láskou a svou přítomností oblažil. Protož buď i za mého panování v paměti vždy zachováno, že mne bez úhony na tomto hradě vychováno.

Filipina: Proto i já činím přání ve svém milování, abychom vždy šťastni byli a vespolek se oblažili. Bože! popřej nám toho daru, abychom nepřišli k zmaru, nýbrž v úctě a spokojenosti dostali se do věčnosti.

Hadrián: Díky vám vzdávám za vaši dobrotu, sladké dětičky! — Nyní, moji věrní, v radosti zaplesejme a dnes odpoledne na náhradí vytáhněme, abychom tam v nových radovánkách se pokochali. — Proč ale vy, drahá manželko, tak bolestně na mne hledíte, jako byste na mně nějaký neduh patřila, jenž citelnost vaši probouzí?

Anežka: Dobrý manželi můj! jakási tesknost do mého srdce se uchýlila a zdá se mi šeptati, že zkáza a zrada hrozí nám. Kdykoliv pak na vás pohlednu, vždy bolest srdce svírá nevyslovitelná.

Hadrián: Nekalte tuto krásnou chvíli, roztomilá choti má! Ať veselost se rozprostře ve vaší mysli, i důvěřujte, že všecko bude s námi blahosti požívati!

Bertold: Ano, tak učiňte, rytířko ctná! Pohleďte kolem sebe a uzříte, že všecko jest radostí a blažeností opojeno a vám až k smrti oddáno. Což může ale lepšího býti, leč víra a důvěra ve své věrné? Ano, víra jest to nejkrásnější na světě, neboť slyšte:

Co má víra? — Světlo jasné,
svět vedoucí k nebesům,
rajské zřídlo pravdy spásné,
jediná má věda, um. —
Co má víra? — Pramen síly,
lásky, těšných nadějí;
a byť mraky ducha kryly,
jak se zjeví, zmizejí.
Co má víra? — Ó toť perla,
kterouž já za králův berla
věčně věkův již nedám,
co moc, krásu její znám.
Bůh a ctnost i lidstva spása,
lásky svaté zákony,
pravdy moc a pravdy krása —
to mé víry úkony;
to mé tvrze, to mé hrady,
to mé snahy, stěžeje,
to štěpnice, to jsou sady
lásky mé i naděje.
Nechť si chudák blud svůj chválí,
mne klamem víc neošálí,
čím zdar lidstva jde na zmar,
nemůže být nebes dar.

Zdaž není pravda svatá, co jsem byl pověděl?

Hadrián: Skutečně pravdu díž, milý Bertolde, a proto se již rozveselte, manželko má!

Anežka: Ráda bych to učinila, ale vidím v duchu ouzkosti na vás se hrnoucí co dešťový liják a srdce moje jakési znamení dostává velmi lítostivé, tak že se mně zdá, jakoby náš hrad ouhonu měl utrpěti. Tajemství to chovám v sobě již třetí den, neboť jsem nechtěla svou ouzkost vám vyjeviti a tak vám starosti též způsobiti.

Hadrián: Netřeba se vám ničeho báti,

družko mého života! Se soudružstvem svým mám uzavřený pokoj, který porušen nebude.

Bertold: Tak tomu jest a žádného nepřítele proti sobě nemáte.

II. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Rytířská milosti! venku stojí Římský vyslanec.

Anežka (pro sebe): Pro Bůh!

Hadrián: Římský vyslanec? — Povídal ti, co přináší?

Zbrojnoš: Já jsem se ho nechtěl a nesměl tázati, jelikož jest to rytíř jeden sám.

Hadrián: Řekni mu tedy, aby sem vstoupil!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde).

Anežka: Dobrý Bože! ty mně dáváš známost budoucích věcí před časem.

Hadrián: Neděste se, drahá manželko! — Posaváde nevíme, co rytíře sem přivádí.

III. Výstup.

Rožnovský. Předešlí bez zbrojnoše.

Rožnovský (přináší psaní na pergamenu): Statečný rytíři, Hadriáne z Římu, bydlící teď na svém letním zámku u Herkulánum! přijmi srdečné pozdravení od statečného mocnářstva Římského Titusa, který válčí se synem svým, jenž celý národ proti němu pobouřil. Proto vyzývá a žádá vás, abyste své rytířské pluky připravil a jemu ku pomoci přispěl, čímž národ se má upokojiti a panování v jeho rukou posilniti. Od-

bojný syn budiž pak mocnářem samým na smrt odsouzen! — Hodláš tedy býti po vůli pánu a císaři svému?

Hadrián (vezme a políbí listinu): Tebe, ó pane můj, poroučím do ochrany práva a spravedlnosti; neboť kde tvůj praporec se zaskvěje, tam strach mezi nepřátely panuje. Přísahám na to, že nedovolím, aby noha nepřátelská překročila Římský prah. Ha! ku pomoci jest se nám odebrati vlasti otcovi, Titusu, císaři Římskému, abychom zachránili vlast svou, a proto se nermuť, drahá choti má! Povinnost k vlasti jest nad povinnost manželskou a já doufám, že nejvyšší ruka mě opět uvede do náruče vaší.

Anežka: Dobře mi srdce moje prorokovalo, že zármutek mu nastane — ó běda!

Rožnovský: Nebědujte, paní milostná! — Vždyť více rytířek musí být na čas bez manželů svých a vaše ouzkost nynější byla též u mé předrahé Růženy.

Hadrián: Odeber se tedy, rytíři, odtud a buď mým předchůdcem! — Já tě budu následovati.

Rožnovský: Budiž za to uctěn, veleudatný oude rytířských bojovníků! — Tímto poselstvím jeho veličenstvu neráznou radost učiním. — Poroučím se. (Udeří na meč a odejde.)

IV. Výstup.

Předešlí bez Rožnovského.

Anežka: Drahý manželi! ó kéž bych já za vás do bitvy jíti a tam bojovati mohla!

Bertold: Dovol mi, Hadriáne, ať já jedu a ty zůstaň u své zkormoucené Anežky! Jsemť

člověk svobodný, kdežto ty máš děti, a protož snadněji se v šanc též dáti mohu.

Hadrián: Děkuju ti, rytíři a soudruhu můj! Tvá ochotnost jest sice chvalitebná, leč já musím sám odjeti s důvěrou, že mne osud zachrání a zase zpět přivede. Vladaři nelze odepříti jeho žádost a protož, bratře můj rytířský, poněvadž má přítomnost doma nebude, prosím a žádám tebe, abys na můj hrad dohlížel a potřebných rozkazů zde rozdával. (K Anežce): Ejhle, drahá manželko! čas se přiblížil a proto do ochrany boží vás poroučeje, loučím se s vámi. S Bohem, dítky! (Zazvoní.)

V. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Hadrián (k zbrojnoši): Poruč, aby byl osedlán kůň můj a štítonoš ať se připraví v okamžení na cestu se mnou!

Zbrojnoš: Stane se, milosti! (Odejde.)

VI. Výstup.

Kašpárek. Předešlí bez zbrojnoše.

Kašpárek: Pane rytíři! já řku, vy jedete do boje a kdybyste se snad neměl více vrátiti, odpusťte mně, čím jsem se proti vám provinil! — Víte, že jsem vaši číši vína kradmo na vaše zdraví vypil —

Hadrián (směje se): Ha ha ha! — Vypij ještě jednu na mé zdraví!

Kašpárek: S tím souhlasím, neboť pití

a jídla jsem přítel největší a mstívám se na něm s největší zuřivostí.

Hadrián: S Bohem tedy, moji věrní! — Tohoto rytíře (ukazuje na Bertolda) poslouchejte s největší ochotností za mé nepřítomnosti!

VII. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Všecko jest připraveno, milostpane rytíři, a čeká na váš hlas.

Hadrián: Ejhle, manželko a dítky drahé! hodina má udeřila a proto mějte se tu dobře! — S Bohem! (Odchází.)

Ostatní: S Bohem! S Bohem kráčej a šťastně se vrať, otče a řiditeli náš!

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Komnata na hradě rytíře Bertolda.)

I. Výstup.

Černý Petr.

Kde pak asi náš rytíř jezdí, že nás tu celé tři dni samotné nechává? — Když odjížděl, pravil, že mně po svém návratu klíče od hradu odevzdá a hradním mne učiní, nynčko nejde a všecko zde halabala chodí. — Pravilo se ovšem, že se chce ženiti a že někam až do Pruska za nevěstou pojede, ale kdyby to byl chtěl teď učiniti, snad by nám byl přece o tom něco pověděl.

— Zásoby nám pomalu docházejí, poněvadž jsme po delší čas žádnou půtku neměli, a skoro by už bylo záhodno, aby se náš rytíř nějakého většího hradu zmocnil a tuto pazdernu opustil, ve které sedíme jako učarovaní. — Kdybych já byl samostatný a pasovaný rytíř, no, to bych si to nadháněl! Tak ale jest to zatroleně zdlouhavé živobytí: člověk ráno vstane a z dlouhé chvíle musí až do večera klíti. Leností už jsem celý zpuchřelý a sotva oudy své vleču. — Ó hrádku! kdybych já byl tvým pánem, musel bysi býti buďto zlatem a stříbrem zacpán, nebo bych tě notně rozšířil (Udeří na meč.). Takto ale doma si kůži proležeti a ani se nehnouti, aby se něco do žoku nahnalo, to není nic a čert aby v žoldu takovém sloužil! Mne alespoň nic netěší, jest-li si meč svůj každou chvíli v krvi neomočím; když se mi to ale podaří, tu hned krev se ve mně rozpálí, tuk mně kosti rozehřeje a pak jsem jako lev udatný. Můj rytíř však jest chladný, velmi chladný, a kdyby měl mou horkost v sobě, nebyl by jako devadesátiletá baba s růžencem v hrsti.

II. Výstup.

Brynda. Petr.

Brynda: Dobrý večer, Petře!

Petr: Dobrého večera mně přeješ při mrzutém potkání?

Brynda: Což bych ti snad měl říci: Bídný večer!? — Proč jsi proti dobrotě?

Petr: Poněvadž mně jedu do prsou vléváš s takovým přáním. Jak mohu míti dobrý večer, jsem-li takový nedovařený? — Jsme oba na holičkách.

Brynda: Co s tím myslíš, Petře?

Petr: Jsi tak sprostý, že ničemu nerozumíš?

Brynda: Nu, tak mně pověz něco a ponauč mě!

Petr: Já jsem zbrojnoš, ty jsi zbrojnoš, oba nosíme zbraň po boku a nevíme, proč a nač?

Brynda: Nosíme ji proto, poněvadž jsme ji od rytíře dostali.

Petr (stranou): Bůvole! (Hlasitě): Ty sprosťáku! proč ji máš?

Brynda: Abych byl zbrojnoš.

Petr: Hleď, nynčko jsi na to dopadl. A co jest zbrojnoš? Zbrojnoš jest ten, kdo má bojovati a zbraně své používati. Ty jsi též zbrojnoš a povaluješ se na líné koži, kdežto jiní zbrojnoši u svých rytířů do půtek se dávají a kořisti sobě dobývají. Náš pán ale jest peciválek, který se spokojí s tímto hnízdem, a to není po rytířsku jednáno.

Brynda: A co má dělati?

Petr: No, většího mezulána nad tebe není. Rytíř má hradů dobývati a nám k dobrému živobytí pomáhati.

Brynda: Ach! teď tomu rozumím, Petře! Proto ty chvátáš vždy po okolí jezditi a holdovati, kde se co dá.

Petr: Prosím tě, co bych jiného dělal? Snad mám dlouhou chvílí zívat a bídu při tom tříti? — Ne, to neudělám. Měsíční náš plat jest skrovný, a dostane-li ho na prvního člověk, aby to zanesl do hospody, ševci, a t. d.

Brynda: Nu, a jak bychom si pomohli k něčemu lepšímu?

Petr: Musíme se činiti, abychom dříve nad něčím cizím zvítězili, než o své vlastní přijdeme. Vždyť nebudeš pořád mladý a silný, a až tě

rytíř ze žoldu propustí, budeš starý a k boji neschopný, a pak abysi vzal mošnu a šel žebrotou.

Brynda: To jest pravda. — Co ale činiti?

Petr: Mně rytíř přislíbil, že mi odevzdá klíče hradní, až se z nynější cesty vrátí.

Brynda: A udělá tě snad rytířem?

Petr: Tys hlupák, Bryndo! (Odchází v protivnou stranu.)

Brynda: No, čím budeš?

Petr (zlostně): Volem, jako jsi ty.

Brynda: To-hle budeš divným pánem — volem! Takového člověka jsem ještě neviděl a nevím ani, jaký ouřad zastává.

Petr: Takový právě, jako ty sám, neobroubený žvástale! — Já mám býti hradním, rozumíš-li?

Brynda: Ahá! to bysi byl tedy pánem nade mnou?

Petr: Však už toho zasluhuju, jelikož jsem u našeho rytíře Bertolda již po tři podletí a u jiných pánů jsem též dost sloužil. Zkušeností mám dost a udatný jsem též.

Brynda: Já bych ti toho dopřál, Petře, a sám bych se stal pak starším zbrojnošem, viď?

Petr: Ovšem že ano, ale dříve musil bysi něco znamenitého vyvésti.

Brynda: A co pak asi?

Petr: Něco vybojovati, tak se znamenitým státi a tudy staršího zbrojnošství sobě vydobýti. — Co se mne týče, já jsem tři jiné žoldnéře usmrtil a jim koně a brnění odebral.

Brynda (diví se): Tři? — a byli živi?

Petr (udeří jej zlostně do helmy): Troubo! s mrtvými bych nezápasil.

Brynda (pro sebe): No, to-hle bude perný hradní.

Petr: Porozuměl jsi tomu nyní?

Brynda: Pochopila to moje lebka, zvláště když jsi do ní udeřil jako mladý hrom.

Petr: Inu, co nejde samo, to se musí vrážeti. — Pojďme tedy, abychom se na příchod rytířův připravili! Až budu hradním, odevzdám ti nynější svůj úřad.

Brynda (radostně): I to bude safienská dobrota. (Odejde s Petrem.)

III. Výstup.

Bertold.

(Vystoupiv, dá helmu na stůl): Tu jsem zase. — Ó Bertolde! hleď se nyní držeti, abysi dosáhl svého účele, pokud se ti štěstí samo podává! Přispiš sobě, aby se nějaká změna zatím neudála, a přisvoj sobě jmění, kteréž ti soudruhem jest odevzdáno k opatrování! Hadrián jest nyní v boji a kdož ví, zda-li se více vrátí! Vždyť se roznesla novina, že mnoho rytířů padlo, a možná, že on jest též mezi nimi. — Kterak to vyšpekulírovati? — Ha! už to mám. Což abysi, Bertolde, napsal zprávu z Říma, že jest Hadrián nebožtíkem? — Bryndu nezná nikdo, že jest mým zbrojnošem, a proto by ji mohl Anežce donésti. Já sám opanuju pak hrad a Anežku si vezmu za manželku. V skalnatém oudolí počíhám si potom na Hadriána, až pojede z boje, a na věky mu ústa zamknu. — Ano, tak to půjde, musí to tak jíti! (Jde a volá): Petře, pojď sem rychle!

IV. Výstup.

Petr. Bertold.

Petr: Co ráčí poroučeti rytířská milost?

Bertold: Slyš mě, Petře! — Jsem ustanoven za poručníka nad hradem rytíře Hadriána z Říma, který se odebral do boje, i myslím sobě, že bychom jeho obydlí opanovati mohli, neboť se slyšelo, že mnoho rytířstva v bitvě padlo a on může snadno býti mezi nimi. — Zapřisahám tě však, abysi o tomto tajemství nikomu nepovídal.

Petr: Mluvte směle! — Kdyby i vražda při tom byla, já si ji vezmu na svědomí.

Bertold: Dodáme tedy jeho manželce zprávu o zahynutí jejího manžela a já se s Anežkou ožením. Kdyby se však rytíř vracel z Říma zdráv a neporušen, budiž tvou starostí, aby odešel z časného živobytí!

Petr: Výborný to nález, pane rytíři!

Bertold: Vyhotovím tedy psaní, sám se napřed na Hadriánův hrad odeberu a Brynda ať se zprávou přiklusá za mnou!

Petr: Ano, ten se k tomu dobře hodí; neboť jest poloviční osel a nic pro svou hloupost nevyzradí.

Bertold: Bezpečím se tedy na tebe, Petře! (Odejde.)

Petr: Ha! krev se mi v těle raduje pro tyto věci.

V. Výstup.

Brynda. Petr.

Petr: Dobře, že přicházíš, Bryndo!

Bryndа: Což se ti po mně stejská?

Petr: Ovšem! neboť potřebuju tvé pomoci. — Slyš! ty jsi ten nejchytřejší ze všech hloupých a budeš u mne ve veliké vážnosti. Půjdeš na jeden hrad, to jest, na hrad rytíře Hadriána z Říma, a tam čeká na tebe štěstí, jakého ty, trdlo, upotřebiti můžeš. Doručíš tam totiž psaní, při tom však se musíš stavěti němým a proto se jen pokloníš a nevypustíš z úst ani a ani b. — Hleď, ta paní rytířka se do tebe zamilovala a když jí náš rytíř oznámil, že jsi němý, prosila ho, aby tě propustil a jí přepustil, poněvadž si tě chce vzíti. — Rozumíš tedy? — Poklonu a dost!

Brynda: Tomu rozumím. (Pokloní se neohrabaně.)

Petr: Dobře! — výborně! — To bych sám byl v tobě nehledal, ale ty jsi, jak vidím, přešikovný člověk. Přihotov se tedy na cestu!

Brynda: Inu ano! (Odejde.)

Petr: Nástroj jest připraven a dílo počne co nejdříve. — Buď ale, Petře, opatrným a hleď největší užitek z toho míti sám!

VI. Výstup.

Bertold (s psaním.) Petr.

Bertold: Tu máš psaní a hleď ho teprv zejtra k polednímu odeslati! Sám s ostatními zbrojnoši odeber se do skalnatého oudolí, a každého, koho chytíš, se dobře poptej, kam jde a co kde pohledává, abychom nebyli prozrazeni! Já sám odjedu hned na hrad Hadriánův. (Odejde.)

Petr: Hola! sláva a bohatství kyne, a proto ať Hadrián zhyne! (Odchází.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě rytíře Hadriána jako v I. jednání.)

I. Výstup.

Anežka, Filipina, August a Lucie (sedí u stolu.)

Anežka: Milé děti, kde asi teď dobrý otec váš bojuje? — Ó! smutné zprávy nás už došly, že zahynulo mnoho rytířstva a proto chraňtež nebesa milého manžela mého!

August: Milá matinko! což abych vzal ten nejostřejší meč a oře si dal osedlati, pak abych jel do Říma a otce odtamtud přivezl?

Anežka: Ach, synu! to by bylo už pozdě, kdyby otec nebyl více na živě. — Ó! já jsem cítila v sobě hrozné ouzkosti, když odjížděl.

Filipina: Neběduj, matko! Vždyť on není nebožtíkem.

August (obejme sestru): Viď, sestřičko, že otec přijede a něco hezkého nám s sebou přinese? — Až já budu velikým, stane se ze mne též hrdina.

Lucie: Nejdříve musí se August v rytířském umění vycvičiti a pak teprv po vítězstvích dychtiti.

August: Toť se rozumí samo sebou. Pan rytíř Bertold musí mne učiti.

II. Výstup.

Bertold. Předešlí.

Bertold: Buďte všickni zdrávi! — To vám přeju srdečně.

Anežka: Bože! to jsem se lekla. — Když jsem uslyšela spěšný krok a břinkot ostruh, myslila jsem, že to jest Hadrián, můj manžel.

Bertold: Bylo by mně vhod, velmi vhod, kdybych ho mohl obejmouti, ku svému srdci přivinouti a tak se potěšiti.

Anežka: On jest mé jediné potěšení, a byla by to snad moje smrt, kdyby se neměl více navrátiti.

Bertold: Ha! to si ani tak nepřipouštějte k srdci! Vždyť by se snad stvoření nalezlo, které by vaši mysl blažiti dovedlo jako váš Hadrián.

Anežka: Nikoliv! Kdyby měl můj manžel v boji zahynouti, půjdu na poušť a tam život svůj dokonám.

August: Já půjdu s tebou.

Filipina: Já také, viď matko?

Bertold: August by zůstal u mne a já bych ho v rytířství vycvičil, abychom mohli hrad hájiti.

Anežka: Ó Bože! Bože! nedej se mně toho dočkati, aby se povídalo, že jest můj manžel nebožtíkem. Co bych sobě počala?

Bertold: Co počnou jiné manželky vdovy. — Není to jinak ve světě, leč že musí někdo válečni sňatek svou smrtí zaplatiti a jest to věru nejkrásnější čest pro každého, kdo padne v boji pro milou vlast svou. Já sám bych s největší radostí na bojišti dokonal pro blaho své otčiny.

Anežka: Vy jste svobodný pán, a manžel můj má dítky.

Bertold: Aj, vždyť víte, že Hadrián, nevěda, zda-li se z boje vrátí zdráv, mne ustanovil za zastavatele tohoto hradu, abych vás měl pod

ochranou a všecko k dobrému prospěchu přiváděl až do zrůstu syna vašeho.

Anežka: Chraň nás toho Bůh!

Bertold: Což jste byla snad v něčem ode mne zkrácena?

III. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Milostivá paní! venku stojí němý zbrojnoš a ukazuje, že by s vámi rád mluvil.

Bertold (pro sebe): Aha! to jest Brynda.

Anežka: Ať sem vejde!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde.)

Bertold: Co pak to bude asi za zbrojnoše?

IV. Výstup.

Brynda. Předešlí bez zbrojnoše.

Brynda (pokloniv se neohrabaně, odevzdá rytířce psaní a odejde.)

V. Výstup.

Předešlí bez Bryndy.

Anežka: Psaní? — A kam šel zbrojnoš, jenž mi jest poslán?

Lucie: Odebral se odtud — půjdu za ním.

Anežka: Pospěš a dej mu číši vína!

Bertold (pro sebe): Při víně by se ten hlupák prozradil, že zná mluviti. (Hlasitě): Dejte mu odejíti, aby vám ve hradě po něčem nepátral!

Anežka: Máte pravdu. — Lucie! zůstaň zde! — (Rozevře list a čte): Milá paní na hradě rytíře Hadriána z Říma! Dávám vám zprávu, abyste sobě vyhledala nějakého zastavatele rytířského práva, který by se vás ujal; neboť manžel váš více se už nevrátí. (Pustí list a padne do mdlob.)

Lucie, August, Filipina a Bertold (křísí Anežku, až přijde zase k sobě.)

Bertold (čte psaní): Ha! nevrátí se více, jest mrtev a proto jest hradu tomuto potřeba silného zástupce. (K Anežce): Milá paní vdovo! Manžel váš jest mrtev, vy však zůstanete živa, a proto musíte míti nějakého ochrance.

Anežka: Já půjdu do Říma, abych tam tělo svého manžela vyhledala.

Bertold: Co by vám to pomohlo, kdybyste tato svá mlaďátka opustila? — Zůstaňte zde a pod mou péčí a starostí můžete spokojeně dále žíti. Podejte mně ruky své, abych byl skutečným zastupitelem vaším i dítek vašich!

Anežka: Co? já vám ruky své podati? — Nikdy! nikdy!

Bertold: Vy byste chtěla pohrdnouti mým dobrodiním? — Ha! já, ano, já jsem teď pánem a velitelem tohoto hradu.

Anežka: Já jsem ale pravá jeho paní a vámi povrhám.

Bertold: Vy byste tedy chtěla mně z hradu výhost dáti? — Ha ha ha! O to se jinak postarám. Tyto dítky nesmí o svůj hrad býti oloupeny, a proto mějte rozum, dříve než cestu přísnosti nastoupím, a dejte mně ruku svou k sňatku manželskému!

Anežka: Vari ode mne, pokušiteli!

Bertold: Uvidíme, kdo zvítězí. (Zazvoní.)

VI. Výstup.

Hradní Barnabáš. Předešlí.

Hradní: Jsem k službám.

Bertold: Tuto vezmi rytířku, odveď a zavři ji do pokoje, aby k ní nikdo nemohl, neboť ona chce do Říma odejíti a tak se sama a své dítky o hrad oloupiti!

Anežka: Vyveď, milý hradní, toho rytíře z hradu a zavři za ním bránu!

Bertold: Já jsem od nebožtíka rytíře v přítomnosti hradního ustanoven za řiditele hradu a proto mám já co poroučeti. Jsem poručníkem těchto dětí a žádám poslušnost.

Anežka: Pravím, abysi rytíře vyhodil.

Hradní: Ani už sám nevím, koho poslouchati. — Pojďte tedy, milostivá paní! Rytíř vám přece neuvolí, jsa zdejším opatrovníkem, a proto musím jemu býti po vůli.

Anežka: Což se proti mně všecko stvoření tohoto světa pozvedlo! — Abych nebyla nikomu na překážku, půjdu sama do pokoje a tam setrvám o samotě, pokud se neusoužím. (Odejde s dětmi a s Lucií.)

VII. Výstup.

Bertold. Hradní.

Bertold: Vy. hradní, hleďte rytířku přemluviti, aby sobě neškodila a dle mojí rady jednala. Chci jenom její blaho.

Hradní: O to se postarám.

VIII. Výstup.

Zbrojnoš. Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Náš rytíř! Náš rytíř! — No, pěkně děkuju, to bude radosti!
Hradní: Co to žvatláš o našem rytíři?
Zbrojnoš: Náš rytíř jede sem ještě s jedním rytířem a s mnohými zbrojnoši.
Bertold: Drž hubu, mluvko!
Kašpárek: No, ať vy ji pak sám nedržíte!

IX. Výstup.

Poustevník. Hadrián. Janus. Předešlí.

Hadrián: Bohu díky, že se zase zdráv a vesel vracím! Tobě, rytíři Bertolde, odevzdal jsem sice poručenství nad svým hradem, tolik práva ale jsem tobě neponechal, abysi v mé vlastní krajině zbrojnoše proti mně do boje poslal, tak že bych byl bezmála o život přišel, kdyby nebylo tohoto nábožného muže poustevníka, který mne zpravil o nastražené pasti. — Kde jest má manželka? Kde jsou mé dítky?

X. Výstup.

Anežka. August. Filipina. Lucie. Předešlí. Později zbrojnoši.

Anežka: Bože můj! jste vy to, milý manželi?
Hadrián: Drahá manželko! rozmilé děti! (Objímá je.)

Anežka: Vy jste živ a zde mám psaní, které povídá, že jste mrtev.

Hadrián (nahledne do listu): Ha! to jest ruka nevěrného přítele, rytíře Bertolda. Jest to klam a smrt mně nebyla souzena.

Janus: Musí však býti ustanovena pro Bertolda a jeho zbrojnoše, kteří se nezachovali jako rytíři a sluhové jejich, nýbrž jako raubíři. — Ať jest ten zrádce odveden do vězení!

Hadrián: Budiž mu odpuštěno!

Janus: Nikoliv, neboť tím by zrada nedosáhla zaslouženého trestu.

Hadrián: V osmi dnech tedy ať sejde smrtí ohavnou! (Zazvoní.)

Zbrojnoši (vstoupí.)

Hadrián: Odveďte do žaláře tohoto padoucha Bertolda!

Zbrojnoši (odvedou Bertolda.)

Hadrián: Buďte pozdraveni, rytíři Januse a ty nábožný poustevníčku! — Vy jste byli má ochrana a pomoc moje.

Anežka: Ó, jak jsem teď blažena! (Obejme Hadriána.)

Opona spadne.

Kazimír Šuk,

aneb :

Spolek vrahů na švábských mezích.

Hra ve třech jednáních.

Osoby :

Hrabě Merkulín.	Kazimír Šuk, vůdce vrahů.
Ofelia, jeho manželka.	Soubrada, Řepa, Bělohub — vrahové.
Vilím, jejich syn.	Kuba, konšel.
Fric, jeho hofmistr.	Benda, podruh.
Kašpárek, lokaj.	Žebrák.
Sluha.	Vrahové.
Myslivci hraběcí.	
Hrabata.	

Místo děje: Les a zámek hraběte Merkulína.

První jednání.

(Skalami naplněný les. — V jedné skále jest viděti díru, ze které, když se vyhrne opona, vylezou Šuk a Souhrada.)

I. Výstup.

Šuk. Souhrada.

Šuk: Ha! jak brzy se dnes ukazuje slunce skrze stromy se svými paprsky! — Zejtra o

těchto dobách, kdož ví, kterak to bude vyhlížeti s hrabětem Merkulínem, kterého jsem vyzval do těchto míst ve jmenu jeho přítele, rytíře Záruby! Že nepřijde, vím skoro na jisto, poněvadž chce s několika šlechtici vyjeti na hon, a proto se mi zdá, že by bylo nejlépe, abychom se my sami tam vydali a všecko vyrabovali.

Souhrada: Milý vůdce! pravda jest sice, co pravíš, leč pomysli, že tam bude náramné množství lidu, a kdybychom je nepřemohli, svévolně bychom se do vězení uvrhli.

Šuk: Ha! ty jsi sprosťák. — Nedomnívej se, že tam půjdeme, když jsou všichni pohromadě! Já to mám jinak vyšpekulirované. Slyš! — Znáš snad toho starého myslivce, který několikrát skrze tyto černé hory šel. Toho jsem předevčírem natrefil v krčmě pod kopcem, kdežto pil láhev kořalky. Když jsem se ho ptal, jak se mu vede, odpověděl: „Milý pane! byl jsem dobrým a svému pánu věrným služebníkem a za to jsem nyní bídákem. Potuluju se po světě, nemaje žádného domova a všudy jsa postrkován, a musím se spokojiti s tou částkou, kterou mi kdo z outrpnosti podá. Sloužil jsem celých dvacet let jako revírník u hraběte Merkulína a nedlouho jest tomu, co mne ze služby propustil.“ Já řekl jsem k němu: „Má-li ten hrabě nějaké jmění?“ — načež pravil on: „Ovšem že má, ale má je ukryté, jelikož se bojí jakéhosi Kazimíra Šuka, který se v těchto horách zdržuje. Kdybych já ale — pravil ten myslivec dále — byl Šukem, já bych to věděl, kde onen poklad hraběcí jest uschován. Hrabě má totiž velikou almaru, za kterou jest malé klenutí, a v tomto klenutí jest zlata a stříbra hojnost.“ — Když to byl dopověděl, dal jsem mu naliti ještě jednu

láhev pálenky a řekl jsem, že jsem k hraběti Merkulínovi vyslán od rytíře Záruby, jenž čeká jeho neb její návštěvu za tou příčinou, aby mu byla půjčena jistá část peněz. Ten list Zárubův, dím dále, ztratil jsem a teď se bojím zpět jíti a u Merkulína bez výkazu se ohlásiti nemohu. — „I to jest to nejmenší, já vám to sám napíšu,“ odpověděl stařec a také tak učinil. (Vytáhne psaní): Tu se podívej!

Souhrada: Co s tím míníš činiti?

Šuk: Pošlu to hraběti, a když si pojedou oba naproti, polapíme je a zamordujeme. Jmění jim pak odebereme a tak bez veliké práce k hezké částce sobě pomůžeme. Oznam tedy kamarádům, že hodlám šikovný kousek vyvésti.

Souhrada: Dobrá! (Vleze do díry.)

II. Výstup.

Žebrák. Šuk.

Žebrák: Kam jsem to sešel do této doliny? — Vždyť mně ukazovali více v pravo.

Šuk: Hola, starče! kam se ubíráš?

Žebrák (uleknutě): Milý pane! jdu, kam mě moje oči vedou a kde mi dobří lidé co dají.

Šuk: Poslyš! Ode mne bysi mohl hezkou částku obdržeti, kdybysi toto psaní hraběti Merkulínovi doručil.

Žebrák: S radostí, milostpane!

Šuk: Kdyby se tě ptal, kdo ti je dal, řekneš, že rytíř Zárucký.

Žebrák: Ano, tak učiním.

Šuk: Také dodej, aby nemeškal, hned se na cestu vydati.

Žebrák: Pospíším sobě, milostpane! (Odejde.)

Šuk: Brzy budeme míti zase peněz hojnost. (Vleze do díry.)

III. Výstup.

Benda (se sekerou.)

Jak těžká to práce, jejíž pomocí člověk sobě chleba musí dobývati! Trvá to od mladého věku až do šedivé starosti, ale což bysi z toho člověk dělal? — Pokud jest zdráv, může býti též vesel a na příklad sobě i zazpívati.

(Zpívá): 1.

Nikdo nemůž pochopiti,
co chuďas zkusí,
pracně svůj chléb a svou živnost
dobývat musí;
[: časně ráno vstávati,
těžkou práci konati,
a přece by leckdo s ním
chtěl pohrdati. :]

2.

Sedlákem bych byl raději,
by možnost byla,
pak bych nemusel se dříti
jako kobyla;
[: zvláště o posvícení,
když v chalupě vše voní,
navštěvují sedláka
myslivci, hajní. :]

IV. Výstup.

Šuk. Benda.

Šuk: Hola! což ty si tu zpíváš?
Benda: Milý pane! chci zapuditi svou

zkormoucenost, neboť mám platiti pokutu za jednu jedli a nevím, kde peněz na to vzíti. Rád bych něco useknul a prodal, sice se jinak dostanu do vězení, což by mně nebylo milé, jelikož mám šest malých dítek a manželka mně nedávno teprv zemřela.

Šuk: Nu, a což sobě nemůžeš pomoci? Proč něco neukradneš?

Benda: Inu, kdybych k tomu srdce měl, jako ten, který se zde v lesích zdržuje a majetné lidi obírá, pak by to šlo. — Nynčko povídala má dcera, která slouží u Kuby konšela, že prý hrabě se všemi ozbrojenci půjde na toho — e, jak pak se jmenuje?

Šuk: Ten vrah Kazimír Šuk?

Benda: Akorát, Kozamáčuch! Na toho prý se udělá naháňka. — Tomu bych to ale věru nepřál, neboť jsem slyšel, že dělá lidem chudým dobrotu a že mezi ně rozdává to, co byl vzal bohatým.

Šuk: Merkulín chce tedy Šuka dostati?

Benda: A ba ovšem. Kdyby ale ten loupežník se ke mně utekl, já bych ho, na mou milou duši, schoval a zachránil.

Šuk: Slyš mne, příteli! Já sám jsem Kazimír Šuk a nebojím se, že mě dostanou. — Tu máš dvanáct tolarů! Za deset z nich přistroj dobrou hostinu a pozvi konšela hostinského, při čemž mu řekni, že já tam s vámi budu u večeře. Ostatní dva tolary nech si co odměnu!

Benda: To bude švanda, kakrahnáte, až se konšel dozví, že vy budete u mne večeřet. On se sfamfrní, poněvadž nikomu ničeho nepřeje. — No, vy jste hodný, pane Kozamáčuchu, a já se těším na tu návštěvu. S Bohem! (Odejde).

V. Výstup.

Šuk. Souhrada (vyleze z díry.)

Šuk: To-hle jest dobře, Souhrado! Ten člověk rozhuláká to po celém okršku, že u něho budeme večeřeti; hrabě se to též dozví, půjde k jeho chalupě, aby nás pomáhal chytat, my ale v tutéž dobu pěkně se v zámku octneme, hrstku těch služek pobijeme a pak si peněz i šperků a klenotů nahrabeme. Napotom se odebereme do jiných hor, koupíme si tam statky a budeme blaženě živi. (V dáli jest slyšet hudbu a hlasy.) Ha! co jest to? Snad naši lidé někoho chytili a teď ho s muzikou sem přivádějí. — Ženská! mladík! — ha! to jest hraběnka, která vyjela naproti Zárubovi a tak se do klece dostala.

VI. Výstup.

Ofelia. Vilím. Řepa. Bělohub. Vrahové. Předešlí.

Ofelia: Nebesa! — Dobří lidé! všecko si vemte, dvacet tisíc peněz, kočár, koně, všecky naše šaty — jen nás pusťte!

Šuk: To se vám nestane, poněvadž zde zůstati musíte.

Ofelia (klekne): Pro Bůh! prosím o zachování svého života.

Šuk: Odveďte je a čiňte svou povinnost!

Bělohub (chopí hraběnku za vlasy a odvleče ji.)

Ofelia (běduje až za jeviště.)

Šuk: Toho chlapce též vemte a usmrťte.

Řepa: Pojď, synáčku, aby se ti rozpárala mozkovice! (Odhodí jej mezi kulisy.)

Šuk: Tak! jedno se podařilo a druhé na

nás čeká. — Vzhůru, bratři kamarádi! (Všickni odejdou.)

VII. Výstup.

Řepa.

Tohle veliké tyranství nesnesu. Ten Bělohub to vraždí beze všeho milosrdenství, až mně srdce krvácí. — Ano, učiním to, co mi radí duše má: půjdu do zámku a vyzradím vše, abych sám se zachránil. (Odchází.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pokoj na zámku. — U stolu sedí Kašpárek s Fricem.)

I. Výstup.

Fric. Kašpárek.

Fric: Toť jest nějak teskno bez Viléma, i zdá se mi, jako bych se sním více shledati neměl.

Kašpárek: I houby s octem, však on ho rarach nesní. — Raději připravím na stůl, neboť paní zde brzy bude.

Fric: Jak se asi podaří lovcům na honě?

Kašpárek: I beztoho že dobře, poněvadž v těch horách jest mnoho vysoké zvěře.

Hlas (konšelův, venku): Je-li pak hrabě doma?

Fric: Kdo to huláká tak nezpůsobně? — Kdyby byl pan hrabě doma, zase by se zlobil pro takové šašky.

Kašpárek: Toť jest příjemný hlásek jako nějakého bůvola.

Konšel (venku): No, jest-li pak je přece ten hrabě doma?

Fric: Kdo jest to? (Otevře dveře): Totě nějaký sedlák.

Kašpárek: Neznámý? — To by se dal udělati nějaký frajšpás s ním a pošleme ho aprilem. Já mu řeknu, že jsem sám hrabě.

Fric: A já ti budu dělati sluhu. — Tedy sedni!

Kašpárek: Už sedím. — Teď ho sem pusťte!

Fric: Sedláku! pojďte sem!

II. Výstup.

Konšel Kuba. Předešlí.

Kuba: Dej Pánbůh dobrý večer, urozený a vzácný pantatíčku! Odpusťte, že jsem tak na vás křísnul, ale já tento — toto — — Hlelele! vy tu máte laviček, jakoby vás bylo na fůru, na mou milou věru, he he he! — Kde pak ale máte pana hrábu nebo jeho hospodyni, paňmaminku hrábku? — Já bych s nima kakraholtsky rád mluvil.

Fric: Tu sedí pan hrabě.

Kašpárek (nadme se): He! co chceš, sedláku?

Kuba: Odpusť Pánbůh hříchy! — To-hle pouzdro že je pan hrabák? — To není pravda.

Fric: Jest.

Kuba: Není.

Fric: A jest.

Kuba: A není, u všech všudy kakrahnátů!

Fric: Tedy není. — A co chceš u nás, sedláčku?

Kuba: Co to platno, vám povídat o tom? — Když to neví pan hrabák, nesmí se to ostatně nikomu vyjevit, poněvadž by to mohl těm taškářům prozradit a bylo by haus a konec.

Fric: Pojď tedy se mnou! Já tě dovedu na místo, kde na pana hraběte čekati budeš.

Kuba: Aj aj, což nemohu tady počkat, co? — Vždyť já jsem také pán, jsem obecní konšel a k tomu hospodský, kterého si každý rád všimne.

Kašpárek: Ano, když ležíte někde na mezi, každý se vám vyhne.

Kuba: To máte pravdu.

Fric: Ve vedlejším pokoji jest to ještě lepší.

Kuba: Pojďme tedy tam!

III. Výstup.

Merkulín. Hrabata. Myslivci. Předešlí.

Merkulín: Buďte mi vítáni z tohoto honu! — Vy, myslivci, jděte a posilněte se jídlem a pitím!

Myslivci: Ať žijou naše hrabata! (Odejdou.)

Merkulín: Vy, páni, se zde usaďte, abychom se povyrazili! (Spatří Kubu): Ha! co ten tu chce? (Ke konšelovi): Co nám dobrého přinášíš? — Snad nějakou novinu o nepřítomné hraběnce?

Kuba: Ó, to jste, pantáto, neuhádnul. V mé novině není ani klofec o hraběnce.

Merkulín: Co jest to tedy?

Kuba: Milý panáčku! to jest vám šprktákl. Ti prachtaškářové vrahové přijdou dnes k večeři k tomu, jenž bydlí v chalupě ve vsi na kraji.

Merkulín: Kdo? kam? proč?

Kuba: Inu, mohli také přijít ke mně do

hospody, neboť mám dobré pivo a ještě lepší homolky, ale ne — to si zalezou k tomu halamu Bendovi.

Merkulín: Ale pověz jen, jací vrahové?

Kuba: E, ti z lesa, ten kozičuch, na kterého byste rád nastrojil naháňku.

Merkulín: Tak? — Nuže, páni hrabata, zvěř nám vleze sama do pasti a proto ji musíme uloviti. (K Fricovi a Kašpárkovi): Přiveďte mi sem myslivce, abych jim nařídil, co činiti mají!

Kašpárek a Fric: Má se státi! (Odejdou.)

Merkulín: Tento spolek vrahů činí našemu okolí ukrutné zlé.

IV. Výstup.

Kašpárek. Fric. Myslivci. Předešlí.

Myslivci: Račíte poroučeti?

Merkulín: Moji milí střelci! vrahové sejdou se dnes u lesa v chalupě a proto je tam schytáme, v čemž mne podporovati máte.

Myslivci: To bude výborné.

Merkulín: Obstoupneme chatrč a všecko svážeme.

Kuba: Pojďme tedy, páni, aby nám neuběhli!

V. Výstup.

Sluha. Předešlí.

Sluha: Vaše hraběcí milosti! venku jest ňáký člověk a žádá s vaší hraběcí milostí mluviti.

Merkulín: Ať sem vstoupí!

Sluha: Stane se! (Odejde.)

VI. Výstup.

Řepa. Předešlí bez sluhy.

Řepa: Odpusťte mně, velectěná společnosti, moje vstoupení! Sám přiznati se musím, že vrah jsem dlouhá leta byl u spolku Kazimíra Šuka, leč dnešním dnem jsem se toho zbavil a své bývalé společníky chci vám zraditi. Oni ustanovili totiž, že půjdou vás všecky vymordovat, a poněvadž se vašeho lidu obávali, používají fortelného šlajchu, aby vás ze zámku k chalupě Bendově vylákali. Že tam budou hodovati jest jen klam, neboť budou dnešního dne zde. Mord už spáchali na vašem rodu hraběcím, zavraždivše hraběnku a syna jejího.

Merkulín: Jak? — Moje manželka i syn mrtev?

Řepa: Již dokonali své živobytí a od tyranů jsou zahlazeni.

Merkulín (počne naříkati): Ó dobrá manželko má! tys vyjela sobě pro smrt, dušinko ubohá! — Slyším tě bědující a ruce lomící — ó běda! běda!

Řepa: Ráčiž vaše milost se připraviti na brzký příchod vrahů!

Merkulín: Pomsta, strašná pomsta jim! (Odejde se všemi.)

VII. Výstup.

Vrahové a Šuk (v loveckých šatech.) Později sluha.

Šuk: Ha! nikdo není doma.

Sluha (vystoupí): Vítejte nám, pane! Co jste nám dobrého přinesl?

Šuk: Není pan hrabě doma?

Sluha: Šel právě před chvílí do vsi.

Šuk: Ty jsi tedy sám doma?

Sluha: Sám.

Šuk: Pověz nám tedy, kde jsou poklady a buď zticha!

Sluha: Proč bych nebyl. (Kýchne.)

Šuk: Nic se ti nestane, pak-li nás rychle k pokladům dovedeš.

Sluha: V tomto pokoji jsou všecky klenoty. (Otevře dvéře, z nichž vyjde střelná rána.)

VIII. Výstup.

Merkulín. Hrabata. Myslivci. Předešlí.

(Střelba z obou stran. Loupežníci jsou přemoženi a svázáni.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Týž pokoj.)

I. Výstup.

Hrabata a Myslivci (kolem stolu sedí.) Merkulín.

Merkulín: Děkuju vám, milí páni a přátelé! Teď dejte radu, co s těmi vrahy počnouti máme?

1. hrabě: Muč a trap je ve vězení, abysi zvěděl, kde oni své skrejše a nahromaděné poklady mají! Také při tom vypátráš místo, kde jsou mrtvoly manželky a syna tvého, kteréž musíme vyzvednouti a slušně pohřbíti, jak se to sluší na oudy jedné hraběcí rodiny.

Merkulín: Ano, tak učiním. (K myslivcům.) Přiveďte vrahy!

Myslivci (odejdou.)

II. Výstup.

Kašpárek. Kuba. Předešlí bez myslivců.

Kašpárek: Pojďte sem, urozený pane konšeli!

Kuba: No, pantáto! to bylo pěkné chytání drozdů, ha ha ha!

III. Výstup.

Myslivci. Vrahové se Šukem. Předešlí.

Merkulín: Ukrutníci a vrahové mé manželky, kam jste dali její a syna mého tělo?

Šuk: Oba jsou v křemeli za tarasem houštím přikryti. — Jest to šestnáctý mord, který jsme provedli a blíže nic více neudáme, poněvadž beztoho milost neobdržíme.

Merkulín: Ať jest předveden Řepa!

Myslivec (odejde.)

Šuk: Ha! ten bidák nás prozradil.

IV. Výstup.

Řepa. Předešlí,

Řepa: Co ráčíte poroučeti?

Merkulín: Ty nám povíš o doupatech vražedlnických, kde jsou mrtvoly mých milých, není-li pravda? — Všecky tam nalezené poklady budou tvým jměním, abysi mohl řádně a poctivě žíti.

Kuba: A co dostanu já, pantatínku?

Merkulín: Ty a tvoji potomci budou na vždy od roboty osvobozeni.

Kuba: No, to jste hodný pán — zaplať vám to Pánbůh! (Odejde.)

Merkulín: Tyto zlosyny odevzdejte katu!

Myslivci (odvedou vrahy.)

Kašpárek: Pěkní to řemeslníci, jen že musí teď zacházeti s provazem a se šibenicí.

Merkulín: Vzhůru tedy za Řepou pro těla mých drahých! (Všichni odcházejí.)

Opona spadne.

Hanácký strážník,
neb:
Rytíř z Růžova.

Hra ve třech jednáních.

Osoby:

Rytíř Alexius, z hradu Růžova.
Růžena, slečna, jeho dcera.
Procházka, hradní.
Vojtěch, jeho syn, zbrojnoš.
Kašpárek, sluha.
Kotouč, vůdce vrahů.
Luček, Vrána, vrahové.
Zbrojnoš Alexiův.

Místo děje: Hrad Růžov a pustý les.

První jednání.

(Předhradí s branou, u které Vojtěch stojí na stráži.)

I. Výstup.

Vojtěch.

Byla to dnes krutá a sychravá noc, a já, hradního syn, musil jsem co sprostý zbrojnoš na stráži státi a všelijaké nepohodlí vytrpěti. Ha! to jest něco ukrutného, že žádného ohledu nenalezám, a že nemají se mnou smilování ani rytíř ani otec, jelikož mně takto se trápiti dávají. Ne, to není už možná snésti, tak dlouho

býti sprosťákem, jsa ke všemu tomu raněn. (Sundá helmu.) Tato jizva pochází od rány, která rytíři hrozila a kterouž já jsem zachytil, a přece takové se mnou nakládání! (Přikryje si zase hlavu.) Vojtěše! to nevytrpíš; neboť ačkoliv jsi už žádal, abysi o nějaký stupeň byl povyšen ve své hodnosti, přece byla marnou žádost tvá. — Co uděláš? — Ha! zbav se toho strážnictví a dej se na outěk! — Však ne, nikoliv! Vždyť tě váže přísaha k rytíři, a proto raději se zavražď a tak hrdinsky dokonáš! — Tak? — Toť by bylo snad přece mnoho, státi se katem svého vlastního života, kterýž jest tobě svěřen od tvůrce, jemuž jej opět odevzdati máš. — Ještě tedy budu shovívati a možná dost, že se mně to zlepší. Již několikrát šla tudy slečna Růžena a vždycky se mně pohnutou býti zdála, jakoby mně její srdce nakloněno bylo. Při příležitosti ji poprosím, aby za mne pár dobrotivých slov rytíři obětovala a já abych se alespoň jejím panošem stal. Snad se nade mnou smiluje, abych nebyl v stejné řadě s každým pacholkem, jako já jsem se smiloval nad ubohým, nemocným poustevníkem, ku kterému jsem poslal Kašpárka se svým posledním žoldem, aby mu koupil trochu vína na občerstvení jeho ztrápeného těla. — Ubohý Jakub! Nikdo s ním nemá outrpnosti, již leží druhý měsíc, jsa svírán strašnou pakostnicí, která ho teprv před třemi dny opustila. Nyní potřebuje posily a já mu ji s radostí poskytuju.— Rád se na to podívám, jakou zprávu mně od něho Kašpárek přinese. — Tamto přichází slečna — ha! co učiním?

II. Výstup.

Růžena (v mužském oděvu). Vojtěch.

Vojtěch: Stůj! Kdo jsi?
Růžena: Rytířská dcerka.
Vojtěch: Projdiž!
Růžena: Jak se máš, Vojtěše? — Ty jsi vždy smutný a zajistě ti něco na srdci leží. Vždyť tak tesklivě hledíš a truchlivě vzdycháš, a proto mně vyjev, co ti jest, abych, pokud možná, tvé tíži uleviti mohla, což by mne jistě blaženou učinilo.

Vojtěch: Milostivá slečno! co mé srdce svírá, jest těžký kámen, který mne umdlévá, tak že duše má až k smrti zarmoucena jest. Žalost to ukrutná, pro kterou bych si skoro zoufal nad ukrutností tohoto světa.

Růžena: Proč o smrti mluvíš, mládenče spanilý? — Vyjev své trápení a já budu hleděti, abych ti ulevila. Mluv tedy směle a bez bázně, a kdybych i obětí svého srdce ti pomoci měla, ráda to učiním, jelikož mně jest dobře povědoma dobročinnost tvá. — Byla jsem pod hradem, když jsi v noci bos, bez zbraně a bez oděvu, prostovlasý nesl poustevníku do jeskyně chléb, jehož jsi sám měl požiti k večeři. Takovým způsobem získal jsi mé srdce tak, že jsem hotova, slouti tvojí milenkou.

Vojtěch (pustiv zbraň, klekne.): Ó! — slečno!

Růžena: Vstaň, aby toho nikdo nepozoroval, a buď opatrný! — Tu máš mou ruku! — já tě miluju.

Vojtěch (povstav, zvedne zbraň a vzdechne): Což jsem mrtev či živ?

Růžena: Nelekej se mých slov a buď spokojen!

Vojtěch: Dobrotivá, lásky plná a milostivá slečno! jak bych se směl opovážiti na vás pomysliti — já sprostý zbrojnoš? — Urozenou slečnu bych já měl sobě namlouvati a jejím amantem slouti?

Růžena: Tys ovšem obyčejný žoldnéř, leč pocházíš též z rodu šlechetného, jelikož jest otec tvůj hradním a nebožka tvá matka byla dobře zachovalou komornou mé mátéře. Nuže rci, proč bysi tedy nemohl milovníkem mým býti?

Vojtěch: Kdyby však se měl váš milostivý otec o naší lásce dozvěděti, musil by můj otec, musil bych i já ze služby jíti.

Růžena: Slyš mne, miláčku můj Vojtěše! Já seberu pěkné poklady a potajmu se s tebou odebeřu k svému dědu do Pruska, kdežto co bratr a sestra tak dlouho žíti budeme, pokud můj otec zuřiti bude. Časem svým vyjevím všecko dědovi, a on nám cestu k domu proklestí, abychom pak ve své lásce blaženi byli.

Vojtěch: Jsem volný, vaším otrokem slouti a vaše rozkazy vždy plniti.

Růžena: Budiž tedy ubezpečen mou láskou! (Sejme prsteň): Tento prsten považuj za znamení, že jsem tvá v životě i v smrti! (Odejde.)

Vojtěch: Bože! jest to sen či pravda? — Ano, pravda to jest! Ó Růženo, laskavá slečno! kterak i já tebe miluju!

III. Výstup.

Kašpárek. Vojtěch.

Kašpárek: Ha! už jsem tu z felcúku od starého Jakuba.

Vojtěch: Co mně vzkázal muž ten nábožný?

Kašpárek: I, koukal na mne jako vyjevený a oči jeho utkvěly na mně tak, jakoby to byly kukadla nějaké sochy. Nejdřív se jeho obličej ani nehnul, pak se otevřela jeho huba a takto ke mně promluvila: „Jdi a řekni Vojtěchu, mému dobrodinci, že ho prosím, aby věrným zůstal a přísahy své neporušil! Až mne nebesa pozdraví, já sám se do hradu odeberu a za smilování nad ním žádati budu.“ — S tím mne propustil. Až prý budete se stráží, máte k němu přijíti, že prý vám něco poví, i uvolil jsem se, že za nějakou diškerecí vaši službu zde zatím zastanu.

Vojtěch: Aj, vždyť jsi o mnoho menší než já a proto můj oděv na sebe vzíti nemůžeš.

Kašpárek: No, já si stoupnu na skálu a budu hned větší. — Jen mně dejte svůj plášť, helmu a kopí, a já budu Vojtěchem.

Vojtěch: Počkej tedy! — já přijdu hned. Kdyby sem snad někdo přišel, vymluv mne, že jsem jen na okamžení odskočil!

Kašpárek: A kdo by sem přišel? — Snad rytíř nebo otec váš?

Vojtěch: Nikoliv! — Slečna kdyby sem přišla.

Kašpárek: Slečna? — To by byla brynda! — Což se s ní máte zde sejíti?

Vojtěch: Ano, neboť ona mne miluje a tento prsten mně dala na důkaz lásky své.

Kašpárek: Tomu nevěřím, aby se slečna do vás zbouchla.

Vojtěch: Nu, což tobě do toho? — Zde vezmi můj plášť, helmu a kopí a buď pozorlivým! (Odevzdá mu to a odejde.)

Kašpárek (sám): Tak! to-hle bude pěkná komedie. (Oděje se v plášť a helmu si dá na hlavu.) No no! ta puška na hlavě se mně houpá, jakoby chtěla dělat kotrmelce. — Teď jsem věru udatný chlapík a člověk by ani nevěřil, jaká kuráž vleze našinci do těla, drží-li v ruce takovouto vidličku. — Ten plášť jest mně trochu dlouhý, a proto bych ho mohl dole kousek ušmiknout a nahoře nastavit.

IV. Výstup.

Růžena (s vakem.) Kašpárek.

Kašpárek: Holberdo!

Růžena: Ha! jaká to zde stojí stráž?

Kašpárek: To jsem já, Vojtěch.

Růžena: Já tě nemám za žádného Vojtěcha, poněvadž jsi Kašpárek.

Kašpárek: Aj aj! tedy jsem přece znalý?

Růžena: Kam šel Vojtěch?

Kašpárek: K Jakubovi poustevníku, který mu prý něco poví.

Růžena: Jdi pro něj!

Kašpárek: Já nesmím odtud, protože tu někdo státi musí. — Vy se také pranic neznáte v službě.

Růžena: Dej sem plášť, helmu a kopí abych sama stráž zastala!

Kašpárek: Počkejte tedy! — Tu máte plášť — hm hm! ten vám dobře sluší. — Zde vezměte helmu — ah! to jste švarný zbrojnoš. — A zde přijmete kopí! — Tak! — A teď, až sem někdo přijde, křičte na něj holberdo!

Růžena: Tento vak vezmi s sebou, aby ho tam Vojtěch nechal, jelikož odtud půjdeme.

Kašpárek: Ojemináčku! pod tím rancem se zapotím až do žaludku. (Odejde.)

Růžena (sama): Nyní jsem Vojtěchovým zastavatelem, a povážím-li, že ten ubožák mimo toto všecko ještě krunýř na sobě nositi musí, jest mi ho zajisté až líto. — Těš se však, milovaný mládenče, že záhy přestane tento těžký úřad tvůj a v mém náruči že sobě oddechneš po svých trampotách!

V. Výstup.

Vojtěch. Kašpárek. Růžena.

Růžena: Stůj! — Kdo jsi?

Vojtěch: Váš nejponíženější služebník.

Růžena: Pojď dále!

Vojtěch: Milostivá slečno!

Růžena: Máš vak dole u Jakuba?

Vojtěch: Mám, slečno!

Růžena: Plášť, kopí a helm nech zde, z vaku dej si na hlavu rytířskou čepici s porturou a pak kráčej za mnou! — Ty, Kašpárku, pojď s námi!

Kašpárek: Také jsem si myslil, že by to bylo nejlépe, abych se dal s vámi, poněvadž by mně nehezky mohli načesat, kdyby se dozvěděli, že jsem pod jednou pokličkou s vámi.

Vojtěch: Kdo však zůstane na zdejší hanácké stráži?

Růžena: Nestarej se o to a rychle pojď!

Kašpárek: Počkejte! Na tento sloup dáme plášť a helmu, a strážník jest hned na světě. (Oděje sloup.) Ty tedy, nový zbrojnoši, dej dobrý pozor, a až někdo přijde, neříkej nic! (Odchází s ostatními.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Les s hustým stromovím. — Kolem ohně sedí tři vrahové.)

I. Výstup.

Luček. Kotouč. Vrána.

Vrahové (zpívají):

1.

Alou, milí kamarádi,
postavme se teď do řady,
[na loupež pak půjdeme,
kořist narabujeme.]

2.

Pojďme všickni s veselostí,
kuráže majíce dosti,
[provolejme oslavu
Kotoučovi našemu!]

Kotouč: Děkuju vám, milí kamarádi! — S toužebností čekám na ostatní bratry, kteří se dnes zase ponejprv vydali do kraje, aby něco ulovili. — Krásné to zde místo a zajisté každou chvíli nějaký kanárek nám padne do rukou, abychom mu mohli peří vyškubati.

Luček: Áčkoliv jsme nyní jen tři, však proto se ani čerta nebojíme ve své udatnosti.

Vrána: A nyní se rozejděme na číhání! (Jdou v protivné strany.)

II. Výstup.

Vojtěch. Růžena. Kašpárek.

Vojtěch: Kam se nyní uvrhneme? — Zde se nám staví v cestu vysoká skála a brání dal-

šímu pochodu. — Ha! zde jest doutnající dříví: snad zde někdo byl, kdo jako my zabloudil, aneb se zde zdržují loupežníci.

Kašpárek: To by bylo pro naše hlavy „vražmujednu," až by nám čepice se po zemi kutálely. Ó! zle by bylo s našimi čapkami, ještě hůř než s hlavami.

Vojtěch: A proč to?

Kašpárek: Inu, kdyby nám hlavy uřízli, staly by se čepice opuštěnými sirotky.

Vojtěch: Nedej Bože, abychom padli do vražedlnických rukou! — Neobávám se toho ani k vůli sobě, ani k vůli Kašpárkovi, nýbrž k vůli vám, slečno, jelikož byste nevinně o své krásné živobytí oloupena býti měla.

Růžena: Nic si z toho nedělám, jen když s tebou dokonám, milý Vojtěše!

Kašpárek: A já vím, co uděláme.— Usaďme se u toho ohně, a kdyby některý z těch lotrů přišel, řeknu mu, že jsme též prachtaškářové a že hledáme společníky. Oni se s námi spolčí, ukážou nám cestu z lesa a tak nejlépe odtud vyvázneme, ač nepostarají-li se o naše kejháky pomocí provazu.

Vojtěch: To jest dost dobrý nápad a snad nám pomůže. Vy, slečno, nesmíte se prozraditi, že jste ženská a proto se nazývejte Vojtěchem jako já!

Růžena: Staň se dle vůle tvé!

Vojtěch: Ty, Kašpárku, buď při všem opatrným!

Kašpárek: Já budu jako lítý drak. (Všichni sednou kolem ohně.)

III. Výstup.

Kotouč. Předešlí.

Kotouč (vystoupiv hledí zuřivě a přikročí pak blíže k ohni.)

Vojtěch a Růžena (staví se, jakoby spali.)

Kašpárek: Ten chlap kroutí očima, že mně až mráz po těle běhá. (Vstane.) Odkud jsi se zde zjevil? Seber všechen svůj rozum do uzlu a dej sem, co máš! Pak se dej s chrtem o závod do běhu, aby ti moje pěsť lebku nerozdrtila. — No, nezevluj dlouho, jako Filip s rohama na nová vrata, a klop! — Měl-li jsi sem cestu širokou, povede tě odtud ouzká cestička, a proto se měj k dílu, pokud se moji kamarádi nezbudí a duši tobě z těla nevymačkají!

Kotouč (pro sebe): Ten musí být od našeho umění. (Vyndá vak a hodí jej Kašpárkovi.) Tu máš, a daruj mně život!

Kašpárek: Jen sypej dál! (Dupne.) Rychle, pokud tě nedonutím jiným způsobem!

Kotouč (vrtí hlavou): Vem, co jsem dal! — Dále nemám ničeho,

Kašpárek: Ha! (Vytáhne dýku.) Znáš to?

Kotouč (hodí na zem druhý vak): Přijmi tedy poslední můj žold a propusť mne živého odtud!

Kašpárek: Táhni tedy sirky!

Kotouč (odejde.)

Růžena: Výborně jsi to vyvedl, Kašpárku! — Víra nám už bude dána.

Vojtěch: Nyní se tedy dle toho řiďme!

Kašpárek: Ha! teď se sem hrnou tři a ve mně to hrká jako ve starém rumpálu.

IV. Výstup.

Kotouč. Vrána. Luček. Předešlí.

Kašpárek: Stůjte, chlapíci! — vy mně neujdete. (Budí Vojtěcha a Růženu, kteří dělají, jakoby spali.)

Kotouč: Pomálu, kamarádi! — My jsme právě to, co jste vy.

Kašpárek: To není pravda, sice bys mně byl dříve tuzér nepodal.

Kotouč: Já jsem tě jenom zkoumal, i přesvědčil jsem se, že jsi v loupežnickém frejkumstu ouplný mistr, ačkoliv jsi malý jako špunt. — Věz, že jsem já vůdce Kotouč a měl bych vzdor tomu s tebou co zápasiti s celou udatností svou. Zůstaňte tedy s námi!

Vojtěch: To se nemůže stát, kamarádi!

Kotouč: Kdo jest tento mladík? (Ukazuje na Růženu.)

Kašpárek: Ten jest němý a já ho beru s sebou, kdykoliv se vydám na zvědy, poněvadž jsem jist, že mě nemůže vyzraditi. A kam já jdu, tam to už musí k něčemu býti.

Kotouč: Nám se naopak posud zle dařilo.

Kašpárek: Poněvadž nemáte na takové věci fištron v hlavě. — Dělejte to tak jako my!

Kotouč: Kterak, bratře?

Kašpárek: Můj kamarád Vojtěch (ukazuje na Růženu) obleče se vždy za ženskou a vydá se pak do města, jakoby hledal službu nějakou. Při tom vše vyšpehuje a v noci pak nám nastane práce s dobrým výsledkem. Rozumíš tomu? — Někdy přestrojí se zase Vojtěch za urozenou slečnu a my jsme pak její služebníci. V každém hradě uvítají nás se slávou,

tam se máme pořádně, najíme, napíme a vyležíme se do sytosti v pěkných ložnicích a na konec shrábneme všecko, co nám přijde pod ruku. Nynčko, na příklad, ubíráme se na nejbližší hrad, abychom tam svůj frajkumst provedli. Není-li pravda, němý Vojtěše?

Růžena (přisvědčuje hlavou.)

Vojtěch: No, nelíbilo by se vám takové živobytí? — Buďte nám tedy věrni a spolčíme se k jednomu cíli.

Kotouč: Budiž! — Vy však musíte vždycky napřed jíti a my přijdeme pak za vámi.

Kašpárek: Toť se rozumí samo sebou. — To vám ale radím, abyste nepřicházeli se zuřivou tváří, nýbrž přetvařujte se hodně!

Kotouč: Budeme představovati vaše sloužící.

Kašpárek: Já vám přijedu s vypůjčeným kočárem naproti a tak se dostanete na hrad Růžov jakoby nic. — Nejlépe bude, stanete-li se našimi zbrojnoši.

Loupežníci: Ano, to učiníme. — Ruku s to! (Všichni si podávají ruce.)

Kašpárek: A teď nás doprovoďte na kraj lesa! (Odchází s ostatními.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě Růžovu, potažený černým suknem. — U stolu sedí rytíř a pozoruje vyobrazení, jež drží v ruce.)

I. Výstup.

Alexius.

Dobrá dcero, drahý klenote můj! ty jsi mohla otce svého opustiti? — Co tě k tomu

vábilo? co se tvého nevinného srdce ujalo, že jsi bez vědomí otce svého a komorné odešla a to jen s dvěma sloužícíma? — Myslil jsem, že jsi zamířila k mému otci do Pruska, leč odpověď jeho vyjevila mně, že u něho nejsi. — Či šla jsi do hlavního sídla? — Ach! ani tam ji nikdo nespatřil a sám milý Bůh ví, kam se asi poděla.

II. Výstup.

Procházka. Alexius.

Procházka: Rytířská milosti! dole stojí Kašpárek a žádá sem vejíti.

Alexius: Ó! ať rychle přijde ke mně!

Procházka: Snad mně též něco vyjeví o ztraceném synu mém. (Odejde.)

Alexius: Kéž mé srdce potěší radostnou novinou o Růženě!

III. Výstup.

Kašpárek. Alexius.

Kašpárek: Už jsem tu zase, milostivý pane rytíři!

Alexius: Dobrý Kašpárku! co se to stalo, že má Růžena utekla?

Kašpárek: Hleďte! Naše mínění bylo do Pruska k panu dědu se odebrati, kdežto Vojtěch a Růžena tak dlouho bydleti měli, pokud byste se na oba neudobřili, neboť vězte, pane rytíři, že se oba milují a že si přislíbili vzíti se za manžely. No, na cestě do toho Pruska trefili jsme na vrahy a musili jsme se stavěti, jako bychom též toho řemesla byli, a to za tou příčinou, abychom životem svým obstáli. Vybídli jsme tu chásku, aby přišli za námi na váš hrad

rabovat, a až je zde míti budeme, schytáme je a tak bude celá krajina toho loupežnického ukrutenství zbavena.

Alexius: Výborný to nápad! — Kdo ho vymyslil?

Kašpárek: Já a Vojtěch.

Alexius: Dobrá! Za to ty budeš obdařen a Vojtěch stane se mým zetěm, dle vůle dcery mé. — Oznam jim, že mohou ke mně přijíti.

Kašpárek: Řekl jsem vrahům, že pro slečnu jezdívá kočár.

Alexius: Ať se tedy rychle zapřáhne!

Kašpárek: Už to běží. (Odběhne.)

Alexius: Ó, s jakou radostí je budu očekávati!

IV. Výstup.

Procházka. Alexius.

Procházka: Co se to stalo, rytířská milosti, že jest Kašpárek doma?

Alexius: Tvůj syn též domů přijde i dcera moje. — Věz, že Růžena sobě oblíbila Vojtěcha a že si ho chce za manžela vzíti! Za tou příčinou odtud utekli, leč setkání se s vrahy v lese nazpět je přivedlo. Nalíčili to tak, že sem ty ukrutníky přivedou, proto rozestav zbrojnoše u vrat a dej je schytati!

V. Výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Už jsou tu, vaše rytířská milosti!

Alexius: Naši domácí ať se odeberou nahoru a cizinci ať jsou zatknuti!

Zbrojnoš: Stane se, milosti! (Odejde.)
Procházka: Ó, jaká to pro mne radost!

VI. Výstup.

Růžena. Vojtěch. Předešlí bez zbrojnoše.

Alexius: Budiž mně vítána, dcero! (Objímá ji.)
Růžena: Odpusťte mně, drahý otče! (Pláče.)
Vojtěch (klekne): Milost! milost!
Alexius: Vy se tedy milujete, dítky?
Vojtěch a Růžena: Ano!
Alexius: Pasuju tě tedy, Vojtěchu, na rytíře a prohlašuju tebe za ženicha mé dcery Růženy a za dědice otcovského hradu mého.
Vojtěch a Růžena: Díky, otče, díky!
Procházka: Bože! takového štěstí jsem se do smrti nenadál.

VII. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Hola, viktoria! Už to máme v kleci a je po starosti.
Alexius: Zejtra budou odvedeni k právu a odsouzeni. My pak, těšíce se ze šťastného vyvedení bohumilého skutku, zaplesejme a k sňatku snoubenců se připravujme!
Vojtěch a Růžena (držíce se za ruce): Díky! díky! díky!
Kašpárek: Dříve byla práce a teď kynou koláče — ichuchu! Nastává nám veselka, vyzývám k plesu a tancování všecky pány i paní, též i vzácnou společnost. (Kloní se.)

Opona spadne.

Pekař Rohlík.

Veselohra ve třech jednáních.

Osoby:

Hrabě Bořita.
Ryka, jeho manželka.
Držálek, učitel.
Zovák, konšel.
Johan, hraběcí myslivec.
Kytka, lékař.
Mařenka, Terezka, } hokyně.
Pekař Rohlík.
Anastasie, jeho manželka.
Bětuška, jejich schovanka.
Martin, Čech, Peršl, Němec, } tovaryši.
Kašpárek, učeník.

Místo děje: Zámek Bořitův a pekařův dům.

První jednání.

(Pokoj na zámku hraběte Bořity.)

I. Výstup.

Bořita. Držálek.

Bořita: No, pane učiteli! jak se vám dařilo?

Držálek: Dobře, vaše hraběcí milosti! Jsem takto spokojen, neboť jsem si vyšel na rozcestí, abych mohl dříve s pekařem mluviti, což se mně také podařilo. Neboť když měl pekař k svému obydlí přikročiti, zastoupil jsem mu cestu a takto jsem k němu promluvil: „Potěš vás Pánbůh, mistře milý! Nynčko jste navštíven těžkým zármutkem pro svou milovanou choti.“

— On na mne vypoulil oči a pravil: „Což jste se zbláznil, pane učiteli? Vždyť já o ničem nevím.“ Já na to k němu: „Milý mistře! což vy nevíte, že vaše manželka zemřela?“ — Jak jsem mu to-hle řekl, utrhl se ode mně, s hrozným pláčem domů pospíchal a dal si od panny Bětušky dáti klíče ku komůrce, v níž leží jeho Anastasie. Tam řval jako náš zámecký pes Sultán, objímal a líbal zemřelou kuchařku (směje se), kterou považoval ve své krátkozrakosti za svou ženu. Pak svolal sousedy a zase naříkal.

Bořita: Nepoznal některý z nich, že to pekařka není?

Držálek: Nikoliv! Panna Bětuška byla tak prozřetelná, že lampičku opodál mrtvoly postavila, a posud nikdo neví, že vaše hraběcí milost s pekařem sobě zažertovati míní.

Bořita: On tedy myslí skutečně, že jest to jeho manželka?

Držálek: Ovšem, že jest to jeho mínění; vždyť činí přípravy k pohřbu a zamluvil již rakev, na které budou namalovány dvě hrdličky, kterak se milujou.

Bořita: Máme-li pak se s tím ranhojiči svěřiti?

Držálek: Jen to ne! — neboť ranhojič by to řekl ženě své a od té klevetnice zvěděl by to záhy každý.

Bořita: Tedy se mu to neoznámí!

II. Výstup.

Zovák. Předešlí.

Zovák: Prosím, milostivý a vzácný jemnostpane hrabě! Teď jsem poslal pár Matoušových koní, kteří to také dokážou.

Bořita: Dobře, konšeli! Neví o tom žádný?
Zovák: Žádný kromě —
Držálek: Kromě Antonína a myslivce Johana a Bětušky. — Není-li pravda?
Zovák: Musí to být pravda, když jest. — Prozatím neráčí milostpán nic poroučet?
Bořita: Nic, konšeli, leda abyste šel a pil na mé zdraví.
Zovák: To se může státi. (Odejde.)

III. Výstup.

Předešlí bez Zováka.

Držálek: Ano, tak se to musí podařiti. Zemřelá kuchařka zdejší byla sestrou pekařky a obě byly sobě dost podobny; nynčko tedy uvedu Rohlíkovou do hraběnčího pokoje, kdežto se musí převléci, rouškou si obličej zakrýti a vůbec se připraviti tak, aby na svůj vlastní pohřeb jíti mohla.

Bořita: Ano, učiňte tak a já se vám za to odměním. — Víte, proč to vše dělám? — Jenom k vůli myslivci Johanovi, který má Bětušku rád. Jest to věru dobré děvče a plné nevinnosti, a při tom zármutku rád bych pekaře přemluvil, aby svou schovanku dal mému myslivci za manželku.

Držálek: Proto jest to tedy? — Nuže, půjdu vše připravit. (Odejde.)

Bořita: Věru, Bětuška jest velmi sličné děvče.

IV. Výstup.

Johan (s psaním v ruce.) Bořita.

Johan: Milosti hraběcí! zde nesu psaní.
Bořita: Jaké to psaní? (Čte.) Ha! jaká

to nehoda! — Má manželka chce se dnes domů navrátiti, což by nám mohlo všecko zrušiti. — Kéž by se alespoň o jeden den byla pozdržela! — Byl jsi u pekaře?

Johan: Byl. — On pláče a naříká.

Bořita: Ať se rmoutí! — Jeho pláč tobě a Bětušce bude k dobrému oučinkovati, neboť chci teď na něm vylákati svolení k vašemu zasnoubení.

Johan: Stonásobné díky vaší hraběcí milosti!

Bořita: Opatř mně k tomu asi tři ženské, které se za vdovy vydávati budou! Musí míti ale dobrý jazyk, aby šly k pekaři a chtěly si ho namlouvati.

Johan: O třech vím.

Bořita: Pošli mi je tedy sem a já je poučím, co mají dělati. (Odejde.)

Johan: To bude potěšení, až to ohlásím Bětušce. — Ó Bětulinko! těš se, neboť budeš mou, a tak se nám naše žádost vyplní, že v blaženém náručí se kojiti budeme radostí. (Odejde.)

Proměna.

(Světnice u pekaře.)

V. Výstup.

Bětuška (nese flor s třírohým kloboukem.)

Ne, co sobě tak pan hrabě zpomněl, že sem dal odnésti nebožku kuchařku, sestru paní Anastasie, a já že musím pro ni plakati, jakoby to moje paní teta byla! Můj strýc může si proto oči z hlavy vyplakati. — Jen kdyby sem Johan přišel, aby mně pověděl, k čemu se to vlastně všecko děje!

VI. Výstup.

Johan. Bětuška.

Johan: Dobré jitro, Bětuško! — Jsi sama doma?

Bětuška: Vítám tě, Jeničku! — Co zde chceš?

Johan: Mám snad zase jíti? — Měj se tedy dobře!

Bětuška: Hou! (Chopí ho za ruku.) Jene! snad nebudeš třeštiti? — Zůstaň a pověz mně, proč se děje ta komedie s nebožkou kuchařkou?

Johan: Pan hrabě chce ze zármutku pekařova povolení k našemu sňatku vynutiti.

Bětuška: Myslíš, že to strejc udělá?

Johan: Však on se pan hrabě postará, aby se to podařilo. — Jen se nuť, abysi hodně plakala!

Bětuška: Plakati bez lítosti?

Johan: To jest všecko jedno, poněvadž u ženských není nikdy nouze o trochu zbytečných slz a smích i pláč mívají v jednom korbílku.

Bětuška: Chceš-li mne a celé ženské pokolení tupiti, neuchyluj se ke mně!

Johan: Inu, jsi-li tak na slovíčko, měj se dobře!

Bětuška (zdržuje jej): Ale počkej! Vždyť snad rozumíš žertu. — Jak tedy chceš, tak se to bude díti.

Rohlík (za jevištěm běduje): Má zlatá labuti, můj slone, má vlaštovičko v medovém hnízďátku! ty zde ležíš a tvůj milý holub u tebe stojí, leč více nebude tebe chrániti před krutými jestřáby. — Ó běda! — ach! — ach! — hiiii! (Pláče.)

Johan: Toť pan strejc!

Bětuška: Nechce ani komůrku opustiti.

Rohlík (za jevištěm): Bětuško! pojď sem ke mně!

Johan: Já se teď musím odstraniti. (Odejde.)

Bětuška: Tak jsem tedy přinucena přetvářeti se, jakoby to má vlastní paní teta pekařka byla. (Otevře dveře): Co poroučíte, pane strejčku?

Rohlík (u vnitř): Pojď ke mně! — Mně se zde něco ošklivého zdálo.

Bětuška: To se nesluší, abych já k vám chodila. — Pojďte vy sem!

VII. Výstup.

Rohlík. Bětuška.

Rohlík (má na hlavě bílou čepičku a přes tuto červený šátek; jedna jeho noha vězí v bílé punčoše a v pantofli, druhá v černém střevíci; v ruce má na místě šátku podušku, kterou sobě vytírá oči.)

Bětuška: Dobré jitro, pane strejčku!

Rohlík: Taková žena! — a už jí není. — Ach! ach!

Bětuška: Ó, nenaříkejte tak, milý pane strejčku! sice byste mohl tetu následovati a co já bych si zde pak počala? (Pláče.)

Rohlík: Neplač, děvče! — Já děkuju Pánubohu, že mně aspoň tebe pro potěšení zanechal.

Bětuška: Mohl byste se ještě jednou oženiti, pane strejčku!

Rohlík: Jen o tom mlč před lidmi! — Vždyť víš, kterak jsem musil své nebožce přislíbiti, že

se více neožením, a proto musím svému slovu dostáti aspoň tak dlouho, pokud ji nemám z domu.

VIII. Výstup.

Držálek. Předešlí.

Držálek: Dobré jitro, pane mistře, pekaři Rohlíku!

Rohlík: Vítám vás, pane učiteli!

Držálek: Potěš vás Pánbůh, příteli, a pusťte to všecko mimo sebe! — Vždyť musíme všickni umříti — nač tedy bědovati? Vaše nebožka byla outlá paní —

Rohlík: Jen toho tak mnoho nenamluvte! — Co outlá? — Ona měla jistě o dva kameny více váhy než vy i s tím vaším hrbem.

IX. Výstup.

Kytka. Předešlí.

Kytka: Dobré jitro, pane sousede! — Tu jsem vám vyhotovil umrčí ceduli pro vaši manželku, která byla mrtvicí raněna a proto také umřela, jelikož jest již mrtva.

Rohlík: To jest hloupá řeč. Když je mrtva, umřela, to vím, a za živa byste ji snad nechtěli pochovati, co? — Dejte mně svatý pokoj s takovými křápotinami!

Držálek: Pane ranhojiči! já bych spíše myslil, že paní Rohlíková umřela na souchotiny. (Utíká ze dveří, Kytka za ním.)

X. Výstup.

Rohlík. Bětuška.

Rohlík: Nic na souchotiny, vy tulipáni! — Na přecpání umřela, to já vím, vy holoty!

Bětuška: Proč se zlobíte, pane strejčku? Tak se mně můžete k smrti uzlobiti a já jsem myslila, že si mne chcete za manželku vzíti.

Rohlík: Ty šelmičko! to by bylo ovšem hezké a ty bysi se pro mne hodila. (Otočí se a Bětuška vyklouzne nepozorovaně ze dveří.) Jen mně tak ohnivě do očí nekoukej! (Ohlíží se.) He he! to jest čtveračka! — Uklouzla mně, ale já ty ženské štrychy velmi dobře znám, že utíkají jenom proto, aby člověk za nimi šel. — Počkej, počkej! však já tě najdu, ty —

XI. Výstup.

Kašpárek. Rohlík.

Kašpárek: Pane mistře!

Rohlík: Co tě všickni šlaci berou?

Kašpárek: Jest tu zdrápaná Mařenka, která by ráda s vámi mluvila.

Rohlík: Řekni jí, že nejsem doma!

Kašpárek: Dříve jsem jí ale pravil, že jste doma. (Odběhne.)

XII. Výstup.

Mařenka. Rohlík.

Rohlík: Prazatrolený taškář! jest-li ji nemohl odbýti! (K Mařence): Co jste nám dobrého přinesla?

M a ř e n k a: I slyšela jsem, že vám paňmaminka umřela a proto vás jdu upomínat na váš slib, který jste mně dal, když jsem hokynařila a housky od vás brávala, že si mne totiž vezmete. Já vám budu dobře hospodařit a plácneme-li si, máme po námluvách.

R o h l í k: Co vás to napadá? — Vždyť já se nebudu ženiti. — Raději odtud jděte, aby nás lidé nepomluvili!

M a ř e n k a: Co jest mně do toho? — Vy jste si mne chtěl druhdy vzíti a proto jsem já teď paní mistrová. (Usedne a nafukuje se.)

XIII. Výstup.

K a š p á r e k. P ř e d e š l í.

K a š p á r e k. Pane mistře! doličkovatá Terezka se po vás poptává.

R o h l í k: Ta treperenda, která klevety dělá a po celé obci roznáší? — No, Mařenko, teď se budete míti!

M a ř e n k a: Tak? — Kdyby mně něco řekla, vytnu jí jednu, až se jí v očích zajiskří.

R o h l í k (ke Kašpárkovi): Řekni jí, že nejsem doma!

K a š p á r e k: Vždyť koukala už kliční dirou a viděla vás. — No, zde ji máte. (Odběhne.)

XIV. Výstup.

T e r e z k a. M a ř e n k a. R o h l í k.

T e r e z k a: I pozdrav vás Bůh, sousede vdovče! — Nedělejte si z toho nic, neboť já vám budu dobrou hospodyní.

M a ř e n k a: Vy hospodyní? — Však vás nepřijmu ani za děvečku.

T e r e z k a: Cože? Vy mne? — Kdybyste řekla, že chcete jíti ke mně za služku, ještě by to prošlo. Teď budu já paní mistrová.

R o h l í k: Ticho! Žádná nic nebude, poněvadž já se nechci ženiti.

M a ř e n k a (k Terezce): Ty ostudo! musila jsi sem přijíti a mně ho přemlouvati? Já ti oči vydrápu.

T e r e z k a: A já jemu hlavu oholím, vezme-li si jinou mimo mne.

R o h l í k: Dejte obě pokoj a jděte k šípku!

M a ř e n k a: Já ti to neodpustím, ty kanalie! (Dá se do Terezky.)

R o h l í k: Učeníci! tovaryši! honem přineste pometla, pohrabáče a lopaty, abychom tu chasu vyhodili!

XV. Výstup.

K a š p á r e k. P e r š l. M a r t i n. P ř e d e š l í.

(Všeobecná rvačka a hluk, v tom rychle) opona spadne.

Druhé jednání.

(Pekářská dílna Rohlíkova.)

I. Výstup.

M a r t i n. Později P e r š l.

M a r t i n: To jest hrůza, co se to děje. Máme dělati a nevíme co. Mistr si vezme jednoho děl-

níka Čecha a druhého Němce, který mně a kterému já nerozumím, a tak to chodí všecko hlavou vzhůru. — Těsto ještě nevykynulo a proto si trochu zdřímnu. (Usedne a spí.)

Peršl (vystoupí): Hej, Martin! Vo biste tu? Aha! der Kedl will schlafen. — Hej! Martin!

Martin: Nač děláš, Němče, takový křik?

Peršl: Geh und moch jetzo Semmel, jetzo sein höchstes Zeit.

Martin: Čerta ti rozumím. — Mluv česky a zanech této zatrolené hatlaniny!

Peršl: Wos?

Martin (zlostně): Ty holomku! Kdybych za tebe nemusil vždycky v hospodě platit pivo, nechodil bych jistě bos. Tak jest' to ale, je-li člověk dobrák a přeje-li jinému. — Co mám tedy dělati? Housky, bandury neb chléb?

Peršl: Kousky? bandur? kléba? Wosistos?

Martin: Hleď! kdyby nebylo mne Čecha, ani bysi nemohl za troník jídla sobě koupit; tak to žvatláš tu svou nezáživnou hatlaninu.

Peršl: Kousky! — Na, dubiste práf! — Gib aber gute Wag!

Martin: Mám dát na ně mák?

Peršl: E geh furt! (Vystrčí Martina.) So! Jetzo werdi mir a bisl niedersetzen und schlafen alleweil.

II. Výstup.

Kašpárek. Peršl.

Kašpárek: Hej, Hanzl! Auf! — vstávej!

Peršl: Wos? wos?

Kašpárek: To není žádný vos. Tam-hle jsi zadělal a už to teče z necek až za dveře.

Peršl: Tu Kedl! Warum tu nicht mischen?
Kašpárek: I bodejť! Já abych ti od toho pořád myšy odháněl, to bych si také škodil.
Peršl: Dumme Kedl tos! (Odejde.)

III. Výstup.

Kašpárek. Později Bětuška.

Kašpárek: To jest líná chasa; pořád by jen spali a já abych časné ráno s pečivem běhal, pak zase s nima dělal a ke všemu všudy ještě s preclíky po hospodách se proháněl. Teď ale lehnu si sám a vyspím se. (Ulehne na lavici.)
Bětuška (vystoupí): Co jest to? — Jeden spí venku u pece, druhý před zahrádkou a třetí zde na lavici. — Kašpárku! vstaň a pojď mně kousek dříví rozštípat, abych vám mohla pokrm ustrojíti!
Kašpárek: Dej pokoj! — Já také rád spím.
Bětuška: Vstaň!
Kašpárek: Čtyry za krejcar! Tu jsou za krejcar dva, a zde jeden, poněvadž jest mastný a dá mnoho práce.
Bětuška: Nemluv o preclíkách a vstávej!
Kašpárek: Co jest? — Tu jsem! (Seskočí s lavice.)
Bětuška: Přines mně kus dříví do kuchyně!
Kašpárek: Jako by se stalo. (Odejde.)
Bětuška: Dobře, že mně paní teta neumřela! Jinak bych byla stále stíhána panem strýcem, který mně nechce již nyní dáti pokoje.

IV. Výstup.

Johan. Bětuška.

Johan: Jsi doma, Bětuško?

Bětuška: Sama nejsem, alespoň dlouho nebudu a proto nechoď sem tak často, abychom se neprozradili! Strejc za mnou stále chodí, poněvadž si mne chce vzíti, a proto buď opatrný!

Johan: O to se nestarej!

Rohlík (za jevištěm): Bětuško! kde jsi?

Bětuška: Slyšíš ho?

Johan: Kam skočím? Kde se před ním ukryju? — Již přichází.

Bětuška: Vlez do této almary! — Tam tě snad nebude hledati.

Johan: Mám se tam na hřebík pověsiti nebo do šuplíku vlézti?

Bětuška: Dělej! — Už jest přede dveřmi.

Johan (vleze do almary.)

V. Výstup.

Rohlík. Bětuška.

Rohlík: Jako špendlík tě po celém domě hledám.

Bětuška: Co jste mně chtěl, pane strejčku?

Rohlík: I napadlo mně, abysi ty šaty po nebožce z almary vyndala a do své šatnice si je dala, jelikož do almary chci dáti svůj oděv.

Bětuška: Na to jest dost času až po pohřbu.

Rohlík: I nač pak s tím odkládati, může-li se to hned vykonati? — Já je vyndám sám. (Otevře almaru.)

VI. Výstup.

Johan (vystoupí z almary.) Předešlí.

Johan (v šatech a v čepci pekařovy ženy.)
Rohlík (třesa se ouzkostí): Bětuško! Bětuško! co jest to?
Bětuška (smějíc se, utíká): Pane strejčku! pojďte odtud! — Zde straší. (Odběhne.)
Rohlík (couvaje ku dveřím): Ego te sekro, konsekro et subsekro. — Chval každý duch Hospodina! — Totě má nebožka Stázinka.
Johan: Muži! muži! nenaříkej, raději se znovu ožeň, a jinou sobě neber leč naši Bětušku, k čemuž tobě povolení dávám. (Odejde pozpátku ze dveří.)
Rohlík: Buď Pánbůh pochválen! Jest to dobrá žena, ale pod nosem už je černá, jakoby měla vousy. — Tedy už hnije.

VII. Výstup.

Bětuška. Rohlík.

Bětuška: Pane strejčku! jste živ?
Rohlík: Jsem. — Viděla jsi též paní tetu?
Bětuška: Ovšem že viděla a strachy jsem mohla zahynouti. — Skorem bych hned zapomněla, že zde jsou pekařští dělníci, kteří se hlásí o práci.

VIII. Výstup.

Bořita a Johan (co vandrovníci.) Předešlí.

Bořita: Dobré poledne, pane mistře!
Rohlík: Zpátky, nemravníku! — Což neví, že má zaklepati dříve, než vstoupí?

Bořita (klepe u vnitř na dveře): Dobré poledne tedy!

Rohlík: Tak to má býti! — Jaký jest krajan?

Bořita: Já jsem Sas.

Rohlík: Sasák? — Přijmete tedy práci! — A, jak se jmenujete?

Bořita: Práci přijmu a jmenuju se Houska.

Rohlík: Dobře!

Bětuška (odejde.)

Rohlík (k Johanovi): A jaký on jest krajan?

Johan: Jsem Bavor a nazývám se Munzeml.

Rohlík: To se hodí pěkně dohromady: já Rohlík, Sasák Houska a Bavor Munzeml. — Tedy do práce, dělníci!

Johan: Snad až po obědě?

IX. Výstup.

Ryka. Předešlí.

Ryka: Dobré poledne, pane mistře! — Jste prý vdovcem?

Rohlík: Jsem, hraběcí milosti! — Taková žena! — ne, ani zpomínati na to nesmím.

Ryka: Ale máte zde skutečně pěknou chasu. (Pozná hraběte): Co jest to? — Což se hrabě též pekařství vyučil?

Bořita: Odpusťte, drahá manželko! Co jsem učinil, dělal jsem ze špásu za vaší nepřítomnosti a tuto má ruka a políbení na smířenou! (Objímá Ryku.)

Rohlík: Co to děláte, nestydáku Sasáku? — S paní hraběnkou se objímati — to nejde. (Kouká mu pozorně do obličeje.) Aha! to jest jiná. — Pan hrabě jest také pekařem a teď bych rád věděl, kdo jest ten druhý ptáček.

(Prohlíží Johana): To jest ten, (pro sebe) který mně brousí za mou Bětuškou. (Hlasitě): To mu povídám po česku: on pan Bavor musí zase nazpět do Bavorska, poněvadž já zde cizozemce nevytrpím.

Johan: Já jsem od vás přijat, budu zde pracovati a za odměnu mně dáte Bětušku.

Rohlík: I jen šel do Bavor, on jeden tuláku! (Strká Johana ze dveří; v tom rychle)

opona spadne.

Třetí jednání.

(Světnice u pekaře. — U stolu čte Rohlík v papíru; opodál stojí Bětuška.)

I. Výstup.

Rohlík. Bětuška.

Rohlík (čte): „24 zlatých od pohřbu.“ — Ha! to mě napálili, ale nedělá nic. Pan hrabě mně poslal dvacet zlatých, abych to zaplatil. (Klepání.) Vstupte!

II. Výstup.

Bořita. Ryka. Anastasie (zakrytá.) Předešlí.

Bořita: Pozdrav vás Bůh, pekaři!
Rohlík: Nejponíženejší služebník, milosti!
Bořita: Nevíte příčinu našeho příchodu?
Rohlík: Nevím, co byste poroučeti ráčili.
Bořita: Starám se o vás, abyste měl

řádnou hospodyni do domácnosti, a koho jiného byste si vzal, leč Bětušku?

Rohlík: Ano, ano, hraběcí milosti! — Má nebožka mně ji v almaře též přisoudila.

Bořita: Zavrhnouti ji tedy nesmíte. (Volá ze dveří): Jene!

III. Výstup.

Johan. Předešlí.

Johan: Co se ráčí?

Bořita: Ať sem jde pan učitel!

Rohlík: I toho jsem už vyplatil i s knězem s tolika penězi, že by za ně bylo kolik lahvic Mělnického.

Johan: Hned přijde. (Odejde.)

IV. Výstup.

Držálek. Předešlí.

Držálek: Jaká mne zde čeká služba?

Bořita: Pane učiteli! napište svadební smlouvu, já a moje manželka to podepišeme, i jsem přesvědčen, že mistr Rohlík s tím bude spokojen.

Držálek: Stane se to v okamžení. (Odejde. — Za jevištěm zazní hudba.)

Bořita: Aha! už vám hrajou do kola. — Skočme si tedy! — Vy, Rohlíku, proveďte tuto braběnčinu sestru! (Rohlík tančí s Anastasií, Bořita s Rykou a Johan s Bětuškou.)

Rohlík: Ichuchu! to jest veselo! — Ichuchu! (V tom odletí Anastasii závoj z hlavy a pekař v ouzkosti odskočiv, počne se třásti.) Běda! — Sekro, obsekro a konsekro te! — Odstup ode mne, duchu!

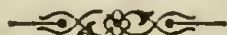
A n a s t a s i e: Co děláš, muži? — Vždyť já jsem tvá živá žena a byla jsem též na pohřbu mé sestry kuchařky, kteráž byla zemřela.

R o h l í k: No, teď jsem tuplovaný blázen.

B o ř i t a: Smlouva tedy platí a myslivec Jan má míti Bětušku.

R o h l í k: Inu, když to nemůže jinak býti, ať platí! — Byl jsem to ale hlupák, že jsem se tak dal voditi za nos. — Do kola! (Muzika počne znovu, p e k a ř tančí s p e k a ř k o u, h r a b ě s h r a b ě n k o u, J o h a n s B ě t u š k o u a v tom)

opona spadne.

Kašpárek hledá kmotra.

Veselohra ve dvou jednáních.

Osoby:

Dařil, měšťan.
Josef, jeho synovec.
Filipka, jeho schovanka.
Kašpárek, pernikář.
Lípa, chudý měšťan.
Lizinka, Němkyně, služka u Dařila.

Místo děje: Obydlí Dařilovo.

První jednání.

(Pokoj v domě Dařilovu.)

I. Výstup.

Dařil. Lípa.

Dařil: Prosím vás, jen nenadělejte tolik řečí! — Vezměte si peníze a hleďte jíti ku své rodině, aby vám hlady nezahynula!

Lípa: Drahý příteli! mé díky za vaši dobrotivost, a abych se vám aspoň poněkud odměnil, pošlu vám sem svou Kačenku, by vám z kroniky něco předříkávala.

Dařil: Dost již, dost! Nežádám žádné odměny za svůj čin.

Lípa: Baruška se bude za vás každodenně modliti.

Dařil: No, to rád slyším. — Jen již odejděte, a kdybyste něčeho potřeboval, uchylte se zase ke mně!

Lípa: S Bohem, drahý příteli! — Bůh vám to zaplať! (Odejde.)

II. Výstup.

Dařil. Později Josef.

Dařil: Nemůžu to vytrpěti, když lidé tak mnoho mluví a slibují. — Dobrý to člověk, ale chudý a ke všemu má několik dítek a manželku nemocnou. Takovému se již musí pomoci.

Josef (vystoupí.)

Dařil: Ach, pan Josef! — Kde pak jsi byl tak dlouho?

Josef: Dobré jitro, pane ujče!

Dařil: Co zase máš s ujcem? — Vždyť jsem tvůj strýc, vlatní bratr tvého nebožtíka otce.

Josef: Tedy pane strýče! — Byl jsem dle vašeho poručení v městě, abych donesl podporu třem chudým sestrám.

Dařil: No, dobře! — Na tebe se mi donášejí hrozné zprávy, že prý plnou rukou rozhazuješ, marnotratníš a hejříš, což se však nemá dělati. Marnotratnost přivádí za sebou chudobu a bídu, jak toho vidíš příklad na starém Lípovi a jeho rodině.

Josef: Nevěřte těm pomluvám a utrhačstvím, pane strejčku! Dával jsem merendu ku prospěchu těch chudých sester, která stála tři sta zlatých, a co se sešlo, dostaly ony ode mne.

Dařil: Bože! to jsou výlohy — tři sta zlatých!

Josef: Což měl mladý Dařil bohatému

starému Dařilovi hanbu dělati? Což měla Dařilovská merenda ku posměchu a ne k pochvale býti? — Ne, to bych byl přece nerad vyvedl, a proto jsem to udělal slavně.

Dařil: He he! Jen merenduj a dávej chudým sestrám dost a dost! — Než vymerendíš dům a statek, uplyne trochu času, ale konečně se s tím přece shledáš, co bude následkem tvého merendění.

Josef: Ach, Bože! vždyť nemám v kapse ani haléře a vy mluvíte o domech a statcích.

Dařil: Prázdno tedy jest u tebe? — No, počkej! několik stovek ti zase dám na dobré skutky. (Odejde.)

Josef (sám): Tak se musí strejcovi sáhnout na slabiznu, sice by nevyklopil ani groše. — S těmi penězi, které obdržím, musím ty roztomilé chudé sestry do Opavy zavésti.

Dařil (vrátí se se třemi stovkami): Na, abysi mohl dávati Dařilovské merendy, když jsou tak vznešeny! — Vezmi tyto tři stovky!

Josef: Ó, to jest málo pane strýčku, to nemůžu přijmouti.

Dařil: Tři sta že jest tuze málo?

Josef: Toť se rozumí! — Vždyť jen merenda stála tři sta, a což ostatní výlohy? — Což chcete, aby sem hospodský poslal oučet a dělal Dařilovům zbytečnou hanbu?

Dařil (vyndá z tobolky dvě stovky): Tu máš tedy ještě dvě stě! — Máš nyní dost?

Josef: Prozatím dost, pane strýčku! (Políbí mu ruku.)

Dařil: Jen užívej, pokud ti pramen nevyschne! Starý Dařil má ještě nějakou zásobu a těší se těm slavným Dařilovským merendám, he he he! (Odejde s Josefem.)

III. Výstup.

Kašpárek.

Tu to máme! Člověk má v kapse jako na dráhách a on zde není. — Ta-hle kapsa jest u mně ta nejhorší věc, poněvadž jest jako cedník a nic se v ní dlouho nedrží. Kdykoliv jdu okolo hospody, láká mne to do vnitř a už se ty dvacetníky kutálejí do všech všudy končin světa. Pernikářské řemeslo se mně také nedaří, jelikož se všecko posypává cukrem a skořicí, a mně myši sežraly sklady, kterých jsem neměl. Teď se ubírám tedy k panu Dařilovi, aby mně ňákou částku půjčil, než mně zase lepší časy nastanou, poněvadž bych jinak bos a bez čepice musil choditi, ačkoliv už nemám tak jako tak kusa pořádného šatu. — Kdy pak asi ten pan Dařil přijde? — Žížní div že se nezalknu a perníku také nemám, abych sobě nacpal svého drahého nácička. Kéž by někdo přišel, aby mne zde opověděl! — Ach! už to tu jest. — Tam-hle jde panna Lizinka, i musím si ji tedy předejíti, aby za mne nějaké dobré slovo prohodila, bych neodešel, jako jsem přišel — s prázdnou.

IV. Výstup.

Lizinka. Kašpárek.

Kašpárek: Milá Lizinko, drahý strakapounku můj! mám na tebe prosbu, ukrutnou to prosbu, zda-li totiž mně chceš důkaz své lásky podati a tak se mnou šťastna býti. To ti přislibuju, že budeš dost perníku míti, až se ti třeba přejí.

ıel

Lizinka: Ty loupý pernikáš! ty myslí, že by já ho vzal za muž? — To by já byl blázen. Já dostanu mužíček jako svíček, a nepotšebuju kšivej a malinkej.

Kašpárek (pro sebe): Kdyby mně nebylo o ty peníze, já bych ti tu po čmertech rovně vycinkal i velice. (Hlasitě): Milé děvče! máš-li srdce alespoň ze řípy a ne z kamene, přimluv se za mne u pana Dařila, aby mně půjčil na nějaké směnky! On má peníze ve tmách a já bych je potřeboval na světlo; dostanu-li je, jsem šťastný a v žaludku mi bude zase dobře, jinak ale zůstanu v pytli nuzoty zastrčený.

Lizinka: Milý pernikáš! ty nedobše pšijít, poněvadž já sama bude pána prosit, aby mně něco pšidat, neboť já jsem chudej děvečka a potšebuju. — Pán už povídal, že nebude nikomu nic dát; ale já ti šeknu, kdyby ty chtěl pána poprosit za kmotra, on by dal peníze. (Odběhne.)

V. Výstup.

Kašpárek.

To jest proklatá Němkyně, co to tu všecko plácala. — Nač bych já potřeboval kmotra? — Vždyť jsem už dávno pokřtěn. Či snad — aha! už to mám. To bude tak, zda-li bych nepotřeboval kmotra pro nějakého docela maloulinkého Kašpaříčka, ačkoliv nemám ani kouska ženy a tak také sobě k dětem pomoci nemůžu. — No, ale na nějaký chytrý nápad přece přicházím. Teď půjdu, vypůjčím si šaty a pozvu si pak pana Dařila za kmotra; možná, že to bude oučinkovat a on že pustí nějaký stříbrný hé up.

VI. Výstup.

Lizinka. Kašpárek.

Lizinka: No, jak si to rozmyslil pernikáš s tím kmotrem?

Kašpárek: Ale Lizinko, Němkyňko! — Nemám-li ženu, kde bych vzal dítě?

Lizinka (směje se): To můžeš vypůjčit nebo šíct, že máš doma. — Já nemám čas mluvit. — S Bohem, pernikáš! (Odejde.)

Kašpárek: Ano, řeknu že mám dítě doma. — Což ale, kdyby se ptal, kde mám ženu? — E, houby! Ať se ptá, nač se mu líbí, jen ať dá peníze! — Tedy s kuráží do toho, Kašpárku! (Odběhne.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Světnice s rozličným nářadím. — Na stole všelijaké nádoby.)

I. Výstup.

Kašpárek.

(V kabátě, který mu sahá až na paty. Klobouk jde mu až na nos, vzadu má přidělaný cop a z kapsy čouhá mu cíp velikého šátku.)

Tu jsem. — To mně to sluší, na mou milou! Škoda jen, že nejsem skutečným tátou, sice by i ten kluk můj musil ze mne radost míti. Nu, co škodí ostatně? — Ten kabát jest mně akorát, třeba byly šosy a rukávy drobátko dlouhé. To jest ale just dobře a každý tatík by měl

při křtu takový dlouhý káput míti. — Ano, já jsem teď čmertovský švihák. (Otáčí se dokola, vrazí do stolu a nádoby sesypou se na něj.) O jemináčku! (Pomáhá si a při tom stáhne sobě klobouk až na bradu.) Pomoc, pomoc, pane kmotře, pomoc!

II. Výstup.

Dařil. Kašpárek.

Dařil: Jaký to pokřik? Co se to válí za bačkoru v těch hrncích? (Chopí klobouk a stáhne jej Kašpárkovi z hlavy.) Kdo jest to zde v mém čeledníku! — Na mou kuši! totě pernikář Kašpárek. — Co jste tropil, že jste zalezl do těch hrnců? — A prachmilionský světe! vy dnes vypadáte jako nějaký ženich.

Kašpárek: Dovolte, pane Dařile! já jsem k vám přišel o něco prosit.

Dařil: Vlastně vám scházejí peníze, viďte? — To však jest již příliš mnoho, neboť přicházíte na mne každý týden.

Kašpárek: Ach! teď jest toho docela jiná příčina. Rád bych byl, pane Dařile, kdybyste mně šel za kmotra.

Dařil: Vám? — Což jste žid, že nejste pokřtěn?

Kašpárek: Mně vlastně ne, nýbrž mému dítěti.

Dařil: Co to slyším? Vy že jste ženatý člověk?

Kašpárek: Už dávno.

Dařil: Považme si, a já o tom nevěděl. — Kdy jste měl veselku?

Kašpárek: Na jisto vám nemůžu říci, kterého to bylo roku, měsíce neb dne.

Dařil: No ale snad přece víte, kdy jste se asi oženil.

Kašpárek: Že to bylo ve dne, to vím.

Dařil: Kterých rodičů máte dcerku?

Kašpárek: Na to jsem se ani neptal. — Ona snad ani žádných neměla.

Dařil: To by bylo pěkné! — Kterak jí tedy říkají?

Kašpárek: Jejího jmena jsem si nevšimnul, poněvadž jsem s ní ještě dobře nemluvil.

Dařil: Toť bude tedy několik dní teprv, co jste s ní?

Kašpárek: Ano, několik dní, poněvadž ji ještě dobře neznám.

Dařil: Podivné manželství! — Tedy kmotra potřebujete? — Co pak máte: holku nebo chlapce?

Kašpárek: Já posud nevím, bude-li to chlapec či holka.

Dařil: Tedy ještě není na světě?

Kašpárek: I jest to už dávno na světě.

Dařil: Hm! totě zvláštní. Což pak bych ale tu vaši ženu neznal, ačkoliv znám velmi mnoho lidí?

Kašpárek: Tu moji budete sotva znáti.

Dařil: Bezpochyby jest tedy cizí?

Kašpárek: I není cizí.

Dařil: Tedy jest zdejší?

Kašpárek: Možná, ale já nevím. — Jen mně, prosím vás, pojďte za kmotra!

Dařil: Musím vám říci, milý Kašpárku, že jsem se zařekl komu kmotrem býti, poněvadž mně vždy maličké takové záhy zemře. Já vám dám raději něco do vínku a nepůjdu nikam. (Vytahuje tobolku.)

Kašpárek (radostně pro sebe): Teď se vyhrnou peníze.

Dařil: Zde se podívejte! Mám tu zaznámenáno, jak mně dva malí kmotříčkové zemřeli. (Schová tobolku a vytáhne jiný papír.)

Kašpárek (pro sebe): Bude-li pak to přece jednou! (Hlasitě): Ach prosím, to mohlo počkati.

Dařil: Zde jsou zapsány zase takové dva nešťastné pády. — Ne, raději se kmotrovství na vždy odřeknu.

Kašpárek: Nemusíte tam jíti, ale přece kmotrem býti.

Dařil: Přece tedy? — Co pak jest? Snad chlapec?

Kašpárek (pro sebe): Chlapce má snad více rád. (Hlasitě): Jest to chlapec.

Dařil: Ó, to jest zlá trefa pro mne.

Kašpárek: Na mou pravdu! Odpusťte! chlapec to není, nýbrž holka.

Dařil: Aj, tedy holka?

Kašpárek: Ano, ano, holka, dozajista jest to holka.

Dařil: Toť může jíti má Filipka, která si toho už dávno přála, aby byla kmotrou.

Kašpárek: Prosím, holka to také sotva bude.

Dařil: Hahaha! Co jest to tedy?

III. Výstup.

Lizinka. Předešlí.

Lizinka (s psaním v ruce): Pánbůh ráčiž pomáhat! — Ó běda! Mein Gott, ich bin todt.

Kašpárek: Všichni šneci ji sem nesou.

tu Němkyni, která se mi teď vysmívá, že nemám kusa bot.

Dařil: Co jest ti, Lizinko, že tak sobě naříkáš?

Kašpárek: Nemá bot.

Lizinka (dá mu pohlavek): Dej pokoj, ty maškar z masopust! — Do čeho to vlez?

Dařil: Jdi mu za kmotru, Lizinko!

Lizinka: Já nepůjdu zakmotr takovému perníkáš?

Dařil: Tedy sem přineste dítě, Kašpárku, a já řeknu Josefovi neb Filipce, aby vám tu službu prokázali. (Odejde.)

Lizinka: Milý perníkáš! tak nic nedostane, ale musí mít dítě.

Kašpárek: Počkejme! naše podruhyně má dítě, od té si je vypůjčím a pak sem přijdu. (Odejde).

IV. Výstup.

Dařil. Lizinka.

Dařil: Už jsem zde. Kde jest?

Lizinka: On jít pro dítě, ale co jest do perníkáš! — Ó! já jsem nešťastný holka.

Dařil: Kýho-li čerta? A proč jsi nešťastná?

Lizinka: Hleďte! já měl ráda kočí Krištof, on byl perla všech kočí a šikal mně, že vezme Lizinku za ženu; ale teď nešťasný mladý Dašil vzal Krištof kočí sebou do cizích zemí a tak můj amant mně odkučírovat pryč — daleko. — Tu máte psaní!

Dařil: Já ti nerozumím. — Co to pleteš s tou němčinou?

Lizinka: Ach, číst, pane, číst!

Dařil (čte): „Milá Lizi! ty mne už více neuhlídáš, neboť jsem od tebe daleko a už se více nenavrátím. Kočár a koně starého Dařila si nechám, neboť mu to mnoho neuškodí, pováž-li, že mladý Dařil mu už stokrát více peněz rozházel. Krištof — čehy! kočí — hot! V Opavě dne dvacátého.“ — Ha! to jsou pěkné kousky, které se tu na mé lidi pronášejí.

Lizinka: Ach mein kočí odkučíroval.

Dařil: Což jest do kočího? — Ale kočár nový a pěkní koně — no, to jest čistá radost!

Lizinka: A kde ženich vezmu? — Vždyť není na šebiček.

Dařil: Ach což! Muže dostaneš, a kdybych si tě měl sám vzíti.

Lizinka: No, to by bylo dobše, kdybyste vy si mne vzala. —Vy lepší pán než kočí Krištof a já půjde hned chystat pešiny do postel. (Odejde.)

Dařil: To jsou pěkné noviny, bohužel!

V. Výstup.

Filipka. Dařil.

Filipka: Dobrý pane strejčku!

Dařil: Zde patř, Filipko! Lizinka dostala psaní od kočího Krištofa, který jí ujel s mýma koňma i s kočárem.

Filipka: Ten to vyvedl pěkně!

Dařil: Ještě lépe to vyvedl pan synovec Josef, který tam odvezl tři sestry a při tom náramných peněz utratil.

Filipka: Milý pane strejčku! vy jste veliký dobrák a proto vás každý okrádá, i ten kočí.

VI. Výstup.

Kašpárek (s ročním dítětem). Předešlí.

Kašpárek: Na mou pravdu! Ten fakan jest jako cent těžký.

Dařil: No, máte dítě tady?

Filipka: Cože? Ón má dítě?

Dařil: Přichází zvát za kmotra.

Filipka: Ó! to já půjdu za kmotru.

Kašpárek: Do kostela už mám kmotry, ale vás bych měl také rád za kmotry, ač nemusíte ani nikam chodit.

Dařil: To se může státi.

Kašpárek: A mně to učiní velikou radost.

Filipka: Já bych to dítě přece ráda na rukou držela. — Ukažte toho andělíčka! — Ha! vždyť jest to kluk asi rok starý.

Kašpárek: I to se vám jen tak zdá.

VII. Výstup.

Josef. Předešlí.

Filipka: Ach! Josef se vrátil.

Josef: Dobrý pane strejčku!

Dařil: Odejdi! — Já tě nechci více ani viděti, lehkomyslníku!

Josef: Nehoršte se pro to, co jsem byl z návodu jiných lidí udělal!

Dařil: Připraviti mne o kočár a koně — víš, co to jest?

Josef (uvrhne se na kolena): Odpusťte! — odpusťte mně, nevděčníkovi ukrutnému, laskavý pane strýče!

Filipka: Odpusťte mu to, pane strýčku!

Dařil: Nuže, budiž ti naposled odpuštěno!

Josef: Ó, přelaskavý dobrodinče můj!

VIII. Výstup.

Lizinka. Předešlí.

Lizinka: Á, vy jste tu, pane Josef? — Ale kočí odkučíroval, což však nic neškodí, protože bude já mít za muže pan Dašil. (Zočí Kašpárka): Aj, co má to pan pernikáš? (Prohlíží dítě): Mein Gott! jest to velkej dítě!

Dařil: Slyš, Lizinko! Ty jsi sice Němkyně, ale jinak pořádná holka, a poněvadž ti Krištof upláchnul, vezmi si mladého Dařila, s nímžto dostaneš ode mne dva domy. Notně ho ale drž na uzdě! — A tebe, Filipko, já bych si vzal. — Co tomu říkáš?

Filipka: Ó můj dobrý pane strejčku!

Lizinka: Mladý Dašil za starý? — Já bych radši starý Dašil.

Josef: Děkuju vám, milý strejčku!

Dařil: Vezmeš-li si Lizinku, všecko ti odpustím a polepšení od tebe očekávám.

Josef: Stane se to dozajista.

Kašpárek: Každý něco obdržel, a já kór nic.

Dařil (vyndá tobolku): Tu máš, pernikáři, tři sta do vínku a podrž nás v paměti, i tuto dnešní chvíli!

Kašpárek: Ichuchu! teď budu moci kmotra vždycky za pomoc žádati.

Dařil: A teď, milé děti, starejme se o naši kopulaci, ku které všecky chudé pozveme, načež blaženě život tráviti budeme.

(Všichni se kloní.)

Opona spadne.

Děveččin duch.

Veselohra ve dvou jednáních.

Osoby:

Pan Doninek, měšťan.
Markéta, jeho manželka.
Pepička, jejich dcera.
Terezka, její sestřenice.
Stříbrohorský, písař.
Kašpárek, jeho sluha.
Březina, vysloužilý voják.
Beran, řezník.

Místo děje: Dům pana Doninka.

První jednání.

(Pokoj v domě pana Doninka.)

I. Výstup.

Pepička a Terezka (šijou.)

Terezka: Nevím, co to jest, že vy, Pepinko, jste dnes tak zarmoucena. Veselost za humny a vám jest do pláče.

Pepička: Milá Terezko! to ty nevíš, co na mém srdci leží a co mne trápí! — Hleď! ty máš pravdu, že jest mně do pláče, poněvadž si mám bráti dva.

Terezka: Dva? — Ha ha! — A kdo to poroučí?

Pepička: Pantáta i panímáma.

Terezka: A co si to zpomněli? — Ha ha ha! — Snad jednoho —

Pepička: Povídám ti, že dva. Matka si umínila, abych sobě vzala Březinu, a otec si zpomenul na řezníka Berana.

Terezka: Tu jest těžko rozhodnouti, poněvadž si dva vzíti nemůžete.

Pepička: Kdyby bylo dost na dvou! — Já bych si měla vzíti docela tři.

Terezka: Ha ha ha! — Toť si už vemte docela celý okršlek! — Který pak jest ale ten třetí blázen?

Pepička: Starý Řepa.

Terezka: Ha! ten chlap jest teprv týden vdovcem, a už by se chtěl zase ženiti a k tomu 18-leté děvče sobě vzíti? — Kdybych já byla vámi, řekla bych hned, že si nevezmu ani jeho ani toho hulváta Berana ani Březinu.

Pepička: Starý voják Březina má ten kus pole, lesa a dům, a proto mne do něho nutí matka, a že má Beran ty uhelné hory, už tomu chce otec. Starému Řepovi mě oba též slíbili, já ale žádnému z nich ruku dáti nemůžu.

Terezka: Co si ale počnete, donutí-li vás? Kterého zvolíte?

Pepička: Žádného, neboť mám v srdci svém pana Stříbrohorského, písáka zamilovaného.

Terezka: Toho bych vám sama radila. Jest to člověk zrostlý, učený a mravný. — Proč jste se ale, prosím vás, pánům rodičům už stím nesvěřila? Mohlo to už býti v pořádku, poněvadž oni pana Stříbrohorského též návidí; ale teď nevím, jak to dopadne, poněvadž nebude nikdo chtít slova zpět táhnouti, ani pantáta, ani panímáma.

Pepička: A žádný z těch tří ženichů mne ani nezná.

Terezka: Vem kozel takového hlupáka, který nevěstu nezná a přece si ji chce vzíti!

II. Výstup.

Stříbrohorský. Kašpárek. Předešlí.

Stříbrohorský: Ó, jak jsem blažen, drahá Pepinko, že vás zase vidím po tak dlouhém čase, co jsme se nebyli spatřili leč v Brixu.

Kašpárek: To jest tedy ta vychválená a do nebes vyvýšená panna? — Hm! dost pěkná kůstka.

Stříbrohorský: Ano, to jest ona. — Nyní tedy sem přicházíme, zda-li toho štěstí hodni budeme, abychom se těšili s vychváleným klenotem.

Terezka: Ó běda! ten klenot jest zaslíbený už třem, ačkoliv žádného z nich vyvoliti nechce.

Pepička: Raději smrt!

Terezka: Co tedy počnete? (Pro sebe): Tento pan Stříbrohorský jest opravdu chlapík.

Stříbrohorský: Nejmilejší Pepinko! snad nezapomnělo srdce vaše na mne, ačkoliv jste mne mnohokráte listinami upokojila a mě ujistila, že ve svém slibu posud jste věrna zůstala a vždy zůstanete. Vyzývala jste mne, abych sem jen přijel, s otcem a mateří vaší promluvil, o ruku vaši požádal, a teď bych snad měl na holičkách zůstati?

Kašpárek: Vy máte přednost — to se rozumí.

Pepička: Vždyť já ve svém slibu stojím

a miluju vás skutečně, jak jsem vám byla pravila. — Ať to dosvědčí zde sestřenice má!

Kašpárek: Dost na tom! (K Terezce): Ha, děvče! to jest dobré znamení, že tvá sestřenice láskou již zahořela a tak tobě dobrý příklad k následování dává. Co bysi tomu-hle řekla? S tebou láska ještě nezápolí a proto se tě ptám, zda-li bysi jakých pohnutek k stvoření mužskému měla? — Tomu-li tak, nechať já jsem oučastníkem tvé přízně! Jsem chlapík vtipořízný a ochotný vždy ke každému stvoření.

Terezka: Proč ne? — Jen když strejček a tetička s tím budou souhlasiti.

Kašpárek: Tedy nás opravdu milujete?

Pepička a Terezka: Opravdu, ale —

Kašpárek: Co ale?

Pepička: Co uděláme s těmi ženichy?

Kašpárek: O to já se postarám. — Kterak se jmenujou?

Terezka: Jeden se nazývá Beran a jest řezník z Kluk. Druhý jest vysloužilý voják Březina z Janovic.

Kašpárek: Ty mně tedy budeš nápomocna. (K Pepičce): Jest otec doma?

Pepička: Tuším, že jsou rodiče doma.

Kašpárek: Víte-li co? — Já a vy, pane, půjdeme ke každému z nich zvlášť a budeme se přetvařovati: vy za starého vojáka Březinu, kterého matka dle psaní zvolila, a já budu vaším řečníkem. — A vy, panno Pepičko, ukliďte se pryč!

Pepička: Opatrně, aby se ten podskok zdařil!

Kašpárek: Budiž to třeba výskok, jen když to pomůže!

Pepička: Ale kdo to před hněvem otcovým spraví?

Kašpárek: O to se nestarejte!

Pepička: Zdař vám tedy Bůh vaše předsevzetí! (Odejde.)

III. Výstup.

Předešlí bez Pepičky.

Kašpárek: Ty, Terezko, nynčko nás opovíš! — A vás, pane, udám, že neumíte dobře česky, že jste více Francouz, a promluvím-li na vás, přisvědčujte a říkejte: Vuj!

Stříbrohorský: Mám se tedy vydávati za blázna s tebou?

Kašpárek: I což na tom! — Jen mne nechte mluviti, smíchem se neprohlašte a podezřelým neudělejte! — Terezko! jdi a opověz nás!

Terezka: Přeju vám k tomu štěstí. — Jen o mně nic neříkejte!

Kašpárek: Drž hubu! Já vím, co mám dělati. — Jdi!

Terezka (volá ve dveřích): Tetičko! tetičko! jsou tu nějací páni a žádají s vámi mluviti.

IV. Výstup.

Markéta. Předešlí.

Markéta: Má úcta, drazí páni!

Stříbrohorský: Vunžur, musija mamzel! (Kloní se.)

Markéta (k Terezce): Co to povídá?

Terezka: Já nevím, tetičko!

Kašpárek: Milá paní! přicházím k vám

se svým pánem, který dostal od vás úpis přijíti sobě pro Pepičku. — On jest více Francouz, proto musím já za něj mluviti.

Markéta: Co se líbí se mnou mluviti?

Kašpárek: Strany vaší dcerušky. — Ne vulevú, musije?

Stříbrohorský: Vuj, vuj!

Kašpárek: On si ji vyvolil za svůj klenot a bude ji milovati. — Ne vulevú, musije her?

Stříbrohorský: Vuj, vuj!

Kašpárek: Chtěl by si ji hned vzíti, ale slyšeli jsme, že váš pán ji chce jinému dáti a proto pospícháme se vás zeptat, zda-li mu ji dáti chcete. Máte jen u nejvyššího práva dišpenzací vyžádati a zejtra ho nechatiˇ zasnoubiti.

Markéta: Dobrá! Půjdu, všecko objednám a zejtra bude pan Březina naším zetěm. Jen mu to řekněte!

Kašpárek: Padla france, musije, morgen.

Stříbrohorský: Vuj, vuj!

Kašpárek: On jest spokojen.

Markéta: Doveď tedy, Terezko, ty pány do pokoje a předlož jim něco k jídlu! (Odejde.)

V. Výstup.

Předešlí bez Markéty.

Stříbrohorský (stírá si pot): To mně bylo horko, když jsem nevěděl z místa v řeči. Tys to také matlal, že to nebylo ani francouzsky ani česky, a proto jsem se obával, aby to nebylo pozorovati.

Terezka: Kašpárku! ty jsi čtverák. — Jak ti to jen napadlo?

Kašpárek: Do toho ti nic není, huso! — Jdi a zavolej teď pana Doninka! — Vy, pane,

jste teď řezník Beran a já váš učeník; začněte vždy mluviti o volu nebo o skopci, až my budeme spolu s pánem rozprávěti, a tak to hodně pleťte! — Opověz nás, Terezko!

Terezka (vyjde za jeviště a volá): Pane strejčku! nějací páni by s vámi rádi mluvili. (Vrátí se): Hned tu bude.

VI. Výstup.

Doninek. Předešlí.

Doninek: Má úcta, páni! — Čeho si přejete?

Kašpárek: Milý pane! tuto přichází ten pan Beran.

Stříbrohorský: My jsme byli pro vola.

Kašpárek: Počkejte, pane mistře! Zde není krom nás žádný vůl, zde se jedná o něčem jiném. (K Doninkovi): Pan mistr chce si vzíti vaši dceru a rád by věděl, jest-li mu ji dáte nebo nedáte.

Stříbrohorský: To už jest proto, poněvadž žena může někdy pro toho vola neb pro to tele dojíti.

Doninek: To by tak něco bylo, aby má Pepička pro voly a telata chodila.

Kašpárek: Nechcete-li tedy, najdeme si dost jiných děvčat.

Stříbrohorský: A volů také.

Doninek (pro sebe): Kdybych ho pustil, zvítězila by nade mnou manželka má. Ne, já ho vezmu za zetě a kdyby byl ještě hloupějším. (Hlasitě.) Víte-li co, pane Berane? Pojďte se mnou do pokoje, zejtra půjdeme na kopulaci a jest po všem. — Opatř, Terezko, ty páný, aby jim na ničem nechybělo! (Odejde.)

VII. Výstup.

Předešlí bez Doninka.

Stříbrohorský: To jsem rád, že už jde. — Samou ouzkostí jsem se potil, bude-li něco znamenati.

Kašpárek: Ha! toho já se nebojím, ale rád jsem, že se tomu nikdo nepřitrefil, který řezníka nebo vojáka zná. To by tak byla bývala švanda.

VIII. Výstup.

Pepička. Předešlí.

Pepička: Ach, běda! běda! — po všem jest veta.

Terezka: Co se stalo! — Snad tu nejsou ženichové?

Pepička: Některý z nich to jest zajisté a mluví teď s naším oráčem.

Kašpárek: Dobře! Jsou-li to oni, budeš ty, Terezko, paní Doninkovou a já budu představovat domácího pána. (Usadí se.) Máš-li pak nějaký sklep prázdný?

Terezka: Máme, ale v zahradě. — Ostatní jsou plny bramborů.

Kašpárek: Dobrá! (K Pepičce): Vy jděte ven a kdyby se ptali po vašem otci, uveďte je sem!

(Klepání na dveře.)

Kašpárek: Zůstaňte zde, Pepinko!

Pepička: Jen moudře, tatinku!

Stříbrohorský: Pozor, ať nezůstaneme v bryndě!

IX. Výstup.

Beran. Březina. Předešlí.

Pepinka (která je byla ode dveří přivedla): Tatinku! maminko! tito páni něco chtějí.

Kašpárek: Co ráčíte poroučeti?

Březina: Mám čest s panem Doninkem mluviti?

Kašpárek: Ano, to jsem já.

Březina: Toť víte tedy snad, že přicházím stranu vaší dcery k vám.

Kašpárek: Těší mě to velice a stane se podle vaší vůle.

Beran: Moje žádost jest ta samá a já mám přípověď od paní tu-hle.

Kašpárek: To není moje paní, to jest také dcera. Vemte si každý jednu a bude po komedii! — Vyrážejte zatím, holky, tyto pány, jedna na loutně a druhá zpěvem, tak abyste je řádně rozveselili! Pak nastane nám dvojí veselka. — Hurá! (Všickni odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Jiný pokoj v ;mž domě.

I. Výstup.

Kašpárek. Stříbrohorský.

Stříbrohorský: Tyjsi to pěkně vyvedl! Což jest-li se jim tam něco stane? — A mimo to jednou musí býti přece puštěni. Kterak se pak z toho vyvlékneš?

Kašpárek: E co! Však oni budou rádi, až z toho tmavého vězení je pustíme, a za to za všecko mně ještě dobře zaplatí. — To si dobře ale pamatujte! Teď se jedná o kopulaci a proto půjdu se zeptat, je-li zde už dišpenzace. (Odejde.)

Stříbrohorský: Mně jde hlava kolem. — Co jsem to jen činil? Do čeho jsem se to pustil? — Lhářem, podvodníkem býti — ha! jakým to strachem jsi, ó Pepičko, vykoupena?

II. Výstup.

Terezka. Stříbrohorský.

Terezka: Dobrého zdraví vám přeju, pane Stříbrohorský!

Stříbrohorský: Díky, milé děvče! Kéž už jsem odtud pryč, abych byl zbaven těchto starostí!

Terezka: Já sama se bojím, abych do bryndy nepřišla. — Kde pak jest Kašpárek?

Stříbrohorský: Kéž bych ho byl raději nikdy neposlouchal a rovnou cestou u otce a matky se o Pepičku ucházel!

Terezka: Ty dva ubožáky zavřel do sklepu, kdežto jim chtěl všecko ukázati, a teď je tam už od rána moří.

Stříbrohorský: Čert sám ví, jak se z toho vyvlekneme.

III. Výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Dovolení jest už tady. — Jdi, Terezko, a řekni paní, aby sem šla hned!

Terezka: Jednejte moudře! (Odejde.)

Stříbrohorský: Jak to teď dopadne? On mne bude jmenovati jinak a ona také.

Kašpárek: Buďte bez starosti! — Však já to spravím.

IV. Výstup.

Markéta. Předešlí bez Terezky.

Markéta: Tak! Už jsem tu.

Kašpárek: Milá paní! povolení jest už tu a kopulace mohla by se odbývati, ale my se bojíme vašeho pána, aby nám v tom nějaké překážky nečinil, a proto by bylo nejlépe, abyste snoubencům udělila svého mateřského požehnání. Oni pak půjdou pod zapřenou do kostela, a až budou oddáni, pak ať si pan manžel váš třeba hlavu utrhne, přece to už nezmění.

Markéta: To máte pravdu. Učiním to tak a nad svým manželem zvítězím, abych provedla vůli svou. — Jak pak ale ten pan Francouz Březina tomu porozumí, až se ho pan páter bude ptáti.

Kašpárek: I tomu on porozumí. — (K Stříbrohorskému): Nolana verštande vú, o musije?

Stříbrohorský: Vuj, vuj!

Kašpárek: Že prý rozumí. — Jen zavolejte teď Pepinku, aby se to raději ukončilo!

Markéta: Ano, ano, už jdu a Terezku do fary pošlu, aby pan farář tu kopulaci provedl. (Odejde.)

Stříbrohorský: Začátek jest ovšem dobrý, ale konce se věru bojím, až se staří dohromady dostanou.

Kašpárek: I ať se porovnají, jak chtějí! — Já třeba sám mezi nima rozhodnu.

V. Výstup.

Pepička. Terezka. Předešlí bez Markéty.

Stříbrohorský: Drahá Pepinko! pro vás jsou smrtelné ouzkosti odbývány.

Pepinka: Já se též třesu před tím okamžením, až nám bude vyjeviti pravdu.

Kašpárek: Jen se na mne spolehněte! — Zdráhejte se nejdříve před rodiči, vzíti sobě pana Březinu aneb pana Berana, a třeba při tom plačte!

Terezka: Ticho! — Někdo už přichází.

Kašpárek: Netřeste se, moje křepelko! — Až to přeskočíte, budete ráda.

Terezka: Nech teď skákání! — Někdo jde.

VI. Výstup.

Markéta (se svadebním rouchem v ruce) Předešlí.

Markéta: Tu-hle, moje drahé děti, svadební roucho vám podávám, abyste je přijali ku své šťastné době kopulační.

Pepička: Milá matko! vy byste mne chtěla tomu pánu dáti? — Ha! otec má pro mne ženicha, kterého já chci.

Markéta: Ty bysi tomu dala! — Takového hulváta si oblíbiti, za to by se ti otec vysmál. — Jen si vem toho pana Francouze!

Kašpárek: To se všecko podá. — Jen jim udělte svého požehnání! (Tajně k Markétě.)

Pak rychle odejděte, aby vám nemohla holka odmlouvati!

Markéta (požehná snoubence a rychle odejde.)

Kašpárek: Teď, Terezko, zavolej sem ještě otce!

Terezka: Už jdu. (Odejde.)

Stříbrohorský: Jen to-hle dej nám ještě nebe šťastně přestáti!

VII. Výstup.

Doninek. Terezka. Předešlí bez Markéty.

Doninek: No, páni! Terezka praví, že tu jest povolení a proto by se to mohlo snad odbýti.

Pepička: Otče! já si toho pána nevezmu. (Pláče.)

Doninek: Ach, nevezmeš! — Musíš a dost! — Tu máte moje požehnání a dejte se okopulírovati!

Kašpárek (tajně k Doninkovi): A teď se odkliďte, aby daremně vás neobměkčovala!

Doninek (odkvapí.)

Kašpárek: A teď rychle do kostela! — Já ostatek dodělám.

Stříbrohorský a Pepička (odejdou.)

VIII. Výstup.

Kašpárek. Terezka.

Kašpárek: Teď mi dej, Terezko, ňáké sprosté sukně a plenu!

Terezka: Co s tím chceš?

Kašpárek: Neptej se a přines mně to!
Terezka: Počkej! já tam mám něco takového po naší staré děvečce, která už umřela. (Odejde.)
Kašpárek: Po nebožce? — Ha! to bude oučinkovati.
Terezka (vrátí se se šaty): Tu máš kacabajku, kytli, plenu, punčochy a bačkory! (Hodí vše na podlahu.)
Kašpárek: Do toho se tedy obleču a půjdu vězně pustiti. (Odvleče šaty.)
Terezka: Ach, kdyby to už raději bylo u konce a já šťastně z toho vyklouzla! (Odejde.)

IX. Výstup.

Březina a Beran (rozkacení.)

Březina: Vy nemravové! vy holomci! vy strašidla! ani se mně nedejte viděti, sice vás uškrtím, oběsím, postřílím a posekám.
Beran: A já to jako voly pobiju.
Březina: Hadry z toho udělám.

X. Výstup.

Doninek a Markéta (každý z jiných dveří.) Předešlí.

Doninek: Jaká jest to opovážlivost, zde tak bouchati?
Markéta: To jsou svévolnosti!
Březina: Tím jest vinen pan Doninek.
Beran: A paní Doninková.
Doninek: Já?
Markéta: Já?
(oba:) Proč my?

Březina: Což, vy nejste ty osoby.
Doninek: Já jsem pan Doninek.
Markéta: A já jsem jeho paní!
Březina: / Beran: Jak? — Co?
Březina: Vy jste ta, od které jsem měl dostat Pepinku?
Beran: A vy jste ten, který mně ji přislíbil?
Doninek: Kdo jste vy?
Březina: Já jsem Březina.
Beran: A já Beran.
Markéta: Jeden Březina šel do kostela dát se s Pepičkou oddati. (Strouhá Doninkovi mrkvičku.)
Doninek: Nestrouhejte! Ona šla s Beranem na kopulaci.
Březina: Ale vždyť já jsem Březina.
Beran: A já jsem Beran.

XI. Výstup.

Stříbrohorský. Pepička. Předešlí.

Markéta: Tu jest pan Březina. — Musilo se podle mé vůle státi.
Doninek: Ha ha! Vždyť je to pan Beran, kterého jsem si já vyvolil.
Beran: Ha! jak jest to, že vy jste, pane, Beran?
Stříbrohorský: Já nejsem Beran.
Markéta: Ovšem že není, poněvadž jest francouz Březina.
Stříbrohorský: Vuj vuj! (Pro sebe): Ach! kde pak jest Kašpárek, aby mně pomohl!

XII. Výstup.

Kašpárek (v ženských šatech). Předešlí.

Doninek a Markéta: Běda! naše stará Máťa z hrobu vstala. (Utíkaji.)

Kašpárek (zachytí je): Stůjte a pravdu povězte, zdaž jste tomuto pánu svou dceru za manželku dali.

Doninek: Já mu ji dal. (Třese se.)

Markéta: Já — já také.

Kašpárek Dobrá! — Vy dva půjdete zase do vězení.

Březina a Beran: Ó běda! (Utečou.)

Kašpárek (svlékaje se): Prosím za odpuštění, páni rodiče, že jsem tímto nevinným žertem pomohl svému pánu k jeho milence Pepince. Při hostině svadební vše vám bude vyjeveno.

Doninek: Ano, pojďme k hostině a tam se nám ty všecky komedie vyjeví.

(Všickni odcházejí.)

Opona spadne.

K O N E C.

Jeřábkovská knihtiskárna (R. Seyfrieda) v Praze. 1863.

Obsah
druhého dílu „Komedií a her.“

